

277 W33
Relast
RELICQUIÆ
BAXTERIANÆ,

SIVE

Willielmi Baxteri
OPERA POSTHUMA.

Præmittitur Eruditi AUTORIS VITÆ
a seipso conscriptæ FRAGMENTUM.

L O N D I N I:
Ex Officina G. BOWYER, Sumtibus Editoris.
C10D.CCXXVI.

Reverendo admodum in Christo Patri ac D^{no}. D^{no}.

Ricardo Smalbrokio, S. T. P.

EPISCOPO MENEVENSI,

MOSES GULIELMIUS

S. P. D.

N tandem, Præsul
ornatissime, RELI-
QUIAS BAXTERIA-
NAS, Tuo hortatu prelo
commiffas, jam publici ju-
ris factas, Tuoque patroci-
nio obsequentissime com-
mendatas.

A 2

Ex

DEDICATIO.

Ex hisce Lucubrationibus, utut imperfectis nec ad unguem castigatis, facile perspexisti *D. Baxterum* fuisse omnimodæ Eruditionis virum, bene peritum Antiquarium, Criticum acrem, Etymologum neque inaudacem neque infelicem, atque ideo quæ in schedis reliquerat luce publica non esse prorsus indigna.

Te olim hujusmodi Literaturæ Amatorem & Judicem agnovit *Magdalena*, Episcoporum non *arida Nutrix*, cum in numerum Sociorum istius Collegii cooptatus

D E D I C A T I O.

optatus fueras. Tali autem Doctrina ornatus intra Collegii muros non diu delituiſti: Fama enim consummatae Tuæ in rebus divinis tractandis facundiæ cito Te commendavit magno *Tenisono*, quem summos viros a Sacris domesticis semper habuisse nemo inficiabitur.

Neque cæca fuit tanti Præfulis de Te expectatio. Postquam enim ad varias in Ecclesia Dignitates quæ Virtutibus Tuis debebantur, promotus fueras, ad summum tandem Honoris fastigium bonis omnibus suffragantibus evectus es,
quo

DEDICATIO.

quo nihil Diœcesi *Mene-*
vensi felicius accidere po-
tuit.

Multa hic dicenda oc-
currunt de morum Tuo-
rum erga omnes, præsertim
vero Clericos Tibi subje-
ctos, Comitatus, quæ missa
facere cogor ne Tuæ Mo-
destiæ offendam.

Tuam tamen Munificen-
tiam erga pauperum Cleri-
corum Viduas, quibus Mor-
tuaria, quæ vocant, alacri
animo remittere soles, si-
lentio præterire nequeo:
Id enim & iniquum foret
& ingratum.

Neque

DEDICATIO.

Neque dissimulandum est ingenuis *Wallis* inter gratissima esse, quod Indigenæ bene merentes Tibi non sint despiciatui, *Walliam* ames, apud nos commorari non dedigneris, *Wallice* loqui studeas, imo usque adeo didiceris, ut in Officiis quibusdam sacris peragendis ea Lingua usus fueris. Ideoque nullus dubito, quin *Walli* nostri, quas Tibi offero, RELIQUIAS eadem humanitate susceperis qua Editorem semper soles. *Nil amplius oro.*

D. O. M. Te, vigilantissime Præsul, incolumem
quam

D E D I C A T I O.
quam diutissime conservet.
Vale, & conatibus nostris
favere perge.

Dabam Augustæ Trinouantum, vii.
Kal. Apr. A. C. ciodccxxvi.

AUTO.

A U T O R I S V I T A

In gratiam FILIORUM

Ab ipso conscripta.

OPIDIA gens in Cornaviorum
Æstivis Canganis & nobilis
erat & pervetusta. Hujus
cum plures fuerint propagi-
nes, quarum proluxa stemma-
ta nihil attinet inpræsentiarum describere,
omnium insignissima *Castelli* dicti *Episcopi*
superioribus sæculis confederat: de qua
SEXTI HENRICI temporibus *Ioannes Popi-*
a *dus,*

A U T O R I S V I T A .

dus, Saxonico Idiomate Bæceſter five *Piſtor*, *Scrobesburgum* (quod quidem nobis *Veroconium* eſt novum) commigravit. Hujus familiæ fuerat & *Houel* cognomento *Popidius*, de quo haud inficetam fabellam de natu majoribus accepi. Contigerat ut quodam die vir quidam nobiliſſimus de inclyta *Heilynorum* gente cum *Houele* iſto nescio quos ſermones cæderet, & ut, de more gentis, contentiuncula quædam ſuboriretur de præſtantia generis, tum, *Heilyno* nescio quæ dicaciter in eum regerente, παῖρῶα παρρησία reposuit *Houel*, *Bau yn dy dbannedh dbyn*; *cystadl gŭr ūy vi a thitheu*; quod eſt (honos ſit Legentium auribus) *Merda ſit in tuos dentes, mi homo; equidem tibi par ſum omnino*. Unde vel hodie triviale Dictum de pari Nobilitate, imparique divitiis divitioris ferociam ſtomachante, *Cystadl Houel a Heilyn*, hoc eſt, *Par eſt Houel Heilyno*. Erant autem (quod vel nomina produnt) *Heilyni* Principum noſtrorum Pocillatores, & *Popidii* contra Piſtores; de more ſcilicet veterum Celta- rum atque Græcorum cognatarum gentium, ut nobiliſſimi quique in famulatu eſſent

AUTORIS VITA.

sent Regio, domesticisque fungerentur Officiis.

Verum redeundum erit *Scrobesburgum*: *Ioannes* dictus *Popidius* sive *Le Baxter*, sub QUARTO EDUARDO ter functus est Duumviratu, summo nobilissimæ urbis honore, & semel etiam sub HENRICO THEODORI sive SEPTIMO; & quod *Eburacenorum* factioni, ut & cæteri fere contreranei, semper Duumvir iste addictior fuisset, Arcemque EDUARDI partibus tradidisset, ingens illis temporibus præmium, Delphinus argenteus natans in cœruleo in angulum Scuti dextrum a Fœciale additus est. De Romano etiam veterum *Veroconiensium* jure tractum existimaverim, quod Decuriones hujus Urbis perpetua gaudeant civitate. Sicuti ipse, posterique omnes hujus *Ioannis* vel hodie municipes sumus cum suffragiis. *Ioannis Baxteri* major natu filius *Ioannes* nulla relicta prole mascula decessit, & Gentilitiæ Hæreditates ad *Barkeros* devenere; unde & *Vicus* Scrobesburgi olim *Baxteri*, hodie *Barkeri*, dicitur *platea*. In veteribus familiæ nostræ Membranulis compositionem

A U T O R I S V I T A.

positionem reperi Litis fatis jocularum atque deridiculam, unde licet æstimare & egregiam Vicariorum Sancti *Ceaddæ* impudentiam, & gentis nostræ jam tunc *Πρόκειαν*, ne dicam *Ὁμείαν*. En autem ipsius dijudicatæ Litis *Ἀπόγεγον*.

This Indenture made the xxvith. day of February, in the yere of the Reign of Kyng Henry the viith. the xxiith. betwyne the Wickers of the College of Seint Chaddæ, within the Town of Salop on the oone partie, and John Barter of the same Town Gentilman on the other partie, Wittenesseth, that for diverse variances, discords, and contraverfies dependyng betwyne the seid parties for an annuite of viii. s. yerly going out of a Tenement sette, and lyng in a strete called Hardewall, annexed to Roloffells Lane, now in the tenure of Richard Alen: which annuite of viii. s. yerly was gebyne by Testament to the same Wickers by John Barter Swayne, fadir unto the seid John Barter, for to kepe certene Obbits in Seint Chaddes for ever more, by mediacion, helpe and labor of Robert Coll

A U T O R I S V I T A.

Coll Gentilman, Sr. William Lynpall
 Presse, Arbitrors elected on the behalfe of
 the seid Aikers, and Sr. John Rostowc
 Presse, and John Barton Sherman Arbi-
 troys elected on the behalfe of the seid
 John Barter, after a convenient examina-
 tion of booth parties, and ther interest, ti-
 tle and clayme in that behalfe ; we all the
 seid Arbitrors arbitre, deme, and juge in
 forme and maner folowynge, that is to sey,
 that the seid Aikers shall peasablye have
 and injoye to them and ther successors for
 ever the seid annuite of viii s. yerly, for
 diverse Obbits yerly to be kept as in the
 seid testament more pleyuly doth appere,
 without any lette or interupcion of the seid
 John Barter, his heirs, or any other in
 his name. And for the more suerte there-
 of, the seid John Barter shall remise, re-
 lease, and quite clayme by his sufficient
 writynge and seale to the seid Aikers and
 ther successors for ever all manner of in-
 terest, title, or clayme in the seid annuite
 of viii s. yerly. For the which relees we
 the seid Arbitrors with one assent award,
 deme, and juge by this presente that the
 seid

A U T O R I S V I T A.

seid Aikers shall make a sufficient graunt and estate under ther Chapter seale to the seid John Barter duryng his lyffe, of an annuite of iiii s. sterlyng yerly, out of the same Tenement anually to be percyybed, at ii. terms of the yere; that is to sey, at the feste of Seint Michell the Archangell, next after the date of this present Indenture, and the Annunciacion of our Lady by ebyne porcions. And if the seid rent of iiii s. be behynd in the hole, or in parcell, at any day that it ought to be payed, that then it shall be lawfull to the seid John Barter within a moneth after to distreyne in the seid Tenement, or in any other grounds, or lands belonging to the seid Aikers within the Town and Franches of Salop, unto the time the seid John Barter be contented and payed the seid iiii s. and the arerage of the same. And after the deth of the seid John Barter the seid Aikers shall kepe an yerly Obbite for the seid John and his wiffe for ever. Also we the seid Arbitrors award and juge that all maner of rents restyng in the Tenant of the seid Tenement is hands unto the xxvith. day of Marche

AUTORIS VITA.

Marche next after this Indenture shall be equally divided betwyne the seid parties. In wittenesse of this our award we the seid Arbitrors to this present Indenture interchangeably have putte our sealys, the day and yere abovesaid.

Verum de diverticulo in viam redeundum erit. Hujus *Ioannis* frater *Rodgerus* nescio quo suo merito, in matrimonio habuit Illustrissimam foeminam, *Elizabetham* filiam maximam & cohæredem nobilissimi viri *Richardi Pagani* Domini de *L'Ægtun*, quod quidem exitiabilis causa litium diu fuerat, & Juridicorum fatis ampla messis. Tandem (deficientibus scilicet crumenis) inter utrasque partes conventio facta est, intervenientibus viris nobilibus, quorum nomina nihil attinet recensere. *Constantinorum* antiqua prædia, quæ *Ægtunæ* sunt *Constantinorum*, nobis cedebantur a *Paganis*, atque ipsa *Normannis* dicta *L'Ægtuna* ad *Paganos* rediit. *Constantinorum* autem familia, ut & *Paganorum* (ut & illud obiter moneam) a primis *Normannorum* temporibus in clientela fuerat *Comitum*

AUTORIS VITA.

tum Montegomeri corum sive De Bellesmo, postea vero Alanidarum de Coloniaco Castello. Satis amplæ hæ divitiæ Constantinis antiqua virtute utentibus; temporibus certe antiqui Curii admodum periculosum fecissent civem. Hujusmodi rus fuerat & Horatio meo in veteribus Sabinis;

*Habitatum quinque focus, &
Quinque bonos solitum Bariam dimittere
patres.*

Liceat & mihi plaudere fortunæ meæ illius verbis;

*Bene est, nihil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis;
Si neque majorem feci ratione malarem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem.*

Haftenus certe nihil a ducentis retro annis vel adjecimus vel abstulimus veteri patrimonio, sive illud fuerit ignaviæ sive modestiæ

A U T O R I S V I T A.

destiæ nostræ tribuendum. Novimus sane *Aglaum* illum *Arcadem* apud Historiæ patrem *Herodotum* eo nomine *Apollini* Beatum prædicari quod nemo de gente ejus per tot annos vel emeret vel venderet quicquam. Itaque ut Antiquarius præterire * * * esse infra Villam *Constantinam*, hodie meam, arvum quoddam * * * * *
* * * *Dene feild* sive *Dani arvum*, ubi quotannis erui solent lateritia rudera *Romani* operis; unde subest suspicari illic fuisse Arcem quandam *Romanorum*, nomine etiam forsan *Vidunum*, de quo & incola Saxo *Agetun* suum effinxit, *Ege-farm*. Verum oblitus sum pene instituti.

Rodgeri filius *Willielmus*, qui fere centum vixit annos, in matrimonio habuit *Elizabetham* filiam *Rodgeri a Bieft*, hominis *Brigantici*, qui quidem *Rodgerus* Procurator fuerat *Jacobi* ultimi Abbatis dicti de *Lilleskul* sive de *Liliaceo colle*, atque amplissima tenebat prædia in *Accham* sive *Villa Sancti Accæ*, *Uxelodunensis* olim Episcopi, verum illic sævitia suorum exsultantis.

b

Proavus

AUTORIS VITA.

Proavus meus *Richardus* de isto matrimonio susceptus, uxorem habuit *Annam Richardi* dicti *Forestarii* filiam; qui quidem *Richardus* filius erat natu minor prænobilis familiæ *Forestariorum* (olim Regionum *Veroconiensis* Saltus custodum) & famoso Episcopo *Bonnero* a Secretis. Hic *Sultunam Madoci* incolebat, & egregias *Ædes* posuit in urbecula dicta *Bugge* sive *Ad pontem*, vel hodie dictas *Forestarii Dementiam*.

Avus meus *Rodgerus*, *Richardi* filius secundus, in matrimonium accepit puellam quandam Britannam *Janam* filiam *Willielmi* filii *Joannis*, filii *Morganti*, de vico dicto *Carnau*, sive *Cornavio*, in *Montegomeri*corum Dynastia. De *Morganto* autem isto nobis nihil constat nisi eum advenam fuisse, & in illis partibus ignotum. Siquidem vel ipse vel pater ejus (ut fama prodidit) nescio quo casu cædem fecerat ad *Aquas Frigidas* (de *Guenvre* colle dictas *Gwenvreui*, & a mendaci Monacho *Joanne a Pennant*, *Scrobesburgensi* Abbate, primo

AUTORIS VITA.

primo fabellæ istius confarcinatore, *Winefridæ Fontem*) unde ad *Cornaviense* Asylum profugerat. Ipse vero a *Willielmo* proavo meo, optimo & fortissimo Sene, qui me in ulnis ad Sacrum Fontem tenuit, maximique dum viveret semper fecit, *Willielmi* nomen accepi; ideoque neque huius, dum fanus fuero, poenitebit unquam. *Richardus* etiam majoris patrui mei *Richardi* filius (ne quod vel præcipuum erat omittam) matrem habuit *Beatricem*, *Richardi Aldeneii Roltunensis* filiam, quæ domus & honesta erat & affinis antiquæ *Bradocorum* gentis, atque etiam nostræ. Hic vir siquis alius erat & in vita celebris & superstiti fama decessit. Siquidem ingenio erat acerrimo, doctrina haudquaquam mediocri, extemporanea dicendi facultate incredibili, zelo plane Apostolico (quem tamen Scurræ nostrorum temporum *Cantum* dicunt) morum etiam simplicitate nimis *Britannica*, contemptuque rerum humanarum incognito suo sæculo. Hic tantus vir ab incunabulis proba educatus in domo, & purissimis insti-

AUTORIS VITA.

tutus exemplis, non ferens Provincialium
fui temporis Sacerdotum inscitiam atque
impuros mores (quod vel ipse in Sche-
dis reliquit) Sponte quadam indolis suæ
ad *Calvinianos*, *Puritatis* eo tempore
damnatos, deflexit, etsi ab Episcopo tunc
temporis *Brannogeniensi* in Sacerdotem *Ang-
licanum* evectus. In matrimonio hic ha-
buit *Margaritam* minorem natu filiam in-
clyti viri *Roberti Charltonii* de Castello
dicto *Appeleio* in *Cornaviis*. Verum me
instituto hærede, improlis decessit.

Ad me ipsum igitur veniendum. Natus
sum in ea parte *Canganorum Cornaviæ*,
quorum supra memini, in tenui re, in
ædibus scilicet proavi mei *Willielmi* filii
Joannis modo memorati, innocuis paren-
tibus, *Joanne* patre & *Catharina Bolvi-
rina* matre, e domo dicta de *Coit Talau*,
quæ & ipsa non ita pridem prænobilis
erat, & affinitate conjuncta nobilissimæ fa-
miliæ de *Neuadh wen* sive *Aula candida*;
verum modo forte fati summa imis im-
mutata sunt. Natalitius etiam locus vicus
erat

A U T O R I S V I T A .

erat admodum obscurus, *Lanluganium* scilicet; ubi tamen *Liuelinus* ille sæcularis Abbas *Ædiculam* posuit fatis elegantem, modo immanibus taxis obnubilatam, juxta *Rivum* flumen & *Luganum* torrentem, unde & loco nomen. Atque illud in gratiam *Goleubridæ* filiæ suæ, illustrissimæ Abbatissæ, & Monialium *Lanluganiensium*. Pro Asylo etiam de more temporum hæc *Ædes* fuit. *Goleubridæ* hujus imaginem cæruleo velo ad talos obvelatæ etiam hodie referunt elegantissima fenestræ vitra.

Sub nullius * * * * * * * * *
 * * * * * * * * * * *

turbato etiam animi mei consilio, fato quodam meo, quo puto qui labenti domo subvenirem, impegi in naturam. Namque ille ego qui hætenus puellas omnes neglexerim, & honestissimis etiam pro captu meo conditionibus restiterim, uxorem accepi indotatam, egregiam tamen & probam, *Sarram Joannis Carturiti* filiam, de propagine quadam *Carturitorum*, quæ superiore sæculo relictis Dobunis ad *Cattivellanos* se contulit. Materna huic erat
origo

A U T O R I S V I T A.

origo Equestris *Regnerorum* familia ab *Hil-*
lenduno in *Trinovantibus*, cui genus fue-
rat a *Piperario* illo *Regnero* qui alter de
primis erat *Augustæ* Duumviris. Neque
fane decet me poenitere hujus conjugii,
cum dederit mihi quatuor suavissima &
egregiæ indolis pignora, *Richardum*, *Jo-*
annem, *Annam* & *Sarram*: Nam altera
Sarra decessit. Ex illo tempore Gram-
maticæ atque Philosophiæ me totum de-
di, Urbanorumque filiolos per viginti pene
annos varia cum fortuna erudivi, ab his
perhumaniter, ab illis vultuose, ut fit, ex-
ceptus. Quam quidem unam Professio-
nem verissime censuit *Fabius* plus habere
in recessu quam in fronte profitetur: Si-
quidem hæc una fax & clavis est omni-
um artium, rerumque tam veterum quam
novarum sanctissima interpret: Absque hac
foret & Philosophia & Theologia plane
cæcutirent. Grate etiam commemoro *θεῖ-*
άν τινα φιλανθρωπίαν mihi ab ineunte æta-
te adfuisse; nam & publicos & proprios
casus, & maximos rerum eventus a pueri-
tia per somnia præsenſi. Plura adjecturus
eram,

AUTORIS VITA.

eram, sed vereor μή γέλωτα ὀφλισκάνω τοῖς
σεμνοπροσώποισι καὶ τὰς ἰφρῦς ἀνεπακίσιν, ideo-
que reticere fatius duco quam promere
ea quæ super tali materia dicenda forent.

*Nec vixit male qui natus moriensque
sefellit.*

ALPHA.

ALPHABETUM GOTHICUM.

A	A, α.	Q	O, o, ω.
B	B, β.	P	P, ϖ.
Γ	G, γ.	Q	Q, cy, hy. Cw, CB.
D	D, δ.	R	R, ϑ.
E	E, ε, η.	S	S, s.
F	F, ph, φ.	T	T, τ.
G	G, j, ý, i.	ϥ	Th, θ, ϣ, þ.
H	H, ˙.	U	U, υ.
I	I, i, ı.	U	U, qu, ʁ. Cw. CB.
K	K, c, ʁ, χ.	V	W, u, v, ý.
L	L, λ.	X	Ch, χ.
M	M, μ.	Z	Z, ζ.
N	N, ν.		

GLOSSA.

GLOSSARIUM

Antiquitatum Romanarum.

Au vel *Ab*, a Græco 'Απ' vel 'Αφ' pro 'Από; veteribus Gothis **AF**, uti & Germanis; Indigenis nostris *Av*, unde & *συνήκων* A, quod sequente Vocali est 'Av, uti & Persis, Armenis & veteribus Britannis;

Anglis **Un**, & Latinis *In*, etiam sequente Consona.

“ **ABS**, a Græco 'Αψ, *Retro*.” Festus. Est autem *Absque* quasi 'Αψκε.

ABA vel *Abba*, Græcis 'Αππα, 'Απφα & 'Απφός, Syris **ܐܒܐ** *Abba*. Gothi, Phryges & Macedones *Atta* protulere, & Ægyptii **ⲁⲧ**. A plerisque gentibus reduplicatæ sunt istæ voces, uti cernere est in *Baba*, **πάπας**, **πάππ**, & in **τέτα**, *Tata*, & Britannorum *Tat*, atque Ægyptiorum **ⲧⲁⲧ**, **ⲑⲱⲧ** vel **ⲧⲁⲱⲧ**; ita enim *Mercurium* appellavere, veluti *Papam* vel *Nutritium Patrem*. Quin & *Attis Menotyranus* sive *Adonis*, Phrygibus & *Attyn* & *Papa* dicebatur. Et huc referuntur Latinorum *Avus* & *Avunculus*. Imo vel quivis *Masculus* olim *Patris* loco erat, uti & *Fæmina Matris*. Hinc & rustici nostri *Pueros* & *Puellas* **Father-kinds** & **B** **Mother**

Motherkinds (h. e. *Paternos & Maternos liberos*) appellant. Britannis etiam veteribus *Ap & Map* pro *Filio* est, quod nos corrupte *Wab & Waby* proferre solemus, Britanni *Papan*. Arabum etiam *Aben* idem sonat, a quo per Aphæresin Judæorum *Ben*, quicquid nugentur Lexica. Ostendit denique magnus Scaliger & Romanos *Abas* inter se salutavisse cum vellent *Fratres*; unde & apud Ausonium reposuit

Possūm fratris abare vicem,

pro eo quod erat *habere*, satis erudite, ut solet. Atque hæc omnia a Græco Ἀβών deducta sunt, quod Latine est *Ævum*.

“ **ABACTI** dicebantur qui coacti deposuerant Imperium.” *Festus*. Tanquam Ἀπακτοί.

ABACUS vel *Abax*, Græcis Ἀβάξ vel Ἀβανός, ab *A* pro Ἀνὰ & *Báw* pro βαίνω: Nam ut a *Báw* βάθρον & βάκτρον, ita ab Ἀβάω Ἀβάξ & Ἀβανός. Est autem *Abacus* quævis tabula vel mensa, sive quadrata sive rotunda, minoris tamen formæ. Atque hoc nomine venit inprimis *Mensa Delphica*, alias *Ministerium*, cui in tricliniis pocula, scyphi, urceoli, & similia imponi consuevere. “ *Mensa Delphica*, “ Μινιστήριον.” *Vet. Gloss.* *Abacos* etiam appellabant tabulas Arithmeticas ex ære vel buxo confectas, quibus Logistæ characteras suos inscribere: Vulgo Pythagoræ tabulas hujusmodi dicebant; imo & Geometricas arena instratas, quo referendum & illud *Perfii*,

*Nec qui abaco numeros & secto in pulvere metas
Scit risisse vaser.*

Quid quod Vitruvio etiam quadratæ Tabulæ, quæ capitula columnarum contegunt, hoc nomine appellantur? Imo & Athenæo & Eustathio Ἀβάκιστοι dicun-

dicuntur quadratæ musivorum pavimentorum tessellæ. Denique Solis *Abacum* vel *Discum* promiscue dicimus. Neque hoc loco prætereundum censeo Britannis nostris *Ban* esse pro *Alto*, quod æque a βαίνω deduci videtur; unde & Præconis vocem *Ban* quasi *Altam* dicunt: Quin & Teutonicum & Britannicum *Banc* sive *Bancus*, & βῆμα significat & *Collem* & *Mensam*, ut omnibus notum est. Hebræorum רבא *Abac*, *Pulvis*, magis ad 'לבוש vel 'לבוש referri videtur quam ad Geometrarum *Abacum* (quod nimis longe petatum) quomodo & Latinorum *Pulvis* ad Verbum *Pello*, quod & ipsum a πάλω & παίω. Uti enim Græcis a πάλω Πάλη, & a Πάλη Παλαίω & Πάλαισρα, ita Hebræis ab רבא *Abac* (quod *Verberare* vel 'לבוש significasse existimo) רבא *Neebec*, 'Επάλασεν vel *Luclatus est*, deducebatur. Hinc & 'לבוש (Στιγμή vel *Vibex*) Græcis dicitur.

ABAMITA dicitur *Avi amita*, & *Abmatertera avia*: Ut *Abavus*, *Avi avus*, & *Abavia*, *Avi* vel *Avia avia*; sic & *Abnepos*, *Nepotis* vel *Neptis nepos*, & *Abneptis*, *Nepotis* vel *Neptis neptis*. Eodem modo & Græci ἀποπάππον & ἀπομάμνιν dicunt. Ejusdem formæ comperiuntur *Abpatruus*, *Abavunculus*, *Abfocer*, *Abfocrus*, *Abgener* atque *Abnurus*.

ABADDIR, *Deus Terminus*, seu *Jupiter Lapis*, uti ego existimo. Nam Glossographo Papiæ *Abaddir* *Deus* est; erantque, autore Augustino, Carthaginensibus Dii *Abaddires*. Crediderim plenam scripturam fuisse רבא דיר *Aben dir*, quasi tu dicas, *Lapis* & παροικήσεως vel *viciniæ*, & videtur plane convenire cum Samuelis *Abenezzer*, quod reddi possit *Lapis præcinctus*. “ *Abaddir* *Deus* “ est. Dicitur & hoc nomine *Lapis* ille quem “ *Saturnus* dicitur devorasse pro *Jove*, quem “ Græci βαίτυλον vocant.” *Priscian*. βαίτυλον ἔτιως ἐκαλεῖται ὁ δοθεὶς λίθος τῷ Κρόνῳ ἀντὶ Διός. *Hesyc*. Fabulæ ferunt a Saturno devoratum pro filio *Jove*,

vomitique rejectum; & satis commode, cum אבן *Aben*, & *Filius* fit & *Lapis*. Notum est autem & Titulos & Στήλας & *Pyramidas* atque etiam rudes lapides fuisse Veteribus loco sacrarum Imaginum, Monumentorum, atque Numinum. Atque hinc forsan fabula de creatione humani generis ex lapidibus originem suam duxit. Cum autem Lapides pro Rheæ ossibus haberentur, quid mirum si & *Terræ filii* vocati sunt? Præsertim vero cum & Deorum & vita functorum populus ex his fere constiterit. Phryges credidere ex Agdo Phrygiæ monte homines initio factos. De voce *Dir*, quam Παροίκησις modo reddidi, hæc habeto: 'Εξ Græcis *Terra* est, Syris ארע *Ara*; præposita litera Zain, quæ Præpositionis vim sortita est, Hebræis efficitur זר *Zar* & זרזר *Zara*, quod illis *Serere* est; quin & ipsis Latinis idem sonat *Sero* & Græcis Σπείρω: Mutata dein Zain in Daleth, fit Syrum דאר *Dear*, atque ex eo דיר *Dir*, *Satura*, *Gens*, γενέθλη, seu *Tribus*, Latinisque *Terra*, Indigenis nostris *Tir*. Quam quidem vocem Romanæ Linguae non deberi vel hinc patet, quod Dumnoniorum ultimum Promontorium (quod hic obiter notandum duxi) etiam Ptolemæo appelletur 'Αντιέσθραιον, quod veterum Dumnoniorum & Aremoricorum Lingua scribitur *An diwez tir*, hodie, *Pen von las*, h. e. *Finis terræ*, vel *Caput viridis montis*, Anglis, **The Lands end**. Vide BÆTULUS & AGDESTIS.

ABDICARE & *Abdicere* derivari constat ab 'Από & Δίκη, vel 'Αποδικάζειν. Sunt enim tanquam *Abjudicare*, vel *Jure privare*, vel quovis modo *Rejicere*. Contrarium horum est *Addicere*. Quin & in auguriis aves vel *abdicunt* vel *addicunt*, h. e. *abjudicant* vel *adjudicant*, Metaphora a Jure Civili desumpta. Fit autem *Abdicatio* nonnunquam ex sola interpretatione, uti apud Ovidium in Epistola ad Phædræ;

*I nunc & lectum meriti reverere parentis,
Quem fugit, & factis abdicat ipse suis.*

Jo. Baptista Hanfenius De Juramento Veterum, ostendit Parentes in *Abdicatione* ejurâsse liberos. “*Ejurare liberos, Non agnoscere nec pro talibus habere.*” *Seneca* in *Consol. ad Marciam*. Vide in **ADDICO**.

ABDITIVI Festo *Abortivi* sunt. Glossario Veteri, autore Josepho Scaligero, Ἀποπαρθένες, tanquam Ἀπόδοτοι. Nemini hæctenus notatum Latinis duplex esse *Do*, a δίδωμι scilicet & a δύω. Posterioris exempla habemus in *Condo*, *Indo*, *Obdo*, *Circumdo*, & Participio *Præditus*. Est autem δύω vel Δώω ab antiquo Δᾶ pro *Terra*, atque Ἔω vel Ἰημι, *Ire facio* vel *Mitto*. Etiam *Do* pro δίδωμι Veteribus scribebatur *Duo*.

ABDOMEN: “*A pube Abdomen* sursum versus ad præcordia pervenit.” *Corn. Celsus*. Quasi Ἀποδύμω, vel magis Ἐπιδύμω, uti Græcis Ἐπιγάστρον. Sive enim Ὑμῶ five Δυμῶ dixeris, tantundem erit; Euphonia enim inter duas Vocales Consonam requirit. Denique, ut ab *Induo* *Indumen*, ita ab *Abduo* vel *Abdo* *Abdumen* vel *Abdomen* rite atque ordine formatur. Antiquis etiam, autore *Plinio*, *Abdomen* erat *porcæ sumen*, durato jam lacte & callentibus papillis, quod genus erat calli aprugni: Ostendit *Jacobus Gutharius* De Jure Pontificio. Erat & *tergus aprugnum* aliud calli genus, ut idem ostendit ex *Ruricii* quadam *Epistola* ad *Constantinum*. Neque *Sumen* aliud videtur quam Ὑμῶ, etsi sit qui satis ingeniose a *Sugo* quasi *Sugimen* deducat.

ABELLIO: Apud *Convenas* *Novempopuloniæ* Regionis repertus est *Lapis* inscriptus **ABELLIONI DEO**, atque alter *Nannetibus* **DEO VOLIANO**, quod idem *Numen* est, h. e. *Aurarum Deus*,

Deus, Indigenis nostris, qui vetere Gallorum Lingua utuntur, *Dirw Awelion*. Siquidem ab *'Aω* vel *'AFω* Græcis deducitur *'Αελλα*, vel *'Αφελλα*, atque hinc denique nostrum *Awel*, & Plurali Numero *Awelion*. Septentrionalibus etiam Americanis Ventus Africus sive Libonotus, Princeps illis Ventorum, imo & Deorum, Britannico plane vocabulo *Catan towit*, h. e. *Custos tempestatum*, appellatur. Neque est quod quis miretur apud illos plurima Europæa vocabula, cum ante submersam Atlantidem facile fuerit navigationis commercium. En autem unum vel alterum communis Linguae exemplum, ne quis forte casum in uno vocabulo suspicetur. *Manit* illis *Deus* appellatur; Latinis *Manes Vita functi* appellantur, quod a Græco *Μανός*, *Exiguus*: Britannis & Armenis *Man Parvuli* vel *Exiles* dicuntur, quales fere creduntur *Manes* seu domestici Lares. *Papûs*, *Puer*, Britannis *Papan*, de qua voce jam plus satis dictum. *Uscarn*, *Os*, Armenis *Uscuir*, Britannis *Afcurn*, vel magis *Yscorn*, h. e. *τὸ κέρας*, ac si *Cornua Offa* dicerent. *Nip*, *Aqua*, a Græco *Νίψω*, Britannis *Nev* vel *Neb*, *Cælum*; quo referri possunt *Νέφος*, *Nubes*, *Νεφέλη* & *Nebula*. *Papon*, *Hyems*, veteribus Britannis *Pibon* Stillatio erat, unde etiam hodie *Pibonaw* pro *Stiria* est: Latinum *Bibo* huc referri potest, & Græcum *Πίω* vel *Πίρω*. *Guttuc*, *Guttur*, Britannis *Gûtbûc*, *Aremoricis Gouzouc*, *Hibernis Gothac*. *Ta bêna?* Quod tibi nomen? Britannis *Pabênu?* Græcis *τί ὄνομα?* Sed hætenus hæc. Frustra est autem Vir longe eruditissimus Gerardus Joannes Vossius, cui *Deus Abellio* pro *Beleno* est, seu veterum Gallorum *Apolline*, de quo suo loco.

ABIES: Interpretamentum videtur Græcæ vocis *ἑλάτη*; nam ut ab *ἑλάω ἑλάτη*, ita & *Abies* ab *Abeo*. Velutique *Salix* Græcis *ἱτέα* est, ita & Romanis *Abies*, tanquam *Ἀπῆα*. Indigenis nostris

Abies

ANTIQUITATUM ROMAN. 7

Abies dicitur *Fynnid* a Verbo *Fynnu*, quod & illis & Aremoricis Britannis *Admodum crescere* significat, quasi a φύω vel Φύω, quod idem sonat.

ABLAQUEO, *Radices arborum denudo*, quasi Ἀπολακέω: Nam Græcis Λακέω *Frango* est; unde & Λάκκῳ pro *Scrobe* est, & Λακίς Hefychio Σχίσμα seu *Scissura* est, unde Latinis & *Lacer* & *Lacinia*.

ABLEGMINA, tanquam Ἀπολεγόμενα, *Extæ* sunt, quæ & *Prosesta*, & *Proficiæ*, & *Magmenta* appellabantur. Primitiæ erant ista ex singulis victimæ membris Diis oblata. Hæc farrea farina prius inspersa in canistris offerebantur sacrificantibus (quod Ὠμοθειῶν Græci dicebant) atque hi ea rursus Aris imposita succendebant, vinumque affundebant. *Jul. Cæsar Bulengerus*. Vide **ALBEGMINA**.

ABOLLA Græcum pallium erat, quo & Romani extra urbem utebantur, autore Octavio Ferrario De Re Vestiaria. Philosophorum *Abolla* communi fufius erat, Juvenali ob eam rem *Major Abolla* appellata. Hanc Diogenes, autore Laertio, primus duplicavit; siquidem in alterum humerum illam rejiciebat, altero humero relicto nudo. Est autem *Abolla* vox Græca, Æolibus Ἀμβόλλα vel Ἀβόλλα, pro eo quod communi sermone Ἀναβολὴ dicebatur.

ABOLEO & *Abolesco* contraria sunt πῆς *Adoleo* & *Adolesco*, quod postremum, autore Festo, *Accresco* significat. Mihi videtur fuisse olim Ὀλω atque Ὀλέω pro Ὀρω, uti Κόλαξ pro Κόραξ: Atque adeo contrario sensu dici *Oleo* & *Aboleo*, uti *Orior* & *Aborior*, *Rogo* & *Abrogo*, & similia. Græcum Ἀπολέω, vel magis Ἀπολλύω & Ἀπόλλυμι, videtur habere Λύω, *Solvo*, pro *Themate*.

ABOMINOR, h. e. *Nolo illud omen*, five *Non ominor*. Veteribus Græcis *Omina* dicebantur κληδόνες & Φῆμαι, h. e. *Voces*. “Voces hominum quæ vocant *Omina*,” inquit Cicero. Est igitur *Omen*

ab

ab Ὀμιη, *Vox*, quod iterum ab Ἄω, *Dico*, unde & ipsa φάω & φημι deducebantur.

ABORIGINES tanquam *Absque origine* dicuntur; nam *Ab*, uti sæpe alias, Privativum est. Forfan in Nominativo Singulari *Aborigen*, uti *Tibicen* & *Cornicen*. Ejusdem formæ Græci dicunt Inhumanum Ἀπάνθρωπον. Ab Ὀρω, quod *Orior* est, formatur *Origo*; vel potius ab Ὀρίζω, Ὀρίζων, ut a Τεύζω, Τευγών. *Aborigines* tamen origine Pelasgos fuisse vel Arcadas Porcius Cato Dionysiusque Halicarnasseus cum plurimis aliis memoriæ prodiderunt. Eodem ritu & nostri Britanni, cum sint origine Galli, *Cumbros* tamen, h. e. *Aborigines*, se appellant, quod jam olim obliti sint veræ originis: Nam a *Kyd*, quod est *Cum*, & *Bro*, *Terra*, dicitur *Cumbro*, h. e. *Britannus*. *Bro* *Terra* est etiam *Aremoricis*, qui Angliam nostram *Bro Sais*, quod est, *Terra Saxonis*, etiam hodie appellant. Videtur autem *Bro* deduci a Græco Βόρω, *Voro*, unde & Βορῆ, *Pastura*, Æolibus Βόρφα, *Britannis Borva*, unde & Syrorum ברא *Bara*, *Agrum* denotat; quin & Hebræis ברה *Bara*, *Comedere* est: Et *Ky* *Novæ Angliæ Barbaris* pro *Unà* dicitur, quod dignum notatu. Attici etiam Ἀνλόχθονας se dicebant, h. e. Λαὸν οὐκ ἐπακλὸν ἄλλοθεν, ut ait Euripides.

ABORIOR atque *Orior* contrario plane intellectu dicuntur; atque *Ab* Privativum est: Neque enim nascitur partus qui ventre matris ante diem abigitur. Juxta Analogiam etiam Græcis dici possit Ἀπώρετο, sicut Latinus *Abortus*.

ABROGO: “ Lex aut *Rogatur*, id est, *Fertur*; “ aut *Abrogatur*, id est, *Prior lex tollitur*; aut “ *Derogatur*, id est, *Pars prima tollitur*; aut *Subrogatur*, id est, *Adjicitur aliquid primæ legi*; “ aut *Obrogatur*, id est, *Mutatur aliquid ex prima lege*.” *Ulpianus*. “ *Abrogatur legi cum prorsus tollitur*, *Derogatur cum pars detrahitur*.” *Servius*. Sunt igitur *Rogare* & *Abrogare* contraria, uti

ANTIQUITATUM ROMAN. 9

uti *Similis* & *Absimilis*, *Sum* & *Absum*, *Sentio* & *Ab-sentio*, & hujusmodi. *Rogatur* enim lex ubi populus *rogatur* ut jubeat legem esse; *Abrogatur* ubi contra *rogatur* ut nulla sit. Hinc & *Abrogare* pro *Tollere*, ut in *Fidem* *abrogare*. Est autem *Abrogo* tanquam Ἀπορέγω.

ABSCUSSUS, Græcis Ἀπόσημα, vox Medica. Dicitur & *Solis abscessus* meridiem versus. Est autem *Abscedo* tanquam Ἀποχάδω vel Ἀποχάζω.

ABSIS, *Apsis* vel *Abjda*, proprie *Curvatura rotæ* (quam dicit Ovidius) & figurate quivis alter circulus: Græcis Ἀψις, quod ab Ἀπλω, *Nectō*, vel *Complector*. Porticus etiam fornicatæ *Abfidatæ* dictæ sunt. Denique *Absides* vel *Absidas* vocabant Ecclesiarum Choros vel Presbyteria, & in his Thronos Episcoporum. Vide *Glossar. Spelmani*, & *Chimentellium* in *Marmor Pisanum*. *Apsides* etiam & *Parapsides* lancium dicebantur circuli.

ABSOLVO quasi Ἀποζαλύω: Erat enim Ζα veteribus Græcis pro Δια. Hujusmodi autem erat absolutionis sententia; Videtur non fecisse; vel, Nihil in eo damnationis dignum invenio; vel, Non invenio in eo causam. Οὐδὲν ἐνείσχω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷτῳ, Luc. xxiii. 4. *Petrus Danetius*.

ABSTEMIUS, quasi *Absque temeto*, & per hoc *Sobrius*. Est autem *Temetum* quasi τὸ μέθυ una voce per errorem expressum. Μέθυ autem vox antiqua est, etiam Britannis nostris familiaris: Nam & illis *Meth* pro *Mulso* est, & *Methic lyn*, *Vinosus* vel potius *Melleus liquor*, quem vulgo *Metheglin* nominamus. *Methwi* etiam μεθύειν est sive *Inebriari*. Potest & huc spectare Hebræorum מֵתוּכָּ Mathuc, quod *Dulce* est, quasi μεθυκόν.

ABSURDUS, *Sibi repugnans*, autore Donato; hoc est, *Absque ordine*, Ἀτοπῶ Græcis. Est autem *Ordo* quasi Ὀρδών, uti Ὀρδημα, ab Ὀρω. Si *Absurdus* a *Surdo* effet, *Parum Surdus* sonaret, eadem forma qua *Absonus* & *Absimilis*.

C

ABSYRTUS

ABSYRTUS vel *Apsyrtus*, Medææ frater, Græcis Ἀψυρτος, quasi Ἀπόσυρτος, ob abstracta membra. Convenit hic cum lacerato Ægyptiorum Ofiri, sive Deo Luno, de quo suo loco dicturi sumus. Colchi, autore Herodoto, erant Ægyptii generis, & Sacra conveniebant.

ABUTOR, *Licenter vel prave utor. Utimur* cum honore, *Abutimur* cum injuria. Item *Absumo*, seu *Totum consumo*. Ab ὀιω, *Fero*, Græcis est ὀιττος, φορεῖ, seu *Sublatio*, & per hoc *Exitium* & *Exterminium*. Hinc ὀιτάω, ὀιτῶ, & ἀποιτάω, ἀποιτῶ, Latinis *Oitor*, *Oetor*, *Utor*; & *Aboitor*, *Aboetor*, & *Abutor*.

AC est inversum καί. Novæ Angliæ Barbaris *Ka*; Britannis nostris *Ac*, Anglis *Cak*.

ACADEMIA, seu magis *Hecademia*, Platonis Περύπατος, *Gymnasium*, sive *Schola*; quia Ἐκὰς ἡ δῆμος, h. e. *Longe a populo* fuerat. Fabulæ ferunt eam a nescio quo *Hecademo*, vel etiam a Phœnice *Cadmo* plantatam.

ACANTHUS, Ægyptiaca spina pulcherrimis floribus, cujus Phrygionibus & poculorum calatoribus præcipuus usus. Derivatur ab Ἀκὴ, *Aculeus*, & Ἀνθος, *Flos*. Aliter Ἀκακία nominatur, ab Ἀκωκὴ ut puto.

ACATALECTUS, Ἀκατάληκτος, *Perfectus* est versus: *Catalectici* enim dicuntur versus truncati, qui scilicet καὶ ἀλήγον, h. e. *subito vel inexpectato desinunt*. Siquidem κατὰ Græcis, uti & De Latinis, nonnunquam *Impense* & *Avide* significat, uti in κατεδίω & *Devoro* cernere est.

ACATUS, vel *Acatium*, Ἀκατος, Ἀκάτιον, *Navicula ætuaria* sive remis *acta*, quasi Ἀκτὸς & Ἀκτιον. Vide **ACTUARIA**.

ACCA LARENTIA: Hujus Ara, teste Cicerone ad Atticum, in Velabro erat. *Larentalia* autem vel *Accalia* erant X. Kal. Jan. Hæc erat *Mania mater Larium*, *Lara*, *Larunda*, *Fauna fatua*, *Bona Dea*,

ANTIQUITATUM ROMAN. II

Dea, Judæorum *Lilith*, *Hecate*, *Enyo*, *Bellona*, *Ops*, *Rhea*, *Proserpina*, *Dea Dia*, *Cybele*, *Ceres*, *Maja*, *Pales*, *Flora*, sive *Φλαῦρα*, vel *Φαυλία*, *Terra*, & *Luna*; nam Veteres *Matrem* & *Filiam* iisdem nominibus appellabant. Vide in *ARTEMIS*. Romanæ fabulæ ferunt hanc fuisse Romuli nutricem *Lupam*, *Faustulique* pastoris uxorem, *Phrygiæ* autem *Midæ* matrem: aliis *Herculis Incubonis* vel scortum vel conjux. Inter omnes convenit eam fuisse vel fatuam vel insanam. Græcis etiam Ἑκάω, Γεκάω, & Ἀκκω appellata est; Teutonibus *Hela* & *Friga*, nostratibus autem *The Hagg*, & *Diaboli mater*. Et *Acca* & Ἀκκω *Strigosa* est & *Macilenta*, ab Ἀκμή. Quin & vernaculo idiomate *Hagger* dicimus pro *Admodum macro*: Nec abludit Latinum *Saga*.

ACCENSORES *facularum* & *Excultores fontium* in Ecclesiasticis Conciliis dicuntur paganizantes quidam Christiani, qui scilicet in *Ædiculæ* alicujus Atrio appensa phiala seu lucerna vitreo vase inclusa, fontium Numina colebant. *Johannis Chifletii* *Fons Aqua Virgo*. Ab Ἀίω, Κάίω; & a Κάίω, Κάνδω; unde Latinum *Candeo*.

ACCENSI, h. e. *Annumerati*: Nam *Censere Numerare* est, a Græco Κεντέω vel Κενσέω, *Pungo*; Veteres enim quibusdam *Punctis* numerabant. Sunt igitur *Accensi* quasi Προσκενήτοι. Isti autem erant vel *Civiles* vel *Militares*. *Civiles* Catoni *Ministratores* appellabantur, qui scilicet ad obsequia Magistratum deputabantur; atque hi in conventibus juridicis, cæterisque concionibus, vel accibant quos Magistratus volebant, vel silentium imperabant. *Accensos Militares* *Vegetius Supernumerarios Legionum* appellat, Principalium obsequio destinatos. *Cato* (autore *Festo*) prodidit & *Ferentarios* appellatos, quod tela & potiones pugnantibus ministrarent. Dicebantur etiam *Velites* & *Velati*, quia vestiti erant & inermes, autore eodem doctissimo

Grammatico. Atque alias etiam *Ferentarii*, *levis armaturæ pugnatores*; qui scilicet *fundis & lapidibus pugnabant*. *Adscripticii & Adscriptivi* etiam idem sonat quod *Accensi*. Erat denique unicuique Centurioni atque etiam Decurioni suus *Adjutor*, quem & *Accensum & Optionem* vocabant. Qua de re vide Festum in voce *Optio*. *Accensos* autem ex quinta classe pauperrimorum civium (qui scilicet undecim æris valebant) accitos fuisse Salmasius tradit in Libro suo De Re Militari Romana.

ACCENTUS sive *Tenores*, Græcis *τόνοι & προσηδίας*. Fabius auctor est Antiquos effinxisse vocem *Tenores* a Græco *τόνοι*, unde mirari subit comparere etiam inter viros doctos, qui Veteribus nullos omnino *Tonos* fuisse affirmant, cum vel ipse Quintilianus Syllabam apice circumductam, *circumflexam* dicat. Unde scire poterant Recentiores veterum Dialectorum discrimina, ut in *ὁμοιῶ* & *ὁμοῖῶ*, & *ἑταῖρῶ* & *ἑταῖρῶ*, & in sexcentis similibus? Unde etiam Rabbiorum vetustissimis *Accentuum* suorum ignota ratio? Equidem hinc puto lapsos fuisse viros doctissimos, quod *Tempora* non satis distinxerint ab *Accentibus*. Veterum sane vocis modulandæ Ratio (quam illi ex *Ἀρσῇ & Θέσει*, h. e. *Sublatione & Positione* constituisse docent, quod & Sublatione & Depressione digiti significabant) nobis hodie qui omnes fere Syllabas eisdem penè Spatiis efferre solemus, perobscura est. Forsitan *pannucia Baucis* *Ocyma* dum per plateas *cantat*, quadantenus submonuerit; nam Veteres incantando locuti sunt. “ Est “ etiam in oratione (inquit Cicero) cantus quidam subobscurus.” Denique si *Ἀνθρῶπῶ* proferendum esset, ne ex *Ἀνθρῶπῶ* efficeretur Dactylus, quod isti cavent, unde & geminus Acutus (quem Encliticum dicunt) in *Ἀνθρῶπός τις*? Unde, inquam, nisi quod ex duplici *Tempore* in media Syllaba, vocisque ad imum descensu, necesse sit iterum eam sublevare in ultima? quod quidem cogit

git uti Syllabæ -πός τις tanquam uno Spiritu proferrantur. Quod ad Latinæ vocis *Accentus* Etymon pertinet, vel prima facie apparet eam a Verbo *Accinere* deduci, atque illud etiam ab *Ad* & *Canere*. Erat autem Vetus *Ar* pro *Ad*, nam prona erat mutatio *R* in *D*. *Ar* etiam conveniebat cum Græco ἄρα vel ἄρ', quod *Igitur* vel *Insuper* significabat, ab ἄνω, ut puto; unde & nostris Indigenis *Ar* pro *Super* est, & Cimbris *Haar* pro *Alto*. Forſan etiam initio *Ard* scriptum est, ex quo utrumque & *Ar* & *Ad* derivatum est. Unde & Armenis *Ard* pro *Igitur*, Phrygibus ἄρα pro *Altus* & *Magnus*, uti Latinis *Arduus*, & veteribus Britannis & Hybernis *Ard* vel *Aird*; quæ omnia ab ἄρ', a quo & Verbum ἄνω & Adverbium ἄρδην. Denique Verbum *Cano*, unde *Cantus*, quasi κανητός, facili negotio deducunt docti a κάνη, vel κάννη; nam primo *Arundinibus* & *Avenis* canebant Agrestes: Hinc & Græcis καναχή pro quovis *Incondito strepitu* est.

ACCERSO vel *Accersio*, quæ ab *Ad* & κείρω pro κείρω. “*Accersit* qui vocat, *Arcessit* qui accusat.” Agrætius. Dicimus tamen *Accersere Majestatis*, *Accersere capitis*, & similia, uti Græci ἐκκαλεῖσθαι, quod est, *In jus vocare*.

ACCIPIO, ab *Ad* & *Capio*: Est autem *Capio* a Græco κάμπτω, *Flecto*, unde καμπή pro *Manus curvatura*, Hebræis קַפַּח *Caph*. *Accipere* & *Tradere* voces erant in Deorum Myſteriis usurpatæ, ut ostendit Gutherius De Jure Pontificio. τὰ μυστήρια παραλαμβάνοντες μύσαι καλῶν. Hesychius. *Age*, *Accipe ratum*, vox erat etiam Regis Sacrorum, ubi Administro agendi potestatem fecit. Erat & in Lapide vetere, qui dudum Romæ repertus est, de sacris Mithræ Myſteriis, TRADIDIT CORACICA, TRADIDIT LEONTICA, & similia. In Auguriis etiam *Accipio omen* est idem quod *Placet omen* sive *Non abominor*.

ACCEPTILATIO, vox Juris est ubi quis *acceptum* refert quod non acceperat. Est enim *Acceptilatio* pecuniæ non acceptæ in tabulas accepti & expensi Relatio; & per hoc *Dissolutio debiti*.

ACCIPITER, Lucretio *Acceptor*, Tentyritarum Numen. Ἡλὶς εἰδωλον, h. e. *Solis imago*, inquit Orus Apollo: ob Ὀξυπρίαν scilicet, seu *Visus contentionem*; quare nonnunquam, prodente eodem autore, & Solem Ἰερακόμορφον, seu *Forma accipitris* effingebant. *Accipitrum* autem varia genera sic distinguebat Ælianus, ut Περικοθήρης & Ὀκυπύρης Apollinis famulos faceret, Φήνας autem & Ἀεπας Minervæ, & Φασοφόντας, seu *Columbicidas*, Mercurii. Latinum autem *Capio*, a quo adjecta Præpositione fit *Accipiter*, a Græco κάμπω est, sive *Ungues inflecto*.

ACCLAMO, ab *Ad* pro Ἀεδ, & Κάλημι, quod Æolice, vel Pelasgice, pro καλέω dictum est. Initium *Acclamandi* erat in Sacris: Nam ut Dii de Cœlo audirent, summa voce *inclamabant* Veteres; unde vel ipsam canendi rationem originem suam traxisse probabile existimo: Nam & Rhythmice plaudebant & *acclamabant*, uti ostendit doctissimus Bernardinus in Libro suo De Acclamationibus Veterum. *Acclamatum est* in Funeribus, quo Dii Manes valedicentes sibi exaudirent. Lacedæmonii etiam mortuo Rege tintinnabulo canebant. *Acclamatum est* in Theatris, Agonibus & Circis. *Acclamatum est* in Philosophorum & Sophistarum Scholis, Poetarumque Recitationibus. *Acclamatum est* in Bellis & Triumphis. *Acclamatum est* in Senatu. *Acclamatum est* in Christianorum Synodis, imo & in ipsis sacris Concionibus, ad Bernardi tempora, ut ab eodem Viro docto monstratum est. Denique cum a C. Flaminio Libertas Græciæ renunciata est, “ *Acclamatio facta est magnitudine incredibilis* “ (prodente Plutarcho in Flaminio) ut vel circum-
“ volantes corvi de cœlo deciderent.” Ve-
rum

ANTIQUITATUM ROMAN. 15

rum gravissimus Poetarum Homerus *Acclamandi* morem a gruibus vel anseribus initio tractum existimare videtur: Sic enim ille *Iliad.* r'.

Τρῶες μὲν κλαγγὴν τ' ἐνοπήν τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς,
'Ηύτε περ κλαγγὴν γεράνων πέλει ἐρχνόθι πρὸ.

De Græcis autem suis nil tale Vir magnus :

'Οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες Ἀχαιοὶ
'Εν θυμῷ μεμαῶτες ἀλέξεμεν ἀπήλοισιν.

ACCUBITA, five *Accubitus*, Sigma erat vel perpetuus lectus, lunata forma, qui septem vel octo convivas capiebat, in quo *Anaclinteria* vel *Pulvilli* ad capita sustinenda disposita erant. Græcis Στεῖβάδιον hoc genus appellabatur, eratque inferius Mensa, ut ostendit Athenæus in *Dipnosophistis*. Qua de re videsis Jul. Cæsarem *Bulengerum* De *Conviviis*. Est autem *Cubo* vel *Cumbo* a Græco κύβη vel κύμβα, *Caput*, unde & κύπτειν, *Caput inclinare* est.

ACCUSATIO, autore Carolo Sigonio De *Judiciis*, “ perpetua est Oratio ad crimina inferenda “ atque augenda artificiose composita.” In privato autem *Judicio* postulabatur a Præatore, uti liceret *Adversario* *Actionem* intendere; at in publico, uti liceret *Rei* nomen deferre, unde & *Delatorum* invisum nomen deductum est. Erant igitur in *Judicio* publico eadem fere *Delatio nominis*, *Postulatio* & *Intentio litis*. In *Judicio* publico *Accusator* dicebatur *Petere* & *Repetere Pœnam* vel *Mulctam*; contra in privato vel *Res* suas vel *Pecuniam*. Qui autem primus detulit, *Accusator* audiebat, reliqui vero *Subscriptores*, unde & *Subscribere* vulgo dicitur pro quovis modo *alteri consentire* vel *partes secundas ferre*. Delato jam *Rei* nomine, in *Rostra* contendebat *Accusator*, advocataque populi

li concione certum diem iudicio destinabat: Ubi autem dies jam dicta est, poscebatur a Reo, in re quidem capitali Vas, in civili autem Præs, quem nisi dedisset, protinus in vincula coniectus est usque ad iudicii diem. Erat autem triplex *Accusatio*, vel etiam nonnunquam quadruplex. Siquidem irrogatione per tres Nundinas promulgata, *Accusator* tertiis Nundinis tertiam Accusationem instituit. Magistratus, & Reipublicæ causa absentes, perraro accusare licuit. Quod si Accusator Præconis vel Accensi voce citatus non compareret, Rei nomen e Reorum numero expungebatur; sin vero Reus ipse citatus non adesset, damnabatur absens. *Divinatio* dicebatur Iudicium a Prætoře factum quis e pluribus nomen deferret. Viginti dies olim dabantur, autore Pediano, ad Accusationem, totidemque ad Defensionem. Pro Testibus erant Mancipiorum Quæstiones in Equuleo, Ingentium viva Testimonia, atque Tabulæ, sive scripti Codices, utpote Syngraphæ, Tabulæ Dati & Expensi, Auctionales, Pactionales, & hujusmodi. Intestabiles autem erant omnes Infames, & plerumque Mulieres & Pupilli, Militesque sacramento adstricti in Principales suos. Quod si damnatus est Reus de Ambitu, Accusator vel in nobiliorem Tribum traductus est, vel criminibus suis (si quæ erant) absolutus est, vel etiam in damnati Magistratus locum cooptatus est. Sin autem nihil horum fieri potuerit, Pecuniam de publico acceperat. Vide Carolum Sigonium De Iudiciis, & Paulum Manutium De Legibus Rom. Videtur autem *Causa* (unde *Accuso*, *Incuso* & *Excuso* deducta sunt) ab Æolica Dialecto derivatum. Siquidem veteribus Græcis *Κώδη* vel *Κωδία*, Caput erat, quod Æolibus vel *Καῦδα* vel *Καῦζα* proferendum foret; unde Latinis *Causa* pro quavis Origine vel Principio rei, uti & *Cauda*, sive *Coda*, pro altera extremitate corporis satis nota.

ACER:

ANTIQUITATUM ROMAN. 17

ACER: Α Κέω, *Seco*, unde & Κείρω & Κέλλω, derivatur & Ἀκὴ, *Mucro*, a quo Ἀκῆς, Vocativo Ἀκῆς, quo Æoles utebantur pro Recto. Huc referri potest & *Acer* arbor, ita dictum ob *Acumina* foliorum.

ACERBUS: Ab *Acer* & *Bua*. Antiquis enim erat Verbum *Buo* pro *Bibo*, unde & *Imbuo* & Lucilii *Vinibua*, quæ a Græco βύω, ab ὕω, *Humeſto*; a quibus & πῖω, vel πῖφω, unde *Bibo*.

ACERVUS, quasi Ἀγερῶς, a Verbo Ἀγείρω, Æolibus Ἀγέρῳ vel Ἀγέρφω, unde & Latinum *Acervo*. Componitur autem ab intensiva Particula α pro Ἀνά, & γυρῶς, *Gyrus* vel *Circulus*, Æolice γορῶς, unde Latinum *Curvus*. Ἀγυρῆς autem Homero est *Iliad. π.* pro *Acervo*, in isto,

Πάντες ἐπεὶ βασιλῆα ἴδον βεβλαμμένον ἦτορ,
Κεῖμνον ἐν νεκύων ἀγύρει.

ACETUM, quasi Ἀκητόν, ab Ἀκέω, quod ab α pro Ἀνά, & Κέω, *Seco*.

ACETABULUM, quasi Ἀκητόβολον, vas in quod injicitur *acetum*, Græcis ὀξύβαφον, & ὀξύβαφον. Quod & Mensura erat quindecim complectens Drachmas, quartam scilicet Heminae partem.

ACETABULARII: Præstigiatorum genus, qui calculis scilicet sub *acetabulum* missis, & levitate digitorum inde subductis, spectantium oculis fucum faciunt. Sexto Empirico Ψηφοπαῖκον, Artemidoro Onirocritico Ψηφοκλέπικον, & Suidæ Ψηφολόγοι, appellati sunt.

ACERRA: *Arcula Thuraria*; item “*Ara* (scribe “*Arca*) quæ ante mortuum poni solebat, in qua “*Odores* incendebantur.” *Festus*. Quadrangula hæc erat in modum majoris *Arcæ* sive Κιβωτός. Corrupte prolata videtur hæc vox, nam *Acerra* dicitur pro *Arcella*. Vide in *ARCA* & *ARCERRA*.

D

ACHELOUS,

ACHELOUS: Fluvius insignis, Acarnanas ab Ætolis dividens, quem divinus Scaliger præclare deduxit ab 'Αα five 'Αχα pro *Aqua*, & Λώω vel Λάω, Æolice scripto pro Λέω, quod scilicet vicinos campos *inundet*, & per hoc fertiles efficiat. Nota est Veterum Fabella de pugna hujus fluminis cum Hercule five Deo Luno æstuum effectore, sub tauri forma, quod fluminei sonitus juxta Homerum Veteribus symbolum erat & fertilitatis, utque ex altero hujus cornu in certamine effracto celeberrimum Copiæ Cornu effectum est. Epirotis querceus Dodonæ lucus pro veteri erat Paradiso, seu malis Elysio campo, adeoque *Achelous* pro fluviorum principe: Unde & illud Virgilii in Georgicorum primo;

*Liber & alma Ceres, vestro si munere tellus
Cbaoniam pingui glandem mutavit arista;
Poculaque inventis Acheloïa miscuit uvis.*

Atque hinc factum est quod *Achelous* Veteribus ἀπλῶς pro *Aqua* dicebatur, quod Servio atque Eustathio notatum est: Homero Iliad. Ψ'. Κρείων 'Αχελώϊ. Omnibus populis sua gens videbatur antiquissima. Erant & plures *Acheloi* juxta Strabonem.

ACHERON, Græcis 'Αχέρων, quod est 'Αχα ρέων, *Aqua fluens*: Inferorum flumen, imo Epiri; nam illic Inferi, ubi Elysium. Latinis ad Lacum Avernum & *Acherusia Palus* erat & ad Inferos descensus. Erat & in Ponto & in Magna etiam Græcia flumen *Acheron*, ubi & Urbs *Acherontia* Horatio memotata. Quin & *Acherusia Palus*, teste Diodoro, juxta Memphin erat in Ægypto, juxta quam celeberrimum illis Sepulchrum fuit. Cum autem Veteribus Terra pro medio mundi Tabulato fuerat, adeoque pro tenui crusta, quis miretur & majora flumina & lacus ab Inferis ascendisse, scrobisque magicos fieri consuetos, ad eliciendos Manes, unde & *Religio*

ANTIQUITATUM ROMAN. 19

ligio primum appellata est tanquam *Religio*: Nam *Religio* Deorum Manium est: Qua de re vide *Gutharium de Jure Manium*. Tellurem autem fuisse Veteribus pro tenui crusta vel Ovidio significatur in *Metamorphoseon* secundo, in quo de Phaethonte Incendio sic scribit;

*Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum Conjuge Regem.*

Fluvios etiam ex Elysio huc ascendisse Virgilio scribitur in sexto *Æneidos*, ubi de Elysio agens hæc adjicit;

*Unde superne
Plurimus Erydaniper sylvam volvitur amnis.*

ACHIVI, Græcis Ἀχαιοί, universum Græcum genus, quod scilicet communi Amphictyonum concilio continebatur. Macedones enim & Thesali olim pro Thracibus habebantur. Videntur autem dicti *Achivi* tanquam *Fratres*. Antiqua enim Lingua *Achd* erat pro *Ætate*, quod in Armena & in Britanna nostra antiqua etiam hodie comparet, nisi quod in hac quidem corrupte dicatur *Oed*, etsi *Ach* sit iisdem pro *Genere*, unde & Gallorum *Age*. Ab *Achd* autem Armenorum *Achber*, *Frater*; quæ vox Britannis invertitur: Siquidem illis *Braud* tanquam *Beracht*, unde & Græcum φεῖτωρ, Latinum *Frater*, & Teutonicum *Broder*, quæ omnia significare videntur *Parem ferentem ætatem*, seu *Ætate æqualem*. Nam *Fratres* omnibus gentibus *Ætate pares* appellantur. Huc referendum & Hebræorum אַח Ach, quod compendio dicitur pro *Achber*. Sunt enim in Armena plurima veteris Linguae vestigia. *Sus*, exempli gratia, quod Græcis est ὄρε, Armenis քս, a quo Masculina terminatione Hebræis אַחֲרֵי, *Porcus*, Armenis dicere-

tur $\chi\acute{\epsilon}\zeta\omega\rho$. $\epsilon\nu$ veteribus Græcis dicebatur *Senex*, Armenis atque etiam Britannis nostris *Hên*, *Senex* est, & *Coben*, *Consenex*, vel $\sigma\upsilon\mu\pi\rho\epsilon\sigma\epsilon\acute{\upsilon}\tau\epsilon\rho$: Hebræis autem כֹּהֵן *Coben*, nulla derivatione & *Senatorem* & *Sacerdotem* significat; Armenis autem & Britannis *Co* significat *Con*, & *Hên*, *Senex*. Quin & *Coben* Armenis *Sacerdos* est. Eadem forma proferuntur illis $\chi\alpha\pi\tilde{\alpha}\pi$, *Compater*, & $\chi\alpha\mu\tilde{\alpha}\mu$, *Comma-ter*. $\chi\acute{\alpha}$ autem Armenis idem est quod Æolicum $\kappa\acute{\alpha}$ pro $\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}$, Latinum *Co*, Britannorum & Americanorum *Ky* vel *Kyt*, & Orientalium Præfixum כ *Cbe* vel *Cha*, quod illis pro *Sicut* est vel $\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}$. Denique ultima Syllaba in *Achber* plurimarum Linguarum commune est: Nam Armenis $\beta\acute{\epsilon}\rho\epsilon\lambda$, Græcis $\beta\acute{\epsilon}\rho\epsilon\nu$ & $\phi\acute{\epsilon}\rho\epsilon\nu$, Latinis *Ferre*, Gothis veteribus **𐍂𐍮𐍲𐍮**, Saxonibus *Bæpan*, Persis *Bervan* & *Burdan*, Hebræis בָּרָא *Bara*, *Tulit*: Unde & בָּר *Bar* pro *Filio*, nostris **Bearn**. Verum hæc ex occasione dicta. Neque *Achivorum* Appellatio videtur in Europa primum nata: Nam & *Achæi* erant in Ponto; & Cilices etiam, autore Herodoto, *Achæi* dicebantur. Dionysii etiam $\alpha\lambda\kappa\acute{\eta}\nu\eta\lambda\epsilon\varsigma$ $\alpha\chi\alpha\iota\omicron\iota$, prodente Eustathio ad Caucasum montem habitabant.

ΑΧΩΡ, $\alpha\chi\omega\rho$, Græcorum & Cyrenensium Numen, quem Gregorius Nazianzenus contra Julianum, *Acaronem* nominat. Hic erat Palæstinorum *Beelzebub*, quod est, *Dominus muscarum*, *Apollo* scilicet $\mu\acute{\upsilon}\alpha\rho\epsilon$ vel $\zeta\acute{\omega}\varsigma$ $\alpha\mu\acute{\alpha}\sigma\iota$, ut vocatur Pausaniæ in Eliacis. Nomen $\alpha\kappa\alpha\rho\omega\acute{\nu}$ deduci videtur, uti Homericum $\alpha\kappa\epsilon\rho\sigma\epsilon\kappa\acute{o}\mu\eta\varsigma$, ab *A* privativa Particula & $\kappa\acute{\epsilon}\iota\omega$, *Tondeo*, quia *intonsus* est, & per hoc *semper juvenis*. Eadem ratione & *Acarnanum* gens nomen suum a longis capillis sortita est, ut ostendit Ger. Joh. Vossius Libro secundo De Idololatria. Urbs etiam *Acaron* nomen a Deo mutata videtur. Neque alterum nomen $\alpha\chi\omega\rho$ ab hoc Etymo multum abludit. Sol accessu suo muscas generat,

generat, atque abscessu versus Hybernum solstitium illis pestem adferre videtur.

ACIDALIA, Ἀκιδάλια, quasi Ἀκα ἰδάλια, h. e. *Aqua fontana*. Est enim Græcis Ἰδῶ idem fere quod Πίδαξ, *Ebullitio scilicet fontis*; unde & Ἰδῶς, *Sudor*, & Mons Ἰδα, Poetis Πολυπίδαξ appellata. Erat *Acidalius* Bœotiae fons in Orchomeno monte, Numini Gratiarum sacer. Crediderim tamen Venerem *Acidaliam* dici ab *Idalio* Iuco & fonte Cypri, ubi impense colebatur. Est autem Ἰδάλιῳ tanquam Ἰδῶς ἄλις, h. e. *Abunde madoris habens*. Thema est Ἰω, *Eo*, & Δῶ, *Rigo*.

“ **ACIERIS**, *Securis ærea*, qua in Sacrificiis utebantur Sacerdotes.” *Festus*. Melius vetus Glossarium Ἀξίνη ἱεροφάντης, quod est, *Pontificis Securis*. Corrupte autem scribi videtur *Acieris* pro Ἀκίς ἱερέως, h. e. *Sacerdotis Acies*, vel Ἀξίνη. An hac utebatur ipse Pontifex, quoties absque ope Poparum Sacra fecerat?

ACIES vel *Classis*, *Æquata frons exercitus*, & per hoc *Instructus exercitus*, Metaphora ducta a *Filo Acus*, Veteribus *Acia* dicto, uti & ipsa *Acus* a Græco Ἀκίς. Dicitur & in Theodosiano Codice *Acies columnarum* pro *Ordo*, ut ostendit Salmasius in postumo Libro De Militia Romana. Homeri ævo dicebatur Φάλαγξ. *Prima Acies* Arriano Στόμα & Στόμα ἔ πολέμῳ appellata est. Veteribus Romanis triplex erat *Acies* in Legionibus; *Hastatorum* scilicet, *Principum*, atque *Pilanorum* sive *Triariorum*. E quibus duo priores ordines *Antesignani* sive προμαχοί appellabantur; postremus *Postsignani* & *Subsidium*. *Hastati*, qui e natu minimis constabant, & *Principes*, qui firmata ætate juvenes erant, & ob eam causam *Principum* nomen sortiti sunt, hastis, scutis, gladiis & cataphractis armati depugnabant; *Hastæ* istæ missiles erant lanceæ. *Pilani* veterani erant milites, callidique veteratores, qui gloriosulorum adolescentium sanguine famam & victoriam

victoriam sibi comparabant : Hi castra & signa tue-
 bantur. *Pilani* dicti quod *Pilis*, h. e. *Contis*, vali-
 diori scilicet & longiori hastæ genere, rem agerent ;
 atque etiam *Triarii*, quod *tertia*, h. e. extrema acie
 consistenter, vel magis subsiderent, ad evitandum
 scilicet missilium ictus. “ *Triarii*, genu dextro in-
 “ nixi, nutum Consulis ad consurgendum expecta-
 “ bant ”, inquit Titus Livius. Hinc & *Subsidii*
 nomen deducit Salmasius ; nam & *Insidiatores Sub-*
sessores appellati sunt, & ὑποκαθίζεσθαι Onofandro di-
 citur eodem sensu, ut Vir magnus ostendit. Ani-
 madvertendum porro veteres Romanos per Rei-
 publicæ tempora *Intervalla* quædam fecisse in *Acie*,
 instar viarum quæ erant in castris, Polybio dicta
 Διαστήματα, per quæ *Prima*, *Hastatorum* scilicet,
Acies, si ab hoste premeretur, in *Secundam Principum*
 sensim & averfa facie retrocedebat, & *Secunda*
 itidem in *Tertiam* ; unde & vetus dictum de summo
 discrimine, *Res ad Triarios rediit*. *Velites* etiam
 sive *Rorarii*, cum *Accensis* seu *Ferentariis* (quæ qui-
 dem confusa multitudo, Quintæ scilicet Classis
 pauperrimorum Civium turba fuerat) per eadem
Intervalla ab extremo agmine emissi ante signa pro-
 volabant, atque hostem provocabant ; quod si ab
 hoste premerentur, per eadem *Intervalla*, si pote-
 rant, retrocedebant ; sin minus, ad utrumque
 Cornu confugiebant. Hi & *Expediti* & *Levis ar-*
maturæ milites dicebantur, & ante tubas cum hoste
 decertabant : *Rorarii* quidem, seu *Velites* proprie
 dicti, parmis & jaculis sive gæsis armati, & non-
 nulli etiam sagittis : *Accensi* autem, seu *Velitum* vi-
 liores, qui & *Ferentarii*, fundis atque lapidibus
 rem agebant. Verum labente jam Reipublicæ sta-
 tu, C. Marius, homo novus atque plebeius, &
 post hunc Pompeius atque Cæsares militiæ ordinem
 invertere. Sublato enim Censu in Delectu, *Tri-*
arios, sive Veteranos milites, in primis ordinibus
 collocabant, quin & sublati *Velitibus*, seu *Levis*
 arma-

turæ militibus, per confertas acies depugnabant. Tum demum Tribuni Legionum Legati & primorum ordinum Centuriones *Principia* appellati; cum olim pudendum in modum *Principia* in extrema acie, veluti in insidiis, cum Aquilis suis late-
rent. Romani equitatu non valebant, siquidem Polybii ævo, cum Legio erat quatuor mille peditum, ducenti equites sufficiebant. Vegetii etiam Legio sex millium sexcentis sexaginta equitibus plerumque contenta fuerat. Equitum Alæ extra Cornua plerumque consistebant; interdum peditibus immiscebantur, ut conscenderent pedites & dimachæ fierent. Imperio autem Byzantium translato periit Legionaria Romanorum militia, atque cum veteri militari disciplina maximum quod hic Sol aspexit Imperium. Siquidem Constantinopolitanorum *Acies* Scythicum in morem *Equitibus* constabat; unde factum est quod in sequioris ævi Scriptoribus *Miles* idem sit quod *Eques*. Vide *Hermannum Schelium In Polybii Castra*, & *Salmasium De Militia Romanorum*.

ACINACES, vel *Acinacis*, Ἀκινάκης, Persicus Gladiolus, Josepho teste incurvus. Crediderim vocem istam, utcunque Persicam appellatam, Minori Asiæ originem suam debere. Quid enim Ἀκινάκης nisi Ἀκιν ἀγκή, pro Ἀκίς ἀγκύλη, quod est, *Incurvus mucro*?

ACINI, *Vinacea*, Græcis Στέμφυλα & Ραγάδες, a Græco Ἀχνη derivatur.

ACIPENSER, Archestrato apud Athenæum, *Galeus Rhodius*. Oppiano γαλεὸς γλαῦκος, & Gelio ἑλλοψή ρόδιος. Vulgus Scriptorum hunc piscem pro *Sturione* habet, quem vir magnus Gerardus Johannes Vossius in quarto De Idololatria ostendit esse *Porcum marinum*, Græcis ὕγκην appellatum, & Latinis *Silurum*. *Acipenserem* autem Scaliger dictum putat ab *Acuta pesna* seu *penna*, h. e. *Rostrum*. Verum longius petitem. Ego prave scriptum ar-
I guo

guo pro *Aquæ pinfor*; in summa enim aqua & contra torrentem natare proditur, atque ob hoc *Aquam pinfere*, five *πίνσιν* dici potuerit.

“**ACCLASSIS**: Tunica ab humeris non confuta.” *Festus*, seu potius *Paulus Diaconus*. Vetus Glossarium melius *Λῶμα*. Isidoro *Luma* (*Λῶμα*) quod interpretatur *Quadrum Sagum Gallicum*. **A Scotch Blad**. Interpretes nihil vident, cum hanc vestem confundunt cum *Calassi*, & *Ægyptiorum Talarî Calasiri*. Est enim plane vox Græca *Ἀκλωσις* a Verbo *κλώθω*, quia *Non confuta*, ut ait ipse *Diaconus*. Quin & vox *Classis*, quæ *Ordinem* vel *Aciem* significat, *κλώσιν* seu *Suturam* significat; quod hæcenus nemini quod sciam observatum.

ACOLUTHI, *Ἀκόλῃθοι*, veluti *Pedisequi* erant Christianis Sacerdotibus: *Ceroferarii* scilicet veteris Ecclesiæ: Hi etiam vinum & aquam ministrantibus porrigebant. Quin & lecto Evangelio lucernas vel de media die accendebant. Qua de re videndi *Ostavius Ferrarius De Lucernis*, & *Henrici Spelmani Glossarium*.

ACRATISMA, *Ἀκράτισμα*, Panis ἐν ἀκράτῳ, h. e. *mero*, intinctus, qui (prodente Plutarcho in *Symposiacis*) operariis Veterum erat pro jentaculo.

ACREDULA, *Strix*, Græcis *Ὀλολυγών*. Nomen suum habuisse videtur a Verbo *κείρω* vel *ἀκείρω*, pro *Ἀνακείρω*, & *Ulula*, *Ὀλολυγών*. Etiam hodie Itali *Gridare* dicunt, ut veteres Gothi **ΓΚΕΙΤΑΝ**, Anglique nostri septentrionales **Το Γριτε**.

ACROAMATA, *Ἀκροάματα*, olim conviviiis adhibita, nempe omne genus Ludionum atque Musicorum, qui Macrobio *Symphoniaci pueri* appellantur.

ACROBATÆ, *Ἀκροβάται*, Græcis dicebantur *Σχοινοβάται*, seu *Funambuli*. Erant & *Acrobaticæ* machinæ e tignis & transversariis lignis compactæ, quas ascendebant, qui ludos tutius cæteris spectare volebant. Vide *Jul. Cæs. Bulingerum De Theatro*.

ANTIQUITATUM ROMAN. 25

ACROCOLIA, Ἀκροκώλια, quæ & Ἀκροθήλια, Galeno sunt τὰ ἀκρο μέρη τῶν πεζῶν ζώων, h. e. *Extremæ partes pedestrium animalium*. Cornelio Celso *Trunculi* appellantur.

ACROTHORAX, Ἀκροθώραξ, ὁ ἔχων τὴν μνήμην καὶ τὸ σῶμα ἀσάλευτον ὀίνῳ καὶ ἀκράδαντον, Cui scilicet *Est mens & corpus immotum vino est atque inconcussum*, inquit Clemens Alexandrinus in *Pædagog.* Aristoteli etiam in *Problematis* & Luciano acres & nimii potatores sic appellati sunt, & ferendo vino fortes.

“ **ACRUMÆRUMA**, Utenfilia ampliora. ” *Paulus Diaconus*. Duæ sunt voces in unam confusæ, quarum altera tanquam correctio est alterius. Scribendum igitur *Acrua Æruma*. Nil opus fuerat doctos viros reposuisse vel *Erumina* vel *Æramina*, cum *Æruma* sit vetusto ritu effectum, quasi Ἀἰρωμα, eadem scilicet forma qua Græcum Χάλκωμα, Ἀργύρωμα atque Χρυσώμα. Videtur autem Latinum *Æs* atque *Aurum* ejusdem fuisse originis, cujus & Græcum Θησαυρός. Nam Hefychio Ἀυρὸς *Lucis splendor* est: Armenis etiam *Այր* pro *Die*; quibuscum conveniunt Syrorum *אורא* *Aura* & Hebræorum *אור* *Aur*, quæ & illis *Lux* sunt, uti & Britannis nostris *Waur* pro *Aurora*. Quid quod & iisdem Britannis & *Aurifaber* & *Ærifaber* eodem nomine appellantur? Nam *Aurych* quasi *Auricus* uterque nominatur: Quin & Sabinum *Ausum* propius ad *Æs* accedit.

ΑCΤΑ, Ἀκλή: Nomen Participiale est Ἀκλὸς ab Ἀλῶ deductum. Amœniora littora etiam Latini *Ætas* nominant. “ Amœnia, Ἀι ἀκλαί. ” Vet. Gloss. Hinc & *Ætæi* Attici appellantur Poetis, uti & Bœoti;

Amphion Dirceus in Ætæo Aracyntho. Virgil.

ΑCΤΑ, quasi Ἀκλὰ, per Aphæresin dicuntur pro *Peracta*, uti & *Agere* & *Actio* pro *Peragere* & *Peractio*. Sunt autem *Æta* quæ ab *Actuario* “ apud
E “ Judi-

“Judicem vel causa litium vel probandi scribuntur,” ut ait Pancirollus. Hæc olim adstantibus tribus Curialibus conficiebantur: In Municipiis a Defensoribus urbium, vel a Duumviris hoc fiebat, ut idem vir doctus ostendit. Judiciorum *Acta* jam descripta in publicum Tabularium seu Archivum deferebantur; atque hoc erat *Acta publicare*. Divus Julius, autore Suetonio, primus autor fuit ut *Diurna Acta* tam Senatus quam Populi conficerentur & publicarentur. Erant & Præfecti istorum Archivorum. Dicebantur autem *Acta*, *Publica Gesta*, *Publica Monumenta* (Græcis, ὑπομνήματα, unde & *Hypomnematorius* pro *Præfecto*) *Instrumenta Forensia* vel *publica*, *Publicæ Chartæ*, *Publicæ Tabulæ* & *Publicæ Testificationes*. *Acta* erant tam Pacis quam Belli. Reipublicæ temporibus Imperatorum *Acta* confirmari solebant a Senatu, tandem vero sub Cæsaribus vel ipse Senatus jurabat in *Acta* Imperatorum. Erant etiam ex Servii Tullii instituto *Actorum Tabulæ*, in quas nascentium puerorum nomina referebantur, de quibus & Juvenalis in Satyra nona;

*Tollis enim, & libris Actorum spargere gaudes
Argumenta viri.*

Ista servabantur, uti & omnium civium nomina, in Ærario Saturni. Erant denique & *Diurna Acta*, *Chartulæ publicæ*, quas modo *Gazettas*, & *Novellas*, & *Currentes* nominamus. “Diversa *Actorum* genera Romæ, Rerum Rationumque Populi, Judiciorum publicorum, Suppliciorum, Comitiorum, Ædificiorum, Nativitatum, Matrimoniorum, Divortiorum.” *Lipsius*.

ACTÆON: Ab ἄκτος, Ἀκταῖος, vel Ἀκταίων, quia a canibus suis *actus*. *Actæonis* atque *Pentheos* Historiæ plane conveniunt cum Ægyptii *Osiridis* decerptionibus. Erat autem hic *Deus Lunus*, ut infra monstrabitur, in quatuordecim partes a suis canibus,

bus, quod est, a singulis evanescentis Lunæ diebus, laceratus. *Diana* ipsa erat *Luna*, quam lumine nudatam in Oceani lavacro conspexit. De tradita persuasione adjectum est, Deam ab eo conspectam eum commutasse in Cervum. Siquidem creditum est olim omnia Numina esse *terribiles visu formas*, imo & oculos habuisse Furiis accensos & mortiferos, uti passim apud Veteres legere est;

χαλεποὶ ὃ θεοὶ φαίνεσθ' ἐναργεῖς. Iliad. γ'.

Male Ovidius noster;

*Scilicet in Superis etiam fortuna luenda est,
Nec veniam læso Numine casus habet:*

Quæ causa est quod Dii semper apud Homerum humanam personam induant ubi cum hominibus versati sunt. Neque solum Dii, verum etiam Reges, imo & privatarum domorum Natu majores Furias in oculis suis habuere, prodente vetustissimo autore Homero in Iliade;

οἷός' ὡς πρεσβυτέροισιν Ἑλινύες αἶεν ἔπον.

Atque alias;

οὐπω καὶ τῆς μητρὸς Ἑριννύας ἐξαπολίνους.

Jupiter Aristæus Arcadum, qui & *Apollo Nomius* atque Ἀργεὺς vetustissimo Apollonii Scholiastæ dicitur, *Actæonis* pater ferebatur, quia scilicet Arcadum Fabulæ aliquanto antiquiores erant Thebanis uti ego existimo. Mater ejus *Autonoe*, Ἀὐτὴ Νέα, *Nova Luna* est: Siquidem tres Cadmi filiæ *Autonoe*, *Agave* atque *Ino* tres Lunæ phases exprimebant, uti alias dicturi sumus. *Cervus* autem, fidereæ fugæ symbolum, velocitatem motus significabat,

ficabat, quæ causa erat quod *Canis* etiam & *Solem* & *Diem* referebat.

ACTIO, h. e. *Peraetio*: Nam & *Peragere causam* dicitur, & *Gratiarum actio* est quasi *Peraetio*. Græcis etiam *Περίσις* est quasi *Περίαισις*: Nam ab ἄγω effingitur ἄγω vel ἄγω, unde *Περίαισις*, corrupte *Περίαισις* & *Περίαισις*, efficitur. Usurpatur autem *Actio* a Jurisperitis etiam pro *Jure agendi* in judicio. Postulatione igitur peracta, & *Actione* seu *Agendi potestate* a Prætoribus data (unde & *Actionem* vel *dari* vel *non dari* vulgo dicimus) Actor deinceps Reum in jus vocabat, vel educebat, vel etiam nonnunquam vi rapiebat. Quo in casu, Actionis injuriarum metu, Petitor aliquem ex adstantibus prehensa auricula antestabatur ante manus injectionem. E domo tamen sua nemo poterat extrahi, verum Prætoris Edicto citabatur; quod si Prætori edicenti Reus non pareret, Prætor Petitorem in bona ejus mittebat. Si Reus comparebat, Petitor actionem apud Prætorem edebat, h. e. quam Actionem ex multis intendere volebat. Deinde Actor certa verborum formula a Jurisconsulto concepta Reum vadabatur, h. e. sponsores petebat fore uti certo quodam die (atque is plerunque perendinus erat) se in jure sisteret. Ex Litigantium autem voluntate Prætor Vadimonia differre poterat, quod ait Juvenalis;

Differt vadimonia Prætor.

Tertio die, seu comperendino, Prætor Actiones de tabulis recitari jussit, atque Actorem & Reum per Accensum citabat, quo judicia addiceret. Uter autem horum non adesset, perdebat litem: Quod si Reus non responderet, Petitor ibat in Rei bona. Sin ambo comparerent, tum se stitisse dicebantur. Tum Litigatores sponsonem faciebant, h. e. sacramento astricti sunt, quo se a calumniæ crimine

crimine mutuo purgabant, atque insuper certum assium numerum in Æde aliqua sacra deponebant, quod Sponsionis pignus vocabant. Hac nummorum summa qui causa cecidit mulctatus est; nam publico Ærario data est. Post hæc Intentio litis sequebatur, cum Reus procedente Petitore (unde & *Processus* nomen deductum est) interrogabat eum, Quid ais? Ille respondebat, Aio hoc, vel illud. Deinde Litigatores pro natura causæ, vel Judicem, vel Recuperatores, vel Judicium, a Prætorē postulabant. Dato Judice, Prætor numerum Testium (qui fere decem fuerant) præscribebat. Vide in voce JUDEX.

ACTOR, tanquam Ἀκτωρ, vel causarum est vel etiam aliorum negotiorum. De *Actoribus* fabularum nihil attinet admonere. *Actor* Cæsaris erat qui pecuniæ ejus vel erogandæ vel dispensandæ præerat; quod ostendit Sertorius Ursatus in Notis. *Actores* etiam *summarum* dicebantur *Rationariorum confectores*.

“ACTUARIE, Naviculæ celeres.” *Nonius*. Græcis Ἐπικλείδες. Remis solis agebantur, autore Meibomio De fabrica Triremium: Quod non crediderim semper fuisse. Videntur nomen suum habuisse ab *Actu* remorum. Vide in ACATOS.

ACTUARIUS, sive *Ab Actis*, dicebatur qui coram Judice *Acta* fidem habitura scriptis mandabat: Hunc modo *Clericum* appellitant. Alias *Actuarius* etiam pro *Exceptore*, & nonnunquam pro *Castrensi*, vel quovis alio *Scriba*, accipiebatur.

ACTUM EST: Vulgare dictum a re judiciaria ductum, ubi malum aliquod mutari non potest.

“ACTUS; In Comædiis & Tragoediis certa spatia canticorum; modo motus corporis, ut histrionum & saltatorum.” *Festus*. *Actus* terræ, sive *Actus quadratus*, media pars jugeri est, qui quidem erat centum & viginti pedum tam in longum quam in latum: Veteribus Hispanis *Acnua* dicebatur,

tur, quæ vox videtur origine Celtica; siquidem Britannis nostris *Echan bynt* vel *bynt*, Aremorici *Egen bynt*, Bovis iter vel *actus* est, Anglis *Organg*. *Actus* etiam via est vehiculis atque jumentis accommoda, rusticis nostris *Draught-gate*. Quin & *Actus* Iter erat sive *Limes* inter vicinos agros, *actuariis* palis nonnunquam munitus: Dicebatur hic *Actus minimus*; eratque in longum pedum centum & viginti, in latum autem quatuor. Denique *Actus* negotiorum Procuratio appellabatur; hinc & Jurisconsultis *Actum* alicujus gerere, & *Ab actu* removeri usitatae loquendi formulæ.

ACUPEDIUM, ὀξυποδία. *Vet. Glossar.* Unde *Acupedius* apud Festum, vox efficta ad similitudinem vocis ὠκύπους, ut bene Dacerius: Nam & ὠκύς videtur ad ἄκη pertinere; nec abludit ὀξύς.

ACUS, *Palea*, a Græco ἄχυς vel ἄχυρον derivatum est. Hinc & Festo *Aceratum* est *Lutum cum paleis mixtum*: Atque iterum in voce *Acus*, *Argilla mixta acere*. *Acus* etiam substernendum erat par-turientibus, autore Varrone: Erat & *Acerosus Pannis non sine paleis*, autore eodem Festo. Verum *Paleas* modo figurate posuit pro *Furfuribus*.

ACUS est vel farcinatricis, vel ornatricis, pro-dente Festo. Harum altera Apuleio *Acus crinalis* appellata, aliis *Discerniculum*, Græcis autem καλα-mis, vel σύειγξ, unde & Latinum *Fistula*: Joculari etiam verbo *Cnason* dicebatur. Utraque autem ab ἄκυσ — εντϙ deduci videtur.

AD, antique *Ar*, utrumque ab ἄρδ, unde Græ-cis ἄρδην. Vide in voce ACCENTUS.

ADA, ἄδα, ἡ ἐξ ὑπὸ τῷ βασιλῶνιων. Hesy-ch. h. e. *Mater*. Gothis **ΛΙΦΕΙ**, & Atheniensibus ἄθις & ἄθήνη. Hæc & *Juno* & *Minerva* erat & *Luna*.

ADAD, vel *Adodus*, Assyriis *Rex deorum*: ἄδω-δ βασιλῶς θεῶν. Philo Byblius. Hinc & Plinio gemma quædam *Adadu nephros*, ἄδάδς νεφρός, quod est, *Adadi ren*, appellatus, uti & alter ἄδάδς ὀφ-θαλμός,

θαλμός, atque alter etiam Ἀδάδ δάκτυλος, ut ostendit Salmasius. *Adadum* autem & *Atargatin* fuisse Assyriis summa Numina, atque utriusque caput radiorum nimbo circumseptum, ostendit Macrobius, qui & pro *Sole* & *Terra* habuit, hoc uno falsus, quod crediderit Syrorum Lingua *Unum* dici *Adad*, quod est *Ad*. Ego crediderim nomen hujus Dei, uti & Ægyptium *Taautum* sive τὰτ vel Θωὺθ, & Phrygium esse & Geticum, quasi tu plene scribas Ἀτῆατῆα, h. e. *Atavus*, vel *Patrum pater*, vel etiam βασιλὺς θεῶν, ut supra Philoni dictus est, unde & Americanis *Attakota Summum Numen* est. Neque aliud sane vel Syrorum *Aboba*, vel Ægyptiorum *Apopis*, Græcis corrupte *Eraphos*, quam Ἀπόπαππος. Quin & Latini exclamant *Atat*, uti Græci Πόποι. Veteribus enim Astra erant pro Heroum vehiculis, vel etiam ex Ægyptiorum sententia pro navigiis, quibus omnibus imperitare Solem existimabant. Pythagoræis quoque Sol Διὸς πύργος sive *Arx Jovis* appellabatur. Atque hinc est quod Aratus ita salutet Jovem;

Χαῖρε, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειαρ,
Ἄντ' ἡγήσῃ γενεή.

Ubi προτέρεν γενεήν, h. e. *priorem generationem*, autore Theone, vetere hujus Poetæ Interprete, Ἡρώας dicit, ὧν ἡ τὰ πολλὰ τῶν ἀστέρων ἐπώνυμα, h. e. *Heroas*, quorum pleraque Astrorum cognomina sunt. Sic & Homerus locutus est Iliad. ψ'.

Οὗτος δὲ προτέρης γενεῆς προτέρων τ' ἀνθρώπων.

Ægyptios etiam Stellas pro illustrium virorum animabus habuisse Herodotus insignis autor memoriæ prodidit; unde factum est quod in regum suorum tabulis *Solem* atque *Lunam* primos omnium posuerint. Neque hercule quicquam aliud videtur Syrorum

rorum vox *Caucaba* vel *Cocaba*, & Hebræorum ככב *Cochabb*, quæ *Stella* est, quam Καὼνα & Ἀππων, quod est, *Cauca* vel *Concha patrum*: Nam & Ægyptii, prodente Plutarcho in *Iside* sua atque *Osiride*, volebant *Herculem* suum, vel *Osirin*, in *Luna*, veluti *navigiolo*, totum orbem circumnavigare. Vide in *ADONIS* & *TAAUTUS*.

ADAGIO, vel *Adagium*: Uti Græcis Παροιμία a Παρά, *Ad*, & ὁμιλία, *Via*; ita videtur & *Adagio* Latinis fuisse ab *Ad* & *Agio*, tanquam Ἀγών, *Aetus* vel *Via*. Sunt enim *Adagiones* tanquam *De via sumpti*.

“ *ADASIA*, Ovis vetula recentis partus.” *Festus*. h. e. Ovis effæta denuo pariens: Est enim recentis partus tanquam renovati partus. Dacerius male accepit pro *primogenita*, quod apud *Isidorum* legerit *Ovis major natu*, quod si illud esset, debuisset esse *maxima natu*. Est autem *Adasia* vox *Punica*, & per hoc *Hebræa*: Siquidem חדשה *Chadhasa*, nova est, 2 *Sam.* xxiv. §. 6. חדשי *Chadhsbi*, in versione Græca LXX est Ἀδασαί. *Hebræis* autem קד Kodh vel קדקד Kodhkodh, *Vertex capitis* est, & figurate ipsum *caput*, veteribus Græcis Κώμη & Κόμη, unde *Britannis* nostris *Coppa*, *Teutonibus* Kop, & *Latinis* *Caput*. Est etiam Ἀδω vel Ἀδω Frequentativum pro Ἀγω. חדש *Chaddosh* igitur, & Syrum חדת *Chaddath*, est tanquam Κωδάδω vel Κωδάτω, h. e. *Ad caput* vel *originem reduco*, & per hoc & *Repeto* & *Renovo*. Neque alio pertinet etiam vox קדש *Kadhsb*: Namque & illa *Integrare* est & *Purum reddere*, quod vulgo *Sanctificare* redditur, quod est, *In pristinum ordinem reducere*.

ADBITO, vox *Plautina* pro *Accedo*. “ Si ad-
“ bites propius, os denasabit tibi mordicus.” Derivatur ab *Ad* & Græco βάτης, a βάω, vel βαίνω; unde *Arbiter*, quod vide.

ADDICO, ab *Ad* & δίδω. Prætor addicit ubi cessio fit in iudicio, veluti in emancipatione & adoptione;

tionem; *dicit* ubi decernit quid de jure; *dat* actionem, judicium, vindices, & bonorum possessionem. *Dicebat* etiam sententiam in quibusdam majoribus causis; *dicebat* tutorem ex Lege Attilia; & *dicebat* viam in Formulis; *Istam viam dico*. Vide *Franciscum Hotomannum De Magistratibus Romanorum*, & *Carolus Sigonius De Judiciis*. In Auguralibus *addicunt* aves, ubi approbant vel quid suadent. Vide in **ABDICO**.

ADDICTIO in auctionibus erat *Pignorum adjudicatio*.

ADDICTUS sive *Nexus* dicebatur debitor creditori suo lege coactus servire, nisi solverit debitum. Siquidem post triginta dies quam quis debere judicatus est, iterum in jus rapiebatur, & ni judicatum faceret, vel sponsores daret, a Prætoris creditori *nexus addicebatur*. “ *Nexus* (teste Varrone) liber “ qui suas operas in servitute pro pecunia quam “ dum solveret, dat.” Vide in voce **NEXUM**.

ADDUBANUM Danubium, inquit Paulus Diaconus. Verum Andreas Dacierius opportune monuit ex antiquo Glossario esse *Aduam*. Erat autem *Aduas*, Græcis *Ἀδύας*, flumen ex Adula monte per Larium lacum in Padum influens. Corrupte autem scribitur *Adubanus* vel *Addubanus*, ut fere peregrina vocabula, pro *Adavonus*. Est enim Britannis nostris, qui etiam hodie Celtice loquuntur, *Avon*, *Amnis*; & *Adavon*, *Retro amnis*. Græcum *Ἀδύας* ex *Adwy* formatur, quod est, *Retro aqua*. Refertur autem *Wy* ad Græcum *ῥω*. *Padus* etiam dicitur tanquam *Bad wy*, quod est, *Aqua profunda*, unde & urbs *Patavium*. Quin & *Mantua* tanquam *Mant wy*, h. e. *Os aquæ*; ut ostendam hos ineptire, qui Tiresiæ *Manto* crepant. Verum hæc ex occasione atque obiter.

“ **ADEO**, secunda acuta, id est quod *usque eo*;
“ non quidem secundum rationem; quia *Ad* Præ-
“ positio Accusativis accommodata est; sed vetu-

“ ita quadam loquendi consuetudine. ” *Festus*.
 Pari modo & *Ad quo* positum ab Afranio in isto,
 “ Ut scire possis *ad quo* te expediat loqui. ” Vir
 doctus frustra contendit *Eo* & *Quo* dici vetuste in
 Accusandi Casu pro *Id* & *Quod*, neque melius
 Sanctius qui Pluralia putat, uti *Ambo* & *Duo*, quæ
 quidem Dualia Græca sunt. Quid vetat Præposi-
 tionem apponi Adverbio Nominaliter accepto, ut
 in *Adhuc* videre est? Videntur mihi *Eo* & *Quo* Da-
 tivi forma, Græco more prolata, uti ὧ, & πῶ, Io-
 nice Ἐὼ & Κῶ.

ADFATIM : “ Terentius *Adfatim* dixit pro eo
 “ quod est, *Ad lassitudinem*. ” *Festus*. Græcis ἄδω
 pro *Satio* est, Æolice Φάδω, unde & ἄλις pro ἄδης,
 & Latinum *Satis*, & antique *Fatis*, quasi Φάδης, &
 in Accusativo *Fatim*; unde & conficitur *Festi* inter-
 pretatio. Poetis Græcis dicitur ἄδην vel ἄδδην.
 Vide in FATIGO.

ADEPS, tanquam ἄλειψ vel ἄλειφας, mutato
 Δ in Δ, a Verbo ἄλείφω.

ADIPISCOR, ab *Ad* & ἔπισκω, ab ἔπω, *Sequor*.
 Est enim idem *Adipiscor* quod *Adsequor*. Vide in
 APISCOR.

ADJUTOR : Quævis vicaria potestas, quæ scili-
 cet secundas partes in quovis officio vel negotio
 ferre consueverat. Erant igitur apud Veteres in-
 numeri *Adjutores*, quod ait vir doctus Sertorius Ur-
 satus in Notis Romanis. *Adjutor Tutelæ* permissu
 Prætoris constituere tutoribus muneri suo minus
 sufficientibus. *Adjutor Magistri officiorum* primus
 erat agentium in rebus, quod ostendit Pancirollus.
Adjutor Principis Principi auxiliatorum adfuerat,
 ipse Romanus. *Adjutor Centurionis* dicebatur Op-
 tio. *Adjutor Prætorianæ Sedis*, qui & *Primicerius*,
 delinquentes milites carcere & reliquis pœnis coer-
 cebat. Qui Censoribus aderant censum agentibus
 etiam *Adjuratores* appellantur, teste Hansenio De
 Jurejurando Veterum. Erat & *Adjutor Tabularii*,
Adjutor

*Adjutor Tabularii rationum, Adjutor Rationis vestiarie, Adjutor Provinciæ, Adjutor Aruspicum, Adjutor Quæstoris, Adjutor Ducum, Adjutor Corniculariorum, & Adjutor pro Scriniario, atque alii qui modo non occurrunt. Est autem Verbum Juvo, unde Adjutorem formamus, a Juvenis deductum; quod & ipsum a Græco 'Ιαίειν, quod Efflorescere vel Juvenescere sonat, effingitur, eodem modo quo apud Græcos Auxiliares dicuntur 'Επιμαχοι a Κόη, quod Ionice κῆη est, & Juvenem, & per hoc Administram significat: Siquidem primis temporibus, quæ scilicet præcedebant Dominæ Pecuniæ regnum, Imperium fundabatur in barba. Hinc & Majoribus nostris **Knaves** & **Knights** pro Militibus fuerant, vel quibusdam ministris.*

ADITUS; Festo *Adituli*; Macrobio vulgari joco *Vomitoria*. Hi erant separati exitus in Theatris, ne turbæ spectaculis exeuntes comprimerentur. Vitruviana vox est. Erat etiam Græcis Ἰτὺς, unde Latinorum *Itus, Aditus & Exitus*.

ADLECTI, *Conscripti*, & qui *Patres* dicuntur Festo, novi Senatores a Junio Bruto & Publio Valerio primis Consulibus, ob inopiam Patriciorum ex Equestri ordine & Plebe ad explendum Senatorum numerum, qui tunc erant **CLXIV**, adscripti. Notum est etiam Λεκτοὶ dici Græcis quomodo Latinis *Leetii*.

ADMINICULA dicuntur vitium atque aliarum arborum *Pedamenta*, & figurate quævis *Fultura*; unde & *Adminiculator memoria* Gellius posuit. Derivatur a Verbo *Munio*, atque illud a Græco Ἀμύω. Vide in **MUNIO**.

ADMITTITUR qui vel ire vel venire permittitur: Item quod finitur fieri; diverso plane intellectu. *Fugit equus admissio cursu. Admittunt etiam aves, ubi in Augurio sunt prosperæ, & per hoc finunt consilia iniri. Siquidem aves erant vel admiffivæ, si permitterent quid fieri; vel arcivæ, si e*

contra vetarent. *Admittuntur* & scelera, quæ ultro fiunt. *Mitto* autem a *Μέτιω* fieri vel vulgo constat.

ADMISSIONALES in Aula Cæsarum appellabantur Liberti quidam qui *Admissionibus* præfuerant; horum princeps *Magister Admissionum* Ammiano dicitur. Hi levato velo aditum petentes *admittebant*. Erant autem Imperatoribus trium classium amici, primæ scilicet *Admissionis*, qui ad Cæsaris secretum admittebantur; secundæ, qui in turba majorum comitum apud eum agebant; & tertiæ, qui cum vi-
lioribus introibant.

ADMODUM: *Modus* τῶν μέσων ἐστίν, h. e. vox mediæ significationis; nam & *Magnus* & *Parvus* dicitur. *Admodum* autem est tanquam *Ad modum ingentem*; contra vero quod *modicum* est ab *exiguo modo* nomen suum sortitum est; quo & *Modestia* referenda est. Ab antiquo *Μέδω*, quod & *Μέλω*, *Μελέω* vel *Μέλλω* est, Medium Præteritum fit *Μέμοδα*; unde Scaliger rite deducit *Μόδο*, quod *Rationem* seu *Reasonem*, & per hoc *Mensuram* significat. Quo referendum Hebræorum *מד* *Mad*, *Mensura*, Teutonicum *Mod* vel *Moed*, Armenorum *միտ*, & Britannorum nostrorum *Modb*, quæ omnia vel *Modum*, vel *Mentem*, vel *Rationem* repræsentant. Vide in **MODUS**.

ADOLESCO, i. e. *Adcreasco*; unde fiunt *Adultus*, *Adolescens*, *Inolesco* & *Exoletus*. Festus. Ut ab *ὀζω*, vel *ὀδω*, fit Latinum *Oleo* pro *Odoro*; ita ab *ὀρω* fit *Orior*, quod corrupte profertur *Oleo*; unde & *Proles* & *Suboles* derivantur.

ADONIS; Phrygibus *Attin*, Græcis *Ἀιδώνδης*, *Ἀϊδης*, *Ἀϊς* & *Ἀδης*, Teutonibus *Modin* vel *Modin*, Cilicibus, teste Stephano De Urbibus, *Ἀδαν*. Vox origine Phrygica est, & *Androgynum* vel *Hermaproditum* significat. *Ἀττα* enim & *Pater* & *Mas* est, uti supra ostendimus. **UING** etiam veteribus Getis erat *Fæmina*, Armenis *կն*, Græcis *γωνή*, Saxonibus *Epen*, veteribus Britannis *Gena*, teste Mela; unde

unde etiam hodie *Geneth* pro *Puella* est tam Britan-
 nis quam Hibernis. Est igitur *Adonis* tanquam Ἀ-
 ταγωγὴς. Ἀδαγωγὸς, Hesychio, Θεὸς ὡς Φρυξίν, h. e.
Adagous Deus quidam apud *Phrygas*; & mox Θεὸς
 Ἑρμαφρόδιτος, quod & huc pertinet. Forsan ta-
 men Ἀδαγεν reponendum: Nam Γονὸς, *Genitrix*,
 Ionibus profertur γενὸς, quo refertur & γυνή. He-
 bræorum etiam Θαμὲς videtur nihil aliud quam Ἀν-
 δρόγων significare; nam Θωμᾶ *Gemellus* est seu Δί-
 δυμος, & Os, Ως, Ης vel Or plurimis linguis *Virum*
 significat & *Patrem*. Cilicum *Adanus*, autore Ste-
 phano, etiam Ὅσας appellabatur, vel magis (ut
 ego puto) Ὅσος, quod est *Pater patrum*, & con-
 venit cum *Adodo*, de quo supra. Filius hic erat
 (prodente eodem autore) Cœli & Terræ, idemque
 erat cum *Saturno*, *Rhea*, *Plutone*, & *Iapeto*, imo
 etiam *Sole* & *Luna*, nam *Panthea* hæc Numina. De
 hoc autem vide plura in *Azizus*. Dicebatur au-
 tem *Phrygius Attin* & Πάπας & Παπαῖς, quæ
 voces & ipsæ *Patrem* significant. Canadæorum
 præcipuum Numen *Odcon* modo dicta mirifice fir-
 mat, de quo vide diligentissimum *Hennepini Itine-*
rarium. Γυγλίξεν, autore Athenæo, Græci dixerunt
 pro χηνίξεν, atque hoc est etiam Latinis *Gingrire*:
 quin & anserum voces Græcis sunt γίγλεσι, & Lati-
 nis *Gingra* & *Gingritus*. Hinc & *Tibia* palmaris
 acuto & mœsto sono, autore Athenæo, γίγλες,
 alias γιγλεία, appellabatur; Latinis etiam *Gingrina*.
Adonis ab ista *tibia* Phœnicibus γίγλεξς, γίγλες, vel
 γίγλες nominatus est. Sic & *Attin* *Phrygius* a cantu
 γάλλος appellatus est: Atque uti Verbum *Cano* a
 κάννη deductum est, ita & καλέω, unde γάλλον deri-
 vamus, a κάρη est, quod diminutive dicitur pro
 κάρη, unde & κάλαμος & *Calamus* deducuntur.
 Etiam *Britannis* nostris *Galou* est pro *Clamare*, nec
 abludit Hebræa vox קַבַּל *Kabal*, uti nec קוֹל *Kol*,
 quarum altera *Concionem*, altera *Vocem* significat.
 Erat igitur *Adonis* idem Numen quod cornutus ti-
 bicen

bicen *Pan*, h. e. & *Primus Sol* & *Deus Lunus*, five *Attis Menotyrannus*, qui Sol erat lunari scapha circumvectus, Latinis *Virbius*, quod sæpius interiret & revivisceret. Fabulæ ferunt Venerem mortuum *Adonin* in hortulis testaceis de fœniculis & lactucis exposuisse. Κῆποι Ἀδωνιδος φυλάττα τὰχὺ ἀναθάλλοντα καὶ ξηραίνόμενα, h. e. *Horti Adonidis plantaria erant celeriter revirescentia & arescentia*. Eustathius. Ad modum Lunæ scilicet, cujus anima regebantur. *Flos* etiam *Anemones* defuncti *Adonidis* animam habuisse credebatur, imo & *Adoneus* dicebatur, uti & Ἐξοικητὴς Arcadiæ piscis. Quin & Ἀδωνιάζουσαι mulieres, teste Theocriti Scholiaste, hordei atque tritici grana in suburbanis locis in *Adonidis* quibusdam hortulis feminabant, interitum & resurrectionem Dei significantes, atque hunc etiam esse autorem frugum. *Aper* igitur, qui Deum dente suo interfecit, nihil aliud erat quam *Hybernum tempus*: Siquidem Hyemis Genium & porcis & capris inesse credebatur. Quare Deæ Syriæ cultores abstinebant suilla. Σύαγρε νέτον τε σημαίνει καὶ χειμῶνα βίαιον, inquit Onirocrites Artemidorus; quod est, *Sylvestris aper pluviam significat & hyemem violentam*. Ægyptiis etiam Typhonia erant hujusmodi animalia qui perdebant fruges, h. e. Vejovis & mali Genii. Phryges Attini suo, Deorum pulcherrimo, uti & Arcades Pani, pulcherrimam arborum Pinum dicavere, eo quod Lunaris scapha ex ista fieret materia. Numina etiam arbores incoluisse credidit vana Veterum credulitas, quas ob eam rem ut ipsa Numina colebant. In Sacris Matris Deûm *Dendrophori* appellabantur qui hanc arborem circumportabant. Sequentibus vero temporibus simulachrum Dei huic arbori alligabant, cui Galli præcisa sua virilia furibunde objiciebant. Stipitem hujus arboris lanis obvelabant, ramulosque ejus violaceis corollis exornabant. Fanatici Galli se præcidebant ut & ipsi fierent Androgyni, & per hoc, tam juvenutis

ventutis florem Deo suo conservarent quam acceptiores essent suo Numini, atque ut Telluris infœcunditatem hyberna tempestate lugerent. Nam & Isidis & reliquarum Dearum castus causa luctus agebatur. Quid quod & Xerampelina, lugubri veste, Sacerdotes isti perpetuo utebantur? Videsis plura in CYBELE.

ADOPTIO atque ADROGATIO in hoc differunt: *Adoptio* erat illorum qui in parentum potestate fuerant. Hæc quidem fiebat ante Justiniani tempora, in filiis terna, atque in cæteris liberis unica tantum emancipatione; tandem vero in omnibus unica, qua a patre in jure cedebantur; siquidem *Adoptans Adoptatum* manu tenens apud Prætorem hæc verba protulit, “ Hunc hominem filium me-
“ um esse aio, isque mihi emptus est hoc ære: ” Tum Prætor addicebat. Erat autem venditio ista imaginaria, dicisque causa tantum instituta. Contra *Adrogatio*, alterum *Adoptionis* genus, fuit eorum qui sui juris erant, per populum in Comitibus Centuriatis (postero vero tempore, suscepta jam Lege Regia per Cæsarum Literas) fiebat, dum *Adoptandi* ultro se in alienam potestatem tradebant. Populi autem *Rogatio* tali formula concipiebatur: “ Velitis
“ jubeatis uti Lucius Valerius Lucio Titio tam lege
“ jureque filius sibi fiet, quam si ex eo patre matre-
“ que natus esset, utique ei vitæ necisque in eum
“ potestas fiet, uti pariundo filio est. Hoc ita ut
“ dixi, ita vos, Quirites, rogo. ” Pontifices interim aderant qui prospicerent ne quid fraudis vel doli mali subesset. Hi enim inquirebant an qui *Adoptaturus* erat major natu esset *Adoptato*, adeoque num vel liberos jam haberet, vel habere posset, itemque de ratione generis, dignitatis & sacrorum. Neque Patricio licebat *adoptare* Plebeium. Quin & testamentaria *Adoptio Adrogatione* confirmabatur. Tum vero *Adoptatus* omnia novi parentis nomina adsumebat, cognomento suo in Adjectivam formam commu-

commutato, ut in *C. Julius Cæsar Octavianus*. Interdum *Adoptantis* cognomen nominibus suis subiciebat; ut in *Q. Metellus Pius Scipio*; *Q. Cæpio Brutus*, & similibus. Moris erat apud Athenienses, ut ait Hesychius, Ἀναγεννηθῆναι, quod est, *Renasci*. Hoc autem modo Ἀναγέννησις ista, sive *Regeneratio*, peragebatur: *Adoptandus* sive novus filius, *Adoptantis* matronæ vestibis supponebatur, atque inde veluti *denuo natus*, non sine obstetricis ope prodibat. Derivatur autem vox *Adoptio* eodem fere modo quo & *Adipiscor*. Est enim *Opto* tanquam ὀπαδῶ, *Assessor*, nam & quæ cupimus sequimur, & quæ sequimur fere cupimus adsequi: quin & Centurionum *Optiones*, sive *Adjutores*, ita dicti sunt, quasi ὀπαδόνες, h. e. *Adseculæ*, vel *Comites*.

ADOR — ὄρις, vel **ADUS** — ὄρις, vel etiam *Far adorem*, Græcis Ζέα, tritici genus erat aristata spica. **Bearded Wheat**. Paulus Diaconus *Ador* dici putat quasi *Edor*; at Scaliger ingeniose, ut solet, ab ἄδης, quod est *Spica*, deducit. Ego vero compositum puto ab *Ad* & *Os*; quasi *Far adorem* distingueretur a viliori quodam *Farre*, quod forsan non erat idoneum cibo, vel etiam jumentorum pabulum. Veteres Romani solo farre, eoque tosto, prodente Plinio, trecentis annis vescebantur, uti veteres Græci hordeo; quin & ante panis usum ex tosto farre Romanis fiebat *Puls*, uti ex hordeo *Polenta* Græcis. Triticum ex *Farre* cultura natum puto, uti *Far adorem* a *Farre* agresti. “*Adoream* laudem sive gloriam dicebant.” *Festus*. “Δόξα ἡ ἀπὸ τοῦ πολέμου.” *Vet. Glossarium*. “*Ador*, Νίκη, “ atque *Adoriosus*, “Εὐδοξος.” *Aliud Glossarium*. Vox Punica, sive Hebræa est, tanquam אדור *Ador* & אדוריה *Adoria*, quo refertur Græcorum Ἀδρόν & Ἀδρότης, & veterum Britannorum *Hardb*. Convenit & Hebræorum הדר *Hadbar*, & הדרה *Hadbara*, *Decus*.

ANTIQUITATUM ROMAN. 41

ADORATIO fiebat primori digito ad os adducto, atque basiorum jactatione, quod Tacito dicitur *Venerari manu*. In *adorando* Deos velato capite dextrorsum corpus circumagebant, hoc est, orientem versus, unde & Sol & Astra oriuntur. Atque hoc proprie Græcis dicitur προσκυῶν. Erat etiam & abjectius *adorandi* genus; ubi scilicet vel advolvebantur Aris, vel Deorum manus, genua, pedes, atque ipsas plantas osculabantur, imo & Templorum limina: nam qui Deorum ora basiabant, rudiores habebantur. Divi etiam Cæsares, terrestres illi Joves, nonnunquam pedum osculatione excipiebantur; unde & exclamatio illa Alexandri Severi, pudici Principis, apud Ælium Lampridium: “Dii
“prohibeant ut quisquam ingenuorum pedibus
“meis osculum figat.” Imperatorum denique missiles nummi, sive largitiones, *Adorati imbres* populari joco appellabantur.

ADORO Veteribus erat pro *Ordior*, uti & *Ora* pro *Initio*. Hinc & in Legibus Duodecim Tabularum occurrit *Adorat furtum* pro *Facit* vel *Orditur*. Cæcilius etiam in Æschryone, autore Festo, posuit, “*Oram* reperire nullam, quæ me expediam, queo.” Est autem *Os* atque *Ora* quælibet *anterior* sive *prior pars* alicujus rei, ab ὄρε, *Terminus*, vel a Verbo ὄρω, unde & ἑρε, Latinis *Ver*, pro *prima parte* anni effingitur. Atque uti nostri homines *Prius* & *Primum* dicunt **Cre** & **Crit**, ita & Græci Ἀγείον atque Ἀεῖον, quæ ab ἑρε deduci existimo.

“**ADPROMISSOR**, qui quod suo nomine *promisit*, idem pro altero quoque *promittit*.” Festus.

“**ADUMBRAVIT**, *Rumorem fecit*, sive *Commurmuratus est*, quod Verbum quidam a *Rumine* deduci putant.” Festus. Unde *Conrumo* φημιζω veteri Glossario. Sunt autem *Rumen*, *Rumor*, & Verbum *Rumo*, ἐμβρωμάλιζω, a ῥύμη, quod Græcis *Tractum* significat. *Rumor* proprie murmur quoddam subobscurum est, veluti de gutture prolatum.

G

“**ADSCIS-**

“ADSCISCERE est *Adjungere* vel *Adsumere*.” Festus. Electione scilicet, vel Suffragio, seu Decreto. Siquidem idem *Sciscere* Latinis quod Græcis γνώσκειν, quod est *Decernere*, seu *Judicium* & *Sententiam promere*, & γνώμη idem est quod *Scitum*. Scio autem, conversa Syllaba, dici reor pro ἴσκω, quod pro ἴσημι, unde denuo *Scisco* quasi ἰσκήσκω. Syllaba *Sco*, Græcis σκω, ab ἄνζειν est, veteribus Saxonibus *þexan*, uti & Gothis *WASGAN*, & Alamannis *Wuabſen*.

“ADSCRIPTI, qui in colonias nomina dedissent.” Festus. Ad supplendam scilicet coloniam.

“ADSCRIPTITII sive *Adscriptivi*, qui sup-
plendis Legionibus *adscribebantur*.” Festus. Vide in ACCENSI. Dicitur autem *Scribo* a Græco *Σκράειν*, quod & ipsum a *γράφω* est.

“ADSECTATA Fœmina Veteribus dicitur pro
“*honorata*.” Festus. Veteri Glossatori Σεμνή. Tanquam multis adseculis comitata. “Dicebatur
“& in malam partem, ad extremum periculum ad-
“ducta.” Idem. Ob funerum exsequias ut puto. Notum est *Seſtor* esse a *Sequor*, & *Sequor* esse a Græcorum ἑκομαι quod pro ἑπομαι.

“ADSERERE manu est *admovere*.” Festus. Et Verrio Flacco *serit* est *jungit*. *Adseritur* & vitis ulmo, auctore Varrone. Libertatis etiam vindices manu *adserunt*, cui libertatis causa manum suam injiciunt. Videtur autem *Sero* in hoc sensu ab ἑρῶ, *Neſto*, unde & Σηρῶ, *Catena*, derivatur.

ADSESSORES dicebantur *Adjutores* in judiciis, universus scilicet *Judicum* ordo præter Principem, Græcis πάρεδροι. Hinc sequiori ævo *Adsidere* etiam *Judicare* est, & *Adſiſa*, vel *Aſſiſa*, *Judicium*. Erant & in Templis Dii quidam minores majoris Dei πάρεδροι sive Σωθῆγοι appellati. Augures etiam *Adſeſſores* erant Regum, uti cernere est in Veterum Scriptis. *Adſident* etiam aves nidis, & clinici & clinicae

nicæ ægrotantium lectis. Hinc & mulierculæ, puerperarum ministræ, *Adsestrices* dictæ sunt. Quin & “*Adsiduus* dicitur (autore Festo) qui in “ea re quam frequenter agit, quasi *consedisse* videatur.” Est autem Latinum *Sedeo*, inversa priore Syllaba, a Græco *Ἔσθω*, uti supra *Scio* ab *ἴσχω*.

“*ADSIDELAE* Mensæ vocantur, ad quas fedentes Flamines sacra faciunt.” *Festus*. *Isidoro* etiam *Affeda* Sella quadrijugis dicitur.

ADSIGNARE proprie est *Designatæ rei metas ponere*, vel *fines dicere*. In veteribus Inscriptionibus occurrit *Adsignare Ædem* pro *Locum Ædi designare*. *Adsignare locum* vel *pedaturam* in metatione castrorum dicitur; quod quidem fiebat olim hastis vel vexillis ad angulos cujusque areæ terræ infixis, ut ostendit Schelius ad Hygini Gromaticam. Hinc etiam vulgo *Adsignare* pro *Sorte dare*, vel quod proprium sit *Designare*. *Signum* a Græco *σηγμή* deducitur, quod proprie *Punctum* significat.

“*ADTEGRARE*, *Vino sacrificium augere*: *Adtegrum* enim *Minus factum*: Et *Integrare* est *Instatum redigere*.” *Festus*, ex emendatione Josephi Scaligeri. *Tago*, unde & *Tango*, a Græco *Θίγω* est, & *Adtegrum* est quasi *Προθίγες*, *Delibatum* scilicet, & per hoc *Imminutum*: Contra *Integrum* idem est quod *Non violatum* & *Intactum*.

“*ADTESTATA* dicebantur fulgura quæ iterato fiebant, videlicet significationem priorum *adtestantia*.” *Festus*. Alias *Renovativa* dicebantur, quorum contraria *Peremptalia* appellabantur. *Testis* autem, unde & *Testor* & *Adtestor* formata sunt, a Græco *Θέωσις* originem ducit: *Testes* enim, uti & *Vates*, Deos invocare consuevere.

“*ADTUBERNALIS*, *Habitator continuæ tabernæ*. Exteræ gentes adhuc tabulatis habitant *ædificiis*.” *Festus*. “*Attubernalis*, *Vicinus*.” *Isidorus*. Et ejusmodi erant Homeri *κλισίαι*, seu *Castrorum tabernacula*. *Taberna* & *Tabula* a *Trabe* no-

men habet. Est autem *Trabs* quodvis *Transversum* lignum; nempe duo ligna compacta, ut eleganter Festus. Britannis nostris & Aremoriciis *Traust*: Nam *Traus* illis idem est quod Latinis *Trans*, a Græco *τῆρυν*, quod *Perforare* est.

ADVENTITIA bona dicebantur quæ insperato nobis devenere, ex aliena scilicet domo; sic dicimus etiam *Adventitia dos*, *Adventitia auxilia*, *Adventitii fructus*, & similia. Latinum *Venio* Æolicum videtur, quasi *ἔνιω* pro *ἐνίω*, h. e. *Ineo*.

ADVERSARIA sunt quæ rudi filo memorialibus quibusdam tabellis committuntur: Ejusmodi tabulæ Belgis *Bloterboeken* appellantur. *Adversaria* autem ab *Advertendo* nomen suum sortita sunt, Græcis *ὑπομνηματικά*. Verto Romanis idem est quod Græcis *πίπλω*, Æolice *ῥεῖπλω*, Gothice *VALIPIAN*, Saxonice *peoppan*, & Anglice *Warp*.

ADVERSUM id dicitur quod stat contra, uti e diverso *Secundum* quod e latere est. Sunt igitur *Adversa* nobis de fronte opposita, & per hoc etiam contraria, & *Secunda* juxta posita, convenientia atque grata. Hostes *adversi* pugnant, hinc *Adversarii* appellati: *Adverso* flumine vel *secundo* navigatur: *Adversa* fortuna vivitur, vel *secunda*: *Adversa* denique vel *secunda* medicamenta dicebantur morbis facultatibus suis vel contraria vel convenientia, ut vel ex Cornelio Celso elegantissimo scriptore constat. Veteribus Latinis & *Advorsus* & *Advoces* scribebatur. “*Advosem*, *Adversarium*, “*hostem*.” Festus. *Advoses*, *Ἐναντίος*. Vet. Gloss.

ADULARI canum proprium est, autore Nonio. Et sicuti ab *Ambio*, *Ambulo*, ita ab *Adeo*, Veterum *Adulo*, & nostrum *Adulor*; nam vana sunt quæ hactenus de hujus vocis Etymo a doctis viris prolata sunt. Est enim *Adulari*, blande aliquem *adire*, seu, ut Græce loquar, *παραίεσαι*.

ADULTERIUM, autore Papiniano & Modestino, proprie in nupta est, *Stuprum* vero in virgine,

gine, vel vidua, vel etiam puero. Legi Juliae etiam *Stuprum Adulterii* pars est, Græcis dicta *φθορά*. Ovidio etiam Medea puella duplici *Catachresi Adultera virgo* appellata est. Lex Julia, prodente Justiniano, gladio punit & *Adulteros* & ingenuorum puerorum Corruptores, Stupratores etiam publicata media bonorum parte; humiliores vero corporis coercitione cum relegatione. Patri jus erat interficiendi natam cum Adultero, modo illam in potestate sua haberet: Nemo alius ex patribus idem jure faceret, sed nec filius familias pater. Oportuit & ab ipso patre, in cujus potestate fuerat, *ἐν ἑσφῳ* repertam: Hac Lege vel ipse maritus uxori suæ lenocinans plectebatur ut Adulter. Sexaginta dies a divortio marito lege dabantur ad accusandum, quo tempore mulieri non licebat servos suos vel vendere, vel manumittere. Vir etiam uxoris Adulterum ad viginti horas apud se testandi gratia retinebat, si vel nollet, vel non liceret occidere. Sequenti vero tempore Divi Pii Rescripto humilis conditionis Adulter operi perpetuo tradebatur, honestior in insulas relegabatur, nam indies mitescunt etiam hodie Adulterii pœnæ, cum fere nobiliores & divitiores in hac parte plurimum peccent. *Adulterium* autem proprie dicebatur diversorum corporum vel etiam generum commixtio, veluti diversi generis animalium, arborum, metallorum, vinorum, & figurate tandem familiarum. Quin & Verbum *Adolesco*, unde *Adultus*, *Adulter*, & *Adulterium* formantur, duplicem habet intellectum: Siquidem & *Maturus fio*, & *Accresco* vel *Adhæreo*, significat: Utroque sensu ab *ὄλω* pro *ὄρω* derivatur, unde & *Olera* nomen habent: Hebraicum etiam *אֵלָא* *Ala* non abludit.

ADVOCATUS, Græcis *παράκλητος* dictus: Iste erat olim qui vel de cognatione, vel vicinia accersitus est in jus; idque vel patrocinii, vel etiam testimonii dicendi causa. Plebeii etiam antiqua Lege quem

quem sibi patronum vellent deligebant. Qua de re videfis *Turrigium* in Notis ad Urſi Pilati veterem Inſcriptionem. Antiquis Oratoribus nulla præmia fuerant; defendiſſe cives ſatis laudis habebant. Verum corruptis ſæculis & hi corrupti ſunt. Iſti togati incedebant; beatuli etiam vel purpureis vel amethyſtinis lacernis humeros amiſti, quod oſtendit Octavius Ferrarius De Re Veſtiaria. Celebriores etiam ſedentes nonnunquam orabant cauſas. *Advocatus fiſci* quis fuerit omnibus notum. *Voco* Verbum eadem ſtirpe eſt qua & Græcorum Βανχάω, Βύλην & Βυλάνη, quæ a ſono ficta ſunt, uti & Βῆς & Βοάω; ſic & Hebræorum בכה *Bacha*. De *Advocatorum* ſcleribus, vide *Taciti Annales* de Suillio, quam Hiſtoriam & in Danetii Dictionario reperies.

ADYTUM, intimus Templi locus unde Oracula, Græcis Ἄδυτον. Primis temporibus nihil hoc erat præter Magicam ſcrobem, per quam ex Inferis eliciebantur Manes. Nam Veteribus Cælum & Terra tenuia erant tabulata ſive cruſtæ, uti ſuperius oſtendimus, ex tradita ſcilicet perſuaſione vulgi. Quin & antra Veteribus erant pro Templis, præcipue vero Ægyptiis, quibus vetuſtiſſima Tempſa omnia erant ſubterranea; Σιγῆγες illis appellabantur. Huc ſpectat & fictus Pythagoræ ad Inferos deſcenſus, Diogeni Laertio atque aliis memoratus, quo imperitæ atque impiæ plebi offucias fecit ſatis proficuas.

ÆACUS: Hic erat Minois Aſſeſſor apud Inferos, & Græcorum Iudex: Siquidem plures huic aderant Πάρεδροι ſive Aſſeſſores, *Æacus*, *Rbadamanthus*, *Sarpedon*, atque etiam *Triptolemus*, autore Tullio. Atque hoc ex tradita perſuaſione: Namque primorum parentum Manes minores ſuos apud Inferos iudicare credebantur; uti cernere eſt apud Plutarchum in Libello ſuo De ſera Numinis vindicta. *Minos* autem ſceptrum gerebat aureum de antiquo more iudicantium, reliqui vero tantum virgas. Vox Ἀϊακός

deducta videtur, uti & matris ejus Ἀιγίης Insulae nomen, ab Ἀγίῃ, quod veteribus Græcis erat Κόμα, vel *Fluctus*, unde & Majoribus nostris *Aa*, *Aga*, & *Æg* *Aquam* sonat. Nam & *Ægina* Nympha, Asopi fluminis filia, ferebatur a Jove sive Sole genita. Quid vetat & aliquas Insulas a fluviorum illuvie nasci? *Æaco* autem tanquam vetustissimo Heroi Fanum Ἀιακόνλειον Hesychio dictum, communi Græcorum nomine in *Ægina* exstructum fuerat, uti prodit Iocrates. *Æacidarum* etiam gens omnium nobilissima ferebatur. Forſan hic primus maris imperio positus est. Nepos hujus Ἀίας, sive *Ajax*, patrueli suo Achilli in Trojana obsidione, prodente Homero, secundus fuerat. Ἀίας etiam ab *Aqua* nomen suum habuisse videtur, cum sit apud Macedonas ejusdem nominis flumen Ἀίας. Hinc & ipsius Achillis mater *Thetis*, marina Nympha, ferebatur; ob maris scilicet dominium, quo *Æacidarum* gens valebat maxime.

ÆDES, *Æolice* Ἀἶλα vel Ἀἶτα, Ἀἶ *Ægyptiis*, & *Syris* Βαῖτα, contracte Βῆτα & Βῆθ. Balantium vox Βᾶ vel Βῆ, unde Ὀῖς (a quo Ὀικῶ, quasi Ὀικὸς) & Ὀφῖς *Æolibus*, Latinis *Ovis* corrupte pro Βαῖς, a quo Βαῖτα, *Ovina pellis*, e qua Veteres & vestimenta sua & tabernaculorum tecta conficiebant. Verum eruditissimi Festi verba apponenda ducō, nequis me somniasse credat. “*Adtubernalis*, Habitatator continuæ tabernæ: Quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt exterae gentes, quæ adhuc tabulatis habitant ædificiis: Unde etiam tecta castrensia, quamvis *pellibus* tegantur, *Tabernacula* dicuntur.” Atque hujusmodi erant Homeri κλισίαι, ut facile legenti cernere est. Latinis autem appellatione *Ædium* in Plurativo Numero omnis species privati ædificii continetur: Singulari vero Numero ex parte maxima sacrae *Ædes* dicuntur. *Ædes* tamen sacrae Temppla non sunt, nisi sint augurio consecratae, quod ostendit

ostendit Gellius, qui *Ædem* Vestæ Templum fuisse negat. Romana ædificia ad Pyrrhi tempora nullis erant constructa tabulatis, stramentisque vel scandulis cooperta, Augusti autem ævo enormis ædium altitudo ad septuaginta pedes Legibus redacta est, quæ tamen septem tabulata ex facili conficerent. *Ædes* sacræ in Urbe Romana numero erant CCCCXXIV. Vide *Pancirolli Notitiam*.

ÆDICULÆ Delubra erant sive Deorum Cellæ, seu minora Tempia. Et quilibet vicus suas *Ædiculas* habebat, uti nostræ Viciniæ sive *παροικήσεις*, absque ullo tamen vel *Ædituo*, uti Tempia, vel Custode, uti Sepulchra, ideoque magis honorariæ quam sacræ habebantur. "*Ædiculæ, Ædes* minusculæ privatæ religionis, incustoditæ, & vix sacræ." *Gutherius de Jure Pontificio*. Hæ erant antrali forma in fornicem curvatæ. Tres erant in ipso Capitolio, Jovis scilicet, Junonis & Minervæ, communi pariete inter se junctæ, verum ab extimo Templi muro discretæ atque ambitu libero, quod ostendit Alexander Donatus De Urbe Roma. Auratæ erant quadrigæ in fastigio Cellæ Jovis, quæ harum erat media, prodente Livio.

"**ÆDILIS** initio dictus est qui *Ædium* non tantum sacrarum, sed etiam privatarum curam gerebat; postea hoc nomen & ad Magistratus translatum est," inquit Festus. Veteri Glossario *Ædilis* etiam *ᾠμήλιξ* est, sive *Ejusdem ætatis*; quasi *Eadem æde*, tanquam nido, natus. *Ædilis Romæ* minutus quidam Censor erat, ut bene Chimentellius. *Ædiles plebis* initio duo creati sunt, postea duo *Curules* sive *Patricii*, & *Plebei* quatuor, autore Dione, quorum duo *Cereales* erant. *Curulium* triplex fere procuratio erat; *Ædium* scilicet tam sacrarum quam publicarum, Ludorum & Viarum publicarum & Mensurarum, uti & Venditionis mancipiorum: *Plebeiorum* itidem quadruplex fere munus. Siquidem Tribunis Plebis adfidebant, quibus, ut ait

ait Zonaras, ἑπὶ τῶν ἐργῶν ἔργα, h. e. scribarum officio fungebantur; secundo, de rebus ad se ab illis delatis judicabant; tertio, privatas ædes & cloacas curabant; quarto, annonæ curam gerebant. Græcis Ἀσυνόμοι & Ἀγορευνοί dicebantur *Ædiles*. *Ædiliū* [non] erat malos libros & novas Religiones supprimere, sed Curulium ut puto. *Plebei* etiam Ludos plebeios curabant, scortorum & stuprorum cognitionem habebant, &, autore Tacito, pignora capiebant, & multas irrogabant. *Ædiles Curules* major erant magistratus, adeoque prætextati incedebant, & edicebant uti Prætores. *Ædilibus* erant & Viatores & Scribæ. Servabant etiam *Plebei* *Ædiles* Senatusconsulta & Plebiscita, quæ in *Æde* Cereris reponebantur, ut ostendit Antonius Augustinus De Legibus. Annus petendi hunc honorem erat trigesimus septimus, & Tributis Comitibus creabantur. Divus Julius duos *Cereales* *Ædiles* creavit, qui frumento tantum præficiantur. Durabat hic magistratus, ut ostendit Lipsius, ad Constantini tempora, eratque annuus. Municipiis & Coloniis aliis fuerant *Prætores*, aliis *Dictatores*, aliis *Potestates*, aliis *Duumviri* vel *Duumviri Præfecti*; aliis *Duumviri* vel *Triumviri* *Ædiles*; aliis unus tantum *Ædilis* (qui fere Italicus erat Honos) pro summo Magistratu: Atque hi omnes *Primates* appellati sunt. In quibusdam civitatibus duo *Ædiles* *Duumviris* suberant, imo nonnunquam & ipsis *Decurionibus*. Vide *Chimentellium* ad *Marmor Pisanum*.

“ *ÆDITUUS*, Sacræ *Ædis* Tutor. ” Festus. Lucretio *Ædituens*, aliis *Æditimus* & *Æditumus*, Græcis Νεωρόγος. Derivatur *Ædituus* ab *Æolico* ἄιτος, *Ædes*, & Θεάομαι, *Specto*: *Æditimus* autem ab *Ædes*, Græcis ἄιτος, & *Timeo*, quod a Græco δέμα, unde δειμέω & δειμαίνω: Nam *Æditimus* est qui *Ædi* timet. *Ædituatio* etiam in Lapidibus est *Æditui* munus. Legitur etiam *Ædituus a Vesta*, *Ædituus a Concordia*, & similia.

H

ÆETES,

ÆETES, Græcis Ἀιήτης, confictum, ut puto, patris Medæ nomen, ab Urbe *Æa*, quæ Ptolemæo *Æopolis* dicta est, atque ad Phasin amnem sita; ut Ἀία sit *Aqua*. Vide in MEDEA.

ÆGÆON, Ἀιγαίων, Triton, seu Gigas marinus, qui balænis vehi fingitur. Græcum Ἀιγαίων sonat *Virum marinum*.

ÆGER, ab Ἀγρᾶ, *Dolor*, unde πόδαγρᾶ & χείραγρᾶ. Hinc & *Ægrotus* quasi Ἀγρωπός, quod ab Æolico Ἀγρῶ pro Ἀίρῳ vel Ἀίρέῳ, unde & Ἀγρῶ pro *Venor*. Est igitur *Æger* quasi *Morbo captus*.

ÆGIS, Lorica Jovis & Minervæ, & nonnunquam Scutum. Nihil attinet Amalthææ fabellam, cum a stolta Etymologia tota pendeat, hic recensere. Simulachrorum *Ægides* vel *textiles* erant, vel *plicatiles*, ὕφανται vel πλεκταί, ut ait Herodotus, non pelliceæ. In medio Gorgonis erat rictus, & Θύσανοι undequaque pro capillamento dependebant coriacei, ἱμάντινοι, atque anguinum forma. Hæc pro scutorum insignibus erant, quibus Jovis exemplo & Imperatores Romanorum postea usi sunt, dum videri volebant *Diis æqua potestas*. Ἀίγης νοεῖ τὰ καὶ τὸ αἶρεα πάθη καὶ φοβήματα, ὧν ἓν αὖ ἐ μὲν καταιγίδες λέγονται, αἷμα καὶ Ἀιγίδες: Eustathius in *Iliad.* E. quod est, *Ægis significat qui in aere sunt affectus & terrores, quorum nonnulli non solum Cataegides verum & Ægides vulgo appellantur.* τὰ μεγάλα κύματα Ἀίγας ἐν τῇ Σωηθείᾳ λέγομεν, inquit Artemidorus Onirocrites, h. e. *Magnos fluctus Ægas in consuetudine dicimus:* Atque Hesychius in Glossario, Ἀίγες, Κύματα, Δωρεῖς. Hinc & ipsum Mare, Græcis Maximum, Ἀιγαῖον, sive *Ægæum*, dictum est, & λαβρὸν ἐπαιγίζων Homero de impetuoso vento dictum. Quæ omnia ostendunt Ἀιγίδα derivari ab Ἀϊσῶ, *Irruo*. Neque forsitan aliunde Ἀίξ, *Capra*:

Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.

Quin & Ægyptiis *Caper* symbolum erat Hyemis & malæ tempestatis, quod spoliet & denudet arbores, Onirocriticis etiam, a quibus pendent Ægyptiorum Hieroglyphica, *Capri* Terrores sunt. Erat autem *Medusa Gorgon* eadem quæ & *Lamia*, ter-riculamentum & devoratrix infantum, quod vel ipsum nomen significat: Idem enim Græcis Λαι-
μὸς & Γαργαρεὼν, unde & γοργῶν, quæ & Μέδουσα
dicitur, quasi *Regina*; erant enim ei Πάρεδραι,
sive Affestrices, *Euryale* atque *Sthenyo*, utræque ma-
leficæ. Imo ejusmodi erant omnium Deorum vul-
tus rudioribus sæculis; verum incrementa jam reci-
pientibus & bellis artibus & bonis moribus, diri
priscorum Deorum vultus in *Faunos*, *Sylvanos*, *Pa-
nas*, *Empusas*, *Gorgonas*, *Lamias*, *Furias*, *Ægidas*,
cæteraque ejusmodi monstra, rejecti sunt. Atque
hinc est quod apud Luctatium, veterem Statii in-
terpretem, legimus *Demogorgonem* fuisse Veteribus
pro omnium Deorum primo, quod & Boccacius o-
stendit. Imo & gravissimus autor *Homerus Erin-
nyas* Jovi tribuit in isto;

Ἀλλὰ Ζεὺς καὶ Μοῖρα καὶ ἡεροφῶιτις Ἑριννῦς.

Angues Gorgoneæ seu Furiales erant comæ: Quæ-
cunque enim immaniter terrent, & Onirocriticis &
Hieroglyphicis *Dracones* vel *Angues* sunt. Δράκων
ὀρώμενος βασιλέα σημαίνει, καὶ δεσπότην, καὶ ἀρχοντα, καὶ
θεὸν, καὶ ἥρωα, inquit Artemidorus. h. e. *Draco vi-
sus Regem significat* & *Dominum*, & *Magistratum*, &
Deos, & *Heroas*. Hinc & illud Persii;

Pinge duos angues, sacer est locus.

Ægidas vero *Procellas* & horribicos tempestatum
impetus significare, vel inde patet, quod fere soli
Jupiter & *Pallas* tonare soleant. Erat igitur imma-
nis *Medusæ* rictus pro tonitrubus, & angues pro
fulminibus.

ÆGYPTUS: A *vulturino* seu *fusco* colore nomen traxit. Græcis enim Ἀιγυπτιὸς *Vultur* est, & Ἀιγυπτιὸν Φαῖδὸν est Veteri Glossario, uti & Ἀιγυπτιῶσαι, Μέλαινα. Ipsiis Ægyptiis *Ægyptus* dicitur Χημία, quod est *Nigra*, autore Plutarcho; Μελάμβωλον γῆ Apollodoro. Χημία autem, uti & Hebræum *Cham*, accedit ad Græcorum Καῶμα. Fabulæ ferunt Ægyptum quendam olim Ægypto imperitasse, fratremque ejus Danaum Argivis, atque horum patrem fuisse Belum sive Solem. Verum Ægyptum apud Ægyptios, Phœnicem apud Phœnicas, & Danaum apud Danaos eo tempore regnasse existimaverim, quo Francio apud Francos, & Brutum, Locrinum, Cambrum & Albanactum apud nostros Britannos. Continetur tamen hac fabella vetustissima opinio, Græcis scilicet, Ægyptiis atque Syris olim communem fuisse originem, quod & ipsius sermonis vestigia fati probant. De Danai quinquaginta filiabus & quinquaginta Ægypti filiis incertæ fidei memoria est. Constant tamen fama, atque etiam apud Inferos nobilis pœna, etiamsi sub obscuris & incertis autoribus, immani scelerei conciliat fidem.

ÆLINUS, Latinis *Lessus*, *Lamentum* est seu *Threnodia*. Ἀιλινὸς ὄμνῳ, Θρήνῳ. Hesychius. Quod videtur corruptum esse pro Ἐλεεινός, *Miserabilis*.

“**ÆMIDUM**, *Tumidum*.” *Festus*. *Æmidus*, Περυσωμήν. Vetus Glossarium. Corrupte pro Ὀιδιμήν, ut puto, ab Ὀιδάω vel Ὀιδάνω, *Tumeo*, unde & Ὀιδημα, *Tumor*.

ÆMULUS, ab Ἀμιλλα, *Certamen*, quod ab Ἀμα & ἰλη, unde formatur Ἀμιλλῶ.

ÆNARIA, Pithecusa Insula, corrupte pro *Enaria*, quod *Simia*, Græcis πῆγχοι, *enares* sint, ut scite Bochartus. Huc facit & Græcum sive Tuscum Ἀεμῶ, quod Straboni & Hesychio pro *Simia* est; unde & Virgilianum *Inarime*, quod tamen fictum

factum videtur ad imitationem Homerici *Ἐν δῶμοις*, quo majori miraculo Italia sua foret.

ÆNEATOR, *Cornicen*, postquam *Cornu* ex ære fieri cœptum; ut bene Scaliger. Olim enim bubula erant Cornua, prodente Varrone.

“**ÆNEOLUM** & *Ænulum*, Vas ex ære parvum.” *Festus*. “*Ænulum*, *Caldarium*.” *Isidorus*. Virgilio majus vas *Abenum* dicitur. “*Ænum*, *Δέξης*.” *Vetus Glossar*. Alias *Χαλκῆϊον*.

ÆOLUS, *ταμίης ἀνέμων*. *Heraclidi Pontico* hic *Annus* erat. Siquidem *Homerus* sex filios totidemque filias ei tribuit, pro Mensium numero;

Ἐξ μὲν θυγατέρες, ἔξ δ' ἡμέες ἡβώωντες.

Ἄϊολος Græcis *Varius* dicitur & *Mutabilis* ab *ἑιλέω*, *Volvo*. Dicebantur olim *Ἄϊολεῖς Rustici* Græci, ab *Ἄϊα*, *Terra*: Hi alio nomine *Dores* appellabantur & *Pelafgi*. Ἐκαλῶντό ποτε Ἄϊολεῖς πάντες οἱ ἐκτὸς τῆς καὶ Πελοπόννησον Ἰοσμῆς, πλὴν Ἀθηναίων καὶ Μεγαρέων, καὶ Δοριέων τῶν περὶ Παρνασσόν. *Strabo*. h. e. Dicebantur olim *Æoles omnes qui extra Peloponnesi Isthmum fuerant, exceptis Atheniensibus, Megarensibus, atque Doriensibus, qui circa Parnassum erant*.

ÆQUATORES inter *Officinatores monetæ* recensebantur: Hi enim metalla cudendis nummis ponderabant, ut ait *Gutherius De Officiis Domus Augustæ*. *Æquus* autem derivari videtur ab *A* *Privativa* Particula, & *ἔκω*, *Cedo*, quasi *Ἀεικός*: *Æquum* enim est quod in neutram partem propendet.

“**ÆQUIDIALE** apud Antiquos dictum est quod nunc dicimus *Æquinoctiale*.” *Festus*. Græcis *Ἰσημερινόν*.

“**ÆQUILAVIUM** significat ex toto dimidium, dictum a *Lavatione lanæ*, quæ dicitur *Æquilavio* redire, cum dimidium decidit sordibus.” *Paulus Diaconus*. Item *Isidorus*, “*Æquilotium*, *Æquatio*.” Quæ omnia ineptissima sunt: Nam *Æquilanium* legendum;

legendum; neque illud a *Lana*, sed a *Laniando*:
Est enim cum quid in *æquales* partes *laniatur*. Est
autem *Lanio* a *λαμία* & *λαμός*, unde *λαμώσω*.

“*ÆQUIMELIUM* dictum quod *æquata Melii*
“domus publice, quod regnum occupare voluit.”
Varro. “Erat sub Capitolio versus Portam Car-
“mentalem.” *Nardinus*. “*Melii* regnum appe-
“tentis domus est complanata: Nomine ipso *Æ-*
“*quimelii* stultitiæ pœna comprobata est.” *Cicero*
pro Domo sua. Erat hic *Spurius Melius*.

ÆQUIPONDIIUM, *Sacoma*. *Pondus* a *Pendeo*
est, quod Græcum est *ἑπενδέω*.

AER, Græcis *ἄηρ*, ab *ἄω*, *Spiro*, unde & *Au-*
ra, Græcis *ἄνεμ*.

ÆRA, *Annus*. Gothis *GER*, Saxonibus nostris
Geap, Alamannis *Jar*, a Græco *κύκλος*, *Circulus*:
Unde & Septentrionalibus Anglis & Scotis *Circuli*
doliorum *Gears* appellantur. Vide *Mareschalli nostri*
Lexicon Gothicum.

Æs, Gothis *AIZ*, Saxonibus antiquis *Ap*, & Bri-
tannis nostris *Evydb*, vel *Evyz* Dumnoniorum
Dialecto. Superius ostendimus ab *ἄνεμ* deduci,
uti & *Aurum*. Et *Ærifaber* & *Aurifaber* Britannis
nostris eadem appellatione *Aurych*, quasi *Auricus*,
dicitur. *Æs* ferro erat antiquius juxta Hesiodum;

Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὴ τῶ' χαλκῶ, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῶ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' ὅσ' ἔσκε σίδηρ'.

In *Ærea* scilicet ætate. Sic & *Lucretius* in Quinto;

Et prior æris erat quam ferri cognitus usus.
Ære solum terræ tractabant, æreque belli
Miscebant fluctus.

Fuisse etiam hoc metallum etiam olim *Veneri* sacrum
(ob *Cyprum* puto *Insulam*, in qua optimum nasceba-
tur) & *Varro* & Græcus *Pindari* Interpretæ memoriæ
prodi-

prodiderunt. Καὶ Πυθαγορικοὶ φασὶ τὸ χαλκὸν παντὶ ζωνηχεῖν θειοτέρῳ πνέματι, inquit Eustathius; quod est, *Et Pythagorici narrant Æs omni consonare divini-
niori spiritui.* Unde & Theocriti Scholiastæ dicitur Ἀπελασικὸς τῶν μiasμάτων, h. e. *Malos spiritus abigere.* Lacedæmonii ob eam rem in Regum suorum fune-
ribus tintinnabulo æreo sonabant. Illud autem olim factum est ne vel defuncti Manes, vel etiam Luna deliquium passa incantantium carmina audiret. Apud Romanos *Æs Cordubense* sive *Marianum*, colore erat splendidissimum, cujus in cudendis nummis præcipuus usus, quod vel ipsum Aurichalcum, autore Plinio, referebat. Græcis *Æs Cyprium* in summo erat pretio, quod Plinio erat vel *Regulare*, vel *Coronarium*: *Æs Coronarium*, sive *Orichalcum*, bracteis æreis fere constabat, quibus coronæ ornabantur, bractæque istæ deauratæ *Æs Pyropum* efficiebant. *Æs Corinthium* ex auro, argento atque ære constabat, iisque pro ratione valoris vel æqualiter, vel inæqualiter mixtis; quæ quidem fundendi ratio etiam Plinii ævo exoleverat. Aristoteles De Mirabilibus etiam *Æris Mossynoeci* dicti meminit, quod ope cujusdam pulveris candidum effectum est; Plinius tamen *Æs candidum* sub argenti vena reperiri tradit. *Æs Ollarium* seu *Caldarium*, plumbo vel stanno mixtum est, neque malleum ferre valebat. *Æs Cyprium* adjecto plumbo purpureum fieri prodit Isidorus. Plinii *Æs Hepatizon* videtur esse nostrum *Æs fastitium*. Vide *Lud. Savotum De Nummis*. Servius Tullius, autore Plinio, primus Æs percussit: Siquidem primis temporibus Ære gravi signato, vel rudi, h. e. non signato, pro nummis utebantur: Nam Asses initio integras libras pendebant, qui postea Lege Papyria ad semuncias redacti sunt. Sumptus bellorum intolerabiles effecere ut cuderentur nummi. *Ærei nummi* veteres vel trientes erant, vel quadrantes, vel sextantes, vel unciales, & Vacca vel Nave signabantur. Juxta Capitولينος

pitolinos Fastos argentum primum signatum est quinque annis ante Punicum Bellum Primum. "Etiam aureos nummos *Æs* dicimus." *Ulpianus*: Vulgari scilicet consuetudine loquendi. Hinc & *Æs alienum* dicitur, atque *Æris confessi*, de eo qui se non solvendo palam profitetur. *Æs circumforaneum* Ciceroni dicitur *Æs* de foro fœnori acceptum. Denique quicquid per *Æs* & Libram fiebat alieni juris, *Nexum* dicebatur: Nam Mancipatio est Obligatio per *Æs* & Libram, quæ quidem imaginaria venditio erat. Adhibitis enim quinque testibus, & civibus Romanis & puberibus, & præterea alio ejusdem conditionis viro qui *Libram æneam* teneret (is *Libripens* appellabatur) is qui mancipium, exempli gratia, accipiebat, æs tenens ista dicebat, Hunc ego hominem ex Jure Quiritium meum esse aio, isque mihi emptus est hoc *Ære* æneaque Libra. Deinde percutiebat Libram, idque *Æs* dabat ei a quo mancipium accipiebat, quasi pretii loco. Vide *Sigonium De Jure Civium Rom.* Eodem modo & Testamenta facta sunt & soluta, atque illud erat Testamentum per nexum: Adhibebatur & familiæ imaginarius emptor, qui deinde vero hæredi hæreditatem restituerat. Formula ab *Ulpiano* traditur: Tabulas Testamenti Testator tenens ita dicit, Hæc uti in his tabulis cerisve scripta sunt, ita do, ita lego, ita testor; itaque vos, Quirites, testimonium præbitote. *Institut. Cap. xx.* *Ære diruti*, teste *Nonio*, dicebantur milites, quibus propter ignominiam stipendium vel semestre vel annum subtrahebatur.

ÆRARIIUM Populi Romani post Regifugium erat in *Æde Saturni*, in significationem redeuntis Aurei sæculi. Primis temporibus cura *Ærarii* erat penes urbanos Quæstores, ut ostendit *Hotomannus De Magistratibus Romanis*; postea vero tres Prætorii sorte electi ad triennium, cum binis Lictoribus aliisque Ministris, præfecti erant *Ærario*, & tandem

tandem absque ullis Liſtoribus. In Municipiis & Coloniis dicebantur iſti *Curatores Pecuniæ Publicæ*. In *Ærarium* referebantur etiam Senatusconsulta, Leges, Publicæ Rationes, Acta Publica, Acta naſcentium puerorum, Libri Elephantini, in quibus xxxvi Tribus deſcriptæ ſunt, & promulgata omnia. Veſpaſianus, autore Suetonio, tria millia ærearum Tabularum in reſtauratione Capitoli conquiſitis undique exemplaribus reſtituit. Erat etiam in *Ærario* ingens auri & argenti non ſignata maſſa; imo ut nonnulli ſentiunt & Officina monetæ. Anno Urbis Conditæ DLXXXVI finis Tributorum factus. “Omni Macedonum gaza, quæ fuit maxima, poſitus eſt Paulus, & tantum in *Ærarium* pecuniæ invexit, ut unius Imperatoris præda finem attulerit Tributorum.” *Cicero*. *Ærarium militare* ab Auguſto fundatum eſt, vel magis a Publico *Ærario* ſeparatum. “Tribuni etiam (prodente Varone) quibus attributa erat Pecunia ut militi redderent, *Tribuni Æarii* dicti.” Erant & pluriſima *Æraria* privata per Urbem in ſacris *Ædibus* reſoſita. *Ærarium* erat *Viceſimarum*, in uſum Reipublicæ reſoſitarum. *Ærarium Pontificum* ſacrarum poſſeſſionum Pecunias ſervabat. Erant & Præpoſiti ſive Curatores hujus *Æarii*; uti & Quatuorviri ad *Ærarium Pontificum*, Suſceptores & Arcarius. Sub Cæſaribus Fiſcus erat *Ærarium Principis*, ab *Ærario* Reipublicæ diſtinctus. Præfectus autem *Æarii* a temporibus Conſtantini *Comes ſacrarum Largitionum* appellatus eſt; erat & alter *Comes Rei privatæ*. Redemptoribus, Mancipibus, vel Publicanis locabantur publica Veſtigalia uſque ad Conſtantinum: Exinde autem Delegationes fiebant quatuor Præfectis Prætorio, qui rurfus Adæquatores & Diſcuſſores creabant. Olim Tributum, ſive Cenus, aliud erat prædii, octava ſcilicet, decima, viceſima, &c. & aliud capitis. De aliis Veſtigalibus nihil attinet hoc loco diſſerere.

ÆRARIUS *fieri*, h. e. In Cæritum Tabulas refferri. “*Ærarius* ad hoc tantum Civis erat, ut “ pro capite suo Tributi nomine Tributa penderet.” *Asconius Pedianus*. “ Siquidem hi *Ærarii* “ relictī sunt, etiam cum Populus Romanus nulla “ Tributa penderet.” *Sigonius*. Reipublicæ temporibus etiam Senatores a Censoribus movebantur, atque *Ærarii* fiebant. “ *Ærarius* sit qui jus Quiritium amittit, atque pro capite suo Tributum solvit.” *Paulus Manutius*.

ÆRARI *Fusores* dicuntur qui *æs fundunt*; in Codice tamen Theodosiano *Ærarii* & *Fusores* distinguuntur.

“ **ÆROSAM** appellaverunt Antiqui Insulam Cyprum, quod in ea plurimum *æris* nascatur.” *Festus*.

“ **ÆRUMNÆ**, Labores onerosi.” *Festus*. Quasi *Ἀερίμυθα*. “ *Ærumnulas* Plautus refert furcillas, “ quibus religatas sarcinas viatores gerebant, quarum usum quia C. Marius retulit, *Muli Mariani* “ postea appellabantur.” *Festus*.

“ **ÆRUSCARE**, *Æra* undique colligere.” *Festus*. Hinc Veteribus Glossariis *Æruscatores* atque *Æsculatores* *Ἀγρόε* & *Μητεργρόε*. Cur non possit dici Veteribus *Æruscum* atque *Æsculum* *Æreus* nummus, ut sit *Æruscator* atque *Æsculator* *Æreorum* nummulum Corrogator, Græcis *Χαλκολόγος*? De *Æsculano* Deo nihil attinet quicquam referre.

ÆSACUS, *Ἀίσανος*, Priami filius ex *Arisbe*, & insignis vates. Nescio an idem sit apud Plutarchum in *Iside* *Isæacus* filius *Herculis*, a *Phrygiis* memoratus: Certe utrumque nomen cum *Isaaco* convenire videtur. Hunc versum ferunt in *Mergum* avem, dum conjugem suam *Cebrenis* fluminis filiam, serpentis ictu necatam, defle-ret. Probabilius est eum præ mœrore se in amnem præcipitem dedisse, adeoque mersum fuisse.

ÆSAR, autore *Suetonio*, *Tusci* erat *Deus*. *Ἀἰσός*, *Θεός* *ἐκ τῶν Τυρρηνῶν*, *Æsi*, *Dii ab Etruscis*. *Hesychius*. Vide in *ASCANIA* & *ASIA*.

ÆSCU-

ÆSCULAPIUS, a Dorico Ἀσκληάπιος, quod
 communi Lingua Ἀσκληπιός est. Α Σκόλος quod
 est *Spina* vel *Aculeus* (unde & Σκόλοψ pro *Acuta*
sude est, & Σκόλυμος pro *Carduus*) fit Ἀσκολος,
Absque aculeo, quod cicurati Serpentis fatis commo-
 dum Epitheton est, una cum Ἡπιος five Ἀπιος,
 quod *Mansuetus* est & *Lenis*. Ἄγαν ἀεμωδῶς τὸ ὀπί-
 θετον τῷ πατρὶ τὸ Ἡπιος ἀπέδωκεν, inquit Theon,
 Arati Scholiastes. h. e. *Admodum convenienter Patri*
Epitheton Ἡπιος apposuit. Est igitur Æsculapius,
Absque aculeo & mansuetus. Apage Bocharti יבן שלם
Ish celeberr seu *Virum canis*, quod vel nihil vel parum
 admodum huc facit. Tacito Æsculapius idem vi-
 detur qui & Ægyptiis *Osiris*, quod & Memphi
 regnâsse ferebatur, & modium aliquando in capite
 suo gerebat: Unde facile dignoscitur eum eundem
 fuisse cum patre suo Phœbo, Herbarum & Medi-
 cinæ potente; eoque magis quod nonnulli eum
 Jovis filium existimaverint. Græcis palliatus, co-
 matus & barbatus incedit, nonnunquam etiam lau-
 reatus: Baculo præterea inniti solet, eique plerum-
 que nodoso, quem divinus Serpens *nexibus ambit*,
 ut ait Ovidius. In Nicomediensium Nummis cor-
 pore Serpentis est, & capite humano. Ægyptiis
 radiatus pingitur Serpens. Sacra huic Deo sunt
 Canis, Capra, Noctua, & Gallus, omnes inimici So-
 lis. Notum est Serpentem Larem fuisse domesticum
 Græcis, Bithynis, Ægyptiis, Phœnicibus, Assyriis,
 Indis, Borussis & Samogetis. Vide plura de hac
 re in *Luciani Pseudomanti* vel *Alexandro*. Cicurati
 enim Serpentes pluribus gentibus domi magna cum
 cura alebantur, imo & nonnunquam fœminarum
 admovebantur uberibus. Superius etiam ostendi-
 mus Serpentes tam in Hieroglyphicis quam in Oni-
 rocriticis, quæ eodem fundamento nitebantur,
 quamvis majorem potestatem, sive hominum sive
 Deorum, significâsse, ob immanem scilicet terræ-
 rem, quem hæc bestia mortalibus incutit. Quin

& renovata pelle & volumine suo & Solem & Annum referre videbatur. Δράκων ὀρώμενος χρόνον σημαίνει, Δράτῃ μῆκος, καὶ Δράτῃ ἀποδιδύσκεσθαι τὸ γῆρας καὶ πάλιν νεάζειν· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ τῷ χρόνῳ συμβέβηκε καὶ τὰς τῆς ἔτης ὥρας, γῆρας τε καὶ νεάζειν. Artemidorus. *h. e.* Draco visus tempus significat, ob longitudinem, & quod exuat senectutem atque iterum juvenescat; idem enim accidit & tempori per anni tempestates, senescere scilicet atque juvenescere. Æsculapius igitur Solis Numen est. Hujus Dei tres filiæ finguntur a Mythologis; Panacea, Iaso, & Hygeia; quæ potius erant Πάρεδρα.

ÆSTIMO: Corrupte scribi existimo pro Εἰσιμάω. Jurisconsultis Æstimatio litis sequebatur Condemnationem. “Lis æstimata Pecunia est de qua lis fuit, propter quam condemnatus est, in summam redacta, quæ de Rei rebus exigatur.” *Asconius Pedianus*. “Æstimatio autem præcipue erat in causa peculatus & repetundarum.” *Sigonius De Judiciis*. Æstimatam pœnam dicit Festus pro Multam. Hinc & Æstimia pro Æstimatio in XII Tabulis erat. “Vulgo etiam Æstimium dicitur pro Censu.” *Pancirollus*.

ÆSTUARIA in Hypocaustis meatus erant perpetui, unde calores occulti in cameras caldiorum penetrabant.” *Baccius De Thermis*.

ÆSTUS, ab ἄσθω est, quasi ἄσθω.

ÆTAS, corrupte scribitur pro Ævitas, uti & Æternus pro Æviternus, ab Ævum; quod & ipsum a Græco Αἰών, Æolice Αἰών, deducitur. Unde & Gothicum ΑΙΥΛ, & Teutonicum Cewig pro Æterno: Ab ἁω, Halo, unde & Ζάω.

ÆTHIOPS, Ἀθίωψ, idem fere quod Ἐρυθραίος & Φοῖνιξ, a rubore cutis, unde & Homerus posuit Ἀιθοπα δινον, pro Ἐρυθρόν. Æthiopes erant Arabici generis: Verum Figurate etiam Nigritæ appellantur Æthiopes.

AFER: Puto vocem esse Libycam, adeoque incertæ originis, Græcis Λιβυς, & Hebræis אפר *Ophir*; quod tamen forsan ad אפר *Epher*, *Cinis*, refertur, ob arenosas scilicet *Syrtes*, quibus *Africa* abundat. Josepho tamen *Ophir* est *India*; bene factum quod ignorata est illi *Peruvia*. Aurum *Ophir* vel *Auphir* erat Aurum *Africanum* vel *Carthaginense*, & per hoc *Hispanicum*, primis temporibus celebratissimum. Φασὶ δὲ τινες τὸ ἐρμηνεύτων τὸ Σωφείρ τὸ Ἀφρικὴν εἶναι: Origenes in *Job*, quod & Chaldaeus Interpres confirmat. Obiter autem advertendum σοφείρ in *Versione LXX* vitiose scribi pro ωφείρ. Quid vetat & Hebræum אפר *Afer*, quod est *Cinis* vel *Pulvis*, ad Verbum פרה *Phara* referri, quod idem sonat cum φέρω, uti & Græcum Ἀφρός, *Spuma*, quod quasi Ἀφορῶ vel Ἀνάφορῶ, ab eodem Verbo derivatur? *Africa* autem proprie dicta, Pœnorum terra est, uti omnibus notum. *Africa* in Nummis habet spicas, ob copiam frugum scilicet. *Sicilia*, *Sardinia* & *Africa* Ciceroni sunt tria frumentaria Romæ Præsidia. Veteres Romani ἀπλῶς *Africanas* dixerunt *Pantheras*, ut Gutherius ostendit ex antiquo Lapide.

AFFANIÆ, tanquam Ἀφάνεια, h. e. *Non intellecta murmura*, & per hoc *Inaniloquia*. “Ore semiclauso effutens nescio quas *Affanias*.” *Apuleius*, Nihil huc facit Oppidum Ἀφάνναι, quod docti putant: Siquidem Græculorum jocus erat, εἰ εἰς Ἀφάννας, pro εἰς κόρυκας, seu *Unde nunquam redeas*, a notatione vocis petitus. Erant autem *Aphannæ* alteræ in *Attica*, alteræ in *Sicilia*. Ἀφάνναι χωρίον Σικελίας ἄσημον, ἀφ’ ἧς εἰς Ἀφάννας, ἔτι τῶν ἀδελφῶν ἐκτελοπισμῶν. *Stephanus De Urbibus*. h. e. *Aphannæ viculus Siciliæ obscurus*, a quo ἔτι *Ito Aphannas*, de non comparentibus amplius, ἔτι loco abactis. Quid hoc ad *Affanias*?

AFFATIM. Vide in ADFATIM.

AFFECTO;

AFFECTO; *Appeto, attento, invado.* Frequentativum est ab *Afficio* quod ab *Ad* & *Facio*. Est autem *Facio* tanquam ἑφαγέω, quod Æolicum est pro ἑφηγέω, *Induco*. Sic & *Pudet* ab ἑπαιδέται, & *Piget* ab ἑπείγει, *Pendeo* ab ἑπενδέω, & similia. Quin & ipsum Ποιῶ ab ἑπι & ὠω formatur. Sive autem ἄγω, sive ἡγέω, sive ἄγέω, sive etiam ὠω scribas, tantundem est. “Huc te *fac* dicitur pro “Huc *accede*. Item *faceffat* pro *cedat*, alias *faciat*.” Donatus. Quo referenda sunt & composita *Pro-ficio* & *Prosciscor*. “*Faceffite* omnes hinc.” *Pacuvius*. *Affectus* igitur est tanquam ἑπακτῶ vel ἑφαγητὸς, *Inductus*: A quo Participio & Verbum *Affecto* est, quod est, *Facio me ad*, hoc scilicet vel illud.

AFFIXA Jurisconsulti dicunt domui perpetuo alligata, adeoque immobilia. Est autem Latinum *Figo* quasi ἑφείγω, vel ἑπείγω, unde & *Piget*. Potest enim scribi utroque modo, & ἑίγω & ἑίγω, ut & multa alia ejusmodi pro diversitate Dialectorum.

“**AFFLARE** fulminis verbum est.” *Gutherius De Jure Pontificio*. “Tria fuere fulminum genera “quod *afflat*, quod incendit, & quod findit.” *Servius*. Templum fulmine tactum Tullius dixit *afflatum*. Imo *afflatus* cujusvis Dei spiritus est vel menti vel corpori nostro insinuatus. Unde & illud Cornelii Nepotis, “Nemo unquam magnus evasit “sine *afflatu* divino:” Qua de re passim *Homerus*. φλάω, φλέω, vel φλύω, Græcum est, unde & φλυα-ρὸς, pro *Garrulo*, & φλάζω, *Blatero*.

AGANIPPE: Fons juxta Heliconem Bœotiae montem, Musis sive Nymphis sacer; alias *Hippocrene*, quod idem valet. Siquidem ἄγανίπη ab ἄγα vel ἄχα est (quod Veteribus pro *Aqua* fuisse supra ostendimus) & ab ἵππῳ, *Equus*, interferto *N*Euphoniae gratia: Et ἵπποκρήνη ab ἵππῳ, *Equus*, est, & κρήνη, *Fons*, Persio Satyrico joco *Fons Caballinus* appellatus. Fabulae ferunt Fontem istum ungula

ungula Pegasi nescio quo miraculo e terra fuisse elic-
citum: Verum Fabulorum ingenii est in Etymo-
logiis nugari, & nomina quæ casus tulit alicui Re-
ligioni tribuere. Divinitatem Aquæ inesse Veteri-
bus constanter creditum, ob perennitatem scilicet
motus. Idem enim illis *Deus* quæ nobis *Natura* est,
nostraque *Physica* illorum *Theologia* est; præcipue
vero Ægyptiis, quibus & Porra & Cepæ pro Diis
fuerant. His Aqua Nili (autore Plutarcho in Iside)
Jovis semen appellata est, atque aliis ipse *Jupiter*.

Ὡς Ἀιγύπτῳ Ζεὺς Νεῖλε.

Jupiter & læto descendet plurimus imbri. *Virgil.*

Et a pluvia & fulminibus καταβάτῃ nomen adeptus
est hic Deus. Quin & Aquam matrem esse rerum,
& Lunæ spiritum in se habere, pluribus Gentibus
existimatum est. Hinc Ægyptiis & Μῶν & Μῆθ &
Μεθυοῇ & Aquam & Isidem & Matrem sonant, ut a
Plutarcho monemur: Neque sane Græcorum Μαῖα,
Μῶσα vel Μῆσα abludunt. Sunt etiam & plurimi
Fontes, ut nôrunt Physici, quorum aqua epota in-
ebriat; atque ob hoc Poeticum etiam afflatum, non
minus quam ipsa Lyæi latex, communicare valent.

AGAPE, Ἀγάπη, Veterum Christianorum Ἐργον
sive Συναίτιον.

“AGASONES, Equos agentes.” Festus. *Agaso*,
Δῶλθ' ὑπὸ κλήρεσι.” Vet. Gloss. ex emendatione Sca-
ligeri. Tarentini prodixerunt Ἀγω in Ἀγάζω (ut
ostendit Dacerius) unde & Participium Ἀγάζων,
uti & Latinis *Agaso*. Sequioris ævi Scriptoribus
Agasones Marascalci appellantur, quod est *Equorum*
exculcatores; sit venia Vegetiano verbo: Nam *Ex-*
culcatores proprie *Excursatores* erant, Figuræ etiam
Exploratores & *Curatores*. Siquidem & Ammiano
Marcellino *Proculcatores* sunt *Procuratores*, ut osten-
dit divinus Salmasius. Hinc & Teutonibus *Schalck*
pro *Servo* est, Glossatori Papiæ *Scalca*. *March* au-
tem

tem & veteribus Gallis, nostris Britannis & Germanis erat pro *Equo*; unde conficitur *Marchschalck*, *Marchi scalca*, sive *Equi servus*. Verum hæc e di-
verticulo.

AGAVE, ab *Ἀυγή*, *Splendor*. Tres Cadmi filię ex Thebanorum Theologia nihil aliud erant quam tres Lunę Phases; ut *Ἀυρονόη* sit tanquam *Ἀυτὰ νόα*, Æolice pro *Ἀυτὴ νέα*, h. e. *Ipsa nova*, vel *Novilunium*: *Ἀγαύη*, *Splendida*, feu *Plenilunium*; & *Ἰνώ*, *Ἑνν*, quod est *Vetus Luna*. Vide plura in *ATHAMAS* & *CADMUS*.

AGDUS, vel *Acdus*, atque etiam *Agdestis* vel *Agdistis*, Mons Phrygię juxta Pessinuntem, Attidi & Matri Deorum sacer. Firmico *Petra inauditę vastitatis* dicitur. Ex hac rupe & Attis & Deorum Mater nati; imo & universum humanum genus, si fabulis fides. *Ἀγδέσις ἡ αὐτὴ τῇ Μητρὶ τῶ Θεῶν*. Hefychius. h. e. *Agdestis eadem quę & Deorum Mater*; quod & confirmat Strabo. Quis miretur homines fuisse eadem origine qua & Magna Deorum atque hominum Mater? Alias ostendimus rudes Lapidess fuisse Veteribus pro Deorum atque hominum simulachris. Neque aliud erat Pessinuntię Matris signum, quod Oraculi monitu Phrygia Romam advehatur; sic enim Ovidius;

Est moles nativa, loco res nomina fecit;
Appellant Saxum, pars bona montis ea est.

Vulgus credidit Jovem genituram suam in *Agdestin* rupem, sive Magnam Matrem, demisisse, unde *Attis*, reliquique Dii creati sunt. Qua de re vide *Firmicum*. Veteri Lingua *Agd*, Teutonibus *Acht*, Armenis *Azd*, Celtis *Oed*, unde & Parentes *Ἀττα* appellati sunt: Nam & veteribus Gothis *ATTA* Pater est, & *ΛΙΦΕΙ* Mater; unde & Phrygibus *Ἀγδ* ambiguo Genere positum est tam de viro *Attide*, quam de fœmina *Cybele*. *Ἔσις* autem sive

1519

ANTIQUITATUM ROMAN. 65

"*Isis* *Altissimus* & *Altissima* significat, Gothis **HALVHIST**, & Anglofaxonibus nostris **Dehyta** & **ðihyta**, quæ Græcis Terminatio est in Superlativo, uti cernere est in **Κερίτις**, **Υψις**, & similibus. Est igitur, si vera divinavimus, **Ἀγδ**, **Ἀκδ**, **Ἀγδεῖς** vel **Ἀγδεις**, & *Summus* & *Summa parens*. Vide in **ABADDIR** & **BETYLOS**.

AGE *quod agis*, vel *Hoc age*, vox erat Regis Sacrorum qua animi attentionem Sacrificanti imperabat. Græcis **τῶν περὶ**. Salii Martis Sacerdotes, dum Sacra peragebant, etiam aures suas cera obturabant. Verum hæc facta sunt magis metu mali alicujus ominis, quam quod devota essent mente, vel Religionibus intenti.

"**AGEA**, Via in navi dicta." *Festus*. **Ἡ πᾶρο** **δὲ πλοῖα**. Vet. Gloss. "*Ageæ* viæ sunt vel loca in navi, per quæ ad remiges hortator accedit; de quo Ennius;

"*Multa forom, pontes, ageaque longa repletur.*"

Isidorus.

Convenit ista vox cum Græca **Ἀγυά**.

"**AGEDUM** significat *Age modo*." *Festus*. Quasi tu plene dicas; **Ἀγε δὴ μὲν**. Est enim *Dum* compendio dictum pro *Demum*; quod & ipsum corrupte pro **Δή μὲν**.

AGEMA, Macedonum Ala, vel Millenaria vel Quingenaria.

AGENOR, fabulosus Rex Tyri, Beli filius, Danaï atque Ægypti frater, & Cadmi, Phœnicis & Europæ pater. Ego existimaverim hunc eundem fuisse cum Tyrio *Hercule* vel **Μαλκάρῳ** ob notationem Græci nominis.

AGENTES *in rebus*, Græcis **Ἀγγελιοφόροι**, Principes erant nuntii, sive Exploratores, in Provincias missi. Alias *Veredarii* appellati sunt. Succedebant isti Frumentariis militibus, quorum frequens mentio in Monumentis est: Sicut enim illi frumenta

K

perqui-

perquirebant Legionibus, ita isti investigabant quæ in Provinciis fierent, atque Aulæ renuntiabant, ideoque & ipsi *Frumentarii* appellabantur. Præficiabantur etiam Evectionibus publici cursus, ut ostendit doctissimus Nicolaus Bergierius. Horum erat Schola seu Collegium sub Magistro Officiorum. Princeps *Agentium in rebus* Adjutor erat Magistri Officiorum. Huic suberant duo Subadjuvæ, communi nomine *Deputati* appellati. Vide *Pancirolli Notitiam*. Frustra monuerim Latinis dici *Agentes* a Græco ἄγοντες.

AGER, Gothis **AKKS**, Anglosaxonibus *Acep*, Danis *Ager*, Alamannis *Accar*, Belgis *Acker*; quæ omnia a Græco ἄγος, unde & Æolicum ἄγος, *Capio*. Nam in *agro capiuntur* feræ; unde & ἄγος, *Captura* seu *Venatio*. Veteribus Romanis *Ager* duorum erat iugerum; atque hic fere erat in dividundis agris emeriti Legionarii militis stipendium; imo & ipsius Dictatoris initio Reipublicæ. Temporibus Servii Tullii universus Romanus *Ager* vix ab ulla parte ad octodecim millia passuum patebat. Quantulum tanti Imperii initium! Erant & dividundis agris Curatores agrarii, nunc Triumviri, nunc Quinqueviri, nunc Septemviri, nunc Decemviri. Creabantur hi ab universo populo Comitibus Tributis, & ornati sunt Imperio, prodente Livio: His suberant pro Ministris Apparitores, Scribæ, Librarii & Præcones, autore Cicerone.

Anno Urbis Conditæ CCLXVII Cassius Viscellinus Consul cum Proculo Virginio Tricostio Rutilo, primus Legem Agrariam tulit, quæ postea causa multarum turbarum fuit, & dissensionis inter Plebem & Patricios.

Anno Urbis CCLXIX C. Licinius Stolo & Lucius Sextius Tribuni, prodente Livio, Legem promulgavere ne quis amplius trecentis iugeribus possideret.

Anno

ANTIQUITATUM ROMAN. 67

Anno Urbis cccxx Tiberius Gracchus Tribunus Plebis, suafu Mucii Scævolæ, easdem turbas movit, nesciens non posse poni avaritiæ modum. Divus Julius etiam Agrariam Legem tulit, qua quinquaginta aurei in publicum dari jubebantur ab his qui moverent terminos, & uti ejus Actio & Petitio esset cui vellet: Etiam hæc lata est gementibus Patribus. Vide *Antonium Augustinum De Antiquo Jure Italiæ*.

AGERE lege dicuntur Litigantes ubi in jure experiuntur. Prætor *agit lege* ubi tria verba fatur, Do, Dico, Addico, quod fit ultimo judicii die. *Agebatur* ad Populum, cum ad Populum aliquis concionem habebat, autore Gellio. *Agebatur* cum Populo cum Comitiali die aliquis major Magistratus populum ad Concilium vel Comitia vocabat, quod Pontifici Maximo licebat, uti & Consuli, Prætori, Dictatori & Equitum Magistro. Cum Senatu autem *agebat* Tribunus Plebis, Præfectus Urbi Feriarum Latinarum causa, & Interrex. Vide *Antonium Augustinum De Legibus*. *Agit* cum eo furti apud Festum est pro *Accusat*. “ *Actum* est sumptum a “ Jure Civili, in quo cavetur ne quis rem *actam* “ apud Judices repetat.” *Donatus*.

AGGER aggestus terræ dicitur. *Agger tumuli* Virgilio est pro *Tymbo*. Denotat etiam terram qua latitudo vel crassitudo valli efficitur. “ Tantum- “ que ejus valli *Agger* in latitudinem patebat, ” inquit Cæsar. *Militare sepimentum* hic Varroni dicitur. *Agger* Tarquinii Superbi, qui inter Portam erat Esquilinam & Viminalem, munimentum erat Urbis ad partem orientalem: Capiebat hic, autore Strabone, sex stadia soli: Hoc loco Castra Prætoria etiam sub Cæsaribus fuerant. De *Aggere* isto ita luculenter Plinius; “ Clauditur Urbs ab Oriente *Aggere* Tarquinii Superbi, inter prima “ opere mirabili: Namque eum muris æquavit, “ qua maxime patebat aditu plano; cætero munita “ erat

“ erat præcellis muris aut abruptis montibus, nisi
 “ quod exspatiantia tecta multas addiderint urbes.”
 “ In publicis & militaribus Viis *Agger* erat Me-
 “ dia Stratæ eminentia, coaggeratis lapidibus vel
 “ glarea & filicibus strata.” *Isidorus*. Sequioris
 ævi Scriptoribus ejusmodi *Aggeres Calceatæ* dice-
 bantur, unde & Gallorum *Chaussees*, & nostrum
Caussees deducta sunt. Crediderim veteres Græ-
 cos & Βέγω & ρέγω dixisse pro Φέγω, unde Latinum
Gero, atque etiam ρέγς pro *Munere*; uti etiam
 ῥέπρον, *Scuti* genus. Huc referri possunt & Persa-
 rum *Kiranidan* pro *Portare*, & nostrum *Carry*, &
 priscorum Gallorum *Carrus* pro *Plaustro* seu *Vehi-*
culo, quod & in composito *Carpentum* comparet.

“ *AGINA* est quo inferitur scapus trutinæ; id
 “ est, in quo foramine trutina se vertit; unde *A-*
 “ *ginatores* dicuntur qui parvo lucro moventur.”
Festus. Artemidoro Συγορέσαι. Unde & Veteri
 Glossario *Aginare* pro τεχνιδέν est: Atque alteri
 Glossario *Aginat*, διαπεράσει, στέφει, μηχανάται.
Isidoro *Acinari*, *Tricari*, in parvo morari; sed le-
 gendum *Aginare*. Placido in Glossario *Agina* ipse
 trutinæ *Scapus* est, ut ostendit *Fulvius Ursinus*: Ut
 sit *Agina* idem quod *Examen*; quod sane verisimi-
 lius videtur. Est autem *Examen* quasi *Exagmen*,
 uti & *Agina* ab *Ago*, quod scilicet hinc inde se agat
 & moveatur. Hinc & illud *Persii*, *Verte aliquid*,
jura, pro *Agina*, vel στεφει, h. e. *Lances quate*, &
 per hoc *Falle*, & vel in minimis *Tricare*. Hinc
 στεροφή pro *Dolo* est.

AGITATORES in Ludis Circensibus erant *Auriga*.
 In singulis missibus quatuor singularum Factionum
Agitatores decurrebant: Sub *Domitiano* sex erant
Agitatores; nam & sex Factiones fecerat. Erant
 autem singulis *Agitatoribus* sua Insignia, ut ostendit
Julius Cæsar Bulengerus. Vide plura in *CIRCUS*.

AGLAUROS, vel magis *Agraulos*; namque
 utroque modo scribitur: Hæc fabulosi *Cecropis*,
 primi

primi Athenarum Regis, filia ferebatur. De hac Ulpianus in Demosthenis Orationem De Falsa Legatione ita scribit; Ἐστὶ μία τῇ Κέκροπι θυγατέρων Ἀγραιῶν. ἐν δὲ τῷ τεμένει αὐτῆς οἱ ἐξιόντες εἰς οὐτὸν ἐφύεσσεν ἐν παίδων, μὲν πανοπλιῶν ὅμνουν ὑπερμαχεῖν ἄλλοι θανάτου δὲ θρεψαμένης. Quæ ita vertit doctissimus Gerardus Vossius: *Est una e Cecropis filiabus Agraulus: In ejus autem templo, qui pueritiam excessissent, in omni armatura jurabant pugnaturos se ad mortem usque pro patria. Pandrosos, Herse & Aglauros* (ita enim scribitur Ovidio) tres erant Lunæ Phases, uti supra Cadmi filia: Nam Πάνδροςος & Ἑρση a nocturno rore nomina sortita sunt, & Ἀγλαυρος, quod corrupte dicitur pro Ἀγραιῶν, a nocturnis sub Divo vigiliis; quod facit ut credam hanc fuisse plenam Lunæ faciem. Hujus signum erat vetustissimum; nam rude erat saxum, ut vel ex Ovidio constat, dum a Mercurio in lapidem versam scribit.

AGMEN est quicquid agitur; item *Ducta acies*, Græcis Ἀγῆμα. *Acies*, proprie loquendo, ab *Agmine* distat, ut Græcis exercitus Πορεία & Ἐκλαξίς: Hinc *Continenti agmine ire*, pro *conferto*. Salmasius. *Agmen* tamen atque *Acies* vulgo promiscue dicuntur. *Passum agmen* expansum erat in latum; *pilatum agmen* fronte erat angustiore & oblongum, ut ait Varro. *Quadratum* vel *Grave agmen*, Græcis Τετραγώνος τάξις, cujus universa forma ad quadratam accedit. “Fronte longa quadro exercitu.” *Vegetius*. Etiam longa ligna *quadrata* dicuntur. Dicimus & *primum* & *postremum* *Agmen*.

AGMINALES equi: Equi Reipublicæ, non Fisci-cales, usus publici. Hi exigebantur a Provincialibus ex possessionibus, adeoque inter munera patrimonii fuerant, ut docte Henninius ad Bergierium: Et convehendis militum impedimentis adhibebantur. *Agminales* majores *Paraveredi* appellati sunt; uti minores seu Fisci-cales *Veredi* & *Angari*.

“AGNATI

“ **AGNATI** sunt ejusdem familiæ, *Gentiles* ejusdem gentis.” *Cicero*. “ In *Agnatis* & *Cognatis* continentur; in *Cognatis* non utique & *Agnati*.” *Modestinus*. “ *Agnati* fere de paterna erant linea, non itidem *Cognati*. *Agnati* igitur antiquo jure ad decimum gradum ad hæreditatem admittebantur, *Cognati* non nisi ad septimum.” *Antonius Augustinus*.

AGNOMEN apud Romanos fere adventitium erat, vel quartum Nomen. *Ciceroni* tamen & *Agnomina Cognomina* appellantur. Latinum *Nomen* (ut vel ex *Compositis Agnomen* & *Cognomen* videre est) non a Græco ὀνομα, verum a ῥωνίων derivatum; ut sit *Agnomen* quasi προσγνώμων.

AGNUS non est corruptum ex Græco ἄμνος, ut docti sentiunt, verum compendio scriptum pro ὀρίγον, *Ovigena*.

“ **AGOLUM**, Pastorale baculum, quo pecudes aguntur.” *Festus*. Ab ἄγω, quasi ἄγολον.

AGONALIA, vetuste, autore *Ovidio*, *Agonia*, *Janō* sive *Soli* sacra.

Janus Agonali luce piandus erit. *Ovid.*

Agonalia ter in anno Romæ habebantur; V Id. Jan. XII Kal. Jun. & III Id. Dec. “ *Septimontium* dies appellatur mense Decembri, qui dicitur in *Fastis* “ *Agonalia*, quod in septem montibus fiunt *Sacrificia*, “ *Palatio*, *Velia*, *Fagutali*, *Suburra*, *Cermalō*, *Cælio*, *Opio*, *Cispio*.” *Festus ex Antistio Labeone*. ἄλων Græcis *Actus*, Certamen scilicet gymnicum, & per hoc quilibet facer ludus & ludendi locus. Hinc Romæ Mons *Quirinalis Agonius*, & *Collina Porta Agonensis*. “ *Agones*, *Victimæ*.” *Isidorus*. “ *Agonias*, *Hostias*: *Hostiam* enim *Antiqui Agoniam* vocabant.” *Festus*. “ *Agonia*, ἱερεῖον.” *Vet. Gloss.* In *Libris Saliſorum Agonenſium Agonia* appellata sunt etiam *Liberalia*. Idem enim *Liber* qui & *Janus*. “ *Ago-*

“ *Agonium*, Locus in quo ludi initio facti sunt.” *Festus*, ex emendatione Scaligeri. “ *Bœotiis* etiam “ *Ἀγὼν* pro *Ἀγὼς* ponitur.” *Idem*. “ *Dies* etiam “ *Agonalis* per quem Rex in Regia arietem immolat.” *Varro*. De Domitiani Agonalibus *Suetonium* adi. Erat hoc certamen Gymnicum, Musicum & Equestre. De Circo Agonali vide in CIRCUS.

AGRICOLÆ atque *Aratores* vocati sunt qui in Agris publicis collocati, Decumam frumenti Populo Romano dabant. In pascuis Pastores certum stipendium persolvebant, quod *Scripturam* dicebant; Publicani vero qui decimas redimebant, *Decumani* appellati sunt; qui pascua, *Pecuarii*; qui portus, *Portitores*. Vectigalia ipsa, *Decuma*, *Scriptura*, & *Portorium*. Erant autem hi *Agricolæ* Romani Cives. Vide *Panvinium* De Civitate Romana. Sive Πολέω Græce dicas, sive Ionico more Κολέω (unde & *Bubulcus*, Βυκόλῳ, quasi Βυπόλῳ appellatur) tantundem est. Atque hinc *Agricolæ*, quasi Ἀγεκόλοι Romanis nominati sunt.

“ *AGRIPPÆ*, quorum in nascendo non caput “ sed pedes primi exierunt.” *Gellius*. Quasi tu dicas Ἀγρίππειαι, ab Æolico Ἀχω pro *Capio*, & Πέζαι, *Pedes*.

ΑΓΡΟΤΗΡΟΣ & Ἀγρός (lege Ἀγρίῳ) *Sanchoniathoni*, atque hujus Interpreti *Philoni Byblio*, duo erant fratres & Deorum antiquissimi, Agriculturae & Venationis repertoires, qui & atria & septa (in usum scilicet pecorum) primi domibus addidere: Hi vulgo Τιλάνες & Ἀλῆῳ appellati sunt, & conveniunt cum *Panibus*, *Faunis* & *Ephialtis*. Major horum Ἀγρίνηςῳ, seu Ἀγρίῳ *Aroura*, *Arator* erat. Siquidem Hebræorum Ἀγρίῳ *Arir*, a LXX Interpretibus Κολασκάπτεδς redditur; unde & in *Psalms* Ἀγρίῳ *Arir*, Ταπεινός, h. e. *Humilis colonus* dicitur; quibus vocibus & Græcum Ἀγρῳ accedit, uti & Ἀγρῳ, Ἀροτῆς & Ἀροτρῳ; quæ omnia ab Ἐργῳ, *Terra*, Syris Ἀρα *Ara*, derivantur; unde & Latinum *Arare*.
Conve-

Conveniebat hic cum Græcorum *Jove Aristæo*, & Ægyptiorum *Arveri*, sive *Seniore Apolline*. Minor Frater ἈγέιⓈ Pastor erat, Syris אדדא *Sadida*, vel אדדא *Tzadida*, vel etiam אדדא *Saddai*. Unde & Hebræis אדדא *Sedim* pro *Satyris* & *bifulcis Diabolis*. Quæ omnia ad Hebræum אדדא *Sadbe*, quod *Ager* est, manifeste referuntur; uti & ipsum אדדא *Sadbe*, ad Æolicum Ἀ δᾶ. Veluti enim אדדא *Sedhim* a אדדא *Sadbe* Judæis ponuntur, ita & Græcis Δαίμονες a δᾶ, quasi *Agreſtes*; quod nemo hactenus, quod ſcimus, animadvertit. Conveniebat igitur ΣάδιδⓈ iste, sive Ἀγρότης, sive ἈγέιⓈ, cum Arcadum *Apol-line Nomio* (qui & *Pan* & Ἀγρός) uti & cum Ægyptiorum Μένδης. Vide in *ARISTÆUS*.

ΑΓΤΙΕΤΣ: *Apollinis Agyieos Simulacrum* in viis quadrata figura fuerat, ut & *Mercurii* & *Herculis*. Ἀγρότης δὲ ἐστὶ κίων εἰς ὃν λήγων, ὃν ἱστῶσι πρὸ τῶν θυρῶν. Ἰδίως δὲ φασὶν αὐτὸς εἶναι ἈπόλλωνⓈ, οἱ δὲ Διονύσου, οἱ δὲ Ἀμφοῖν. Suidas. *h. e.* *Aggeus autem est Columna in acutum desinens, quam præ foribus statuunt: Proprias autem eas ferunt esse Apollinis, alii autem Bacchi, alii-que amborum.* Erant hi Obelisci lignei, quadrilateri, quod quidem, post arbores & rudes lapides, vetustissimum Statuarum genus.

“ *AGUMENTUM* est obsonii genus ex immo-
“ lata hostia effectum, in jecore imponendo, au-
“ gendi causa.” *Varro*. Tanquam Ἀγόμενον. Nam Latina in *mentum* ab ejusmodi Participiis originem habent, interposita Consona *T*.

AHENUM, Græcis Χαλκῆον. Cacabis fere pulmentaria coquebantur; *Abenis* aquæ caleſiebant. Est autem *Abenum* tanquam Ἀήιον. Vide plura in voce *Æs*.

ἈἰδῶνΕΤΣ, *Dis pater*. Vide in *PLUTO* & *ADONIS*. Scribitur & Ἀἰς & Ἀΐδης & Ἀδης, quæ omnia veteri Lingua *Patrem* ſignificant.

AIO, a Græco ἄω, quod & ἄημι, unde & φημί. Ab hoc Themate & ἄη & ἄω deducuntur. Vel
ai,

ai vel nega usitata Formula est, præsertim vero in Jure. De Deo *Aio* Locutio nota Fabula est.

ἈΚΜΩ'Ν, vel Ἀκμονίδης, Saturnus vel Cælum, autore Hesychio. Δῶσετέ με τ' γᾶς τε βαθυτέραν ἀνακ' Ἀκμονίδα. Simmias Rhodius in Alis. *b. e.* *Aspicite me terræ lato pectore regem Incudium.* Ἀκμονίδα. ἡ λέγει τ' Οὐρανόν. Vet. Schol. *b. e.* Incudium autem dicit Cælum. Homero Χαλκοβατὲς δῶ. Siquidem Veteres Cælum ex ære conflatum putabant; unde Ἀκμονα, vel Incudem dicebant. Quin & Hebræorum קרקר *Rakiang*, LXX Interpretibus Στερέωμα, idem sonat: Nam in Numerorum Libro קרקר *Rikkungim*, Λεπίδας five *Laminas* vertere. Quid quod etiam קרקר *Racang*, a קר & קאִינען, quod est *Cedere celeriter*, derivari videtur?

ALA, & vetuste *Abala* (quod quidem Serviliorum Gentis cognomentum fuerat) ab eodem Ἀλα originem suam habet, tanquam Ἀελλα, vel Ἀ ἐλλα, unde & Verbum *Halo*. Hebræis חלל *Asil*, Pœnis חלל *Asila*, pro *Ala* est; ad quod accedit Diminutivum *Axilla*. In exercitibus *Alæ* erant Equitum, & Cornua Peditum: Etsi nonnunquam & Cornua *Alæ* dicantur. In exercitu Populi Romani *Alarii* & *Alares Copiæ* dicebantur *Auxilarii*, Equites scilicet & Pedites. *Alæ* Equitum etiam *Vexillationes* appellatæ sunt, ut ostendit Pancirollus. In ædificiis & navigiis *Alæ* dicuntur quos fabri *Rejetus* & *Projetus* nominare consueverunt. *Alæ* etiam vestium *Anguli* dicebantur; unde & manuleatæ infantum chlamydes *Aliculæ* appellatæ sunt. Qua de re vide eruditissimum Oetavium Ferrarium *De Re Vestiaria*. Erant etiam singularem Cohortium *Cohortales Alæ*, quæ juxta Pancirollum LVI vel LXVI Equitibus constabant.

ALABANDUS, summum Cariæ Numen, a quo & *Alabanda* nomen suum traxerunt. Est autem Ἀλάβανδον, ut infra Ἀλαγάβαλον, *Deus Terminus* five *Finium*: Nam Ἀλα, *Deus*, & Βάνδοι, *Fines*.

Vox βάνδ@, quæ & Græca est, & Gothica, & Germanica, atque etiam Persica, ab Æolico βίω, *Flecto*, derivatur; unde & βιός Græcis pro *Arcu* est, nostris **A Bow**: Unde & *Bandus* pro quovis *Nexu* vel *Vinculo* ponitur. Nam ut a καίω Κάνδω, ita & a βίω Βίνδω, & Gothicum **bindan**, & nostrum **To Bind**.

ALABARCHES, Scripturæ Præfectus: Princeps scilicet Publicanorum apud Alexandrinos. Judaicus hic erat Magistratus, eoque vilior, ut constat ex Cicerone ad Atticum. Sunt qui corrupte reponunt *Arabarches*, atque *Arabum Principem* exponunt; nescientes Macedones Alexandrinos *Atramentum* Ἀλαβρον dixisse, quod plane ab A Privativo & λαβῆν effectum est; quasi tu dicas *Intractabile*. Ἀλαβρον μέλαν ὃ γράφομεν. Hesychius. Sic enim legendum pro Ἀλαβα.

ἈΛΑΒΑΣΤΡΟΣ, vel Ἀλαβαστήρης. Latinis *Alabaſter* (unde & *Alabaſtrum*, pro Pyxide ex eo marmore facta) derivatur ab A Privativo, & obsoleto Verbo λαβᾶσσω; quod ob lævigationem ægerime teneatur manu.

ALACER, vel magis *Alacris*, corrupte scribitur pro Græco Ἀδακρυς, ut bene post Donatum Gerardus Vossius.

ALAGABALUS, *Elæagabalus*, vel *Heliogabalus* Syrorum erat *Deus Terminus*, rudis scilicet lapis, quem ante Statuariam artem antiquissimi mortales pro Summi Numinis simulachro habuere. Vide plura supra in **ABADDIR**. Hebræis cæterisque Orientis populis יהוה *Eloah*, *Deus* est; Phrygibus Ἥλιος: Gothis etiam **nīl** pro *Sole* est, uti Græcis Ἥλιος, olim βήλιος, unde & Latinum *Filius*. Ita enim Artemidorus: Ἥλιος ἡ καὶ τὰ θρῆνικὰ τέκνα αἱ γονεῖς ἀποκοιζόμενοι καλεῖται, h. e. *Helios autem & matres liberos parentes blandiendo appellant*. Veteres Germani etiam **Hol**, & Britanni *Haul*, quo referendum & Romanorum *Sol*; qui & Græcis erat Ἥλιος,

ANTIQUITATUM ROMAN. 75

κόρη, & Latinis *Liber*, quod Cœli atque Terræ filius haberetur. Vide plura in *BELUS*. Hebræis etiam גבול *Gabul*, & גבולה *Gabula*, *Terminus* dicitur & *acuminatus lapis*. Neque sane Phrygia vox Κυέλη aliud videtur significare. Quin & Islandis *Gabl* *Terminus* est, & ΓΙΒΛΑ Gothis pro *Templi pinnaculo* in Argenteo Evangelio. Eaque vox etiam nostrati vulgo familiaris est.

ΑΛΑΡΑ, per Onomatopœian effectum est, uti Græcorum Δάπλω & Κολάπλω, & nostrum *Clap* & *Slap*.

ἈΛΑΣΤΟΡΕΣ, vagi Dæmones & malefici, a Verbo Ἀλάσσει, *Vagor*. Hinc & Plutonis Equus Ἀλάστωρ. *Alastores* ut Furia scelerum ultores feruntur.

ΑΛΑΤΑ CASTRA, Πτερωτὸν Στρατόπεδον Ptolemæo. Indigenis nostris *Dun Aden*, quod est, *Arx Alæ*. Univerſæ Scotiæ Metropolis, Anglis *Edenburghus*. Crediderim *Auxiliarem* Pictorum *Alam* huic Arci fecisse nomen.

ΑΛΑΤΕΡΝΟΣ arbor, a Græco est ἑλαιόπερον: Trahit enim ex olea & ilice.

ΑΛΑΥΔΑ, vox Gallica: Britonibus nostris, qui vel hodie veteri Lingua utuntur, *Galauyd*, vel *Alauyd*, is dicitur qui *vociferatur*, vel *contendit voce*: Est enim idem *Galou* quod Græcis καλέειν. Latinis *Alauda Cassida* dicebatur & *Galerita*, uti Græcis Κορυδαλός, a *crista* capitis. Britannis etiam *Lavaroc*, quod *Vocalis* est, appellata est; & Anglis corrupte *Lark*. Gallice *Alouette*, a *Galou*, & *Hedydh*, *Volator*.

ΑΛΑΥΣΑ, vel *Alofa*, Græcis Θείσα, & Celtis etiam Κλυπαῖα, teste Stobæo.

Obsonia plebis Alofæ, Ausonius.

Qui *Clupeam* piscem pro nostro *Shad* accipiunt, magno versantur errore. Nam *Halec* ille dicitur.

Mihi videtur esse de Salmonum genere, qui quidem Indigenis Britannis etiam hodie *Alausiæ* vel *Galausæ* (& compendio *Gloufiæd*) appellantur. Vox *Clupea* Germanica videtur, & a *kluppen*, *Ferire*, deduci, quod Græcis est *κολάπειν*, ut supra ostensum est.

“ **ALBARI** erant qui vasa figulina dealbabant, “ *Dealbatores* contra qui parietes.” *Pancirollus*. *Opus Albarium* vel de calce pura aqua macerata fiebat; vel de calce & arena, quod dicebatur *Arenatum*; vel denique de calce & marmore, quod *Marmoratum*. *Κορία* Græcis ejusmodi calx appellata est, unde in Evangelio nostro *τάφοι κεκοιμημένοι*. Dealbabantur etiam Romanorum Monumenta: Unde satis frequenter in Lapidibus occurrit **SVB ASCIA DEDICAVIT**. Nam in *Albario opere* calx in glutinum redacta *Ascia* dolabatur; quod ostendit eruditissimus Jacobus Guthenius *De Jure Manium*. Fullonica etiam arte *dealbari* dicebantur vestes, ut monuit Ferrarius *De Re Vestiaria*.

ALBATI: Omnes Romani, in Festis & Lætitia publica, togis albis, vel saltem arte dealbatis in publicum prodibant.

“ **ALBEGMINA**, partes extorum quæ Diis “ immolant.” *Festus*. Corrupte pro *Ablegmina*, quod vide. “ *Ablegmina*, partes extorum quæ “ *Profegmina* dicuntur.” *Isidori Glossæ*.

ALBION, corrupte e Græco *Ἀλβίων*. Antiquissimum Majoris Britanniae nomen, cujus frater *Ουγγύων*, alteri Britanniae, sive Hiberniae, nomen fecit, si fabulosæ Gigantum Historiæ adhibenda fides. Duo isti Gigantes in Eustathii Scholiis in Dionysii Periegesin comparent. De *Vergione* alias dicturi sumus: *Alvion* autem veteri Hibernorum Dialecto, quæ ad Britannicam nostram accedit, *Gallum album* sonat, uti & *Allobrox*, *Gallum rufum*. Siquidem veteres Celtæ Peregrinum *Al* & *Gâl* nominabant; & *Fion* etiam hodie Hibernis *Albus* est,

ut

ut Britannis *Wyn* compendio dicitur pro *Wion*. Alia etiam Dialecto *Ban*, unde & Hibernis Scotis *Alban* pro *Britannia* est, unde effectum est & Latinum *Albania*, ut & fabulosus Bruti filius *Albanactus*, qui ab Hibernico Adjectivo *Albanach* formatur. Notum est autem vocem *Gallum* a finitimis fuisse impositum, atque adeo Ἀλλόφυλον, sive *Alienigenam* significare. Angli etiam hodie Britannos nostros *Wallos* & *Walliscos* appellant; uti & Hiberni ipsos Anglos *Gál*, atque ipsam Linguam *Gál berla* & *Gallec*; ut nemini sit dubium *Al* sive *Gál* convenire cum Græco Ἀλλο, & Latino *Alius*. Atque hinc intelligere licet Britannos olim non Lingua sed Crinibus a Gallis fuisse discriminatos.

“ *ALBO GALERUS*, a *Galea* nominatus: Est enim Pileum capitis, quo Diales Flamines utebantur. Fiebat enim ex hostia alba Jovi cæsa, cui adfigebatur apex virgula oleagina.” *Festus*. Ex albo corio tauri conficiebatur, in formam galeæ, vel magis ipsius capitis, ut fere omnes Veterum pilei. Ut Φαληρός a Φαλός, ita & a Γαλή Γαληρός, unde Latinum *Galerus*. Vide plura in *GALEA*.

“ *ALBUM* quod nos dicimus, a Græco, quod est ἄλφον, est appellatum. Sabini tamen *Alpum* dixerunt.” *Festus*. Candidus color adjecta creta fiebat, *albus* lanæ erat naturalis, ut ostendit Ferrarius De Re Vestitaria. *Album* dicebatur & Tabula albo gypso obducta. *Album Senatorum* erat in quo nomina Senatorum descripta sunt. *Album Prætoris* in quo selectos Judices describebat; atque hinc “ *Ex albo Judicium* evasit ” apud Suetonium.

ALBUMEN OVI, tanquam ἄλφωμα.

ALBURNUM, Adeps arboris; uti & *Alburnus* piscis derivatur ab *Albor*, Lacedæmoniorum Dialecto ἄλφορ; uti & a Διός, *Diurnus*: Nam & Cretes dicebant *Diem* Δία.

“ *ALCEDO* dicebatur ab Antiquis pro *Halcyone*, ut pro *Ganymede*, *Catamitus*; pro *Nilo*, “ *Melo*,”

“ *Melo.*” Festus. Græcum est Ἀλκυών, quasi ἐν ἁλὶ κύων, h. e. *in mari pariens*: In *Alcedo* autem d Romano more interponitur causa Euphoniæ. Occurrit hæc vox apud Plautum & Varronem.

ALCMENA, Ἀλκμήνη, quasi Ἀλκαῖα Μήνη, seu *Potens Luna*, Mater Herculis. Vide ARIES.

ALEA, Græcum est Ἀλέα, *Error* sive *Incertitudo*. Hinc & apud Nævium *Aleo* pro *Aleatore*, ut ostendit Festus.

“ ALEBRIA, Bene alentia: *Aletudo*, Corporis pinguedo.” Festus. “ *Alebre*, Alimentum.” *Isidori Glossæ*. Vide in ALO. Est autem *Alebris* tanquam Ἀλδεῖός, Æolica Dialecto pro Ἀλδεφός.

ALEMBICUS, vel *Alembicum*, ibrida vox, composita ex Arabico Articulo *Al* & Græco Ἀμβίξ, quæ ab Ἀμβαίνω derivatur. Ejusmodi vas Latinis *Miliarium* dicitur. “ Facere solemus dracones & *miliaria* & complures formas, in quibus ære tenui fistulas struimus per declive circumdatas; ut sæpe eundem ignem ambiens, aqua per tantum fluat spatii, quantum efficiendo calori sat est: Frigida namque intrat, effluit calida.” *Seneca Quæst. Nat.* Eadem forma vulgo dicimus *Alchymia*, pro *Chymia*, quæ est *Ars fusoria*.

ALES: “ Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur, Buteo, Sanqualis, Immusculus, Aquila, Vulturius.” Festus. Vide in ALA & in OSCEN.

ALGA, Græcis Φῦκ, tanquam Ἀλγά. Hinc & Adagium Horatio & Virgilio usurpatum, *Vilior alga*. “ *Alga*, herba quam mare ad littus projicit.” Festus.

“ ALGEO ex Græco Ἀλγῶ dicitur, id est, *Dolor*; ut sit frigus *Dolor* quidam membrorum rigore conlectus.” Festus. Ita enim legendum pro *conjectus*.

ANTIQUITATUM ROMAN. 79

ALIA omnia sentire, & In alia omnia transire vel discedere, ominis causa dicebatur in Senatu pro Contrarium sentire.

ALICA, purissima Zea, sive Spelta: Item Puls vel Potio quædam ex isto grano in pila lapidea contuso confecta. Dicitur autem *Alica* tanquam Ἀλικὰ, quod *transmarinum* sit granum. “*Alica*, “*Farris* genus tritico simile.” *Plinius*.

“**ALICARIÆ**, Meretrices appellabantur in “*Campania* solitæ ante pistrina *Alicariorum* verri “(forsan legendum *versari*) quæstus gratia, sicut “*hæ*, quæ ante stabula sedebant, dicebantur *Pro-* “*stibulæ*.” *Festus*.

“**ALIENATUS**, qui *alienus* est factus.” *Festus*. “*Alienationis* verbo pignoris datio & donatio con- “*tinentur*, actusque omnes quibus dominium “*transfertur*.” *Gutherius De Jure Manium*. *A-* *lienus* autem ab *Alius* derivari, uti a *Terra Terrenus*, vel prima facie constat, quod & ipsum a Græco Ἀλλοῦ effectum est. Quin & νὸς & ηνὸς Termina- *tion*es sunt Græcis admodum familiares.

ΑΛΙΑΤ, vel Ἀλιττα Arabibus; Assyriis au- *tem* מלילתא, Judæis לילית *Lilith*, & Græcis Ἐιλείθυα & *Mater Terra* est & *Filia Lucina* vel *Luna*, puerpe- *rii* Numen. Ἀλιλάτ est tanquam לילית *Alilath*, unde & לילית *Lilith*, atque etiam ipsum לילית *Lailah* pro Noctis Numine: Ἀλιττα tanquam אליתא *Alitha*, quod & ipsum *Deam* sonat, uti & Græcorum Ἐιλεί- *θυα*, quod est tanquam Ἐιλιθυία *Elithuia*. Anti- *quissimis* temporibus Ἡλιος vel Ἑλιος Græcis erat *pro Filio*: Erat igitur & Ἐιλείθυα Κόρη sive *Filia*, seu *Libera*, uti Ἥλιος, Κόρος sive *Liber Pater*. *Gothis* etiam *Sol* est nīl, quod idem significat. Vide in ΒΗΛΟΣ. Assyriorum מלילתא, seu מולידתא *Molidhetta*, *Obstetricem* sonat sive *Effettricem par-* *tus*: Lunas enim numerant puerperæ.

ALIMENTA: Veteres Romani & libertis suis & *alumnis Alimenta* in Testamentis suis legare sole- bant

bant tali forma, ut constat ex Scævola Jurisconsulto:
 “ Quisquis mihi hæres erit, omnibus libertis meis,
 “ quos hoc Testamento manumisi, *Alimentorum*
 “ nomine in menses singulos certam pecuniam da-
 “ to.” Itidem alias de Alumnis hæc in Jure occur-
 runt: “ Mævio infanti Alumno meo quadringenta
 “ dari volo, quæ peto a te suscipias, & usuras ei
 “ quincunces in annum usque vicesimum ætatis
 “ præstes, eumque suscipias & tuearis.”

ALIMENTARIA Lex erat quæ filios parentes suos alere coge-
 bat.

ALIMENTARII Pueri & Alimentariæ Puellæ dicebantur qui vel Imperatorum Fisco vel privato-
 rum impensis publice alebantur. Antoninus Pius, autore Julio Capitolino, *Puellas Alimentarias* in ho-
 norem Faustinae *Faustinianas* constituit. Sic & Alexander Severus *Puellas & Pueros Mammæanas*
 & *Mammæanos* instituit. Trajanus quinque millia impuberum ex publico aluit, ut ostendit Plinius in
 Panegyrico; qui numerus ab Adriano & Antonino auctus est, qui & alimenta ad octodecim annos pue-
 ris dederant. Verbum *Alo*, unde *Alimentum*, ori-
 gine Græcum est: Nam *Alo* ab ἄλδew est, quod &
 ipsum forsan ab antiquiore Verbo ἄλω, ad quod re-
 fertur & Hebræum אלה *Ala*: Et *Alimentum* est
 quasi ἀλόμνον. Nam Nomina in *men* & *mentum* ad
 ejusmodi Participia referenda sunt.

ALIUM, & corrupte *Allium*, a Græco ἄλιν
 est, unde & ἄλινες.

ALIUS, a Græco ἄλλος.

“ *ALIVTA* Antiqui dicebant pro *Aliter* ex
 “ Græco ἄλλη & ἄλλως (lege ἕτως) transferentes.
 “ Hinc est illud in Legibus Numæ Pompilii; SI
 “ QVIS ALIVTA FAXIT, IPSOS IOVI
 “ SÁCER ESTO.” *Festus*.

ALLASSONTES, ἁλλασοντες, vitrea pocula
 Alexandrinorum ex refractione vitri colorem va-
 riantes.

ALLE-

ALLEGATA sub Legibus & Constitutionibus subscribatur, uti sub aliis Tabulis Signata vel Testata, ut ostendit Briffonius. Nos diceremus Verificata, tanquam in Legem rata. Vide in LEX.

“ALLOBROX, Gallus rufus.” *Vetus Glossarium.* Idem enim Allus, Wallus & Gallus, Hostis scilicet vel Peregrinus Lingua veterum Gallorum; & Broch, hodie Brych, Britannis nostris Rufus est & Lentiginosus.

ALLOCUTIO erat ubi Imperator pro militum concione ad sedandam seditionem vel ad conciliandos militum suorum animos de cespitem aggestu, vel alio ejusmodi Tribunali verba fecerat. *Alloquium* autem ubi quis consolandi gratia lugentem vel quovis modo mœrentem adierat. *Loquor* autem a λόγος derivari inferius ostendemus.

“ALLUS (vel Hallus; Allux, vel Hallux; & Alex vel Hallex) Pollex pedis.” *Festus.* “Allex, Pollex in pede.” *Isidori Glossæ.* “Hallus, ποδὸς μέγας δάκτυλος.” *Vetus Glossarium Scaligeri.* Sed vera scriptura est Allex: Dicitur enim Allex ab Ad & Διχανός, quod Græcis Digitus index est, a Verbo δείχω, Latinis Lingo, uti & Pollex a Pro & Διχανός, tanquam Prolex. Atque ab hac voce Verbum Allucinor originem ducit: Nam Allucinari Offendere est; Allucem scilicet impingere, quod hactenus nemo vidit.

“ALMA, Sancta, vel Pulchra. Almities, Habitatus almarum rerum.” *Festus.* Almities Charisio interpretatur Εὐπρέπεια. Hinc & Lux & Dies Alma sunt; uti etiam Sol, Venus, Ceres, Fides, Musæ, atque ipse Animus. Verum de parentibus initio tractum est. Veteribus Græcis idem Ἀἰω & Ἄλω (unde postea Ἀλδω) atque hinc Ἀρμός, & Latinis Arma; Ὀλένη, & Latinis Ulna: Hinc etiam Phrygiis & Syris Ἀρμα, Mater, uti & Hebræis אִמָּה Am, Mater, אִמּוֹן Ammon, Nutritius, & Ægyptiis Ἀρμῶν Jupiter; imo & Hebræis אִמָּה Alma, vel אִמָּה אמר M dicitur

dicitur *Virgo*, tanquam *mater futura*: (Nam & illis אלה *Ala* est quod Græcis ἄλω vel ἄλδω, & Latinis *Oleo*.) Quid quod & אמה *Amma* Judæis est pro *Cubitu*, tanquam *Alma* vel *Arma*? Nil aliud est igitur *Almus* quam *Paterneus* & *Maternus*, seu potius *Parentalis*, & per hoc *Admodum venerandus*, & *Sanctissimus*.

ALNUS quasi ἑλάνω: Namque a Verbo ἑλάω vel ἑλαύνω deductum videtur, eodem fere Etymo quo supra fuerat *Abies* Latinum, & Græcum ἑλάτη.

Quantum vere novo viridis se subjicit alnus. Virgil.

ALO: Antiquis Græcis ἄλω erat pro ἄλδω, vel ἄλδέω, uti & Hebræis אלה *Ala*, unde אולם *Olam*, pro *Sæculo*, ex quo & Latinis *Olim*: Huc spectant *Oleo*, *Olesco*, *Adolesco* & *Exolesco*, & cætera hujusmodi.

ALOIDÆ, duo Gigantes, *Otus* scilicet & *Ephialtes*, *Aloei* filii. Nomen parentis eorum ἄλωδης, ex Hebræo אלוה *Aloë*, deductum puto. Antidiluviani etiam Gigantes בני אלהים *Beni Elohim*, sive *Filii Dei* appellantur. Quin & Hebræis & Græcis *Rephaim* & *Gigantes* Diabolici generis habentur, & in Tartareo carcere, maris scilicet Abyſſo, colligati jacent, una cum *Saturno*, quem *Satanam* fuisse haud injuria quis suspicetur. Hi etiam τιτῶνες appellati sunt ob *extentionem* staturæ, & ἄλῆ, quod nocturno tempore inter cætera terriculamenta *errare* vulgo crederentur, atque dormientes etiam onere suo strangulare. Hinc *Oto* nomen est ab ὤθω, quod *impellat*, & *Ephialtæ* ab ἐφάλομαι, quod *cubantibus insiliat*. Vide plura in **AGRUE-ROS**, **GIGANTES**, & **TITANES**.

“**ALPES**, Gallis *Alti montes*.” *Servius*, atque ex eo *Isidori Glossarium*. Imo ἀπλῶς *Alti*. Nam veteribus Celtis idem *Alp* vel *Alph*, quod Latinis *Altus*. Atque hinc & Teutonibus & nostris *Britannis*

tannis *Alp* vel *Alph* pro *Dæmone* est vel cœlesti *Genio*. Nam *Alfos* fuisse æthereos vel ex Snorronis *Edda*, h. e. *Veteri Islandorum Theologia*, patet. Hinc & *Hælp* iisdem gentibus pro *Levamine* est; uti & Græcis ἄλψ, *Altus*. Multis nominibus veniunt *Alpes*: Sunt enim vel *Cottia*, vel *Rhætica*, vel *Julia*, vel *Carnica*, vel *Norica*, vel *Pennina*, vel *Graja*, vel *Maritima*, vel *Pannonica*: E quibus *Cottia* a Rege *Cottio*, qui sub Augusto floruit, appellatae sunt.

ALTA SEMITA, a *Thermis Constantini* ad *Portam Viminalem*, atque per dorsum *Quirinalis* erat producta; quod ostendit *Marcianus* in *Topographia Romæ*.

“**ALTARIA** ab *altitudine* dicta sunt, quod “*Antiqui Diis superis in ædificiis a terra exaltatis* “*sacra faciebant; Diis terrestribus in terra; Diis* “*infernalis in effossa terra.*” *Festus*. “*Diis su-* “*peris Altaria, terrestribus Aræ, inferis Scrobes vel* “*Foci dicantur.*” *Lucretius in Statium*. τοῖς μὲν Ὀλυμπίοις θεοῖς ναὸς τε ἔδει καὶ βωμοὶς ἰδρύσασθαι, χθονίοις δὲ καὶ ἐχάεας, ὑποχθονίοις βόθρας καὶ μέγαρα. *Porphyrius De Antro Nympharum*. h. e. *Cælestibus quidem Diis templa & delubra & altaria statuerunt, terrestribus focos, & subterrestribus scrobes atque speluncas*. Est igitur *Altare* tanquam *Alta ara*, ut scite in *Glossis Isidorus*: Et Græcorum βωμός a βαίνω est; ad quod refertur & Hebræorum במה *Bama*, quod modo pro *Monte* est, modo pro *sacra Stele*, sive *Obelisco*, vel *Pyamide*. τῷ Διὶ δὲ ὅνομάζετο (inquit *Melanthes* de *Sacrificiis*) ἐπεὶ ἔθ' ἦν τοῖς παλαιαῖς ὑψίστῳ ὄντι τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐν ὄρεσι ποιῆσθαι. h. e. *Mons nominatur Jovis, quoniam mos erat Veteribus Deo, qui ipse erat altissimus, in altissimis locis sacrificare*. *Alta* Græcum est ab antiquo ἄλω vel ἄλδω, uti etiam *Ara*, Antiquis *Aša*, ab Ἀεχ, *Devotio*, quod & ipsum ab Ἀίω, *Tollo*. Hebræis אלה *Ala*, pro Ἀεχ dicitur.

Cespite de viridi pergunt properantibus Aræ.

Silius Italicus: Ubi *Ara* ἀπλῶς ponitur pro *Altari*. Vide in *ARA*.

“*ALTELLUS* Romulus dicebatur.” *Festus*. Uti *Geminus*, *Gemellus*; ita & *Alter*, *Altellus*, quod tantundem est. Nam & *Alter* dicitur de *Fratre*, quod nonnulli deducunt a *Fere alter*, ad rem, etsi ridicule, uti & *Adulterium* ab *Ad alterius torum*, & Ἀνθρωπῶ ab Ἀνω τρέπειν ὄπα.

ALTERCATIO, Ἀψιμαχία, ἀμφιβολία, ἀντίρρησης, ἀμοιβαῖοι λόγοι. Vetus Glossarium. *b. e.* Mutua iurgantium contentio, ubi linguas inter se acuunt. Videtur autem *Altercor*, & antiquum *Alterco*, esse ab Ἀλλῶ ἕτερον εἶκει, h. e. *Alter alterum icit*.

“*ALTERPLICEM*, *Duplicem*.” *Festus*. “*Alterplicem*, *Duplicem*, *dolosum*.” *Isidorus*. Ab Ἀλλῶ ἕτερον πλέκων.

“*ALTERUM* *Sinnius* ait idem significare quod “apud Græcos ἕτερον: Quidam vero ex utroque “esse compositum, Ἀλλῶ & ἕτερον.” *Festus*. “*Alter* & pro non bono ponitur, ut in *Auguriis* “*altera* cum appellatur avis, quæ utique prospera “non est: Sic *alter* nonnunquam pro *adverso* dicitur & *malo*.” Idem. Sic autem loquebantur bonæ scævæ causa. Vide supra in *ALIA* omnia.

ALTISPEX compendio dicitur pro *Alitispex*, quod idem est cum *Auspex*. Vide in *ALA* & *AUSPEX*.

“*ALTRIX*, *Terra parens*, *altrix patria*.” *Plinius*.

ALVEOLUM, *Tabula aleatoria*.” *Festus*. *Alveus* lusorius: Nam *Alveus* non solum fluminis & navis est, verum etiā quodvis vas capacius; uti & *Alveolus* quod minus capax est, uti *Catilli*, *Quadræ*, & ejusmodi. Quin & apum est *Alveare*.

ANTIQUITATUM ROMAN. 85

ALUM Gallicum, Græcis Σύμφυλον. Ita Galli dixere a Britannico vocabulo *Hael*, quod est *Salubre*; cui conveniunt Gothorum **hailas**, Anglo-saxonum *hal*, Græcorum ὅλῃ, & nostrum *Heal*; quæ omnia ab ἑιλέω, *Tego* vel *Involvo* derivantur.

ALUMEN, quasi ἄλωμα, a *sale*. Hinc & *Aluta* quasi *Aluminata* pellis. Δέρμα συπληρακόν.

“**ALUMENTO** pro *Laumedonte* a veteribus Romanis, necdum adfuetis Græcæ Linguæ, dictum est. Sic *Melo* pro *Nilo*, *Catamitus* pro *Ganymede*, *Alphius* pro *Alpheo* dicebatur.” *Festus*. Josephus Scaliger *Festum* in depravatos Andronici Livii Codices incidisse scribit: Nam *Laumento* dixit Livius pro *Laomedonte*, ut Petronius *Lauconte* pro *Laocoonte*.

ALUMNUS, & *Pater* & *Filius nutritius* dicitur, quasi ἰαλόμενος, ab antiquo Verbo ἄλω, quod idem cum ἄιρω, *Tollo*.

“**ALVUS**, Venter Fœminæ.” *Festus*. Plerumque scilicet, non semper: Nam Accius posuit;

——— *Ut non fragilissimus Alvus.*

Est autem *Alvus* ab ἑιλυός, Æolice ἄιλυός, *Latibulum*, vel *Involucrum*, quod ab ἑιλέω, *Involvo*, *intego*.

“**AM** Præpositio loquularis significat *Circum*.” *Festus*. Dicebant Veteres *Am urbem*, pro *Circum*, & similia. Derivatur a Græco ἄμφι. Teutonibus est *Om*, & Britannis nostris *Am*, eadem plane significatione. Interdum etiam pro *Ab*.

AMA, Græcis ἄμη, messorum *Falx* est: Hinc Verbum ἄμάω, — ὦ, *Metō*.

AMALTHEA & *Melissa*, h. e. *Capra* atque *Apis*: In Monte Ida parvulum Jovem, hæc quidem melle, illa autem lacte, enutrisse feruntur. ἄμμα autem Phrygum Lingua, quæ & Cretum magna ex parte fuerat, *Matrem* sonat, uti monstravit Hesychius. Et cur non possit dici *Ammagos*, *Caprarum*

rum mater, uti apud Arnobium *Attagos*, *Caprorum pater* five *Hircus*? Cur non & *Amma Albæa* (vel *Althea*) five *Mater Althea*, cum constet Capellas maxime *Althea* five *Hibisco* delectari? Sic enim & Maro noster;

Hædorumque gregem viridi compellere hibisco.

Ea certe Ænigmaticarum fabularum indoles semper fuerat. Neque cuiquam ignotum est *Mel* (pro Saccharo) immistum lacti fuisse infantibus primis temporibus loco cibi. Quin & caprinum lac longe præstat ovillo, forsan etiam & bubulo. Crediderim sane Ἀμαλθείαν non aliam fuisse quam ipsam *Lunam*, matrem animalium atque frugum, vel ob cornu quod manu sua gerit. Erat etiam cornu & *Bacchi* five *Dei Luni* signum. Siquidem hic Deus & cornutus est, & Autumno præest: Unde & Ovidianum illud;

*Incessit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnus.*

Neque inscitus est Phocylidis Versus a Stobæo citatus;

Ἀχρὸν γὰρ τε λέγουσιν Ἀμαλθείας κέρας εἶναι.

h. e. *Agrum etenim dicunt Amaltheæ cornu esse.*

AMANOS, five Ὀμανὸς Cappadocum Numen erat, & Ἀνανδράτης σύμβωμος, h. e. *Anandrati Assessor*, five magis Ἀναΐτιδος, ut alio loco a Strabone scribitur. Atque hi duo non alii sunt quam *Sol* & *Luna*. Siquidem Ἀμανὸς Cappadocibus, Medis & Persis, idem est qui & Ægyptiorum Ἀμμὼν, five Ἀμῶν, qui quidem *Nutritius pater* est, uti alias ostendimus, & Ἀνάνδρατος, five Ἀναΐς, seu magis Ἀμα-
vis,

vis, *Mater*; quod convenit cum Phrygum & Syro-
rum Ἀμμή, sive Ἀγλα ἄμμη, corrupte Græcis Ἀγλα-
μης, quod est *Alta mater* seu *Diana*.

“AMATA: Vestalis a Pontifice capta *Amata*
“appellata est.” *Gellius*.

“AMBACTUS apud Ennium Lingua Gallica
“*Aëtus* dicitur.” *Festus*. h. e. *Aëtus quadratus*, seu
media pars jugeri; vel magis quantum agri quis
uno die arare possit. Vide in ACTUS. Frustra
desævit Scaliger & irascitur Paulo, quod *Festus*
non intellexerit. “*Ambactus*, ἀελάμιθωπός, ὡς
“Ἐννίου.” Vetus Glossarium Turnebi. *Ambactus* in se-
cunda Declinatione ἀελάμιθωπός est, seu *Merce-*
narius arator, quem Indigenæ nostri etiam hodie
Amaeth appellant, ut & Belgis *Ambacht* pro *Opi-*
ficio est; quod ab *Am*, *Ob*, & *Achte*, *Æstimatio*,
vel *Pretium*. Neque *Ambacti* apud Cæsarem alii
quam pauperculi, sive agrestes operarii, videntur.
Superius autem ostendimus quid sit *Am* & Celtis &
Germanis, *Circum* scilicet & *Ob*. [Vide Gloss. Gothi-
cum in **ANDBAHTS**.]

AMBAGES, *Viæ circumitus*, ab Ἀμφί & ἄγω,
quia *circumagitur*.

“AMBARVALIS hostia est, quæ rei divinæ cau-
“sa *circum arva* ducitur ab iis qui pro frugibus fa-
“ciunt.” *Festus*. Duodecim *Arvales Fratres* di-
cit. Hi quoque anno agros lustrabant, quod *Am-*
barvale Sacrificium dicebatur. Vide in ARVALES.
Arvales Sodales (ab his diversi, autore Turnebo)
Veteri Glossario sunt οἱ ἐν ὅρων ἀγγινώσκοντες δικά-
σαι, h. e. *Judices qui dignoscunt terminos*. Alia etiam
erant *Ambarvalia*, quæ majoribus *Suovetaurilia*,
condito scilicet quoque lustrato peragebantur, in qui-
bus quernis foliis coronati, rusticorumque Numi-
num laudes canentes, agros lustrando ter circumi-
bant *Arvales* cum rusticorum grege. Forma pre-
cum etiam hodie exstat apud Catonem De Re Ru-
stica: “Mars Pater, te precor quæsoque uti fies
volens

“ volens propitiusque mihi, domo, familiæque no-
 “ stræ: quojus rei ergo, agrum, terram, fundum-
 “ que meum Suovetaurilia circumagi jussi, uti tu
 “ morbos visos invisosque, viduertatem, vastitu-
 “ dinemque, calamitates, intemperiasque prohi-
 “ beffis, defendas, averruncesque: Uti tu fruges,
 “ vineta, frumenta, virgultaque grandire, bene-
 “ que evenire finas: Pastores, pecuaque salva fer-
 “ vassis; duisque bonam salutem, valetudinemque
 “ mihi, domo, familiæque nostræ. Harumce re-
 “ rum ergo, fundi, terræ, agrique mei lustrandi,
 “ lustrique faciendi ergo, sicut dixi, macte hisce
 “ Suovetaurilibus lactentibus immolandis esto.
 “ Mars Pater, ejusdem rei ergo macte hisce Suove-
 “ taurilibus lactentibus esto. Item cultro facito
 “ struem & fertum uti adsiet.” Sequuntur & aliæ
 Preces quibus & Janum & Jovem invocari volebant.
Suovetaurilibus autem seu *Solिताurilibus*, h. e. *Sue*,
ove, & *tauro* (vel etiam *tribus tauris*, autore Livio)
 lustrabatur exercitus in Campo Martio, cum con-
 ditum est lustrum, & finis factus est censendi po-
 puli, ex instituto, ut fertur, Servii Tullii. Qua
 de re vide *Panvinium De Civitate Romana*. *Solिताu-*
ria, Θυσία ἐν Σὺς, καὶ, & ταύροις. Vet. Gloss. Sive
tauri, *arietis*, & *verris*, ut ait Festus. In cæteris
 Sacrificiis hostiæ Aris admotæ castratæ sunt, quod
 secus fit in *Suovetaurilibus*; ideoque *Solिताurilia* ap-
 pellata sunt, quod Osce *Sollum*, *Totum* sit atque in-
tegrum, ut ostendit Festus. Vide in AMBUR-
 BIALES & SOLITAUROLIA.

“ AMBEGNI bos & vervex appellantur, cum
 “ ad eorum utraque latera agni in sacrificium du-
 “ cebantur.” Festus. *Ambegna bos* est apud Varro-
 nem; & *Ambegnæ oves* apud Fulgentium Placiadem.
 Est autem *Ambegnæ* tanquam ab Ἀμφί & Ὀϊγον, *Ovigena* vel *Agnus*. Vide in AGNUS.

“ AMBI-

ANTIQUITATUM ROMAN. 89

“ **AMBIDENS**, sive *Bidens*, ovis appellabatur, quæ superioribus & inferioribus est dentibus.”

Festus. Græcis ea dicitur Ἀμφόδους. “ Quæ *bidens* est hostia oportet habeat dentes octo, sed ex his duos cæteris altiores, per quos appareat ex minore ætate in majorem transcendisse.” *Hyginus*. *Bidens*, Διτῆς ὄvis, h. e. *Bima ovis*. Vet. Gloss. Vide *Gellium*. Vide etiam in **BIDENS** & **BIDENTAL**.

“ **AMBIGUUM** est quod in ambas agi partes animo potest: Hujusmodi apud Græcos Ἀμφίβολον dicitur.” *Festus*. Nam *Ambigo* tanquam Ἀμφάγω est.

AMBIO, quasi Ἀμφίω: Nam *Ambire* est *Circumire*. “ *Ambitio* est ipsa *Actio ambientis*.” *Festus*.

“ **AMBITUS** proprie dicitur inter vicinorum ædificia locus duorum pedum & semipedis ad circumeundi facultatem relictus; ex quo etiam honoris *Ambitus* dici cœptus est, a circumeundo supplicandoque.” *Festus*. “ *Ambitus*, *Circumitus*.” *Varro*. Tanquam Ἀμφίλος. *Ambitus* plurimis Romanis Legibus coercitus est, sed frustra: Neque enim vel Mores vel Leges obstiterunt divitiis & obscenæ pecuniæ, nec obstabunt unquam.

Anno Urbis cccxxii L. Pinario & Lucio Furio Tribunis Militum Consulari Potestate, Toga candida, quæ tunc temporis fere sola Petitores commendabat, Lege interdicta est. Verum Lex ea non valuit.

Anno Urbis cccxcviii Caio Fabio & C. Plautio Coss. Lex Pœtelia a Pœtelio Tribuno Plebis, Patribus autoribus, lata est adversus eos qui conciliabula & nundinas prensandi causa obibant. Neque ista servata est.

Anno Urbis dlxxi Lex Bæbia Æmilia a M. Bæbio & L. Æmilio Coss. autoritate Senatus, in Largitores lata est satis severa. Sed incassum.

Anno Urbis dxciv Lex Cornelia Fulvia lata est a Cn. Cornelio Dolabella & M. Fulvio Nobiliore Coss. Senatus autoritate, in qua capitalis exfilii pœna Largitoribus irrogata est. Sed refrixit.

Anno Urbis dxcvii Lex Acilia Calpurnia lata est, autoribus Patribus, a M. Acilio Glabreone & C. Calpurnio Pisone Coss. qua sancitum est ne *Ambitus* Reis liceret vel Magistratum capere, vel in Senatum legi; & præterea magna pecunia multati sunt. Accusatores etiam in eorum locum succedebant, atque *Ambitus* impunitatem adepti sunt, & in nobiliorem Tribum cooptati sunt: Vel si nihil horum fieri potuerat, pecuniam de publico accipiebant. Sed frustra omnia.

Lege Tullia, L. Cæsare & C. Figulo Coss. Largitores ex Senatusconsulto in decennii spatium aqua & igni interdicti sunt. Sed nemo paruit.

Cn. Pompeio, & M. Licinio Crasso Coss. Lex lata est in Sodalitia & Tribules Decuriatos, qui coitionis damnati sunt. Pœna & his exsilium erat. Erat etiam & hæc inutilis: Nam postea, ut Cicero ad Fratrem scribit, “ *Ambitus* rediit “ immanis, cui nunquam fuit par.”

Lex Pompeia lata est De Vi & *Ambitu* (sive fuerint hæ duæ Leges) qua impunitas accusanti duos reos data est ex Senatusconsulto. Quin & testes prius dari iussit, atque deinde uno eodemque die ab Accusatore & ab Reo perorari, ita ut duæ fere horæ accusatori, tres Reo darentur. Sed brevi spatio interiit Respublica. Tandem C. Cæsar, autore Suetonio, Comitia (exceptis Consulatus Competitoribus) cum Populo partitus est: Ita enim scribebat Cæsar Dictator illi Tribui; “ Commendo vobis illum, ut vestro suffragio “ suam dignitatem tueatur.” Augustus volebat videri Comitia Populo restituere, per Tribum tamen Prærogativam efficiebat quæ volebat. Tiberii tamen Imperio Comitia a Populo ad Patres,

ANTIQUITATUM ROMAN. 91

tres, & deinde a Patribus ad Principem translata sunt. Et sic sublata est Ambitio. Vide *Carolus Sigonius De Judiciis*:

“AMBO ex Græco dictum videtur; quod illi ἄμφω dicunt.” *Festus*.

“AMBON; Ἀμβών, *Pulpitum, tribunal, analogium lampium*.” *Isidorus*. Verum *Analogium* potius Lectoris est suggestus. Ἀναλογεῖον ἐν ᾧ τίθενται τὰ βιβλία. *Suidas*. h. e. *Analogium in quo ponuntur libri*. Hodiernis Italis *Leggio*. Ἀμβωνες autem Græcis proprie montium sunt *Adscensus*, ab Æolico Ἀμβάινειν, pro Ἀναβάινειν. Vide *Spelmanni Glossarium*.

“AMBRICES tegulæ quæ transversæ asseribus & tegulis interponuntur.” *Festus*. Quasi ὀμβρικές, ab ὀμβρεῖ, *Imber*. Vide *IMBEX*.

“AMBRONES, Turpis vitæ homines.” *Festus*. “*Ambro, Devorator, decoctor*.” *Glossæ Isidori*. Videtur fuisse Æolicum Ἀμβρων quasi Ἀναβρων, ab antiquo βρώω, unde βρώσκω & βιβρώσκω derivantur. Jure improbavit *Scaliger* quæ de *Ambronibus*, *Celtica* gente, scribit *Festus* ex *Ephoro*; quæ vel *Straboni* videntur deridicula.

AMBROSIA, Deorum cibus seu potius unguentum: Nam *Dii* naribus pascuntur;

Οὐ γὰρ σίτον ἐδασ', ἔ' πίνεσ' αἰθοπα δῖνον;

Ut bene *Homerus*, h. e. *Non etenim vel pane vescuntur vel bibunt rubrum vinum*.

Τένε' ἀναιμόνες εἰσι, καὶ ἀθάνατοι καλέονται,

h. e. *Quapropter nullo sunt sanguine, & Immortales nominantur*, ut idem *Scriptor* subjicit. Fuisse autem *Ambrosiam* Oleum rosaceum vel ex *Virgilio* patet, dum hæc de *Venere* tradit;

*Dixit, & avertens rosea cervice refulsit,
Ambrosiæque comæ divinum vertice odorem
Spiravere.*

Quæ tracta sunt de Homeri Iliade Ψ'.

Ῥοδοένι, ᾧ χεῖεν ἐλαίῳ
Ἀμβροσίῳ.

h. e. *Rosaceo autem ungebat oleo.* Venus scilicet Hectoris sui cadaver. Erat autem *Rosaceum* antiquissimum omnium unguentorum, ut ostendit Plinius, atque hoc unicum veteribus Græcis in usu fuerat. Cætera a Persis inventa sunt. Notum est autem antiquissima omnia Diis fuisse tributa; & bene quidem hoc, cum Dii non alii fuerint quam Majorum Manes. A ῥόδον autem Æoles & βρόδον & βρόζον vel βρόζα, unde & Latinum *Rosa*, & adjecto Ἀν pro Ἀνα Æolico more, Ἀμβροσία, *Ambrosia*, quasi *Rosacea*, quod nemo hactenus vidit, quod quidem scimus.

AMBUBAIÆ, Tibicinæ Syræ. Syris אנבובא *Anbuba*, *Tibia* est, אנבוביא *Anbubaia*, *Tibicina*. Hebræis אביב *Abib*, *Calamus*, convenit cum Græco Πίππῳ, unde & Πιππίζειν, Latinis *Pipulare*.

AMBUGA, vel *Ambuja*, Cichoreum erraticum, quasi ab ἄμφι & βίω, *Fleeto*; unde & βιός, *Arcus*, & nostrum Βότω; A βίω autem fit Latinum *Vieo*.

AMBULO, Diminutivum ab *Ambio*, de quo supra. “Augusti atque Adriani Constitutionibus
“ (autore Vegetio) cautum erat, ut ter in mense
“ milites, tam equites quam pedites, educerentur
“ ambulatum. Decem millia passuum miles armatus gradu militari decurrebat. Cursus etiam
“ publicus erat vel *ambularis*, vel *vehicularis*, vel
“ *clabularis*.” Pancirollus.

AMBUR-

“**AMBURBIALES** *hostiæ* dicebantur quæ circum terminos Urbis Romæ ducebantur.” *Festus*. h. e. quibus Urbs & Pomœrium lustrabatur. “Dicitur hoc Sacrificium *Ambarvale*, quod *arva ambiat* victima, sicut *Amburvale* vel *Amburbium*, quod *Urbem* circuit & *ambit* victima.” *Servius*. Veteribus Latinis *Urbare*, *Urvare* & *Amburvare* dicebatur pro *Circumdare*, unde *Placidus* in *Glossis* *Oburbat*, *Circumscribit*; quod *Ennio* est *Circumurvat* in *Andromeda*, ut ostendit *Festus*. “Circum sese *urvat* ad pedes quadringentos caput.” Cetus scilicet. Hinc etiam *Urvum*; atque *Urvum* aratri apud *Festum* pro *Curvatione*. Atque e *Co* & *Urvum* fit *Curvum*, quasi *Courvum*; quo refertur & *Orbis* pro *Ambitu*. Antiquis Græcis *ῥεω*, *Æolibus* & *Pelasgis* *ῥεω*, vel *ῥεφω* poterat esse pro *σύρω*, *Trabo*, unde *σύρην*, *τύρην*, *συρφετός* & *σύρφαξ*, *Convoluta turba* & *Colluvies undique corrasa*, *Hebræis* ערב *Ngerebb*, *LXX* Interpretibus *σύμμιχτος*, *Miscellanea* scilicet *turba*. Imo & in *Libro Josue* ערבות *Araboth*, πόλεις, tanquam *θόρυβος* vel *σύρην*; unde & *Latinum Urbs* deductum videtur. *Turbo* etiam & *Turben* eadem sunt origine qua & *Urbs* & *Orbis*. Vide in **AMBARVALES** *hostiæ* plura huc spectantia.

“**AMBUSTARIA** avis, sive *Incendiaria*, quæ cunque apparuerit carbonem ferens ex aris vel altaribus.” *Plinius*. Quod instar diri ominis fuerat.

AMBUSTI, Fulmine attacti, nec tamen consumpti. Atque hinc *Fabiorum* Gens *Ambusta* cognomen suum traxit. “Ut *Jovis* dicatur filius, in partibus *Fabius* aduritur mollibus, obsignatur que posticis.” *Figurate Ambustæ* dicuntur apud *Valerium Maximum* *Mulieres* in discrimen capitis adductæ, nec damnatæ. *Uro*, olim *Buro* (unde *Comburo*) a Græco *πυρόω* deductum est. Sic & *Hebræis* אור *Ur* & בערה *Baera*, *πῦρ* est, sive *Ignis*: Unde & *Anglosaxonicum* *Fýre*.

AMELLUS flos, After Atticus vel Βεῶνιον, de quo ita Maro noster in Georgicorum Quarto;

*Est etiam flos in pratis, cui nomen Amello
Fecere agricolæ, facilis quærentibus herba:
Namque uno ingentem tollit de cespite sylvam
Aureus ipse: sed in foliis, quæ plurima circum-
Funduntur, violæ subluet purpura nigræ.
Sæpe Deum nexis ornata torquibus aræ.
Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
Pastores, & curva legunt prope flumina Mellæ.*

Etiam Servius *Amellum* florem a *Mella* flumine ducit. Verum cum *Melyn* Britannis nostris, qui de veterum Gallorum profapia sunt, *Flavum* significet, & *Melen*, *Flava*; quid vetat & florem & ipsum flumen a colore nominari. Est autem fluvius *Mella* five *Mela*, non longe a Brixia urbe. *Mel* Græcis dicitur Μέλι, & Britannis *Mél*, unde *Melyn* & *Melen*, *Flavum* & *Fladam* sonant, tanquam Μελινός & Μελινή, a colore scilicet melleo. Potuit & *Ammelyn* Figura Composita dici tanquam *Admelyn*, quod est admodum *Flavus*: Nam Particula *Ad* etiam nostratibus intendit, quod & scribitur pro *Ard*, ut supra ostendimus.

AMEN vel *Amentum*. “*Amenta*, quibus, ut
“ mitti possint, vinciuntur jacula, five solearum
“ lora, ex Græco, quod est ἄμμαλα, sic appella-
“ ta.” *Festus*. Vel tanquam ἄμμόμυα.

AMEN, ἁμήν, Hebræis אמן *Amen*: Idem videtur cum Græco ἡ μήν.

AMENTHES, ἄμνθης, *Orcus*: Vox Ægyptiaca, quam Plutarchus in *Iside Dantem & Reddentem* interpretatus est. Simplicius est ut Πανδοχέον, seu *Commune receptaculum* interpretemur. Ægyptiacum ἄμεν, quod *Recipere* est, uti & Hebræum אמן *Aman*, *Credidit*, seu magis *Recepit*; uti & אמן *Amma*, *Cubitus*, & אמן *Ammun*, *Nutritius pater*. Græcorum.

ANTIQUITATUM ROMAN. 95

corum Ἀρμὸς, & Latinorum *Arma*, ad Ἀίρω, *Tollo*, referri videntur.

AMIANTUS, Ἀμίαντος. Vide in ASBESTOS.

AMICI Romanis erant vel majores seu *Patroni*, vel minores seu *Clientes*. Græcis etiam φίλοι *Aulici* erant seu *Comitatus Regum*. Adseffores etiam *Judicum* tempore *Sidonii Apollinaris Amici* appellati sunt, unde & eorum *Scamna Amicabilia* nominata sunt. *Amicia* audiebant Romæ *Salutatores*, *Deductores*, *Seſtatores*, *Propinqui*, *Affines*, *Necessarii*, *Sodales* & *Contribules*, quorum in *Comitiis* opera erat præcipua, ut ex *Cicerone* apparet.

“AMICINUM, Utris pediculus, ex quo vinum diffunditur.” *Festus*. “*Amicinus*, Ἀσκῆς σόμα.” *Vet. Gloss.* Græci etiam *Virile membrum* festivo joco Ἀσκῆς πόδα appellabant, quod vel illud *Euripidis* ostendit;

Ἀσκῆς μὲν τὴν πρὸς χεῖρα μὴ λύσαι πόδα,
Πρὸν ἂν πατρῶαν αὐθις ἐσίαν μόλω.

h. e. *Utris eminentem ne solverem pediculum, Priusquam patriam iterum ad domum pervenirem.*

Derivatur autem *Amicinus* ab Ὀμιχίῳ, quod Græcis est *Mingo*; quasi Ὀμιχινός.

“AMICITIÆ vocabulum ab *Amore* deducitur, quamvis interdum vituperandus sit *Amor*. Ab Antiquis autem *Amei* & *Amece*, per *E* litteram efferebantur.” *Festus*. Ratio est quod Veteres scribere solebant *Ameicus*, quodque in proferendis *Diphthongis* nunc hanc, nunc illam *Vocalem* omitterent. Modo enim *Alexandria*, modo *Alexandrea* scribebatur, pro Græco Ἀλεξάνδρεια. Vide in *AMO*.

“AMICULUM genus est vestimenti a circumjectu dictum.” *Festus*. “*Amiculum*, Ἀναβόλαιον.” *Vet. Gloss.* Græcorum χλαμύς erat; *Palliolum* scilicet

cet tam virorum quam fœminarum. Est autem *Amicio* (unde *Amiculum* derivatum est) ab Ἀμψι & ἔκω, *Mitto*, unde Latinis *Icio* petitus est.

AMILCAR: Syriacum est מלכא *Hammilca*, h. e. ὁ βασιλεύς. Hebræorum מלך *Melec*, & Syrorum מלכא *Milca* vel מלכא *Malca*, Βεληφόρον, seu *Consilium* significat: Nam & LXX Interpretibus מלך *Melec*, *Consilium* est. Est autem מלכא *Hammilca*, quasi ὁ μελικός, vel, ut verbis Homeri utar,

ὦ, λαοί τ' ὀπιτέροί περ ἔ τόσα μέμλε.

AMINÆÆ *vites*, unde Galeno & Hesychio Ἀμινᾶς δίνου. Ostendit Columella *Vites Aminæas* fuisse omnium antiquissimas: Ab *Amineis* autem Thessaliæ populo primum petitæ sunt, ut monstravit Philargyrius ex Aristotele. Nam primis temporibus nullæ erant in Italia *vites*;

Sunt etiam Amineæ vites, firmissima vina.

Virgilius Georgicorum Secundo. Ex hoc genere etiam & Falernæ fuerant, austero gustu. “*Ami-*”
“*nei fuerunt ubi nunc Falernum est.*” *Macrobius.*

AMISSA requirebant Veteres vel præconis voce, uti nos hodie, vel affixis libellis columnis aliisque locis publicis, vel etiam conquisitores a Prætore postulabant: Ita enim Plautus;

Ad Prætorem illico

*Ibo, orabo ut conquisitores det mihi in vicis omnibus,
Qui illam investigent, qui invenient.*

Vide *Daneti Lexicon*. Est autem *Amitto* tanquam Ἀπομεθίω.

AMITA, Patris mei soror. A Phrygio Ἀμμά, *Mater*, fit *Amita*, nostratibus corrupte *Emet*, *Amet*, & *Aunt*, vel magis *Amt*. Potest & Punicum esse

esse $\Sigma\mu\mu\alpha$ *Ammitba*, a Syriaca voce $\Sigma\mu\mu\alpha$ *Amma*, quæ & ipsa *Matrem* sonat. Belgis etiam *Dom* pro *Patruo* est. Hinc & *Fratres Amitini* & *Sorores Amitinæ*.

“AMITES, Perticæ aucupales.” *Festus*. “*A-mites*, $\Sigma\tau\acute{\alpha}\lambda\iota\kappa\epsilon\varsigma$, $\epsilon\chi\delta\omicron\tau\iota\kappa\omicron\iota$ $\kappa\acute{\alpha}\lambda\alpha\mu\omicron\iota$.” *Vet. Gloss.* Ut *Comes* a *Comeo*, & *Trames* a *Trameo*, ita & *Ames* ab *Ameo* vel *Ambio*.

AMMON, $\Lambda\mu\mu\omega\acute{\nu}$, & Ægyptiis $\Lambda\mu\epsilon\acute{\nu}$, quod est, *Nutritius Pater*. Etiam Hebræis $\mu\mu\mu$ *Amun*, ut supra ostendimus, idem sonat, summum Libyæ Numen, seu *Jupiter Ægyptius*, & *Deus Lunus*; quasi tu Græce dixeris $\Lambda\lambda\mu\omega\acute{\nu}$, vel Latine *Alumnus*: Nam Latinorum *Alo* refertur ad Græcum $\Lambda\lambda\omega$ vel $\Lambda\lambda\delta\omega$, quod & cum $\Lambda\iota\varsigma\omega$ convenit, a quibus $\omicron\lambda\acute{\epsilon}\nu\eta$, *Ulna*, & $\Lambda\gamma\mu\omicron\varsigma$, *Armus*. *Dom* etiam Batavis pro *Patruo* est. Arietis forma ostendit hunc eundem fuisse cum ipso Baccho, Deoque Luno. Fabulæ tamen ferunt eum Baccho in Libyæ desertis cum grandi exercitu sitienti fontem, qui scilicet juxta Oraculum ejus fluebat, miraculi instar aperuisse, atque ob hoc divinitate fuisse donatum, atque etiam inter cœlestia Signa collocatum. Vide in *ARIES*.

AMO, ab Æolico $\Lambda\mu\mu\alpha$, *Mater*, unde & *Amita*, & nostrum *Amet* vel *Amt*, pro *Formica*. Vide supra in *AMMON*. Germanis etiam *Amme* est *Nutrix*; & *Ammen*, *Nutrire*; & Islandis *Amma* pro *Avia* est.

AMOR, Græcis $\epsilon\gamma\omega\varsigma$, *Chaus* filius juxta Hesiodi *Theogonian*, & veterem *Theologiam*, aliis Ætheris, five Cœli & Veneris, Simonidi Martis & Veneris. Hujus frater $\iota\mu\epsilon\rho\theta$, vel *Jocus*; aliis $\alpha\nu\tau\acute{\epsilon}\gamma\omega\varsigma$, qui scilicet *redamari* facit; aliis odii causa dicitur; Ovidio *Letheus Amor* appellatus. Ægyptiis hic erat $\chi\nu\epsilon\phi\iota\varsigma$ five $\kappa\nu\eta\phi$ $\acute{\alpha}\gamma\acute{\epsilon}\nu\eta\eta\tau$, ut Plutarcho dicitur in *Iside*. Erat istud Numen capite accipitris & serpentino corpore, $\iota\epsilon\theta\kappa\acute{o}\mu\omicron\rho\epsilon\phi\theta$ $\delta\phi\iota\varsigma$, atque omnium Deorum primus, quem solum Thebaidis

O

incolæ

cet tam virorum quam foeminarum. Est autem *Amicio* (unde *Amiculum* derivatum est) ab Ἀμφοῖ & Ἐκω, *Mitto*, unde Latinis *Icio* petatum est.

AMILCAR: Syriacum est מלכה *Hammilca*, h. e. ὁ βασιλεύς. Hebræorum מלך *Melec*, & Syrorum מלכה *Milca* vel מלח *Malca*, Βεληφόρον, seu *Consiliarium* significat: Nam & LXX Interpretibus מלך *Melec*, *Consilium* est. Est autem מלכה *Hammilca*, quasi ὁ μελικός, vel, ut verbis Homeri utar,

ὦ λαοί τ' ἤπιτέχευε) ἔ τὸσα μέμλε.

AMINEÆ vites, unde Galeno & Hesychio Ἀμινᾶς οἶνος. Ostendit Columella *Vites Amineas* fuisse omnium antiquissimas: Ab *Amineis* autem Thessaliæ populo primum petitæ sunt, ut monstravit Philargyrius ex Aristotele. Nam primis temporibus nullæ erant in Italia vites;

Sunt etiam Amineæ vites, firmissima vina.

Virgilius Georgicorum Secundo. Ex hoc genere etiam & Falernæ fuerant, austero gustu. “ *Ami-* “ *nei* fuerunt ubi nunc Falernum est.” *Macrobius*.

AMISSA requirebant Veteres vel præconis voce, uti nos hodie, vel affixis libellis columnis aliisque locis publicis, vel etiam conquisitores a Prætore postulabant: Ita enim Plautus;

Ad Prætorem illico

*Ibo, orabo ut conquisitores det mihi in vicis omnibus,
Qui illam investigent, qui inveniant.*

Vide *Daneti Lexicon*. Est autem *Amitto* tanquam Ἀπομείνω.

AMITA, Patris mei soror. A Phrygio Ἀμμή, *Mater*, fit *Amita*, nostratibus corrupte *Emet*, *Amet*, & *Aunt*, vel magis *Amt*. Potest & Punicum esse

esse Ἀμμή *Ammittha*, a Syriaca voce Ἀμμή *Amma*, quæ & ipsa *Matrem* sonat. Belgis etiam *Dom* pro *Patruo* est. Hinc & *Fratres Amitini* & *Sorores Amitinæ*.

“*AMITES*, *Perticæ aucupales*.” *Festus*. “*Amites*, $\text{Στάλικες, ἰξότικοι κάλαμοι}$.” *Vet. Gloss.* Ut *Comes* a *Comeo*, & *Frames* a *Trameo*, ita & *Ames* ab *Ameo* vel *Ambio*.

AMMON, Ἀμμών , & *Ægyptiis* Ἀμῶν , quod est, *Nutritius Pater*. Etiam *Hebræis* אֱמוּן *Amun*, ut supra ostendimus, idem sonat, summum *Libyæ Numen*, seu *Jupiter Ægyptius*, & *Deus Lunus*; quasi tu Græce dixeris Ἀλμῶν , vel Latine *Alumnus*: Nam *Latinorum Alo* refertur ad *Græcum ἄλω* vel ἄλδω , quod & cum ἄιγω convenit, a quibus Ὀλένη , *Ulna*, & Ἀρμός , *Armus*. *Dom* etiam *Batavis* pro *Patruo* est. *Arietis* forma ostendit hunc eundem fuisse cum ipso *Baccho*, Deoque *Luno*. *Fabulæ* tamen ferunt eum *Baccho* in *Libyæ* desertis cum grandi exercitu sitienti fontem, qui scilicet juxta *Oraculum* ejus fluebat, miraculi instar aperuisse, atque ob hoc divinitate fuisse donatum, atque etiam inter cœlestia *Signa* collocatum. Vide in *ARIES*.

AMO, ab *Æolico Ἀμμή*, *Mater*, unde & *Amita*, & nostrum *Amet* vel *Amt*, pro *Formica*. Vide supra in *AMMON*. *Germanis* etiam *Anime* est *Nutrix*; & *Ammen*, *Nutrire*; & *Islandis Anima* pro *Avia* est.

AMOR, Græcis Ἔρως , *Chaus* filius juxta *Hesiodi Theogoniam*, & veterem *Theologiam*, aliis *Ætheris*, sive *Cœli* & *Veneris*, *Simonidi Martis* & *Veneris*. Hujus frater Ἰμερῶς , vel *Focus*; aliis Ἀντέρως , qui scilicet *redamari* facit; aliis odii causa dicitur; *Ovidio Letheus Amor* appellatus. *Ægyptiis* hic erat Χνῶφις sive Κνήφ ἀγέννητος , ut *Plutarcho* dicitur in *Iside*. Erat istud *Numen* capite accipitris & serpentino corpore, Ἰερακόμορφος ὄφις , atque omnium *Deorum* primus, quem solum *Thebaidis*

incolæ ut Δημιουργόν, seu *Mundi opificem*, & Ἀγαθὸν Δαίμονα colebant. Κάνωπ⊕ etiam vel Κάνωξ⊕ non alius videtur quam ipse Κνήφ, vel *Jupiter Pluvius*, omnium genitor. Quid autem aliud accipitrina cum serpentina forma mixta, nisi cœlestem ejus atque terrestrem originem denotabat? Ἰερεξ εἰδωλὸν ἡλίου ὡς πᾶσι τὰ πετεινά. Orus Apollo, h. e. *Accipiter imago solis præ omnibus volucribus*. Atque alias idem Scriptor; Τὸν ἡλιὸν ἱερεγκόμορον ζωγραφῶσι. h. e. *Solem accipitrina forma depingunt*. Atque hinc Amor Ætheris & Noctis, vel Cœli & Chaus filius dicitur. Pleraque omnia Veterum monstra vel serpentina vel Tritonea cauda effingebantur, quod in Abyssu sive Chao, ante conditum hunc mundum, natitasse crederentur, atque ut hujus elementi principatus significaretur. Verisimile mihi videtur vocem Κνήφ sive Χνῆφ, atque etiam Κάνωξ⊕, origine esse Ægyptiam, tanquam *Gratia serpentis*. Nam χέν ἐξαι illis id sonat, quemadmodum & apud Plutarchum in Iside, χενόσις, quod ille *Osiridis donum* reddit, pro *Hedera* est. Quid quod & *Aurum* illis eodem nomine appelletur? Nam χνῆξ dicitur, quasi *Donum serpentis*; unde & Aristides in Orationibus Κάνωξ, ex autoritate Ægyptii cujusdam Sacerdotis χρυσὸν ἰδαφ⊕, sive *Aureum solum* reddit. Vide *Kircheri Prodromum*. Φάνης, Περίηπ⊕, Ἀύλαγῆς & Πρωτογόν⊕ Onomacrito dicitur in Hymnis, Πάντη δινῆς πτερύγων ῥιπαῖς ἔχ' κόσμον, quod est, *Universim agitant alarum jaclationibus per mundum*. Quin & Ὠογενῆ, sive *Ovigenam* appellat, quod Sol instar *Ovi* nascatur e Cœlo & Terra: Unde & Ægyptius Cneph ovum in ore suo habebat. Vide *Simmie Rhodii Alas*, atque *Aristophanis Aves*. Cupidinis autem quatuor Alæ quatuor sunt Venti, Sagittæ autem atque Faces fulgura, quibus Deo genitos Veteres attactos credebant. “ Ut Jovis dicatur filius, in partibus Fabius “ aduritur mollibus.” Quin & ipse *Apis*, prodente Plutarcho, attactu fulguris genitus ferebatur.

“ AMNEN

“ AMNENSES appellabantur urbes sitæ prope
 “ *Amnem*; ut a *Mari*, *Maritimæ*: Unde *Inter-*
 “ *amnæ* & *Antemnæ* dictæ sunt, quod *Inter Amnes*
 “ sint positæ, vel *Ante* se habeant *Amnes*.” Festus.
 “ Oppidum *Interamna* dictum quod *Inter amnes*
 “ est constitutum: Item *Antemnæ* quod *Ante amnem*
 “ qui influit in *Tiberim*.” Varro. *Antemnæ* erant
 apud Sabinos, uti *Interamna* apud Samnites altera,
 altera apud Umbros.

AMNIS, quasi Ἀμνία Ναῖς, seu *Mater Nais*, præ-
 cipuus scilicet *fluvius*, quem reliqui uti parentem pe-
 tunt. Sic Britannis nostris *Savriana* dicitur tanquam
Is av rian, h. e. *Aqua regina*: Unde & *Reguli* cu-
 jusdam filiam *Abren* nomine vulgo confingunt. Sed
 stolidus iste mos communis erat omnium gentium,
 ut *Montes*, *Regiones*, *Insulas*, *Urbes* & *Fluvios*
 aliquando homines fuisse existimarent, quod scilicet
 vel *Masculinas* vel *Fœmininas* haberent *Termina-*
tiones.

“ AMOEBÆUM carmen est, quotiens aliqui ex
 “ æquali numero versuum canunt: Et ita se habet
 “ ipsa responsio, ut aut malum, aut contrarium
 “ aliquod dicat.” Festus. “ Amœbæum est quo-
 “ ties ii qui canunt & æquali numero versuum
 “ utuntur; & ita se habet ipsa responsio, ut aut
 “ majus aut contrarium dicat.” Servius in *Eclogas*
Virgilii.

AMOENUS, corrupte pro *Anæmus*; vox Pu-
 nica נַמַּי Naima, unde Orientis populis Νεμανῆς
 pro *Venere* erat. Νοεμὰ erat *Soror Tubal Cain*, quem
 & *Vulcanum* putant. Punicum נַמַּי Naima, Græce
 efferri possit Ἀνόμιος, quod *Æolicum* esse possit
 pro Ἀναγώγομος, *Pellax* vel *Illecebrosus*. Siquidem
 Ὀῖω ea *Dialecto* pro Ἀγω est. *Amœnia* etiam Veteri
Glossario αἰ ἀκλαῖ redditur. Vide in ACTA.

AMOSIO, Annuo: Quod emendavit Scaliger,
Annos, *Annua*. Siquidem in Veteri *Glossario* est
Annos, *Annua*, Πολυετής, atque iterum, *Annua*, Γραῦς

πολυετής. Declinatur autem *Annos*, *annotis*, unde & *Annotinus*. Verum ordo literarum Scaligero repugnat. Mihi plane a veteribus Latinis corrupte dictum videtur *Amosio* pro Eniausio Ἐνιαυσίω: Quid enim vetat, cum sint sexcenta hujusmodi ex ignorantia Linguarum monstrose scripta?

AMOMUM, Græcis Ἄμωμον. Quicquid alii sentiant, mihi plane videtur Ἄμωμον idem fuisse quod Κιννάμωμον. Certe in condiendis cadaveribus idem erat utriusque usus, ut vel ex uno Persio constat: Nam Satyra Tertia hæc habet;

*Tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit.*

Atque iterum ita Satyra Sexta ;

*Sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris, urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
Seu ceraso peccent casæ, ridere paratus.*

Arabibus Chamama dicitur a calore: Siquidem & Hebræis Chom, vel Chaoma, Calor dicitur, quibus convenit & Græcum καῶμα; unde & Persis xām Stomachus est, uti & Armenis Sapor & Gustus, uti & χάμεμ, Fœniculi semen. xām etiam Ægyptiis, prodente Plutarcho in Iside, Terra nigra est seu adusta, qualis fere Ægyptia. Κιννάμωμον, Hebræis Kinman, quasi Kane Chamam, h. e. Canna vel culmus Amomi: Nam idem illis Kane, quod Græcis κάνη, & Latinis Canna. Cum autem Ken, sit Nidus (Cannulis scilicet seu furculis ædificatus) hinc nata est Veteribus fabula de Phœnicis nido, satis nota; de qua vide in PHOENIX. De Cinnamomo autem vide Itinerarium Knoxii nostri ad Tabrobanam Insulam. Ab Amomo autem

autem condita cadavera *Mumiae* vulgo appellata sunt.

“ AMPENDICES dicebantur ab Antiquis quod “ *circum penderent*, quos nunc *Appendices* appella-
“ mus.” *Festus*. Ab Ἀμφι & Ἐπενδέω. Vide in
PENDEO & APPENDIX.

AMPHICTYONES, Ἀμφικλύονες, seu *Amphicty-
onum Concilium*. Legati hi erant septem urbium
Græciæ, qui Delphis Oraculum Apollinis, vel de
re communi universæ Fœderatæ Græciæ, vel
etiam cujusque Reipublicæ causa consulere se fin-
gebant: Facilius enim imperita plebs Sacerdotibus
quam Principibus suis paret. Fabulosum puto
Regem *Amphictyonem* Heleni Atheniensium Regis
filium: Ἀμφικλύονες plane a *Circum incolendo* nomi-
nati sunt; ab Ἀμφι scilicet & κτείνω seu κτίζω; erant
enim omnes inter se vicini, & veluti concives.

AMPHIDROMIA, Ἀμφιδρόμια, dies lustricus
apud Græcos, qui quinto die a partu infantem ce-
lerato cursu circa focum gestabant, puto ut eum
Laribus, quorum in tutela focus est, consecrarent.
Siquidem privata Sacra omnia Larium cultu con-
stabant.

AMPHIMALLA, Ἀμφίμαλλα, *Vestes utrinque
villosæ*, a μαλλός, quod Græcis est, *Mollis villus*.

AMPHITAPA, Ἀμφιτάπη, *Vestis utrinque gausa-
rina*.

AMPHITHEATRUM, Ἀμφιθέατρον, Dioni Κων-
σταντίνου θέατρον, h. e. *Venatorium Theatrum*. Gemi-
um illud erat Theatrum, ovique forma con-
structum, & Marti atque Dianæ sacrum, autore
Tertulliano. Prudentius autem Poetico more tan-
quam Plutonis Templum illud depingit;

Despice terrifici scelerata sacraria Ditis.

aulo ante exitum Reipublicæ ligneum erat, ut
tendit Lipsius. *Amphitheatrum* Statilii Tauri
jussu

jussu Augusti e lapidibus construebatur. Titi *Amphitheatrum*, quod omnium erat maximum, & cuius immane fragmentum etiam hodie existat, & a Colosso *Kolisseo* nominatur, ex lapide Tiburtino fiebat. “Ad hujus summitatem (inquit Ammianus) ægre visio humana ascendit.” “In pulvillis graduum ejus (ut scribit Victor) octoginta millia hominum capiebat, & in superiore ambitu & circumjectis porticum aulis dena aut vicena millia.” Interius spatium quod *Caveam* dicebant & *Arenam*, arena sternebatur, qua depugnantium Gladiatorum atque ferarum cruor exorberetur. Erat & *Amphitheatrum* castrense Balbi atque Trajani, & plurima etiam per Occidentis provincias *Amphitheatra*, veluti Veronæ marmoreum ingens, cujus egregium fragmentum etiam hodie visitur: Placentiæ etiam & Nemausi atque ad Ligerim amnem & Lugdunense maximum, cum aliis plurimis.

AMPHITRITE, Ἀμφιτείτη, Neptuni conjux quam Nympham sive foeminam Tritonem fingunt, ob marinam scilicet caudam. Vetustissima Numina ejusmodi erant omnia, quod crederentur ante conditum hunc mundum in Abyssu sive Chao natitasse. Est autem Ἀμφιτείτη tanquam *Undiquaque terna*; erat enim Luna, marina & triformis Dea.

AMPHITRYO, Ἀμφιτρύων, fabulosus Thebanorum Rex, & Herculis Vitricus. Erat hic revera ipse *Deus Lunus*, circumcirca scilicet *ternus*, uti & ejus uxor Ἀλκμήνη sive Ἀλαλκομένης, *Venatrix Dea Luna*.

AMPHORA, quæ & *Metreta* & *Quadrantal*; Græcis Ἀμφορεύς, quasi *Utrunque ansata*: Capiebat ista sextarios quidem XLVIII, pondo vero LXXX. “*Quadrantal* vocabant Antiqui quam ex Græco “Ἀμφορεύς dicunt, quod Vas pedis quadrati octo “& quadraginta capit sextarios.” *Festus*. Attica *Amphora* LXXII sextariorum erat. In Capitolio servabatur *Amphora*, ob id *Capitolina* appellata, quæ pro

pro Exagio erat. Præterquam quod pro mensura hæc fuerat, modo uvæ passæ, modo vinum in ea servabatur, unde & *Amphorarium vinum* appellatum est. Erat autem hoc Vas quadrata forma, longiusculo collo, imaque parte acuta.

AMPLIATIO in Jure est *Dilatio judicii*. Judex pronuntiabat *Amplius*, unde & *Ampliationis* nomen tractum est. In *Ampliatione* secunda actio instituenta erat, secus ac in *Comperendinatione*. Calculis, qui in urnam conjiciendi erant, inscribebatur N. L. quod est, *Non liquet*. Nos dicimus hodie *Ignoramus*. Vide *COMPERENDINATIO*.

AMPLUS; Æolicum est ἄμπλεως pro ἁνὰ πλεως.

“ AMPUTO dicitur ab eo quod Antiqui *Putum* “ pro *Puro* dicebant.” *Festus*. Imo *Putus* Veteribus idem erat qui & *Pusus* & *Pupus*, a Græco πίπ-πῳ, unde & nostris *Puppe* pro *Catello* est. *Purus putus* delicate prolatum est: Nam *Putus* pro *Bellulo* erat. Sic & in Horatii Vita legimus Augustum dixisse Horatium *Putissimum penem*. Verba igitur *Puto* & *Amputo* magis *Minuere* significant quam *Purgare*. Quin & *Putare lanam* dicimus, cum purgando in minimos floccos revellimus. Numerando etiam *Putamus* dum ad minimas partes exigimus summam.

AMPULLA Diminutivum est ab *Amphora*.

AMSANCTUS, Lacus sulphureus apud Hirpinos, etiam hodie a *Mepbitis* templo *Musiti* appellatus. Vulgo ferebatur unum ex ostiis Inferorum, de quo egregie Virgilius *Ænead. vii*.

*Est locus, Italiæ in medio sub montibus altis,
Nobilis, & fama multis memoratus in oris,
Amsancti valles: densis hunc frondibus atrum
Urget utrinque latus nemoris, medioque fragosus
Dat sonitum saxi & torvo vortice torrens.
Hic specus horrendum, & sævi spiracula Ditis*

*Monstrantur; ruptoque ingens Acheronte vorago
Pestiferas aperit fauces, queis condita Erinnyes.*

Amsanctus autem dicebatur quasi *Undiquaque sacer*, ab Ἀμφὶ & Ἄγνος. Nam Latinum *Sancus* vel *Sanctus* a Græco Ἄγνος est.

“*AMSEGETES* dicuntur quorum ager viam tangit.” *Festus*. “*Ams egetes* viam muniunt.” *Leges XII Tabularum*. Ab *Am*, pro Ἀμφὶ, & *Seges*, quod quasi Στέγης dicitur a Στέγω, *Tego*. Nam *Seges* est quæ terram *tegit*.

“*AMTERMINI*, Qui circa terminos Provinciæ manent.” *Festus*. Appellati sunt etiam *Amtermines*, autore Varrone. “*Oratorum Amterminum*.” Cato in *Originibus*. Græci Ἀμφιτέμνορες scriberent. Est autem Græcum τέμμα, unde Latinum *Terminus*, quasi τέμμα, *Flexus*, a Verbo τέπω.

“*AMTRUARE*, Cernuare, cervitare, κνέισαν.” *Vet. Gloss.* “*Redamtruare* dicitur in Saliorum exsultationibus; cum Præsul *amtruavit*, quod est, motus edidit, ei referuntur invicem iidem motus.” *Lucilius*;

“*Præsul ut amtruat hinc, & vulgu' redamtruat inde* :

(Ita enim P. Merula reposuit pro eo quod erat,

Præsul ut amtruat, inde vulgus redamptavit :

Scaliger autem sic ;

Præsul ut amtruat, inde & vulgu' redamtruat olli.)

“*Et Pacuvius; Promerenda gratia simul, cum videam Graios nihil mediocriter redamtruare, opibusque summis persequi.*” *Festus*. *Amtruo* est quasi tu Græce dicas Ἀμφιτέω, h. e. *Circumcirca trudo*

trudo vel *impello*. Α τρύω & *Trua* & *Trulla* & Græcum τρυβλίον est, pro Excavato vase minoris formæ, & orbiculato. Vide in ANTRUARE & ANTROARE.

AMULA, Vas aquæ lustricæ. Diminutivum est ab *Ama* vel *Hama*. Ἀμὺς Græcis *Matula* est. Erat puto vetustum ὀμύω, unde & ὀμυχέω, & ὀμύχλη, & ὀμύρεθ, atque etiam ὀμύς, *Crudus*, & Latinum *Humeo*. Vide in HAMA.

AMULETUM, Vossio *Amoletum*, ab *Amoliendo* vel *Amovendo* dictum: φυλακτῆριον, πρόσσπιλον. Est autem Latinum *Amolior* tanquam Ἀπομοχλῶω.

AMURCA, Fæx olei est, ab Æolico μυρικός, quod (teste Hesychio) Syracusanis erat Ἐνεός, Ἀφω-νός, h. e. *Mutus*. Hinc *Murricidum*, Ignavum, stultum, apud Festum.

“AMUSSIS, Regula ad quam aliquid adæquat.” *Festus*. Unde & Adverbia *Amussim* & *Examussim* petita sunt. Græcis σταθμὴ dicitur. Estque funiculus rubrica coloratus: Hinc *Amussi alba* apud Gellium est, pro Nullo delectu habito. Derivari videtur *Amussis* ab *Am* & *Affir*, quod est *Sanguis*. “*Affir*, αἷμα.” Vetus Gloss. Utitur Cato De Re Rustica; “Daps Jovi, *Affir* a pecu in urna “vini caste profanato sine contagione.” Spartani dicerent Ἀσῖς vel Ἀασῖς, pro communi Ἀσῖς, *Sordes* vel *tabum*. *Amussium* Plinio tabula est ad explorandos ventos, qualis Nautica pyxis.

AMYLON, Græcis Ἀμυλον: Pulmenti genus apud Plinium, ita dictum, quod *sine mola* fieret: Forsan quod nostrum vulgus *Frumentum* [i. e. *Fru-mentum* vel *Furmitum*] appellat.

AMYSTIS: Haustus Thracicus, qui Ἀμυστι & ἄμυστι (quod est, nulla interpiratione, & non intercluso ore) celebratus est.

AN, Græcis ἠ, Æolice ἄ: Unde & *An* quasi ἄνῃ, unde & Latinum, *Anne*?

ANABATHRA, Ἀνάβαθρα: Gradus superiores scanfiles. *Vetus Scholiastes* in Juvenalem. Ruricolæ nostri hodie *Gressus* vocant.

ANABOLICAS *species* Vopiscus dicit omne genus laxioris indumenti, quod humeris *circumjicitur*; a Græco Ἀναβολή, unde & *Abolla*, quod vide.

ANACES, Ἀνακες seu Διόσκυροι, Atheniensibus tres erant, *Tritopatreus*, *Eubulus* & *Dionysus*, quod ostendit Cicero De Natura Deorum: Spartanis vero duo, *Castor* & *Pollux*. Horum Templum Hefychio & Harpocrati Ἀνακῆϊον dicitur. Theodoro Θεοὶ ἐφέστιοι, quod est, *Domestica Numina*, appellati sunt. Dei Luni Phases repræsentabant, quod vel ipsa vox *Tritopatreus* ostendit. Quin & Ἐυβόλα inter Bacchi nomina est in Onomacriti Hymnis. Ab Ὀγκῶ, seu *Corporis mole*, Ἀνακες videntur nominati, unde & Hebræis אנאק Anakim, *Gigantes* sunt: Et Ἀναξ & Ὀγκῶ vulgo ad Ἀνα referuntur.

ANACLINTERIA, Ἀνακλινῆρια, sellæ erant in accubitis, pulvillis stratæ. Vide in ACCUBITIS.

ANADEMATA *mitræ* Lucretio sunt quæ Virgilio *Redimicula mitræ*. Fasciæ hæ erant latæ quæ Phrygios pileos, sive mitras, instar spiræ petasi, capiti alligabant, ut vel ex Tiberiana Gemma cernere est. Asiaticorum mitræ, uti & reliquus habitus, a Romanis ob acupicturam deridebantur. Juvenalis;

Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.

Erat autem *Mitra* laxioris pilei forma, nisi quod modo totum collum tegeret, modo pediculi vel follis instar, in collum propenderet, quo genere beatuli nostri utuntur etiam hodie.

“ANAGLYPTA, Ἀνάγλυπτα, Vasa in asperitatem exstantibus figuris excisa.” *Plinius*.

ANAI6,

AN AIS, *Aneitis*, vel *Anaitis*, Lydis, Armenis, Medis & Persis *Magna Mater*, *Diana*, & *Venus*. Vide in AMANUS.

ANALECTA, Ἀνάλεκτα, quicquid de mensa vel canes reliquerunt: Et figurate quævis *collectanea*. Unde & *Analecta*, vel *Analectes*, Servulus qui *Analecta* converrit.

ANALECTIDES, Ἀναλεκτίδες; Pulvilli quidam collectitii, altis humeris complanandis a delicatulis puellis adhibitæ.

Conveniunt tenues humeris analectides altis.

Vulgo vitiose scribitur *Ameletides*; neque melius Scaliger, dum *Omaletides* reponit. Facilis erat immutatio literæ *n* in *m*, & litera *c* ante *t* vix vel ne vix proferebatur.

ANALOGIUM, Ἀναλογεῖον, vulgo *Leggio*. Vide in AMBON.

ANAS, a Græco Νῆσσα figuratum est, quasi tu scribes αἱ νᾶσσα, Æolica Dialecto. Anas fera, avis aquatica, Veteribus erat Symbolum Hyemis, ut cernere est in Sepulchro Nafoniorum.

ANAS, ἡρεως κατ' ὄργην θεῶν, h. e. *Senectus ex ira Deorum*. Vet. Gloss. Sic *Annos*, Θεοχολωσία, ἡ μῆνις. Idem. In aliis item Glossis, *Antas*, Γερεσία; *Antites*, Γερεσίαι, & *Anitas*, Γερότης: Imo & verbum *Anet*, Γερεῖ, quod tanquam Ἀνοεῖ est. Siquidem *Anus* Latinorum a Græco Ἀνως, *Insensata*, effingitur. Dii etiam amentię autores Veteribus ferebantur, præsertim vero Jupiter. “*Anatem* morbum anuum dicebant; sicut *Senium*, morbum senum.” *Festus*.

ANATHEMA, Ἀνάθημα, Donarium in Templo aliquo suspensum, & figurate quodvis donum. *Anathema*, Delubrum: Cum enim homines pericula sua deluerent, ponebant vel scutum vel pileum,

vel quid aliud donum in Templi alicujus pariete voti nomine. Vide *Gutherium De Jure Manium*.

“ ANCÆSA dicta sunt ab Antiquis vasa, quæ
“ *cælata* appellamus, quod *circumcædendo* talia fiant.
“ Ipsum quoque *Cælare* Verbum ab eadem causa
“ est dictum, *D* litera cum *L* permutata.” *Festus*.
Ab *Am* pro Ἀμφί, & καίνω, *Cædo*. Siquidem
καίνω in Futuro κανῶ, & Æolice κείνω, unde La-
tinis Participium *Cæsus* derivatum videtur.

“ ANCEPS significare videtur id quod *ex utra-*
“ *que parte caput habeat, ut Securis, Bipennis.*”
Festus. “ *Anceps*, Δικέφαλος.” Vet. Glossarium.
Tanquam ab Ἀμφί & κύβη, quod Veteribus pro
Capite erat. Nam ut *Princeps* pro *Principes*, ita &
Anceps pro *Ancapes* dicitur.

ANCHARIUS, Veteribus *Afinus*, a Græco ὀγ-
κάρμαι, *Rudo*. Videtur vox Punica, tanquam
אנחאריה *Ancharie*, h. e. *Rudens leo*.

ANCHIALUS, Judæorum Numen apud Mar-
tialem ;

Jura, Verpe, per Anchialum :

Quod quidem quid scit nemo quod scimus dixit.
Certe Hebraica jurandi formula אֱלֹהִים חַי אֱמֶת *Im-*
chai Elobim, h. e. *Si vivit Deus*; atque alterum in-
terpretamentum אֲנִי אֵל *Anochi El*, h. e. *Ego sum*
Deus, & putida sunt & insulsa. Bochartus argute
reposuit *Ancharium*, verum obstat vocis vetustas.
Anchialus vox videtur Hebraica: Cur enim non
possit dici אֲנִי אֵל *Anchiel*, h. e. *Rudens deus*, vel
אוֹנוֹכֵי, eadem forma qua & אֲרִיאֵל *Ariel*, *Leoninus*
deus, vel Λεονόβης? Notum est Veterum convi-
tium apud Tertullianum, DEVS CHRISTIA-
NORVM ONOCHOERITES (sic enim
scribendum) unde & Petronius;

Judeus

*Judæus licet & porcinum numen adoret,
Et cilli summas advocet auriculas.*

De Gnosticis etiam Epiphanius; Φασὶ ὃ τὸ [Θεὸν] Σαβωὺθ οἱ μὲν ὄντα μορφὴν ἔχειν, οἱ δὲ χοίρεα. h. e. *Aiunt autem Deum Sabaoth hi quidem asini formam habere, hi autem porci. Asinum autem atque Porcum fuisse apud Ægyptios Typhoni sacros vel ex Plutarchi Iside constat: Imo atque ipsum Typhonem Hierosolymum & Judæum genuisse. Credibile est igitur veteres Judæos pepercisse Asinis & Porcis, ut invidiam facerent Ægyptiis, a quibus ut contraria Numina mactabantur.*

“ **ANCILE:** Numa Pompilio regnante e cœlo cecidisse fertur *Ancile* (quod ideo sic appellatum est, quia *ex utroque latere erat recisum*, ut summum infimumque ejus latus medio pateret) unaque edita vox, omnium potentissimam fore Civitatem, quamdiu id in ea mansisset: Itaque facta sunt ejusdem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci cœleste posset. Probaturum opus est maxime Mamurii Veturii, qui præmii loco petiit ut suum nomen inter Carmina Salii canerent.” *Festus.* *Ancile* ejus figuræ erat cujus ea nota est qua octonarium numerum vulgo describimus; quasi tu dicas *Duplex cælum* sive *clypeus*. Siquidem a *Celando* Romanis *Cælum* dicitur, quod omnia *tegat*, ut scite Ovidius in *Metamorphoseon* initio. Est autem Latinum *Celare* idem fere quod Græcorum *Κυλίσειν* & *Κυλίνδειν*, *Involvere*; unde & *Cælum capitis* pro *Cranio* est apud Plinium. “ Kalendis Martiis *Ancilia*, arma Martis, e cœlo lapsa, Salii Sacerdotes circumferebant, Mamuriumque canebant.” *Hadrianus Junius.* Quod quidem Festum *Anciliorum Festum*, *Saliares* atque *Martiales ludi*, & *Mamuralia* appellatum est. Dum autem *Ancilia* movebantur religio erat, antequam conde-

conderentur, aliquid agere, vel etiam foras proficisci; atque eo tempore uxor Flaminis Dialis non pectebat crines, ut ostendit Fulvius Ursinus. “*Ancilia* efficta in speciem illius quod de cœlo delapsum pignus Imperii Romani fuit, summaque cura custoditum.” *Nardinus*. “Moris erat in dicto bello in Martis Sacrario movere *Ancilia*.” *Servius*. Nam qui curam gerendi bella susceperat, Sacrarium Martis ingressus *Ancilia* commovebat, tum ipsius hastam, & dixit, Mars vigila. In quadam veteri Inscriptione ARMORUM ANNALIUM legitur; quod sane tantundem est: Nam Martius Mensis, qui a Martis Sacris nominatus videtur, anni erat initium: Ut Mars sit ipse *Sol* (quod ostendit *Macrobius*) & duodecim *Ancilia*, Menses, quæ cum ex duobus clypeis constent, & solarem & lunarem annum unum factum ostendunt. Notum est autem & *Solem* & *Lunam* Veteribus pro Deorum clypeis fuisse, cum vel in Psalmis nostris positum sit & *Sol* & *Clypeus* pro Tutela Numinis. *Martis* nomen antiquis Italiæ populis varie prolatum est: Modo enim *Mavortem*, modo *Mamertem*, modo *Mamertum* (ut apud *Lycophronem* etiam Græce scribitur) & modo denique *Mamurium Veturium* appellabant. “*Mamercus* Prænomen est Oscum, eo quod hi *Martem Mamertem* appellant.” *Festus*. Frustra igitur *Plutarchus*, *Varronem* sequutus, *Mamurium Veturium*, *Veterem memoriam* interpretatus est. Videtur mihi *Mamurii* nomen, unde & *Mamertus*, a *Mamers* & *Mavors* & *Mars* efficta sunt*. Vide in *ARES*. Saliorum Collegium e duodecim constabat Patriciis, in imitationem Curetum, five Corybantum & Idæorum Dactylorum, Jovis Satellitum, institutorum. “Duo sunt genera Saliorum, ut in

* Quæ hic desiderantur ad perficiendum sensum, ab ipso Autore in Manuscripto deleta sunt, ideoque a nobis omittuntur in Impresso.

ANTIQUITATUM ROMAN. III

“ Saliaribus Carminibus invenitur, Collini & Quirinales a Numa instituti; ab Hostilio vero Pavorii & Pallorii.” *Servius* in Schedis, ut ostendit magnus Scaliger. Horum ἑνόπλιον *Saltationem* dicit Festus. Vide in MARTE & SALIIS.

“ ANCILLÆ ideo appellantur, quod Antiqui *Anculare* dicebant pro *Ministrare*; ex quo Dii quoque ac Deæ feruntur coli, quibus nomina sunt *Anculi* & *Anculæ*.” Festus. Erant autem *Anculi* & *Anculæ* fervorum Numina. “ *Anclator*, Ἰππῆρέτης.” Vet. Glossar. “ *Anclabris mensa*, Ministeriis divinis apta: Vasa quoque ænea, quibus Sacerdotes utuntur, *Anclabria* appellantur.” Festus. “ *Anclabris mensa*, ea qua in sacrificando Diis *anclatur*.” Festus in Escariæ. Videtur plane *Ancula* & *Ancilla* idem sonare quod & Græcis Ἀμφιπόλῳ, quasi tu dicas *Circumversata*: Idem enim Græcis Πολέω & Κολέω, unde & Latinum *Colo*. Erat igitur *Anculare* vel *Ancolare* tanquam Ἀμφικλάειν: Est etiam Βακίλῳ pro Βαπόλῳ scriptum; unde & *Bucolica* Carmina appellata sunt. Corruptæ igitur & *Anculæ* & *Ancillæ* scripta sunt, pro Græco Ἀμφικίλαι, qua forma & *Agricolæ* sunt pro Ἀρχοκόλαι.

ANCILLARIOLUS: Muliercularum convicium in ancillarum amatores.

ANCONES, Architectis vocata Normæ brachia, figura literæ L; imo & ipsa Norma *Ancon* dicta est. Hinc & in Cathedralis *Ancones* appellata sunt quæ hodie Italis *Braccivoli* sunt. “ τὰ δ' ἐγώνια τὰ ἐντὸς ἑ δίοφρα, γωνίαι καὶ ἀγκῶνες, h. e. *Angularia* quæ intra sellam sunt, Anguli & *Ancones* dicuntur.” Julius Pollux.

“ ANCUNULENTÆ fœminæ menstruo tempore appellantur; unde trahitur *Inquinamentum*.” Festus. A Græco Κόνις Latinum est *Cænum*, unde & *Cunire* & *Inquinare* deducta sunt. *Ancunulenta* autem effingitur ab *Am* pro Ἀμφί, & *Cunio*, quasi

Κονιάω, *Inquino*; *ulentus* sive *olentus* Terminatio est, quæ a Græco Adjectivo ὀλός, ὀλός, *Perditus*, efficta videtur.

“*Ancus* appellatur qui aduncum brachium “habet, ut exporrigi non possit.” *Festus*. “*Ancus*, Mancus, Κυλλός, λοξός.” Vet. Glossarium. Varro Sabina vox videtur: Constat tamen eam deduci a Græco Ἀγκή, quod *Brachii curvatura* est. Græci etiam Γαλιαγκών pro *Anco* dicunt.

ANDABATÆ, Græcis Ἀναβάται: Hi depugnabant ex equis, frontem oculosque galeis tecti. Hinc Proverbium, Clausis oculis *Andabatarum* more pugnare, apud Augustinum nostrum. Artemidoro *Andabata* simpliciter ἵππῳ dicitur, quod est, *Eques*.

ANDROMEDE, Ἀνδρομέδη: Eadem quæ & Ἀταργάτις, Κητώ & Δερκετώ, vel Δερκετις, Semiramidis sive Lunæ mater, *Rhea* scilicet vel *Terra*. Cicero in *Arateis*, *Neptunia pristis*. Hanc fabulæ ferunt Joppæ immani ceto ob matris superbiam expositam, & a Perseo liberatam. “*Beluæ*, cui dicebatur fuisse exposita *Andromede*, ossa Romæ “apportata ex oppido Judææ Joppe,” ostendit inter reliqua miracula in *Ædilitate* sua M. Scaurus Plinius. Atque etiam alias: “*Joppe Phœnicum*, “antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Infidet collem, præjacente saxo, in quo vinculorum “*Andromedæ* vestigia ostendunt. Colitur illic fabulosa Ceto.” Verum hæc fabella, uti fere cæteræ, origine videtur Phrygia: Nam & Phrygius Hesiōne Laomedontis filia ceto exposita, ab Hercule [liberata est] qui, postquam armatus in ventrem ceti insiluisset, atque inibi tribus diebus moratus esset, viscera beluæ gladio suo concidit, & amissis tantum capillis denuo salvus exsiluit; quam fabulam mire deridet Lucianus in *Vera sua Historia*. Vide *Tzetzen in Lycophronem*, qui hanc fabellam narrat. Immania balænarum ossa diversis litoribus reperta propagandis

pagandis hujusmodi fabulis ansam poterant præbere ; præsertim vero in Mari Mediterraneo, ubi ea monstra rarenter comparuere. *Andromedæ* nomen Græcum Ἀνδρὸς μέσον, sive ἡμισυ significat : Nam *Ascalonia Venus*, ut & *Cypria*, Ἀρρενοθήλεια fuerat. Est etiam Phrygum Ἡσιόνη quasi Ἡμισιόνη, quod *dimidiata* esset. Panthea erant plurima Deorum simulachra. *Andromeda* autem, sive *Atargatis* Tritonia erat forma : Hujusmodi enim fuerant fere Veterum Numina, quod Dii crederentur ante conditum mundum in Chao natitasse, ut sæpius dictum est. Quin & a rudi Antiquitate creditum est, Lunam a nescio quibus monstris devorari solitam ; atque hinc factum puto quod Hercules, vel Perseus, vel magis ipsum Solis Numen, Deam a faucibus beluæ tertio die liberaret, quod tertio tandem die nova Luna se aperiat. Crinium dispendio hoc præstitit Hercules, quod Solis radiis renovetur Luna : Ut sit etiam *Andromeda* pro *Luna*. Vide plura in *ATARGATIS*.

“ *ANDRON*, locus domicilii appellatur angustior longitudine, in quo viri plurimi morabantur ; ut *Gynæceum* a mulieribus.” *Festus*. Ἀνδρεῶν, ὁ μέγας οἶκος. Hefychius. *b. e.* Andreon, *Magna domus*. Crediderim hoc diversum fuisse ab *Androne*, & Hospitium fuisse publicum, quale apud nos *Ptochotrophea* virilia, in quibus Alimentarii pueri, vel senes, morantur.

ANDRUARE : Vide in *AMTRUARE* & *ANTROARE* ; nam varie scribebatur.

ANGARIÆ : Tumultuariæ operæ serviles quas subibant populares inopinato, propter subitos hostium incurfus, qui ob eam rem *Præstare Angarias* vulgo dicebantur. *Angariarum* & *Parangariarum* exhibitio in Jure Civili est equorum, vehiculorum, vel navigiorum coacta præstatio. *Angaria* autem erat per vias militares, *Parangaria* per diverticula, vel vias vicinales, ut ostendit Pancirollus. Militares *Angariæ* appellatæ sunt aggerum structuræ,
Q valli

valli munitiones & viarum. Est autem Ἀγγαῖος vox Poetica, neque multum abest a Græco Ἀνάγκη. Persis enim *Angari* dicebantur *equestres Cursores*, ut *Astandæ pedestres*: Unde & apud Hesychium Ἀσανδῆς ἡμερόδρομος redditur, quod est, *Diurnus cursor*.

ANGELI, Ἀγγελοι, Veteribus dicebantur modo *errantes Stellæ* (præcipue vero *Mercurius*) qui juxta veterem Ægyptiorum Theologiam duodecim cælestium Dynastarum sive Menstruorum Numinum, Παῖδοφόροι, seu *Viatores* & *Lictores* fuerant; modo *Meteora*, uti frequenter apud Homerum *Iris* & *decidentes Stellæ*, modo denique ipsa *Somnia*, ut apud eundem vatem passim cernere est. Patet etiam ex veterum Basilidianorum nummis etiam veteribus Hæreticis *Planetas* fuisse pro *Archangelis*. Quid quod vel ipse Josephus in Archæologia sacri Candelabri septem Ramos totidem dicat *Planetas*? Ad quam imaginem etiam veterum Persarum Imperatores septem habuerunt *Cursores*, quos & *Aures* & *Oculos* suos dicebant, ut ostendit vir elegans Barnabas Briffonius De Veteri Persarum Statu. Quatuor etiam *Ventos*, *Presteras*, *Fulgura* & reliqua *Meteora* fuisse Græcis pro *Dæmonibus*, *Gigantibus* atque *Geniis* vel inter notissima est. Veterum enim cæca simplicitas consecrabat omnia quæ mirabatur, etiam *Montes*, *Fontes*, *Flumina*, *Feras*, atque ipsas *Arbores* & *Plantas*: Facile enim percipiebant Numinis per omnia præsentiam; verum unum esse nesciebant, quod philosophari nescirent, unde factum est quod plurimos & contrarios Deos stolidè sibi confingerent.

O vanas hominum mentes! O pectora cæca!

quibus vel sua *Somnia* pro *Diis* sunt, quæ tamen neque Deos esse, neque vere Θεόπεμπλα, sive a *Diis missa* luculenter probavit Naturæ conscius Aristoteles, imo atque ipse Artemidorus, insignis Onirocrites,

ANTIQUITATUM ROMAN. 115

crites, verum ab ipsa Anima, quæ & ipsa natura sua divina est, naturali quadam solertia figurari.

“*ANGERONA*, seu *Diva Angerona*: Tutelare Romanæ urbis Numen, alii *Jovem* crediderunt, alii *Lunam*: Sunt qui *Angeronam* quæ digito silentium denuntiat.” *Macrobius*. Masiurius apud eundem scribit eam fuisse obligato & signato ore. Huic duodecim Pontifices in Sacello Voluptatis, quod erat in Curia, duodecimo Kalendas Januarias Sacra faciebant. *Angerona*, θεὸς τῆς βελῆς καὶ κασιγῶν. *Philoxeni Glossarium*. h. e. *Dea consilii & temporum*. Hujus Festa modo *Divalia*, modo *Angeronalia*, appellata sunt. “Inter antiquissimas sane Religiones Sacellum colitur *Angeronæ*, cui sacrificatur ante diem duodecimum Kalendarum Januariarum: quæ Dea præsul silentii istius, præ nexo obfignatoque ore, simulacrum habet.” *Julius Solinus*. Dici videtur *Angerona* tanquam ἀμφιγαργαεῶν, ab ἀμφί scilicet, quod *Circum* est, & γαργαεῶν, *Guttur*, vel *Fauces*, ad quod refertur & γῆρυς pro *Voce*. Dea silentii *Luna* erat, quippe quæ & noctis silentio præest, & ipsa filere dicitur in Interluniis: Quam ob causam duodecim Pontifices ei Sacra faciebant, & duodecimo etiam Kalendarum die, quo scilicet duodecim Anni Lunæ significarentur.

ANGINA a Græco ἀγχώνη est. “*Anginam* vinariam habere dicuntur qui vino suffocantur.” *Festus*. Festive olim a Demade dictum est Oratorem Demosthenem, cum corruptus argento nihil dixerit contra Milesios, cumque *Anginam* simularet tanti silentii causam, ἀργυρογύχη, *Argentea* scilicet *Angina*, laborasse: Unde fortasse & hujusce joci origo. *Anguinam* etiam vetuste dicebant *anchoram*. “*Anguina, Anchora*.” *Vetus Glossarium*.

Atque Anguina regit stabilem fortissima cursum.

Cinna.

“ANGIPORTUS, Iter compendiarium in opido.” *Festus*. “*Angiportus* est angusta & curta via, quasi *Anguiportus*.” *Donatus*. Potuit Græce dici πορτὸς æque ac πορτμός, *Profectio*, a πόρϑ, unde & πορτεύομαι. Et Verbum *Ango* idem est quod Græcum ἄγχω, ut omnes nôrunt.

ANGITIA, sive *Anguitia*, Solino dicitur Soror fuisse Circes: Hujus Lucus in Marfis erat juxta Fucinum Lacum, ubi etiam hodie oppidum *Luco*, ut docti ferunt. Hinc & illud Maronis nostri Æneade VII.

Te nemus Angitiæ.

Crediderim eandem fuisse cum Græca ἑχιδνα. E-lidendis serpentibus utilis vulgo ferebatur. Quin & *Anguis* nomen suum a Græco ἑχίς, vel ἑχίς, Æolice ἄγχίς, habuisse videtur; unde & *Anguilla*, Græcis ἑχέλις, & Æolice ἄγχέλις, quasi ἄγχίς & ἰλύϑ, h. e. *Anguis limi*, nominata videtur. Cæterum omnibus etiam animalibus Numen aliquid præponebat credula Veterum superstitio.

ANGLI, Tacito & Ptolemæo *Suevi Angili* dicuntur. De Cimbrico Chersoneso cum Saxonibus in Britanniam nostram pervenere, a quibus & Regni nomen tractum est. Piscatores initio fuisse satis probabiliter scribit Goropius Becanus, cum *Angelen* Teutonibus sit *Pisces hamo & linea captare*; quæ vox & ipsa ad Græcum ἄγχω, & Latinum *Ango* referri debet.

“ANGULUS, a Græco ἄγκυλον, quod *aduncatur*.” *Festus*.

ANGUSTUS, a Græco ἄγλιςϑ, quod Æolice prolatum esset ἄγλιςϑ; a quo & Comparativus ἄσων deducitur.

ANGUSTUS *clavus*, Dioni ἑοθὴς ἰππικῆ. Siquidem Equites Romani *clavis* aureis, vel purpureis, quos in tunicis suis gerebant, a Patri-

bus

bus discernebantur: Unde & frequenter *Angusticlavus* apud Autores est pro *Equite*; *contentus* scilicet *arcto lumine purpuræ*, quod ait Statius: Et si & nobiliores Equites fuerint interdum *Laticlavii*. *Angusticlavus* *pænula* Præfecti erat Urbis, qui etiam in Urbe militari incedebat habitu, ut ostendit Rubenius De Re Vestiaria. *Clavi* autem Græcis *ἡλαιοι*, a clavorum forma appellati sunt, ut ostendit Ferrarius De Re Vestiaria. Vide in CLAVUS.

ANIMA: Et *Anima* & *Animus* a Græco *ἄνεμος* derivantur, ut & ipsum *ἄνεμος* a Verbo *ἀνίμι*, *Remitto*, quod scilicet animantium *anbelitus* (ut verbo Horatiano utar) *sublimis* eat. Hinc & *Trachæa* vulgo *Animæ canalis* dicebatur, ut a nostrate vulgo *The Windpipe*. Communi tamen sermone *Animam* & *Spiritum* & *Vitam* dicimus, *Animum* autem *Voluntatem* & *Propositum* mentis, & sæpissime ipsam mentis *Substantiam*. Pulchre igitur Juvenalis noster, Satyra xv.

*Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
Cujus egent prona & terram spectantia. Mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium & præstare juberet.*

“Quem *Animum* dicunt esse partem cœlicæ divinitatis.” *Vet. Schol.* in locum. Hieroglyphicis Ægyptiis *Papilio* erat *Animæ* humanæ symbolum, quod secundum eorum disciplinam, *Anima* nostra, uti & *Papilio*, per *Μετεμψύχωσιν* in plurimas formas commigraret. Erat ista Imago & Græcis & Romanis usitatissima. *Animas* sepulchris condi, & a Magiæ peritis inde exciri posse, Maro noster ex constanti & inveterata omnium gentium persuasione memorat: Atque hinc tam impensa cura sepulchrorum ubique terrarum a primis temporibus ad hodiernum usque diem mansit. Quæ res movebit
neminem

neminem cui semel notum fuerit, quod sæpius a nobis dictum est, Cenotaphia & Scrobes magicas & Sepulchra Veteribus fuisse Inferorum Portas, Terramque ipsam pro medio mundi tabulato, tenuique crusta, fuisse. Hinc *facilis descensus Averni*: Neque enim longe aberat vel Tartarus vel Elysium. Quæ omnia vel unicum Charontis naulum sepulti ore inditum satis manifestum reddit. Hinc & apud Homerum legimus,

Ἐχθρὸς μοι γὰρ κείνῳ ἴσως Ἀΐδαο πύλῃσι,

h.e. *Invisus mihi etenim ille est æque atque Inferorum portæ*. Vide Homeri Νεκρομαντείαν: Omnia erunt plana. Fabæ etiam Pythagoricis Ἀδὲς πύλαις, sive *Inferorum portis*, habebantur similes, Ἀλλὰ τὸ ἀγόναιον, quod earum caules nullis essent geniculis, adeoque facilis esset vita functorum *Animabus* per ejusmodi canales ex Orco in fabas ascensus; ideoque

Ἴσως τοὶ κυάμους τε φαγεῖν κεφαλὰς τε ποτίων.

h.e. *Tantundem tibi fuerit fabis vesci, atque parentum tuorum capitibus*. Parentum autem capita (ut obiter hoc moneam) Ænigmaticōs posuit pro turpicula re, cum *penium* glandes vellet. Quinimo jure suspicetur quis fabarum caules Ægyptiis fuisse pro *colibus* virilium membrorum: Imo atque ipsos *penes Inferorum portas* fuisse appellatos. Notissima historia mulierculæ Pythagoricæ est, quæ linguam sibi dentibus præmorsam exspuebat, ne apud Tyrannum proderet vetitarum fabarum commissum sibi arcanum. “In fabis *Animæ* sunt Mortuorum secundum quodam.” *Plinius*. Neque hoc loco prætereundum censeo Veterum Sepulchra (præsertim vero divitiorum) fuisse Ædes magnitudine insignes, & nonnunquam ad instar Templorum; quale Nasoniorum Sepulchrum, quod nuper effossum est. Atque ita perpe-

ANTIQUITATUM ROMAN. 119

perpetuis custodibus fuisse servata, & firmissimis occlusa foribus, unde & *Inferorum portæ* videntur primum nominata; quo spectat & illud Ovidii tertio Tristium suorum Libro :

*Hei mihi quod toties nostri pulsata sepulchri
Janua, sed nullo tempore aperta fuit.*

Atque itidem illud Virgilii ;

Patet isti janua leto.

Verum manum (quod aiunt) de Tabula.

ANIMADVERSIONES militum Jure Romano antiquo. 1. Ignominiosa dimissio. 2. Amissio legitimi stipendii : Atque hujusmodi dicebantur Veteribus *Ære diruti*. 3. Censio hastaria, ubi scilicet hastam præbere cogebantur de suo. 4. Mutatio loci quo prius tendebatur. 5. Extra oppidum hybernare. 6. Stantem cibum capere. 7. Spectante exercitu fossam fodere. 8. Gladio discingi. 9. Horreo pasci. 10. Sanguinem mitti ; ob minora scilicet furta, cum veteri jure deberet manus ei præcidi. 11. Virgis cædi. 12. Venum dari. 13. Ad necem a militibus fustigari. 14. Securi percuti. 15. Decimari ; quod in seditionibus fere consueverat fieri. 16. In crucem tolli ; quod perfugarum supplicium fuerat. Vide Sigonium *De Antiquo Jure Civium Romanorum*.

ANNA PERENNA : Hujus Divæ lucus non longe aberat a confluentibus Tiberis & Anienis.

*Idibus est Annæ festum geniale Perennæ,
Non procul a ripis, advena Tibri, tuis.* Ovid.

Idibus Martiis *Annæ Perennæ* dies geniales fiebant, in quibus pro cyathorum numero annos mutuo precabantur. In vetere tamen Kalendario *Annæ Perennæ* Sacrum in Junio etiam celebratum est. Non videtur aliud hoc Numen initio fuisse quam ipsum

Anienis flumen, quo loco trajectus fuerat: Notum enim *Perennia* dicta fuisse Auguria quædam in trahendo aliquo flumine captata. Quin & ipsum *Anne* nomen in *Aniene* videtur delitescere: Neque sane aliter Veteres proferebant vocem *Amnis*, quam si *Annis* scriberetur; imo & *Anienis* nomen videtur Sabina Dialecto positum pro *Amne* vel *Anne*, cum veteribus Romanis diceretur *Albula* & *Tiberinus*, uti hodie *Tiverone*, & superius Martiali *Advena Tiberis*. Posteris vero temporibus, cum scilicet vera vocis origo ignoraretur, aliud facilius Etymon inventum est; rogabant enim *Annam* ut anni & fruges *perennarent*. Nam & *Perennare* de pecoribus & frugibus Agricolaë dicebant, verbo ab hujus Divæ Sacris, ut videtur, petito. “ Ut diutius *perennent* boves.” *Columella*. Vide plura in voce *AMNIS*.

“ *ANNALES* *Maximi* appellabantur, non magnitudine, sed quod eos Pontifex *Maximus* consecrasset.” *Festus*. Et bene *consecrasset*, neque enim placet *Ursini* *consecisset*. Siquidem Romani omnes veteres Libros pro sacris habuere atque inspiratis, ex inveterata omnium gentium persuasionem, qui novo literarum miraculo ducti, Scriptores omnes in Magorum & Divorum numerum retulere. Atque hoc vel unus *Horatius* confirmat, *Epist.* 1. *Lib.* 2.

*Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum
Dicitet Albano Musas in monte locutas.*

De veterum Romanorum *Annalibus* ita scribit *Cicero* De Oratore. “ Erat enim Historia nihil aliud
“ nisi *Annalium* confectio, cujus rei memoriæque
“ publicæ causa, ab initio rerum Romanarum usque
“ que ad *P. Mucium Pontificem Maximum* (An-
num

“ num scilicet Urbis mccc) res omnes singulorum
 “ annorum mandabat literis Pontifex Maximus,
 “ referebatque in Album, & proponebat Tabulam
 “ domi, potestas ut esset populo cognoscendi; ii
 “ qui etiam nunc *Annales Maximi* nominantur.”
 Servius item ad Virgilii *Æneidem* eadem expressius
 memorat. “ Ita autem *Annales* conficiebantur;
 “ Tabulam dealbatam quotannis Pontifex Maxi-
 “ mus habuit, in qua præscriptis Consulium nomi-
 “ nibus, & aliorum Magistratuum digna memo-
 “ ratu notare consueverat, domi militiæque, terra
 “ marique gesta per singulos dies, cujus diligentia
 “ annuos commentarios in octoginta libros Veteres
 “ retulerunt; eosque a Pontificibus Maximis, a
 “ quibus fiebant, *Annales Maximos* appellabant.”
 Postea marmoribus incidi cœpti sunt, & ad Forum
 disponi, minio & reliquis pigmentis ornati. Illud
 enim significat Ovidius in *Fastis*;

Quæque ferunt illi pictos signantia Fastos.

Siquidem & *Annales Fasti* appellati sunt, a similitu-
 dine Fastorum Kalendarium, in quibus, ut verbis
 utar Festi, “ totius anni fit descriptio.” Nuper
 vero, Anno scilicet 1545, marmorei isti Fasti eruti
 sunt e ruderibus *Æternæ Urbis*, repositique, typis-
 que mandati. Erant & *Annales Servii Tullii*, *Libri*
lintei Livio appellati, qui scilicet Fastorum ritu res
 privatas, sive diurnos urbis casus, memoriæ man-
 dabant. Vide in *FASTI*.

“ *ANNALIS clavus* appellabatur, qui figebatur
 “ in parietibus sacrarum *Ædium* per annos singu-
 “ los, ut per eos numerus colligeretur annorum.”
Festus. “ Lex vetusta est, priscis literis verbisque
 “ scripta, ut qui *Prætor Maximus* sit, *Idibus Sep-*
 “ *tembribus clavum* pangat. Fixus fuit dextro lateri
 “ *Ædis Jovis Opt. Max.* ea ex parte qua *Minervæ*
 “ *Templum* est. Eum *clavum*, quia raræ per ea
 R “ tempora

“ tempora literæ erant, notam numeri annorum
 “ fuisse ferunt; eoque Minervæ Templo dicatam
 “ Legem, quia Numerus Minervæ inventum sit.
 “ Volsiniis quoque *clavos*, indices numeri annorum,
 “ fixos in Templo Nortiaæ Etruscæ Deæ, compa-
 “ rere, diligens talium monumentorum autor Cin-
 “ cius affirmat.” *Livius*. Qui & alibi ista prodit:
 “ Ab Consulibus postea ad Dictatores, quia majus
 “ imperium erat, solenne figendi *clavi* translatum
 “ est.” *Prætorem* autem *Maximum* antiquo more
 dicit *Majorem Consulem*. Verum & mos iste figendi
clavi, ut fere cætera, ad superstitionem etiam
 tractus est. Nam & in peste, & in prodigiis, & in
 tumultibus publicis, illud factitatum ex eodem Li-
 vio constat. Credo eos hoc signo se nova & me-
 liora tempora vel efficere, vel saltem expetere fig-
 nificavisse.

“ *ANNARIA Lex* dicebatur ab antiquis ea,
 “ qua finiuntur *anni* magistratus capiendi.” *Festus*.
 Hæc *Lex* & *Annalis* dicta, & ab Atheniensibus ac-
 cepta. Oportuit, exempli gratia, Consulem ha-
 buisse annos 43, Prætorem 39, Ædilem Curu-
 lem 37, & Judicem 35. Tulit hanc Legem L. Vil-
 lius Tribunus Plebis, L. Manlio & Q. Fulvio Con-
 sulibus; quare & *Lex Villia* appellata est. De
 hac Ovidius etiam in *Fastis*:

*Finitaque certis
 Legibus est ætas, unde petatur bonos,*

ANNOA, ὀψώνιον: Ciborum omne genus, seu
 quodcunque victus nomine venui subjicitur. Græ-
 cis ὀψώνιον dicitur *pretium*: *Annoa* igitur quasi ἑνώνῃ,
 quod Æolice prolutum fuerit Ἀνώνα; neque enim,
 ut vulgo videtur, ad *Annum* refertur. Hinc Vete-
 ri Glossario *Annoa militaris*, ὀψώνιον στρατιωτικόν,
 Cιτηρέσιον: Quod scilicet miles singulis mensibus ac-
 cipiebat ad victum. Polybii ævo pedites singulis
 diebus

diebus singulos obolos accipiebant, Ordinum ductores duplum, equites drachmam. Milites secum ferebant menstruum frumentum, quod erat singulis peditibus ex tribus Atticis medimnis duæ fere partes, equitibus vero septem hordei medimni. Ciceronis temporibus dimidiati mensis frumentum ferebatur, & Cæsaris dierum viginti duorum: Sub Vespasiano tridui erat viaticum ut Alexandrinis militibus, apud Curtium. Alexandri Severi Imperio septendecim erat dierum; Constantii atque Juliani viginti. Exinde Imperatores constituerunt ut milites in Expeditionibus expeditionalem *annonam* haberent, quæ erat in biduum buccella & acetum, tertio vero die panem & vinum. Aliquando tamen ita immutatum est, ut uno die vinum, altero acetum; uno laridum, & dein biduo carnem vervecinam. Verum in senectute Imperii hoc factum est. Vide *Henninium in Bergierium*. In singulis autem Civitatibus & Mansionibus publica erant horrea, in quibus frumentum & carnes salitæ per vias militares militibus adservabantur, ut ostendit Bergierius. Hæ *Annonæ* publicis sumptibus, non Provincialium inferebantur. Frumentum autem ipsi milites pinsebant & coquebant, vel sub cineribus in panem, vel etiam in pultem. *Annonam* equorum singuli Magistratus Provinciarum suscipiebant, Verum hæc bene atque ad rationem ordinata sunt. Erat & alter inutilium Quiritium Exercitus cum immani Reipublicæ damno publica pascendus *Annona*. Fæx ista Romuli ex magna parte neque agriculturæ neque honestis artibus, aut opificiis operam dedit (mercimoniorum etiam illis temporibus non ea copia fuerat quæ hodie) verum inertix & perpetuis seditionibus intenta, suffragia sua everforibus Reipublicæ pane & Circensibus vendebat. De Legibus igitur Frumentariis ex occasione pauca dicenda.

Anno Urbis Conditæ DCXXX C. Sempronius Gracchus Tribunus Plebis Legem tulit ἐπιδωκίζων τοῖς πένησι καὶ ἀγορᾷ, ut ait Plutarchus in Gracchis, h. e. *Qua Annonam vili vendebat pauperibus.* De hac ita Livius in Epitoma. “ C. Gracchus
 “ Tribunus Plebis perniciosas aliquas Leges tulit, inter quas Frumentariam, ut semisse &
 “ triente frumentum plebi daretur.” Ita etiam Cicero in Sextiana. “ Frumentariam Legem C. Gracchus ferebat, repugnabant boni, quod & ab industria plebem ad desidiam
 “ avocari putabant, & Ærarium exhauriri videbatur.” Hæc Lex Anno U. C. MCXXXII interfecto Graccho abrogata est.

Anno U. C. MCXXXIII ejusmodi rogatio a C. Mario Tribuno Plebis lata est, sed frustra; quod ostendit Plutarchus in Mario.

Anno U. C. DCLIII L. Appuleius Saturninus idem conatus est; sed obstitit Cæpio Quæstor Urbanus, ut ostendit Cicero ad Herennium. “ Saturninus Gracchanas Leges afferuit.” *Florus.*

Anno U. C. DCLXII Lex Livia, a M. Livio Druso Tribuno Plebis lata, ut plebem in partes Optimatum traduceret, autoritate Senatus Semproniam Legem revocavit. Sed per vim lata est, & interfecto Druso a Philippo abrogata est.

Anno U. C. DCLXXX Coorta Plebe in Patres post obitum Syllæ C. Cassius & M. Terentius Lucullus Coss. ut plebem delinirent, Frumentariam Legem tulere, exinde appellatam *Cassiam Terentiam*, qua octingenta modiorum millia imperata sunt, & æqualiter distributa.

Anno U. C. DCXCI Senatusconsultum factum est in Catonis sententiam metu C. Cæsaris, quod Frumentarias Leges revocabat, autore Plutarcho in Catone. Nam & ipse Cato, ad minuendam Cæsaris potentiam, 1550 Talenta plebi quotannis impendi volebat; ut idem Plutarchus

chus memorat. Dein Roscia Lex eandem rem confirmavit.

Anno U. C. DCXCV P. Clodius Tribunus Plebis duas Clodias tulit, quibus frumentum plebi gratis indulgebat. In hac autem largitione quinta pars vectigalium, prodente Cicerone, infumebatur. Fuerunt autem trecenta & viginti millia Civium Romanorum qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum Divus Julius ad centum & quinquaginta millia redegit. Qua de re vide *Suetonium & Dionem*. Capta tamen Africa, iussit viginti myriadas medimnûm Atticorum alendæ plebi advehi, oleique librarum myriadas trecentas, autore Plutarcho; duosque Prætorios viros totidemque Ædiles Cereales huic oneri præfecit. Augustus dehinc unum ex Equestri ordine Præfectum Annonæ fecit: Atque hic ex Ægypto ducenties centena millia modiorum in usum plebeculæ advehi curavit: cui frumento, vel gratuito, vel vilissimo pretio, distribuendo duos Prætorios præfecit; ut ostendit in ejus Vita Suetonius. Erat autem cuique civi Tessera, sive æneum signum, cui & accipientis nomen, & modus accepti muneris inscribebatur. Licebat & Tesseras istas venumdari. Imperator Nerva tantarum largitionum pertæsus agrum alendis pauperibus quingentis millibus aureis comparavit, ut scribit Dion. Trajanus quinque millia impuberum ex publico aluit, ut monet Plinius in Panegyrico. Hadrianus etiam & Antoninus hunc numerum auxerunt, & alimenta ad octodecimum ætatis annum pueris præbuerunt. Sub posterioribus Imperatoribus Præfectus Annonæ panem, quem & *civilem*, & joculari verbo *gradilem*, appellitabant, ab alti Tribunalis gradibus populo distribuebat. Capulatores hujus erant Ministri, qui etiam oleum capulis populo dimetiebantur. Sequioris ævi

8

Principes

Principes etiam vinum & suillam populo gratis donaverunt. Honorius quatuor mille pondo quoquo die populo dabat, præter carnes ab aliis Principibus elargiri consuetas. Collegium Suariorum in hunc usum institutum est; ut opsoniis scilicet Populi Romani prospiceret; ad idem Corpus & Pecuarii pertinebant. Tres erant Suariorum Patroni, in quos Præfectus Annonæ non animadvertibat. Tenebantur tandem Campani, Samnites, Lucani, Brutii atque Tusci, alii unam & semissem, alii duas decimas pecorum quæ alebant, Populo Romano dare, quæ summa videtur Pancirollo ascendisse ad tricies sexies centena millia. Ad extremum hoc Tributum ad pensionem redactum est, nummusque a Præfecto Annonæ Suariis datus est, populo distribuendus. Qui autem Romæ *Præfectus Annonæ* appellatus est, in Municipiis *Curator Annonæ* nominabatur; quod ostendit Pancirollus in Notitia. Vah! Quantum fucorum examen honestorum sudore pascebatur!

“ANNUS ex Græco venit quem illi ἔννον dicunt, & quod nos *Triennium* illi dicunt τελέεννον.” Festus. Quod communi Lingua est ἔνν, Æolice erat ἔνν & ἄνν. Hinc antiquus Pindari Scholiastes; τὸν πλεῖστον ἀφένον καλεῖσι, τὸ δὲ ἔργον ἐνιαυσίων αἰθεροζόμῃον· ἔνν γὰρ καλεῖται ἐνιαυτός. h. e. *Divitias* Aphenon vocant, ex operibus scilicet annuis coactas: Enos enim dicitur Annus: Quam vocem suo more invertunt Hebræi; nam ἔνν illis שנה *Shana* est. Armenorum Բար propius accedit ad Latinum & Græcum. Tandem vero ex ἔνν atque ἔτν, satis ingeniosa corruptela, Græci confinxerunt sibi ἐνιαυτός, quod scilicet ἐν ἑαυτῷ, h. e. in semetipso convolvatur; unde & Virgilianum illud:

Atque in se sua per vestigia volvitur Annus:

Quæ

Quæ ex Ægyptiaco serpente caudam suam devorante efficta sunt. Quem quidem serpentem, pro-dente Oro Apolline, Ægyptii 'ουραϊον sive *Regem* appellabant: Siquidem illorum Lingua 'ουρῶ, sive 'Ωρϙ, Græce vertitur 'Ο βασιλεύς. 'Αἰῶνα γράψαι βεβλήμενοι (inquit ille) ὅφιν ζωγραφῶσιν, ἔχοντα τὸ ἐρεῖν ὑπὸ τῷ λοιπὸν (ῶμα κρυπτομένην, ὃν καλεῶσιν 'Αἰγύπτιοι 'Ουραϊον, ὃ ἐστὶν 'Ελληνιστὶ βασιλίσκος, ὃν περ χρυσὸν ποιεῖντες θεοῖς πεποιηθῆασιν. quod est, *Sæculum depingere volentes serpentem effingunt habentem caudam subter reliquum corpus latentem, quem Ægyptii appellant Uræum, quod Græce est Regulus, quem aureum efficientes Diis suis apponunt.* Verum ista de *Sæculo*, seu *Magno mundi Anno* intelligenda sunt, cujus *Periodon* incertam significare voluere hoc symbolo prudentiores sacerdotes. *Annum* vero priscorum mortalium decem fuisse mensium vel inde patet, quod Sibyllina Carmina *Mundanum Annum* per decem *Sæcula* sive *Magnos menses*, descripserint, quæ a *Metallis* nomina sua accepisse vetustissimus Pindari Scholiastes ostendit, atque ipse Juvenalis Satyra XIII, in istis;

*Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, Et a nullo posuit natura metallo.*

Mundanus autem *Annus* Solaris vestigia semper secutus est. Rudiora igitur tempora cætera humanæ vitæ spatia eo quo mulieres uterum gerebant dime-tiebantur; atque hujus formæ veterum Italicorum *Annum* fuisse, quem popularis fama Romuli esse volebat, Ovidius in *Fastis* autor est;

*Tempora digereret cum conditor urbis, in anno
Constituit menses quinque bis esse suo.*

Cujus rei mox subjicit causam, quam modo diximus;

Quod

*Quod satis est utero matris dum prodeat infans,
 Hoc anno statuit temporis esse satis.
 Per totidem menses a funere conjugis uxor
 Sustinet in vidua trista signa domo.
 Hoc igitur vidit Trabeati cura Quirini,
 Cum rudibus populis annua jura daret.*

Unde fit ut admodum probabile putem veteribus Græcis idem fuisse *ἔν* quod & *ῥέν*; adeoque *Annum* fuisse nascendi spatium. Cujus rei fidem facit Lingua Celtica antiqua, qua Aborigines nostri etiam hodie post tot sæcula loquuntur: Illis, inquam, tantundem est sive *Eni* sive *Geni* quis dicat pro *Nasci*. Imo illis fuisse *Eni* vel *Enedb* pro *Anno* vel ista vulgaria ostendunt, *Yleni*, *Yllynedb*, atque ipsum *Blynedb*, quæ omnia mihi corrupte concepta videntur pro *Ail eni*, *Altero anno*; *All enedb*, *Allo anno*; & *Blaen enedb*, *Instans annus*. Quid quod vel ipsa Anima eadem Lingua dicatur *Eneid* vel *Geneid*; quasi tu dicas *ῥενεῖν* vel *φύσις*? *Enel* etiam Armenis, qui plurima habent cum Celtis & Græcis communia, pro *ῥίεν* est vel *Fieri*. Verum hæc obiter dicta sunt. Erat igitur *Annus Romuli* dictus decem Lunarum tantum, sive solarium mensium, quorum singuli constabant triginta diebus cum fere semisse: Qui quidem decem menses numerum efficiebat trecentorum & quatuor dierum. Menses autem primorum temporum ideo erant triginta dierum, quod Veteres verum Novilunii tempus ignorarent; nam a Phasi ad Phasin computatum est, quod vel hodie fit in Kalendaris nostris: Nam per erroris vestigia facilius ideoque libentius gressus dirigimus. Neque vero isto loco prætereundum censeo, vetustissimos populos, quibus admodum curta erat vocabulorum supellex, quascunque temporum Periodos *Annos* appellitasse. Siquidem Plutarchus in Numa memoriæ prodidit Chaldæis atque Ægyptiis olim fuisse

fuisse unius mensis *Annum*; quod idem & Eudoxus de Ægyptiis tradidit. Erat etiam Ægyptiis *Annus* alter lunaris quadrimestris, ut ostendit Herodotus, Historiæ Pater, atque hunc dicebant *Annum Ori*, sive *Regis*. *Horæ*, sive *Anni tempora*, tam apud Ægyptios, quam veteres Græcos, ut vel ex Onomacriti Hymnis apparet, antiquis temporibus tres tantum numeratæ sunt, unde factum est quod *Annus* in tria quadrimestria spatia dispertiretur. Quin & hujusmodi fuisse Iberis, utpote veterum Ægyptiorum colonis, Xenophon scriptis tradidit. *Trimestris* Arcadum *Annus*, cujus meminit Plinius, eo natus videtur quod illis antiquitus quatuor essent *Anni Tempora*; ut & Acarnanum & Carum *semestris*, quod illis essent tantum duo *Tempora*, *Æstas* scilicet atque *Hyems*; quæ quidem divisio videtur omnium simplicissima. *Annus* veterum Græcorum, qui & Hebræorum, quo magna ex parte & Mohammedani hodie utuntur, duodecim constabat lunariis mensibus, quorum singuli dierum erant viginti novem cum semisse, ut universus dierum numerus trecentorum fuerit & quinquaginta & quatuor. Quo pertinet & vetus Cleobuli Ænigma;

Ἐἷς ὁ πατήρ, παῖδες ᾗ δώδεκα, τῷ ᾗ ἑκάστω
Παῖδες τρεῖςκοντα, Δώδεχα εἰδὼ ἔχουσι.

h. e. *Unus pater, pueri vero duodecim; horum autem
cuique
Filii triginta, multifariam vultum habent.*

Crediderim etiam ante Thaletis tempora hunc fuisse & veterum Ægyptiorum. Cum autem hic *Annus* solstitiali *Anno* undecim dierum spatio minor esset, tandem, ut Lunæ ratio cum Sole congrueret, undecim dierum defectum alternis annis intercalari mense, qui quidem viginti duorum erat dierum, supplevere; quem mensem, quod cæteris interji-

ceretur, ἑμβολιμαῖον dicebant. Postea vero, quo & sex horarum quæ solstitiali anno superfuerant, rationem haberent, intercalandi ordinem immutabant. Nam quarto quoque anno octoginta novem dierum mensem intercalabant, ut tres priores anni communes essent; trecentorum scilicet & quinquaginta quatuor dierum. Atque hoc quidem Quadriennium Iphiti temporibus Olympicis ludis consecratum, exinde *Olympias* appellatum est. Cum vero neque *Olympias* inæqualitati lunaris & solaris motus ex toto satisfaceret, *Olympias* ista postea ab Eudoxo duplicata est: Nam, prodente Macrobio, Græci octavo quoque anno nonaginta dies in ternos menses distribuebant. Cui successit etiam alia undecim annorum Periodus. Cum vero neque ista satis responderet, tandem Meton, Pausaniæ filius, Atheniensis civis & insignis Astronomus, Octennium & Undecennium in unam ἑννεαδεκαετηρίδα composuit, ostenditque novendecim annorum spatio omnia facili negotio conciliari. Quem quidem novendecim annorum Numerum eo favore Athenienses exceperunt, ut in loco publico eum aureis literis describi juberent, quo factum est quod etiam hodie *Aureus Numerus* dicatur. Verum tamen Calippus & Metonico Cyclo quadruplicato, orbem annorum 76 instituit. Tarquinius Priscus, Romanorum Rex, domo Græcus, antiquum decem mensium *Annum* in Græcam formam primus mutavit. Qui quidem *Annus* vulgo *Numæ annus* appellatus est; quoniam popularis fama illud etiam cum cæteris Religionibus, ut splendiori auctori, Numæ Pompilio tribuebat. Verum in hac re etiam olim Junius dissentiebat Fulcio, & a partibus Tarquinii stabat. Cum autem Tarquinius iste, ut omnes fere illius temporis Græci, qui Italici fuerant generis, Pythagorica disciplina tinctus esset, ideoque parem numerum pro infausto haberet;

hinc

hinc factum est quod adjecto uno die *Annum* faceret dierum trecentorum quinquaginta quinque, omnesque menses, excepto uno Februario, qui Februis mortuorum Sacris dicatus est, vel viginti & novem, vel unius & triginta. Pythagoras autem cæterique Ægyptii Sacerdotes, ut obiter hoc moneam, imparem numerum, quod per hunc omnia sursum ad originem suam tendant, & divinum & marem & vitalem & dextrum habebant; contra vero parem, quod per illum omnia deorsum, ad solutionem scilicet & interitum descendant, & infernalem & foeminam & lethalem & sinistram appellabant. Notum est illud Maronis;

Numero *Deus* impare gaudet.

Erat igitur in impari numero Imperium seu Monarchia qua Tarquinius maxime gaudebat, quamque nova Kalendarii sui ratione commendari ut rem sacram volebat; contra in pari Senatus Populi-que Romani autoritas, quam diabolicam, execrabilem & exitiabilem fore credi volebat. Tota intercalandi ratio conveniebat Romanis cum Græcis, nisi quod hiensem *Ἐμβόλιμον* *Mercedonium* vel *Mercedonium* (ut in Veteri Kalendario scribitur) appellare consueverint. “*Mercedonias* dixerunt a “*Mercede* solvenda.” *Festus*. *Supple dies*. “*Mercedonius*, Qui dat *mercedem*.” *Vet. Gloss.* Corrupte in Plutarchi Numa est *Μερκεδίνος*, cum in ejus Cæsare sit *Μερκεδόνιος*, pro quo Hadrianus Junius ingeniose, etsi non vere, *Ἰντερκεδίνος*, quod est Latinum *Intercidinus*, reposuit. *Annus vertens* sive *solstitialis*, qui vulgo Ægyptiorum inventum fertur, a Græco Philosopho Thalete, qui septem Græciæ Sapientum ævo Tarquinii-que Prisci temporibus florebat, repertus fuit. *Τὰς τε ὥρας ἔνιαυτὸς φασιν αὐτὸν εὐρεῖν, καὶ εἰς τετρακοσίας ἐξήκοντα πέντε ἡμέρας διελεῖν.*
h. e. *Temporaque anni ferunt ipsum invenisse, & in*
S 2 *trecentos*

trecentos sexaginta dies eum divisisse. Laertius in Thalete. Quæ etiam paulo ante satis idoneis testibus confirmat. Δοκεῖ ὅ καὶ ἄτινας πρῶτ' ἀστρολογῆσαι, καὶ ἡλιακὰς ἐκλείψεις καὶ τροπαὰς προειπεῖν, ὥς φησιν Ἐυδημὸς τῇ περὶ τῶ ἀστρολογικῶν Ἱστορίᾳ· ὅθεν αὐτὸν καὶ Ξενοφάνης καὶ Ἡρόδοτος θαυμάζει. Μαρτυρεῖ δ' αὐτὸ καὶ Ἡρακλείτης καὶ Δημόκριτος. h. e. *Videtur autem plerisque primum Astrologiæ operam dedisse, & solares Eclipses & solstitia prædixisse, ut ait Eudemus in Astrologicarum rerum Historia: Unde fit quod & Xenophanes & Herodotus eum mirati sunt. Atque id ipsum & Heraclitus & Democritus testantur.* Ecquis in Chaldæorum & vanorum Ægyptiorum gratiam tantis nominibus aufit fidem detrudere? Neque sane aliunde *Magnus Canicularis Ægyptiorum Annus*, quadriennio atque intercalato die constans, atque ipsum Romanorum Lustrum, quam ex Græcæ Olympiadis vestigiis. Δια τὴν τετραετηρίδα περισσὴν ἡμέραν ἀριθμοῦσιν Αἰγύπτιοι, τὰ ὅ τεσσαρὲς τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζει. h. e. *Quoque quadriennio supervacuum diem computant Ægyptii; quatuor siquidem diei quadrantes diem conficiunt.* Orus Apollo. Quinimo quinque dies, quas Græci vocant Ἐπαγομίδας, rotundo scilicet numero CCCLX *superinductas*, illi pro stolidi sua superstitione Numinum suorum natales fuisse confinxerunt, Osiridis scilicet, Arueris, Typhonis, Ifidis, atque Nephthæ; ac si Dii extra legitimos anni terminos deberent nasci: Bene sane factum quod Mater Deorum Rhea cum marito Saturno ludens alea, quinque hos dies perdiderit, quod nisi factum esset, actum fuisset de quinque principum Deorum natalibus. Verum ad Romanos redeundum est. “ Jampridem vitio Pontificum (inquit Suetonius) per intercalandi licentiam Fasti ita turbati sunt, ut neque messium feriæ æstati, neque vindemiarum autumnino competerent.” Declarat Macrobius quo vitio laborârint Pontifices, dum, postquam scripserit “ fuisse tempus, cum

“ propter

“ propter superstitionem intercalatio omitteretur,”
 subdit, “ Sacerdotes, ut publicanis gratificarentur,
 “ proferri vel imminui consulto anni dies volenti-
 “ bus, dies modo auxisse, modo retraxisse.”
 “ Sed horum (inquit Censorinus in docto opere
 “ De die Natali) plerique ob odium, vel gratiam,
 “ quo quis Magistratu citius abiret, diutiusve fun-
 “ geretur, aut Publici Redemptor ex anni magni-
 “ tudine in lucro damnove esset, plus minusve ex
 “ libidine intercalando, rem sibi ad corrigendum
 “ mandatam ultro depravârunt.” Quamobrem Di-
 vus Julius, Dictator & Pontifex Maximus factus,
 ordinandæ Reipublicæ inprimis intentus, neque
 Sacerdotum fraudes neglexit; verum adhibito Soli-
 gene, Alexandrino Astronomo, harum rerum pe-
 ritissimo, *Annum* ad Thaletis & Ægyptiorum for-
 mam redegit, instituitque ut sexto Kalendarum
 Martiarum die, peractis jam Terminalibus, dies
 unus, exinde *Bissextus* appellatus, quarto quoque
 anno intercalaretur; quo factum est ut vel ipse
 Mensis Februarius per imparem numerum faustus
 fieret. Verum intercalatio ista a cæde Cæsaris vel
 neglecta, vel parum intellecta, ab Augusto denuo
 instituta est, unde & *Augustanus Annus* appellatus.
 Atque hæc quidem *Anni* forma per totum Orien-
 tem a Thaletis temporibus etiam olim apud ipsos
 Magos invaluerat. Erat etiam Ægyptiis & *Dies*
magnus, sive *Dies diei*, qui quatuor constabat annis,
 ut *Magnus mensis* sit centum & viginti annorum,
 quod quidem temporis spatium illis erat pro Sæcu-
 lo, sive ultimo humanæ vitæ termino, quod & in
 sexta Periocha Libri Geneseos positum a Deo legi-
 mus. Duodecim hujusmodi Magnis mensibus *Mag-*
nus Annus, seu *Canicularis maximus*, constabat: Erat
 hic annorum mille, quadringentorum & quadra-
 ginta. Hujus meminit Geminus in Isagoge, dum
 de menstruo ejus spatio ista prodit: Ἐν ᾗ τοῖς ἐκ' ἑταε-
 μωιαῖον ἔσαι πέντεκαγμα εἰς πρὸς τὴν ἡλίου ἐνιαυτὸν, καὶ
 πρὸς

πρὸς τὰς κτ' πὸ ἐτ' ὡς. h. e. *In annis vero centum viginti menstrua erit varietas, sive solis annum, sive anni tempestates respicias.* Atque hic erat simplicissimus Magni Anni calculus, omittis Epagomenis & Intercalari die. Alii tamen *Annum* hunc fecere annorum mille quadringentorum sexaginta unius, vel etiam sexaginta tantum, computatis quinque Epagomenis, dieque Intercalari vel servato vel neglecto. Utriusque calculi exempla dedit vir magnus Erycius Puteanus De Biffexto. “*Ægyptiorum Annus civilis* solos habet dies trecentos sexaginta quinque, sine ullo Intercalari. Itaque *Quadriennium* apud eos uno circiter die minus est quam naturale *Quadriennium*; eoque fit ut Anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo primo ad idem revolvatur principium.” *Censorinus.* Idem & Columella declarat Libro tertio, ubi de Vindemiæ *Quadriennio*: “Id enim tempus fere virentium generositatem declarat, quo sol in eandem partem Signiferi per eosdem numeros redit, per quos cursus sui principium ceperat, quem circuitum meatus dierum integrorum mille quadringentorum sexaginta unius Ἀποκατάστασις vocant studiosi cœlestium.” Chalcidius in Platonis *Timæum* hunc *Annum* omisso Intercalari supputat. “Quater porro trecentis sexaginta quinque *Quadrienniis* completur *Annus Cynicus.* Completur autem annis mille quadringentis sexaginta.” Verum hic *Annus* rudioribus temporibus longe contractior fuisse videtur. Nam apud Solinum legimus eum fuisse etiam annorum quingentorum quadraginta, qua ætate & fabulosus Phœnix ejus Hieroglyphicon initio fuerat. Josepho etiam *Magnus* Veterum sexcentorum erat annorum, quem sub satis idoneis autoribus confirmat fuisse eundem pluribus gentibus. Ἐξακοσίχς ἐνιαυτός. Διὰ τέτων ὁ μέγας ἐνιαυτός πληρῆται. h. e. DC annos. Siquidem istis *Magnus annus completur.* Ubi vero *Magnus annus*

annus in quatuordecim sæcula productus est, Phœnix etiam quatuordecim sæcula vixisse ferebatur. Dicebatur hic *Annus Ægyptiis* Ἐνιαυτός Θεῶ & Ἀποκατάσεις, quod illa Periodo renovari omnia a sole ad primam sedem reverso Ægyptii existimarent. Ἀποκατάσεις πολυχρόνιον βελόμητοι σημῆναι, φοινῖκα τὸ ὄρεον ζωγραφῶσιν. Ἐκεῖν & ὅτε γεννᾶται, Ἀποκατάσεις γίνετ' περὶ μαμάτων. Orus Apollo. h. e. *Renovationem a longo tempore volentes significare, Phœnica avem depingunt: Ubi enim ille nascitur, fit omnium rerum renovationis.* Philosophi Græci tam angusto Cyclo merito offensi, & ipsi pene innumeros *Magnos annos*, confinxere. Siquidem plerisque Physicis, autore Macrobio, *Mundanus annus* erat annorum 15000, qui quidem numerus, nisi quod rotundus est, sequitur vestigia *Magni Canicularis Anni* Ægyptiorum. Heraclito vero idem *Annus* erat 18800 communium annorum. Verum plerisque Platonis, *Vertens mundi Annus*, cujus Æstates atque Hyemes, juxta veterum Ægyptiorum Fastos, Ἐκπυρώσεις erant & Κατακλυσμοί, h. e. *Incendia atque Diluvia*, innumeris communium annorum myriadibus constare videbantur; quod & Ægyptii Sacerdotes serpente suo *Ouraeo* caudam corpore abscondente (ut supra ostendimus) significare volebant. Antiquissimus omnium fuisse videtur *Magnus Annus* Græcorum, Sibyllinis carminibus memoratus. Atque hic donec communis *Annus* decem tantum fuerat mensium, ad decem millia annorum, vel ut a Virgilio appellantur, *Magnos menses*, extendebatur. Postea vero accedentibus duobus aliis mensibus, & hic *Annus* in duodecim mille annos crevit; quæ quidem annorum Periodus per totum Orientem usque ad ipsos Sineses etiam hodie notissima est fabula. Vetus Pindari Interpres Græcus, ut jam memoratum est, Sibyllam scribit decem mundi Ætates per Metalla descripsisse, cum Hesiodus cæterique Poetæ compendii causa, quatuor *Magni Anni* Horas contenti sint

sint per Metalla depingere. Hujus calculi vestigia videtur & Cicero secutus dum *Vertentem* mundi *Annum* facit annorum 12854, referente Tacito apud ipsum Ciceronem 12554. Numerus sex millium sufficiebat Judæis, tam propter Sabbatismum, quam quod a Cataclysmo ad Ecpyrosin videntur numerare. Plurimum etiam variatum est in *Annorum* cujusque gentis initiis. Vetus Romanorum *Annus* Kalendis Martiis incipiebat, uti novus Kalendis Januariis. Ægyptii Caniculæ exortum *Anni* sui initium fecere. Athenienses vero primum Novilunium ab Æstivo Solstitio. Judæis autem *Civilis Anni* initium erat in Mense Tisri seu Septembri, Autumnali Æquinoctio; *Sacri* vero tempore Paschæ, quod erat in Mense Nisan, Verno scilicet Æquinoctio.

ANQUIRERE in Jure Romano dicitur qui studiose in Rei vel crimen vel pœnam *inquiri*t, quive stricto jure in aliquem lege agit; unde & *capite & pecunia anquisitus* quis dicitur, cui scilicet summi juris discrimen subire necesse est. *De Perduellione anquirere* apud Livium est pro *Perduellionis litem intendere*. Est autem *Anquiro* quasi ἁμπερῶ vel ἁμπερῶ, *Undiquaque* scilicet *tento*: Siquidem ut *Quinque* a Πέμπε, *Equus* ab ἵππος, *Quando* ab ἐπὶ ἂν δὲ, vel Æolico ἐπὶ ἂν δὲ, ita & *Quæro* vel *Quiro* a Πᾶρα deductum est. “*Anquirere* est *Circumquærare*.” Festus. “*Studiose* ab his siderum magnitudines & intervalla *anquirebantur*.” Cicero in *Tuscul.* “*Cum* Tribunus bis pecuniæ *anquisisset*, & tertio *capitis se anquirere* diceret.” *Livius*.

“**ANSA**, κύκλῳ, ὡτίον χρῆσθαι.” *Vet. Glossarium*. Vox Punica est אַסְנָא *Asna*, Hebræis אָזְנָא *Auzen*, quæ convenit cum Græca ὄυς vel ὄυα, *Auris*.

ANSER, Veteribus Celtis *Gansa*, uti & hodie Germanis *Gans*, Armenis րֶֿաֆ, Æolibus χάν, & communi Lingua χήν. *Anseres* Junoni (hoc est Lunæ) sacros fuisse Livius docet. *Quin* & in Juno-

nis Sacello alebantur sacri *Anseres*; imo & in Capitolio, in honorem illius Anseris, qui Gallorum nuntiaverat adventum, positus fuerat *Anser argenteus*, teste Servio. Solenni etiam die quotannis in pompa gestabatur Canis in crucem actus, & *Anser* lecticæ splendidæ inter pretiosa stragula infidens, in memoriam servati vigilantia *anserum* Capitolii, cum obdormissent canes, ut ostendit Plutarchus. "*Anser* solertiolem custodiam præbet quam canis." *Columella*. Imo Veteribus erant loco canum; quod & Ovidius in *Metamorphosi* confirmat:

Unicus anser erat minimæ custodia villæ.

Anseres autem etiam a Græcis in Templis servatos etiam Artemidorus Onirotites testis est. Ἱεροὶ οἱ χήνες καὶ ἐν ναοῖς ἀναστρεφόμενοι, h. e. *Sacri sunt anseres, & in Templis versati*. Verum ἀναστρεφόμενοι magis legendum, quod est, *enutriti*.

ANTÆ, lapideæ erant pilæ ad ostiorum latera positæ, Nonio *Quadræ columnæ* appellatæ, & Græcis *Παραστάδες* & Σταθμοί. "*Antæ, Παραστάδες*." Vet. Gloss. *Παραστάδες* autem Hesychio sunt Πρὸς τῆς πύλης τετραμυροὶ κίονες, h. e. *Muros versus conversæ columnæ*. Vitruvius *Antæ* dicuntur *Postes*, sive *Pilæ lapideæ in lateribus ostiorum*. Festo etiam *Antæ* quæ sunt latera ostiorum; atque *Antarium* bellum, quod ante urbem geritur. "*Antarium bellum, ὁ πρὸ τῆς πυλῶν πόλεμος*." Vet. Gloss. Dicitur autem *Antæ* tanquam a Græco Ἀντίαι.

ANTARII: Funes summa in trochlea religati, ducendis reducendisque ponderibus nati. *Antarius* autem a Græco Ἀνταίρω derivatur. "*Antarium, Ἀνταρμόν*." Vet. Gloss.

ANTE a Græco Ἀντι effingitur. *Antea* vero, Veteribus *Antidea*, ex *Ante* & *Ea* est.

ANTECANIS, quæ & *Canicula*, ex Græco Πρὸς κύνων efficitur.

T

ANTE

nis Sacello alebantur sacri *Anseres*; imo & in Capitolio, in honorem illius Anseris, qui Gallorum nuntiaverat adventum, positus fuerat *Anser argenteus*, teste Servio. Solenni etiam die quotannis in pompa gestabatur Canis in crucem actus, & *Anser* lecticæ splendidæ inter pretiosa stragula infidens, in memoriam servati vigilantia *anserum* Capitolii, cum obdormissent canes, ut ostendit Plutarchus. "*Anser* solertior custodiam præbet quam canis." *Columella*. Imo Veteribus erant loco canum; quod & Ovidius in *Metamorphosi* confirmat:

Unicus anser erat minimæ custodia villæ.

Anseres autem etiam a Græcis in Templis servatos etiam Artemidorus Onirocrites testis est. ἱεροὶ οἱ χῆνες καὶ ἐν ναοῖς ἀναστρεφόμενοι, h. e. *Sacri sunt anseres, & in Templis versati*. Verum ἀναστρεφόμενοι magis legendum, quod est, *enutriti*.

ANTÆ, lapideæ erant pilæ ad ostiorum latera positæ, Nonio *Quadræ columnæ* appellatæ, & Græcis Περσάδες & Σταθμοί. "*Antæ, Περσάδες*." Vet. Gloss. Περσάδες autem Hesychio sunt Πρὸς τοῖς πύλαις τετραμυροὶ κίονες, h. e. *Muros versus conversæ columnæ*. Vitruvius *Antæ* dicuntur *Postes*, sive *Pilæ lapideæ in lateribus ostiorum*. Festo etiam *Antæ* quæ sunt latera ostiorum; atque *Antarium* bellum, quod ante urbem geritur. "*Antarium bellum, ὁ πρὸ τῆς πυλῶν πόλεμος*." Vet. Gloss. Dicitur autem *Antæ* tanquam a Græco Ἀντίαι.

ANTARII: Funes summa in trochlea religati, ducendis reducendisque ponderibus nati. *Antarius* autem a Græco Ἀνταίρω derivatur. "*Antarium, Ἀνταρμόν*." Vet. Gloss.

ANTE a Græco Ἄντι effingitur. *Antea* vero, Veteribus *Antidea*, ex *Ante* & *Ea* est.

ANTECANIS, quæ & *Canicula*, ex Græco προκύνων efficitur.

T

ANTE

ANTECESSOR, Πρόδρομος, προηγούμενος. *Antecessores* non solum Decessores & Majores dicebant Veteres, verum etiam Magistros ludorum: Et Justiniano Professores Juris Civilis. Erant & in Militia *Antecessores Equites*, & *Antecessores Agminis*. Quin & in *anteceffum* dabantur nummi, ubi scilicet vel debitum ante diem solutum est vel præ manu pecunia data est. *Cedo* autem, unde hoc Nomen cum multis aliis formatum est, a Græco χάζω, quod Æolice χάδω est, deducitur. Dicitur enim *Antecessor* tanquam Ἀνιχάζωρ.

“ ANTEFIXA: Quæ ex opere figulino testis adfiguntur sub stillicidio.” *Festus*. “ *Antefixa* fictilia Deorum Romanorum ridentes.” *Livius*. Avicularum forsan hæc erant oracula: Siquidem in istis bonæ scævæ causa nidulatae sunt aviculæ, uti par est credere, sicuti & nostris temporibus in ampullis dictis avicularibus. Ab ἔιγω, *Impello*, sic ἐπέιγω; ut ab ἔιγω altera Dialecto ἐφείγω, unde & Latinum *Figo* deductum videtur.

ANTELII *Dæmones* Tertulliano dicuntur Dii qui pro foribus Veterum stabant. Apud Græcos Apollinem Θυραῖον & *Antelios Dæmonas* ostiorum præsides legimus. Ἀνιήλιοι θεοὶ οἱ πρὸ τῶν πυλῶν ἰδρυμένοι. *Hesychius*. h. e. *Antelii Dii pro foribus positi*. Item, Ἀνιήλιος ὁ ἀντικεῖν ἡλίου ἰδρυμένος βωμὸς ἢ θεός. h. e. *Antelius quod contra solem positum est, vel Altare vel Numen*.

ANTENNÆ, tanquam utrinque tenta, ab ἄντι vel ἄμφι & Æolico τένω vel τένω pro τείνω, quasi tu dicas *Antenta*; namque utrinque tenditur velum.

ANTEPAGMENTA: Ornamenta foribus imposita, Deorum scilicet vel hominum vel etiam aliarum rerum figuræ. Latinis & *Pango* & *Pago* est pro Æolico πάγω, quod & pro πήγω, vel πήγνυμι. Est igitur *Antepagmentum* tanquam Ἀντιπαγόμενον, “ vel Ἀντιπεπαγμένον. *Antipagmenta*, προπήγματα.” *Vet. Gloss.* “ *Antipagmenta*, Valvarum ornamenta.” *Festus*.

ANTE-

ANTEPILANI, Antesignani appellati sunt in Militia Romana, quod scilicet *ante Pilanos* vel Triarios in antiqua Militia procederent: In nova autem Militia & ipsi Pilani in Principiis & Antesignanis erant. Est autem *Pilum* a Græco πῆλον, quod inter alia & *Pistillum* significat. Concipi possit Æolica Lingua Ἀντιπιδανοί. Vide plura in ACIES, & in ANTESIGNANI.

ANTERIDES, Ἀντήριδες, apud Vitruvium fulcra sunt muris objecta, quæ fabricam sustinent. Ab Ἀντι, *Contra*, & ἑρείδω, *Fulcio*.

ANTES, notante Philargyrio, Catoni erant ordines militum agminatim incedentium. Festo autem *Antes* sunt extremi ordines vinearum;

Jam canit extremos effætus vinitor antes. Virgil.

Unde & Vetus Glossarium, “Antes, οἱ τῷ ἀμπέλων “σίχοι.” Item “Antium, τάξεων, ὀρχάτων.” Est igitur *Antes* quasi Ἀνατάσεις, vel Æolice Ἀντάσεις; *Extensiones* scilicet *ordinum*; non autem ab *Ante*.

ANTESIGNANI, duplici intellectu apud Autores dicuntur: Siquidem veteri Militia *Antesignani* appellati sunt levis armaturæ milites, *Rorarii* scilicet & *Velites*; in quorum locum a Marii temporibus Vexillarii Legionum (qui & *Exculcatores* Vegetio dicuntur) subierunt. Hi autem vel speculatum vel pabulatum, vel etiam ad occupandum aliquod præsidium ab Imperatore præmitti consueverunt. In posteriore vero Militia, ubi jam Triarii una cum signis translati sunt, primum agmen gravis armaturæ *Antesignani* appellabantur, & Græcis Scripto-ribus Προμαχοὶ τῷ Σημείων, quibus & *Postsignani* Βοηθοὶ sunt: Ut universus Exercitus in primam aciem divideretur & subsidium, omnesque in procinctu milites *Subsignani* dicerentur; atque adeo *Antesignani* primi *Subsignanorum* fuerint, ut docte Hermannus Schelius ad Hyginum. Erant etiam *Antesigna* & *Postsigna*

Postsigna veteri vocabulo *Antesignanorum* & *Postsignanorum Stationes*. Probabile est autem Latinis vocem *Signum* corrupte fuisse prolatum pro eo quod Græcis est *Στίγμα*. Vide plura in *ACIES*.

ANTESINISTRA, in auguriis dicebatur avis quæ a meridie dextrorsum, hoc est, secundum Romanorum Disciplinam, Occidentem versus, volabat, quod in cornicum auguriis infaustum erat. Ita enim noster Maro;

Antesinistra cava monuisset ab ilice cornix.

Siquidem prodente Cicerone De Divinatione, "Cornix a sinistra, corvus a dextra ratum facit." In prima tamen Ecloga *Sinistra* pro *Antesinistra* positum legimus; cujus rei causam ibidem vir magnus ostendit: "Haud ignoro (inquit) quæ mala sunt
" sinistra nos dicere, etiam si dextra sint." Atque hic loquendi mos a Græcis tractus est, quibus sinistra mundi pars occidentalis est, adeoque infausta. Atque hæc quidem constituta sunt de diverso imaginum situ, quæ in Templis fuerant utrique genti. Ita enim Sextus Pompeius Festus in voce *Sinistra aves*: "A Deorum sede (cum in meridiem spectes,
" ad sinistram sunt partes mundi exorientes, ad
" dextram occidentes) factum arbitror ut sinistra
" meliora auspicia quam dextra esse existimentur.
" Idem fere sentiunt Sinnius, Capito & Cincius." Quæ verba ab eruditis viris pessime accepta sunt, cum Deorum sedem Septentrionem intelligant. Ansam errori præbuit turbata sententia; nam Librariorum vitio post *Deorum sede*, omissa est Coniunctio *Siquidem*, ut quæ proxime sequuntur *ἄγμεος*, vel *ἐν παρυεῖσι*, proferantur. Ut *Dextra* Latinis est a Græco *Δεξιτέρα*, ita & *Sinistra* a *Σίτω*, quod *Nocere* est, quasi *Σινιστέρα*, sive *Nocentior*, nominata videtur: Ut sit *Antesinistra* Græcanica forma quasi *Ἀντισινιστέρα*, h. e. *Sinistræ contraria*. Hæc male intellecta

telleſta ſunt a Joanne Baptiſta Bello in Libro De Partibus Templi Auguralis.

“ ANTESTARI, *μαρτύρεσθαι*.” Vetus Gloſſ. Componitur iſta vox ab *Am* pro *ἄμφι*, & *Testis*, quod a Græco *θέμις* eſſe ſupra oſtendimus in AD-TESTATA. *Anteſtandi* morem ita prodit Vetus Horatii Scholiaſtes: “ Nam hæc erat conſuetudo, “ ſiquis vadato non paruiſſet, ei adverſarius al- “ quem de præſentibus *anteſtabatur*, id eſt, tange- “ bat ejus aurem & dicebat, Licetne anteſtari? “ Si reſpondiſſet ille, Licet, tunc injiciebat vada- “ tus manum in eum qui non paruiſſet, & ducebat “ in judicium; aliter ſi injiciebat manum, injuria- “ rum poterat accuſari.” Leno ad Satyrionem Paraſitum, in Plauti Perſa: “ Nonne anteſtaris?” cui Paraſitus, “ Tuane ego cauſa, Carnifex, cui- “ quam mortali libero aures atteram?” De hac autem Lege Duodecim Tabularum hiſ verbis cau- tum eſt; “ Si viſ vocationi fuat, em teſtamini; “ igitur em capito anteſtari.” Erat autem infima auricula memoriæ ſacra apud Veteres, prodentibus Plinio atque Servio.

Cynthius aurem
Vellit, & admonuit.

Virgil.

ANTHINÆ, *Ἀνθιναι*, Piſturatæ veſtes, opere ſcilicet Phrygionico.

“ ANTIÆ, muliebres capilli demiſſi in frontem “ appellati ex Græco videntur: Quod enim nos “ *Contra*, illi *Ἀντι* dicunt.” *Festus*. “ Antiæ, *κό- “ μαι δὲ τῶν κεφαλῶν κρεμάμεναι γυναικῶν*.” Vet. Gloſſ. “ *Antiæ, προνόμιον*.” Aliud Gloſſ. “ *An- “ tiæ, τείχεα αἱ μετὰ τῶν κεράτων τῶν βοῶν*.” Aliud Gloſſ. Vide in CAPRONÆ. Græca vox *Antiæ* eſt, quaſi *Ἀντιαι*, nam ſubauditur *κόμαι*.

ANTICOENIUM, *ἐπιφαγία*, vel *Guſtatio*, vel *Guſtus*, ubi jam a balneo ad cœnam ventum eſt, Ve- teres

teres vel solo pane, vel etiam ovis vesci consueti sunt. Appellatum est & *Antecæna* & *Procænium*. *Cæna* vox Celtica est, Sabinis *Scensa*, autore Festo. Britannis nostris *Kenia* est, quæ vox a *Ken* vel *Kend*, quod est *Caput* vel *Primum*, deducitur. “ *Cæna* “ apud Antiquos dicebatur quod nunc est *Prandium*: *Vesperna*, quod nunc *Cænā* appellamus.” *Festus*. Celticum etiam *Ken* ad Græcum κῶν refferri videtur: unde & Latinum *Conisso* vel *Quinisso*, Græcis Κορύσσω.

ANTICUM, supple *Ostium*, Græcis Πρόθυρα: Dicitur & *Antica*, suppressa scilicet *Janua*. Veteri Glossario Πραθύρα est & Πραθύριον; verum legendum Πρόθυρα & Προθύριον: Uti & *Posticum* vel *Postica*, iidem Glossario Πραθύρα κατόπιν τῆς οἴκης; ubi etiam reponendum Πρόθυρα. *Anticum* derivari ab Ἀντί, quasi Ἀντικόν, uti & *Posticum* ab Ὀπισθεν, quasi Ὀπισθικόν, nemo est qui non videat.

“ **ANTIGERIO** Antiqui pro *Valde* dixerunt.” *Festus*. “ *Antigerio* nemo nisi ambitiosus utetur.” *Quintilianus*. “ *Antigerium*, Quemadmodum, in primis.” *Isidori Gloss.* Lege, *Admodum*, in primis, h. e. *Anteferenter*. Nam sive φέρω sive βέρω, sive γέρω Æolice dixeris, tantundem est. Est igitur *Antigerio*, Προφόρος vel *Præsertim*. *Quintiliano* idem est *Antigerio* quod *Oppido*.

ANTILENA, ab eo quod est Græcis Ἀντί & Εἰλέω, *Volvo*, quasi Ἀντίελημα: Eadem forma & *Postilena* dicitur, quasi Ὀπισθείλημα.

ANTILUDIA *Apuleio* & *Symmacho* *Prolusionis* dies dicitur, quo ante ostendebantur quæ *Circensibus* & *Festis* magnis facienda erant. *Simplicius* est ut *Ludus* vel *Lusus* derivetur a Græco λύττω vel λύσσα, *Furor* vel *dementia* (quo referendum est & *Hebræum* לִּטְסָה *Luts*) quam ut a *Lydis* petatur.

“ **ANTIPANNI**, Ἀντίπανα, fasciæ quibus interior pars vestis prætexebatur.” *Salmasius*. Latinum

num *Pannus* a Græco πῆνϙ est, quod Æolice profertur πᾶνϙ.

ANTIQUARE est in morem pristinum reducere. *Festus*. “*Antiquare*, ἀρχαιῶσαι.” Vet. Gloss. *Antiquus* autem est compendio scriptum pro *Antævicus*: Sicut enim Græcis ἀρχαῖϙ ab ἀρχῇ & αἰῶν dicitur; ita & Latinis *Antiquus* ab *Ante* vel ἀντὶ & *Ævum*, quod & ipsum a Græco αἰῶν vel αἰῶν est.

ANTIQUARII: In scrinio Magistri memoriæ septem erant *Antiquarii*, qui conservabant Libros, & vetustate corruptos describebant. Erant & *Antiquarii* Archivorum Curatores, & Bibliothecarum compositores, qui & *Librarii* Veteribus appellati sunt.

“**ANTIUS**, i.e. Excruciatos.” *Festus*. Verum legendum *Anctius*, quod vetuste positum pro *Anxios*. “*Ancti*, ἀγχόμῃοι.” Vet. Gloss.

ANTISTES, *Antistitor* & *Antistita*, idem quod Græcis προσητής & προσητής. Veteribus etiam Græcis ἀντὶ erat pro πρὸ; ut sit *Antistes* quasi ἀντιστάτης. Quintiliano dicitur *Jures Antistes* pro *Consultus*, cum *Antistites* fere sint qui Sacris & Ceremoniis profunt.

ANTIVESTRÆUM, Ptolemæo ἀντιβεστρον, Dumnoniæ Promontorium, ipsorum Dumnoniorum veteri sermone, quo & Aremorici Galli utuntur, *An divex tir*, quod est *Finis terræ*, quod & nos vertimus, **The Lands end**.

ANTLARE, *Haurire*, a Græco ἀντλᾶν, quod & ipsum ab ἀνὰ, *Sursum*, & τολᾶω, *Tollo*. Male confunditur cum *Anclare*.

ANTONA in Britannia nostra & fluvius est & ejusdem nominis oppidum, Saxonibus Norþanton, quod est, *Septentrionalis Antona*, cum sit & altera *Australis* appellata. Plene scribenda foret *Avontona*, quod Britannis *Amnem distentum* sonat: Si quidem illis *Av* idem quod Veteribus Græcis ἄν vel

vel ^{Ἀφα}, hoc est, *Aqua*, dicitur: Atque ab *Av* Diminutiva forma dicitur *Avon*, *Fluvius*. *Tyn* etiam illis pro *Distento* est, a Græco *τέινω*, unde & *Tina* fluvius, quod ad antiquum Gabrocentum & Novum Castellum fluit. Ex *Antona* autem, vel altera Dialecto *Antina*, veteri prolatione fit *Annina*, ex quo tandem *Nin*, hodiernum fluminis nomen. Quin & altera *Antona* Nennio dicitur *Trabannon*: Nam *Trabannoni* ostium posuit pro eo quod Ptolemæo etiam corrupte scribitur *Trisantonis* ostium, cum deberet scribi *Trabantonis*, ut ex Nennio apparet. Nam *Trabanton* ulteriorem *Antonam* Britanni sonat. Camdeni *Traeth Anton* nihil hic facit, quod nova vox *Traeth* a Latina *Tractu* sit, quod ille ignorabat.

“**ANTRAS**, Convalles, vel arborum intervalla.” *Festus*. Verum Magnus Scaliger ostendit reponendum esse *Ancras*. “*Ancræ*, ^{Ἀγκραι}, “*ἀνλῶνες*.” Vet. Gloss. “*Angræ*, Intervalla arborum vel convalles.” *Isidori* Gloss. Aliud etiam Gloss. “*Ancræ*, ^{Ἀνκρά}.” *Ancra* autem corruptum est ex Græco ^{Ἀγκρᾶ}, Lacedæmoniis ^{Ἀγκρᾶ}.

“**ANTROARE**, Gratias referre: *Truant*, *Moment*. *Truam* quoque vocant quo permovent coquentes exta.” *Festus*. Vide in **AMTRUARE** & **ANDROARE** supra.

ANTRUM, ^{Ἀντρον}, Caverna nativa, cum Speculunca sit arte effossa. Veteribus *Antra* terrestrium & infernorum Numinum Tempia fuerant, & rusticorum domicilia, præsertim vero latrocinantium. Erant & Romæ in Amphitheatris *Antra*, Hypogæa quædam quibus servabantur Fera.

ANUBIS, ^{Κυνόκεφαλῶν} sive canino capite fuerat, altero nomine *Hermanubis* appellatus, Cynopolitarum summum Numen. Ἐξῆς δὲ ἐστὶν ὁ Κυνωπολίτης Νόμος, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἀνυβίς τιμᾶται, ὃ πῶς καὶ τιμῇ ὃ σίτισις τέτακται τις ἰερεὺς. Strabo. Deinde sequitur *Cynopolitanus Nomus*, & *Canum civitas*, in
qua

qua Anubis colitur, & canibus honor & sacer quidam cibatus decretus est. Solis animam canibus inesse, felibusque Lunæ, veteribus Ægyptiis persuasum est: Quo factum est quod cane vel fele mortuo, veluti in summo luctu & caput & totum corpus raderent, ut ostendit Herodotus. Sive igitur *Solem* dicas sive *Mercurium* tantundem est. Ægyptiorum fermone *Χανύε*, vel *Χνύφης* (unde & *Ἀνύε* Græcis dicitur) *Donum serpentis* sonat: Illis enim *χέν*, *Gratia* est, & *ὄφει*, *Serpens*. Siquidem Typhonis sive Serpentis filius fertur. Neque mirari subit Veteribus *Solem* pro *Plutone* vel *inferno Numine* fuisse, cum constet fuisse illis *Elysium* sive *Orcum* pro *Solis domicilio*, Homero *Ἄιδου* toties appellatum. Apud Inferos igitur veluti domo sua quaque nocte quiescit, apud Superos vero interdium, Græculi Principis ritu, vel venationi operam dat, vel Curule certamen peragit. Primi mortales ipsi venationibus maxime dediti & Deum venatorem putabant & venatorios canes hujus Numine credebant afflato, *Anubes* scilicet seu *Serpentis dona*.

ANULUS Diminutiva forma dicitur ab *Ano*, Circulo, tanquam *Ἀγκύλον*. *Anulis* autem Veteres digitos suos veluti coronabant, & per hoc consecrabant. Cœli figura maxime divina est, unde & vittarum & infularum, coronarum atque diadematum consecratio originem duxisse videtur. *Anulis* ferreis veteres Romani utebantur. Etiam Augusti ævo, ut Plinius autor est, major pars Judicum in *Anulo* ferreo erat, cum hoc tempore ferrei *Anuli* Plebeiorum essent magis proprii, utpote quibus aurei *Anuli* usus interdictus est. Nonnulli eo venerunt superstitionis, ut vel Deos in *Anulis* suis gestarent, quem morem Plinius improbat. *Anulus pronubus*, ut Tertulliano dicitur, Plinii ætate ex ferro fuerat; hic sponsæ a sponso pignori mittebatur. “ Etiam “ nunc *Anulus* ferreus mittitur absque gemma.”

U

Plinius.

Plinius. "Quarto autem digito inferebatur."
 Isidorus. Hujus meminit & Juvenalis Sat. sexta;

Et digito pignus fortasse dedisti.

Inter notissima est aureum *Anulum* fuisse Romanis inter Equestria ornamenta. Quinimo delicatulis tres erant *Anuli* in singulis digitis. "In omni articulo gemma disponitur." *Seneca Natural. Quæst.* Τὸν δακτύλιον οὐκ ἐπ' ἄκρῳ δακτύλῳ φορῆτέον τοῖς ἀνδράσι, γυναικεῖον ᾧ τῷτο. h. e. *Anulus non est in summo digito gestandus a viris; hoc etenim mulierum est.* Matronas nobiles etiam in cruribus aureos habuisse *Anulos*, plebeias vero argenteos, ostendit Vir egregius, Octavium dico Ferrarium De Re Vestiaria. Tandem eo vefaniæ ventum est, ut beatuli semestres *Anulos*, æstivos scilicet & hybernos gererent; quæ de re satis false Juvenalis:

*Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi,
 Crispinus, Tyrias humero revocantelacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.*

ANUS nomen suum ab *Anco* sortitum videtur, quo refertur & Græcum Ἀγκύλον. Quid enim *Anus* nisi podicis *circulus*?

"*ANUS* dicta est quod jam sit *sine sensu*, qui "*Græce* dicitur Νῆς." Festus. Vide supra in *ANAS*.

ANXIUS, idem quod supra *Anctius*, ab *Anco*, & Græco Ἀγχω.

ANXUR, in Panfæ Nomismate *Axur*, *Jupiter* Ἀξυρ, vel *imberbis*, atque ejus Numini sacrum *Anxur*, alio nomine *Terracina* appellatum, a Græco scilicet Τερχίνη, ob asperitatem montis, in quo sita est. "*Anxur* fuit quæ *Terracinæ* sunt." *Plinius*. "*Anxur*

“ *Anxur* vocabatur quæ nunc *Terracina* dicitur
“ *Volscæ* gentis, sicut ait *Ennius*;

“ *Volscus* perdidit *Anxur*.” *Festus*.

“ *APR* apud Antiquos dicebatur *Prohibe, com-
pesce*.” *Festus*. “ *Ape*, κώλυσον.” *Vet. Gloss*.
“ *Apet*, ὑποσβεῖν.” *Vet. Gloss*. *Apeo* a Præposi-
tione Ἀπὸ & ἔω, *Mitto*, deductum videtur.

“ *APENARI*, *Carrucarii*.” *Meursius*. Ἀπῆνη
δέ ἐστιν ἄρμα ἐξ ἡμιόνων ζευχθέν. *Pindari Interpres*.
h. e. *Apene* autem est *currus ex mulis junctus*.

APENNINUS corrupte dictum videtur pro
Alpenninus, quod Diminutivum Celticum est ab
Alpe; quasi tu dicas *parva Alpis*. Vide in *ALPES*.

APER, Græcis κάπερ, a κάπλω vel Σκάπλω,
Fodio, quod terram rostro aperiat. “ *Honori*
“ *Numinum* datur cornua sacrare cervorum, & a-
“ *prinos* dentes liminibus affigere.” *Symmachus*.
Primus Romanorum Rullus solidum *Aprum* convi-
vis proposuit.

APERIO, *Punica* vox est: *Hebræis* etiam פפר
Chapbar, pro *Fodio* est; quod & ipsum cum Græco
Σκάπλω vel κάπλω convenit, quod & vox κάπερ
pro *Apro* satis probat. Neque sane ambigo quin
& καπερώ fuerit *Æolibus antiquis* idem quod
Σκάπλω, cum adhuc retineatur *Latinis Frontem rugis*
caperare, pro *effodere*.

APERTURA *Tabularum* in *Jure* dicitur *Testamenti*
resignatio.

APERTIONES *Templorum Veteribus* celebratæ
sunt, vel in publica lætitia, vel in luctu, quo scili-
cet omnibus liceret *Deos* adire: Hoc significat *Ser-*
vius.

“ *APERTA*, idem *Apollo* vocabatur.” *Festus*.
Quasi Ἀπειρώτα, vel *Epirota*: Siquidem *Apollo Epi-*
rotarum Numen; nam in *Actio* colebatur. “ *A-*

Plinius. “ Quarto autem digito inferebatur.”
Isidorus. Hujus meminit & Juvenalis Sat. sexta;

Et digito pignus fortasse dedisti.

Inter notissima est aureum *Anulum* fuisse Romanis inter Equestria ornamenta. Quinimo delicatulis tres erant *Anuli* in singulis digitis. “ In omni articulo gemma disponitur.” *Seneca Natural. Quæst.* Τὸν δακτύλιον οὐκ ἐπ’ ἄλλῳ δακτύλῳ φορεῖσθαι τοῖς ἀνδράσι, γυναικεῖον γὰρ τῶτο. h. e. *Anulus non est in summo digito gestandus a viris; hoc etenim mulierum est.* Matronas nobiles etiam in cruribus aureos habuisse *Anulos*, plebeias vero argenteos, ostendit Vir egregius, Octavium dico Ferrarium De Re Vestiaria. Tandem eo vefaniæ ventum est, ut beatuli semestres *Anulos*, æstivos scilicet & hybernos gererent; quæ de re fatis falso Juvenalis:

*Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi,
 Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.*

ANUS nomen suum ab *Anco* sortitum videtur, quo refertur & Græcum Ἀγκύλον. Quid enim *Anus* nisi podicis *circulus*?

“ *ANUS* dicta est quod jam sit *sine sensu*, qui “ Græce dicitur Νῆς.” Festus. Vide supra in *ANAS*.

ANXIUS, idem quod supra *Anctius*, ab *Anco*, & Græco Ἀγχω.

ANXUR, in *Pansæ* Nomismate *Axur*, *Jupiter* Ἀξυρ, vel *imberbis*, atque ejus Numini sacrum *Anxur*, alio nomine *Terracina* appellatum, a Græco scilicet Τερχίνη, ob asperitatem montis, in quo sita est. “ *Anxur* fuit quæ *Terracinæ* sunt.” *Plinius.* “ *Anxur*

“ *Anxur* vocabatur quæ nunc *Terracina* dicitur
“ *Volscæ* gentis, sicut ait *Ennius*;

“ *Volscus* perdidit *Anxur*. ” *Festus*.

“ *APRE* apud Antiquos dicebatur *Prohibe*, com-
“ *pesce*. ” *Festus*. “ *Ape*, κάλυσον. ” Vet. Gloss.
“ *Apet*, ὑποσοβῆ. ” Vet. Gloss. *Apeo* a Præposi-
tione ἄπο & ἔω, *Mitto*, deductum videtur.

“ *APENARI*, Carrucarii. ” *Meursius*. Ἀπῆνη
δέ ἐστιν ἄρμα ἐξ ἡμιόνων ζευχθέν. *Pindari* Interpres.
h. e. *Apene* autem est currus ex mulis junctus.

APENNINUS corrupte dictum videtur pro
Alpenninus, quod Diminutivum Celticum est ab
Alpe; quasi tu dicas *parva Alpis*. Vide in *ALPES*.

APER, Græcis κάπεϑ, a κάπῳ vel Σκάπῳ,
Fodio, quod terram rostro aperiât. “ *Honori*
“ *Numinum* datur cornua sacrare cervorum, & a-
“ *prinos* dentes liminibus affigere. ” *Symmachus*.
Primus Romanorum *Rullus* solidum *Aprum* convi-
vis proposuit.

APERIO, Punica vox est: Hebræis etiam צפח
Chaphar, pro *Fodio* est; quod & ipsum cum Græco
Σκάπῳ vel κάπῳ convenit, quod & vox κάπεϑ
pro *Apro* satis probat. Neque sane ambigo quin
& καπεϑῶ fuerit Æolibus antiquis idem quod
Σκάπῳ, cum adhuc retineatur Latinis *Frontem* rugis
caperare, pro *effodere*.

APERTURA *Tabularum* in Jure dicitur *Testamenti*
resignatio.

APERTIONES *Templorum* Veteribus celebratæ
sunt, vel in publica lætitia, vel in luctu, quo scili-
cet omnibus liceret Deos adire: Hoc significat *Ser-*
vius.

“ *APERTA*, idem *Apollo* vocabatur. ” *Festus*.
Quasi Ἀπειρώτα, vel *Epirota*: Siquidem *Apollo* *Epi-*
rotarum Numen; nam in *Actio* colebatur. “ *A-*

“*pertai fertur dictio si intelligas.*” *Pacuvius in Ar-
morum Iudicio.*

“**APEX**, Sacerdotum insigne.” *Festus.* Eum
sic describit Servius: “*Apex* dicitur in summo
“*Flaminis pileo virga lunata.*” Atque iterum,
“*Apiculum filum, quo Flamines relatum apicem*
“*gerunt.*” *Virgulæ* autem isti lanæ albæ cir-
cumligatæ sunt. *Albogalerus* pileus erat Flaminis
Dialis proprius, *Apices* reliquorum Flaminum &
Sacerdotum, uti *Tutulus* Pontificum. Autore Dio-
nyfio Halicarnasseo *Apex* Pileus erat Epiroticus
Græcis *Κυβέσσια* dictus. Non erat igitur Pileus ap-
pellatus *Apex*, nisi Figurate; cum *Apex* fuerit pilei
virgula lunula circumdata. Atque hoc ostendit
vetustissimum fuisse Romanis, uti & reliquis popu-
lis, Lunæ cultum. Neque fane aliud fuisse videtur
lanatus iste *Apex* quam Divæ pila seu rudis statua,
vel magis Herculis, quem Ægyptii credebant Lu-
na, veluti navigiolo vectum, vel etiam Isidis, quam
etiam in Lunæ scapha navigasse persuasum est.
Erat autem antiquissimus Lanæ usus pro Numi-
num vestitu, cum nondum conficeretur pannus.
Unde & lanæ Larium effigies sive pilæ, in com-
pitis olim suspendebantur, autore Festo. Est igitur
Apex idem quod *Spica* vel *Spiculum*, pro quo
nos vulgo *Pica* dicimus. Veteres etiam *Picos* &
Picas aves a rostrorum acumine dixere: Quin &
antiquis Gallis *Beccus* erat pro *Rostro*, uti & ho-
diernis Britannis *Pig*, vel potius *Pic*; unde & Ger-
manis Verbum **Picken** pro *Pungere* est. *Apex*,
Apica, *Apeca*, *Beca* conjunxit Octavius Ferrarius
De Re Vestiaria. Ut sit *Apex* quasi ἁ πῖξ. Quin
& Græcum Σπάχης, *Spica*, corrupte dici pro Σπάχης
credibile est, uti & κίτλα pro κίπα, atque illud ite-
rum esse inversum pro πίνα, quod & in aliis voci-
bus passim cernere est: Neque fane Verbum *Piso*
vel *Pinso*, & Græcum Πίσω alio quam ad πίνα re-
feruntur;

feruntur; uti & πύξ pro *Pugno*, unde πύξινς, *Pugil*, & Latinum *Pungo*. Erant *Apiatæ* Veterum mensæ, figuris scilicet *apium* inspersæ.

APEXABONES & *Longabones* inter farcimina quæ ex sanguine & comminutis pulmonibus confecta sunt, Arnobius recenset. Scribuntur etiam *Apexavo* & *Longavo*, ex quo corrupte scribitur & *Longano*. Videtur factus *Apexabo* ex animantis ventriculo, fastigio in *apicem* ex colligatione acuminato, & *Longabo* contra ex intestino. Ultima pars vocis ab 'Αω vel 'Αφω, *Flo*, ob inflationem scilicet, deduci videtur. Siquidem occurrit & *Longao*. Sive igitur *Apexabo* sive *Apexavo* sive *Apexao* scribas, tantundem erit.

APHÆΛ, & *Apbetor*, 'Αφαία & 'Αφέτωρ, Apollinis atque Dianæ vetusta Epitheta, a Verbo 'Αφίημι, ob *jaculandi* scilicet peritiam. 'Αφαία autem Ægionetis erat perpetuum Dianæ nomen.

APHRODITA, 'Αφροδίτη Græcis dicitur Veneris Numen, quasi 'Αερε δίτη, quod est, *Puella duplex*, quoniam 'Ανδρόγυνος erat *Dea Cypria* sive *Luna*, Ægyptiis etiam modo *Hercules*, modo *Isis* Lunari scapha vectus ferebatur. Neque Latinum *Veneris* nomen quicquam aliud sonat quam Βιάνωρ, vel Διάνωρ, quod est, *Duplex vir*; cujus sepulchri tanquam fabulosi cujusdam Herois, mentio fit in nona Virgilii Ecloga, quod tamen magis *Stela* fuerat hujus Divæ, siquid in tantis tenebris divinari licebit. *Venus* autem ideo mari orta creditur, quod modo cymba, modo disco vehatur, unde fabula *Veneris* 'Αναδυομένης, & *dimidiatæ Veneris* e mari emergentis figura, & Epitheton 'Αφροχρυσείας, sive *Spumigenæ*; quod a prava 'Αφροδίτης prolatione originem suam ducit: Neque enim omnia vere vel scripserunt Veteres, vel protulerunt.

APINÆ, Gerræ, nugæ. " *Apinæ tricæque.*" Martialis. " Vergiliarum exortu generantur vino-
" si, mulierosi, *apinari*." *Julius Firmicus in Astro-*
nomicis.

nomicis. Ut *Tricæ* dicuntur a Græco *Τρίχες*, quæ *Pili* sunt, ita & *Apinæ*, a *Pinnis* vel *Pennis*: Quæ utræque res sunt levissimi momenti; ut sint *Apinæ* tanquam *Αἰ πίνναι*.

“*APICA* dicitur ovis quæ ventrem glabrum habet.” *Festus.* “Ovem collum & ventrem pilosum habere oportet: Quæ id non haberent, Majores nostri *Apicas* appellabant, & rejiciebant.” *Varro.* Græcum est *Ἀπείκη*, quæ vellus non habet.

APIS eandem habet originem quam & *Apex*, quasi *Ἀ πῆξ*, quod vel e Teutonico sermone constat: Siquidem & nobis *Bee* vel *Bîz* vocatur a *Becco* scilicet, vel *Stimulo*. Advertendum est autem Veteribus *Apes* fuisse pro *Nymphis*: Hinc & *Fabula de Melissis Jovis Nutricibus.* Quin & *Μελισσαι* dicebantur *Nymphæ*, atque harum *Antris Apeculæ* a *Pictoribus* appingi consuevere. Jovem autem *apibus* nutritum ostendit *Maro*;

*Curetum sonitus, crepitantiaque æra secutæ,
Diætæ cæli Regem pavere sub antro.*

APIS, *Memphitarum Numen*, origine fuerat Græca; & *Argivorum* fuisse primum ostendit noster *Augustinus.* Græci dicebant *Ἐπαφόν*. Ὁ δὲ *Ἀπὶς* ἦν ὁ *Ἐπὶ τῶν ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶν Ἐπαφόν*. *Herodotus. h. e.* *Apis autem secundum Græcorum linguam Epaphus est.* Corrupte autem concipitur *Ἐπαφόν* pro *Ἀππαπφόν*, *Syris* *Ἀβώβα*, h. e. *אבא אבא* *Abba Haabba*, quod est *Pater patris*, *Πατὴρ* scilicet ἢ *Κύριος* *ἡλὶς*, ut *Plutarchus de Apolline.* *Ægyptiis* autem proferebatur modo *Ὠφίς*, modo *Ὠμφίς* & modo *Ἀπωπίς*; quem, ut *Diodorus* tradit, alii *Jovem*, alii *Bacchum* dicebant. Hujus Dei *Symbolum*, seu potius *viva Imago*, *Bos* erat, quem *Tibullus* dicit *Memphitem.* *Fulgure*, ut vulgo persuasum est, genitus hic erat, ob albam scilicet notam quam oportuit eum in fronte gerere. Alter *Bos* qui *He-liopoli*

liopoli alebatur, quia antiquior multo, hujus ferebatur pater; nomen huic erat *Mneui*: Uterque tamen Osiridi, hoc est, Deo Luno vel Baccho facer, ob cornua & agriculturæ usum. Ἰὼ *Apis* mater, non minus veteribus Argivis quam Ægyptiis Luna fuerat, sed Ἀνδρόγῳ, modo *Taurus* modo *Vacca*: Nam & exclamatum est Ἰὼ Παῖαν, Ἰὼ Βάκχῃ. Et Clarii Apollinis Oraculo *Bacchus* Deus frugum scilicet, vel Autumni Numen Ἀἶρος Ἰάω, seu *Mollis Iao* dicitur. Quam vocem *Liberum* & *Liberam*, Κόρον καὶ Κόρην, vel magis *Juvenem* significare suo loco dicemus. Neque soli Ægyptii (ut obiter hoc moneam) parcebant pecoribus, & abstinebant ab esu boum. Antiqua erat Atheniensibus Lex βῶν ἀροῖται μὴ θύειν, h. e. *Bovem aratorem non mactare*. Aratus etiam ferreo demum sæculo hoc factum tradit, a sævioris scilicet ingenii mortalibus:

Οἱ πρῶτοι κακότερον ἐχαλκίδσαντο μάχαιραν,
Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροῖται.

Quæ sic vertit Germanicus in Aratæis;

*Ferrique invento mens est lætata metallo,
Polluit & taurus mensas adfuetus aratro.*

Πρῶτοι δὲ Ἀθιωᾶοι ἐχαλκίδσαντο τὴν ποικίλων βοῶν. Φασὶ δὲ καὶ ὅτι Ὀδυσσεὺς ἐταίρους ποικίλους βῶς καλεδιδωκέναι ὠργίσθη δὲ ὁ Ἥλιος, ἐπεὶ οἱ ἀροῖται βόες τὸν ὅραν ἡμᾶς τὴν ἡλιον αἰτιοί εἰσι. Theon, Arati Scholiastes. h. e. *Athenienses primi de hujusmodi bobus gustaverunt: Ferunt & Ulyssis socios tales boves comedissee. Sol autem vehementer iratus est, quod aratores Boves in causa sint quod Solem videamus.* Varro etiam togatorum doctissimus, ita de Bove scribit: “ Hic socius hominum in rustico opere, & Cereris minister: Ab hoc antiqui manus ita abstinere voluerunt, ut capite sanxerint, si quis occidisset.” “ Tantæ apud Priores curæ fuit

“ fuit (inquit Plinius) ut sit inter exempla, dam-
 “ natus a Populo Romano, die dicta, qui occide-
 “ rat bovem, actusque in exsilium, tanquam colo-
 “ no suo interempto.” Vide plura in *Porphyrio*
Περὶ Ἀποχῆς. Hæc autem subjecimus ne nimis deri-
 derentur Ægyptii. Neque omittendum fuerat vel
 ipsum Mosem *trituantis Bovis* habuisse curam.
 Verum, ut ad propositum revertar, dubitari possit,
 utrum Peloponnesus Homero dicatur Ἀπὶ γαίῃ, a
 Deo *Api*, ut vulgo creditum est, an magis Ἀπία
 fuerit primis temporibus pro *Patria*, ut sit Ἀπὶ
 γαίῃ, *Patria terra*. Certe tale quid significare vi-
 detur Herodotus, cum scribat ipsam *Terram* Scy-
 this, hoc est, ut puto, Thracibus, Ἀπίαν appella-
 tam.

APISCOR, tanquam a Græco Ἐπίσκομαι; nam-
 que altera derivatio ab *Apeo* aliena est a sensu. Vide
 in ADIPISCOR.

APIUM, Græcis Σέλιον. Hæc herba tam mares
 quam fœminas steriles facere credebatur, atque
 ob eam rem inter infelices habebatur, sepulchraque
 ea coronata sunt. Σύμβολον Νεμέων Σέλιον χλωρὸν,
 Ἰσθμίων ξηρόν. Pindari Scholiastes. h. e. *Symbolum Ne-*
meorum, Apium viride; Isthmiorum autem aridum.
 Erant autem ista Certamina, uti fere cætera, Ludi
 sepulchrales. In Nemeis *Apio* utebantur viridi, ob
 immaturam Archemori pueri mortem. Quare mihi
 videtur *Apium* quasi Ἀάπιον vel Ἀπίον (Latinis *Im-*
pium) dici. Ponitur autem Latina vox *Pius* per
 Aphæresin pro Græco Ἡπιῶ, vel magis Ἀπιῶ
 Æolica scriptura, quod ad Ἀππα, *Pater*, referen-
 dum videtur. Siquidem *Pius* proprie dicitur qui
 paterno affectu est. Ἀγαν ἀρεμοδίως τὸ ἐπιθέλον τῷ
 πατρὶ τὸ Ἡπιῶ ἀπέδωκεν. Theon. in Aratum.

APLUDA: “ Milii & panici & sesamæ purga-
 “ menta *Apludam* vocant.” *Plinius*. “ *Apluda* est
 “ genus minutissimæ paleæ frumenti, seu pani-
 “ ci.” *Festus*. “ Non hercle *Apluda* est hodie
 “ quam

ANTIQUITATUM ROMAN. 153

“quam tu nequior.” *Nævius*. Dici autem videtur quasi Ἀπλῆτα, quod Æolicum est pro Ἀπολύτη, q. e. *Abluta*.

APLUSTRE: Græcis Ἀφλασον, vel magis Ἀφλασον, quod Veteri Glossario est Πτερόν πλοῖς, h. e. *Ala navis*, seu *Antipagmentum*, corrupte *Amplustria*.

ΑΡΟΧΑ: Ἀποχή, Libellus accepti. Huic adversum est Ἀναποχή.

ΑΡΟΚΡΙΣΙΑΡΙΟΥΣ: Ἀποκρισιάρχοι, Constantini ævo dicebatur Ecclesiæ Legatus, qui scilicet Episcopi vice de negotiis Ecclesiæ respondebat. Atque hoc erat Grammaticorum pater Priscianus.

ΑΡΟΚΡΥΦΑ dicebantur Judæis Scripta vulgo Ἀποκεκρυμμένα, h. e. *in lucem non edita*, adeoque paucis nota.

ΑΡΟΔΥΤΗΡΙΟΥΜ seu *Tepidarium*, Græcis Ἀροδυτήριον, locus erat in Balneis, in quo lavaturi se exuebant. Erat autem, autore Baccio, contra *Theatridium* in prospectu platearum. In hoc lavantium vestes in capsis a capfariis servabantur, metu furum.

ΑΡΟΓΡΑΦΑ: Ἀπογραφὴ, aliis Ἀπόφασις, Exemplar seu *Apographum* erat Inventorii sive bonorum Repertorii: Vox Jurisconsultis usurpata.

ΑΡΟΛΕΚΤΙ: Ἀπόλεκτοι, Sanctius Concilium Ætolorum, prodente Livio.

ΑΡΟΛΛΟ: Græcis Ἀπόλλων, quasi Ἀπολλύων, Homero Δεινὸς Θεός, h. e. *Gravis Deus*; Pomponio Porphyrii, Horatii Interpreti, *Pestilens Deus*. Sol causa interitûs. “Solem execrantur & dum oritur & dum occidit, ut ipsis agrisque pestiferum.” *Pomponius Mela De Afris*. Revera hic erat maleficus & bisulcus Dæmon, πᾶν scilicet ὁ μέγας, qui, prodente magno Plutarcho & nostro Eusebio, Delphis sub Tiberio mortuus est. Hic simulabat se in sole aurigari, Medicum, Vatem, Venatorem & Citharædum fuisse. Ab Arcitenente isto non abludit Hebræorum Ζαλανάς, quod est Æolicum Ζαλάνύων pro Διαλάνύων, *spicula scilicet pertendens*;

dens; quocum convenit & vox Græca Διάβολος, cujus *Ignita tela* in Novo Testamento leguntur. De *Beelzebubo*, inter omnes convenit hunc fuisse Ἀπολόων Μύαρον, h. e. *Muscarum captatorem*, vel, ut a Julio Solino dicitur, *congregatorem*, ac si scriberetur Μυάγειρον. Quid quod per totam Iliada *Apollo* Malus Græcorum Genius compareat? Quin & in Apocalypsi Sancti Johannis Diabolus & Ἀπολλύων & Ἀβaddon dicitur. *Abaddon* autem (ut obiter hoc notem) Thema habet אבד *Abad*, *Periit*; atque ipsum *Abad* Græcum Ἀείδων sonat: Etiam Britonibus nostris *Bovid Vita* est, & *Anboud* est Ἀείου. Et ipsis Ægyptiis, ut ostendit Plutarchus in Iside, Ἀεὺδ locus erat sepulturæ.

APOLOGUS: Ἀπόλογος, Fabulæ Allegoricæ genus, veram historiam referens. Nam cum Ἀόγος Græcis sit *falsa Historia* seu *inanis Fabella*, Ἀπόλογος videtur *Abfimilis fictæ Fabulæ*, uti veritatis faciem induens. Ἀπό autem esse aliquoties Privativum alias ostendimus.

APOPHORETA: Ἀποφόρητα, quædam erant munuscula, vel etiam epularum reliquiæ, quæ a cœnis a convivis domum reportabantur. Atque hoc præcipue fiebat in Saturnalibus, Matronalibus, & in Publicis Spectaculis.

APOSTOLI: Patriarchæ quidam Judæorum, qui quoddam Judaicum Tributum Ἀποσολὴ dictum a populo exigebant. Qua de re vide *Juliani Epistolam ad Judæos*, in qua *Apostolen* istam illis remittit. Erant & Ἀπόστολοι Atheniensium Rei navalis Curatores, longe diverso sensu.

APOTHECA: Ἀποθήκη, cella erat vinaria, uti & Aromataria taberna, unde & Gallorum *Boutique*. Etiam Pharmacopœi nobis *Apothecarii* dicuntur.

APOTHEOSIS: Ἀποθέωσις, Consecratio Romanorum Principum; quæ quidem fiebat decretis a Senatu Templis, Sacrificiis & Sacerdotibus, tanquam novo Numini, & emissa Jovis Aquila e rogo ejus sepul-

sepulchrali. Hujus Consecrationis luculenta testis est Ara a Narbonensibus Divo Augusto etiam in vivis agenti dicata sub sequenti titulo :

T. STATILIO. TAVRO. L. CASSIO.
 LONGINO. COSS. X. KALEND. OCTOB.
 NVMINI. AVGVSTI. VOTVM. SVSCEP-
 TVM. A. PLEBE. NARBONENSIVM.
 IN. PERPETVVM. QVOD. BONVM.
 FAVSTVM. FELIXQVE. SIT. IMP. CAE-
 SARI. DIVI. F. AVGVSTO. P. P. PON-
 TIFICI. MAXIMO. TRIBVN. POTES-
 TATE. XXXIII. CONIVGI. LIBERIS.
 GENTIQVE. EIVS. SENATVI. POPV-
 LOQVE. ROMANO. ET. COLONIS. IN-
 COLISQVE. C. I. P. N. M. QVI. SE. NV-
 MINI. EIVS. IN. PERPETVVM. CO-
 LENDO. OBLIGAVERVNT. PLEBES.
 NARBON. ARAM. NARBONE. IN.
 FORO. POSVIT. AD. QVAM. QVOT-
 ANNIS. VIII. KAL. OCT. QVA. DIE.
 EVM. SECVLI. FELICITAS. ORBI.
 TERRARVM. RECTOREM. EDIDIT.
 TRES. EQVITES. ROMANI. A. PLEBE.
 ET. TRES. LIBERTINI. HOSTIAS.
 SINGVLAS. IMMOLENT. ET. COLO-
 NIS. ET. INCOLIS. AD. SVPPRICAN-
 DVM. NVMINI. EIVS. TVS. ET. VI-
 NVM. DE. SVO. EA. DIE. PRAESTENT.
 ET. VIII. KAL. OCTOB. TVS. VINVM.
 COLONIS. ET. INCOLIS. PRAESTENT.
 KAL. QVOQVE. IANVAR. TVS. ET.
 VINVM. COLONIS. ET. INCOLIS.
 PRAESTENT. VII. QVOQVE. IDVS.
 IANVARIAS. QVA. DIE. PRIMVM.
 IMPERIVM. ORBIS. TERRARVM. AV-
 SPICATVS. EST. TVRE. VINO. SVPP-
 PLICENT. ET. HOSTIAS. SINGVLAS.
 X 2 ET.

ET. COLONIS. INCOLISQVE. TVS.
VINVM. EA. DIE. PRAESTENT. Cæte-
rum advertendum in hac Inscriptione literas C. I.
P. N. M. *Coloniam Juliam Paternam Martiam*
denotare.

APPARITORES: Omnes Magistratuum mini-
stri; *Accensi, Scribæ, Interpretes, Præcones, Via-
tores, Lictores, Servi publici & Carnifices*: Qui qui-
dem omnes apud Romanos libertini generis fue-
rant, ut ostendit Sigonius De Antiquo Jure Civium
Romanorum. Appellati sunt etiam *Beneficiarii,
Officiales, & Cohortales*, & nonnunquam *Scriniarii*.
Atque horum munus modo *Officium* modo *Appari-
tio & Apparitura* dicitur. "Summorum Magistra-
"tuum *Apparitores* discolori veste distinguebantur."
Pancirollus. Atque hinc est quod *Apparere* alicui di-
cimus pro *Ministrare* sive *Adesse ut minister*. Est
autem vox *Pareo* (a qua & *Appareo & Apparitor* ef-
finguntur) plane Græca. Quid enim aliud *Parere*
est quam *Παρίεναι*, seu *Juxta procedere*? Ut sit *Pa-
reco* quasi *Παρέω* vel *Πάρεμι*, *Latus claudo*.

APPELLATIO, Jurisconsultis Provocatio est a
minore judicio ad majus. Ab omnibus autem Ju-
dicibus, etiam Principis autoritate datis, dabatur
Appellatio, præterquam a Centumvirali Judicio.
Antonius tamen turbarum studiosus, autore Ci-
cerone in Philippicis, legem tulit, ut liceret dam-
natis de Majestate & Vi etiam ab his ad Popu-
lum provocare. Initio oportuit *Appellationem* fieri
duorum vel trium dierum spatio, idque vel viva
voce, vel *Appellatorio* libello tradito, postea vero
decem dies provocanti dati sunt.

APPELLO: *Προσκαλῆμαι*. Compositum est ab
Ad, de quo superius actum est, & *Καλέω*, mutata
κ in π & α in ε: Quod novum non esse ostendunt
Ὅππα, Ὅκκα, *Oculus*; Ἴππῳ, Ἴκκῳ, *Equus*; Πέντε,
Κέκκε, *Quinque*; Ἀπόλλῳ & Βεκόλλῳ; & similia
multa. *Appellare* autem idem esse quod *Προσκα-
λέειν*

καὶ ex eo patet, quod *Appellare* literas dicimus, atque etiam *Deum*, *Cæsarem*, *debitorem*; uti etiam *amice*, *comiter* & *ignominiose* aliquem *Appellare*, & *Compellare* dictis, *Lege*, *Edicto*, & similia.

APPIUS: Claudiorum Prænomen erat, ab *Atta* vel *Attio Clauso* derivatum, qui primis temporibus cum ingenti clientela Regillis Romam migravit. Ἀππια autem & Ἀττα veteribus Græcis idem fuisse satis notum est; unde *Atabulum* idem esse quod *Appulum* alias ostendimus. Est igitur *Appius Claudius* quod nos vulgo dicimus **Sire Claudius**.

APPLAR: Cyathus seu majus cochleare Veteribus dicitur, quod Scaliger & Salmasius ab *Hapalis* ovis (ac si scribi deberet *Hapalar*) deduci voluere. Longe simplicius mihi videtur initio fuisse Æolice prolatum Ἀππλαρ, ab Ἀνὰ & Πλάρω, quod Æolicum est pro πληρόω, *Impleo*.

APPROMISSOR: Vide in **ADPROMISSOR**.

APRICUM, locum a sole apertum." *Festus*. Nam & Sol se *aperire* dicitur.

APRILIS nomen puto dictum quod Ver omnia aperiat *Aprilem*." Varro. *Aprilis* Cypriis Ἀπογονικός, Delphis Φύσις vel Βύσις, Atticis Θαγγηλιών, Macedonibus Ξανθικός, Ægyptiis Φαρυγθί, & Hebræis מֵי זֵינ, quasi tu dicas זֵינ. Siquidem & *Jupiter Veris Numen*, secundum illud, Δία δ' εἶαρ ἐρχομένοιο, h. e. *Jovem solem dicunt ineunte vere*.

APRIS: Vide in **ABSIS**.

APTO; ab Ἀπτω, *Neōto*. Verum Participii *Aptus* duplex intellectus est; nam & quod accommodum est *Aptum* dicitur, quasi *Aptatum*; & *Aptus* Veteribus positum legitur pro *Adeptus*. Quomodo vel ipse Terentius in *Heautontimorumenō*; *Deorum vitam apti sumus*. Vide in **APISCOR**.

APUA: Græcis Ἀφύη, pisciculorum minimus, qui in rivulis de pluvia natus olim vulgo ferebatur; nostris **Stickleback**. Menagius tamen accepit pro *Anchovy*, qui Ἐγκρασίχολος est, seu *Apuae cobitidos* species.

species. “*Apu*a, Genus minimi pisciculi.” *Festus*. “*Apu*am nostri, *Amphyn* (lege *Apbyen*) Græci vocant, quoniam is pisciculus e pluvia nascitur.” *Plinius*. Tanquam ab Ἄπῳ, *Ab*, & ῥω, *Pluo*. Antiquissimus Aristophanis Scholiastes *Apu*as de limo natas prodit, & invicem lingendo pasci. Aristoteli Ἀφροὶ dicuntur, & Ἀφρείτιδες Athenæo, quod crederentur de spuma generati.

APUD: Pro vetusto *Apor*. “*Apor*, *Apud*.” *Festus*. Quod & ipsum ab Æolico πὸς pro πῶς, πὸτ, πῶτι, πρῶτι, & πρῶς. “*Apud* te est quod “qualiter qualiter a te tenetur; *penes* te est quod “quodam modo possidetur.” *Ulpianus*. “*Apor*, “*ἄπῳ*.” Vet. Gloss. Potest tamen & *Apud* esse a πὸτ vel πῶτι, uti *Apor*, a πὸς, ut sint pene duo vocabula.

AQUA: Natum est de Æolico Ἄα, Ἄνα vel Ἄχα, ut supra ostendimus in **ACHELOUS**. Magis Ægyptiis & Phœnicibus *Aqua* pro Mundi Genitrice fuerat, quam ob eam rem & Μηθ, (h. e. Ægyptiis *Mater*, autore Plutarcho in *Iside*) & Διὸς Ἐπιπόρω, h. e. *Jovis Genituram* appellabant. Existimabant enim Veteres Jovem, sive solarem ignem, quem alias Ἐρώα & Κνήφ nominabant, mundum hunc ex *Aqua*, vel ut apertius dicam, *aqua* sua genitrici sive pluvia, & fulgurum afflatu genuisse. Quo referendum & Maronis illud in *Georgicorum* Primo, de Diis frugum autoribus prolatum;

*Quique novas alitis nonnullo semine fruges,
Quique satis largum cælo demittitis imbrem.*

Aqua certe apud Ægyptios summo in honore fuerat. Οὐδὲν ἔγωγε ἐν τιμῇ τοῖς Αἰγυπτίοις ὡς ὁ Νεῖλος, inquit Plutarchus in *Iside*, h. e. Nihil adeo in honore est apud Ægyptios uti Nilus. Ὡς Αἰγύπτιε Ζεὺς Νεῖλε, h. e. O Ægyptie Jupiter Nile, inquit Vates quidam laudatus Athenæo: Quin & Plutarchus scribit

Παρό

Παρ' Ἀιγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τ' Ὅσιον, h. e. *Apud Ægyptios Nilum esse summum numen Osirin*, quem alias disertius ejus Ἀπορφόλω, sive *Genituram* dicit. Certe in Veterum Sacris, & in Nuptiis præcipue, *Aqua & Ignis* pro Viro & Fœmina habebantur. Το μὲν ἄρ' ἔστι, πὸ δ' ὁ Θῆλυ, inquit Plutarchus in Quæstionibus Romanis, h. e. *Hoc quidem Masculinum est, illud autem Fœmininum*: Atque iterum de Romana Sponsa; Τὴν γαμετρίῳ ἀπ' ἑαυτῆς πυρὸς καὶ ὕδατος κελύεσι, h. e. *Nubentem tangere Ignem & Aquam jubent*. Quo referenda sunt & ista apud Ovidium, Metamorphoseon Primo;

*Quippe ubi temperiem sumpsere humorque calorque,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus:
Cumque sit Ignis Aquæ pugnax, vapor humidus omnes*

Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.

A Sacris igitur amoti atque pro devotis habiti sunt, quibus *Aqua & Igni* interdicebatur. “ *Aqua* “ & *Ignis* interdici solent damnatis, quam accipiunt “ nuptæ. Itaque funus profecuti redeuntēs ignem “ supergrediebantur aqua aspersi, quod purgationis “ genus vocabant Suffitionem.” *Festus*. “ Facem “ in nuptiis præferebant, aquaque aspergebatur “ nova nupta.” *Idem*. “ Causa nascendi duplex, “ *Aqua & Ignis*, ideo ea in nuptiis in limine adhibentur.” *Varro*. Reipublicæ temporibus Interdictio *Aquæ & Ignis* erat pro Exilio; imo & apud Athenienses Eumolpidarum devotio exilii causa fuerat. De Alcibiade nota res est. “ Qui erant “ rerum capitalium damnati (inquit Cicero pro “ Domo) non prius hanc civitatem amittebant, “ quam erant in eam recepti, quo vertendi, “ hoc est, mutandi soli causa venerant. Id autem ut esset faciendum, non ademptione civitatis, sed tecti & *Aquæ & Ignis* interdictione “ facie-

“ faciebant.” Ob leviora autem crimina interdicebatur tantum intra Pomœrii fines, ob graviora longius, vix tamen extra Italiæ limites. Ambitus damnati ad decem annos interdicebantur, corrupti autem iudicii in perpetuum. Sub Cæsaribus, abolito jam veteri jure, huic Interdictioni successit Deportatio in Insulas, cujus primum meminit Lex Cornelia De Sicariis. In lustrationibus etiam *Aquæ* præcipuus usus fuerat. Nihil adeo metuunt Furiaë reliquique *κακοδαίμονες* atque *Aquam*; rationem adducit Divinus Heraclitus; ὕδωρ τῇσι ψύχαισι θάνατον, h. e. *Aqua animarum interitus est.* Quo spectat & Homericum illud;

Ἄϊας δ' ἐξ ἀπόλωλεν, ἐπεὶ πῖεν ἄλμυρον ὕδωρ.

h. e. *Ajax prorsus interiit, quandoquidem salsam aquam bibit.*

Unde factum est quod naufragium passuri sese ferro trajiciebant, ne submersi exstinguerentur. Πῶς καὶ θάλλει, καὶ τὸ ὕδωρ ἀγνίζει, inquit Magnus Plutarchus in Quæstionibus Romanis, h. e. *Ignis purgat & Aqua lustrat.* Est autem Ἀγνίζειν, Furias & iratos Βιοθανάτων Manes, quos Lemures appellabant, abigere, metuque extinctionis fugare. Ἔθ' ἦν πῶς παλαιοῖς, ὅταν ἡ φόβον ἀνθρώπων, ἡ ἄλλας (φαγὰς ἐποίησεν, ὕδατι σπυνώμεν τὰς χεῖρας εἰς κάθαρσιν ἢ μιάσματι, inquit Vetus Sophoclis Scholiastes, h. e. *Moris erat apud Veteres, ubi vel cædem hominum, vel etiam aliorum animalium fecissent, aqua manus abluere, in pollutionis scilicet purgationem.* Imo & sceleratorum corpora a Sacrorum peritis in vivis fluminibus lavantur.

*Omne nefas, omnemque mali purgamina causam
Credébant nostri tollere posse senes.*

Græcia

*Græcia principium moris dedit: illa nocentes
Impia lustratos ponere facta putat.
Aëtoriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
Cæde per Æmonias solvit Acastus aquas.
Vestam frænatis per inane draconibus Ægeus
Credulus immerita Phasida fovit ope.
Amphiaraides Naupacteo Acheloo
Solve nefas, dixit; solvit & ille nefas.
Ab! nimium faciles, qui tristia crimina cædis
Fluminea tolli posse putatis Aqua.*

Ovid. Fastor. II.

De asperfione *Aquæ lustralis*, qua leviora crimina, inter Sacra præsertim, tolli credebantur, nihil attinet dicere, quod leviusculum hoc sit. Hujus tamen meminit Virgilius in isto;

*Idem ter socios pura circumtulit unda,
Spargens rore levi & ramo felicitis olivæ.*

Hujusmodi *Aqua* Romanis fere petebatur de Fonte Juturnæ, ut Atheniensibus de sua Callirrhoe. Vide plura in **LUSTRATIO & ASPERGILLUM**. Nonnulli consueverunt Sacrificiorum cineres huic *Aquæ* immiscere, cremata interdum suaveolenti materia, veluti Hyssopi, Cedri, vel Cumini inter ligna Sacrificii. *Οἱ μὲν ἅπλοι γεδὸν ἅπαντες ἀμιγῆ ὕδατι περιρραίνον*. *Θαλάτῃ μὲν οἱ πολλοί, τινὲς ἢ ποταμοῖς, οἱ ἢ κάλπισιν ἐκ πήγῶν ὑνόμενοι*. Philo Judæus. h. e. *Alii fere omnes aqua non mixta consperguntur; marina plerique, quidam fluminibus, quidam etiam urnis e fontibus haurientes. Unde & illud Persii huc spectans:*

*Hæc sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis terque, & noctem flumine purgas.*

Y

Ut

Ut omnia Prudentii versu claudam ;

Una superstitio cunctis, non concolor error.

AQUÆDUCTUS: Romæ fuerant plurimi & im-
mensi operis. Procopius suo tempore quatuorde-
cim fuisse prodit, eaque latitudine & profunditate,
ut Eques per eos evadere posset. Sextus Rufus
eorum numerum ad novendecim extendit, si verus
est Codex. Verum primis Imperii temporibus,
novem tantum fuisse ex Frontino constat, qui sub
Nerva floruit, atque hanc materiam luculenter
tractavit. Causa tantæ impensæ & tam longæ de-
rivationis erat sulphureum Latii solum.

I. *Aqua Appia:* Ab Appio Claudio Cæco Censore
derivata est Anno Urbis CCCXLII, M. Valerio
Maximo & P. Decio Muræna Coss. Passuum hæc
erat amplius quindecim millium, inter sextum
& octavum milliarium concepta, & effusa est
per Portam Capenam & Trigeminam ad Sali-
nas, fluens Campum Martium usque. Hæc post
Alsietinam humillimos agebat cuniculos: Nam,
ut scribit Frontinus, “ humiliore directura anti-
“ quiores perducebant, nondum explorata arte
“ librandi.”

II. *Anio Vetus:* A M. Curio & L. Papyrio Censore
Censoribus, Anno Urbis CCCCLXXXI, de fluvio
Aniene in Urbem deductus. Concipiebatur su-
pra Tibur vigesimo milliario. Effluebat autem
in Salinas, qui locus erat ad Portam Trigemi-
nam, alia sui parte intra Portam Esquilinam per
altiores Urbis tractus distribuebatur. Turbu-
lenta ista Aqua in sordidiora Urbis ministeria
sequentibus temporibus destinabatur. Sub Ner-
væ Imperio *Anio vetus* & *novus*, qui una cum
Claudia corrivati in Urbem fluebant, dispertiti
sunt.

III. *Aqua*

III. *Aqua Martia*: Potui præcipua, & (ut ait Plinius) “stagnino colore præviridi, splendore & “rigore gratissima.” Hinc & Statius;

Marsosque nives & frigora ducens
Martia.

Hæc ad milliarium trigesimum tertium de Pelignis montibus fonteque nomine *Auseia* concepta est, ducta passuum sexaginta millium septingentorum decem cum semisse. Q. Martius Anno Urbis DCIX, sub Consulatu Sulpitii Galbæ & Aurelii Cottæ hanc *Aquam* Senatus jussu derivavit. Plinius tamen initium ejus ad Ancum Martium, de vulgari puto persuasione, retulit. “Transit Marsos & Fusinum Lacum,” ut idem autor prodit. Emergebat autem cum *Julia* & *Tepula* ad Viminalem Portam, & parte sui in Esquiliis, teste Frontino, mixta *Rivo Herculano* dejiciebat se per Montem Cœlium. Perducta est etiam in Capitolium & Aventinum. Dicta est & *Trajana* & *Antoniniana* a Refectoribus.

IV. *Aqua Tepula*: Hæc a Censoribus Cn. Servilio Cæpione & L. Cassio Longino Anno Urbis DCXXVIII, ex agro Tusculano in Urbem perducta est. M. Agrippa, autore Frontino, hanc exclusa *Crabra Julia* commiscuit, & utraque deinde in Viminalem exhibat. Cæpio vero & Longinus eam in Capitolium deducebant.

V. *Aqua Julia*: Ab Agrippa derivata est XIII annis ante *Virginem*, Anno Urbis DCCXXI, ad milliarium ab Urbe XII, Via Latina. Hæc ductu quindecim millium passuum parte sui ad Portam Næviam effundebatur, parte altera in Viminalem.

VI. *Aqua Virgo*: Hic solus de antiquis *Aquæductibus* etiam hodie comparet. M. Agrippa in Ædilitate sua, quæ quidem accidit Anno Urbis DCCXXXV, C. Sentio & Sp. Lucretio Coss. hanc

Aquam deduxit, & in honorem Augusti *Augustam* nominavit. “ *Virgo* ideo appellata est
 “ (ait Frontinus) quod quærentibus aquam mi-
 “ litibus puella virguncula quasdam venas mon-
 “ stravit, quas secuti qui foderant, ingentem
 “ aquæ modum invenerunt. *Ædícula* fonti ap-
 “ posita hanc virginem pictura ostendit.” “ *A-*
 “ *grippa* in *Ædilitate* sua, adjecta *Virgine Aqua*,
 “ cæteris corrivatis atque emendatis, lacus sep-
 “ tingentos fecit, præterea salientes centum
 “ quinque, castella centum triginta, complura
 “ etiam cultu magnifica. Operibus iis signa tre-
 “ centa ærea aut marmorea imposuit, colum-
 “ nas ex marmore quadringentas; eaque omnia
 “ annuo spatio.” *Plinius*. Quin & ipse operum
 fuorum perpetuus Curator fuit. “ Fons autem
 “ *Aquæ Virginis* (autore Alexandro Donato) eo-
 “ dem fere ubi nunc est loco fuit, juxta Septa,
 “ non longe a colle Hortorum, adjuncta *Æde*
 “ *Juturnæ*.” *Ovidius*;

Te quoque lux eadem Turni soror æde recepit,
Hic ubi Virginea Campus obitur Aqua.

“ *Arcus Virginis* initium habent sub hortis Lu-
 “ cullianis (hi erant in colle hortorum) finiuntur
 “ in Campo Martio secundum frontem Septo-
 “ rum.” *Frontinus*. Adducta est autem *Aqua*
Virgo, autore *Plinio*, ab octavi Lapidis divertic-
 culo, Via Prænestina.

VII. *Aqua Alsietina* vel *Alsia*: *Augusta* etiam dicitur,
 quod Augustus eam in usum Naumachiæ suæ
 Transiberinæ de *Alsietino lacu* deduxerit. Lacus
 iste distabat Roma fere quatuor millia passuum,
 non ita longe a Via Appia.

VIII. *Aqua Claudia*: Hæc a Caligula cœpta est & a
 Claudio perfecta, & per quadraginta sex millia
 passuum cum *Aniene novo* perducta, autore Fron-
 tino.

tino. Influxere *Curtius* atque *Cæruleus* pulcher-
rimi fontes, autore Plinio. “ *Claudiæ Aquæ*
“ gelidos & uberes fontes, quorum alteri *Cæruleo*,
“ alteri *Curtio* & *Albudino* nomen est; simulque
“ rivum *Anienis* novo lapideo opere in Urbem
“ perduxit, divisitque in plurimos & ornatissi-
“ mos lacus.” *Suetonius in Claudio*. Distabant
autem *Cæruleus* & *Curtius fontes* ab Urbe Romana
fere triginta octo millia passuum, erantque in
agro Latino.

IX. *Anio novus*: Hæc Aqua a Caligula inchoata
fuerat, & cum *Claudia* corrivata, ut supra osten-
dimus. Claudius ad purgandum *Anienis* limum,
Piscinam dictam *Limariam* frustra molitus est.
Herculeanus rivus supra *Anienem novum* conceptus,
ei postea commiscebatur. Siqui alii *Aquæductus*
sub obscurioribus nominibus veniunt, quales
Alentiana, *Alexandrina*, *Aurelia*, *Aureliana*,
Damnata, *Herculea*, *Mercurii*, *Petronia*, *Ciminia*
vel *Sabatina*, *Septimiana*, *Severiana* vel *veteres*
Aquæ, Reficientium nominibus appellatæ sunt, vel
sub ruderibus suis sepultæ jacent. “ *Aquæductuum*
“ admirabilitatem augebat (inquit Alexander
“ Donatus) Numerus, quod plurimi; Longi-
“ tudo, quod quidam LX amplius passuum millia
“ perducerentur; Laxitas, cum flumina recipe-
“ rent ac redderent; Substructio sub terra, mag-
“ nis effossis montibus; supra terram in imis
“ vallibus arcuationes immanibus pilis fultæ
“ elatæque, ut alicubi altissimæ cix pedes, au-
“ tore Frontino, nempe nostrates palmos CXLV
“ & trientem, sublevarentur. Supersunt adhuc
“ ingentia arcuatorum operum vestigia, tum
“ extra Urbem, tum intra mœnia, *Claudiæ* per
“ dorsum Cœlii Montis a Nerone in Palatium
“ derivatæ, & *Martiæ*.” Quibus adjiciendus
egregius Plinii locus, qui maxime huc facit.
“ Quod si quis diligentius æstimaverit *Aquarum*
“ abun-

“ abundantiam in Publico, Balneis, Piscinis,
 “ Domibus, Euripis, Hortis, Suburbanis Vil-
 “ lis, spatioque advenientis exstructos Arcus,
 “ montes perfossos, convalles æquatas, fatebi-
 “ tur nihil magis mirandum fuisse in toto orbe
 “ terrarum.”

Fragmentum *Aquæductus* Romæ effossi, & ab
 Alexandro Donato descripti.

“ Exteriori facie tabulis marmoreis vestiebantur
 “ pilæ, antis ad latera Corinthiarum columnarum
 “ exstantibus; sed paulum reductis, itemque cru-
 “ statis marmore parastatis. Exinde epistylia,
 “ zophori, & coronæ marmoreæ, structumque
 “ supra parietem marmora contegebant, & co-
 “ lumnis e marmore striatis statuæ (ut reor) fue-
 “ rant impositæ. Interiori parte easdem pilas Tri-
 “ burtini lapidis structura solidabat, prostantibus
 “ antis opere Dorico, & epistylium coronamque
 “ sustinentibus. Supra, opus lateritium, quæ condeba-
 “ tur *Aquæductus* altus circiter sex, tres palmos la-
 “ tus. Arcus inter pilas marmorato obducti, &
 “ certis subinde spatiis, quædam ampliora minori-
 “ bus interstincta intercolumnia.”

Ædiles, Censores, atque etiam ipsi Consules
 initio Aquarum curam agebant. Posteris tempo-
 ribus Curatores deligebantur a Senatu, quibus
 Claudius Procuratorem de suo addidit. Quin & in
 Inscriptionibus *Duumviri Aquæ Ducendæ* leguntur.
 Sub istis sive Curatoribus sive Duumviris, duplex
 erat Familia, altera publica, cujus commoda de
 Ærario redibant, præter redditus ex hortis ædificiis-
 que quæ circa *Aquarum ductus* fuerant, quem fuisse
 Sestertiûm pene ccl. millium Alexander Donatus
 scribit; altera Familia Cæsaris ab Imperatore Clau-
 dio instituta, quæ commoda sua de Fisco accipiebat.
 Illa hominum erat ducentorum quadraginta, hæc
 quadringentorum sexaginta; quorum de numero
Villici, Castellarii, Curatores, Silicarii & Tectores
 fuerant.

fuerant. Omnes isti communi *Aquariorum* nomine intelligebantur; qui quidem de Cæsaris Familia fuerant, Imperatoris nomen manibus suis impressum gerebant. Erant & *Libratores*, derivandæ aquæ periti, alias *Aquilices* appellati, Geometrica Arte imbuti. “Aquilices, οἱ τὰ ὑδραγωγία ἐργαζόμενοι, οἱ ἀνοχέαι, ποταμίται, ὑδροσκόποι.” Vet. Gloss. *Aquagium* etiam vetusto vocabulo dicebatur, quod Græce diceretur ὑδραγωγίον. “*Aquagium*, quasi “*Aquæ agium*, id est, *Aquæ ductus*, appellatur.” *Festus*. Item, “*Aquarium*, ὑδραγωγίον.” Vet. Glossar. “*Aquælicium*, vel potius *Aquilicium*, “cum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur, “ut quondam, si creditur, Manali lapide in Urbem ducto.” *Festus*. *Aquilicia* ista non sine Sacrificiis quibusdam procurata Tertullianus significat. “*Aquilicia* (inquit) Jovi immolatis; Nudi- “pedalia populo denuntiatis.” Varro etiam in Quinqueviris Tusci *Aquilegis* meminit. Quod quidem quid sit ostendit Fulgentius Placiades a Josepho Scaligero emendatus: “Labeo, qui Discipli- “nas Etruscas, Tagetis & Bacidis quindecim vo- “luminibus explicavit, ita scribit: Fibræ jecinoris “fandaracei coloris dum fuant, Manales tunc ver- “rere opus est petras. Id est (inquit Placiades) “quas antiqui solebant in modum cylindrorum per “limites trahere pro pluvie commutanda inopia.” Erat autem Antistius Labeo vir optimus, Jurisque peritissimus Augusti ævo, cujus & Suetonius & Horatius meminit. Hujus egregia Scripta si exstarent reconditiora plurima nobis insinuarent. Intelligi tamen potest vel ex modo laudato loco, Etruscos Conjectores longo subtilissimæ artis usu edoctos, e jecoris colore de cœli temperie futurisque pluviis pronuntiâsse, & quo imperitæ plebi fucum facerent, veramque artis suæ rationem dissimularent, *Manales* istas *petras*, sive Cylindros, per limites Urbis protrahi præcepisse, tanquam cœlestem aquam Augurali

Augurali arte elicitoras. E fandaraceo autem jecoris rubore de præfenti afcendentium vaporum ftatu, aerifque fpiffitudine iudicium iniri potuiffe, quid vetat, cum vel de ipfius cœli colore futuræ tempeftates etiam a vulgo prædici foleant? De vario occidentis Solis colore ifta traduntur Virgilio in Georgicis :

*Cæruleus pluuiam denuntiat, igneus Euros :
Sin maculæ incipient rutilo immifcerier igni,
Omnia tunc pariter vento nimbifque videbis
Fervere.*

Verum ad *Manalem lapidem* redeundum. “ *Manalem lapidem* vocabant petram quandam, quæ erat
“ extra Portam Capenam juxta Ædem Martis,
“ quam cum propter nimiam ficcitatem in Urbem
“ protraherent, inſequebatur pluuiâ ftatim.” *Fefus.*
“ *Manalis lapis* appellatur in Pontificalibus facris,
“ qui tunc movetur, cum pluviæ exoptantur.”
Varro De Vita Populi Romani. Dicebatur autem
Aquilicium & *Manale Sacrum* antiquis temporibus,
quod ftolide crederent lapidem iftum Orci oftio ap-
poſitum Manium aſcenſum præcluſiſſe, eo autem
amoto, Inferorum animas, quo precantes exaudi-
rent, conceptis Aruſpicum verbis in lucem elici.
“ *Manalem lapidem* putabant eſſe oftium Orci, per
“ quod animæ Inferorum ad Superos manarent,
“ qui dicuntur *Manes.*” *Fefus.* “ Ita apud anti-
“ quiſſimos *Manale Sacrum* vocari; quis non nove-
“ rit unde nomen illius?” *Varro.* Quæ loca Sca-
ligero male accepta ſunt, dum *Sacrum Manale* ab
Aquilicio diverſum ſentit. Verum hætenus ifta.

AQUÆ Grannii, vel *Aquiſgranum*, vetuſtum
Galliæ Belgicæ oppidum, modo Germanis ab *Aquis*
Ahen appellatum, uti & Gallis *Aix la Chapelle*,
Apollini Grannio nomen ſuum debet, cujus nomen
frequens in Inſcriptionibus occurrit. Vox autem
Grannius

Grannius, cum sit Celtarum propria, potest cum veterum Britannorum *Guran* convenire. Illis enim *Gûr* Vir est, cujus ὑπὸ νόσσημα *Guran* Latinorum *Librum Patrem*, & Græcorum κόρον vel κόραννον, *Pupillum*, fatis apte videtur exprimere. Germanis etiam *Sohn* pro *Sole* est, quod est quasi *Sohen*, *Satus*, cum sit Saturni atque Opis, sive Cœli & Terræ filius. Unum est Bacchi & Apollinis Numen omnibus notum.

AQUALICULUS: Univerſa ventris comprehenſio.

“Cum pervenit cibus in ventrem, *Aqualiculi* fervore concoquitur.” *Seneca*. Sic & *Persius*:

Nugaris, cum tibi, Calve,

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede exſtet.

Aqualis Veteribus Uterculi genus fuerat, cum amico ſeu pediculo, e quo aqua vel in pelves, vel etiam in pocula, manabat. Videtur autem in *propenſo ſeſquipede* (vel magis *protenſo*, ſic enim apud Hieronymum atque Prifcianum legitur) turpicula res agi. Erant enim iſti Calvo, quem ipſum Neronem fuiſſe fatis conſtat, aſininæ auriculæ, aſinum abdomen, & aſininus muto, ſeſquipedali longitudine. Nam & Neronem *projeſto ventre* fuiſſe Suetonius prodidit. Derivatur autem *Aqualis* ab Æolico ἄλῃ, *Aqua*, & ἔλω, *Capio*: Et Diminuti-va Terminatio *culus*, quod modo in *Aqualiculo* occurrit, ad Græcum κυκλός refertur, quod *Curtum* vel *Curtatum* ſonat.

AQUARIOLUS: Conciliator ſtupri, ridicula voce appellatus eſt, ac ſi *aquam ferret*, qua proſtibula ſe lavarent a Venere. “*Aquarioli* dicebantur mulierum impudicarum ſordidi adſectæ.” *Feflus*. “*Aquarioli*, βακκάδες.” Vet. Gloſſ. Erant autem Græcis βακκάδες, unde & noſtrum *Bawds*, qui libidinis partes ipſi lavabant: Nam & a βάλλειν τὸ ὑδάρι, h. e. *ab aqua conjicienda* vel ipſum *Balneum*, quod & Græcis βαλανεῖον eſt, nomen ſuum ſortitum eſt.

Augurali arte elicitorum. E sandaraceo autem jecoris rubore de præsentis ascendentium vaporum statu, aerisque spissitudine iudicium iniri potuisse, quid vetat, cum vel de ipsius cœli colore futuræ tempestates etiam a vulgo prædici soleant? De vario occidentis Solis colore ista traduntur Virgilio in Georgicis :

*Cæruleus pluviâ denuntiat, igneus Euros :
Sin maculæ incipient rutilo immiscerier igni,
Omnia tunc pariter vento nimbisque videbis
Fervere.*

Verum ad *Manalem lapidem* redeundum. “ *Manalem lapidem* vocabant petram quandam, quæ erat
“ extra Portam Capenam juxta Ædem Martis,
“ quam cum propter nimiam siccitatem in Urbem
“ protraherent, insequeretur pluvia statim.” *Festus*.
“ *Manalis lapis* appellatur in Pontificalibus sacris,
“ qui tunc movetur, cum pluvie exoptantur.”
Varro De Vita Populi Romani. Dicebatur autem
Aquilicium & *Manale Sacrum* antiquis temporibus,
quod stolidè crederent lapidem istum Orci ostio ap-
positum Manium ascensum præclusisse, eo autem
amoto, Inferorum animas, quo precantes exaudi-
rent, conceptis Aruspicum verbis in lucem elici.
“ *Manalem lapidem* putabant esse ostium Orci, per
“ quod animæ Inferorum ad Superos manarent,
“ qui dicuntur *Manes*.” *Festus*. “ Ita apud anti-
“ quissimos *Manale Sacrum* vocari; quis non nove-
“ rit unde nomen illius?” *Varro*. Quæ loca Sca-
ligerò male accepta sunt, dum *Sacrum Manale* ab
Aquilicio diversum sentit. Verum hætenus ista.

AQUÆ Grannii, vel *Aquisgranum*, vetustum
Galliæ Belgicæ oppidum, modo Germanis ab *Aquis*
Aken appellatum, uti & Gallis *Aix la Chapelle*,
Apollini Grannio nomen suum debet, cujus nomen
frequens in Inscriptionibus occurrit. Vox autem
Grannius

Grannius, cum sit Celtarum propria, potest cum veterum Britannorum *Guran* convenire. Illis enim *Gûr* Vir est, cuius ὑποκόσµα *Guran* Latinorum *Librum Patrem*, & Græcorum Κόρον vel Κόρνον, *Pupillum*, satis apte videtur exprimere. Germanis etiam *Sohn* pro *Sole* est, quod est quasi *Sohen*, *Satus*, cum sit Saturni atque Opis, sive Cœli & Terræ filius. Unum est Bacchi & Apollinis Numen omnibus notum.

AQUALICULUS: Universa ventris comprehensio.

“Cum pervenit cibus in ventrem, *Aqualiculi* fervore concoquitur.” *Seneca*. Sic & *Perfius*:

*Nugaris, cum tibi, Calve,
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.*

Aqualis Veteribus Uterculi genus fuerat, cum amicino seu pediculo, e quo aqua vel in pelves, vel etiam in pocula, manabat. Videtur autem in *propenso sesquipede* (vel magis *protenso*, sic enim apud Hieronymum atque Priscianum legitur) turpiculares agi. Erant enim isti Calvo, quem ipsum Neronem fuisse satis constat, asininæ auriculæ, asininum abdomen, & asininus muto, sesquipedali longitudine. Nam & Neronem *projecto ventre* fuisse Suetonius prodidit. Derivatur autem *Aqualis* ab Æolico ἄλς, *Aqua*, & ἔλω, *Capio*: Et Diminutiva Terminatio *culus*, quod modo in *Aqualiculo* occurrat, ad Græcum κοῤῥός refertur, quod *Curtum* vel *Curtatum* sonat.

AQUARIOLUS: Conciliator stupri, ridicula voce appellatus est, ac si *aquam ferret*, qua prostibula se lavarent a Venere. “*Aquarioli* dicebantur mulierum impudicarum sordidi adseclæ.” *Festus*. “*Aquarioli*, βαλνάδες.” Vet. Gloss. Erant autem Græcis βαλνάδες, unde & nostrum *Bawds*, qui libidinis partes ipsi lavabant: Nam & a βάλλειν τὸ ὑδαρ, h. e. *ab aqua conjicienda* vel ipsum *Balneum*, quod & Græcis βαλανείον est, nomen suum sortitum est.

AQUARIUS. Vide in GANYMEDES.

AQUIFOLIUM vel *Aquifolia*, Græcis ὄξύφυλλον, corrupte vulgo *Agrifolium*. Dicitur autem *Aquifolium* pro *Acuifolium*, quomodo *Aquitur* pro *Acuitur* in Calendario Rustico.

AQUILA: Ἀπὸ τῆς ἀκῆς τῆς ἰλῆς, *Ab acuto* scilicet *alarum* ejus *agmine*, vel, ut ait Festus, *ab acuto volatu*; unde & *Aquilonem* ventum nominatum constat, qui ob eandem rem veteribus Græcis Ἀκίμων, autore Hesychio, dicebatur; uti & Cypriis *Aquila* Ἀγέλα, *Aquila* in Nummis consecrationis signum est. Persuasum est enim Veteribus ex Onirocritica Ægyptiorum disciplina principem volucrem principis Dei Numen in se habere; ideoque pro viva ipsius Jovis imagine semper habita est Græcis, Romanis, Ægyptiis & Persis. Hæc Persis & Romanis colebatur pro Signo. Erant autem antiquis Quiritibus etiam *Lupi*, *Apri*, *Equi*, *Dracones* & *Minotauri* pro Signis: Verum C. Marius (ut Plinius docet) secundo suo Consulatu *Aquilam* solam retinuit. Etiam si singulis Legionibus suæ essent *Aquilæ*, universi tamen Exercitus *Aquilifer* proprie dicitur, & *Signiferi* Legionum. Legionis tamen *Aquilifer* dici potest, etsi vix *Signifer* Exercitus. *Aquilifer* iste argenteam portabat *Aquilam* perticæ impositam, & in Triumphis eburno Sceptro, ut ostendit Juvenalis in isto;

Da nunc & volucrem sceptro quæ surgit eburno.

Aquila exiguum Templum erat, in quo *Aquila* aurea collocata est, autore Dione: Oportuit igitur ipsum Templum colore fuisse argenteo. “ Hinc agmina
“ Legionum stetero fulgentibus *Aquilis* Signisque,
“ & Simulacris Deorum in modum Templi.”
Tacitus. Signiferi Legionum una cum *Aquilis* suis, Principum etiam imagines, quos pro Numinibus superstitiose colebant, in castris secum ferebant. Sedes *Aquilæ* in castris a Caii Marii temporibus
erat

ANTIQUITATUM ROMAN. 171

erat apud primam cohortem, & contra scamnum Legatorum ad viam principalem, ut ex Hygino patet. *Biceps Aquila*, hodierni Imperii Signum, duplex ostendit Imperium, Romanum & Byzantinum.

“*AQUILUS* color est fuscus & subniger, & ab “*Aqua* est nominatus.” *Festus*. Est inter album & nigrum.

AQUIMANALE, *Aquimanile*, vel *Aquiminale*, vel etiam *Aquiminarium*, Veteribus inter Abaci ornamenta fuerat; neque diversum puto ab *Aquali*, de quo supra. Nam cum Veteres familiari forma loquendi *Aquam manibus* ante cœnam a ministris postularent, hinc factum est ut pro *Aquali*, vel *Aqualiculo*, *Aquimanale* vel *Aquamanile* dicerent. “*Aquimanile*, ἄξιμανιλον.” Vet. Gloss.

AQUIPENSER. Vide in *ACIPENSER*.

AR: Vetuste pro *Ad*, quasi ἄρδ ab ἄρδω, quod & ipsum pro *Themate* habet ἄρω, *Tollo*. Vide in *AD*.

ARA: A Græco ἄρα est (quod Hebræis est אֲלָא *Ala*) ut jam ostensum est in *ALTARE*, quod vide. Omne autem *Altare* & *Ara* dicitur, sed non vice versa. Dicebantur etiam Veteribus, quod sane fuerant, *Deorum Mensæ*; in his enim Numinibus suis, tanquam Regibus & Reginis, parabant epulas. Credebantur enim victimarum nidore vesci, & odorum suffitionibus delectari.

‘Οὐ γὰρ σίτον ἔδωκε, καὶ πίνοντο αἰθόπα οἶνον,

inquit magnus Homerus. h. e.

Non etenim pane vescuntur, neque bibunt rubicundum vinum.

Cum igitur Ἀναίμονες, five (ut Anacreontico verbo utar) Ἀναίμοσάεσσι fuerint, quod est, *Sanguinis atque Carnium*.

Carnium expertes, necesse habuerant cibo uti sub-
liori & aereo. Vovebantur autem *Aræ* eodem om-
nino cultu, quo *Ædes* vel *Templa*, quibus longe
antiquiores fuerant. Hujus rei insigne exemplum
est *Lapis Salonis* in Dalmatia repertus.

L. AELIO. CAESARE. IMP. PVBLIO.
COELIO. ET. BALBINO. VIBVLLIO.
COSS. VII. IDVS. OCTOBRES. CN. DO-
MITIVS. VALENS. II. VIR. I. D. PRAE-
EVNTE. C. IVLIO. SEVERO. PONTI-
FICE. LEGEM. DIXIT. IN. EA. VER-
BA. QVAE. INFRA. SCRIPTA. SVNT.
IVPITER. OPTIME. MAXIME.
QVANDOQVE. HODIE. TIBI. HANC.
ARAM. DABO. DEDICABOQVE. OLLIS.
LEGIBVS. OLLISQVE. REGIONIBVS.
DABO. DEDICABOQVE. QVAS. HIC.
HODIE. PALAM. DIXERO. VTI. INFI-
MVM. SOLVM. HVIVS. ARAE. EST.
SI. QVIS. HIC. HOSTIA. SACRVM.
FAXIT. QVOD. IN. AVGMENTVM.
NE. PROTOLLAT. IDCIRCC. TAMEN.
PROBE. FACTVM. ESTO. CAETERAE.
LEGES. HVIVS. ARAE. EAEDEM.
SVNTO. QVAE. ARAE. DIANAE. SVNTO.
IN. MONTE. AVENTINO. DEDICATAE.
HISCE. LEGIBVS. HISCE. REGIONI-
BVS. SICVTI. DIXI. HANC. TIBI. A-
RAM. IVPITER. OPTIME. MAXIME.
DICO. DEDICOQVE. VTI. SIS. VO-
LENS. PROPITIVS. MIHI. COLLEGIS-
QVE. MEIS. DECVRIONIBVS. COLO-
NIS. INCOLIS. COLONIAE. MARTIAE.
IVLIAE. SALONIAE. CONIVGIBVS.
LIBERISQVE. NOSTRIS.

Lege

Lege Papyria non nisi Comitiis Curiatis consecrari poterant *Altaria*: Sub Cæsaribus autem ponebantur præeunte tantum Pontifice, ut cernitur in isto exemplari. Antiquissimis temporibus Cœlestium Deorum *Aræ* in summitatibus montium fuerant, quo propiores essent cœlo, & quo minori negotio sacrificantium preces exaudirentur; veluti in Ida, Olympo, & similibus. Quod cum in regionibus campestribus, quales Babylonia & Ægyptus, fieri non potuerit, Pyramides immani sumptu exstructæ pro montibus fuerant. Quid enim vetustissimum Beli Templum nisi septemplex Pyramis? Cui Fabula de montibus aliis montibus a Gigantibus impositis originem suam debere videtur. Neque enim hominum videbatur opus, saltem quales sequiora sæcula protulere. Quid quod in ipsa Græcia Olympici Jovis *Altare* ambitu imæ crepidinis centum viginti quinque pedes continebat, cum altum esset viginti duos? Qua de re *Pausaniam* vide. Terrestrium Deorum *Aræ* in Lucis fuerant juxta vivorum fontium scatebras, ut passim legere est apud Poetas. Infernalium *Templa* subterraneæ Scrobes erant, qualis in Campo Martio Ditis atque Proserpinæ *Ara* profunditate viginti pedum fertur. Sequentibus sæculis infinitæ fere *Aræ* in Ædium areis & sacellis consecratæ sunt, quales passim per veterem Romam occurrunt. Erant autem *Sacella*, autore Festo, *Loca Diis sacrata sine tecto*. Condebantur etiam Nymphis *Aræ* innumeræ ad fontium capita, ut Poetas legentibus manifestum est; imo & fluviorum Numinibus ad fontes eorum, vel catarractas, quos pro Annium domibus habuere;

*Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
Annis.*

Ovidius de Catarracta Penei fluminis. Quin & Navigaturi *Aras* in littoribus erigere consuevere, taurosque

rosque immolabant Neptuno & Apollini, interdum etiam Neptuno pisces; quod significatur a Virgilio in isto:

Taurum Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo.

Materia autem quibus *Arae* conficiebantur plerumque erant lapides, interdum cocti lateres, vel etiam lignum, velut *Hippodamiæ Arae*: Vulgares sive privatæ pauperiorum, quas & *rusticas* & *gramineas* & *temerarias* dicebant, & Græci *αὐτοχέδεις*, de vivis cespitibus fieri solebant. *Ara Jovis Olympici*, cujus modo meminimus, tectorio quodam de cineribus sacrificiorum e Prytaneo decimo nono die Februarii quoque anno petitis & Alphei fluminis aqua temperatis, contegebatur: Ἀπὸ τέφρας τῶν μηρῶν, inquit Pausanias, h. e. *De cinere femorum*. Cujusmodi videtur fuisse & Apollinis Spodii quæ Thebis fuerat. *Cornea Apollinis Ara*, quæ in Delo Insula fuerat, etiam inter septem orbis terrarum miracula recensetur, quam fabulæ ferunt ipsum Apollinem jam quadriennem e cervinis cornibus fabricasse. Unde & illud Ovidii in Epistolis;

Miror & innumeris structam de cornibus Aram.

Κεράτινός ἰστέ βωμός, autore Plutarcho de Animalium solertia, μήτε κόπης δεόμενος, μήτε τινὸς ἄλλης δεσμῆς, Ἀλλὰ μόνων τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμησεν κεράτων, quod est, *Neque glutine aliquo indigens, neque alio aliquo vinculo, per solâ dextera compacta est & adunata cornua*. Forma autem *Ararum* modo erat quadrilatera, modo rotunda, modo etiam oblonga. Rotundæ frequentissime in Nummis comparent. Omnes autem spectabant orientem Solem. Consecrabantur vittis laneis, vel coronis verbenaceis: Festis etiam diebus fertis e frondibus & floribus co-

ronabantur. Partes *Arae* fuerant *Βάσις*, *Βωμῖνα* sive *Ἀναβάσις*, vel *Gradus*, & in superna parte *Βωπιλον*, Latinis *Altar*, qui & *Καυσή* sive *Focus*. Sculpturae autem, sive ornamenta fere *Corollae*, *Gryphi*, *Genii*, *Pegasi*, *Corvi* & *Catelli*. Apponebantur etiam frequenter Statuae *Altaribus*, sed *Basibus* insistentes, tanquam praesentia Numina: Ubi hoc factum non erat, ipsum Numen (coronatum ut in *Epulis*) e Templo adducebatur, quod etiam alias factum est in *Lectisterniis*, ut de editiore exterioris *Aedis* loco victimarum nidorem naribus suis hauriret, qui deinde *epulis* jam satiatus suae cellae reddebatur. Atque hoc quidem *Commovere sacra* dicebatur. *Aris* Tituli etiam inscripti sunt, in quibus & Dei nomen & *Dedicationis* causae dicebantur. *Ara* omnis est vel publica vel privata. *Arae* publicae vel ad *Aedes* & *Aediculas*, vel ad *Sacella* spectabant. Ante fores *Aedium* stetisse ostendit *Ovidius* in isto;

*Protinus evincti tristem ducuntur ad Aram,
 Quae stabat geminas ante cruenta fores.*

Prioris generis *Arae* pro *Aedium* & *Aedicularum* erant numero; imo quibusdam Templis plures fuerant: *Jovi Ammoni* & *Paphiae Veneri* usque ad centenas crevere. *Sacella*, quae ante ostendimus loca fuisse *Diis* sacrata nullo tecto, fuere apud Romanos pene innumera. Horum tamen *Aras*, quae quidem memoriae occurrunt, ordine describemus; etsi forsan sint & harum nonnullae quae posterioribus temporibus *Aediculas* suas, vel etiam *Aedes* sortitae sunt.

Ara Dei Termini, qui rudis erat lapis, extra limen Cellae *Jovis* in *Capitolio* stabat.

Ara Juventae, sive *Hebes*, intra fuerat. Haec duo Numina *Tarquini Prisci* temporibus a Pontificibus

cibus evocati, excedere Templo suo recusabant; ut voluit stolidi vulgi persuasio.

Terminus, ut memorant Veteres, inventus in Æde, Restitit; & magno cum Jove Tempora tenet. Nunc quoque, se supra ne quid nisi sidera cernat, Exiguum Templi tecta foramen habent.

Ovid. Fast. II.

Vetustissimum certe hoc erat Signum, atque ipso Capitolino Jove antiquius, quod hæc Fabula innuit.

Ara Maxima non longe a Circo erat & Palatino Monte, ab ipso Hercule Evandri tempore condita, ut vetus fama increbuit. Et *Lucus* (postea *Sacellum*) *Herculis*, adeoque ista *Ara* in Foro erat Boario. Hujus Dei Sacra Potitiæ & Piniaræ gentibus primum demandata sunt, postea vero servis publicis tradita, prodente Livio. Hanc *Aram* neque mulieres, neque canes, neque muscæ adibant. “ Nam divinitus neque muscis illo, “ neque canibus ingressus erat. Etenim cum “ viscerationem sacricolis Hercules daret, *Myi-* “ *agrum Deum* dicitur imprecatus: Clavam vero “ in aditu reliquisse, cujus olfactu refugerent “ canes.” Constat sane Herculis cultum a Pelasgis sive Peloponnesiis primo institutum; adeoque *Romanum Herculem* ab *Olympio* non fuisse diversum. Ostendit autem Plinius Herculem Olympiæ muscis quondam vexatum, conquestumque apud Jovem Ἀμύσιον de tam importuna peste: Hunc vero muscas omnes trans *Alpheum* fluvium abegisse. Ζῶς iste Ἀμύσιος idem erat qui & *Achor* vel *Accaron* (de quo supra actum est) qui Thebanis *Apollo Σπόδιος*, seu *Cinericus*, fuerat, atque Olympiæ ipse *Jupiter Olympius*. Ostendimus autem supra hujus Dei *Aram*

Ara cineribus Sacrificiorum aqua Alphei fluminis temperatis fuisse illitam; causam tum non diximus, neque certo scimus. Mentio vero Alphei fluminis in abigendis muscis facta, me adducit ut credam cineribus istis, quibus omnes Eleorum *Ara* consecrabantur, & canes & muscas fuisse abactas. Quid enim muscis cinere molestius, vel lambenti cani ingratus? Hoc & in peregrinis Templis crediderim a Sacricolis factum: Quidni & in Sacello Romani Herculis? Sacerdotum erat miracula crepare. *Maxima* autem hæc *Ara* dicebatur, autore Servio, quod erat ingens, qualis forsan & *Olympii Jovis*, quam supra descripsimus. Decimæ huic Deo ab antiquissimis temporibus pendebantur. *Ara Maxima* ad Sixti Quarti tempora duravit, qui illam diruit.

Ara Jovis Inventoris, autore Dionysio Halicarnaseo, ab ipso Hercule exstructa est in Aventino Monte juxta Trigemina Portam, non longe a Caci Spelunca. Ob inventas scilicet boves, a Caco abactas. Hoc Sacerdotum figmentum fuerat.

Ara Jovis Elicii a Rege Numa ad radices Aventini Montis exstructa est. Hic voluit videri cœlestem ignem a Jove precibus suis elicere, dum revera Liquida Naphtha, seu Petroleo, solis radiis accenso, Victimæ consumerentur. Hoc sæpius a Numa factum ostendit Livius; quod cum Tullus Hostilius imperite tentaret, ipse incendio consumptus est, eodem autore.

Ara Jovis Latiarii, sive *Latialis*, sive *Stygii*, in medio erat Amphitheatro, juxta Lipsium. Hunc fuisse *Jovem Indigetem*, sive ipsius *Æneæ Manes*, Antiquis persuasum. Atque idcirco ei Græcum & Græcam immolare consuevere.

Ara Jovis Pistoris ex nocturno visu in ipso Capitolio posita est; quod quidam Romanus obsesso a

Gallis Capitolio, per quietem jussus fuerit ut suos moneret Deos velle uti de omni genere frumenti panes conficerent, eosque in medios hostes conjicerent; quo facto obsidione levati sunt, Gallique in fugam se recepere.

Ara Jovis Viminæi, atque *Ara Malæ Fortunæ*, juxta Panvinium, in Monte fuerant Viminali.

Ara Junonis Jugæ, Conjugii Deæ, in Vico Jugario fuerat, ad radices Capitolii.

Ara Larum, atque *Ara Pacis*, alicubi fuerant.

Ara Martis in Campo Martio.

Ara Martis altera in XIV Regione fuit trans Tiberim.

Ara Murtiæ in Aventino, juxta Circum Maximum.

Ara Lavernæ ad Portam Lavernalem, prodente Varrone. Juxta illam erat & *Ara Fraudis*, autore Tomafino.

Ara Accæ Larentiæ in Velabro, autore Tullio. Ibi fuisse & ejus Sepulchrum Antias memoriæ prodidit. Sed fabulatur more Veterum.

Ara Aii Locutii in infima Nova Via. *Livius*. Tendebat autem Nova Via a Piscina publica ad Caput Fori, ubi Templum Jovis Statoris. Consecrata est hæc *Ara* cuidam $\Phi\acute{\eta}\mu\eta$, sive *Voci*, qua Gallorum adventus primum Romanis innotuit. Vide in ACCA.

Ara Herculis & *Musarum* ad Circum fuit. *Alexander Donatus*.

Ara Neptuni in Circo Flaminio fuit. Hanc quondam multo sudore manasse scribit *Livius*. Quod potuit fieri.

Alia *Neptuni Ara* fuerat ad Circum Marcelli.

Ara Jani, dicta *Septimiana*, ad Portam Septimianam fuit in regione Transiberina. *Donatus*. Erant autem XII *Aræ* hujus *Jani* sive *Solis*, ob numerum Mensium scilicet.

Ara Conso adfossa est in Circo ad primas metas sub terra. *Tertullianus*. Hæc *Ara* in Circo Maximo
alias

alias *operta*, Ludis Circensibus aperitur. *Plutarchus*. *Consus* iste *Neptunus Equestris* fuerat, in cuius honorem Ludi isti agebantur. Est autem *Consus* quasi *Conditus* vel *Absconsus*, quod sit subterraneus.

Ara Ditis Patris & Proserpinæ fuerat in Campo Martio, in loco Terento appellato, a Valerio Publicola dedicata, egesta terra ad altitudinem viginti pedum. Ludis tantum Sæcularibus aperiebatur. *Plutarchus*.

Ara Febris erat in Palatio. “*Febri Fanum* in Palatio dedicatum est.” *Plinius*. Lapis iste apud Transylvanos effossus est: FEBRI DIVAE FEBRI SANCTAE FEBRI MAGNAE CAMILLA AMATA PRO FILIO MALE AFFECTO P. *Tomafinus De Donariis*.

Ara hæc est ex voto consecrata. Ridiculum est quod Ægyptius Kyranidarum autor de *Quartana* scribit: “Cacodæmon est qui a quinque viris & mulieribus sortis Primi Decani Capricorni non leviter domatur; quoniam non videt nec audit; est enim absque capite.”

Ara Victoriæ in Media Curia steterat, ut ostendit Nardinus. Hanc adversis Reipublicæ temporibus Valentinianus Christianus permittere cogebatur, uti & Auguria petentibus Paganis.

Ara Pudicitiae Patriciæ in Foro erat Boario juxta Ædem Rotundam Herculis. *Pudicitiae Plebeiae* a Virginia Auli filia in Vico Longo posita est.

Ara Divarum Corniscarum in Janiculo erat. Hæ erant Cornicum Numina.

Ara Evandri in Aventino.

Ara Carmentæ, Evandri Matris, ad Portam Carmentalem.

Aræ Deorum Samothracum, sive *Divipotum*, in Circo.

Aræ Opis & Cereris in Vico Jugario. *Victor*.

Ara Fortunæ Muliebris loco mihi incerto.

Ara Honoris itidem incerto loco.

Ara Orbonæ, orbitatis Deæ, ad Ædem Larium & Malæ Fortunæ in Esquilis. *Plinius*.

Ara Fortunæ Reduci exstructa est ob reditum Augusti e Gallia.

Aræ Providentiæ Augustæ vulgatissimæ sunt.

Ara Auguralis ante Tabernaculum Imperatoris steterat, ad Principia scilicet. In Castris autem ad Viam Principalem stabat, respiciens ad hanc & Portam Prætoriam, quæ vel hostem vel Orientem spectare solebat. "Auguratorium parte dextra Prætorii ad Viam Principalem." *Hyginus*, ex *Emendatione eruditissimi Schelii*. Tacito *Augurale* dictum. Festo etiam Capitolina Arx *Auguracula*.

Ara Palatina ante Palatium steterat. Super hac Imperatores Sacra operati sunt.

In Ludis scenicis duæ *Aræ* fuerant, quarum sinistra privata erat ejus cui fiebant Ludi, dextra autem in Tragædiis quidem *Bacchi*, in Comædiis autem *Apollinis*. *Apollinis Ara* Verbenis consecrata est, *Bacchi* vero *Hedera*. *Scaliger De Poetica*.

Aræ Sepulchrales ad tumulos exstructæ sunt, vitæque functorum Manibus dedicatæ. Erant istæ *Honorariæ* tantum, nisi præeunte Pontifice dedicatæ fuerint, quales fere pleræque privatorum. Principum virorum & summorum Magistratuum *Sepulchrales Aræ* consecrari consuevere, etiam ab antiquis Reipublicæ temporibus. Harum nulla olim religiosa habita est nisi consecraretur Comitibus Curiatis. *Aræ Honorariæ* ad Cenotaphia positæ atque etiam alicubi puræ habitæ sunt, reliquæ religiosæ atque impuræ. *Nocturnæ Aræ* Magorum erant & Veneficarum propriæ. *Aræ Temporales* in Lapidibus occurrunt, quæ scilicet ad tempus atque ex occasione exstructæ sunt. Quædam *Aræ* incruentæ fuerant, uti *Jovis Magni* apud Athe-

ANTIQUITATUM ROMAN. 181

Athenienses, & *Apollinis* Γενέτης in Delo Insula, quam solam adiri voluit Pythagoras. Primis autem temporibus non solum *Saturni Tauricæque Dianæ Aræ*, verum etiam aliæ plurimæ humanis victimis cruentatæ sunt. Sive enim pestilentia, sive bellum, sive difficultas annonæ inciderit, sive quis alius gravis casus, homine aliquo mactato, & nonnunquam sibi carissimo, imo vel propriis liberis, invidiam se facere Diis immortalibus stolide existimabant; ac si sævitia sua Deos ad misericordiam vel magis ad pudorem etiam invitos compellerent: Unde Lucretianum illud;

*Sæpius olim
Religio peperit scelerosa atque impia facta.*

Veteres Græci aperto capite sacrificabant, Romani vero (Phrygio more) velato, ne viderent aliquod, quod instar mali ominis futurum sit. Quem morem tangit Virgilius, Sacrorum omnium peritissimus. Adorantes vero se prosternere solebant, atque *Aris* se advolvere. Neque solum *Aris*, sed & Templorum gradibus, Deorumque signis. Precantes vero ad *Aras* stabant, cremantes thura: Unde istud Martialis;

Offendunt nunquam thura precesque Jovem.

Ara Cælestis Sydus quoddam dicitur, super quam Dii feruntur positæ manibus contra Gigantes conjurasse. Siquidem Veteres tactis *Aris* jurare solebant, quo signo se devovebant mactandos, si vel fidem fallerent, vel falsum juramentum dicerent: Unde natum Græcis Diverbium de pio & recusante perjuria, φίλος μέχρη βωμῶν, quod [est,] *Amicus usque ad Aras*. Jurandi morem luculenter describit Plautus in Rudente.

“ Grip.

- “ *Grip.* Tange Aram hanc Veneris.
 “ *Lab.* Tango.
 “ *Grip.* Per Venerem hanc jurandum est tibi.
 “ *Lab.* Quid jurem? *Grip.* Quod jubebo.
 “ *Labro.* Præi verbis quid vis.
 “ *Grip.* Tene aram hanc. *Labro.* Teneo.
 “ *Grip. Labro.* Venus Cyrenensis, testem te testor
 “ mihi,
 “ Si vidulum illum, quem ego in navi perdididi,
 “ Cum auro atque argento saluum investigavero,
 “ Isque in potestatem meam pervenerit
 “ *Labro.* Tum ego huic Gripo dico, Venus, ut
 “ tu exaudias.
 “ *Grip. Labro.* Talentum argenti magnum con-
 “ tinuo dabo.
 “ *Grip.* Si fraudâssis, dicito, uti te in quæstu tuo
 “ Venus eradicet caput atque ætatem tuam.”

Verum ad *Cælestem* illam *Aram* redeundum, de qua false Manilius :

*Ipsius hinc mundi templum est, viatrixque solutis
 Ara nitens sacris, vastos cum Terra Gigantes
 In cælum furibunda tulit, tum Dii quoque magnos
 Quæsiwere Deos.*

Quo in loco *Magnos Deos* Divipotes dicit, *Samo-*
thracum scilicet *Cabiros*, *Cælum & Terram*, sive
Saturnum atque *Opem*, reliquorum *Deorum* pa-
 rentes. Quibus constat verissimum illud esse
 quod & Sanctus Paulus affirmat & Porphyrius
 agnoscit, populorum omnium Deos, quibus &
 Tempa & Aras decreverunt, Genios fuisse, *h. e.*
Δαίμονας, seu *Terræ filios*. Ab *Æolico* enim *Δᾶ*,
Terra, *Δαίμονας* nominari puto. Quod videntur
 & ipsi *Pythagorici* confirmare in isto, quod in
 aureis eorum carminibus occurrit :

Τὸς τε καὶ αὐτοῖς σέβει Δαίμονας ἔννομα πύζων.

h. e. *Subterraneosque cole Dæmonas legitima operans.*

Fuerant etiam *Arae* pro Afylis vel Confugiis, quo perfugiebant supplices, captivi, servi & mileri; unde Plautus in *Rudente* superius dicto:

“ *Tr.* Ne, inquam, timete: Affidite hic in *Ara*.

“ *Amp.* Istæc quid *Ara*

“ Prodesse nobis plus potest quam signum in fano

“ hic intus

“ Veneris, quod amplexæ modo, unde abreptæ

“ per vim miseræ? ”

Verum pene oblitus sum *Arae Lugdunensis*, cujus mentio est apud Juvenalem, *Satyra prima*:

*Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad Aram.*

Lugduni Templum erat ingens a sexaginta Galliae populis (totidem enim illi fuerant) Numini Divi Augusti dicatum, positum in eo totidem Statuis quot erant populi. Aderat huic Templo & ingens *Ara* eximii decoris. In hac igitur *Æde* Caius cognomento Caligula Græcæ Latinæque Facundiæ certamen instituit: “ In quo certamine
“ (ut ait Suetonius in ejus Vita) ferunt Victores
“ præmia victis contulisse, eorundem & laudes
“ componere coactos. Eos autem qui maxime
“ displicuissent, scripta sua spongia linguave de-
“ lere iussos; nisi ferulis objurgari, aut flumine
“ proximo mergi maluissent.”

Arae dicebantur etiam Veteribus Saxorum, Rupium atque Promonteriorum quorundam Nomina propria, ob formæ scilicet similitudinem. Imo, ut quidam volunt, & Sepulcralis Rogus *Ara* Lucono dicitur in isto;

Da

Da vilem Magno plebeii funeris Aram.

Sed falsos esse apparet: Siquidem *Aram* modo dicit *sepulcralem*, non de more nobilium praeunte Pontifice consecratam, sed *plebeiam*, de qua dictum est ante. Atque hactenus quidem de *Ara*.

ARABARCHES: Vide in ALABARCHES: Nam corruptum est.

ARABES: Ἀραβες, h. e. τρωγλοδύται, quasi Ἐς τὴν βάλαν, quod est, *In terram ingredientes*. Nam veteribus Græcis Ἐρα dicebatur *Terra*, Syris ארא *Ara*, Gothis AIKPA & Turcis *Iar*. Vetustum etiam βάω pro βαίνω, (unde & βῆμι, & Participium βάς) plane convenit cum Judæorum Verbo בא Ba; ut sit eorum ארבה *Aruba*, (sic enim *Specum* appellant) idem quod & Græcorum Ἐρεβος, quod his quidem pro *Tartareo specu* est, ab Ἐρα & βάω deductum, ut & illorum ארבה *Aruba* ab ארא *Ara*, & בא *Ba*. Huc facit inprimis quod Homeri temporibus *Arabes* Ἐρεμῶι appellati sunt, ut constat ex Odyssæide. Qua voce etiam Dionysius in *Periegesi* sua utitur; sic enim ille:

Τῆς δὲ παρ' ἀντιπεραίαν, ὑπὸ ῥιπλῷ ζεφύροιο
Λυπρὸν ὄρεσκέων πῶμα φαίνε' ἔδας Ἐρεμῶν.

De quibus Eustathii Scholia verissime pronuntiant, Ἐρεμῶι τρωγλοδύται, οἱ δὲ Σαρακῆναι. h. e. Erembi Trogladytæ sunt, qui εἰ Saraceni. Sunt igitur Ἐρεμῶι quasi Ἐς τὴν ἐμβάλαν, quod est, *Terram ingredientes*. Ἀπὸ τοῦ δὲ εἰς τὴν ἐραν ἐμβάλειν οὗ τρωγλοδύτας ἐτυμολογοῦσιν, ὥτως οἱ πολλοί, inquit Strabo de Erembis, h. e. Siquidem quod terram ingradientur Troglodytæ, ita etymologizant plurimi. Fuisse autem *Arabes* origine *Scythas* vel ex Ammiano Marcellino patet, qui desertos *Scytharum* campos *Arabiam* dici ostendit: Quo referendum & Horatianum illud;

O uti-

O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetis Arabasque ferrum.

Fuisse autem & Scythas Troglodytas ex jam memorato Eustathio constat. 'Εἰσι γὰρ Τρωγλοδύται ἐν Ἑυρώπῃ πρὸ τοῦ Τετρακτῶν γλῶ, καὶ πρὸ Καύκασον καὶ τὸ Βόρειον ἀνεμὸν ὁμοίως. h. e. Sunt & Troglodytæ etiam in Europa alicubi circa Triballorum terram, & circa Caucasum, & ventum Boream similiter. De Arabia autem Troglodytis ista scribit ex Ethnographo: τὸν βίον ὑπὸ πέτραις καλωρυχέσι τίθεν, γυμνοὶ ἐκλεάνων θηδέεις, καὶ ἀναλεῖν τὰ χεῖρτα. h. e. Sub defossis petris vitam suam agunt, nudi & bonorum egeni & furva cute. Unde factum crediderim quod veteres Græci communi nomine Orientis populos modo Ἀιθίοπας, modo Ἐρυθραίους, & modo Φοίνικας a colore suæ cutis appellavere. Scythas autem jam olim, ante Nini scilicet tempora, universæ Asiæ imperium tenuisse usque ad Ægyptum, Trogi Pompeii Epitomator memoriæ prodidit. Scytharum Troglodytæ Græcis sub Getarum nomine innotuerē: γέτης enim Hominem sonat subterraneum, a γῆα, Terra, facili negotio deductum; qua appellatione & Thraces & Macedones, qui & Mygdones, continebantur, Parnassum usque. Nam & Ἀυλόχθονας Παρνασσίους Troglodytas fuisse Eustathius autor est. Quin & ipsi Macedones dicti sunt Veteribus Κέτιοι, Κήτιοι, Κήτειοι, Κίτιοι & Κέδονες sive Κήδονες ab antiquo Verbo Κέω vel Κάω, Cubo; unde & Κάθω, Occulto, & Κόον, & Diminutivum Κοῖλον, Latinum Cavum, & Britannicum Cau, efficta sunt. Ad idem Thema referenda videntur & Κῦτ@, Ampla cavitas, & Κῆτ@, Balæna, uti & Κήθιον seu Κηθάριον, quod Vasculum erat, quo sortes Veteribus abscondebantur. Quid vetat igitur & Σκύθας dici a Κάθω sive Ἐσκάθω? Μολεῖν ὑπὸ κάθεα γαίης in Orphei Argonautis dicitur; atque etiam

Da vilem Magno plebeii funeris Aram.

Sed falsos esse apparet: Siquidem *Aram* modo dicit *sepulcralem*, non de more nobilium praeunte Pontifice consecratam, sed *plebeiam*, de qua dictum est ante. Atque hactenus quidem de *Ara*.

ARABARCHES: Vide in ALABARCHES: Nam corruptum est.

ARABES: Ἀραβες, h. e. τρωγλοδύται, quasi Ἐς τὴν ἔρην βάιντες, quod est, *In terram ingredientes*. Nam veteribus Græcis Ἐρα dicebatur *Terra*, Syris ܐܪܐ *Ara*, Gothis 𐌰𐌹𐌺𐌱𐌰 & Turcis *Iar*. Vetustum etiam βάω pro βαίνω, (unde & βῆμι, & Participium βάς) plane convenit cum Judæorum Verbo בא Ba; ut sit eorum ארבה *Aruba*, (sic enim *Specum* appellant) idem quod & Græcorum Ἐρεβός, quod his quidem pro *Tartareo specu* est, ab Ἐρα & βάω deductum, ut & illorum ארבה *Aruba* ab ארע *Ara*, & בא *Ba*. Huc facit imprimis quod Homeri temporibus *Arabes* Ἐρεμῖοι appellati sunt, ut constat ex *Odyssæide*. Qua voce etiam *Dionysius* in *Periegesi* sua utitur; sic enim ille:

Τῆς δὲ παρ' ἀντιπεραίαν, ὑπὸ ῥιπλῷ ζεφύροιο
Λυπερὸν ὄρεσκῶν παρὰ φαίνε' ἔδας Ἐρεμῶν.

De quibus Eustathii Scholia verissime pronuntiant, Ἐρεμῖοι τρωγλοδύται, οἱ δὲ Σαρακῖνῶι. h. e. Erembi Trogladytæ sunt, qui εἰ Saraceni. Sunt igitur Ἐρεμῖοι quasi Ἐς τὴν ἔρην ἐμβαίντες, quod est, *Terram ingredientes*. Ἀπὸ γὰρ εἰς τὴν ἔρην ἐμβαίνειν σὺν τρωγλοδύταις ἐτυμολογῶσιν, ὅτως οἱ πολλοί, inquit Strabo de Erembis, h. e. Siquidem quod terram ingrediantur Troglodytæ, ita etymologizant plurimi. Fuisse autem *Arabes* origine *Scythas* vel ex Ammiano Marcellino patet, qui desertos *Scytharum* campos *Arabiam* dici ostendit: Quo referendum & Horatianum illud;

O uti-

*O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetis Arabasque ferrum.*

Fuisse autem & *Scythas Troglodytas* ex jam memorato Eustathio constat. Εἰσι γὰρ Τρωγλοδύται ἐν Ἑυρώπῃ περὶ τὰ Τριβαλλῶν γλῶ, καὶ περὶ Καύκασον καὶ τὸ Βόρειον ἀνεμὸν ὁμοίως. h. e. *Sunt & Troglodytæ etiam in Europâ alicubi circa Triballorum terram, & circa Caucasum, & ventum Boream similiter.* De *Arabia* autem *Troglodytis* ista scribit ex Ethnographo: τὸν βίον ὑπὸ πέτραις καλωρυχέεσι τίθεν, γυμνοὶ ἐ κλεάνων ὀπιδεῖς, καὶ ἀναλέοι τὰ χεῖρτα. h. e. *Sub defossis petris vitam suam agunt, nudi & bonorum egeni & furva cute.* Unde factum crediderim quod veteres Græci communi nomine Orientis populos modo Ἀιθίοπας, modo Ἐρυθραίους, & modo Φοίνικας a colore suæ cutis appellavere. *Scythas* autem jam olim, ante Nini scilicet tempora, universæ Asiæ imperium tenuisse usque ad Ægyptum, Trogii Pompeii Epitomator memoriæ prodidit. *Scytharum Troglodytæ* Græcis sub *Getarum* nomine innotuerē: γέτης enim *Hominem* sonat *subterraneum*, a γῆα, *Terra*, facili negotio deductum; qua appellatione & *Thraces* & *Macedones*, qui & *Mygdones*, continebantur, Parnassum usque. Nam & Ἀυλόχθονας Παρνασσίους *Troglodytas* fuisse Eustathius autor est. Quin & ipsi *Macedones* dicti sunt Veteribus Κέτιοι, Κήτιοι, Κήτειοι, Κίτιοι & Κέδονες sive Κήδονες ab antiquo Verbo κέω vel κῶω, *Cubo*; unde & κῶθω, *Occulto*, & κῶον, & Diminutivum κοῖλον, *Latinum Cavum*, & Britannicum *Cau*, efficta sunt. Ad idem Thema referenda videntur & κῦτϙ, *Ampla cavitas*, & κῆτϙ, *Balæna*, uti & κήθιον seu κηθάειον, quod *Vasculum* erat, quo sortes Veteribus abscondebantur. Quid vetat igitur & Σκύθας dici a κῶθω sive Ἐσκῶθω? Μολεῖν ὑπὸ κῶθεα γαίης in Orphei Argonautis dicitur; atque etiam

Κυτήϊδα γαῖαν ἀμείβειν, Hesiodo. Quin & Callimachus, citante Strabone, etiam ζαθεῖης ὑπὸ κλύβου γαίης ὧς Ἡρώες ἀπ' Αἰήταο κυτοῖς. Ego fane nihil ambigo. Vetusissimus Britannorum Scriptor Gildas etiam *Hibernos* nostros pro *Scytharum* Colonis habet, quem & Bedam & reliquos sequioris ævi scriptores secutos esse video. Quod & Propertius confirmat, in isto :

Hibernusque Getes, pictoque Britannia curru.

Hos etiam *Troglodytas* fuisse idem Gildas prodit. “Prorepere (inquit) a cavernulis suis fusci vermiculi *Hiberni*.” Verum hæc obiter ; ad *Macedonas* redeundum erit. Horum terra olim Μακετία dicta est. Ἡ Μακεδονία Μακετία ἐλέγετο. h. e. *Macedonia* Maketia dicebatur. Eustathius. Quis igitur miretur in Libro Maccabæorum Alexandrum prodixisse ἐκ τῆς γῆς Χεττιέιμ, cum alias Hebræorum חִתִּים *Chittim*, a LXX Interpretibus modo Κήτιοι *Homeri* cōs, modo Κίτιοι reddantur? Asiaticis hi erant Κίτσιοι & Κοσσαῖοι. Ὅι ἐγχώριοι ἔ μόνον Σέτσιοι, ἀλλὰ ἔ Κίτσιοι λέγοντ', h. e. *Indigenæ non solum Sufii, sed & Kissii appellantur*. Eustathius. Κίτσιοι autem seu Κοσσαῖοι nomen suum ab Armenico χοῦζ, *Porcus*, sortiti sunt, quod instar porcorum terram fodient. Ὅουνοι etiam a Tartarico *Hochen*, *Porci*, qui Persis dicti sunt τῆρκοι, quod & illis & nostris Britannis *Porci* sunt, autor est Eustathius in *Periegesin* Dionysii. Ut sint & hodierni *Turci* e *Troglodytarum* genere. Ὑπὲρ δὲ τῆς Μηδίας ἢ τῆς Κοσσαίων. Strabo. Idem igitur fuerant Hebræis & חִשְׁמִי *Cushim*, qui & חִתִּים *Chittim*, & posteris temporibus חִתִּים *Cuthim*, Arabes scilicet vel *Æthiopes* qui & *Troglodytæ*. Μακετία autem (ut & illud moneam) *Matrem* sonat *Ketiorum* seu *Troglodytarum*. Phrygiis enim atque Syris Ἀμμα *Mater* dicitur, Armeniis Μαῖρ, & Judæis חַמַּם *Am*, Ægyptiis Μῶ & Μῆθ, atque ex Æolico

hico Ματῆς Figuratum Mā, unde & Μάμμα & Μαῖα. Μυθονία etiam nominata est, tanquam Mā vel Mō γεδόνων, h. e. *Mater subterraneorum*. Fabulosus Κηφῶς, quem Beli filium Herodotus tradit, Andromedæque patrem fabulæ ferunt, falsa pronuntiatione profertur a Græcis pro eo quod debuit esse Κηθῶς, quod & alias fit in multis, uti in Θῆρες & Φῆρες, & similibus: Pari etiam modo *Arabes* Herodoto & Veteribus Κηφῶες appellati sunt, cum deberent audire Κηθῶες, quæ vox a Syra קתב Ketbin pro כתב Chittim efficta est. Χαλδαῖοι ποτὲ Κηφῶες, ἀπὸ δὲ Περσέως Πέρσαι, inquit Eustathius, h. e. Chaldæi aliquando Kephenes, a Perse autem Persæ. Denique ad hujusce vocis originem referenda existimandum est & duorum Gigantum nomina Κοῖϙ & Κότϙ. Scythicos autem Troglodytas fuisse Terrigenas illos Gigantas suo loco declarabitur. Vide ARIMANES & ARMENIA.

ARANEA, a Græco est Ἀράχνη. Fabella de Lydia Arachne in Araneam a Minerva mutata, & Lydorum ingenium commendat, & Μελεμψύχῳσι sapit, veterum Sacerdotum terriculamentum, ut vel ipse Timæus Locrus, summus Pythagoricus, fateatur. Scite Araneantes fauces a Petronio positæ sunt pro Admodum aridæ.

ARAR vel Araris: Galliæ flumen, a Celtico vocabulo Ara, quo & Britones nostri hodie utuntur, & Lentum significat: Ut sit Arar tanquam Ara ara, h. e. *Lentus lentus vel valde lentus*: Accedit ad Græcum Ἠρεμῶ, quod Æolice proferendum foret Ἀρεμῶ. *Lentus Arar* Claudiano dicitur. Hodie Saon appellatur: Britanni nostri scriberent Ἰς αὐον vel Es aon, quod est, Ὁ ποταμός.

ARATIUNCULA: Quantum terræ modius fementis occupare possit. Vox ista comparet in Libris Regum. Vide i Reg. xviii. 32. Nam Hebræorum Satum convenit fere nostro Modio. Æoles dicerent Ἀρολεὼν κύλλα.

ARATRUM a Græco Ἀροτρον declinatur: Est autem Verbum *Aro*, uti & Græcum Ἀρόω, ab Ἔργ, *Terra*, deductum. Saxones nostri *Erigan*, & Britanni *Aredig* dixere, quod Anglorum vulgus *Caring* profert.

ARAUSION: Urbs Narbonensis Galliæ fatis celebris & suo & Regiæ *Arausionensis* Domus nomine. Plinio dicitur *Secundanorum* fuisse *Colonia*. Hodie corrupte *Orange* & *Aurange* appellatur. Videtur autem *Arausion* Celtis dici tanquam *Ar a wiscion*, quod Britannis nostris *Super aquis* sonat.

ARAXES: Paradisi fluvius. Vide in **ASCANIA**.

“**ARBILLA**, *Arvina*, id est, Pinguedo corporis.” *Festus*. Vox Sicula *Arvina* est, h. e. *Æolica*. Ἀρβίνη, σέας, Σικελοί. h. e. *Arvina*, *Pinguedo*, *Siculi*. Ita enim reponendum cum Scaligero pro *Κεέας*. Ἀρβίνη, λίπῳ ἀνδρὶ σαρκός. Vet. Gloss. h. e. *Arvina*, *Pinguedo absque carne*. *Arbilla* igitur Diminutivum est ab *Arvina* formatum, & *Sevum* significat. Ab Ἀρβίξ. Vide in **ARIES**.

“**ARBITER**, *Judex*, quod totius rei habeat arbitrium & facultatem.” *Festus*. A Græco Βαλεῖν, quod *Gradi* est atque *Ambulare*, veteres Romani dixere *Bitere*, *Betere* & *Bitire*, unde & *Adbitere* vel *Arbitere* erat pro *Adire*, & per hoc *Adesse*, & *Operam suam sponte dare*. Plautus etiam in *Pseudolo* *Perbitere* posuit pro *Perire* in isto: *Eum cras cruciatu maximo se perbitere*. Erant igitur *Arbitri* quibus tanquam *Viris bonis* *Litigantes* rem suam committebant, quique quasi amici ad amicorum & notorum negotia accedebant. *Arbitri* modo *Disceptantium* voluntate nominati sunt, modo dati a *Prætoribus*, ad quem ab his rursus erat provocatio. *Judicabant* autem tam in causis bonæ fidei, quales fuerant contractus minus æqui, quam in arbitrariis seu indifferentibus, quarum scilicet *Regula* erat, *Quo æquius melius*. *Arbitri* autem fuerat primo loco pronuntiare arbitrium, quod quidem fiebat

hac

hac forma: Arbitror te hoc modo satisfacere Actori debere. Si Reus non paruisset, sententiam protulerat, atque eum hac forma damnaverat (ut ostendit Pomponius De Arbitris) Quantum ei debes redde. Divisioni vestræ stari placet. Pro ea parte quam solvisti creditoribus, accipe. Quod si Reus Judicis arbitrio non staret, *Arbiter* Actori jusjurandum in litem defererebat, h. e. jubebat eum jurare quanti litem æstimeret, & tum damnabat Reum. Possessio denique, uti alias factum est, militari manu transferebatur. Notæ sunt Phrasæ *Arbitrum sumere*, & *Arbitrum adigere*. *Arbitrium* etiam Veteribus, uti & *Judicium*, dicebatur *Testamentum*: Hinc *mortem sine Arbitrio* Tacitus dicit pro absque Testamento & Dispositione funeris, ut ostendit vir magnus Jacobus Guthenius. Vide *Sigonium De Judiciis*. *Arbitratoris Jovis* mentio est apud Victorem.

ARBOR vel *Arbos*: Veteres etiam, prodente Festo, *Arbosē* posuere in Accusativo. Est autem *Arbos*, Æolice prolatus Ἀῖφος, Spartanis & Tarentinis Ἀῖφος, vox ejusdem originis cujus & *Arvus-a-um*: Nam ab Ἔγ, *Terra*, est Ἀῖω, *Aro*, & Ἀῖεγ, *Arvus* & *Arvum*; atque ipsum Ἀῖων & *Arbor*, quod tanquam de solo succrescat. *Arbor* igitur generali significatione profertur tanquam Terræ incrementum. Primis Mortalibus maximus erat honos *Arboribus*; nam & pro Deorum Imaginibus, imo magis pro ipsis Diis, colebantur. Quam rem duabus de causis accidisse reor; ob earum scilicet proceritatem & longævitatē: Nam & longævi & magni Dii semper habiti sunt. Atque hinc factum est quod non modo singulis Diis singulæ essent Arbore, verum etiam singulis Arboribus suæ Nymphæ, quas *Ἀρῳάδες* & *Ἀρῳάδες* superstitione Antiquitas appellavit. Neque enim nisi mortuo Numine mori posse *Arborem* existimabant. Maximus Tyrius autor est Celtas olim ingentem

gentem *Quercum* pro *Jove* coluisse, quam & humano sanguine placavisse Lucanus ostendit in isto;

Omnis & humanis lustrata cruoribus Arbos.

“ Hæc fuere Numinum Tempia, priscoque ritu
 “ etiam nunc simplicia rura Deo præcellentem
 “ *Arborem* dicant.” *Plinius de Popularibus suis.*
 Hoc & nostrum vulgus hodie facit in *Maialibus Arboribus*. Dicebantur istæ Veteribus *Sacrivæ Arbore*s, quas tæniis & vittis & anathematis ornatas fuisse Arnobius prodit. Plerumque ante Fana dona his appensa sunt. Quo referendus & Virgilii *Oleaster* in XII *Æneade*;

*Forte sacer Fauno foliis Oleaster amaris
 Hic steterat, nautis olim venerabile lignum,
 Servati ex undis ubi figere dona solebant
 Laurenti Divo, & votas suspendere vestes.*

Erat autem *Oleaster* huic usui accommodatissima, quod ea vivacitate sit, ut multis affixa clavis non lædatur, ut Theophrastus in *Historia Plantarum* significat. Pausaniæ inter vetustissimas sacrarum Arborum erat *Quercus Dodonæ*, *Olea* in Arce Atheniensem, *Vitex* ad Ædem Junonis Samiæ, *Palma* Deli, & *Platanus* Menelai, Belli Trojani temporibus, ut ferebatur, fata. Quibus adjicienda & Vaticana *Ilex*. “ Vetustior autem Urbe (inquit Plinius) in Vaticano *Ilex*, in qua Titulus æreis literis Hetruscis Religione *Arborem* jam tunc dignam fuisse significavit.” De Romuli *Loto* idem autor ita scribit: “ Altera *Lotus* in Vulcanali, quod Romulus constituit ex Victoria de Decumis, æquæva Urbi intelligitur, ut autor est Masurius. Rades ejus in Forum usque Cæsaris per Stationes Municipiorum penetrant.” De *Arbore Terminali* ita Statius in Thebaide;

*Ac Arbore casta
Nectere purpureas niveo discrimine vittas.*

Imo & his appensæ sunt nonnunquam Lucernæ:

*Fumificas Arbor vittata Lucernas
Accipit.*

Prudentius contra Symmachum.

Hæc interdum erat (juxta Apuleium) “Truncus do-
“lamine effigiatus.” *Arbores fulguritas*, quas *fanati-*
cas appellabant, moris erat coinquire & procurare,
uti alias fulminum reliquias: Atque in his fulguri
rami in lustratione præcidebantur. “*Fanatica di-*
“*citur Arbor fulmine icta.*” *Festus.* *Fanatici* au-
tem vulgo dicebantur a *Faunis afflati*, sive φοιέ-
λοι. In veteri quodam Lapide legitur, Q. COE-
LIO. APOLLINARI. FANATICO. DE.
AEDE. BELLONAE. Galli etiam Cybeles
sacerdotes Tertulliano *Præcisi Fanatici* appellantur.
Fulgura Veteribus pro Geniorum vel Faunorum
descensu fuisse, vel ut apertius dicam, pro mortui
Dæmonis Reliquiis alias ostendimus. Quo spectare
videtur & illud Festi; “*Fulguritus* id quod est
“fulmine ictum, qui locus statim fieri putabatur
“religiosus.” Atque etiam alias: “Quod per se
“*religiosum* est, non utique *sacrum* est, ut Sepul-
“chra, quod ea non *sacra* sed *religiosa* sunt.”
Religionem autem proprie dici Deorum Manium
multa demonstrant, & Fabulator Phædrus confir-
mat in istis:

*Humana effodiens ossa thesaurum canis
Invenit; & violavit quia Manes Deos,
Injecta est illi divitiarum cupiditas,
Pænas ut sanctæ Religioni penderet.*

ARBUSTUM

ARBUSTUM ab *Arbos* est, uti *Honestum* ab *Honos*: *Æoles* forsan Ἀἰολός. *Arbusta* non modo dicuntur *Dumi* atque *Arbusculæ* quæcunque, verum etiam proprie *vinitoribus* *Arbores* *maritandis* *vitis* *bus* *consitæ*, unde & *arbusitivæ* *vites* *Columellæ* dicuntur pro *maritatae*, & *Arbustare* apud *Plinium* est *Arbusta* *conferere*.

ARBUTUS vel *Arbutum*, Græcis κόμας & Gallis *Arboisier*, cujus fructus *Plinio* *Unedones* dicuntur, aliis plerumque *Arbuta*. “*Arbutus*, genus Arboris frondibus raris. *Virgilius*:

“*Et quæ vos rara viridistegit Arbutus umbra.*” *Festus*.

Arbutum fuisse dictum quasi Ἀραιὰ βοτάνη, h. e. *Rara planta*: Ut sit prolato corruptum pro Ἀραιώτερον; qualis corruptela & in aliis vocibus frequenter occurrit.

“*ARCA* Diminutivum facit *Arculam* & *Arcellam*.” *Festus*. Hinc & *Arcellata* *vitis* apud *Columellam*. “*Arca*, *Arcella*, αἰωτὶς, ἄρδος, κάμψα, λάγναξ.” *Vet. Gloss.* Vide in *ACERRA* & *ARCERRA*. Vox *Punica* est: Nam *Hebræis* etiam ארגן *Argan* pro *Loculo* est, quam vocem *LXX* Interpretes 1 *Sam.* vi. 8. ὄμμα, quod est *Locus*, reddidere. Neque abludit vulgatiores voces ארון *Aron*, *Arca*, quæ & ipsa ארגן *Argon* sonat. Græci ὄρεαν, ὄρεάνην vel ὄρεγάνην dicerent. Constat enim & ipsam *Minervam* ob texendi peritiam illis ὄρεγάνην dici. Vetustissimas autem *Arcas* scirpeas fuisse vel vimineas inter notissima est. Quin & alterum nomen תבה *Theba*, ὄρη vel ὄρη commune fuit Græcis, Phrygiis, *Hebræis* & *Ægyptiis*. *Armenii* etiam ipsi ὄρεθ vocant. Græcum autem ὄρη cum ὄρη convenire quis non videt? Forma omnium *Arcarum* longa erat & quadrangula; nam reponendis humanis corporibus primum inventæ sunt. *Osiridis* sive veteris *Bacchi* Reliquiæ in ejusmodi

ANTIQUITATUM ROMAN. 193

Arcis, five Θήκαις, & apud Ægyptios, & apud Græcos in secretiore Templi ejus loco servabantur. Unde & tribus Thebis nomen accrevit vetustissimum. Romanorum *Arcæ sepulchrales* vulgares quidem lateritiæ fuerant, & interdum cæmentitiæ, longæ plus minus senûm pedum, latæque binorum; in his nonnunquam reperiuntur gladii & vascula figlina oleoso quodam liquore repleta, ut ostendit doctissimus Bergierius: *Arcæ* autem Nobiliorum marmoreæ fuerant, longæque plus minus octonos pedes, etiam gemmis, monilibus, inauribus, multisque aliis pretiosis rebus sæpe refertæ. Alio nomine *Sarcophagi* appellantur, a *Lapide Assio*, Græcis Σαρκοφάγω appellato, quod quadraginta dierum spatio totum humanum cadaver, exceptis dentibus, consumere feratur. Effoditur iste lapis in Assio in confinibus Phrygiæ, estque subrubro pumici quam simillimus, & falso etiam sapore, ut ferunt qui de eo scribunt. In *Arca*, Hebræis ארון *Aron* dicta, & LXX Senioribus Σοφῶν, repositus est Patriarcha Josephus in Ægypto; quæ qualis fuerit incertum esse oportet. Vide *Gen. L.* Processu temporis erant & aliæ *Arcæ* reponendis vel nummis vel aliis rebus, atque etiam *Arculæ* & *Arcellæ*, ut ait Festus modo memoratus. Præpositi earum rerum quæ *Arcis* inferebantur, in Inscriptionibus *Arkarii* nominantur: Liberi hi erant in familia Palatina, & servi in privata; hinc & *Arcarium servum* legimus. *Arcarius* etiam *Civitatis* in quodam veteri Saxo occurrit, qua voce & vulgata Novi Testamenti Versio in Epistola S. Pauli ad Romanos utitur: Siquidem Capite XVI, Ἐργασθε τὸν οἰκονόμον τῆς πόλεως, *Eraustus* *Arcarius* urbis dicitur. Erat etiam *Arca Pontificum*; & *Arkarii Pontificum* mentio alicubi est apud Symmachum. De Osiridis, Herculis atque Deucalionis *Arcis* suo loco dicetur.

ARCADES, Ἀρκάδες, quasi tu dicas *Ursini*, olim etiam a *Lupis* Λυκάονες appellati. Vetustissima
C c persuasio

persuasio fuerat communem initio fuisse hominibus cum feris atque ipsis plantis originem, cæterasque formas Deorum præstigiis de humana facie effictas. Atque hinc nata est portentosa *Μεταμψυχώσεων* atque *Μεταμορφώσεων* apud omnes gentes opinio, quæ quidem usque hodie adeo invaluit, ut nostro etiam vulgo persuasum sit magos & veneficas vi quorundam carminum & præstigiis Dæmonum se in feles aliaque animalia convertere posse.

*Has herbas, atque hæc Ponto mibi læta venena
Ipse dedit Mæris; nascuntur plurima Ponto :
His ego sæpe lupum fieri, & se condere sylvis
Mærin, sæpe animas imis excire sepulcris,
Atque satas alio vidi traducere menses.*

Virgilius in Bucolicis. Vide etiam *Herodotum* de hominum in lupos permutatione. Fabulæ igitur ferunt *Callisto Arcadis* matrem ab irata *Diana* ursam factam, & peperisse nescio quem, *Arcadem*, quem cum matre sua in cælos relatum, *Arcturum* & *Ἀρκτοφύλακα* nominabant. Credibile est antiquis *Arcadiæ* pastoribus *Lupos* atque *Ursos* fuisse in honore præ reliquis animantibus, atque his inprimis *Sacra* facta ne nocerent pecoribus. Certum est eos *Διὶ Λυκαίῳ*, h. e. *Jovi Lycio* seu *Lupino* (quem & *Panem* nominavere, cujusque sacratissimum apud illos *Fanum* fuerat, vulgoque *ἄλσος*) etiam impuberes pueros nonnunquam mactavisse. Neque hoc sane novum est aut singulare exemplum ut se *Λυκαίονας* ἄπὸ τῶν *λύκων*, vel *Ἀρκάδας* à cultu *Urforum* appellaverint, cum omnes *Ægyptiorum* gentes, quas scriptores *Nomos* appellant, a singulis feris, tanquam *Diis Tutelaribus*, nomina sua jam olim fortitæ fuerint. *Arcades* etiam ea fuerant antiquitate ut non solum *Antediluviana* tempora memoria sua recolerent, verum etiam se *Προσελῳες* sive *Antelunares* jactarent. Quid vetat igitur eos primos *Græcorum*

Arctum

Arctum atque *Arcturum*, Numina scilicet sua, in cœlo consecrâsse, præsertim cum omnis Astrologia antiquis pastoribus originem suam debeat? Cur autem non fuerint *Προσέλλωσι*, cum ipsa Luna, quam & veteres Pelasgi & Ægyptii vocabant *Ἰώ* & *Ἰάω*, de cujus cultu omnes Græci *Ἰάονες* olim appellati sunt, apud Argivos, de Inacho flumine nata fuerit, si credendam fabulis, quod notum est a Veteribus fuisse factum? *Iūs* etiam Junonis Argivæ pellicis in Ægyptum fuga fatis declarat *Isidem* Ægyptiam fuisse origine sua Græcum Numen, Junonisque Argivæ, cujus in Tutela universa Græcorum gens Trojanis temporibus fuerat, æmulam. Cum autem ista Sacerdotum terriculamenta fuerint, necessum est ut ipsa *Argiva Juno* vera fuerit *Ἰώ*, & *Ægyptia Isis* tanquam *Ἀντιώ*, ad hujus scilicet exemplar efficta. Antelunares igitur fuerint *Arcades*, quod Argivorum Imperio & Sacris vetustiores se jactarent; quod quidem potuit esse verum. Nam ut Inachi primi Regis fabulam missam faciam, cum ille tantum vicinum flumen fuerit, Argivorum Imperium paucis ante Trojanum Bellum sæculis a Phrygio Pelope fundatum est: Oenomaus hujus socer apud Eleos regnaverat, quorum summam antiquitatem Jovis Olympii Templum, & Olympica certamina fatis demonstrant. Contra Argos Veteribus ab *Iaso* vel *Iasio* Phrygio, quem Dardani fratrem ferunt, *Ἰάσον Ἀργῶ* appellatum est. Cultus igitur Junonis sive Lunæ Phrygibus & Matri Deorum debetur. Asiatici enim a primis temporibus impensius Deum Lunum Deamque Lunam colebant, ut Europæi Solem. Luna igitur apud Q. Curtium Persarum Numen Ægyptiis vatibus perhibetur, & Sol Græcorum. *Arcadas* autem fuisse omnium Peloponnesiorum vetustissimos vel inde patet, quod medii inter omnes fuerint civitates, cum cæteræ sint maritimæ. *Ἀρκάδες ὡς ἐν μέσῳ τῇ Πελοπόννησον, κοίλῳ χθόνα ναίουσιν, ὑπὸ τὸ ὄρεος τὸ Ἐρύμανθον*, inquit

Eustathius. h.e. Arcades circa mediam Peloponnesum, convallem terram incolunt, sub monte Erymantho. Tenuiores in Arcadia glandibus vefcebantur, unde natum & Proverbiale dictum;

Πολλοὶ ἐν Ἀρχαδίᾳ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασι.

“ **ARCANI** *Sermonis* Significatio trahitur ab
 “ *Arca*, in qua quæ clausa sunt, tuta manent.”
Festus. De *Arcanis* Reipublicæ Romanæ ita scite
 Boxhornius in *Quæstionibus* suis Romanis: “ Præ
 “ se ferebant quasi secreta quædam Sacra secretos
 “ quosdam de voluntate Deorum Libros haberent,
 “ cum nulli tales exstarent.” Et deinde paulo post;
 “ Voluntas Patrum Populo exhibita, tanquam
 “ illa Deorum foret.” “ Magna conservandæ
 “ Religionis etiam P. Cornelio & Bæbio Tamphilo
 “ Coss. apud Majores nostros acta cura est. Siqui-
 “ dem in Agro L. Petillii Scribæ sub Janiculo,
 “ cultoribus terram altius versantibus, duabus *Ar-*
 “ *cis* lapideis repertis; quarum in altera scriptura
 “ indicabat corpus Numæ Pompilii Pomponis filii
 “ fuisse, in altera libri reconditi erant, Latini sep-
 “ tem de Jure Pontificum, totidemque Græci de
 “ Disciplina Sapientiæ: Latinos magna diligentia
 “ asservandos curaverunt; Græcos, quia aliqua ex
 “ parte ad solvendam Religionem pertinere existi-
 “ mabantur, L. Petillius Prætor Urbanus ex auto-
 “ ritate Senatus per Victimarios igne facto in con-
 “ spectu populi cremavit.” *Val. Maximus*.

ARCEO: Græcis Ἀρκέω & Ἐργω, *Contineo* & *Coer-*
ceo significant. “ *Arcere* est *Continere*.” *Festus*,
 [qui etiam] hæc habet, “ *Arcere* *Prohibere* est; si-
 “ militer *Abarcet*, *Prohibet*. *Porcet* quoque dictum
 “ ab Antiquis quasi *Porro arcet*, & pro eo quod est
 “ *Continet* ponitur, unde & *Continere* *Coercere* di-
 “ cimus.” Eodem enim modo dicimus *Arceri*
 quo & *Admitti*: Nam ut *Admitti* indifferenter di-
 citur,

citur, quod vel ire vel venire finitur, sic & *Arceri* tam a veniendo quam ab eundo dicimur. *Arcifinii* & *Arcifinales* agri dicuntur Agrimenforibus quorum fines longe ab ipsis ponuntur.

ARCERRA: "Vehiculum ex tabulis factum." *Varro*. Corruptum est pro *Arcella*, ut supra etiam *Acerra*. Vide in **ARCA**. "*Arcuma*, genus plau-
"stri modici, quo homo gestari possit." *Festus*. Reponendum *Arcerra*; nam vitiose exscriptum est. Corruptæ etiam sunt Glossæ, in quibus reperitur *Arcirna*, Ἀμαξίς. *Petronio* Græco vocabulo *Chiramaxion* dicitur: "*Chiramaxio* in quo deliciæ ejus
"ferebantur." *Scaligeri* *Arcirma* nihil est.

ARCESSO: Ut a *Capio* *Capesso*, & a *Lacio* *Lacesso*, ita ab *Arcio* vel *Arcio* *Arcesso*. Est autem *Arcio* vel *Arcio* (pro quo & *Accio* scribitur) compositum ab *Ar*, de quo supra, & *Cio* vel *Cio*, quæ & ipsa a Græco κίω vel κίέω; unde & κινέω, *Moveo*, deductum est. Quin & ipsum κίω vel κίέω compositum est ab Æolico καὶ pro καλὰ & ἴω vel ἴω, *Mitto* vel *ad eundem propello*, quod non longe abest ab ἔω vel ἔειμι, *Eo*. Latinorum autem Verba in *ssō* & *to* ejusdem formæ sunt, cujus & Græcorum in αω & τω: Utenim ab Ἀίω Ἀίωω, & a Πάγω Πέγασω & Πέγῃω deductuntur, ita & Latinis *Arcesso* ab *Arcio*, & *Muto* a *Moveo*, & hujusmodi multa. Hic obiter notandum venit *Arcessere in periculum capitis* & *judicio capitis* familiares fuisse Jurisperitis loquendi formulas. *Accerso* non huc pertinet, ut quidam volunt; quod vide suo loco.

ARCHETYPUS vel *Archetypum*: Græcum est Ἀρχέτυπον & Ἀρχέτυπον, quod *Primum* opificis aliqujus *exemplar* denotat. Quo referendum est illud *Juvenalis Satyra secunda*;

*Siquis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et jubet Archetypos pluteum servare Cleanthis.*

Proprie

Proprie enim Rei Statuariæ & Anaglypticæ vocabulum est; verum ad Scripta etiam Figurata refertur.

ARCHIATRI, Ἀρχίατροι, h. e. *Medicorum principes*. Isti (autore Pancirollo) a Decurionibus Municipiorum, uti fere cæteri Artium Professores, & eligebantur & de publico alebantur. Quod hercle bene atque ordine factum. Dicebantur autem *Archiatri* quod Seplasiarii, Chirurghi & Lithotomi horum nutui parere cogebantur.

ARCHIGALLUS, Ἀρχιγαλλός, *Princeps Gallorum*, sive Sacerdotum Magnæ Phrygiæ Matris, Rex Cingarorum seu Bohemorum: Nostrates *Regem Ægyptiorum* dicerent. Vide plura in GALLUS, & in ATTIS.

ARCHIGUBERNUS, Ἀρχιγυβερνήτης in Digestis dicitur *Summus classi Præfectus*, nos *Amiraliū* Barbaro dicimus vocabulo.

ARCHIMIMUS, Ἀρχίμιμος, Pantomimorum maximus, ut ostendit Jacobus Guthenius. In demortuorum exsequiis solebat iste funus præcedere, defunctique hominis tam verba quam actus gestibus suis ad vivum exprimere, in solatium scilicet lugentis turbæ. Nescio an & apud Græcos fuerit.

ARCHISYNAGOGUS: Ἀρχισυναγωγός Judæis dicebatur *Maximus Presbyter* vel *Princeps Synagoga* sive Judaicæ Curiae. Præerat hic in singulis oppidis rebus tam sacris quam civilibus, more Romani Ædilis, vel etiam, ut parva magnis componam, Regis Archonton apud Athenienses. Magistratus autem apud Hebræos, ut & apud Spartanos, erant plerumque natu majores: Nam jure Patriarchatus invicem succedebant, ut fere fieri consuevit in pauperculis populis, ubi scilicet obscœnus nummus naturæ ordinem nondum inverterat. Erant etiam olim Britonibus nostris Patriarchæ sui, quos *Penkenedlos* (quod est, *Gentium Principes*) appellitaverunt, qui scilicet natu minores suæ gentis consilio suo

suo & autoritate barbæ coercebant: Verum mos iste, una cum omnibus antiquis artibus, inducta luxuria, dudum in defuetudinem abiit.

Laudamus veteres, præsentibus utimur annis.

ARCHITRICLINUS: Ἀρχιτεῖκλιον apud Veteres dicebatur Princeps discubitus. Vide plura in **TRICLINIUM**.

ARCHIVUM, Ἀρχεῖον, Publicum Tabularium, quod & *Grammatophylacium* & *Chartophylacium* posteris temporibus appellatum est. Hoc ab Archæotis vel Antiquariis custodiebatur. Vide in **ANTIQUARIIS**.

ARCHONTES, Ἀρχόντες: Novem summi Magistratus apud Athenienses, e quibus sex Θεσμοβέται seu *Legumlatores* appellati sunt, reliqui tres Βασιλῆες, Πολέμαρχος & Ἀρχων proprie dictus. Senatores isti succedebant Regi Codro, & præficiebantur omnibus rebus tam sacris quam profanis. Tandem hi erant annui, cum initio fuerint perpetui. Athenienses tempora dinumerabant Archonton nominibus, sicut Romani suorum Consulum.

ARCTOPHYLAX. Vide in **ARCADES**.

“**ARCUBIÆ,** qui excubabant in *Arce*.” *Festus*. Contracte dicitur pro *Arcicubiæ*, gratia facilioris prolationis. *Cubo* autem Græcum est κῦβω vel κῦβω, & *Arx* ab Ἀκρόν effingitur. Forfan Æoles dicerent Ἀκροκυβίαι.

“**ARCULA** dicebatur *Avis*, quæ in Auspiciis vetabat aliquid fieri.” *Festus*. Diminutiva forma dicitur ab *Arceo*, Græcis Ἀρκέω, quasi Ἀρκύλα. Nominatæ sunt etiam aves hujusmodi *Arcivæ*, *cliviæ*, *inebræ* & *remores*. “*Arcivus*, Ἐπεκλικός. i. e. *Impeditivus*, *ineber*.” *Vet. Gloss.* Nihil opus est mutari *Arcula* in *Arciva*, ut quidam volunt.

“**ARCULATA** dicebantur *Circuli* qui ex farina in Sacrificiis fiebant.” *Festus*. De *Arculatis* istis nihil

nihil constat, nisi fuerint opus quoddam dulciarium e liborum genere, quod verisimile nobis videtur.

“*ARCULUS* putabatur Deus qui tutelam gere-
 “*ret arcarum.*” *Festus.* Bellus mehercule Deus;
 oportuit eum fuisse admodum insomnem, nisi forsan
 centoculus fuerit Argus, ut *Arculus* sit positus pro
Argulus, quod forsan verum est. “*Arculum* appella-
 “bant Circulum, quem capiti imponebant ad sus-
 “tinenda commodius vasa, quæ ad Sacra publica
 “capite portabantur.” *Festus.* Etiam illud a Ver-
 bo Ἀγκύω deductum est, ut sit *Arculum* quasi Ἀγκύλον.
 Alias ejusmodi *Arculum Cesticillus* dicebatur. “*Ce-*
 “*sticillus* appellatus Circulus, quem superponit ca-
 “piti qui aliquid est laturus in capite.” *Festus.*
 Verum corruptum est *Cesticillus* a Librariis, & re-
 ponendum omnino *Cercitillus* a *Circite*, ut docte
 monuit Scaliger. “Ut parvi *Circuli Annuli*, sic
 “magni dicebantur *Circites Anni.*” Varro. Etiam
 Rustici nostri (ut obiter hoc moneam) tam *Annos*
 quam vasorum ligneos *Circulos* communi nomine
Græps appellare consueverunt, a Græco γρῆς dubio
 procul. Erat etiam Veteribus composita vox *Inar-*
culum. “*Inarculum* Virgula erat ex malo Punica
 “incurvata, quam Regina sacrificans in capite ge-
 “stabat.” *Festus.* Hoc etiam *Arculum* in Servianis
 Fragmentis dicitur. “*Arculum* est Virga ex malo
 “Punica incurvata, quæ fit quasi corona, & ima
 “summaque inter se alligatur vinculo laneo albo,
 “quam in Sacrificiis certis Regina in capite habe-
 “bat: Flaminica autem Dialis omni sacrficatione
 “uti debebat.” Gellius autem vult Flaminicas Sa-
 cerdotulas, Diales quas vocat, Venenato operiri,
 & furculum de arbore Siliqua in rica habere. Idem
 etiam ait; “Flaminicam præcipitur habere Arcu-
 “lum, Ricam, Venenatum, Fibulam.” Verum nil
 obstat & Siliquam fuisse usurpatam; nam *Arculum*
 de malo Punica adhibebatur in certis tantum Sacri-
 ficiis, de Siliqua vero in reliquis. Crediderim Re-
 ginas

ginās malo Punica coronatas, ubi uteri fœcunditatem a Diis impetrare volebant. Siquidem malum Punicum pro Bacchi five Solis scroto Veteribus habebatur, eratque generationis symbolum. Alias fabulatum est Liberum Patrem Attidis scrotum præcidisse, atque inde natam esse malum Punicam, quod ostendit Arnobius.

ARCUS etiam ab Ἐργον vel Ἀρκέω, Latinis *Arcuo*, derivandus videtur. “*Arcere* est *Continere*, unde & *Arcus* in ædificiis dictus est.” *Festus*. Neque abludit Græcum vocabulum Ἀρκυς, quod illis pro *Nassa* ponitur. Ridiculum est Etymon quod a Tzetze adducitur in Lycophronem: ἡ κυρία δίκτυον πρὸς ἀρκέων ἀρμόδιον, h. e. Ἀρκυς dicitur proprie Rete capiendis urfis accommodatum. Et Græcum Ἀρκυς & Latinum *Arcus* appellata sunt quod sint adducta, & per hoc circumitu suo coarctata. Figurata etiam quælibet Fornix *Arcus* dicitur, veluti Portarum, Pontium, & similium. E Portarum genere *Arcus* erant Romanorum *Triumphales*, quorum numerus non per Urbem tantum, verum etiam per totam Italiam atque Provincias propemodum erat infinitus. Intra ipsam Urbem fuere triginta sex marmorei *Arcus*, ut ostendit Pancirollus in Descriptione Urbis. *Triumphus* Pompa Bacchi fuerat, atque Imago Solaris Decursionis ab ortu suo occasum versus. Rex iste Syderum Veteribus pro Marte bellorum Deo habitus est. Hujus igitur cœlestia gesta unica Imperatoriæ vitæ exempla facta sunt rudioribus illis sæculis, quibus nemo dubitavit quin Phœbus Græci principis ritu, devictis Noctis Tenebrarumque copiis, lætus ovanfque eodem curru quo (pro more Veterum) tantam victoriam adeptus fuerat, domum suam, Hesperias scilicet metas, quoque die ingrederetur. Volebant igitur *Triumphatores* populo videri se jam reportata de hostibus victoria, æmulos factos Supremi Numinis, quandoquidem eandem rem ipsi

fecerint quam & illud ; quod & universus Pompæ ordo summa voce acclamando cœlo testatum voluit. Qua de re ita etiam Ovidius ;

*Tempora Phœbea lauro cingentur, Ioque
Miles Io magna voce Triumphæ canet.*

Sed quorsum ista, tu dices forsan. Ut plane ostendam quid *Arcus* isti *Triumphales* sibi volebant. Ad Hesperias metas Portam fuisse putandum est, qua iter fuerat εἰς Ἄιδου δῶν, sive ad *Infernam Solis Regiam*, eamque pro triplici Solis occasu tribus Aperturis arcuatam. Scite igitur describitur a Lucretio ista Solis aurigatio in isto ;

*Quo pacto æstivis e partibus Ægocerotis
Brumaleis adeat flexus, atque inde revertens
Canceris ut vertat metas se ad Solstitiales.*

Bacchi autem sive Osiridis Sedes atque Imperium apud Inferos esse etiam Ægyptii credidere, prodente magno Plutarcho in Iside, quod & Porphyrio, vetus Horatii Interpres, confirmat. Media igitur *Triumphalis Arcus* Apertura Æquinoctialem Solis viam referebat, duæque laterales Solstitiales duas. Veterum Romanorum *Arcus* subitanei fuerant ; quippe ex lignis subito facti peracto Triumpho diruebantur. Erat Romæ *Lateritius Arcus* vetustissimus, quem vulgus credebatur Romulo dicatum. *Arcus Furii Camilli* qui de Gallis triumphavit, e quadratis erat & rudibus lapidibus, absque ullis posterorum temporum ornamentis. *Arcus Fabianus* a Censore Fabio cognomento Allobrogico in Via Sacra erectus est, in quo & Scuta & Signa Allobrogicæ Victoriæ, prodente Asconio. Siquidem initio Tropæa tantum in *Arcuum* fastigiis fuere suspensa, postea vero Tropæa ista de lapidibus facta sunt, additis etiam Statuis cum Bigis & Quadrigis Triumphalibus

umphalibus, Alatis Victoriis, Pomparum & Sacrificiorum insignibus Sculpturis, & Inscriptionum Titulis.

A Senatu Populoque Remensi duo *Arcus* insignes Divo Julio ad duas civitatis suæ portas erecti sunt, insculpta Juliæ Gentis & Divæ Veneris Historia, quorum vestigia etiam hodie comparent. Hi *Arcus Honorarii* erant, quales & alii plurimi Diis etiam ipsis dicati, cujus rei testis est Inscriptio quæ apud Gutherium est in Libro eruditissimo De Jure Veterum Pontificio :

IMP. T. VESPASIANVS.
CAESAR. AVG. VII. COS.
MARTI. APOLLINI.
MINERVAE.
ARCV. VICAN.
VINDONENSIS. CVRIAE.

Atque hoc interdum fiebat Imperatoribus qui ante diem Triumphi decesserant. Quem Honorem apud Suetonium legimus Druso habitum a Senatu, qui marmoreum *Arcum* cum Tropæis in Via Appia illi decrevit, adjecto etiam Gentili Germanici cognomento. Sed *Honorarii Arcus* non erant transversi, verum ad viarum latera erecti.

Ipse Augustus, autore Suetonio, plures *Arcus* extruxit per omnes Urbis regiones.

S. P. Q. R. duos insignes *Arcus* Augusto dedicavit, alterum in Ponte Tiberino, alterumque Arimini, superimpositis ejus Statuis ad justam magnitudinem factis, ut Dion memoriæ mandavit. Atque hoc factum est ob restitutam Viam Flaminiam Roma Ariminum usque.

Arcus Triumphalis Segusii etiam a S. P. Q. R. una cum Inscriptione in lamina ærea, in D. Augusti honorem dedicatus est.

Arcus Octavii Patris cum signis Apollinis & Dianæ ex uno lapide, quod Lysiae opus fuerat, una cum Quadriga & Curru ab Augusto in Palatio dicatus est. “ Ex honore apparet in magna
“ autoritate habitum Lysiae opus, quod in Palatio super Arcum quem D. Augustus honori
“ Octavii patris sui dicavit in Ædícula columnis adornata; id est, Quadriga Currusque &
“ Apollo ac Diana ex uno lapide.” *Plinius.*

Arcus Claudii in Via erat Flaminia in honorem Tiberii inchoatus, cujus Titulum nuper e rudibus erutum ita restituit Alexander Donatus, vir elegantissimus :

Ti. ClauDIO. DRVSI. F. CAESARI.

AugVSTO. GERMANICO.

Pontificl. MAXIMO. TRIB. POT. IḲ.

Cof. V. ImperATORI. XVI. P. P.

Senatus. PopuLVSQVE. ROMANVS. QVOD.

Reges. BritANNIAE. PERDVELES. SINE.

Ulla. JactuRA. CELERITER. CAEPERIT.

Gentesque. EXTREMARVM. ORCHADVM.

Primus. IndiciO. FACTO. R. IMPERIO. ADIECERIT.

Arcus Triumphalis ex S. C. dedicatus est Vespasiano cum hac Inscriptione, quæ adhuc exstat in Area Capitolina in aurea basi :

IMP. CAESARI.

VESPASIANO. AVG.

PONT. MAX. TR. POT. III.

IMP. IIḲ. P. P. COS. III. DES. III.

S. C.

QVOD.

QVOD. VIAS. VRBIS.
NEGLIGENTIA.
SVPER. TEMPOR.
CORRVPTAS. IN-
PENSA. SVA. RESTITVIT.

Arcus Titi elegantissimus, atque omnium quæ adhuc exstant, vetustissimus: *Honorarius* hic erat, mortuoque jam Tito exstructus; ad conservandam scilicet Judaicæ Victoriæ memoriam. Insculptum est huic Judæorum septemplex Candelabrum & reliqua Sacra, una cum Titi Triumphali Pompa, adjecto Titulo:

DIVO. TITO. DIVI. VESPASIANI. F.
VESPASIANO. AVGVSTO.

Erant etiam alia inscripta, verum literæ evanuerunt.

Ad Appiæ Domitianæque Viæ coitionem S. P. Q. R. Domitiano ingentem *Arcum* dedicaverat: De quo Papinius Statius & Martialis. Verum hic ipse plurimos *Arcus* atque alia opera per totam Urbem exstruxit.

Sextus Rufus autor est fuisse in prima Urbis regione *Arcum* Trajano dedicatum.

Traiani Arcus Beneventi hac erat Inscriptio, quod pecunia sua viam fecerit Brundisium usque:

IMP. CAESARI. DIVI. NERVAE. FILIO.
NERVAE. TRAIANO. OPTIMO. AVG.
GERMANICO. DACICO. PONT. MAX. TRIB.
POTEST. XVIII. IMP. VII. COS. VII.
FORTISSIMO. PRINCIPI.

Alter

Alter adhuc exstat integer in Anconæ Portu, de puro marmore, structura mirus, sub hoc Titulo:

IMP. CAESARI. DIVI. NERVAE. F. NERVAE.
 TRAIANO. OPTIMO. AVG. GERMANICO.
 DACICO. PONT. MAX. TR. POT. XVIII.
 COS. VI. PP. PROVIDENTISSIMO. PRINCIPI.
 SENATVS. P. Q. R. QVOD. ACCESSVM.
 ITALIAE. HOC. ETIAM. ADDITO. EX. PECVNIA. SVA.
 PORTV. TVTIOREM. NAVIGANTIBVS. REDDIDERIT.

A fronte cujus Inscriptionis sunt & ista:

PLOTINAE.
 AVG.
 CONIVGI.
 AVG.

A tergo vero ista:

DIVAE.
 MARCIANAE.
 AVG.
 SORORI. AVG.

Ad ingressum Puteolani Portus stetit ingens marmoreus *Arcus* a Puteolanis Antonino Pio erectus; quod ad molem Portus instaurandam Reipublicæ subvenisset.

Arcus Marci & Faustinae in Via erat Flaminia, auctore Donato. Alii *Domitiani* hunc *Arcum* fuisse putant, sed falso.

Insignis *Arcus Septimii Severi* adhuc exstat Romæ ad radices Capitolii, cujus hæc Inscriptio est:

IMP. CAES. LVCIO. SEPTIMIO. M.
 FIL. SEVERO. PIO. PERTINACI.
 AVG. PATRI. PATRIAE. PARTHICO.
 ARA-

ANTIQUITATUM ROMAN. 207
ARABICO. ADIABENICO. PONTI-
FICI. MAXIMO. TRIBVNIC. POTEST.
X̄I. IMP. XI. COS. III. PROCOS. ET.
IMP. CAES. M. AVRELIO. L. FIL.
ANTONINO. AVG. PIO. FELICI.
TRIBVNIC. POTEST. VI. COS. PRO-
COS. P. P.

OPTIMIS. FORTISSIMISQVE. PRIN-
CIPIBVS. OB. REMPVBLCAM. RE-
STITVTAM. IMPERIVMQVE. PO-
PVLI. ROMANI. PROPAGATVM.
INSIGNIBVS. VIRTVTIBVS. EORVM.
DOMI. FORISQVE. S. P. Q. R.

In Suburrano Clivo *Arcus Gallieni* visitur sub hoc
Titulo; opere Dorico:

GALLIENO. CLEMENTISSIMO. PRINCIPI.
CVIVS. INVICTA. VIRTVS.
SOLA. PIETATE. SVPERATA. EST.
ET. SALONINAE. SANCTISSIMAE. AVG.
M. AVRELIVS. VICTOR.
DEDICATISSIMVS.
NVMINI. MAIESTATIQUE. EORVM.

Alter *Arcus Gallieni* Veronæ est cum hac Inscri-
ptione:

COLONIA. AVGVSTA. VERONA. NOVA.
GALLIENIANA.
VALERIANO. II. ET. LVCILIO. CONS.
MVRI. VERONENSIVM.
FABRICATI. EX. DIE. III. NON. APRI-
LIVM. DEDICATI.
PR. NON. DECEMBRIS. IVBENTE. SAN-
CTISSIMO. GALLIENO. AVG.

AVG.N.INSISTENTE. AVRELIO.MARCEL
LINO. V. P. DVC. DVC.
CVRANTE. IVLIO. MARCELLINO.

Arcus Constantini Magni est inter Palatinum & Cœ-
lium montem, qua flectebatur a Via Appia in
Sacram; & sic inscribitur:

IMP. CAES. FL. CONSTANTINO. MAXIMO.
P. F. AVGVSTO. S. P. Q. R.
QVOD. INSTINCTV. DIVINITATIS. MENTIS
MAGNITVDINE. CVM. EXERCITV. SVO.
TAM. DE. TYRANNO. QVAM. DE. OMNI. EIVS.
FACTIONE. VNO. TEMPORE. IVSTIS.
REMPVBLICAM. VLTVS. EST. ARMIS.
ARCV. TRIVMPHIS. INSIGNEM. DICAVIT.

Ereċtus est hic *Arcus* ob superatum a Constantino
Maxentium. Conspicitur autem sub medio *Arcu*
ex utroque latere Constantinus ipse, Victoria
lauream supra caput ejus tenente, adjectis Titu-
lis: LIBERATORI. VRBIS. FVNDATA-
TORI. QVIENTIS. Et ab utraque fronte ex-
trinfecus: VOTIS. X. VOTIS. XX. Hic
Arcus a Trajano inchoatus est, autore Pancirollo.
Hoc ille sentit, quod plurimas habeat sculpturas
ad Trajanum pertinentes. Alexander Donatus
autem Congestitiam putat ex ruinis operum Tra-
jani. Quæ sententia mihi verior videtur ob
Constantini atque ipsius Imperii inopiam.

Insignis admodum est Pomponii Læti locus in
Diocletiano, qui quoniam huc spectat, finem faciet
præsentis materiæ. “ Inferebantur (inquit) om-
“ nes Triumphus Via Appia, Porta Capena; ea
“ enim Via ampla, octo millibus passuum ab Urbe
“ frequens,

“ frequens, ex utroque latere habitata, & in Capitolium rectum & amplum iter, in qua lignei primum continuique *Arcus*, post marmorei columnis suffulti, unde multitudo satis commode “ Triumphum spectare possint.” *Continuos* autem *Arcus* non dicit proprie *Triumphales*, sed quos supra *Honorarios* nominavimus. Nam hi in longitudinem viarum exstruebantur, cum reliqui essent transversi. Quam immensa res erat Urbs Roma, cum Suburbia haberet longa octo milliariorum !

ARDEA : Corruptum est a Græco Ἐρωδιός, vel magis a Fœminino Ἐρωδιὰ, pro quo Pelasgi forsan Ἀρωδιὰ, quod ab Ἀίρω & Ἀῤῥω, quasi Ἀῤῥιδι, *Elatus*, ob longa ejus crura. Nec multum abest nostrum *Veron*.

ARDEO : Æolicum fuisse videtur Ἀερίδαιω, unde & Adjectivum Ἀερίδην deductum est. Est autem Græcorum Δαίω ab Æolico Δᾶ pro Διᾶ, & Ἄιω, a quo & Αἰθω & Αἰθῆρ efficta sunt : Neque multum abest Ἄνω, unde Latinum *Uro*, aliaque multa.

ARDUENNA Cæsari dicitur maxima Belgarum Sylva, etiam ipsis Gallis hodie *Ardenne*; quæ vox si Celtice scriberetur, etiam nostris Britannis diceretur *Ardb Dunæ* vel *Ardb Duinæ*, quod est, *Ardui Montes*. De voce *Ardb*, vide infra in **ARDUUS**. *Dun* autem Celtis fuisse *Montem* etiam Ethnographus Stephanus autor est, cui Δῶν Mons est Lingua Gallorum. Imo magis *Arx montis*; idem enim illis *Dun* quod Teutonibus *Berg*, *Arx* scilicet vel quivis editus locus, Πύργος, & Phrygibus Πέργη & Πέργαμος. *Dun aden* Britannis dicitur Scotorum Metropolis *Adenburg*, cum *Aden* sit *Ala*, & *Dun*, *Burg*; Ptolemæo Πτερωτὸν στρατόπεδον, quod est, *Alata castra*. Est igitur Gallorum Δῶν quasi Δόν, *Vertex* scilicet montis sive Ἀκρόρεια. Adjuvat & Britannicam Sylvæ hujus originem & cognominis Sylva in nostra Britannia, cujus meminit Willielmus Camdenus in *Warwicken*sum pago. Erat & *Arduenna* nostra

superiori sæculo magni nominis, ut ab eodem scriptore traditur.

ARDUUS ab eodem Themate derivatur [quo & *Ardea*] quasi ἄρδῖς. Antiquis Britannis, qui etiam hodie Celtica Lingua loquuntur, *Ardb*, & Hibernis *Aird*, est *Altus*. Nec abludit veterum Phrygum Ἀρῆα, quod Glossographi *Magnum* reddunt. Siquidem Asiatici Ἀρῆα ἑξέξλω, *Regum Regem Xerxen* appellaverunt, ut Hiberni principem Insulæ suæ *Regem Airdrig*, & Britanni principem *Dominum* corrupte *Arglwydb* pro *Ardb lowydb*. *Lowydb* enim vel *Llywydb* illis pro quovis potente est, etiam ipso *Deo*, a *Law* vel *Llaw*, quod ad Teutonum *Blauwe* & nostrum *Claw* refertur. Hebræis scribitur ארר *Addir*. Δωάδ Ἀρταξέρξης μέγας Ἀρῆς. Herodotus. Ἀρταῖος, οἱ Ἡσπερὶ Πέριαι. Hesychius.

AREA dicta est Veteribus ab *Ara*, nam Sacellum erat vel Locus *Aræ*; unde per similitudinem & *Area* ubi frumenta tribulantur appellata est, & cæteri loci huic similes. Stat contra Varro. “*A*rea (inquit) ubi frumenta secta *arescunt*, & per similitudinem loca in Urbe pura *Aræ* vocantur.” “*Aræ* loca in Urbe sine ædificio,” inquit Flaccus Jurisconsultus: Et “*Area* proprie locus vacuus.” *Festus*. Infinitas igitur *Areas* in tanta Urbe fuisse necesse est. *Aræ* ante *Ædes Deorum* *Aræ* tantum dicebantur, quod ostendit Pancirollus; reliquæ vero modo *Aræ* modo *Campi* appellatæ sunt. In Templorum *Areis* victimæ erant venales, quod Gutherius ostendit ex Cicerone. In privatis *Areis* plerumque erant putei, ut in *Areis* sacrarum *Ædium* piscinæ lavandis sacrificiis. Omnia fere publica ædificia in aditibus stabant *Arearum*, ut Bergierius monuit. Habebant etiam Castra suas *Areas*, ut apud Hyginum cernere est. Pleræque *Aræ*, quarum nomina modo sequuntur, ad *Deorum* *Ædes* pertinebant.

Aræ

ANTIQUITATUM ROMAN. 211

Areae Apollinis, Spei, Thalli, Ifidis Ælianæ, Pinaria & Mercurii in prima erant Urbis regione.

Area Apollinis Palatini in decima Urbis regione quatuor habebat *areas* Myronis vaccas, atque etiam Quadratam Romam, autore Festo. “*Quadrata Roma* (inquit ille) locus in Palatio ante Templum Apollinis dicitur, ubi reposita sunt quæ solent boni ominis gratia in Urbe condenda adhiberi, quia saxo munitus est initio in speciem *quadratam*.” Hanc ob vetustatem Veteres tribuebant ipsi Romulo fabuloso Urbis conditori. Vide in AUGUR & QUADRATA.

Areae Vulcani & Victoriæ in quarta regione fuerant, Via Sacra. “*Area Vulcani* (inquit Victor) cum Vulcanali, ubi Lotos a Romulo fata, in qua *Area* sanguine per biduum pluit.” “Lotos in Vulcanali (inquit Plinius) quod Romulus constituit ex Victoria de Decumis, æquæva Urbi intelligitur, ut autor est Masurius.”

In hac *Area & Concordiæ* facta est *Ædes*.

Areae Opis & Cereris in Vico Jugario fuerant in octava Urbis regione. Sic & *Area Saturni* ante *Ærarium*.

Areae Septimiana & Vaticana in decima quarta regione, trans Tiberim.

Area Sancta in undecima regione.

Area Candidi (sic enim Pancirollus legit pro eo quod in quibusdam Libris erat *Callidii*) in sexta erat regione.

Area Publica in decima tertia regione fuerat.

Area Radicaria in duodecima. Credibile est in ea venditos fuisse *Rapbanos*, quos Romani *Radices* appellabant.

Areae dicebantur etiam veterum Christianorum sepulturæ loca, ut vel ex Tertulliano Ad Scapulam apparet. “Sub Hilarione Præfide (inquit ille) cum de *Areis* sepulturarum nostrarum acclamavissent, AREÆ NON SINT! *Areae* ipso-

“rum non fuerunt. Messes enim suas non egerunt.” Inominatæ hæ erant popelli voces. *Leviusculum* est quod Medico Cornelio Celso *Area* dicatur pars verticis morbo depilis. Unde tractus est & jocus in Calvum Neronem Domitianum: Nam cum ille Urbem novis Arcubus atque *Areis* repleverat, alicubi inscriptum est in Arcu, *AREAM ET CALVITIVM*, ut Suetonius scribit in ejus Vita. Verum illud per transitum monuimus. Sequitur Formula consecrandæ novæ *Areae* ex vetusto Lapide, qui Romæ repertus est, desumpta; estque notatu dignissima;

HAEC. AREA. INTRA. HANC. DEFINITIONEM. CIPPORVM. CLAVSA. VERVVS. ET. ARA. QVAE. EST. INFERIVS. DEDICATA. EST. EX. VOTO. SVSCEPTO. QVOD. DIV. ERAT. NEGLECTVM. NEC. REDDITVM. INCENDIORVM. ARCENDORVM. CAUSA. QVANDO. VRBS. PER. NOVEM. DIES. ARSIT. NERONIANIS. TEMPORIBVS. ET. HAC. LEGE. DEDICATA. EST. NE. CVI. LICEAT. INTRA. HOS. TERMINOS. AEDIFICIVM. EXSTRVERE. MANERE. NEGOTIARI. ARBOREM. PONERE. ALIVDVE. QVID. SERERE. ET. VT. PRAETOR. CVI. HAEC. REGIO. SORTI. OBVENERIT. LITATVRVM. SE. SCIAT. ALIVSVE. QVIS. MAGISTRATVS. VVLCANALIBVS. X. KAL. SEPT. OMNIBVS. ANNIS. VITVLO. ROBIO. ET. VERRE.

Alius Lapis Narbone repertus :

Q. VI.

Q. VIBIVS. Q. F. MAXIMVS.
 N. VARVS. L. CAPITO.
 PR. II. VIR. ARAM. VOLCANO.
 MACERIA. QVE. AREAM.
 SAEPIENDAM. PISCINAM.
 QVE. EX. D. D.
 DE. PECVNIA. PVBLICA.
 FACIENDA. COER.
 Q. VIBIVS. Q. F. MAXIMVS.
 PROBAVIT.

ARELATE, Antonino *Arelatum*, in Lapidibus Colonia Julia Paterna *Arelate*, Plinio *Sextanorum Colonia* dicitur. Aufonio etiam *Gallula Roma Arelas*. Celeberrimum hoc erat Galliarum oppidum ad Rhodani ripas situm. Veteribus Celtis & Britannis nostris *Laët* erat *Profluens*, quod hodie vitiose scribitur *Llaith*, quo nomine & *Lac* fere appellant; nam & *Llaeth* vocant. Hujus vocis vestigium in *Laëtodoro* nostro comparet, de quo suo loco. Huc referenda & Latinorum *Lac* & *Latex*, & Græcorum γάλα, γάλακτος, & λάταξ, quod Suidæ est μέγας σαγών, h. e. *Magna gutta*. Est igitur *Arelate*, *Ar e laët*, h. e. *Ad profluentem* Rhodani amnis. Hoc loco non prætereundus videtur immanis veterum Arelatenfium consuetudo. Solebant hi, auctore Gaguino, omnibus annis Kalendis Maiis super ingenti Ara duabus columnis suffulta tres juvenes pecunia redemptos & bene saginatos pro incolumitate sua Diis suis immolare. Cujus sceleris vel ipse Apollinaris in Epistolis alicubi meminit.

AREMORICI Britanni dicuntur Galliam inco-
 lentes. Dumnonii hi erant, Saxonice bellis sedi-
 bus suis pulsi, quod vel Sermo eorum ostendit, qui
 cum Cornugallico nostro convenit. *Ar e mor*
 Britannis nostris est *Ad mare*: Ipsi se *Brizones* ap-
 pellant. Quin & ante Britannorum appulsum *Are-*
moricorum

moricorum nomen maritimis Gallis hæserat non solum Britanniae, verum etiam Aquitaniae, ut ostendit Ptolemæus.

ARENA: Ut ab *Habeo Habena*, ita ab *Areo Arena*. Vitruvio triplex est *Arena*, *fossitia* scilicet, *fluviatrica* & *marina*; e quibus *fossitia* optima est ad structuras. *Fossitia* iterum quadruplex illi dicitur, *nigra*, *cana*, *rubra* & *carbunculus*. Intritum mixtum *arena* & calce *Arenatum* dicebatur. Veteres Romani olim *Arena* vias muniebant, & pavimenta solidabant; posteris temporibus huic glaream immiscuerunt, ut ostendit Bergierius. Gymnasia, Xysta, Palæstræ, Amphitheatra atque omnes Agones tenuissima *Arena* sternebantur, unde & *Arena* pro ipso loco quo Gladiatores depugnabant, atque ipsi etiam Gladiatores *Arenariorum* vili nomine appellati sunt. Amphitheatrorum *Arenas* figura fuisse oblonga Lipsius ostendit in Libro de Amphitheatro, atque etiam dealbatum prius fuisse locum quam *Arena* sternebatur. Interdum utebantur ramentis lapidum, sive cæmentis, pro *Arena*; quo nonnulli referendum putant & illud Martialis;

Altera tresque super rasa celebrantur Arena.

Arenam Circi Flaminii minutissimis lateribus fuisse tessellatam ostendit Panciollus. *Arena* Circi a Nerone chryfocolla consternebatur, a Caligula vero minio & chryfocolla, ut apud Suetonium legere est. Athletæ post unctionem se in conisterio tenuissima *Arena* aspergebant, metu scilicet comprehensionis. Puteolanus pulvis huic usui erat accommodatissimus: Hinc illud Appollinaris;

Namque Dicarchææ translatus pulvis Arenæ,

Verum

Verum omnium optimus erat *Arena* Nili. Alexandrinam navem pulverem Luctatoribus advexisse apud Suetonium legimus.

AREO, corruptum est a Græco: Nam ab ἄνω effingitur Adjectivum ἄνηρός, Æolibus ἄναρός, unde & Latinum *Avarus*. Nam *Avari* etiam *Aridi* dici consuevere. Dein ab ἄναρός fingi possit ἄναρέω vel ἄναρόω, unde contractum *Areo*.

AREOPAGUS: Ἀρειόπαγος vel Ἀρεῖος πάγος, vetustissimum atque gravissimum Græciæ Judicium. Quingentis hoc constabat Senatoribus, qui noctu & cum silentio judicare solebant, ut ex Macrobio & Luciano constat: Unde & Proverbium natum est; *Areopagita taciturnior*. Hæc erat suprema Atheniensium Curia, incorruptis Reipublicæ temporibus proculdubio fundata. Plutarchus tamen a Solone institutam tradit: Verum multo antiquiorem fuisse oportet. Solon poterat eam Legibus suis ad priscum ordinem revocare. Fabulæ ferunt ipsum Martem in *Areopago*, cum Halirrhothoum quendam occidisset, a duodecim Diis judicatum fuisse, qui quod Mars jure patriciatus sui apud cœlestes Aulicos plurimum valeret, divisim æqualiter sententiis inane fecerunt judicium. Ignoratæ Etymologiæ plerumque hujusmodi Fabularum causæ fuerant. Existimatum est forsan Ἀρειόπαγον dictum fuisse quasi Ἀρεῖος πάγος, h. e. *Martis laqueus*, quod capitis judicium per dolos evaserit. Verisimilius longe videtur Ἀρεῖον πάγον initio fuisse Ædem Martis, in editiore colle (qualis Græcis πάγος dicitur) constructam. Quod & confirmari videtur a Juvenali Satyra nona;

Ergo occulta teges, ut Curia Martis Athenis.

Notum est autem omnes Curias initio fuisse pro Templis.

ARES: Ἄρης, idem qui & *Hercules* & *Sol*. Phœnicibus Μάλκαρος, *Malc-Artos*; Ægyptiis Ἄρης

'Αἰῆς (ut ostendit magnus Seldenus ex Vettio Valente) & Pelasgis tam Siculis quam Italis Μάρμερτος, & corrupte *Mavors* & *Mars*. Nam & Lycophron utitur hac voce pro Græca in isto;

Κανδαῖος, ἢ Μάρμερτος, ἢ τί ῥη καλεῖν.

h. e. *Candæus*, vel *Mamertus*, vel quodcunque oportet appellare.

Et Festo *Mamers* Lingua Osca *Mars*, unde & Melfanenses, Oscurum Coloni, *Mamertini* olim appellati sunt. Vide *ANCILE* supra.

ARETALOGUS, Ἀρηιολόγος: Qui Martia facta crepat; fabulator rerum gestarum quæ nunquam vel gesta sunt, vel geri potuerant. Hæc vox male accepta est ab omnibus quos vidi: Causa erroris est quod secunda Syllaba apud Juvenalem corripiatur Satyra sua quinta decima in isto;

*Tale super cænam facinus narraret Ulysses
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat, ut mendax Aretalogus.*

Unde factum video quod Ἀρηιολόγος Græce scribendum videretur, ac si nugator esset qui delectabiles nugas (Ἀεὶα scilicet) ad mensas promeret, vel saltem, ut aliis visum, Philosophaster parasiticus, qui affectate de Virtutibus (quas Græci Ἀρεταὶς dicunt) ad mensas divitum garrere consueverat. Verum scripturam meam & ab Aufonio defensam video, cujus Græcus Versus in Epistola decima nona occurrit;

Ῥωμαίων ὕπατος, Ἀρηιολόγων ᾗ ποιητής,

h. e. *Romanorum Consul*, *Aretalogorumque Poeta*.

Ut

Ut sit *Aretalogum* etiam in Neutro, *Aretalogica fabula*. Ἀρηλα autem in Ἀρηλαλόγῳ antiquus est Accusativus pro Ἀρεα, unde & Dionysio in *Periegesi* Ἀρητιάδῃ Βασιλῇ *Martigenæ Regi* est: Ad quem locum ita Eustathius: τὸ δὲ Ἀρητιάδης ἀπὸ τῆς Ἀρης, -ητῶς, Ἰαμβικῶς γίνετ'· πάχει γὰρ ἐπὶ πιαύτῳ Ἰαμβικῶς κλίσις ὁ Ἀρης, h. e. *Vox autem Aretiades ab Iambico Ares, -etos, deducitur; patitur enim ejusmodi Iambicam Declinationem nomen Ἀρης*. Erat igitur *Aretalogus* qualis gloriosus miles Thraso apud Plautum. Mirum est istam vocem non comparere in Græcis scriptoribus. Incredibile est enim Romanos contra consuetum sibi morem Græcam compositionem confinxisse. Verum plurima & Græca & Latina vocabula olim fuisse quæ hodie in Libris non occurrunt, Glossographi manifestum faciunt.

“ARFERIA: Aqua quæ Inferis libabatur.” *Festus*. Sed legendum *Adferial*. “*Adferial*, Ἰδωρ τὸ δὲ πρὸς τοῖς νεκροῖς πρὸν δόμῳ.” *Vet. Gloss.* Sic & “*Inferiæ*, Sacrificia quæ Diis Manibus inferebant.” *Idem Festus*. Sed neque *Arferial* ab *Arferendo* dictum est, neque *Inferiæ* ab *Inferendo*, ut *Festo* visum est, atque etiam ante illum *Varroni*. *Ovidius* etiam in hoc fuerat errore; sic enim ille in *Fastis*:

Hanc quia justa ferunt, dixere Feralia lucem.

Ἔρῃ Æolica, sive Pelasgica Lingua ἔρῃ, *Terra*; unde Ἐνέροι, Æolice Ἐνέροισι. Ab Ἐνέροισι fiunt *Inferiæ*; quo spectat & *Adferial*, vetuste *Arferial*. Siquidem ἔρῃοι & Ἐνέροισι ab Ἔρῃ idem sonat quod Δαίμονες a Δᾶ. Neque forsan aliunde nostrum *Frater* vel *Feries*. Unde & *Ferale*, Νεκρῶν. *Vet. Gloss.* Probabile est *Arferial* libatum fuisse Diis Manibus, sive Laribus, in Foco, quæ Ara fuit Larium; quod etiam a Rusticis nostris novimus factum. Alias novimus placatos fuisse Deos Manes

F f

aqua

aqua, lacte, atque melle tumulis impositis; quod testatur & Argonauticon Orpheo inscriptum.

Ἀυτὰρ ἔγωγε

Ψυχὴν ἱλασάμεν, σπένδων μελίσγμᾶτα χύτλων
Ἰθάκι τ' ἠδὲ γάλακτι, μελίσσορρύτων ἀπονασμών.

“ ARGEA loca Romæ appellantur, quod in his sepulti essent quidam *Argivorum* illustres viri.” *Festus*. In voce *Sexagenarius* *Argea* vitiose scribitur. “ Multa alia Sacrificia locaque Sacris faciendis, quæ *Argeos* Pontifices vocant, Numa dedicavit.” *Livius*. Et Ovidius in Fastis;

Itur ad Argeos, qui sint sua pagina dicet.

“ *Argeorum* Sacraria in septem & viginti partes Urbis sunt disposita; e quibus prima est scripta Regio Suburrana, secunda Esquilina, tertia Colina, quarta Palatina.” *Varro*. Totidem enim fuerant olim urbanæ Tribus. Fuerant isti *Argei* Sexagenarii Senes quos primis temporibus (quoniam Ἀργεῖοι, h. e. *Otiosi* & *Inutiles* essent) de ponte in Tiberim dejiciebant. “ Sexagenarios de ponte olim dejiciebant.” *Festus*. Et mox; “ Quod facere eos destitisse scribit Manilius, sed religione postea veteris moris scirpeas hominum effigies de ponte in Tiberim veteri modo mittere instituisse.” Barbarum hunc morem & Cicero tangit Pro Roscio: “ Habeo etiam dicere, quem contra morem Majorum, minorem annis sexaginta de ponte in Tiberim dejecerit.” Ubi tandem barbaries ista exolevit, Sacerdotes, ne Diem Patrem, quem & Saturnum alii appellabant, victimis suis fraudarent, seu potius (ut apertius dicam) ne quid de veteribus ritibus videretur deperisse; dicis causa triginta scirpeas fenum imagines per manus Vestalium Virginum de ponte sublicio in amnem dejecerunt. “ *Argeos* vocabant *Scirpeas* effigies,

“*figies*, quæ per Virgines Vestales annis singulis
 “jaciebantur in Tiberim.” *Festus*. Atque idem
 prodit Varro. “*Argei* sunt e scirpeis virgultis.
 “Simulacra sunt hominum triginta; ea quotannis
 “a Sacerdotibus publice jaci solent in Tiberim.”
 Crediderim initio quod Sacraria fuerint tantum vi-
 ginti & septem, viginti & septem Senes quoque in
 Tiberim dejectos; verum crescente Urbe nume-
 rum Sexagenariorum venisse ad triginta. In Sacra-
 riis autem istis submerforum Manibus parentatum
 est; minoris enim alebantur mortui quam vivi.
 Et in Lege erat Flaminia; CVM. EAT. AD.
 ARGEOS. NEQVE. CAPVT. COMITO.
 NEQVE. CAPILLVM. DEPECTITO; ut
 monstravit magnus Scaliger. Ceorum etiam Legi-
 bus Sexagenariis cicuta data est. Prudenter igitur
 institutum est a veterum Legum latoribus, quos &
 ipsos Senes fuisse credibile est, ut Senes nutrentur
 ab his qui ab ipsis nutriti sunt, quod Mosi est
 HONORA PATREM ET MATREM. Inter no-
 tissima est (ut per transitum hoc moneam) apud Ve-
 teres, cum Leges scilicet vix quenquam cogerent,
 Compensationes omnes & *Munera* & *Præmia* & *Ho-
 nores* fuisse appellatas. Quod & Maro servavit,
 apud quem sic Venus ad Jovem Patrem;

Hic pietatis Honos? sic nos in regna reponis?

Præclare igitur Sanctus Paulus liberorum in paren-
 tes officium dixit Ἀποδοῦναι τοῖς γονεῦσι,
 h. e. *Vices reddere parentibus*. Quod de Argivis
 Herculis comitibus Festus cum reliquis Veteribus
 crepat ignorationi Etymologiæ tribuendum est,
 quæ sola causa & origo fuit fabularum innumerabi-
 lium. Illud tamen monere licet, antiquissima fuisse
 Romæ Herculis Sacra, quod vel Ara Maxima de-
 clarat, quod Romanos *Argivos* fuisse sive *Pelasgos*

fatis probat. Utriusque Herculis Sacella, & Olympii scilicet & Romani, immunia fuisse muscarum supra ostendimus. Fiebat autem scirpeorum Senum jactura Idibus Maii:

*Tum quoque priscorum Virgo Simulacra virorum
Mittere roboreo scirpea ponte solet.* Ovid.

Plutarchus in Quæstionibus Romanis, & ipse *Argeorum* Etymo deceptus, captivos Græcos in fluvium a Quiritibus dejectos arbitratur: Ἡ τὸ παλαιὸν οἱ περὶ τὸ πόπον οἰκῆντες Βάρβαροι οὗτ' ἀλικοκομήτες Ἐλλῶας ἔτιως ἀπόλλυσαν. Ἀργεῖας ὃ οὗτ' Ἐλλῶας οἱ παλαιοὶ πάντες ὁμαλῶς προσηγόρευον, h. e. Sive antiquitus circa locum habitantes Barbari captivos Græcos ita perdididerant: Argivos autem Græcos Veteres omnes pariter appellabant. Erat hoc sane humanitatis Romanæ, qui olim Græcum & Græcam singulis annis Jovi Latiali immolabant: Magis tamen arridet prior interpretatio, ob numerum Tribuum in quibus *Argeorum* erant Sacraria.

ARGENTORATUM, posteris temporibus *Argentaria* & *Argentina*, nomen suum habuisse videtur a vicino flumine *Argenteo* appellato, vulgo *Die Argens*. Certe Celtica nostra sive Britannica Lingua *Aryen-dur-rit*, vel ut vulgo scribunt, *Arian dwr rhyd*, *Argentei Aquæ Trajectum* significat. Vulgare nomen *Strasburgh* a *Stratis viis* est: Nam Germanis *Strafs* idem sonat quod nostris *Street*, & Belgis *Straet*. In Pancirolli Notitia Argentoratum est sub Dispositione viri spectabilis Comitum Argentoratensis.

ARGENTUM, veteribus Græcis Ἀργυρὸν, quo referendum & Ἀργυρεόν, a *Candido* scilicet colore, quem Græci Ἀργόν dicebant. “*Argennon*, Argentum percandidum.” *Festus*. Quem locum ita emendavit Scaliger satis commode ad communio-

rem

rem Græcæ Linguae usum: “*Argennum*, Argenteum, percandidum.” Ἀργυρῶσι, Δαμπραῖς, Δολκαῖς. Hesychius. *Argentum purum* Plinio dicitur non cælatum. Plutarchus etiam vasa argentea Ἀργυρον κοῖλον appellat. Herodotus autor est Nummos a Lydis primum fuisse signatos; quod sane satis probabile videtur cum Lydorum & Phrygum antiquissimæ fuerint divitiæ. Ὅτι ὃ ἐ πλείστοι πάλαι οἱ Λυδοὶ δῆλον, παρ’ οἷς πρώτοις ἐ νομισμαῖα χευσθ’ ἐ δργύρε ἐκόπη. Eustathius ad Dionysii Periegesin. Ælianus Æginetis illud inventum tribuit: Forsitan hi primi Græciæ hunc morem intulere. Quod Athenienses de suo Erichthonio crepant inter fabularum quisquiliis reponendum duco. Publica inopia per bella fecit ut cederentur Nummi. “Argentum enim (prodente Plinio) cœpit Romæ signari quinque annis ante “Punicum Bellum,” spoliatis jam Tullii Samnitis thesauris: “Aureus etiam Nummus (scribente eodem autore) post annum sexagesimum & secundum signatus est quam argenteus.” Ab *Argento* autem *Argentarii* nominati sunt, unde & *Argentariam* facere dicebant pro *Fænerari* & *Permutare nummos*. Tarquinius Priscus (ut ostendit Dionysius Halicarnasseus) *Argentarias tabernas* in Foro construxit: Quæ postquam arsere, postea *Novæ* Varioni appellatæ constructæ sunt. Ad *Argentariorum* Tabernas fiebant etiam Auctiones, autore Cicerone, & Vetere Horatii Interprete*. Satis aptus is locus [i. e. *Argentariæ* Tabernæ] ob paratum collybum. Quare & ipse Auctionis Caput, prodente Horatiano Interprete, *Argentarius* appellatus est. Qui publicas pecunias disponebant *Mensarii* & Τραπεζίταις appellati sunt; hinc Symmachus in Relatione ad

* Verum *Argentarii* dicebantur Veteribus omnes qui summam habebant rerum venalium, qui scilicet vendebant foraneis, teste Horatiano Interprete.

Cæsarem, Christianorum Episcopos *degeneres* appellat *Trapezitas*. Erant sane *Argentarii* Romæ satis inhonesto loco habiti; contra autem *Mensarii*. Levandi scœnoris causa *Quinqueviri* creati sunt primum, “ quos (ut scribit Livius) *Mensarios* ab Dispositione pecuniæ appellârunt.” Atque hoc primum factum est Anno U. C. cccci, Pub. Val. Publicola & C. Marcio Rutilo Coss. Dein Anno U. C. dxxxviii, L. Postumio & Ti. Sempronio Coss. Bello Punico, *Triumviri Mensarii* rogatione Minucii Tribuni Plebis facti sunt, ut ex eodem autore constat. Legibus autem XII Tabularum non nisi Unciaria usura concedebatur; hæc erat ubi centesima sortis singulis mensibus pendebatur. Sed sequentibus temporibus hæc Lex non valuit, sed abiit in defuetudinem. Unde illud Horatii;

Quinas hic capiti mercedes exsecat.

ARGESTES, Ἀργέστης: Nomen Venti qui alio nomine Ἀδκόνος Straboni appellatus est. Alio nomine *Libs* vocatus est, & ab Occasu fiat hyemali tempore, prodente magno Geographo. Si plene scriberetur, Ἀργὸς ἀήτης foret. Sed recte monet Gellius, “ Neque de appellationibus Ventorum, neque de finibus, neque de numero convenire.” Dicitur etiam Horatio *Albus Notus*, uti & Homero Ἀργέσας Νότιος. οὐτὸ γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, inquit Strabo, h. e. *Hic enim pauca facit nubila.*

ARGILETUM: Locus erat Romæ sub Capitolio, quod ibi genus terræ sit, ut ait Varro. *Argillam* dicit. Pertingebat autem a Theatro Marcelli ad finem Velabri & Tusci vici, ut ostendit Alexander Donatus. Fabulæ finxerunt nescio quem *Argum* Evandri hospitem, atque ob studium rerum novarum ab eo interfectum, in eo loco sepultum fuisse: Quam famam & ipse Virgilius sequitur;

Necnon

*Necnon & sacri monstrat nemus Argileti,
Testaturque locum, & letum docet hospitis Argi.*

Etymologorum inscitiae debetur & ista fabula. Erat & alterum *Argiletum* ad initium Suburræ, cujus situm ita describit Martialis:

Limina post Pacis Palladiumque Forum.

Locus Bibliopolarum Tabernis fatis insignis, ut vel ex eodem autore constat.

ARGILLA: Terra quædam colore candido, atque glutinosa, Hesychio Ἀργίλλος, quasi tu dicas, Ἀργὴ ἰλὺς, h. e. *Albus limus*. Megarenses, autore Plinio, agris suis *Leucargillum* immittebant, ut Britannii nostri *Margam*, quam ille *Terræ adipem* appellat. Erat & aliud *Argillæ* genus e qua figlina vasa conficiebantur, quod & Juvenalis significat Satyra quarta in isto;

Argillam atque rotam citius properate.

ARGO, Ἀργὼ & Ἀργῶνα ναῦς: Fabulosa ista Navis Thebanis sive potius Phœniciis Sacris originem suam debet. Nam revera Herculis erat Navigium quo Tyrii atque Ægyptii ferebant eum circumnavigasse orbem terrarum; ut videre est in Plutarchi Iside. Siquidem Thebanorum Hercules Tyriorum erat *Malcartus* vel Μαλκάρτης, Ægyptiorum *Osiris*, & Phrygum *Attis* Μωολύεγνος. Græci Aurigatores ipsi Lunam habuere pro *Curru*, Tyrii & Ægyptii Nautæ pro *Navigio*. Centoculus *Argus*, h. e. Cælum, hujus Navis faber fuerat; *Tiphys* autem sive Ægyptius *Typhon* (sic enim illi *Serpentem* sive *Plutonem* dicunt, *Osiridis* hostem, *Noctisque* & *Inferorum* potentem) gubernator hujus Naviculæ fuit. Fabulatores Theffali, Bœotiorum vicini,
hanc

hanc Navem conduxere sibi, qua quinquaginta Minyæ Jasone duce Colchos proficiscerentur. Fuerant autem Minyæ isti, autore Isacio Tzetze in Lycophrone, parte maxima Thebana origine. Μινυαὶ Ἀργοναῦται, ὅτι οἱ πλείους αὐτῶν ἐξ Ὀρχομενῶ & Μινυείας ἦσαν. Δύο ᾗ Ὀρχομενοὶ, ὃς, τε ἐν Βοιωτίᾳ, ἔτ' ὁ Μινύειος, & ὁ Πολύμαλλος ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ, h. e. Minyæ Argonautæ, quod plures eorum ex Orchomeno Minyæa erant. Duæ autem Orchomeni, illa quæ in Bæotia est, Minuea ista, & Polymallos dicta in Arcadia. Atque iterum idem autor; Μινυῶς & Τελεφονείας & Αἰόλης οἱ πλείους τ' Ἀργοναυτῶν, h. e. Minyi & Tritogeneæ Æoli filię plures Argonautarum. Fuerant autem Orchomenii Thebanis antiquiores: Nam & Thebanos horum fuisse tributarios Geographus Strabo memorat. Verum Μινυῶν istum nil aliud fuisse quam flumen exiguum (*Minutus* enim vox Μινυῶς significat) juxta Orchomenum fluens, Geographis notum est: Ut fuerit *Minyarum* appellatio magis localis quam gentilis. Genealogiarum fecundissimi sunt Mythologi, dum somnia sua pro Etymologiis venditant. Sacrilegus igitur Jason spoliato Jovis Ammonis divite Templo, quod apud Colchos Ægyptii condidere (nam Colchis Ægyptia fuisse Sacra Herodotus pater historiæ meminit) per Istri fluminis latebras in Illyricum Sinum evasit, atque inde domum una cum Medea Æetæ Regis filia, quam, violato hospitii jure, in societatem facinoris allexerat. Pseudorpheus tamen in Argonauticis Periplus istum per Riphæos Montes fuisse tradit; & Mare Cronium sive Mortuum. Nam Argonautas Hiberniam nostram prætervectam scribit, & per Mare Atlanticum Herculeum Fretum penetrâsse.

Παρ' δ' ἄρα νῆσον ἄμειβεν Ἰερνίδα,

quod est, *Deinde præteribat insulam Iernida.*

Neque

Neque illud minus verum est quam *Argo* navem Græce locutam, quod ille eadem qua cætera fide memoriæ prodidit. Verum ad veram, hoc est, Tyriam *Argo* redeundum. Herculis sive Dei Luni Scapha Ἀργώ Græcis appellata est, non quod *Argus* Centoculus, ut illi memorant, illius faber fuerat, neque quod *Argis* fabricata sit, ut olim scripserat Hegesander Salaminus, autore Tzetze in Lycophronem; sed quod Syri atque Hebræi, ut supra ostendimus in voce *ARCA*, *Arca* sua Lingua ארון *Aron* & ארגן *Argan* appellaverint: Interdum etiam תבה *Thebe*, תֵּבָה scilicet vel תֵּבָה, unde & *Thebarum* nomen tractum esse constat. Neque sola cymba navigavit Hercules, verum etiam marina concha prodente Luciano, eodem modo scilicet quo & Neptunus & Ἀναδυομένη *Venus*. Quin & Agonales Veterum currus hujus fuerant formæ, utpote Neptuno Hippius sive Conso sacri. Vide plura in *HERCULE* & *OSIRIDE*. Argonautarum Simulacrum (ut illud quoque notem) a Bythureo Lycio Myronis discipulo factum est, autore Plinio: Atque hoc positum erat Romæ in Porticu dicta *Argonautarum*, quæ olim Neptuni fuerat, ut scribit Dion. In eadem & Meleagri erat Historia. Jasonis autem expeditionem Trojana tempora centum annis superâsse Eusebius autor est. Sed quid constare potest in tanta rerum obscuritate?

ARGOS: Antiquissima Achaia urbs. Ἐν δέκα τόποις οἱ παλαιοὶ τὸ Ἀργὸν μετῴσι, inquit Dionysii Scholiastes Eustathius, h. e. *In undecim locos Veteres Argos dimetiuntur*. Siquidem, autore Strabone, Μακεδόνες ἔθ' Ἰεσσαῖοι Ἀργὸν τὸ πεδῖον φασί. h. e. *Macedones & Thessali Argos Campum appellant*. Ut sit Ἀργὸν quivis patens *Campus*, ab Ἀργός, *Clarus* & *manifestus*: Unde & Latinis *Arguere* pro *Patefacere* est. Καὶ ἡ ὅλη ἡ Πελοπόννησος (inquit Strabo) Ἀργὸν ἐκλήθη πότε, ἔθ' Ἀχαιῶν Ἀργὸν, ἰδίως ἡ Λακωνική. h. e. *Et universa Peloponnesus Argos appellata est*

olim & Achaicum Argos, præcipue vero Laconica. Atque iterum Eustathius; Ἡ περὶ Πηνειὸν ᾗ ἐ Θερμοπύλας Θετταλία Πελαστικὸν Ἄργον ἐλέχθη. h. e. Theffalia quæ circa Pencum est & Thermopylas, Pelasgicum Argos appellatur. Θετταλικὸν Ἄργον ipsa erat Larissa, teste eodem scriptore, ut Achaicum Argos Ἄργον Ἰππιον vel Ἰππέσιον, & Ἰασον ab Iasio Phryge, ut supra ostendimus. Erat & Ἀμφιλοχικὸν Ἄργον, cujus idem Eustathius meminit. Ἀργεῖον, Ἀργόλας & Ἀργολίς Gentilia erant Adjectiva: Siquidem ut Μαινόλας & Μαινολίς effinguntur a Μαίνω, & Ἀιολῶν & Ἀιολίς ab Αἴω, ita eadem Analogia & Ἀργόλας & Ἀργολίς formantur ab Ἄργον.

ARGUO, ab Ἀργός, Patens. Quid vetat Græce dici potuisse Ἀργόω, Patefacio, unde & Argumentum quasi Ἀργόρῳρον? Argutum etiam dicitur Ἐναργής, & Ἐνάργεια, Argutiæ. Argutum iri Festo est In discrimen vocari, quod est In lucem propalari. Argumentum igitur Indicium proprie dicitur & fidem faciens Demonstratio.

“ ARGUS, Oculeus.” Festus. Ἐκατόφθαλμον Ἄργον Aristoris Argivorum Regis filius, ut fabulæ ferunt. Fuerat hic etiam Ius custos a Jove datus: Verum Ἰὼ Luna erat Ægyptiis, atque hujus custos Argus Nocturnum erat Cælum, si Macrobio fides. De nomine Civitatis fictum esse Argi nomen quis dubitaverit? Notatio tamen nominis Cælo fati convenit. Ἀργός enim idem erat Græcis quod nobis Clarus & manifestus. Nocturno tempore vigilat Argus, atqui exoriente Sole Mercurius exstinguit ejus lumina. Quid vetat Ἀείσορα Argi patrem universæ rerum naturæ parentem dici? Μῦθος ἀστροχίτων in Pseudorphei Argonauticis fabellam hanc explicare videtur.

ARIADNE: Naxiorum Dea, fabulosi Thesei, Atheniensium Herculis, uxor. Binam fuisse Naxiis Ariadnen Plutarchus meminit in Theseo, quarum altera Bacchi conjux censebatur. Atque hujus quidem

dem Sacra (ut idem autor tradit) cum lætitia peragebantur, quoniam Bacchi curru in cœlum recepta ferebatur; alterius autem fuerant lugubria, quod a Theseo repudiata crederetur. Verum una eademque fuerat; Theseusque & Bacchus unus; nisi quod ille Sol esset ad Inferos decedens, hic autem Juvenis Deus, five Sol exoriens. Hic fuga sua conjugem *Ariadnen* five Lunam, solam vicemque suam impleturam, apud Superos reliquit, Proserpinam (five Infernalem Junonem) petens: Ille autem ab Inferis accedens, novam viduam in currum suum videbatur accepisse. Siquidem exorto Sole Luna non compareret amplius. Παισιφάη, five Cretensium Diana (nam inter illius Deæ nomina reperitur in Hymnis & Παισιφάης) hujus ferebatur mater; quod Naxiorum Sacra e Creta derivata sint. Neque diversam puto ab hac Atheniensium Φαίδρα, eidem Theseo nuptam, atque eodem modo derelictam. Quid quod vel ipsum Ἀελιάδης nomen *Valde dotatam*, & per hoc *Nitidam* & *formosam* sonet? Nam Ἀελιάδης dicitur ab Ἀελ *Valde*, & Ἀδνη *Dos*, quod Doricum est pro Ἐδνη: Cujus formæ & Εὐαδνης Capanei uxoris nomen exstat. Ἀελιάδης igitur & Φαίδρα eodem redeunt. Minois Labyrinthus, e cujus latebris *Ariadne* Amasium suum fili ductu expedivit, Solstitiales viæ anfractus denotabat, ac si Luna celeriori suo circumitu Soli iter præmonstraret. Impensiores hujus Divæ cultum declarat Corona ejus inter Sydera locata.

ARIES, Pelasgis Ἀεῖξ & Ἀεῖξ, unde apud Terullianum *Aruiga* hostia ex ove mare. “*Haruiga*” dicebatur hostia, cujus ab Hariolis inspiciebantur exta.” *Festus*, vel magis *Paulus Diaconus*: Nam imperite deducit *Haruigam* ab *Hariolis*. Ab *Hariolis* autem plane reponendum hoc loco pro *Adhærentia*, cum vox ea sit prorsus inutilis. Ἀεῖξ, πρὸς τὸν ἄρρεν. Hesychius. h. e. *Arice*, ovem marem. A *Ve* & *arvix* effingitur & *Vervex*, quasi *Vearvix*, ut nobis videtur. *Aries* Mercurii five Dei Luni

fuerat: 'Ραβδοφόρος hic Deorum; quotidie enim & sup̄era & infera Numina nuntius ille invisebat, quo scilicet Deorum concilio omnia narraret: Idem fuerat & *Hercules Ægyptius*, qui totum orbem lunari scapha vectus lustrabat, & Deorum exsecutus est decreta: Idem *Menotyrannus Attis* a Phrygibus adeo impense cultus: Idem denique *Deus Lunus*, qui & *Sol* & *Corniger Bacchus* & *Ægyptius Ammon*. Certe Hercules de Jove, tertio tandem die ex Alcmena furtim concepta, proles, κόρον istum sive *Liberum* significare videtur, Solis filium vel magis ejus in Luna imaginem. Quid autem aliud 'Αλκμῶνη nisi 'Αλκαῖα Μῠώνη, sive *Domina Luna*? 'Ηεγκλῆς etiam, ut Διοκλῆς & similia, Diminutiva forma profertur, pro eo quod est 'Ηεγκλητῶς, ac si 'Ηεγς sive *Luna* diceretur *puer*, ubi illi libuerit vocitandus, nutuique ejus inserviens, ut voluere Græci, vel etiam ejus concubinus, qualis *Attis* & *Adonis*, ut mollibus Asiaticis magis placuit. Forsitan aliquis quærat quid hæc ad *Arietem* de quo modo sermo est? Paulo altius igitur res videtur repetenda. Priscis temporibus juvenus *Arietibus* utebatur pro equis, quod vel hodie fieri narratur in America. Οἱ βασιλέων υἱοὶ πρῶτον ἐπὶ τῶν κελῶν ἱππεύειν ἐμάθανον. Hefychius in 'Επιβώπει. h. e. *Regum enim filii primum super Arietibus equitare didicerunt*. In Gemma quadam antiqua imago est Mercurii *Arieti* insidentis, & in altera Mercurii *Arieti* pabulum præbentis. Quo spectat & illud Artemidori Onirocritæ; Κεῖς 'Ερμῆς νεόμισται εἶναι αἰῆμα. h. e. *Aries Mercurii credebatur esse figuram*. Hieroglyphicam autem dicit. Verum audiendus est Isacius Tzetzes Lycophronis Interpres, qui & Colchicum aureum Arietem huc pertinere ostendit: Νεφέλη ἣ ἐφείξον ἐτ' Ἐκλῶ ἀεπάζει, ἐπαρ' Ἐρμῆ λαβῆσα χρυσόμαλλον κελόν, ἔδωκε τῷ Φερίῳ, ἐφ' ἧ φερομένην Νεφέλῃ αἰετῶ, αὐτῆς τε ἐτ' ἐαυτῆς ἀδελφῆς τ' Ἐκλῆς, ζῶεϊν ἢ Ἐκλῶ εἰς τὸ ὑποκείμενον καλαπесεῖν πέλαγῳ, ἢ ἀποπνιγῆναι, ἐκ δὲ ταύτης κληβῶναι Ἐκλήσσον. h. e. Ne-

pbele

phoebe autem & Phrixum & Hellen rapit, & acceptum a Mercurio aurei velleris arietem Phrixo tradidit, cuius tergo vectis per aera & ipso & sorore, contigit Hellen in suppositum decidere pelagus, atque inibi strangulari, & ab hac Hellespontum nominari. Apud Isidorum etiam legimus *Arietem Cbrysomallum* filium fuisse Neptuni ex Theophane Attidis filia; atque hunc sese in *Arietem* vertisse, atque illam in Ovem, quo aureum istum *Arietem* ex ea fusciperet; atque hoc quidem contigisse in Crioneſo, *Insula* scilicet *Arietina*. Phrygia ista fabella subindicare videtur Aureum istud vellus quod ab Iasone subreptum est, mari fuisse Colchos advectum: Et Ægyptia Sacra a Phrygiis originem suam traxisse, atque *Arietem aureum* sacram fuisse Ammonis vel Mercurii imaginem. Nescio an Argonautæ, cum fuerint maxima ex parte Thebana, atque adeo Phœnicia sive Ægyptiaca origine, crediderint *Arietinum Numen* suæ effe gentis magis quam Colchorum: Nam volebant videri Nepheles *Arietem*, qui per aerem Thebis avolvisset, domum repetere. Aliqua certe Historia subest. Verum esto id ut libuerit, certe *Aries* iste *aureus* ea fama fuit apud posteros, ut universum annum tanquam Antesignanus ducat, nulla habita Equi ratione, atque ipsi Tauro præpositus, magni Jovis imagini. Quin & *Arietem* maximi fuisse pretii apud vetustos vel ipsæ Leges ostendunt. “Apud “Majores homicidii pœnam noxius *Arietis* damno “luebat.” *Servius*. Atque hoc fuisse inter Numæ Leges ostendit divinus Scaliger ex Servianis Schedis.

SEI. QVIS. HOMINEM. LEIBERV. DOLO. SCIENS. MORTEI. DVIT. PARICEIDA. ESTO. SEI. IM. IMPRV. DENS. SE. DOLO. MALO. OCCISIT. PRO. CAPITE. OCCEISI. ET. NATEIS. EIVS. IN. CONCIONE. ARIETEM. SVBICITO. Quæ quidem consuetudo & Atheniensibus fuit communis, ut Festus declarat in voce *Subici*.

ici. “ *Subici Ariès* dicitur, qui agitur ut cædatur, “ quod fit (ut ait Cincius in Libro De Officio Jurisconsulti) exemplo Atheniensium, apud quos “ expiandi gratia *Ariès* inigitur ab eo qui scelus “ admisit pœnæ pendendæ loco.” Quod idem & ab Antistio Labeone Jurisconsulto summo fuisse traditum Paulus Festi Epitomator ostendit. An invidiam se putabant fecisse Mercurio Ψυχόμπα, quem privari equo suo, mactato *ariete*, volebant videri? Erat etiam *Ariès* bellici machinamenti genus a Pephasmeno Tyrio Fabro in obsidione Gadium Carthaginensi adinventum. Caput hujus trabis ad similitudinem arietini capitis fiebat. Geras Carthaginensis, autore Athenæo (nam corruptum puto Vitruvii Codicem, in quo *Cetras Chalcædonius* reponitur) primus Arieti supposuit Basin rotis suffultam: Cui & ultimam manum apposuisse in obsidione Byzantina temporibus Philippi Macedonis Polydus Theſſalus dicitur. Vide plura apud *Vitruvium*.

“ **ARILATOR**, qui etiam *Cocio* appellatur.” *Fest.* “ *Arilator, Cocio, μελαεολός.*” *Isidor. Gloss.* “ *Cocionatura, μελάπερις: Et Cociatrina, μελαεληνία.*” *Vet. Glossar.* Laberium reprehendebat olim Gellius, quod *Cocionem* pervulgate diceret, cum *Arulator* esset in usu. Est autem *Arilator*, vel ut aliis scribitur *Arulator*, Mercaturæ conciliator, *Lator* scilicet *Arræ*. Nummos hic semper manu sua quatit, quo emptores alliciat. Unde & *Cocio* dictus videtur. Nam Veteribus idem *Cocio* vel *Concio*, quod nobis *Concitio* est. Atque hinc derivatum censeo hodiernum Gallicum *Coquin*, & nostrum **Cokes**. *Arra* autem est Græcorum Ἀράων, quæ vox etiam Judæorum fuit: Nam & illis ארבה *Arabon* dicitur, forma plane Græcanica, ab Ἀράω, quod est, *Crepito*; a sonitu scilicet nummorum.

ARIMANES, Ἀρειμάνης, vel Ἀρειμάνης: Mulum Phrygum atque Persarum Numen, Græcorum

rum τυφώδης, & Ægyptiorum τυφών. Ἀρειμάνης dicitur quasi Ἀρειμῆς, quod idem est cum Ἐρεμῆς, de quo supra in ARABES. Neque enim soli Arabes Scythici generis fuerant, verum etiam Cappadoces, Armenii, Cilices, Lydi, Lycii, Syri & plurimæ aliæ gentes: Hi enim per mille & quingentos annos ante Nini tempora universam Asiam occupare, ut supra ostendimus ex Trogi Pompeii Epitoma. Ἀρειμοί enim, Ἀρειμῶναι & Ἀρειμαῖοι Veteribus non modo Syri, verum etiam Phryges & Cilices habiti fuere. Neque multum dubito quin Armenii etiam nomen suum his debeant, cum vel hodie Scythicæ Linguae Dialecto utantur. Typhoeus etiam Homero Troglodytes Deus habetur.

Ἐν Ἀρείμοις, ὅθι φασὶ τυφώεσσι ἔμμεναι δυνείας.

h. e. In Arimis, ubi dicunt Typhoeos esse cubilia.

Quo in loco & conjugem ejus semianguem Ἐχιδναν apud Hesiodum reperimus:

Ἡ δ' ἔρυσ' ἐν Ἀρείμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἐχιδνα.

h. e. Coercebatur autem in Arimis sub terra dira Echidna.

Cum autem, teste Didymo Homeri Interprete, hi ferant Ἀριμα montem fuisse Ciliciæ, illi autem Lydiæ, cumque terrarum olim incerti fuerint termini, quid vetat illum fuisse Chimæram ignivomum Lydiæ montem, & Ἐχιδναν istam alio nomine fuisse Χίμαιραν? de qua & Homerus & Hesiodus:

Πρόθε λέων, ὅπιθεν ἧ δρόκων, μέσση δέ Χίμαιρα,
Δεινὸν ὑποπνέουσα πυρὸς μέγ' αἰθομένοιο.

h. e. Anteriore parte leo, posteriore serpens, mediaque capella,

Diram exspirans ignis vim ardentis.

Atque nostra quidem sententia, ex se fatis probabilis, Æschyli Scholiastæ autoritate confirmatur, cum *Typhoea* dicit 'Εν Κιλικίᾳ μὲν γνηθεῖναι, κολασθεῖναι δὲ ἐν Σικελίᾳ, quod est, *In Cilicia quidem natum, in Sicilia autem punitum*. Ὠγ five Ὠγύγης vel γύγης non in Basanitide Regione cubile suum, ut Sacris Scriptis docemur, in quibus nulla *Typhoeos* vel *Arimanii* habitata est mentio. Sed quid tandem *Arimanius* five *Typhoeus* fuerat? Persarum Magi, quorum Princeps fertur Zoroastres (ut Theodorus Mopnestiæ Episcopus retulit in Libro suo De Persarum Magia, cujus excerpta sunt apud Photium) nescio quem Ζαρσάμ, quem Theodorus Τύχλω reddidit, confinxere. Huic cum duo essent filii nati, Σαλαῖς scilicet natu major, & Ὀρομάσδης minor, *Oromasdes*, cum bonitate indolis plus valeret, mundum hunc, ut Ægyptius ille Κνήφ, in ovi formam protulit, vel magis peperit. Quod cum vidisset major frater *Satanas* (vel ut aliis dicitur *Arimanius*) effracta ovi testa, copiis hostilium Dæmonum regnum fratris vastavit. Aquæ ex eo tempore civili bello inter geminos fratres suborto, mala bonis immista sunt, & res mundi duobus Antitheis reguntur. Hinc & munda animalia *Oromasdis* fuerunt creationis, & immunda *Arimanii*, ex Veterum scilicet persuasione. Horum autem medius Μῆθρης five *Sol*, precibus mortalium invocatus, vim habuisse componendi tantas lites existimabatur; atque ob eam rem a Sacerdotibus Μεσίτης five *Pacis conciliator* appellabatur. Eadem fere ab Hermippo, Eudoxo, & Theopompo relata sunt, ut ex Laertii Proœmio colligere est. Verum fabellæ hujus interpretationem aggrediamur. Ζαρσάμ (seu magis Ζάρεμα) rudis erat mundi *Materia*, five *Chaos*, quam idcirco Theodorus *Fortunam* reddidit. Hæc fuit Mundo pro semine. Nam etiam hodie Σέρμ dicitur Armeniis pro Σπέρμα: Neque multum abest Hebraicum זרע *Zera*, & Latinum *Sero*, quod Græcis inserto π est Σπείρω. Huic duo

duo fuerant filii, verum longe diversa indole, nati. Horum minor Ὠρομάσδης seu *Sol magnus supercælestis*. Etsi a fabulatoribus argumenti causa extra mundi ponatur mœnia, convenisse tamen deprehenditur cum Ægyptio Κνήφ sive *alato Amore*, & cum Pkaniete & Priapo Græcorum, quem ipsum Solem fuisse alias ostendimus. Phrygiis & Pelasgis & Syris Ἀῦρα dicitur *Lux*, quod ut & Ἀυγή, *Splendor*, Verbo Ἀυω originem suam debet. Μάσδης etiam sive Μαζῶς, Phrygiis & *Magnus* erat & *Jupiter*, ut ostendit Hesychius. Μέσθ etiam hodie Armeniis pro *Magno* est, unde & Græcis in Comparativo Μείζων: Ut sit Ὠρομάσδης tanquam Ἀῦρα μείζων, *Lux major*, sive *Diespiter* & *Sol*. Qui autem Δημιουργὸν seu *Mundi opificem* quæsiwere, alium *Sole* majorem extra Mundum somniavere, ut Hypothesi suæ melius inservirent. Magorum igitur Theologia voluit Mundi hujus oviformis genitorem e pura luce editum, lucidum cœli globum e corpore suo editisse (ut e contra alterum subterraneum Genium e tenebris ipsis natum, studuisse solis tenebris & odisse lucem, cujus & Adseclæ Μισοφάεις appellati sunt.) Oviformem autem dicebant Mundum quod oblongum eum crederent. Possit enim imperitis videri, habita ratione tarditatis Solaris motus per signa, & celeritatis diurni motus, multo majorem esse orbis latitudinem quam longitudinem. Erant igitur in Sphæra Chaldaica viginti & quatuor signa, ut doctis pridem observatum est. Ὀρφικὸν ὄν, cujus meminit Plutarchus in Sympliciis, conveniebat cum Magorum atque Ægyptiorum *Ovo*. Etenim omnibus fere gentibus *Ova* sacræ fuere res, & lustrationibus etiam adhibitæ, quod Sol & Sydera Deorum *ova* viderentur. Neque enim alia apud illos *Theologia* quam apud nos *Philosophia Naturalis*, quod significabant initiatis in tradendis Mysteriis. Verum de *Oromasde* fatis. Hujus frater *Arimanius*, uti etiam Ægyptiorum Τυφὼν,

H h

atque

atque Græcorum τυφῶς, *Ignis erat subterraneus*, unde non solum ignivomi montes, verum etiam presteres, procellosi venti & reliqua meteora provenire. Hoc fati constat ex Plutarchi Iside. Neque solus Ægyptius *Typhon* colore erat igneo, ut idem autor prodit; verum & Hesiodi *Typhoeus* hoc modo describitur in Theogonia :

Ἐκ ᾧ οἱ ὄσων
Θεωπεσίης κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρνασε
Πασέων δ' ἐκ κεφαλῶν πῦρ καίετο δεσπομόιο.

h. e. *Divinis ex capitibus subter superciliis ignis emicabat :
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat ejus
intuentis.*

Alias etiam idem autor eum appellat

Δεινὸν θ' ὕβερσιν ἄνεμον,

quod est, *Terribilemque & violentum ventum.*

Quæ presteria illum fuisse ostendunt : Quo spectat & illud Valerii Flacci in Argonauticis :

*Arduus & late fumanti nube coruscus,
Quantus ubi immenso prospexit ab æthere Typhon,
Crine simul ventisque rubens, quem Juppiter alte
Crine tenet, trepidant diro sub lumine puppes.*

Oromasdis igitur Ovum hic diffregit, Dæmonasque suos in aerem diffusa tellure (quam Veteres pro tenui crusta habuere) emisit, unde Gigantum atque Deorum civile bellum exortum est. Victoria vero Superiorum Numinum tandem fuit, dejectis in terram rebellibus Terræ filiis, extinctaque anguinea & sinuosa fulminum vibratione. Medium Numen *Sol* fuerat, quod inter utrumque locatum, ob eam causam Persis *Mithras*, quod est, *Μεσίτης*, appellatum est.

est. Hodie etiam Armeni, horum vicini, *Μιχα*
τὲρ, quasi Μέσον Τύραννον, *Medium* dicunt *Dominum*.
 Ἐκάλει τ' μὲν Ὀρομάζην, τ' ἡ Ἀρειμάνιον, μέσον ἡ ἀμφοῖν τ'
Μιθρῶν εἶναι. Διὸ ἔ Μιθρῶν Πέρσαι τ' Μεσίτῳ ὀνομάζουσι.
 Plutarchus in *Iside*. h. e. *Vocabat hunc quidem Oro-*
mazen, illum autem Arimanium; medium vero am-
borum Mithran, atque ob eam rem Persæ Mithran
Mediatorem nominant. Hunc autem Persæ impen-
 sius colebant. *Μιθρῆς ὁ πρῶτος ἐν Πέρσαις Θεός.* He-
 fychius, h. e. *Mithras primus in Persis Deus.* Quod
 & Herodotus & Strabo docuerunt. Imo hic erat
 & Ægyptiorum summus Deus *Osiris*, qui calore suo,
 roribus & lætis imbribus immixtis malis a duobus
 alteris terris illatis mederi videbatur. Hic erat San-
 choniathonis *Μισῶρ*. Nam Phœnicibus *Μισῶρ* dice-
 batur *Μιθεας*, quasi *Μιχα ἄος*; id enim Armenis
Media lux est. Pelasgi & Phrygii dicerent *Μέσσωρ*.
 A cultu hujus Dei etiam Ægyptus *Μισῶρ* appellata
 est, Armenis hodie *Μῶρ*: Atque hæc præcipua per
 totum Orientem & vulgatissima erat populorum
 Religio. Cæteræ duæ Sectæ Magorum erant pro-
 priæ, ut ex Theodori Excerptis atque Strabone
 patet, *Orchenorum* dico & *Borsippenorum*. Ὁρχ Or-
 cheni lucis, five Ἀγαθὸς Δαίμων & Sacerdotes (illud
 enim valet אור כהני Or *chobenaia* Babylonii) Oro-
masden solum colebant bonorum omnium autorem
 & ultramundaneum Deum, certisque diebus devo-
 vebant *Arimanium* ejus hostem, qui scilicet excitatis
 tempestatibus atque noxiis meteoris, muneribus ejus
 pestem intulerit, & mortem etiam omnibus quæ
 ille creaverat. Hoc Numen Sanchoniathoni Ἐλισν,
 Ἠλιν *Eliun* scilicet, seu Ὑπεράγιον, vel *Supercælestis*;
 atque etiam Σιδὼν (quod est צדוק *Sadoc*, vel *Iustus*)
 appellatum est; atque ejus Cultores Hefychio Ὑψι-
 στάτοι five *Altissimarii* dicti sunt. Contra *Borsippe-*
ni Sacerdotes, qui scilicet *Borsippæ* sedes suas ha-
 buerunt, *Arimanium* solum, ut fratrem natu maxi-
 mum, & autorem frugum & divitiarum omnium
 colebant.

colebant. Videbatur autem illis natu maximus *Arimanius*, ut & *Pluto* Græcis, quod Nox Diem tempore præcefferit. Plutarchus igitur in *Iside* memorat cæcum quendam murem in summo honore fuisse apud Ægyptios, quod Tenebræ Lucem ætate præcefferint. Quid quod & Græcorum Mythologi, five potius Theologi, Νύκτα vetustissimam Deorum affirmant? Germani certe & Galli veteres tempora Noctibus, nulla facta Dierum mentione, dinumerabant: Quod a nobis hodie in Hebdomadibus observatum est. Sed & hi *Ditem Patrem* coluere, quod & Cæsar & Tacitus monuere. *Borsippeni* igitur, quos modo diximus, ut Numinis sui injuriam vindicarent, aliis quibusdam diebus *Oromasden* diris execrationibus devovebant, non solum quod majori fratri non pareret, & quod mundum injussu ejus conderet, verum etiam quod vineas & fruges & reliqua Πλάσδότης *Arimanii* munera grandinibus, immodicis pluviis & urentibus ventis popularetur. Probabile est autem urbem *Borsippam* dictam fuisse, quod in illa fuerat *Arimanii* five *Typhonis* specus. Nam בור צפון *Bor Sephon*, Specum significat *Typhonis*, qui & בעל צפון *Baal Sephon* in Sacris Scriptis appellatur. Fuerat hic Deus Phœnicibus Ἀγροκότ, Agriculturæ primus inventor, ut ait Philo Byblius. Hieroglyphicorum etiam Lingua, quæ & Onirocriticorum, atque adeo ex Veterum persuasione ipsorum Deorum fuerat, *Typhon* dicebatur Ægyptiis Scytharum primus Rex *Tanaus*, qui universum Orientem in potestatem suam redegit, atque ipsi Ægypto plurima mala intulit. Imo credibile est verum hujus Imperatoris nomen oblivioni traditum, atque Hieroglyphicum nomen tantum ei hæsisse. Siquidem *Tanaus* Hebraicum תנין *Tannin*, & Ægyptiacum τυφὼν, seu magis τάρφις idem sonant, *Serpentem* scilicet seu *Draconem*, qui Onirocritis & Hieroglyptis *Hostem* significat *vasrum* ob διγλοσίαν, & *ferocem* ob incussum

sum metum. Possit apponi & *Scytham Troglodyten*, quod e terra prorepat. A *Tanao* isto *Tanaiticum* Nili ostium appellatum constat, siue is verus *Typhon* fuerit siue Allegoricus. Quid quod & *Βατλάνια* apud Palæstinos, ubi *Ogi* siue *Ogygis* giganteus lectus Mosaicis temporibus fuerat, videatur dici ab isto *Tanao*? Quid enim *בתן Battban* (siue ut Hebræi scribunt, *בשן Bashan*) nisi *Domus* vel *Sedes Tanai*? Accedit huc quod ipsa urbs *Bethshean* Græce redatur *Σκυθόπολις*, ac si Judæi, de more suo, quod inominatum *Tanai* nomen proferre noluissent, *Urbem hostis* (*בת שנה Beth Sone*) maluissent efferre quam *Urbem Tanai*. Subest etiam suspicari verum magni *Scytharum* Imperatoris nomen revera fuisse *Og* & *Oxygen* siue *Gygen*, atque eum in *Basanitide* regione fuisse sepultum. Si hoc verum est, *Sardis* *Lydorum* Metropolis *Scythici* Imperii caput fuerit. Nam & illic regnabat *Gyges*, & *Lydi* divitiis & potentia feruntur antiquissimi. Imo & a *Lydis* primus percussus est nummus, cuius rei ipse Pater Historiæ *Herodotus* fidem facit. Quo spectat & illud *Anacreontis* Teii:

Ὅυ μοι μέλει Γύγας
τῶ Σαρδέων ἀνακτῶ.
Ὅυδ' αἰδέει με χρυσός,
Ὅυδ' ἐφθονῶ τυράννοισ.

h. e. *Nihil curæ mihi est de Gyge*
Sardium Rege:
Neque capit me aurum,
Neque invideo quicquam tyrannis.

Moses etiam *Ægyptiis* eadem de causa *Typhon* appellatus est, quem patrem *Judæi* atque *Hierosolymi* confinxerunt, & septem diebus a pugna asino vectus aufugisse, ut legere est in *Plutarchi* *Iside*. Eadem ratione & *Darium Ochum*, crudelissimum Tyrannum atque *Api* Deo epulatum, *Gladii* nomine in *Regum* fuorum

fuorum Tabulis vocitaverunt, autore eodem Plutarcho. Verum ut ad Magorum Theologiam revertar. Summa Magicæ Disciplinæ hæc fuerat, autore Plutarcho in Iside. *Oromasden* initio sex creavisse Deos bonos, verum cum comperisset *Arimanium* etiam totidem peperisse subterrestres & malos cum bonis pugnatuos, triplicata sua magnitudine statim eum fursum avolâsse tantum spatii supra Solem quantum Sol ipse a terris distaret. Quo factò, quatuor & viginti bonos Deos intra magnum Ovum, quod ipse pepererat, collocavisse. Quod cum videret *Arimanius*, totidem malos seu tenebrosos Deos & ipse creavit, qui effracto *Oromasdis* ovo sive terrena crusta, omnia hostilem in modum turbarent. Verum appropinquat jam tempus quo oporteat *Arimanium*, omnium malorum atque ipsius mortis artificem extinguere, quo tempore universam terram ab *Oromasde* complanandam, atque omne humanum genus unius Linguae atque communis futurum. Quibus adjiciendum quod a Theopompo in Plutarchi Iside refertur. Istos scilicet duos fratres singulos vice sua ternis millibus annorum & subigere & subigi, verum pugnatuos tria alia annorum millia; ad finem cujus periodi interiturum esse *Arimanium*, quo tempore omne humanum genus summa beatitudine fruiturum, neque indigens cibi, neque umbram reddens. Quo quidem annorum numero summa quindecim millium annorum conficitur, quibus Vertentem mundi annum constare Veteribus creditum est. Crediderim tamen hoc a Græcorum Philosophis ad Magos transiisse, una cum Thaletis Astronomia. Qua de re vide plura superius in voce **ANNUS**.

ARIMASPI, Herodoto & Straboni Ἀριμασπί: Gens Scythica Μονόφθαλμοι, sive *Unocula*. Ἄρι δὲ τὸ ἐν Σκυθίῃ, Μασπὸς δὲ ὁ φθαλμός, inquit Eustathius, h. e. *Ari enim Unum Scythice dicitur, Maspos autem Oculus*. Sed falsus est doctissimus Grammaticus,

si ita sibi persuaferit. Siquidem Armenis, qui hodie veteri Scytharum Lingua loquuntur, ^{ἄις} est *Vir*, quæ vox hæret in Græcarum vocum Terminationibus, ut in ^{ἄνῃς}, ^{πατῃς}, & similibus: Latinis integra vox *Vir* est, Saxonibus nostris *per*, & Britannis *Our* (ipsi scribunt *Wr*) Hebræis liquefacto *R*, ^{וין} *Ais* & ^{וין} *Anos* pro ^{ἄις} & ^{ἄνως} vel ^{ἄνῃς} proferuntur. Iisdem etiam Armenis *m̄* est *Unum*, quod plane Græcum est, natumque de Fœminino *μία*, unde & ^{μόν} productum constat. Denique ^{ἄζκ} dicitur *Oculus*, uti veteribus Græcis ^{ὄσκ}, unde ^{ὄσ} & ^{ὄκκα} & ^{ὄππα}, & Latinum *Oculus*. Et ab ^{ἄζκ} Armenis est ^{ἄζκᾶπ}, *Oculis intente spectans*, & per hoc *Fascinator*, ut ex Rivolæ Armeniaco Lexico comparet: Quo & Græca ^{σκέπῳ} & ^{σκόπ} referenda esse manifestum est. Neque possum mihi temperare, nactus hanc occasionem, quin & Hebraicum ^{אשף} *Asaph*, quod LXX Seniores reddidere ^{μάγον}, suo fonti restituam. Nam primævi Patriarchæ a Diluvio in Armenia agebant, atque ibi proculdubio primæva Lingua locuti sunt. Armeni igitur, qui & Scytharum propago fuerant, pro ^{ἄεμ} *μαπὸς* scriberent ^{ΑΡΙΜΙΑΣΚΑΨ}. h. e. *Viri uno oculo acriter intuentes*. Hi a pueritia sua contraxere alterum oculum, ut plane vel clausus esset, vel clausus videretur, quo intentius collimarent in sagittando: Ita enim & Herodotus & Eustathius sensisse videntur.

ARIMINUM: Urbs Galliæ Cispalinæ fatis celebris. Olim hæc terminus erat Galliarum, quod & nomen ejus significat Celtice. Siquidem Britannis nostris *Ar e m̄n*, vel *Ar y m̄n*, *Ad oram* est. Etiam hodiernis Gallis & Hebræis ^{מין} *Mine* ponitur pro *Species*. Hebræis etiam ^{מני} *Meni* *Luna* est, Græcis ^{μῶν}, quo refertur & nostrum ^{Μοον}, & Belgicum ^{Μαενη}, a specie scilicet & claritudine; nam Græcis ^{Μωύειν} *Declarare* est. Et amnis *Ariminus* cognominis est urbis. Colonia hæc erat Umbrorum.

ARINCA: Vox Gallica, autore Plinio. Genus quoddam farris, quod veteres hujus Insulæ Indigetes *Rbic*, vel *Rbyg*, appellant; Anglosaxones autem **Ry**. *Arinca* dici videtur quasi *A rhinc*, h. e. *Gracile* vel *Tenue* & in longum productum: Illud enim *Rbenc*, vel *Rbeng*, Britannis est. Belgis dicitur **Kanck**; quæ vox & a nostris hominibus, sed sensu paulum declinato, usurpatur.

ARIOLUS, & corrupte *Hariolus*, pro quovis Divino vulgo accipitur: Verum *Ariolus* is proprie dicitur qui Numen ore & naribus suis de fumo Aræ concipit. *Ariolus* enim est qui olet Aras: "*Ariolus*, Βωμοσκόπος, Φοιβίτης." Vet. Gloss. "*Arioli* qui Aris inhalantes Numen de nidore concipiunt." *Tertullianus in Apolog.* At Donatus in Terentii Phormionem multo plenius: "*Harioli* ab *balando*, nam halitu solent excludere mortalem animam, ut divinam recipiant; unde & vocem ejusmodi dabant, quod est *Oe*, quod *Oe* sonus exhalandi vim præstat." Fumivendulorum nugas satis expresse declarat, etsi erret in Etymologia vocis. *Ara* autem esse a Græco Ἀερά, *Devotio*, supra diximus. *Oleo* autem fit a Græco Ὀδω, permutato *D* in *L*, ut alias consuetum est.

ARIPENNIS veteribus Gallis erat *Semijugerum*, autore Columella. In quibusdam Chartis Abbatiae Cadomensis corrupte scriptum fuerat *Agripennis* & *Acripennus*, ut eruditissimus Menagius monuit; quod quidem tanti non est, cum nescirent illam vocem Scribæ. Nollem equidem insignem Salmasium *Aripennem* & *Arvipendium* confudisse, cum *Arvipendium* (unde & *Arvipendiare* & *Arvipendiator* deducta sunt) Latinum sit verbum, & teste Vetere Glossario, Σχοῖνον γεομετελκὸν significet. *Aripennis* autem de antiquo Celtarum sermone petenda sit, atque diversam rem, *Semijugerum* scilicet, significat. Vide igitur quo rem deducam. Celtica Britannorum nostrorum Lingua *Ar* pro *Aratiuncula* vel

ANTIQUITATUM ROMAN. 241

vel *Jugero* fuisse reor : Nam a tali origine & *Aredic* est illis *Arare*, & *Arad* *Aratrum*. Pen autem vox notissima est, quæ & *Caput* & quamvis *Extremam* partem denotat. Ut sit *Aripennis*, *Aratiunculæ* alterum caput vel media pars, i. e. *Semijugerum*. Ejusdem formæ & Græcorum Ἀρεξ est, quod cum sit dimidium πλέθρον, tanquam Ἀρεξ ἑξῆς, h. e. *Terræ cauda*, dicitur.

ARISTA, tanquam Ἀρίστα, h. e. *Prima*. Nam & *Arista* Cornu dicitur spicæ, & Superlativum Græcum Ἀρίστη videtur formatum ab Ἐαρ, quod cum sit Græcis *Primum* anni tempus, Teutonicis tamen Linguis *Car*, *Cer*, *Uer* & *Uoz* vel *foz*, *Præ* vel *Pro* sonant. Græcis etiam pro varietate Dialectorum & Ἐαρ & Εἰαρ & Βῆρ & Φῆρ scribi potest, unde & Latinum *Ver*, & Islandicum *Uoz*. Formandum igitur ab Ἐαρ, Ἡρ, & Æolico Ἀρ, Ἀρείων, ἀρίων ; a Βῆρ, Βερείων, βέριων ; & a Φῆρ, Φερείων, φερίων, quocum convenit Teutonicum *Uozst*, vel *First* ut nostri proferunt. Ut sit *Arista* *Prima* pars vel *Apex* spicæ. Sic & *Primus* cibus sive *Prandium* Græcis Ἀρίστον dicitur.

ARISTÆUS : Actæonis Thebani, ut supra ostendimus, hic pater habitus est, cum revera idem fuerit Numen. Verum Sacra Arcadum Thebanis antiquiora ansam dedere huic fabellæ. Natus autem Apolline & Cyrene ferebatur, quod cultus Arcadici Apollinis a primis Cyrenensis regionis accolis Laconibus, qui & ipsi origine Thebani fuerant, in Cyrenen translatus est. Plinio etiam & Justino hic erat *Battus* Cyrenes conditor. Servius Hesiodi *Pastoralem Apollinem* dicit. In Cea Insula impense cultus est, unde eum ad Arcadium migrasse quorundam fuit fama. Ἐν τῇ Κέα Ζῶς Ἀρίσταϊ & Ἀπόλλων Ἀρεὺς & Νόμι, inquit eruditus Apollonii Scholiastes, h. e. *In Cea Jupiter Aristæus & Apollo Venator & Pastoralis fuit*. Quod & Athenagoras in Apo-

logia confirmat. Χῖοι Ἀρκαίον τὸ αὐτὸν ἐ Δία καὶ Ἀπόλλωνα νομίζοντες; h. e. *Cei Aristæum eundem & Jovem & Apollinem existimantes.* Nam pro Χῖοι reponendum Κῆοι proculdubio. Sed fuere etiam *Cei* Lacones: Nam communia Sacra communem ostendunt originem, ut olim ab Herodoto observatum est. *Aristæus*, qui Virgilio *Arcadicus magister* dicitur, ferebatur coaguli & mellis usum tradidisse, imo atque omnem Pastoralem Artem:

*Et cultor nemorum, cui pingua Cææ
Tercentum nivei tondent dumeta juvenci.*

Virgilius Georgicorum Primo. Ut non sit ab *Arcadico Pane* diversus: Nam & Pan *Apollo* Plutarcho dicitur, & *Apollo* aliquando pastorem agebat. Ἀρκαίον autem dicebant Arcades, quod omnium Deorum haberetur primus: Nam Ἀρσίοι Homero *Primates* sunt, de qua voce vide in ARISTA. Phœnicibus hic erat Ἀρχήρ & Romanis *Faunus*. Hujus frater, vel potius alter ipse, Ἀρχὸς conveniebat cum Agrueri fratre Σαδίδω five Ἀγείω, de quo vide supra in ΑΡΡΟΤΗΡΟΣ. Scholiastes Apollonii Rhodii fratrem istum Ἀυτάρχον nominat, satis eleganti Epitheto, quod utpote Venator rei quaestuariæ negligens omnia sua secum haberet. De *Aristæo* plures sunt fabellæ apud Herodotum & Siculum Diodorum, quæ Sacerdotum deliramenta fuerant. Virgilius etiam eum Orphei æmulum facit in Eurydices amore: Nam & Thracicum hoc erat Numen, & particeps etiam Sacrorum Liberi Patris, ut autores modo memorati declarant.

ARMA: Corrupte dicitur pro *Armea*, ab *Armus*, quod Veteribus erat *Humerus cum brachio*, Pelasgis Ἀρμὸς, Gothis **AKMS**, Anglosaxonibus *Eapm*: Nec abest longe Hebræorum אַמָּא *Amma*, quod *Cubitus* est sive *Brachium*. Thema est Ἀρῶ & Ἀλῶ
vel

vel ἄλδω, *Tollo*. “Proprie *Arma* sunt quæ armos
 “tegunt, hoc est, *Scutum*, quod Græcis ὄλον
 “ὄπλον dicitur, cum cætera sua nomina habeant.”
Varro. Verum pro ὄλον ὄπλον legendum ἁπλῶς
 ὄπλον; nam vitiosum esse apparet. Eodem modo
 & *Festus*: “*Arma* proprie dicuntur ab *armis*, id
 “est, humeris dependentia.” Primis mortalibus
Arma fuerant *Ungues* & *Dentes*, *Saxa*, *Conti* & *Sudes*.
 Sequenti vero tempore eo dementiæ ventum est,
 ut Romani Principes etiam *aurata* & *gemmata Arma*
 gestarent. Ita enim *Claudianus* De Laudibus *Stili-*
conis;

Quin & Sidonias chlamydes & cingula baccis
Aspera, gemmatasque togas, viridesque smaragdis
Loricas, galeasque nitentes hyacinthis,
Gestatosque patri capulis radiantibus enses.

Atque iterum De Honorii Consulatu;

Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anbelantes exundant sanguine gemmæ.

Hoc non esse Poeticum ostendit *Capitolinus* in
Maximino; “Fecit & galeas gemmatas (inquit)
 “fecit & buculas.” *Aurata* etiam *Arma* in *Tre-*
bellii Pollionis Claudio comparent. *Homeri* ævo
 legimus *Glaucum* aurea *Arma* habuisse: Verum *He-*
roicis temporibus ærea gestabant *Arma* ex parte
 maxima, cum ferri usus esset rarior. Veteres vi-
 ctoria de hostibus reportata, non solum præcipua
 hostium spolia (saltem horum decimas) verum eti-
 am *Arma* sua in *Deorum* immortalium *Ædibus*
 consecrabant; præsertim vero *Jovi Reduci*: Ita
 enim *Laodamia* in *Ovidii Epistolis*;

Dii, precor, a nobis omen removete sinistrum,
Et sua det Reduci vir meus arma Jovi.

Frequenter etiam hoc factum est in Oraculis, quæ fuerant ab illis consulta, ut scribit Athenæus. Romanorum militum a bello redeuntium Arma in Martis Templo, quod erat in Via Appia, appensa sunt.

*Armaque cum tulero Portæ vicina Capenæ
Subscribam salvo grata puella viro,*

inquit Propertii Arethusa. Julius Cæsar Equos quibus Rubiconem transierat, consecravit, ut Suetonius testatur. Neque solum Majorum Imagines, Fasces & Secures, verum etiam Arma militaria funeribus præferebantur. Primis etiam temporibus in ignem rogi conjiciebantur.

*Hinc alii spolia occisis direpta Latinis
Conjiciunt igni, galeas, ensesque decoros,
Frænæque, ferventesque rotas : pars, munera nota,
Ipforum clypeos, & non felicia tela.*

Virgil. Ænead. xi. Quod & Donatus confirmat: "Fortium virorum cum ipsis funeribus arma apud Veteres consumebantur: Nec solum hoc, sed & cætera quæ habuissent charissima." Abeunte autem rudi isto more in defuetudinem, posteris temporibus fortium virorum sepulchris apponebantur: Ita enim Virgilius de Mifeno;

*Pius Æneas ingenti mole sepulchrum
Imponit, suæque arma viro, remumque tubamque.*

Quod Seneca in Controversiis confirmat. "Vir fortis in acie amissis armis, de sepulcro viri fortis arma tulit, fortiter pugnavit, & reposuit." Quo spectat & Poetriæ Sapphus Epitaphium Epigramma in Anthologia:

Τῷ γελπεῖ Πελάγωνι πατὴρ ἀνέθηκε Μένισκος
Κύρην & κώπαν, μνᾶμα κακωζοῦσας.

h. e. *Piscatori Pelagoni Meniscus pater apposuit*
Nassam & remum, monumentum miseræ illius
vitæ.

Reperiuntur etiam Sarcophagis insculpta Tropæa, Victoriæ & militaria Arma, ut ostendit Bellorius in Descriptione Sepulchri Nasoniorum. Veteribus constans erat persuasio defunctorum Manes iisdem studiis apud Inferos delectatos, quibus, dum apud Superos essent, gavisi fuerant.

Quæ gratia currum
Armorumque fuit vivis, quæ cura nitentes
Pascere equos, eadem sequitur tellure repōstos.

Virgil. *Ænead.* vi. Atque hæc opinio usque ad hodiernum diem apud omnes Barbaros invalescit. Putant enim hominis umbram ejus esse & Animam & Tutelarem Genium, quam ubi in aqua conspexerint imitantem suos gestus, post mortem etiam hoc facturam stolide credunt. Canadenses Barbari, prodente Hennepino, existimant suas animas ferarum animas animabus arcuum suorum & sagittarum in altera vita venando infecuturas. Atque eandem ob rationem & Diis suis donabant, quibus ipsi gaudebant. Cæterum ista credula Veterum simplicitas & mores quosdam nobis tradidit: Siquidem & nos defunctorum Arma in sacris *Ædibus* suspendere solemus. *Arma* vulgo dicuntur etiam quævis Artium Instrumenta.

ARMAMENTARIUM, Armorum publicorum apotheca. Plurima erant Romæ *Armamentaria*, verum præcipuum erat, teste P. Victore, in Cœli-montana Regione. Erant etiam plurima in limitibus

tibus Romani Imperii *Armamentaria*, ut ostendit eruditissimus Bergierius. *Armamentarii Telluris* meminit Cicero in Epistolis. Atque illud erat juxta *Ædem Telluris*.

ARMARIUM, ubi Artium Instrumenta, quæ *Arma* vulgo dicuntur, reponi consuevere. *Armarium* dicitur *librorum* in Notitia Imperii pro *Bibliotheca*.

“**ARMATA** dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togæ in humerum erat rejecta.” *Festus*. Maxima Vestalis in veteribus Nummis visitur hoc habitu sacrificans, lacinia scilicet post tergum rejecta, dextraque vinum invergens, ut adnotavit Scaliger. “Legibus etiam Laurentium sancitum est, ne pomum ex alieno legatur in armum, i. e. quod humeri onus sit.” *Festus*. Quod sit ἀνδραχθείς. Scaliger.

ARMATURA Vegetio dicuntur *Leves milites*. *Armaturæ duplares*, quibus duplex erat annona tributa. Hinc *Duplicarii* Varroni sunt, quibus ob virtutem duplicia cibaria ut darentur institutum. Hinc *Armaturarum Tribunus* apud Ammianum Marcellinum occurrit. Vide *Salmasium De Militia Romana*. Vide etiam in **VELITES**.

“**ARMENTUM**: *Armenta* quod boves ideo maxime parabantur, ut inde eligerent ad arandum.” *Varro*. Quasi Ἀρώμυα.

ARMENII, iidem qui & *Aramæi*, *Arimi*, *Erembi* & *Arabes*, hoc est, *Troglodytæ Scythæ*. Quod & Strabo, & apud Strabonem Posidonius fatis confirmant. Τὸ γὰρ τὸ Ἀρμενίων ἔθνος (inquit Strabo ex Posidonio) ἐπὶ τὸ Σύνεον ἐστὶ Ἀρξέων πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὸ Διόλεκτον, καὶ οὗ βίος, καὶ οὗ τὸ ζωμάτων χαρακτῆρας. h. e. Nam Armeniorum gens & Syrorum & Arabum magnam præ se fert generis conjunctionem & sermone & vivendi ritu & notis corporum. Et paulo etiam inferius ex ejusdem autoris mente: Ἐκάζειν γὰρ δὲ καὶ Ἀρὰ τὸ τὰς τῶν ἐθνῶν τέτων καλονομασίας ἐμφερῆς

ἐμφερεῖς ἀπλήλαις εἶναι. Τὴς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρας καλεμύρας
 ὑπ' αὐτῶν τ' Σύρων Ἀρμαίρας καὶ Ἀραμαίρας καλεῖσθαι. Τέτοις
 ἢ εἰσικέναι οὗτ' Ἀρμενίους καὶ οὗτ' Ἀραβας καὶ Ἐρεμβας τάχα
 τ' πάλαι Ἑλλήνων ἔτω καλέσων οὗτ' Ἀραβας· ἅμα καὶ ἔ-
 τύμῃς Ἰωερυγάντ' πρὸς τῆτο. Ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τ' ἔργον ἐμβαί-
 νειν οὗτ' Τρωγλοδύτας ἐτυμολογῶσιν ἔτως οἱ πολλοί· ἔς
 μέλαλαβόντες οἱ ὕστερον ὑπὲρ τὸ Ἰαφέστερον, Τρωγλοδύτας
 ἐκάλεσαν. h. e. *Licere etiam illud conjectare, quod*
harum gentium appellationes inter se sint similes. Illos
etenim qui a nobis Syri appellantur, ab ipsis Syris Ari-
mæos & Aramæos appellari. His vero adsimilari &
Armenios & Arabes & Erembos, veteribus Græcis for-
sanita appellantibus Arabas, etymo etiam vocis ad hoc fa-
ciente : Siquidem quod ingrediantur terram Troglody-
tæ, plerique ita etymologizant eorum nomen, quos poste-
riores in manifestius transferentes Troglodytas voca-
vere. Neque est ut vocabulorum dissonantiæ quic-
quam officiant, cum (ut idem autor prodit) αἱ τ'
ὀνομάτων μεταπίψεις, καὶ μάλιστα τ' βαρβαρικῶν, πολλαί.
 h. e. *Nominum Declinationes, præcipue vero Barbari-*
corum, sint plurimæ. Eudoxus etiam in Terræ Pe-
 riodo, apud Eustathium Dionysii Interpretem, sa-
 tis declarat etiam Phrygas ejusdem fuisse originis.
 Verum ipsius verba apponenda duxi ad faciendam
 fidem. Ἀρμεῖοι τὸ γένος ἐκ Φρυγίας, καὶ τῇ φωνῇ πολλὰ
 Φρυγίζουσι. h. e. *Armenii genere sunt ex Phrygia, ser-*
monem etiam Phrygas in multis referunt. Quæ omnia
 huc videntur tandem redire, vetustissimum fuisse
 omnium post memoriam hominum Scytharum Tro-
 glodytarum Imperium; atque hos pro diversitate
 Dialectorum modo *Erembos*, modo *Arimæos*, modo
Aramæos & Armenios, modoque *Arabas* cognomi-
 natos, cum revera *Cimmerii* essent & *Phryges*. Ὅτι
 Θράκες ἔμνονον Ἑυρωπαϊοί, ἀλλὰ καὶ Ἀσιανοί, καὶ τ' ἔ' Ἀρρίαντ'
 ἰσορίαν λέγοντ', ὥστερ Φρύγας καὶ Μυσας, ἔτω ἢ ἔ'
 Θράκας ἐξ Ἑυρώπης ἀφῆναι εἰς Ἀσίαν, μὲν Πατάρς τινὸς
 ἡγεμόν', ὅτε οἱ Κιμμέριοι τ' Ἀσίαν κατέτεχον. Eustathius
 in Dionysium. h. e. *Quod Thraces non solum Europæi*
fuerint,

fuerint, sed & Afiani, juxta Arriani Historiam pro-
 dentis, quod uti Phryges & Mysi, sic etiam Thraces
 ex Europa transferint in Asiam, cum Pataro quodam
 duce, quando Cimmerii Asiam percurrerunt. Atque
 iterum Strabo; Φασὶ δὲ Καλλιθένης ἀλῶναι τὰς Σάρδεις
 ὑπὸ Κιμμερίων πρῶτον. h. e. Prodit autem Callisthenes
 captas fuisse Sardes a Cimmeriis primum. Unde &
 Sardinus ager (eodem autore) Homero γυγαία ap-
 pellata est, a Gyge scilicet five Ogyge Scytharum Im-
 peratore. Quin & Xanthus Lydus (ut ait idem
 Strabo) affirmat εἰσθῆναι Φρύγας ἐκ τῆς Ἑυρώπης καὶ τῆς
 Ἀφρικῆς καὶ Πόντου. h. e. Venisse Phrygas ex Europa &
 sinistris Ponti partibus. Successiones igitur Imperio-
 rum ita a Strabone describuntur: Καὶ ὅτι Φρύγες ἐπε-
 κράτησαν καὶ Μυσοὶ καὶ Τρόϊας ἀλώσιν, εἰς τὴν ὕστερον Λυδοὶ,
 καὶ μετὰ ἐκείνους Ἀιολεῖς καὶ Ἴωνες, ἔπειτα Πέρσαι καὶ Μακεδόνες,
 τελευτάῳι δὲ Ῥωμαῖοι. h. e. Etenim Phryges imperave-
 runt & Mysi post Trojæ expugnationem, deinde postea
 Lydi, & post illos Æoles atque Iones, deinde Persæ
 & Macedones, ultimi vero omnium Romani. Fue-
 rint igitur Sardes vetustissima post Ninum Imperii
 fedes, ubi & prima divitiarum fama, & cusus etiam
 nummus, ut ait Herodotus. Phryges autem de mon-
 tium Scythicorum cacuminibus (quæ Veteribus Πέ-
 γαι & Βέργαι & Βρέγαι, Teutonibus etiam Bergen
 appellata sunt) nomen suum traxisse videntur.
 Quid enim Βερέκωθον nisi Βέργη Κωθῆ five Summitas
 Cynthi? Καὶ Βερέγοι καὶ Βρέγες καὶ Φρύγες οἱ αὐτοί. Strabo.
 h. e. Et Bregi & Breges & Phryges iidem sunt.
 Atque item alias: Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Φρύγες Βερύγες εἰσι,
 Θράκιόν τι ἔθνος, καθάπερ καὶ οἱ Μυγδόνες καὶ Βέβρυγες καὶ
 Μηδοβιθῶοι καὶ Βιθῶοι, καὶ Θυῖνοι, δοκῶ δὲ καὶ εἶναι Μαρι-
 ανδῶας. h. e. Et ipsi autem Phryges Bryges sunt,
 Thracia quædam gens, sicuti & Mygdones & Bebry-
 ces & Medobithyni & Bithyni & Thynni, & ut
 ego existimo, etiam Mariandyni. Atque hujus senten-
 tiæ fuerat olim Herodotus. Tauricam vero Cher-
 sonesum primam fuisse Cimmeriorum sedem inter
 omnes

omnes constat; ibi enim & Κίμμερς & Βόσπορος. Κίμμερς etiam fuisse Κίμμερς, unde & Germanorum gens *Cimbrica*, & Posidonius apud Strabonem monuit, atque ipsa Teutonismi vestigia, quæ ad hodiernum usque diem in Chersoneso comparent, satis manifestum faciunt. Qua de re vide eruditissimas *Busbequii Epistolas*. A Græco autem Καμπός, unde & Latinum *Campus*, & Anglo-saxonicum nostrum *Cemp*, Germanis, veterum Getarum propagini, *Miles*, *Venator* & *Latro Cempian* & *Cemper* appellatus est. Adeo verum est quod a Julio Solino scribitur *Cimbrum* dici Lingua Gallorum Latronem. Quinetiam Britannorum nostrorum veteri sermone *Campur* pro quovis Agonista est. Japeti etiam primogenitum filium Gomer, vel γαμέρ, apud Hebræos ad Cimmericos Asiaticos referendum esse nemo non videt. Communem autem fuisse omnibus Ἐρεμῶν sive Ἀερίων & Ἀερίων appellacionem Strabo ubique demonstrat. Nam *Arimos* dici non modo Syros tradit, verum etiam *Lycios*, *Lydos* atque *Mysos*. Πιθανωτάτης ἡ ὁ Σκέψις ἡγεῖται οὗ ἐν τῇ Καλακεκαυμένη τῇ Μυσίας οὗ Ἀερίως τινέστας, inquit ille, h. e. *Maxime autem credibiles illos esse Scepsius existimat, qui in Combusta Mysiæ regione Arimos ponunt*. Unde & Xanthus Lydus, prodente eodem autore, nescio quem Ἀερίων ibi regnasse confinxit. Verum ista ad Ἀερίωνιον & Τυφώα, sive Cacodæmonia, sive Gigantem Troglodyten magis spectant. Causa veteris opinionis, quod non solum præcipua pars Mysiæ, verum etiam maxima mediterraneæ Asiæ pars videretur Veteribus fulminibus exusta, vel κεραυνόβολος, uti ait Strabo; quod ubique cinerulenta & nigra appareret, ob vim scilicet subterranei ignis, quæ ibi maxima semper erat, atque horrendos terræmotus concitare solebat. Veteres tamen Scriptores, inter quos & Diodorus Siculus & *Mysos* & reliquos fere Asiæ populos *Phrygas* appellavere.

ARMIGERI, ὀπλίται Veteribus dicebantur Equites capite & thorace armati. *Armigerorum defensorum & Armigerorum propugnatorum* meminit Imperii Notitia. Vide *Pancirollum*. Primis autem temporibus *Armigeri* dicebantur adseclæ militum, qualis Achillis Automedon.

ARMILLA: “*Armillas* ex auro, quas viri militares ab Imperatoribus donati gerunt, dictas esse existimant, quod Antiqui humeros cum brachiis *Armos* vocabant.” *Festus*. Nonnunquam hæ fuerant ex argento; neque minus fœminarum quam virorum propriæ. Viri certe eas in sinistro brachio gestabant. “Sabini, aureas *Armillas* magni ponderis brachio lævo habuerunt.” *Livius*. Hæ, teste eodem autore, civibus tantum a Ducibus donatæ sunt. Videntur fuisse initio Draconum imagines, sive geminas Mercurii angues: Nam figuris anguium Dii Manes significabantur, quibus viri fortes se devotos videri volebant: Quo spectat & illud Persii;

Pinge duos angues, — sacer est locus.

Certe imago *Armillæ*, quam nobis exhibet Cauffeus, triplicato angue constat, duobus capitibus exsertis. Καλαχθόνιοι Δαίμονες Hieroglyptis & Onirocritis designantur, idque plurimis de causis alio memorandis.

“ARMILLUM, Vas vinarium in Sacris; dictum quod *armo*, id est, humero, deportetur.” *Festus*. Aliis *Armile* dicitur, eratque grandior Urceus, quem nostrate vulgus *Cwer* corrupte vocant. “*Armillum*, Urceoli genus vinarii.” *Varro*. Hinc & Proverbium vetustum Erasmo prætermissum, Anus ad armillum redit. Apuleio & Lucilio familiare erat hoc dictum. Apuleius etiam posuit Ad armile redit. *b. e.*

Naturam expellas furca licet, usque recurret.

ARMI-

ARMILUSTRUM locus erat in Aventino juxta Templum Herculis, ubi juxta Plinium & Varronem Titus Tatius sepultus vulgo ferebatur, in loco scilicet *Loreto* appellato. Hoc fuisse & *Armamentarium* Spartianus significat; nam affirmat Vespasianum ex *Armilustro* arma Legionibus permisisse. Hoc loco Armilustrium celebratum est XIV Kal Nov. [proden-]te P. Victore De Regionibus Urbis. Atque dies initio nefastus fuerat. “*Armilustrium*, “*Ὀπλαθαγμός.*” Vet. Gloss. Videtur *Ἀῤῥων* vox Græca a *Ἀῤῥω*, quod est *Lavo*, derivata; dicitur etiam *Ἀῤῥῆτρον* eadem origine pro *Lavacro*. “*Armilustrium* festum erat apud Romanos, quo res divinas armati faciebant, ac dum sacrificarent, tubas caneant.” *Festi Epitomator Paulus*. “*Armilustrium* ab eo quod in *Armilustro* armati Sacra faciunt, nisi locus potius dictus ab his; sed quod de his prius, id ab *ludendo* aut *lustro* est, quod circumibant ludentes ancilibus armati.” *Varro*. Suspiciari licet & annua fuisse Sacra seu Suovetaurilia etiam minora. Nam majora fuerant cum populi census agebatur, condito scilicet quoque lustro. Majorum Suovetauriliorum mentio est in veteri Inscriptione. Vide ARVALES FRATRES. Vide SUOVETAURILIA. Hæc Festa Marti sacra fuerant. Sed quid illud est apud Varronem? “*Armilustrium* ex ambitu lustris, locus idem *Circus Maximus* dictus, quod circum spectaculis ædificatis ibi ludi fiunt, & quod ibi circum metas fertur Pompa & equi currunt.” Dicam quod sentio. Aut hic locus Varronis non est, aut *Ambilustrum* legendum est. Verisimilius est esse a Falsario interpolatum: Quid enim *Ambilustrum* foret?

ARMITES Veteribus Triarii dicebantur, unde Vet. Gloss. “*Armities*, Ὀπλίται οἱ ἐν ἐσχάτῃ τάξει.” Eadem forma *Arquites* sunt apud Festum.

“**ARNÆ** caput, Agni caput.” *Festus*. “*Arna*, “*Μήτης ἡ Βάρρωνα*.” *Vet. Gloss.* Verum supple-
dum “*οἷς μήτης* juxta *Scaligerum*. Ego crediderim
Glossographum initio scripsisse *Ama*: Siquidem *Pel-*
lasgis & *Phrygiis* “*Ἀμμα* erat *Mater*. Ab *Ama* etiam
Amita deducitur Latinis, & Verbum *Amo*. “*Ἀγνα*
Fœmininum est ab “*Ἀγνός*. Potuit autem *Arna* ve-
teribus Latinis fuisse promiscui Generis.

ARO, Græcis “*Ἀρόω*, ab “*Ἔρα*, *Terra*; unde &
nostri Saxones *Erizan*, Britanni *Aredig*, ut Gothi
ΛΚΙΑΝΔΑΝ, & Persæ *Varandan* pro *Arare* di-
cunt.

AROMATARIUS: “*Ἀρωματοπώλης*, *Μυροπώλης* &
Μυροψός Græcis idem sonant; uti Latinis etiam *Se-*
plasiarius & *Unguentarius*, vulgo *Apothecarius*. Græ-
cum autem “*Ἄρωμα* ejusdem est originis cujus & La-
tinum *Ara*, de quo supra dictum est. Nam “*Ἀρω-*
μάλα *Ararum* erant honores.

“**ARQUITES**, Arcu præliantes.” *Festus*.
Glossariis etiam *Arcites* & *Arcutes* “*Τοξόται* sunt, &
Singulari Numero *Arcutis*, “*Τοξότης*. *Arquites* autem
& *Armites* vetusta forma, hoc est, Græcanica di-
cuntur tanquam “*Ἀγκύται* & “*Ἀρμίται*, pro *Arcuati* &
Armati. Notissimum est *Arquatum morbum* dici pro
Ictero, ob imaginem cœlestis arcus in *Ictericorum*
oculis comparentem.

ARRA, Græcis “*Ἀρράων*, quo referendum &
Hebræum “*אַרָבּוֹן* *Arrabon*, de quo supra in **ARILA-**
TOR. Latinis etiam sponforum atque sponfarum
Largitates Arræ appellabantur. Cujus generis &
Anulus pronubus & reliqua sponsalitia munera fuisse
constat. Unde & *Jurisconsultis* *Subarrari* dicuntur
nupturæ. “*Nupturas* quæ præ aliis specie valent,
“*subarrari* volunt.” *Solinus*. Clavis etiam trade-
batur novæ nuptæ mariti limen intranti: Quin &
repudiata clavis adimebatur; unde in *Legibus XII*
Tabularum, **CLAVES ADIMITO**. “*Clav-*
“*vim* consuetudo erat mulieribus donare.” *Festus*.
Uxor

Uxor etiam viro nuntium mittens, clavim etiam mittebat.

ARRABONA : Pannoniæ oppidum, vulgo corrupte *Raab* appellatum. Celtica Lingua, qua & veteres Pannonii Boiorum coloni locuti sunt, *Ad amnem* sonat. Nam & Britanni nostri *Ar avon* dicunt. *Arrubium* etiam quod citra Danubium situm est, *Ar wy* five *Ar oui*, h. e. *Ad aquam* est. Vide in **ADDUBANUS**.

ARROGATIO. Vide in **ADOPTIO**.

ARRUGIA : " Aurum *Arrugia* quæsitum non coquitur." *Plinius*.

Nunquam dabo aurum nisi fodiam
Noviter Arrogiam.

Plautus in Aulularia. Fuerat igitur *Arrogia* Græcorum χρυσὸς ἀπυρῶς, quod est, *Aurum non purgatum igne*. " *Arrugia* est ubi aurum scalpitur non effoditur." *Pancirollus in Notitiam Imperii*. Vox origine Celtica ; & videtur *Auri rasuram* ita Hispanis appellatam. Nam & Germanis **Kaecken** & **Kaechen** *Corradere* est ; unde & Gallicum hodiernum *Arracher* deductum est. **Kaecken** autem plane Græcum est ὀρέειν, quod nostrum vulgus pronuntiat **To Keach**. Idem (Hispani scilicet) aurum quod minutum est, *Ballucem* vocant, inquit *Plinius*. *Hesychius* etiam βάλλεκα ψήφον, h. e. *Calculus* reddit. De quo suo loco agendum.

ARS a Græco est ἄρτις, ut *Donatus* in *Terentii Andriam* ostendit. Est autem ἄρτις ab ἔαρ, ἄρτιον, ἄρτις. Nam ἄρτις *Primatus* quidam videtur in corporis vel animi viribus. Vide in **ARISTA**. *Artifices* autem *Veteribus* appellati sunt non modo quarumvis artium Professores, etiam *Sutores*, verum etiam peculiariter in re ludicra *Modulatores* & *Musici* : Unde & *Neronianum* illud ; *Quantus Artifex pereo !* *Ovidius* etiam in *Fastis* de *Tibicinibus* ;
Adde

*Adde quod Ædilis, pompam qui funeris irent,
Artifices solos jusserit esse decem.*

“*Artitus, Bonus instructus artibus.*” *Festus.* “Πάν-
“*τεχνῶν.*” *Vet. Gloss.*

ARSALOS, *Aruos & Trofobios*, Ἀρσαλῶ, Ἀρῶ
& Τροσωεῖδς, in Libro Plutarchi De Defectu Ora-
culorum, dicuntur tria Solymorum Numina, quos
illi Σκληρὲς Θεοί, sive Σαυος *Deos*, appellitabant.
Vitiose autem scribitur Δρύῶ pro Ἀρῶ apud Plu-
tarchum, ut ex Eusebio & Theodoretō constat:
Vitiose etiam illis Τόσις pro Τροσωεῖδς, ut mihi vi-
detur; atque etiam horum alteri Ἀρυτῶ pro Ἀρῶ,
quod Plutarchianæ scripturæ vestigia significant.
De barbaris istis Numinum vocabulis parum con-
stat, nisi liceat de Σκληρῶν Θεῶν appellatione con-
jecturam facere fuisse illos de Panum vel Fauno-
rum genere. Certe de ipso Pane ita pronuntiatum
est a Bucolico Theocrito;

Τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες ——— ἐνὶ γὰρ πικρὸς.

h. e. Panem *formidamus*, ——— *est vero amarus.*

Sint igitur tria Pelasgorum sive Arcadum Numina,
Ἀπόλλων Ἀρεῖδς, Ἀπόλλων Ἀρεῖαῖῶ, & Ἀπόλλων Νύ-
μιῶ. Ἀρσαλῶ igitur illis fuerit Ἀρσάλα: Nam Ar-
meniiς Θεός dicitur *Venatio* hodie: Forsan olim etiam
Ἀρες corrupte pro Ἀρεγῶ, quod Pelasgis fuisse *Pa-
tens campus* supra ostensum est, eoque magis quod
& Hebræum ארס *Ares, Terra*, & Gothicum *AIKPA*
huc accedant. Notum est autem omnibus Asianis
Ἀλα fuisse pro *Deo*, quod supra vidimus in Ἀλάεαν-
δῶ, Carum Deo. Sive enim Ἥλαῶ, sive Ἰλαῶ,
sive Βῆλαῶ, sive Βῶλαῶ; sive etiam Ἀλα & Βααλ pro
diversitate Dialectorum scribatur, tantundem erit.
Verum de ea voce plenius in ΒΗΛΟΣ. Erat igitur

Arsalus

Arſalus Philonis Byblii Ἀγελῶ, Phœnicum ſcilicet Σάδιδῶ ſeu *Venator*, unus ſcilicet ex illorum *Aletis* ſeu *Ephialtis* & *Titanibus*. Alterum Numen Ἀεϋῶ, quem *Pelaſgorum* Ἀελαῖον modo diximus, Ægyptiorum fuerit Ἀεῖηης ſive *Senior Apollo*, atque Phœnicum Ἀεῖηηῶ ſive Ἀεοτήη, de quo ſupra. Nam Ἀεϋῶ ad Ἀεῶω & *Aro* accedit, quæ & ipſa ad Ἐεῶ, *Terra*, quæ *Syris* etiam eſt ʾAra, refertur, uti alias diximus. Tertium denique Numen τρεωῖδης Ægyptiorum Παναῶ eſt, ſive Μένδης, Arcadumque Πᾶν ſive Ἀπόλλων Νόμιῶ ſeu *Pastoralis*. Ut plene ſcribendum fuerit τυρὸς Ὀφίων, h. e. *Pater* vel *Dominus Oviūm*. Armenis enim τῆη, *Aſſyriis* ὠῆ vel ὠῆη, *Pelaſgis* Σιδῆ, *Hebræis* שר *Sar*, Ægyptiis ὠῖθ & ὠῖθ, & *Pater* erat & *Dominus*. A qua voce & Græcis Θεὸς eſt pro *Deo* ſive *Omnium parente*, & παῖς pro *Patruo*. A Lacedæmonio denique Σιδῆ ſive Τιδῆ, & Armenio τῆη, Diminutiva forma producitur τρεωνῶ, *Britannis* noſtris atque *Hibernis* *Tyrn*, unde & *Britannis* *Tyrnas*, τυρηννῖς, ſive *Regnum* eſt. Verum obiter advertendum ducō Literas T, Th, & S in omnibus iſtis Linguis eſſe Præpoſitivam ſive Articularem, inſtar Græcorum ὁ, ἡ, τὸ, & ὁς, ἡ, ὅ, Armeniorum ʾAis & ʾOη, *Britannorum* ʾIs & yr (quæ olim ſcribebantur *Es*, *er*) & *Angloſaxonum* noſtrorum Se & ʒe. Ut ſit extrema pars vocis Ἀη, ἡη, ἔη, ὀη, ὠη, ᾶς, ὀς, ᾶτ, ὠτ & ὠθ, *Vir* ſive *Maſculus*, & per hoc *Pater*. Nam Armenium ʾAη convenit cum Teutonico & Celtico *Ver* & *Wr* vel *Our*, & cum Latino *Vir*; uti & cum Græca & Latina Terminatione *Er* & *Or*. Idem enim veteribus Græcis Ἀνῆη & Ἀνῶη, uti & Παῖηη & Παῖῶη, quorum prius quidem *Hebræis* eſt שר ʾAnῶς, quod eſt, *Hic vir*; poſterius autem tanquam Βαῖηη, vel Βαῖῶη, *Perſis* *Bader*, *Virum domus* ſive *Patrem familias* & Ὀικοδεσπότης ſignificat. Nam *Pelaſgis* Αἶτα & Βαῖτα fuiſſe pro *Domo* ſupra oſtendimus in *ÆDES*. Sicuti etiam *Hebræis* dicitur שר ʾAnῶς

Ἀνὼς pro Ἀνώρ, ita & ψα Ἀις pro Armenio Ἀιρ, unde & Pelasgis Σιὸς & Σιὸρ promiscue dictum, ut etiam hodiernis Sclavonibus *Ofs* sive *Osz* pro *Patre* est, quod tamen veteres Pelasgi, Phryges, Gothi & Cantabri Ἀτῖα protulere & Τάτα & Τέττα, veteres etiam Britanni Τάτ & Τάζ, ut Ægyptii Ὠτ, Ὠθ, Ἀτ & Αὐτ, & reduplicate Τῶτ, Τῶθ, Τὰτ, Τᾶτ & Θῶθ & Θῶνθ. Verum de ista voce satis superque. De posteriori voce Ὀρίων, satis constat Latinis dici *Ovis* ab Æolico seu Pelasgico Ὀφίς, quod Ægyptiis erat apposita Præpositiva *S*, Σαι, ut & Hebræis שׂ Se, per Synæresin Figuram. Angli nostrates *Owe* vocant *Ovem* *fæminam*, & Britannis *Oin* vel *Oen* est *Agnus*. Atque hætenus quidem de Solymorum Diis, sive magis Ephialtis & Incubonibus. De Solymis ipsis, quoniam & ipforum injecta est mentio, pauca erunt dicenda. Solymorum gens, cujus originem, prodente Strabone, Veteres ad Lydos retulere, Tauri montis summitatem tenuere, ut idem autor docet. Neque sane aliud sonat vox Σόλυμοι quam Ἀκρώρειοι seu *Cacuminarii*. Σόλῳ enim, quod Græcis erat *Pila ferrea*, quam ut discum in altum Agonistæ projiciebant, ab antiquo Verbo Σόλω deductum videtur, quod & ipsum Diminutiva forma a Σώ, *Abigo*, declinatur, eadem forma qua & Πάλω & Παίω. A Græco autem Σόλω Latinis efficitur *Tollo*. Quin & Hebræis est שָׁל Salal, eodem plane intellectu. Plurativa etiam forma illis & Σόλας Sollam dicitur, quasi Σόλωνες seu *Tollentes*. Huc facit quod, autore Geographo Strabone, Σόλυμα mons vocetur juxta Termessum Pisidiæ urbem. Imo, ἡ αὐτοὶ Τερμησῆς Σόλυμοι καλεῖν. h. e. *Et ipsi Termessenses Solymi appellantur*, hoc est, *Montani*. Imo & Lycii, autore Herodoto, olim & Μιλύαι & Σόλυμοι appellati sunt. Neque a Tauro & Solymis longe absunt Σόλοι, seu Pompeiopolis, celeberrimum Ciliciæ oppidum, quorum corruptissima Lingua olim Σολοικισμῶ nomen dedit. A Σόλ igitur Σόλυμα
nam

ANTIQUITATUM ROMAN. 257

nam Afianis plerisque Pluralia definebant in *im* & *in*, uti & Græcorum & Latinorum Genitivi in *ων* & *um*. Teutonibus etiam Pluralis definit in *en*, & Britonibus antiquis in *on*. Quarum quidem Terminationum ratio petenda est a Pronominibus *הם* & *הן* *Hem* & *Hen*, Anglosaxonibus *Dem* & *Dem*, Britonibus *Hyn* vel *Hon*, Græcis etiam & Latinis *ων* & *Horum*. Judæorum etiam *Σόλυμα* nihil aliud nisi *Colles* five *Arces* denotant. Nam & Plurativum *ירושלים* *Ierusalaim*, quod & LXX Seniores Plurativo Græco *Ἱεροσόλυμα* exprimunt, fidem faciunt non fuisse urbi nomen a *שלום* *Shalom*, quod est *Pax*.

“ ARSE VERSE, Averte ignem significat. “ Tuscorum enim Lingua *Arse* Averte, *Verse* Ignem constat appellari. Unde Afranius ait ; In- “ scribat aliquis in ostio ARSE VERSE.” *Festus*. Huc spectat & illud Plinii, ut monstravit Scaliger ; “ Etiam parietes incendiorum deprecationibus con- “ scribuntur.” Afranii autem versum ita concipit Scaliger ;

Inscribat aliquis Arse verse in ostio.

Tuscos, ut fere omnes Italiæ populos, Celtice locutos, multa sunt quæ faciunt fidem, atque inprimis iste locus. Celtarum quoque Linguas Græcæ fuisse originis a doctissimis viris dudum observatum est. Britanni nostri dicerent veteri Dialecto *Arse* *verese*, h. e. *Abige incendia*. *Su*, vel, ut hodie scribitur, *σω*, deductum est a Græco *Σός*, quod est, *In fugam abige*: A vetusto *Σός* vulgo dicitur *Σοῦς*, eodem intellectu. A Composito *Ἀεσός* vel *Ἀρσός* Britannis *Arfuyd*, *Pavor* vel *Fuga* est. Nam & illis *Ar* Intensiva Particula est, ut Græcis *ἄρ*. Quod ad alteram vocem attinet, ab *ἄρ* Græcis fit *ἄρ*, Pelasgis *ἄρ* (unde & *ἄρ* pro *ἄρ*;) Huc refertur Hebræum *עש* *Esh*, quod pro igne est, Syrorum *עשתא* *Esheta*, Græcorum *ἔστι*, Latinum

Æstus, Britannorum *Es*, *Tes*, & *Veres* vel *Gverēs*, *Ignēus calor*. Idem enim illis *Ver* & *Gver* quod Germanis *Uer*, & Græcis & Latinis *Πρό*, *Pro* & *Præ*; & in Compositis significationem auget, nam & *Longe* & *Ulterius* significat. Est igitur *Veres* (vel ut hodie scribitur *Wrēs* & *Gwrēs*) *Longe flagrans Incendium*: Cujus Plurativum erit *Vereſe*, hodie *Wreſe* vel *Gwreſe*. Ut sit *ARSE VERSE Abige incendia*, uti jam diximus.

“*ARSINEUM* (vel magis *Arfinium*) Ornamentum capitis muliebris.” *Festus*. “*Arfinium*, “*Διάκερμα*.” Vet. Glossar. “Mulieres opertas auro purpuraque: *Arfinia*, rete, diadema, coronas aureas, russeas fascias, galbeos, lineas, pelles, redimicula.” Hæc citavit *Festus* in *Ruscum* ex septimo Libro *Catonis Originum*, atque emendavit *Scaliger*. Ego sane divinaverim *Arfinia* fuisse crinales matronarum vittulas, quibus capillorum stries involvebant, & per hoc ab invicem distinguebant (nam virgines fere sparsis erant capillis) unde & Glossographo *Arfinium* *Διάκερμα* sive Discerniculum dicitur. Cur enim non possit *Arfinium* ab *Ar* & *Sinus* derivari? Constat autem *Sinus* dici quasi *ζῆλον*, Æolice pro *δῆλον*, *Vertigo* vel *Vortex*. Hujusmodi fasciola Britannis nostris etiam hodie dicitur *Snoden*, a Latino *Sinuata*, ut videtur.

ARTABA, *Ἀρτάβη*: Mensura modiorum quinque, ut ostendit *Robertus Cenalis De Ponderum Ratione*. Vox erat *Persica* & *Phrygia*, ab *Ἀρτα*, *Magna*, & *Ἀβη*, *Captura*. Nam *Ἀβη* *Phrygibus* dicitur pro *ἔχει*, ut ostendit *Hesychius*. Hæc vox in sacris Scriptis comparet, in vulgata scilicet *Versione*.

ARTÆI, *Ἀρταῖοι*, Heroes. Vide in *ARDUUS*.

ARTEMIS, *Ἀρτέμις*, *Diana*. h. e. *Ἀρτα* *Ἀρτα*, quod *Phrygibus* est *Alta* vel *Magna Mater*. Hæc erat duplex, major scilicet, *Terra*, & minor, *Luna*. *Diana Ephesina* innumeris mammis circumsepta, vete-

veteribus scriptoribus *Multimammia* dicitur, & in Inscriptionibus ΠΟΛΥΜΑΜΜΗ. Vide plura in CYBELE atque DIANA.

ARTERIA, Ἀρτηρία, vox Græca est. Nam veteres Latini *Salientes venas* appellabant. Videtur ea vox initio *Vaginam ensis* significasse, tanquam Ἀορτηρία: Nam Ἀορ Ensis est, & τηρέω, Custodio. Major etiam Arteria *Aorta*, Græcis Ἀορτὴς appellatur. Canalis etiam animæ nostræ Græcis Ἀρτηρία τερχεῖα five *Aspera Arteria* appellatur.

ἌΡΤΗΣ, Mars. Vide in AREs.

ARTIMPASA: Ἀρτίμπασα Σκυθιστὶ ἑρμηνία Ἀφροδίτη. Herodotus. h. e. Artimpasa *Scythice* Cœlestis Venus. Atque iterum Hesychius; Ἀρτίμπασαν ἑρμηνίαν Ἀφροδίτῃ ὑπὸ τῶν Σκυθῶν. h. e. Artimpasam cœlestem Venerem a *Scythis*. *Venus Cœlestis* Veteribus erat *Luna*, *Terrestreis* autem hujus mater *Terra*. Est autem Ἀρτίμπασα tanquam Ἀρτὶα Ἀρμυα Παῖζα, h. e. *Magna Mater Filia*. Possit enim dici a Παῖς Παῖζα, quemadmodum a Πῆς Πέζα. Neque enim solum Κόρη Δαῖς scilicet five Δάματρε, h. e. *Terræ Matris filia* Luna Græcis appellata est, uti & Latinis *Libera*; verum etiam Atheniensium Πάλλας Ἀθλῶν *Puellam Matrem* denotat. Nam & Ἀτθίς vel Ἀθλῶν *Fœmininum* est, a Phrygio & Pelasgico Ἀττα, *Pater*, ac si Ἀτθίς esset *Pater fœmina* (sit venia verbo) & Πάλλας, uti & Πάλλαξ & Παλλακή, & Latinum *Pellex*, diminutive deducitur a Παῖς. Idem Numen corrupte Latinis dicitur *Minerva*, cum *Minor Dea* vellent, ut facile deprehendere licet res ipsas inter se conferentibus. Græci nonnulli peregrinarum rerum ignari, *Artimpasam* fuisse *Scytharum Jovem* arbitrati sunt; quod significatur in Gruterii Inscriptionibus, in quibus hujusmodi Titulus apparet:

ΔΙΙ. ΠΑΤΡΙΩΙ. ΑΡΤΙΜΠΑΣΑ.

h. e. JOVI. PATRIO. ARTIMPASÆ.

ARTISELLIUM, vel, ut corrupte apud Petronium est, *Artissellium*, *Arctam sellam* significare videtur. “*Artissellium* (inquit) de suo paravit, & duas “trullas.” *Mensam* fuisse *Delphicam* existimaverim, de qua suo loco. A Græco Ἀρκητός Latini finxerunt *Arctus*, a Verbo Ἀρκέω, *Contineo*, vel *In unum cogo*. Et a Græco ἑδῶ Latini fecerunt *Sedes*, *Sedula* & *Sella*, quasi ἑδύλλη. Possit & figurate Latinis poni *Sedeo* pro Dorico ἑσθῶ; nam utroque modo recte procedit Etymologia.

ARTOCREAS: “Ἀρτοκρέας, Visceratio.” Vet. Gloss. Panis & carnis inter plebeculam distributio. Primum Visceratio in Feriis Latinis popello data est, postea etiam a Romanis ducibus captandæ plebeculæ causa ejusmodi Visceratio frequenter instituta est, ut apud Historicos passim legimus. Transiit etiam ista largitas & ad funera beatorum, quod ostendit Persius Satyra sexta;

Oleum Artocreasque popello

Largior, an prohibes?

ARTOLAGANUM. Vide in ‘LAGANUM.

ARTOPTA, Ἀρτοπίης ἐν ᾧ τῷ ἄρτις ἐνοπιῶσι. Julius Pollux. h. e. *Artopta in quo panes coquunt.* Ὁ ἄρτοπις ἄρτις καλέμενος κλιβαναρὶς ἢ φερανὶς Ἀρτοφέρεται. Athenæus. h. e. *Panis dictus Artopticus melior est clibanario & furnaceo.* Unde & Juvenalis in Quinta:

Salva sit Artoptæ reverentia.

Ubi vitiose plerique reponunt *Artocopi*. Meminit *Artopticii panis* & Plinius, qui *Tostum* dicit: Unde suboritur mihi suspicio *Artoptam* Veterum fuisse genus quoddam Craticulæ, quod rustici nostri *Lapidem* appellant *pistorium*.

“ ARTUS

“ARTUS ex Græco appellantur, quos illi ἄρθρα dicunt.” *Festus*. Plautus posuit in Plurali *Artua*, a vetusto *Artu*. Et *Artus* & ἄρθρον ab ἄρθω, *Apto*, deduci constat. Diminutiva vox *Articulus* quasi ἄρθρον κυλλόν dicitur, quod est, *Imminutus Artus*. Proprie enim *Artus* Ossium dicuntur commissuræ, & figurate ipsa etiam corporis Membra.

ARVALES *Fratres* a fabulatoribus habiti sunt pro duodecim filiis nescio cujus Accæ Larentiæ Romuli Nutricis; cum revera *Acca Larentia Filia* (nam duplex hæc fuerat, uti & Venus & Cybele, *Terra* scilicet *Mater* & *Luna Filia*) Luna esset, & *Arvales* duodecim mensium sive Lunarum Sacerdotes. “Arvorum Sacerdotes (inquit Plinius) Romulus inprimis instituit, seque duodecimum fratrem appellavit inter illos, ab Acca Larentia nutrice sua spicea corona, quæ vitta alba colligatur, sacerdotio ei pro religiosissimo insigni data, quæ prima apud Romanos fuit corona. Honos quoque is non nisi vita finitur, & exules etiam captosque comitatur.” Corona spicea se Terræ seu Frugiferæ Cereri sacrabant; alba vero vitta novæ Lunæ radii significabantur, nam Lunari rore fruges aluntur. “Fratres Arvales Sacra publica faciunt propterea ut fruges ferant arva.”

Varro. Solebant hi primis temporibus Romani Agri fines lustrare, atque etiam Urbis mœnia ad Pomœrium; qua de re vide in AMBURBIUM. In quinquennali quoque lustratione, ubi Censores condebant lustrum, seu Suovetaurilibus majoribus, Arvales etiam agros lustrabant, & Marti Patri sive Soli, querneis foliis coronati faciebant Sacra. Quod etiam in annuo Armilustrio seu Suovetaurilibus minoribus ad xiv Kal. Nov. eos fecisse haud improbabile duco, quod alicubi legerim Ambarvalia Sacra bis in anno celebrata, tempore scilicet verno & autumnali. Sed de his vide plura in AMBARVALIA & SUOVETAURILIA. His Fratribus etiam,
autore

autore Plinio, attactorum lucorum atque arborum procuratio commissa est. Cujus rei insigne monumentum est in Lapide antiquo.

VII. ID. NOV.

SAENIVS. DONATVS. L. FABIVS.
FORTVNATVS. FRATRES. ARVAL.
IN. LVC. D. D. VIA. CAMP. APVD.
LAP. V. CONV. PER. C. PORC. PRIS.
CVM. MAG. ET. IBI. IMM. QVOD. VI.
TEMPESTAT. ICTV. FVLMIN. AR.
BOR. SACR. L. D. D. ATTACT. AR.
DVER. EARQ. ARBOR. ERVENDAR.
FERR. PENDENDAR. ADOLENDAR.
COMMOLENDAR. ITEM. ALIAR. RE.
STITVENDAR. CAUSA. OPERISQ.
INCROANDI. ARAE. TEMPORAL.
SACR. D. D. REFICIEND. EIVS. REL.
CAUSA. LVSTR. MISS. SVOVETAVRI.
LIB. MAIOR. ITEM. ANTE. AED. D.
D. B. F. A. IVNCT. N. II. ITEM. AD.
AR. TEMPOR. DIS. INF. S. S. IAN.
PATR. ARIET. II. IOVI. VERBEC. II.
MARTI. PATRI. VLT. AR. N. II. SIVE.
DEO. SIVE. DEAE. VERB. II. IVN.
D. D. OV. N. II. VIRGINIB. DIV. OV. N.
II. FAM. DIV. VERB. N. II. LARIB.
VERB. N. II. MATRI. LAR. OV. N. II.
FONT. VERB. N. II. FLOR. OV. N. II.
SVMMAN. PATR. VERB. ATROS. II.
VESTAE. MATRI. OV. II. VESEOR.
DEOR. DEARQVE. OV. II. ITEM. A.
DOLEND. COINQ. OV. II. ET. ANTE.
CAESAR. GENIO. D. N. SEVERI. A.
LEXANDRI. AVG. T. A. ITEM. DIVIS.
N. XX. VERBEC. XX.

Quæ ita plene scribenda sunt :

Senius

ANTIQUITATUM ROMAN. 263

Sænius Donatus, Lucius Fabius Fortunatus, Fratres Arvales in Luco Deæ Diæ via Campana, apud Lapidem quintum, convenerunt per Caium Porciliū Priscum Magistrum, & ibi immolaverunt, quod vi tempestatis iſtu fulminis arbores ſacri Luci Deæ Diæ attactæ arduerint, earumque arborum eruendarum, ferendarum, pendendarum, adolendarum, commolendarum, item aliarum reſtituendarum cauſa, operiſque inchoandi aræ Temporalis ſacræ Deæ Diæ reſciciendæ. Ejus rei cauſa luſtrum miſſum Suovetaurilibus Majoribus. Item ante Ædem Deæ Diæ bovem ſæminam ambegnis junctis nefrendibus duabus. Item ad aram temporalem Dis inferis ſupraſcriptam Jano Patri arietes duos; Jovi verbeceſ duos; Marti Patri Ultori arietes nefrendes duos; ſive Deo ſive Deæ verbeceſ duos; Junoni Deæ Diæ oves nefrendes duas; Virginibus Divis oves nefrendes duas; Familiæ Divæ verbeceſ nefrendes duos; Lari- bus verbeceſ nefrendes duos; Matri Larium oves nefrendes duas; Fontibus verbeceſ duos; Floræ oves nefrendes duas; Summano Patri verbeceſ atros duos; Veſtæ Matri oves duas; Veſcorum Deorumque Dearumque oves duas; Item adolendarum, coinquiendarum oves duas; & ante Cæſaris Genio, Domini noſtri Severi Alexandri Auguſti taurum auratum. Item Diviſ noſtris XX. verbeceſ XX.

Præcipue in hoc Lapide advertenda eſt Sacrificulorum illorum temporum vapida nequitia, dum de uno eodemque Numine plura fecerint, atque ſacri lucelli cauſa hiſ diverſa Sacrificia inſtituerint. Neque enim diverſæ fuerant *Dea Dia*, Græciſ *Δία*, *Mania Mater Larium*, *Familia Diva*, *Veſta* & *Flora*: Neque *Janus*, *Jupiter* & *Mars* alii fuerant quam ipſe *Sol* & *Cælum* ſub variis nominibus. *Lares* etiam uti & *Dii inferi* & *Dii Veſci* iidem fuere, in hoc ſacro tamen diverſi. *Virgines Divæ* videntur convenire cum *Nymphis*, quæ tamen alio nomine modo *Fontes* appellantur, eſſi ſint qui pro *Diviſ*
Corniſciſ

Corniscis five *Cornicum*, eas habuerint. *Pater Summanus* etiam ab aliis *Diis Inferis* hoc loco distinguitur, cum sit eorum princeps *Pluto*. Tandem Numina Ruris, quæ *Dii nostri* ob eam rem modo appellantur, non minus viginti apponuntur, cum Varro, qui triginta millia Deos noverat, duodecim tantum numeret. Rurationis Divi erant *Sterquilinus*, *Occator* & hujusmodi fictitii Genii. *Sive Deus sive Dea*, Ignotus est *Deus*: Verebantur enim ne quem imprudentes præterirent. Notandus est etiam fabri error, qui FERR. INCROANDI, & VESEORVM inciderit pro eo quod debuit esse FER. INCHOANDI & VESCORVM. Arvalium etiam Maximus, quod & in cæteris Collegiis fieri consuevit, MAGISTER hoc loco appellatur. Mos etiam coinquiendi five procurandi attactas & fanaticas arbores hic plane describitur. Si rami tantum afflati fuerant, afflati rami in lustratione præcidebantur, ut superius ostendimus in voce ARBOR. Sin & ipsum arboris corpus fulguritum esset, universa arbor radicitus eruebatur, funerum ritu efferebatur, pendebatur, cremabatur & in pulverem commolebatur, dein cum mortui Numinis Reliquiis condebatur: Crediderim idem quoque factum fuisse de attactis ramis. Erant enim istæ Fulminis five Genii Exsequiæ. Quibus peractis novas arbores eodem loco, si sacer erat Lucus, Numini ejus Luci consecrabant. Et ne tale quid in posterum accideret, Superis atque Infimis Diis, quorum vel vim putabant esse maximam, vel iram implacabiliorem, ante Aram polluti Numinis Epulum dapfile parabant. Nam a vino & epulis placidiores fere fumus. Erat autem inveterata Veterum omnium persuasio a Majoribus tradita, Superos morticiniorum attactu & Manium Deorum commercio pollui: Morborum enim contagia labem esse Dæmonum censebant, qui quod nobis lucem hanc inviderent, nisi demulsores Sacris in sepulchris

chris suis sopirentur (quod illi *Condere* dicebant) quovis modo dum libere vagarentur, capitibus nostris insidias struebant. Defunctorum vero Deorum Manes humanis umbris longe ferociores merito videri possint, atque ob eam rem majori sumptu conciliandi. Atque haecenus quidem de *Arvalibus Fratribus*. His diversi censentur *Arvales Sodales* magno Turnebo, qui *Judices limitum* illos existimat, autoritate veteris Glossatoris adductus. “*Sodales Arvales* (inquit ille) οἱ ἐν ἑσπέρῳ ἀγρινώσκοντες διασάει. h. e. *Judices qui de limitibus dijudicare solent.*”

ARUERIS, Ἀρῦρῆς, Senior Orus Ægyptiorum, five *Apollo Aristæus* Arcadum, qui & Ζῶς Ἀρῦσαίῳ, Phœnicibus Ἀρῦρηῳ, quod vide.

ARVERNI, Galliarum populi in Aquitania siti, inter Garumnā amnem & Pyrenæos montes, hodie *Auvergn*. Britannis veteribus *Ar wern*, & Hibernis *Ar fern*, est *Super Alneto*. Cantianorum Metropolis olim dicebatur *Durovernum*, quod est Britannis *Dour wern*, h. e. *Aqua alneti*. Referri videtur Celtarum *Wern* vel *Fern* ad Græcum Ἑρῶν, *Virens planta*, Pelasgica Dialecto *Férv*. Dici autem videntur utraque illa vocabula ab Ἑρῶ, Férv, vel Βῆρ, quasi Ἑρῶνός, vel *Vernus*. Quod confirmare videtur & Maro in istis;

*Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas,
Quantum vere novo viridis se subjicit alnus.*

“*ARVIPENDIUM*, Σχοῖνῳ γεωμειλικός.” Vet. Gloss. Agrimenforum scilicet funiculus, a *pendendis arvis*; unde & *Arvipendiare* & *Arvipendiator* deducuntur. Hoc vocabulum confunditur cum *Aripennis* a Salmasio. Unde autem *Arvum* mox dicetur: Sed *Pendeo* & *Pendo* corrupta sunt a Græco Ἐπενδέω.

ARVINA, cujus Diminutivum *Arvilla*, quod vide. “*Arvina*, Δίπτη ἀνδρὶς *Carxós*.” Vet. Gloss. h. e. *Pinguedo absque carne*. Ἀρβίνη κρέας, Σικελοί. Hefychius. h. e. *Arvina caro*, Siculi. Sed legendum cum Scaligero Στέας, h. e. *Sevum*. Proprie *Ovis sevum* dici reor: Siquidem ab Ἀρβίξ derivari videtur.

ARVIX & Arviga Græcis Ἀρβίξ. Vide in **ARIES & VERVEX**.

ARUNCUS: Villus dependens de mento caprarum, a Græco Ἠρύγλος, quod Æolice prolatum est Ἀρύγλος, tanquam Εἰς αἶγος, h. e. *Lana capræ*. Festo dicitur *Spirillum*. “*Spirillum* vocari ait Opilius Aurelius *Capræ barbam*,” inquit ille. Verum *Spirillum* corrupte concipitur pro *Stirillum*, quod Diminutive dicitur a *Stria*. “*Stirillum*, Barba capræ; & dicitur a *Stria*, quod pendet ad modum *Striæ*.” Catholicon. Vide in **STRIA**.

ARUNDO, corrupta compositio ab Ἀναρῶν δόναξ, quod est, *Arescens canna*. Nam ab Ἀνω, *Sicco*, Ἀνηρὸς, Ἀναρὸς Æolice, & Verbum inde effingi possit Ἀναρῶ, & Participium Ἀναρῶν. Unde & aridi Senes *Avari* dicuntur. *Arundinibus* sive Calamis Veteres solebant scribere, & sagittas etiam conficere. Erat & Calamus, sive *Arundo*, mensura decem pedum, quæ *Decempeda* appellata est. Ex *Arundinibus* fiebant & vitium pedamenta. *Arundinibus* etiam vehebantur pueruli lascivientes pro equis: Unde & Horatianum illud;

Ludere par impar, equitare in arundine longa.

ARUSPEX, & corrupte *Haruspex*, ab *Ara* dicitur & *Specio*, quod vitiose dicitur pro σκοπέω, quasi Σπακέω: Ut sit *Aruspex* idem quod Βωμοσκοπέω. Græci tamen eos communi sermone Θύτας, Ἡπατοσκοπέες & Ἱεροσκοπέες appellare consuevere. Dionysius etiam Halicarnassæus ingeniose satis, etsi non vere, Latinum *Aruspex* ab Ἱεροσκοπέω deducit. *Aruspicinam*

ruspicinam hi faciebant cinctu Gabino, manicis brevibus, rafa barba, & lituum dextra sua gestantes. E quatuor autem Sacerdotiorum Collegiis quæ Romanis fuerant, illud *Aruspicum* omnium erat extremum. Ferendum enim Veteres vix putabant, ut tradit Cicero De Divinatione, ut qui *Aruspicinam* fecissent, in Senatum legerentur. Crediderim tamen hoc magis ex metu quam contemptu provenisse: Nam Respublica horum consilio in magnis rebus semper paruit, ut ostendit gravis autor Cornelius Tacitus. Duces etiam qui contra *Auspicia* committebant prælia, id fecerunt cum suo malo. Julius Cæsar, Appius Claudius & Hannibal cum aliis innumeris pœnas luebant contemptæ Religionis. Marcus tamen Cicero ex Catonis mente, ut ipse in Libris De Divinatione tradit, ita scribit; “Mirabile videtur quod non rideat *Aruspex* si *Aruspicem* viderit; quia certe inter se suam artem rident ut inanem & fallacem.” Atque iterum alias: “*Aruspicinam* ego Reipublicæ causa communisque Religionis colendam censeo, sed soli sumus.” Verum & hic & ille ob læsam, ut credibile est, naturalem Religionem cruentam mortem obiere. *Aruspicum* erat inprimis portenta atque prodigia interpretari, ut si vel sanguine vel lapidibus plueret, vel si animal aliquod mutum locutum foret, vel si quicquam aliud perverso naturæ ordine, vel extra consuetum morem accideret. Eadem autem futurorum signa somniantibus quæ & *Aruspicinam* facientibus ostendi Artemidorus Onirotites insignis tradit, qui & ista scribit: ὅτι μόνα ἀληθῆ εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν λεγόμενων, ἑοιονιστῶν, ἑαερεσκόπων, ἢ ὄνειροκλετῶν, ἑἡπάλοςκόπων. h. e. *Restat vero ea sola vera esse quæ ab his* (Diis scilicet in Somniis alloquentibus) *dicuntur, quæque ab Auspiciis, Astrispiciis, somniorum Interpretibus & Aruspiciis.* De Mathematicis & Genethliacis alias videbimus. Erant enim & *Vicani Aruspices* qui fucum faciebant

popello. Divinatulorum istorum nomina sunt apud eundem Artemidorum, quos & Ψδοδομάντες appellat, Πυθαγορεῖς scilicet, Φυσιοῶμονοι, Ἀστρονομάνεις, Τυρομάνεις, Γυρομάνεις, Κοσκινομάνεις, Μορφοσκόποι, Χειροσκόποι, Δεκανομάνεις & Νεκρομάνεις, quorum nil opus est nomina hoc loco interpretari. De horum autem vaticiniis ista scribit vir in sua professione præcipuus: Ψδδῆ πάντα ἐ ἀσύστα νομίζεν χεῖ, ἢ γὰρ αἱ τέχναι αὐτῶν εἰσὶ πιαῦται, ἢ αὐτοὶ μὲν μαντικῆς ἐδὲ βροχὺ ἴσασι, γοητεύοντες ἢ ἢ ἐξαπατῶντες ἀπειδιδύσκουσι τῶν ἐντυχάνοντας. h. e. *Ea omnia mendacia atque absurda existimanda sunt, siquidem & professiones ipsorum hujusmodi sunt, atque ipsi artem divinandi ne tantillum quidem callent; verum præstigiis suis atque fraudibus consulentes spoliant.* De his recte etiam Columella *De Re Rustica*; “*Aruspices vana*” “superstitione rudes animos ad impensas compellabant.” Corrumpebatur etiam frequentissime & legitimum *Aruspicium*: Unde & illud in Aureliani Epistola apud Vopiscum; “*A Medicis milites gratis curentur, Aruspices nihil dent.*” Verum ut hæc missa faciam. Ad prodigia referenda sunt fere omnia *Aruspicia*. Prodigiosum enim siquid vel in Hostiæ jecinore, vel in reliquis visceribus alieno vel colore vel figura compareret; prodigiosum siquid in Victima vel superesset vel deesset; prodigiosum denique si vel Victima præter ordinem & consuetum morem reluctaretur vel eboaret, vel si libati vini immutatus sit color vel etiam sapor, vel si Aræ fumus nullo prohibente vento non recta ascenderet, vel si ignis exta lente devoraret*. Hæc non fuisse vana innumera exempla satis confirmant. Pluri-

* Talia Sacra *Piacularia* dicta sunt Veteribus: Ita enim Festus; “*Piacularia* appellabant *Auspicia*, id est, *Sacrificia*” “antiqua loquendi consuetudine, cum aut Hostia ab Ara au-” “fugit, aut percussa mugitum dedit, aut in aliam quam oportuit corporis partem decidit.” Dicebantur etiam eodem autore *Pesifera*.

μα Σημείων five Signorum nomina apud Hefychium leguntur, quorum ista sunt præcipua; Γλῶσσαι, h. e. *Linguae*; Δίψας, Serpentis illud erat nomen; Διόσκουροι, *Jovis pueri*, Castor scilicet & Pollux; Διόνεια, *Perspicuitas*; Ἐγγύη, *Sponsio*; Ἐπίθετος, *Divinus comes*; Κωλυτήρ, *Prohibitor*; Ποταμός, *Amenis*; Ἀντίθεσις, *Oppositio*; & Πύλαι, *Portæ*. Verum ista hodie explicari nequeunt. Omnis autem Romanorum *Aruspicina*, ut & reliquæ fere antiquissimæ artes, & Imperii ipsius forma & insignia, veteribus Etruscis originem suam debent. Primis enim temporibus a Romanis missi sunt Etruriam nobilissimi juvenes ad hanc Disciplinam percipiendam, quos nonnulli duodecim fuisse testantur, Cicero tamen in *Libris De Divinatione* scribit fuisse sex, at Valerius Maximus decem. Verum de re tam vetusta quis ausit pronuntiare? Etrusci certe fuerant primi Romanorum Magistri. Megalen etiam Phrygium docuisse illos Solinus memoriæ tradidit. Ipsi Etrusci Fabulam narrant satis lepidam, cujus tamen vestigia & apud nostrum vulgus hodie comparent. Sic eam Cicero in *Libris De Divinatione* rememorat. “ *Tages* quidam dicitur in agro Tarquinienfi, cum terra araretur, & sulcus altius esset impressus, exstitisse repente, & eum affatus esse qui arabat. Is autem *Tages*, ut in *Libris* est Etruscorum, puerili specie dicitur visus, sed senili fuisse prudentia. Ejus aspectu cum obstupuisset bubulcus, clamoremque majorem cum admiratione edidisset, concursum esse factum, totamque brevi tempore Etruriam in eum locum convenisse: Tum illum plura locutum multis audientibus, qui omnia ejus verba exceperint, literisque mandaverint. Omnem autem orationem fuisse eam, qua *Aruspicinæ* Disciplina continetur: Eum postea crevisse rebus novis cognoscendis, & ad eadem illa principia referendis.” Hactenus autem Tullius. Sensus hujus fabellæ plane hic est: Divi-

Divinationem omnem Diis Manibus deberi, & effossa terra hos facile exciri posse: Nam Veteres (ut sæpius dictum) Solum hoc terrestre pro tenui crusta vel tabulato habuere, Magi etiam & Phryges pro ovi testa. Huc spectat & illud Maronis nostri;

Mittunt insomnia Manes.

De *Tagete* autem ita Festus; "*Tages* nomine, Genii
" filius, nepos Jovis, puer dicitur disciplinam
" *Auspicii* dedisse duodecim populis Etruriæ." Admodum etiam hoc loco observandum videtur Indigetes nostros Celticæ originis, apud quos vetustissima hujus fabellæ vestigia post tot sæcula etiam hodie manere superius monueramus, Manes ipsos vocare *Tylwyth teg*, *Pulchram* scilicet *familiam*. Ut possit etiam *Tagetis* nomen huc referri: *Teg* etiam hodie tam Britannis quam Hibernis nostris nomen esse viri nemo nostrorum est qui nesciat. Idem autem illis *Teg* quod Romanis *Decorus*: Latinum etiam *Decor* ad Græcum *δόξα* & *δοξέω* referri posse quis non videt? Deos autem Manes, qui non sint Larvæ vel Lemures, pulcherrima esse forma etiam olim creditum est, præsertim vero Nymphas, quas indoctum vulgus *Imps* vocat. Ab his etiam Divini *Lymphatici*, & Græcis *Νυμφόληπτοι*, ut & a Faunis *Fanatici* audivere. Nam Vates alienata mente, vel extra corpus suum posita, vaticinari ferebantur; atque hæc fuisse dementiæ etiam causa. Fatidicus autem Furor a Papinio Statio in Achilleide egregie atque graphice describitur in istis, in quibus de Vate Calchante agit:

*Jamdudum trepido circumfert lumina motu,
Intrantemque Deum primo pallore fatetur
Thestorides, mox igne genas & sanguine torquens
Nec socios nec castra videt, sed cæcus & amens
Nunc Superûm magnos deprendit in æthere cætus,
Nunc sagas affatur aves, nunc dura Sororum*

Licia,

*Licia, thuriferas modo consulit anxius aras,
Flammarumque apices rapit, & caligine sacra
Pascitur: Exsiliunt crines, rigidisque laborat
Vitta comis, nec colla loco, nec in ordine gressus.
Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
Solvit, & oppositum vox eluctata furorem est.*

Magis hæc tamen *Arioli* sive *Φοῖβος* designatio est quam *Aruspices*. Idmon apud Valerium Flaccum in Argonauticis verus fuerat *Aruspex*. Verum auditu egregie canentem Flaccum:

*Sed enim contra Phæbeius Idmon
Non pallore oris, non ullo horrore comarum
Terribilis, plenus fatis Phæboque quieto.
Cui Genitor tribuit monitu prænoscere Divum
Omina, seu flammæ, seu lubrica comminus exta,
Seu plenum certis interroget æra pennis.*

Idmon igitur artis scientia divinabat, Fanaticus Calchas solo Enthusiasmo, ut solebant Arioli. Tuscos tamen *Aruspices* amentia laborasse vel inde patet quod Etrusca Lingua & *Aruspex* & *Infanus Lucumo* vel *Lucumo* diceretur. Duodecim etiam Etruriæ Reges *Lucomones* appellati sunt, quod & hi *Aruspices* essent, ut fere omnes antiquissimi Principes. "*Lucomones*, quidam homines ob insaniam dicti." Festi *Epitomator Paulus*. Frustra est magnus Scaliger dum vocem istam a *Lycaonibus* Arcadiæ deducere conatur. Veteribus Celtis, uti & Britannis nostris *Luc*, vel ut hodie concipitur, *Llug*, *Lumen* erat, & *Mon*, hodie *Myn*, *Sensus* & *Mens*. Ut fuerint *Lucumones*, *Mente illuminati*, *Λυκόφρονες*, sive *Enthei*. *Λύκη* veteribus Græcis dicebatur *Lux*, Armeniis *Λόις* & *Λῆς* (quod verbum & a Canadensibus Barbaris usurpatum Hennepinus docet) repræsentatur & alterum nomen *Mon* a Latino *Mens*, quod a Græco *Μῦνδω* est & Hebræo *מנה* *Mana*.
8 Nostrum

Nostrum *Wind* Anglosaxonibus & Germanis contractius scribitur *Wos* & *Watz*, Armeniis *Mēr*, quo referendum & Græcum *Μωθ*, quod inversum est *Θυμός*. *Lucumonem* autem pro *Insanum* dixit Aufonius Samium Philosophum Pythagoram;

*Scillito decies si cor purgeris aceto,
Anticipesque tuo Samii Lucumonis acumen.*

Quis autem miretur *Aruspices* fuisse insanos, cum horum esset observare *Furias*, prodigiorum & dementiæ autores. *Larvæ* hæ erant sive irati *Manes*, quos vulgus *Lemures* appellabat. De *Dirarum* prodigiis insignis est *Plinii* locus: “ Utraque memoria
“ insigni, quoties ipsæ *Diræ* obstrepentes nocuerint, quotiesve precatio aberraverit, sic repente
“ extis adimi capita, vel corda, aut geminari,
“ victima stante.” Erant etiam in *Aruspicum* *Libris* plurima *Naturalis Philosophiæ* subtilissima *Præcepta*, dignoscendo cælo & tempestatibus proficua, quæ cum ingenti *Rei Literariæ* damno prorsus interiere. Adhibebantur autem *Aruspices* non modo a Magistratibus interpretandis & procurandis prodigiis, verum etiam omnibus *Sacris* & *Consecrationibus* hi aderant; illi enim optime noverant quo ritu res sacræ peragi deberent. Unde & in *Lapidibus* & *Aruspex Pontificis* legitur, atque etiam hujus *Adjutor*. “ *Aruspex* præcipit ut suo quisque ritu *Sacrificia* faciat,” ut ait *Varro*. *Jecorus*, ἄσπυς, quod occurrit in *Vet. Gloss.* huc non videtur spectare, ut putavit *Gutherius*, qui *Θυσιονόμος* reposuit, satis ingeniose. Sentio enim vitiose scribi *Jecorus* (quæ vox nihili est) pro *Neocorus*; ut sit ἄσπυς vere exscriptum. Adhibebatur etiam *Aruspex* in *Nuptiis*, lecto geniali consecrando: Quo spectat & illud *Juvenalis Satyra decima*.

Veniet cum Signatoribus Auspex.

De

ANTIQUITATUM ROMAN. 273

De Libris autem *Aruspicum* hæc occurrunt. Fulgentius Placiades meminit Librorum Ritualium Tagetis, quos Antistium Labeonem Jurisconsultum summum quindecim voluminibus exposuisse novimus; quæ omnia cum summo eruditi orbis damno amissa sunt. Meminit etiam Censorinus Commentariorum quindecim virorum, quorum præceptis Prodigia procurata sunt. Fulgurales & Fatales Etruscorum Libri passim ab Autoribus memorantur. Mentio autem Fatalium adducit nobis in memoriam insignem Servii locum, qui est in Decimum Virgilianæ *Æneidos*, de differendo Fato. “Secundum *Aruspicinæ* Libros (inquit ille) & Sacra Acherontia quæ Tages composuisse dicitur, Fata decem annis quadam ratione differri.” Huc spectant quæ a Junone dicuntur Septimo *Æneadis*:

*Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis,
Atque immota manet fatis Lavinia conjux,
At trahere, atque moras tantis licet addere rebus.*

ARVUM: “Seges quod aratum & fatum est, *Arvum* quod nondum fatum.” Varro. Brevius hoc in Festi Epitoma; “*Arvum* dicimus agrum necdum fatum.” Constat vocem *Arvum* esse a Græco Ἀρόω, *Aro*, quod & ipsum ab Ἔγξ, *Terra*. Pelasgicum fuerat Ἀρόω pro *Jugero* vel *Aratiuncula*, ut puto: Unde & in usu apud Græcos Ἀγξες pro *Semijugero*, tanquam Ἀγξες ἑγξ. h. e. *Jugeri altera cauda*. Vide in **ARIPENNIS**.

ARYTÆNA, Ἀρύταινα: Vas æneum quo oleum in lychnos infundebatur, teste Græco Aristophanis Interprete. In Vetere Glossario *Matulata* dicitur, a forma ut videtur. Sospater Charisius apud Lucilium legerat *Arutænas* & *Aquales* simul nominatas. “*Arytenam* sive *Artenam*, Vas ab hauriendo sic appellabant.” Festus. Nam *Haurio* Latinum a

N n

Græco

Græco est Ἀρύα. “ *Artena*, εἶδος ποτήριος ὡς ἐργα
 “ (lege ὡς ἐργα) ὃ οἱ Περσῶν ἐν ταῖς θυσίαις χρῶντο.
 “ h.e. *Genus calicis testacei quo Prytanes in Sacrificiis*
 “ *utuntur.*” Vet. Gloss. Ut sit *Arytæna* quodvis
 Haustrum. Græci dicunt etiam Ἀρυσάινη.

ARX, quævis Summitas, a Græco Ἀκρόν. *Arx* dicitur & cœli & montis & urbis. Urbium autem *Arces* Græcis dicebantur Ἀκροπόλεις, Italis autem *Capitolia*. *Arx* *Ædium publicarum* in Palatio erat Romano; & *Arx Capitolina* ipsius Capitolii fastigium: Etiam *Auguraculum*, sive *Roma Quadrata*, quod in summo Capitolini Montis vertice fuerat. Vide in AUGUR.

AS ab Æolico Ἀς pro eo quod reliqui Græci dicunt Εἰς, Gothis etiam **AINS**. Neque enim solum pro una *Libra* in Re Nummaria Veteres ea voce usi sunt, verum etiam pro *Uno* in numeris, atque etiam pro *Toto* vel *Integro* tam in dividendis facultatibus, quam in agris dimetierdis, uti passim apud Autores legere est. Numerando etiam Romani dicebant *Viginti as*, *triginta as*, atque similia alia, uti ex Veteri Horatii Interprete constat. Qua voce & nostrum vulgus etiam hodie in Ludo talario utitur. Sic & Columella, “ His utrisque singulos *Asses* adjicio,” pro singulas *Unitates*. Falsus est igitur Varro, qui *As* ab *Æs* deducat. Erat igitur Antiquis *As* unum æris pondo, quod & *Assipondium* dicebant; “ ideo quod *As* erat *Libræ* pondus,” ut ait Varro. Veteres enim omnes antequam Lydi percusserant nummos, & aurum & argentum & æs, ut & reliqua metalla ponderibus numerabant. Servius autem Tullius primus dicitur librales istos *Asses* signasse more Græco. τῶν καὶ τῇ Ἑλλάδι ποικίλεις, καὶ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ, ὅπῃ τὸ νομίσμα τὸ ἐγγραφεῖν πρόσωπον δικέφαλον, ὃ ἐν πατέρᾳ μέρεσσι, ἢ χερίαν, ἢ σέφανον, ἢ πλοῖον, scribit Dipnosophista Athenæus. h. e. *Plurimas Græciæ civitates, ut & per Italiam atque Siciliam, insculpsisse in nummis suis bicipitem facientem,*

ciem, & ex altera parte vel scapham, vel corollam, vel navem. Unde & puerilis lusus deductus est, quo dici consuetum est, *Capita aut Navim*. Interdum & idem nummus vacca signabatur: Utrumque Atheniensium inventum. Nam & horum vetustissimus Rex Cecrops bino vultu fingeatur, & navigatione jam olim plurimum hi valebant, & rurationis primi repertores ferebantur. Lacedæmonios etiam scorteos nummos habuisse Scriptoribus traditum est. Ita enim Seneca De Beneficiis: “Æs alienum habere dicitur & qui aureos debet, & qui corium forma publica percussum, quale apud Lacedæmonios fuit, quod usum numeratæ pecuniæ præstat.” Numa etiam Pompilius in Eusebiano Chronico fertur scorteos & ligneos nummos populo pro Congiario dedisse. Verum Libralis Veterum nummus sub primum Punicum Bellum, urgente æris inopia, ad uncias decem redactus est, & postea ad novem, tandemque Papyriana Lege ad Semunciam. “Sic factum est (inquit Plinius) ut Denarius sedecim Assibus permutaretur, Quinarius Octonis, Sestertius vero Quaternis: Cum Denarius argenteus initio valeret Asses denos, Quinarius quinos, & Sestertius binos & semisses.” Clarius etiam alio loco Plinius: “Libræ autem pondus æris imminutum Bello Punico primo, cum impensis Respublica non sufficeret, constitutumque ut Asses sextantario pondere ferirentur. — Postea Annibale urgente, Q. Fabio Maximo Dictatore, Asses unciales facti, — Mox Lege Papyria semunciales.” Sic etiam Festus in *Sextantarii*: “Decreverunt Patres ut ex Assibus, qui tum erant librarii, fierent sextantarii, per quos cum solvi cœptum esset, & populus ære alieno liberaretur, [& privati, quibus debitum publice solvi oportebat,] non magno detrimento adficerentur.” Atque iterum in *Grave Æs* hæc habentur: “Grave Æs dictum a pondere,

“ pondere, quia deni Asses, singuli pondo libras,
 “ efficiebant Denarium, ab hoc ipso numero di-
 “ ctum. Sed Bello Punico Populus Romanus
 “ pressus Ære alieno, ex singulis Assibus librariis
 “ senos fecit, qui tantundem valerent.” Quo in
 loco *Libras* eodem Casu dicitur quo & *Pondo*, se-
 cus ac putavit Dacerius, qui *Libras* secundum Ca-
 sum putat: Nam *Pondo Libra*, & *Pondo Uncia* apud
 Columellam frequens est, quomodo & nostrum
 vulgus, *A Pound weight, an Dounce weight*. Sic
 & Plautus in *Rudente* jam olim locutus est:

Neque piseium ullam unciam pondo hodie cepi.

Verum illud obiter. Veteres etiam Diminutive di-
 cebant *Assarius* & *Assarium* pro *Assē*, unde & Græ-
 cis *Ἀσάριον* usurpatum novimus. *Assis* etiam, ut
 fere cæteri Genitivi, vetuste ponebatur pro Nomi-
 nativo: Unde & Composita omnia efficta sunt, ut
Tressis, *Quincussis*, *Oëtussis*, *Decussis*, *Vicessis*, *Tri-*
gessis, & siqua hujusmodi. Injecta autem Compo-
 sitorum mentione, subit & partes *Assis* annume-
 rare. *Deunx* igitur dicitur ubi unica *Uncia* *Libræ*
 deest; ut supersint *Unciæ* undecim. *Decunx*, *Sep-*
tunx & *Quincunx*, decem erant, septem & quinque
Assium, quod & nomina ostendunt. *Dodranti* de-
 erat unus quadrans, h. e. *Unciæ* tres, ut supersint
Unciæ novem. *Bessis* deerat *Triens*: Erat igitur
Bes vel *Bessis* octo *Unciarum*. “ *Bes* appellatum
 “ est quod bis *Triens* sit, quamvis dura Composi-
 “ tio *Bessis* ex *Triente*.” *Festus*. Crediderim *Bes*
 dici quasi *Bis æs*, vel mage *Bi æs*, ut *Æs* modo di-
 catur *Triens*. Dicebatur etiam olim *Biens*, autore
 Horatiano Interprete. *Semis* vel *Semissis*, *Semi as*
 dicitur, sive sex *Unciæ*. *Triens* *Assis* pars tertia,
Unciæ scilicet quatuor; ut & *Quadrans* quarta pars
Assis, sive *Unciæ* tres. *Sextans* sexta pars *Assis*,
 sive *Unciæ* duæ, unde & *Asses Sextantarii* appel-
 lati

Iati Veteribus ubi deerant Sextantes. Denique *Sescunx* seu *Sesquiuncia* dicebatur una Uncia cum dimidio. De *Uncia* suo loco dicemus. Composita autem vocabula, *Biens*, *Triens*, *Quadrans*, *Sextans* & *Dodrans* illud etiam efficiunt, quod initio dictum est: Ut sit *As* quasi *Ans*, ab *Εἰς* vel *Αἰς*, quæ & ipsa correpta esse pro *Εἰς* & *Αἰς* Declinatæ Casus ostendunt, ut & reliquarum gentium Dialecti, præcipue Gothorum **AINS**, cujus superius mentio facta est.

ASAROTUM, Græcum est Ἀσάροτον, Pavimentum scilicet seu Ἀθόσσερον, quale non debeat scopis verri. Ita enim sectilia seu tessellata pavimenta vocabant Veteres. Variantium erant ista figurarum atque colorum. Sic enim Statius;

*Varias ubi picta per artes
Gaudet humus, suberuntque novis Asarota figuris.*

Meminit horum & Sidonius Apollinaris in isto;

Exornas Asaroticis lapillis.

Hæc fuisse Sosi Pergameni inventum ostendit Plinius. Sub Sylla primum Romæ visa sunt.

ASBESTOS, Ἀσβεστος, idem qui & Ἀμίαντος: Lapis quidam in Asia natus, qui filamentis quibusdam constat; inde & *Asbeston* linteum conficiebatur, & lucernarum ellychnia. Illud & *Amiantum* (quod Græce scribitur Ἀμύαντον) appellatum est, eo quod exustum flammis ad nitorem primum rediret, neque opus haberet ut lavaretur. "Vidimus mapas sordibus exustis splendescentes igni magis quam possint aquis." *Plinius*. Hoc *Indicum* fuisse *Linum* vulgo persuasum est, ut fere ignota omnia ad Indos relegata sunt. Lampadum sepulcrasium ellychnia de ista fuerant materia, unde & ipsæ Ἀσβεστοὶ ferebantur.

ASCA-

ASCALAPHUS, Ἀσκάλαφος: Infernalis Bubo, quem fabulæ ferunt Acherontis atque Orphnes five Gorgyræ filium. Ita enim Apollonius Grammaticus: Καταμαρτυροῦσιν ὅτι αὐτῆς Ἀσκαλάφου ὁ Ἀχέροντος καὶ Γοργύρας. h. e. *Testimonium autem illa perhibente in Ascalaphum Acherontis et Gorgyræ filium.* Revera hic erat ipse bubo, cognominatus Græcis Ἀσκάλαφος a Κολάπιω & Κόλαφος alias forsan Σκολάπιω & Σκόλαφος, adjecta a Intensiva Particula, qua Veteres utebantur pro Ἀνά. Solet enim ista feralis avis decumbentium ægrotorum fenestras atque parietes, veluti instantis fati prænuntia, rostro suo vel unguibus ferire: Unde Acherontis five Mortis filius putabatur, atque etiam Ὀρφνης five Caliginis, quam alio nomine Γοργύραν appellabant, quasi *Gurguleonem* vel *Gorgonem*, quia pro Lamia infantium devoratrice habebatur. Fabulæ etiam ferunt Proserpinam, quod de malo Punico apud Inferos gustâisset, non potuisse cum matre Cerere ad Superos reverti, atque *Ascalaphum* istum indicio suo reditum ei præclusisse; quod ob scelus eum a Proserpina in fœdam istam volucrem conversum fuisse. Sic enim Naso *Metamorphoseon* Quinto:

*Fœdaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
Ignavus Bubo, dirum mortalibus omen.*

Vetustissima fuerat omnium gentium persuasio, brutarum animantium formas de nostra humana Deorum iratorum præstigiis effictas. Vide plura in STRIX.

ASCANIA: Vetustum Asiæ minoris nomen. Nam Ethnographo Stephano *Ascania* Urbs Troadis, Hesychio Phrygiæ. *Ascanias* autem *Insulas* Plinius ante Troadem ponit. *Ascanius Sinus* juxta Nicæam fuerat. *Ascanius Lacus* Arriano inter Phrygiam atque Mysiam situs est. Ὀμωνύμως τῇ λίμνῃ καὶ ἡ χῶρος ἐλέγετο, ὅτι ἦν αὐτῆς τὸ μὲν Φρύγιον, τὸ δὲ Μύσιον. Strabo.

Strabo. h. e. Cognominis lacui & regio dicebatur, erat-
que illius hoc quidem Phrygium illud autem Mysium.
Ibi etiam fuisse & Ascanium fluvium testatur Eupho-
rion apud Strabonem :

Μυσοῖς παρ' ὕδασιν Ἀσκανίῳ.

h. e. *Mysas ad aquas Ascanii.*

ἈξενⓈ etiam Pontus, quem Græci, mutandi ino-
minati nominis causa, Ἐυξείνου fecere, male scriptus
videtur, cum deberet esse ἈσκανⓈ. Hebræis
מִשְׁכַּן *Aschenaz*, Josepho Ἀγαθάγγελος, Gomeris five
Gomeris filius dicitur: Quod ostendit *Ascanios*,
Cimmerios five *Cimbros* fuisse habitos. Dicitur
Ἀσκανία Phrygiorum Lingua tanquam Ἀσγᾶν, h. e.
Attidis Paradisus. *As* autem idem fuit quod Ἀτ
vel Ἀτλα, *Pater* scilicet & *Deus*: Armeniis Ἀδς,
Ægyptiis Ὠτ, Sauromatis five Sclavis *Os*. Vete-
ribus Germanis *As* princeps erat Numen, omnium
scilicet *Pater*: Britannis *Tāz* & *Tāt*, *Pater*. Etruf-
cis, teste Hesychio, Ἀιστοί, Θεοί, h. e. *Æsi*, *Dii*
fuerant: Unde & apud Suetonium *Æsar* Lingua
Tuscorum *Deus* dicitur. Forma Diminutiva prola-
tum fit Ἀττω Phrygum, & *Odin* Germanorum Nu-
men, quod vulgo appellant *Odin* (alii *Martem*,
alii *Mercurium* putant) & veteres Romani *Ditem*
Patrem, quem & Celtæ *Hesum* appellabant. A rā,
Terra, fit Diminutivum rᾶν & rᾶνⓈ: (Vetuste
rᾶνα, autore Hesychio, pro rᾶ.) Nam & rᾶνⓈ
Græcis *Album poculorum Teſtorium* dicitur. γαν
etiam Hebræis pro *Paradiso* est, quem Syri dicunt
גַּן *Ganna*, Arabesque hodie *Ginna*. Forsitan hic
fuerat verus ἈδώνιδⓈ κῆπος; nam & *Adonis* erat i-
dem qui Phrygius *Atyn*. Fuerit igitur Ἀσκανία,
Dei hortus vel *Paradisus*, Patria scilicet primorum
hominum: Quam quidem in summo fuisse cacu-
mine ejus partis Tauri montis quam Νιφάρτω Strabo
appellat,

appellat, multa sunt quæ satis probant. Atque huc facit vel maxime vetustissimus Liber Efdrae cui Paradisus est *Montes immensi septem, habentes Rosam & Lilium*: Patriarcha Jacobus moriens *Desiderium* appellat *collium æternorum*. Erat autem Niphates Gordyæorum montium editissimus: Ita enim Strabo de ea parte montis Tauri: Τινὲς ἢ Γορδυαῖα ὄρη καλεῖσιν· ἐπεὶ αἱ ἐξ αὐρῆς πλέον καὶ καλεῖται Νιφάτης, ἐλάττω καὶ ἢ Τίγριδος πηγαί. h. e. Nonnulli autem Gordyæos montes appellant; deinde eleuantur ulterius, & vocantur Niphates; hinc & Tigridis fontes proveniunt. Item alio loco: Ὁ Νιφάτης, εἴθ' ὁ Ἀῤῥαξ, ἀφ' οὗ καὶ Εὐφράτης ῥεῖ, καὶ ὁ Ἀρῥάξης. h. e. Niphates, deinde Abus, e quo & Euphrates fluit & Araxes. Vides duos e Paradisi fluviis ex Abo Niphatis apice fluere, Euphraten scilicet & Araxen; neque longe abesse Tigridis etiam fontes; nam & ipse in Niphate ortum suum habet: Ut necessarium sit & Phasin esse quartum, qui Straboni dicitur Μέγας ποταμός ἐξ Ἀρμενίας ἀρχαῖς ἔχων. h. e. Magnus fluvius ex Armenia capita sua habens. Hic in media Armenia Βόας dicebatur, autore Procopio. Hic ortum fuisse humanum genus ex Sacris Scriptis satis constat, atque hic etiam a Diluvio renovatum. Jure igitur Montes isti in Mosis Scriptis dicuntur ʔʔʔʔʔ Hare Ararat, h. e. ʔʔʔʔʔ Ἀρῥαξ, cum Armeniorum Lingua Ἀρῥαξὶς etiam hodie sit *Creatio*, a Verbo Ἀρῥε, quod est illis, uti Græcis Ἀρεῖν, *Coaptare, Facere & creare*: Ut sit Ἀρῥαξὶς tanquam Ἀρῥεότης. Nam Liber Geneseos Armeniis hodie dicitur Liber Ararat, ut ostendit Rivola in Armeno Lexico. Videtur etiam Νιφάτης dici quasi Νεφώδης: Nam Græcis quidem Νέφος *Nubes* est, at Sauromatis & Sclavis, ut & Britannis nostris *Neb* & *Nev* pro ipso Cælo est, quod omnia tegit: Russi scribunt *Nebo*: Ejusdem nominis mons & in Scriptis Mosaicis occurrit. Summum hujus montis fastigium, Straboni Ἀῤῥαξ dicitur, corrupte ut videtur pro Ἀμῥαξ:

Ἀμῆ: Ἀμπ enim Armenis est *Nubes*, unde & Ἀμῆ, *Sublimis* vel *Superbus* dicitur: Veteri Lingua certe Ἀμ erat *Circum*, unde & Græcum Ἀμπι vel Ἀμφι, & Armenum Ἀμπ pro *Nube*. Nostreis Britannis æque ac Latinis *Am* dicitur *Circum* & Teutonibus *Om*, quæ omnia ad *Ama*, *Mater*, referenda videntur; nam matrum est amplecti. Erat igitur Ἀῆ vel Ἀμῆ, *Nubilis*, & per hoc *Excelsus*, ut Νιφάτης, *Cælestis* vel *Olympius*. Apud Eustathium vitiose scribitur Ἀζ pro Ἀῆ, facili lapsu. Comprehensio horum montium Ῥοδονία etiam appellata est, quasi tu dicas *Arx* vel *Regia*, sive *Dei Sedes*, qualis scilicet Græcis *Olympus*, & Phrygibus *Ida*. Gothis enim *ΓΑΚΑΣ* *Domus* dicitur & Αὐλῆ, ut & Anglofaxonibus nostris *Geap* pro *Area* est, Russis Ῥόγος pro *Urbe*, & Garth Britannis pro *Loco castrorum*: Quæ omnia ad Græcum Ῥογός, *Circulus*, referenda constat, unde & nobis *To Bird* pro *Cingere* est. *Mons* etiam (ut & illud moneam) Armeniis dicitur τᾶρ & Σᾶρ, unde & *Tauri* montis nomen, quasi τὸ δῶρ. Nam & Syri Montem ܬܘܪܐ *Taura* dicunt, & Hebræi ܫܒܪ *Shôr*, ad instar Armenorum Σᾶρ. Ad quatuor Paradisi flumina quod attinet; de *Tigri* atque *Euphrate* inter omnes satis constat, erunt igitur hoc loco prætermittenda. *Araxen* atque *Phasin* esse altera duo; nos primi quod scimus diximus. *Araxes* certe maximum erat flumen, imo, teste Herodoto, vel ipso Istro majus, & quadraginta ostiis Caspio Mari se immittit. Dici videtur Ἀρᾶς Armeniis tanquam Ἀρῶι ἕξ, h. e. *Fluvius* ὡς Ὀὠων five τῆρων: Idem enim Persis τῆρ & Britannis *Turch* quod Græcis Πῆρ, mutata tantum prima Consona; & Ὀξεν five *Hunni* Tartaris sunt *Sues*. Porci autem vocati sunt *Hunni* quod Troglodytæ essent, & terram fodicerent. Recte igitur Mosi *Araxes* dicitur ܐܪܚܝܢ *Ge chun*, quod LXX Interpretes fecere ῥεὼν, quod esset *Alveus Hunnorum*, h. e. quod prius dixeram, Ἀρῶι ἕξ:

Siquidem גַּי Ge Hebræis *Cavitas* est, ut Latinis *Cavum*, Græcis κόρυς, Armenis կհս & Britannis *Cau*, quæ omnia ad Græcum γαῖα vel γέα referri manifestum est. Recte igitur Mosi dicitur *Amnis Geckun* circumire Terram כנען xհս vel xհշ, quod est *Porci*, vel *Turci*: Siquidem *Cossæos* a Medis hic Amnis dividit. Ὑπὲρ ᾧ τῆ Μηδίας ἡ Κοσσαιῶν, inquit Strabo, h. e. *Supra Mediam autem Cossæorum terra est*. Hoc flumen Virgilio dicitur *Oaxes* prima *Ecloga*;

Et rapidum Cretæ veniemus Oaxem.

Ut cognominis sit hic fluvius & alteri Bactrianorum *Oxo*: Nam sive scribatur ὠξ or sive ὠξ or sive ὠξ tantundem fuerit. Αἶα enim vel οἶα xհշ *Aqua* erit *Porci* vel *Turci*, ut Ἀροί xհշ *Fluvius Turki*. Verum de isto fatis. Alterum flumen *Phasis*, Hebræis כּישון *Phishon*, & Interpretibus Græcis φυσῶν, nomen habet ab Armeno φοῖς, *Fusio*, a quo non abludit Græcorum φύω: Nam & φύσις, *Natura*, quædam *Fusio* est, quam & Divinus Aristoteles *Motus* dixit *principium*, unde & Anima, naturæ nostræ fons, Hebræis dicitur נֶפֶשׁ *Nepheš*, Syrisque plenius נַפְשָׁא *Naphsha*, quasi Ἀνάφυσις. Græci dicunt φυσῶν in-
verso Vocalium ordine, cum deberent φυσᾶν, vel ut Hebræis concipitur, φυσῶν. Atque huic quidem Etymo convenit ipsius amnis natura: Nam φυσῶν τετραχὺς ἐβίαιε, inquit Eustathius, h. e. *Phasis ferrox est & violentus*. Circuire dicitur hic fluvius terram חוּלָה *Chauila*, vel ut LXX Interpretes concipiunt, Ἐγλατ, etsi decimo capite Geneseos secundus filius xհս sit Ἐγλατ sive *Colchus*, uti primus Σαβὰ sive *Arabs Sabæus*. Verum iste חוּלָה *Chauila*, vel Ἐγλατ, Χαυλοταῖε erat, cujus meminit Strabo in Arabia, alterius Chaulotæi sive Colchi ἀποικῖα vel *colonus*, ut habeo pro comperto. Quid igitur חוּלָה *Chauila* nisi χάω Ἰλα, vel γῆ Ἀλιλατ vel Ἐλῆς? Siquidem Arme-
niis

niis χῆς vel χάϙ Terra est, quocum convenit & Græcorum χάϙ antiquum, seu *Terrena massa*: Ἀλιλάτ autem, sive ut Græci eam appellant, Ἐλῆ, Ἐλένη est sive Σελῶν, & Ægyptiorum *Isis*, tam *Mater Terra* quam *Filia Luna*. Hæc etiam & Ἰνώ & Λευκοθέα, sive *Candida Dea*, marinum scilicet Numen, Græcis dicitur, cujus Templum a Phrixo Orchomenio sive Thebano, ejus fratre germano, apud Colchos primum conditum Græci memoriæ prodiderunt. Hoc Templum antiquissimis temporibus ab Iasone & Orchomeniis spoliatum supra ostendimus in ARGO. Verum audiendus est Geographorum pater Strabo: Ὡς περὶ τῶν λευκοθέων ποταμῶν ἐν τῇ Μοσχικῇ τὸ τῆς Λευκοθέας ἱερὸν, Φερίξ ἰδρυμα καὶ μαντεῖον ἐκείνης, ὅπερ κελὸς ἔσθ' ἐστίν, πλεσιόν ποτε ὑπαρξάν, συληθὲν ὅτε παρὰ Φαρνάκην καθ' ἡμᾶς, καὶ μικρόν ὕστερον ὑπὸ Μιθριδάτη δὲ Περγαμῶν. h. e. *Superjacet autem modo dictis fluminibus in Moschica regione Leucotheæ Templum, Phrixi ædificium atque ipsius etiam Oraculum, ubi aries non mactatur; locuples aliquando hoc fuerat, verum nostra tempestate a Pharnace spoliatum est, & paulo post a Mithridate Pergameno.* Unde satis compareret Ægyptiorum Ammonem Græcis fuisse *Phrixum*, Isidaque *Leucotheam*, & duplex fuisse hoc Templum. Jupiter Ammon sive Mercurius ariete vectus tam Infernum erat Numen quam Supernum, pater scilicet *Saturnus* & filius *Jupiter*. Φερίξ autem Græcis corrupte dicitur pro Ἀφελμός. Nam Libycus hic erat *Ammon*. Hujus autem soror Ἐλῆ, sive Ἰλᾶ, sive Ἀλιλάτ, & *Luna* erat & mater ejus *Terra*. Nam Ἐλῆ Diminutivum est ab Ἐνῆ, *Vetula*. Vide supra in ΑΔΙΑΤ: Nam Ἰλ & Ἰλᾶ, sive ut Gothi scriberent, **nīl** & **nīlā**, Babylonii βῆλ & βῆλτις, *Filius* erat & *Filia*, Κόρ & Κόρη, *Liber* scilicet & *Libera*. Verum primis temporibus omnia ista vocabula *Patrem* significabant & *Matrem*. Nam Filios & Filias *Patres* & *Matres* initio vocatos alias

ostendimus. Colchica igitur Sacra eadem fuerant quæ & Samothracia: Nam & quatuor horum Cabiri sive Divipotes Colchis originem suam debuisse existimandum duco, quemadmodum & Colchica Ægyptiis. De Colchicis autem Divitiis, quas Moses ingentes fuisse memorat, consulendus est inter alios Plinius in Historia sua Naturali qui eandem rem prodit. Verum ad *Ascaniam* redeundum. Atque hanc non solum *Phrygiam*, *Bithyniam* atque *Myfiam* cum *Æolide* comprehendisse vel inde constat, quod eam late patuisse ostendat Homerus, scriptor antiquissimus, uti & ipsos Phrygas:

Φόρυγος αὖ Φρύγας ἦγε κ' Ἀσκανίῳ θεοειδὺς
τῇλ' ἐξ Ἀσκανίης.

h. e. *Phorcus* vero *Phrygas* ducebat & *Ascanius* divina
specie
Longe ab *Ascania*.

Fuerat igitur Ἀσκανία Ἀσιδῶ γόνῳ, Dei scilicet *Patris Paradisus*, sive *Beatorum insula*, quam *Niphatis* vertice fuisse modo diximus. Quod autem veteres Græci cæterique fere Mortales Μακάρων νήσος ultra Oceanum ablegaverint, quam rem Geographorum princeps Strabo eleganti vocabulo Ἐξωκεανισμὸν appellavit; illud inde fuit quod Veteres omnes qui mundum in tria tabulata dividebant, & superos & inferos populos, Deos scilicet cœlestes & subterrestres, pro terræ nostræ colonis constanter habuerint. Quis igitur miretur & eadem locorum vocabula in tribus istis regionibus hæsisse? Quis miretur tres fuisse Soles seu summa Numina, *Oromasden* scilicet seu magnum & supercœlestem Solem, *Arimanium* sive subterrestrem, Ἀμυγδὸν & obscurum, & *Mithram* sive nostrum medium, qui sit majoris filius? Quis denique miretur non solum apud Inferos Græciæ flumina *Lethen*, *Styga*, & *Acheronta*,
verum

verum etiam Eridanum Italiæ amnem, quem & Padum dicunt, & in cœlis inter sydera, & apud Inferos? Ita enim Maro in Sexto suæ Æneidos, qui locus mire torfit Grammaticos;

*Unde superne
Plurimus Eridani per sylvam volvitur amnis.*

De Inferno etiam Sole & Syderibus ita in eodem Libro,

*Devenere locos lætos, & amœna vireta
Fortunatorum nemorum, sedesque beatas;
Largior hic campos æther & lumine vestit
Purpureo, Solemque suum sua sydera nōrunt.*

Plato etiam in Phædone Elyfii Solis mentionem facit. Ἐξωκεανισμοὶ autem Straboni ejusmodi Deliramenta sunt, quod Veteribus Oceanus pro amne fuerit Horizontis vice fungentis. Ita enim Homerus in Odyffeide;

Ἄντ' αὖ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον Ὀκεανοῖο.

h. e. *At ubi fluminis Oceani cursum reliquerat.*

Hinc & Ægyptiis, uti ostendit Plutarchus in Iside, Oceanus ad Typhonem ejusque regnum Amenthen spectare credebatur. Quin & Hebræis triplex creditur Paradisus, terrestris scilicet, de quo modo actum est, subterrestris, ad quem & Christus die quo crucifixus est descendit, & supercœlestis, qui in tertio erat Cœlo, ad quem & Sanctus Paulus raptus videbatur. Nescio an Græcis fuerit Olympus apud Inferos, certum est fuisse apud Superos. Ægyptiis etiam fuerat altera Ægyptus in cœlis, ut apud Apuleium Hermetis Interpretem cernere est.

ASCIA;

ASCIA : Quodvis instrumentum quo rudis materia lævigatur. “ Ascia, Σκέπαρον.” Vet. Gloss. Hebræum כַּלֶּפֶת *Chelappoth*, Psalm. lxxiv. 6. LXX Senioribus redditur Λαξόλιθον, quod est, *Lapidum lævigatorium*, Vulgatæ vero Versioni *Ascia*, quod & ipsum Græcum est Ἀξίνη. Verum *Ascia* Latinis non solum Lapidarum *Celtis* sive γλύφιον dicitur, ad quod Hebræorum *Chelappoth* referendum videtur; verum etiam Albariorum *Dolabra*, qua tectoriorum materiam macerabant & dolabant. Quod clare monstratur a Vitruvio; sic enim ille: “ Tum
 “ *Ascia* fumitur, & quemadmodum materia dolatur, sic calx in lacu macerata asciatur. Quod si
 “ ad *Asciam* offenderint calculi, temperata non est.
 “ Ut ergo opus albarium probeatur, macerata calx
 “ *Ascia* dolatur: Et si quod *Asciae* adhæret fuerit
 “ molle atque viscosum, constat albariis operibus
 “ convenire.” Hæc adducuntur ab eruditissimo viro Jacobo Guthrio in opere egregio De Jure Manium, ut ostendat quid sit in Veterum Sepulchris SVB ASCIA DEDICAVIT, quod cum frequenter occurrat in Lapidibus a nemine ante illum explicari potuerat. Sepulchra igitur Veterum vel albario vel marmorario tectorio, quod Græcis Κορίαμα dicebatur, dealbata fuisse probat; unde & in Evangelio Τάφων κεκορναμένων mentio est. Sub *Ascia* igitur *dedicata* sunt cum jam tectorium a Dealbatoris *Ascia* dolaretur, finito scilicet dealbationis opere. ROGVM ASCIA NE POLITICO, quod inter XII Tabularum Leges fuerat, huc non spectare recte putat. Vetusta sane erat persuasio Mortalibus divinius esse naturæ quam artis opus, adeoque Diis longe acceptabilius. Hoc significatur a Juvenale Satyra tertia in istis :

*In vallem Egeriæ descendimus & speluncas
 Dissimiles veris; quanto præsentius esset*

Numeri

*Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora topburi!*

Divinus etiam legum lator Moses Altare de rudibus lapidibus extrui voluit. Magis enim placiturum Deo suum quam nostrum opus.

ASCIBURGIUM: Ἀσκιπύργιον, Lipsio *Aschelsburg* juxta Rhenum. Fabulosa Antiquitas illud volebat ab Ulyssæ conditum. Nomen habet ab *εἶς* & *Βυργ*, tanquam *Arx fraxinea*.

ASCOLIA: Tanquam ab Ἀσκός, *Uter*, & Ἀλλομαι, *Salio*. Ludicrum hoc certamen ab Atheniensibus in Liberalibus celebratum, in honorem Bacchi, atque ad invidiam capro faciendam. Ἀσκολιασμὸν ἐστὶν ὁ ἄθλος ὃν ἔχουσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ Ἀσκόλια. Julius Pollux. h. e. *Ascoliasmum Festum Athenienses agebant, Ascolia*. Verum facer iste Ludus plene declaratur a Tzetze in Hesiodum istis verbis: Ἀσκὸς πεφυστημένος ἐ πινύματι & πεπληρωμένος τιθέντες καὶ γῆς ἐνὶ ποδὶ ἐφαπτόμενοι ἀνωθεν τέτων ἐφέροντες, ἐ ποδάκεις καὶ οὐλοῖσθαι νοῦτες εἰς γῆν ἐπιπίον. Τῆς δὲ ἐποίσαντι μῶντες Διόνυσον. Ὁ δὲ ἀσκὸς δέσμα τράγος ἐστὶ. Ὁ δὲ τράγος ὅτ' ἐ τράγος ἀμπέλους τρώγων λυμαίνει. h. e. *Utres inflatos & spiritu impletos ponentes in terra, uno pede insiliendo, super hos se ferebant, & sæpe in terram delapsi cadebant. Hoc autem faciebant in honorem Bacchi. Uter vero iste de capri erat pelle: Caper autem rosis vitium capris eas disperdit*. Hyginus Icario Œbali filio Erigonesque patri, primo vini repertori, hoc inventum tribuit; atque illud forsan vere: Namque hic primus usum vini Atticis ostendebat, si famæ fides. Celebratus est autem iste Ludus modo ἐν μέσῳ θεάτρῳ, quod ait Aristophanis vetus Interpres; modo in pratis; utriusque insiliebant non modo in contemptum capri, verum etiam ut Dei munus ebrietatem lapsonibus suis referrent, & per hoc Deo fierent cariores. Nostrum vulgus *Pilam* dicit *pedestrem*: Verum utribus non insilitur hodie, sed præ immani

Sacrorum (ut videtur) contemptu, procalcitratu pedibus. Mos iste luculenter describitur Virgilio Georgicorum Secundo:

*Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & veteres incunt proscenia ludi:
Præmiaque ingentes pagos & compita circum
Thespidæ posuere, atque inter poculi latti
Mollibus in pratis unctos saliere per utres.*

Veteres autem Ludos modo dicit rusticas veterum Atticorum τεργωδίας, ante Thespidis tempora. Qua de re vide in TRAGŒDIA.

ASEMA, ἄσημα, Vestimenta non clavata. Nam tunicarum Clavi Græcis erant σημεῖα. Apud Lamprium occurrit *Asema tunica*.

ASIA, Asiatica Chersonesus five *Minor Asia* proprie dicitur, quasi Ἰσῆς αἶα, quod est, *Dei terra* five *Ascania*, ut supra docuimus. *Asiam* autem ita appellatam ab *Attide* vel *Aside* subobscurè ostendit Lycophron apud Eustathium in Dionysium Περὶ ἑλληνισμῶν. Δυκόφρων δὲ πρὸ Ἀσιέως ἔστιν Ἀτυθὸν καλεῖσθαι φησὶν αὐτῶν, ἀφ' ὧς καὶ ἐν Σάρδεσι φυλὴ τις καλεῖται Ἀσία. h. e. *Lycophron ab Aside Attidis filio vocari affirmat eam, a quo & Sardibus tribus quædam vocatur Asia*. Unde & apud Homerum juxta Mæandrum Lydiæ flumen Ἀσιθὸν erat λεῖμῶν, Maroni nostro *Asia prata*. Τινὲς δὲ καὶ τὴν Ἀττικὴν ἰσορῶσιν Ἀσίδα κληθῆναι αἰετοῦ, inquit Eustathius. h. e. *Nonnulli autem & Atticam produnt Asida vocatam aliquando*. Quid enim Ἀτθίς atque Ἀθλῶν nisi Phrygum *Dea mater Cybele*? Nam confusa sunt olim parentum vocabula, ut superius dictum est. Erat autem Πάππας Ἀθλῶν Ἀβήμπασσα seu *Magna mater filia, minor scilicet Dea*, quam nos corrupte *Minervam* efferimus: Sed & hoc ante dictum est.

ASIARCHA, Ἀσιάρχης, Gentilium Metropolitatum in Asia Minore summus Patriarcha. Erant enim

enim singulis Provinciis suæ *Ματροπόλεις*, quæ quod præcipui Numinis suæ Regionis Templum curæ suæ haberent, *Νεοκόροι* sive *Ædituæ* appellabantur. Dabatur autem sequiori ævo ista cura, seu (ut apertius dicam) vendebatur, a Romano Senatu modo huic urbi, modo illi. In hac igitur urbe τὸ κοινὸν sive *Commune* ejus Provinciæ πανηγύρεις suas, sive annuos & quinquennales Ludos & Sacra peragebant. Erat igitur *Asiarchæ* publica totius Asiæ Sacra curare, solennes Ludos edere, collectasque in hunc usum pecunias distribuere; nonnunquam etiam de suo Ludos edere. Ἀσιαρχία (inquit Rhetor Aristides) κοινὴ τῆς Ἀσίας ἱεροσύνη. h. e. *Asiarchia erat commune totius Asiæ Sacerdotium.* Dion etiam Ἀσιάρχας dicit τὰς ἀπάντων ἄρχοντας ἱερέων, h. e. *Omnium Sacerdotum Præfectos.* His enim singulæ Provinciarum Præfecti suberant, quales Λυκιάρχαι, Λυδίαρχαι, Κιλικίαρχαι, Πισιδίαρχαι, Καρίαρχαι, & reliqui hujusmodi, qui sua quisque Provincia eodem munere fungebantur. Sub Christianis etiam Principibus *Asiarchæ*, *Bithyniarchæ* & *Syriarchæ* leguntur, qui etsi jam abolito Deorum cultu, Ludis tamen publicis præfuere. Sub Cæsaribus autem Romanorum præcipuum Asiaticarum Provinciarum Numen erat ipse Divus Cæsar, quem singulis Urbibus Templis, Sacerdotibus sacrisque Ludis pro vernili suo ingenio præcipue colebant. Atque hujus tandem fuerunt pene omnes Asiæ Urbes *Neocoræ*. Quoniam vero Asiaticæ vernilitatis in mentem venit, non potui mihi temperare quin M. Tullii Ciceronis verba ex Oratione pro Flacco desumpta super hac materia in medium adducerem, quæ modo sequuntur: “ *Asia* vestra “ (inquit ille) constat ex Phrygia, Mysia, Caria, “ Lydia. Utrum igitur nostrum an vestrum hoc “ vetus Proverbium, Phrygem plagis fieri melio- “ rem? Quid de tota Caria? Nonne hoc vestra “ voce vulgatum est? Siquid cum periculo expe-

“ riri velis, in Caria id potissimum esse faciendum.
 “ Quid porro in Græco sermone tam tritum at-
 “ que vulgatum est quam siquis despiciatui duci-
 “ tur, Myſorum ultimus esse dicatur? Nam quid
 “ ego dicam de Lydia? Quis unquam Græcus
 “ Comœdiam scripsit, in quo servus primarum
 “ partium non Lydus esset?” *Asiatici* fere om-
 nes usque ad hodiernum diem libidinosi, molles
 veteratores & verniles sunt. Unde & Aristotelis
 dictum in Politicis; *Ἀσιανὸς κοινωνίαν εἶναι δούλων καὶ*
δούλων, quod est, *Servi atque servæ societatem*: ut
 non finat eos esse omnino sui juris, quod & Euri-
 pidis versu gravissimus autor confirmat. *Ἑλλήνας*
Βαρβάρων ἀρξέειν εἰκός, h. e. *Græcos Barbaris impera-*
re par est. Verum bona terra malos alit homi-
 nes; facile enim corrumpimur otio & deliciis. Et
 “ Nescio quomodo (inquit gravissimus autor) pau-
 “ pertas semper est comes bonæ mentis.” Sed
 missam faciam *Asiam*.

ASILUS: Græcis dicitur οἰσερός, ab οἶω, *Fero*:
 Sic & Latinis *Asilus* tanquam οἰσίλος vel οἰσίλος,
 ab eodem Themate; quod & Virgilius Tertio
 Georgicorum confirmat:

Cui nomen Asilo

Romanum est, Æstron Graii vertere vocantes.

Vide in **TABANUS**. Dicitur & *Asilum*.

ASINUS: Corrupte effertur pro οἰσίνος, quod
 est, *Auritulus*: Nam οἰσός vel οἰσός Græcis est Au-
 ris, Hebræis זֶן *Ozen*, unde & illis זֶן *Athon*,
 dicitur *Asina*, corrupte pro זֶן *Azon*: Nam &
 Gothis est **ASIAN**, & Armenis ԷՅ. Veteribus
Asinus Baccho, sive Priapo, sacer fuerat, & in
 Liberalibus Pompis semper circumducebatur;
 quod hoc animal refectas uvas de vinea ad torcu-
 lar ferre solebat. Unde factum quod & lecti tri-
 cliniares vite coronati *Aselli* imaginem apud rusti-
 cos

cos more gerebant antiquo : Sic enim Juvenalis Satyra undecima :

*Sed nudo latere & parvis frons ærea lectis
Vite coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.*

Hoc autem confirmatur ab Hygino in fabulis :
“ Antiqui nostri in lectis tricliniaribus in fulcris
“ capita *Asellorum* vite alligata habuerunt, signifi-
“ cantes fatuitatem in vino esse.” Ita enim legen-
dum censeo pro *significantes suavitatem invenisse*,
quorum verborum nullam sententiam esse quis non
videt? Eundem fuisse *Asini* usum & apud Judæos
ostendit Moses *Gen. xlix. 11.* ubi hæc habentur :
“ Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem
“ *Asinam* suam, lavabit in vino stolam suam, &
“ in sanguine uvæ pallium suum.” Unde factum
quod in *Σκηνοπηγίαις*, quas Plutarchus in Sympo-
siacis ostendit fuisse Judæorum Liberalia, ipse
Christus *Asino*, in eam Pompam parato, vectus sit,
ut impleretur scilicet Mosis vaticinium. Eidem
usui inserviebat *Asinus* & in Sacris Magnæ Matris
sive Vestæ, ut passim legere est. Nam & *Μη-
τεγγύε* Deam suam *Asino* vectam circumferebant,
& in Vestalibus Sacris Romani Pistores *Asinum*
panibus coronare consuevere. Ut *Ὀνομαλεία* non
magis sit Judæorum quam cæterarum gentium.
Ægyptiis vero, quibus & vinum erat execrabile
& pro impio Gigantum sanguine, etiam *Asellus*
res erat Typhonia seu Diabolica : Hunc enim quot-
annis præcipitabant ut facerent invidiam Typho-
ni. Qua de re vide *Plutarchum in Iside*.

ASIO, Auritus bubo, tanquam *Ὀασίων*.

ASOPUS, *Ἄσωπος*. Plurimi sunt apud Græcos
hujus nominis fluvii, atque etiam *Παρθωπίοι* Po-
puli, & *Παρθωπία* vel *Ἄσωπία* Regionēs, ut
ostendit princeps Geographorum Strabo. *Asopus*

amnis præterfluit Platæas, Thebas, & Tanagram. Alter *Afopus* in Heraclea Trachinia apud Theffalos est, qui per Acarnanas in mare defluit. Tertius in Sicyone occurrit, ubi & plures ejusdem nominis fluvii, juxta Strabonem. Quartus in Insula Paro, ut ait idem autor. Quintus in Asia juxta Laodiceam. Ἐστὶ δὲ ἡ Ἀσωπὸς πόλις ἐν τῇ Λακωνικῇ, inquit Strabo. h. e. *Est autem ἡ Afopus urbs in Laconica Regione.* Existimaverim omnes hujus nominis fluvios de nigro limo nomen traxisse: Nam ab Ἀἰθῶ vel Ἀἰσῶ, *Cremo*, Græcis Ἀσις, *Crematio*, vel *carbonarius color* dictus videtur. Homero etiam nigricans limus illud nomen gerit. Ἀσις γάρ ἡ ἰλὺς, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ. Eustathius. h. e. *Asis enim limus, sicut ἡ Afopus apud Homerum.* Erat igitur Ἀσωπὸς idem quod & Ἀισωπὸς, *Vultu* scilicet *furvo*. Erat & Phrygibus Ἀισηπὸς amnis ad Idam montem, eodem intellectu.

ASPARAGUS, Ἀσπάραγγος, ab Ἀσπαίρω, vel Σπαίρω, vel etiam Σκαίρω, *Salio*, quod subito *substiat* sive se subjiat *Asparagus*. Ipse Augustus autor fuerat Proverbii, Citius quam Asparagi coquantur, ut autor est Suetonius. Ἀσπάραγγοι dicebantur Græcis & brassicarum caules & hujusmodi.

ASPER: Ἀσέω vel Ξέω, *Rado*, Adjectivum Σπερὸς vel Σπείρος, *Rafilis* & *Secabilis*, & per hoc *Durus*. Unde & Composita vox Ἀσπερ pro Ἀνάσπερ, tanquam *Redurus*. Ab Ἀσπερ autem Latinum *Asper*. Ἀσκέραι veteribus Græcis dicebantur *Perones villosi*, quibus rustici hyberna tempestate utebantur, Græcobarbari Πιλία & Ὀρτάρα appellunt. Οὐτ' ἀσκέρασι τὰς πόδας δασείησιν ἐκρυψας. Hipponax apud Lycophronis Scholiasten Tzetzen. h. e. *Neque peronibus pedes hirsutis condebant.* In vetusto libro, autore Turnebo, *Asprelura* dicebatur Κόρυμβος.

ASPER-

ASPERGILLUM sive *Aspersorium*, Cauda erat equina pediculo equino inserta, quo aqua in Lustrationibus *aspergebatur*. Oleæ vel Lauri ramus initio hunc usum præbuit, uti legenti Virgilium constabit. Erant & *Aspersiones* odorariæ sive rosariæ, quibus vestes, statuas atque triclinia aspergebant Veteres, quarum meminit & Seneca. De unguentis hæ fiebant pretiosis. Othoni, autore Plutarcho, in ejus Vita, argentei aureique fuerant canales in triclinio, quibus hujusmodi *Aspersiones* peragebantur. Crocini etiam imbres vel in ipsa Theatra Cæsarum largitate descendebant. In funeribus autem SUMPTVOSA ASPERSIO Legibus XII Tabularum jamdudum vetabatur. Latinum *Spargo* a *σπαράσσω* vel magis *σπαράγω* deducitur, quod & ipsum de *σπείρω* & *ἄγω* componitur: ἄσσω autem in Compositis Intensivum est ab ἄγω: Sic a *παραγω*, *Perago*, fit *πράσσω*, tanquam *παρασσω*. Ut sit *Aspergillum* tanquam ἑσπεράγγυλλον.

ASPHODELUS, ἄσφοδελος, tanquam ἁπλὸς ἔλκς, h. e. *Circulus* vel *bulbus paludis* vel *prati*. ἁπλοί, κύκλοι. Hesychius. h. e. *Aspi*, Circuli. Est autem ἁπλὸς ab ἁπλάω vel σπάω, *Trabo*; nam contrahuntur orbis & circuli. Tenuiores apud Græcos etiam *Asphodelis* & *Malvis* vesci consuetos vetustissimus Poeta Hesiodus declarat in isto:

Νήτιοι· εἰδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντὸς,
 'Ουδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μεγ' ὄνειρε.

h. e. *Stulti*: neque sciunt quanto plus dimidium sit toto,

Neque quantum in *Malva* & *Asphodelo* sit commodum.

Imo & *Malvarum* & *Asphodelorum* imagines pauperculorum insculptæ sunt tumulis interdum; quod Sepul-

Sepulchrum de se ipse loquens in Porphyrii Epigrammate apud Eustathium testatur :

Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύειζον,
Κόλπῳ δὲ τὸν δαῖνα ἔχω.

h. e. *Tergo quidem meo Malvam & Asphodelum gero,
Sinu vero nescio quem.*

Postrema verba non sunt Porphyrii, sed abbreviantis Eustathii. Est autem *Asphodelorum* quoddam genus variis coloribus depictum, quos Turci hodie *Tulipas* dicunt, & Salvator Christus *Lilia agri* : His Thraciæ prata hodie pingi idoneus autor Busbequius tradit. Hujusmodi etiam *Lilia* sunt in Homeri Elyfio, quod ob eam rem Ἀσφοδελὸν λευκῶνα appellat, quod est, *Asphodelum pratum*. Non quod Dii Manes, pauperculorum exemplo, vescantur *Asphodelis*, ut jocatur Θεομάσιξ Lucianus, sed quod pulcherrimi ibi nascantur flores.

ASPIS, Ἀσπίς, *Vipera*. Hæc etiam, uti & Ἀσπίς pro *Clypeo*, a rotunditate formæ nomen suum sortita est : Nam Ἀσπίς, ut modo dictum est, Græcis est *Orbis circuli*. Inter certissima est fuisse Veteribus cantamenta quædam quibus Serpentes disrumpebant medios. Ita enim Lucilius apud Nonium Marcellum :

*Jam disrumpetur, medias jam ut Marsus colubres
Disrumpit, cantu venas cum extenderit omnes.*

Est & Ovidii versus apud veterem Grammaticum Sosipatrem Charisium, qui modo sequitur ;

Et mediæ Marsis findantur cantibus angues.

Quod & a Marone confirmatur : Sic enim ille ;

Frigidus

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Ubi hoc præviderat callidissimus serpens, obscuravit, neque voluit excantanti aurem præbere; vel ut loquar apertius, ubi una vel altera vice frustra est excantatus, nequit amplius terreri, adeoque vi carminis fortiter obsistit. Excantatores vero isti, ne malus successus artis suæ miraculum immi-
nueret, callide finge-
bant serpentem prudenter au-
res suas occlusisse, ut fascinationis vim in ipsum
fascinantem retorqueret. Hoc Avitus de Origine
Mundi significat.

*Interdum perit incantans, si callida surdus
Adjuratoris contempsit murmura serpens.*

“ASSA, Nutrix.” Nonius Marcellus. Fœmi-
ninum est ab Ἀττα. “Assa, τροφός.” Vet. Gloss.
τὸ μὲν τέττα φίλῃ, τὸ δὲ ἄττα τροφέως. Eustathius.
h. e. Tetta quidem amici compellatio est, Assa vero
patris nutritii. Hinc & Assatura, Nutricatio.

ASSA, Singularis, Fœmininum est ab As, quod
Unitatem significare supra ostendimus. “Assa vox,
“Sola vox.” Nonius. “Assæ tibie dicuntur qui-
bus canitur sine chori voce.” Servius. Vide
in As.

ASSECLA: Plenum est Adsecula. Vide in AD-
SECTATA.

ASSER, Assis & Axis idem sunt. “Axis, Tabu-
la sectilis.” Festus. Unde & Rei Rusticæ Scripto-
ribus Assare & Coassare sunt pro Tabulare & Conta-
bulare: Nonnunquam etiam Axare & Coaxare. Nam
Veteribus idem fere sonabant s & x. Indifferen-
ter igitur scribebant Ulysses & Ulyxes, Nisus & Nix-
us, & multa hujus sortis. Augustus etiam, teste
Suetonio, Ixe scribebat pro Iffe. Ita enim hodie
Itali pronuntiant Ipse. Α, ξέω, Seco, rado, & ferro,
Compositum

Compositum fit Ἀναξίω & Æolice Ἀξίω, unde Ἀξι-
νη, *Ascia*, & Ἀξων, & forsan etiam vetuste Ἀξίς &
Tarentine Ἀξίς, unde & Latinis *Affer*. Σαῖς etiam
a Derivativo Σαίνω est, tanquam Σαῖς.

“ASSERTIO: Ponitur pro ipsis vindiciis seu
“liberali iudicio.” *Quintilianus*. “*Affertio* se-
“cunda dicitur Secundum iudicium a Centumviris
“de libertate hominis.” *Idem autor*. “Ego il-
“lam liberali *affero* causa manu.” *Terentius*. *Cau-*
sa autem *liberalis* est quæ actionem continet Liber-
tatis. *Sero* autem Græcum est ab Ἔργω, *Neſto*, un-
de & Σεισθῆ, *Catena*: Unde & *Afferro* Latinis tan-
quam Ἐσείρω, *Adneſto*. *Affertus* igitur dicitur tan-
quam Ἐσέρτω, & *Affertio* forma Græca diceretur
Ἐσέρτων, si tale vocabulum compareret. Quic-
quid igitur *Afferitur*, Ἐσείρεται, h. e. nobis *adjungitur*.
Vide in ADSERERE.

ASSESSOR, *Affestrix*, *Affidela*, & *Affigno*. Vi-
de in ADSESSOR, ADSESTRIX, ADSIDELA &
ADSIGNO.

ASSEVERO: “Quorundam probatio sola est
“in *Asseveratione*.” *Quintilianus*. Origo hujus vo-
cabuli de voce *Severus* petenda videtur. Quis au-
tem *Severus* nisi qui semotus est a verecundia? *Af-*
severat igitur qui posita verecundia aliquid affirmat.
Ab Ἔργω fit & ῥέω, *Dico*, unde & Nomen ῥέως,
Latinis corrupte *Res*. *Res* enim dicitur quodcun-
que ῥήμα, sive de quo vel agitur vel agi possit.
A Nomine autem *Res* fit Verbum *Reor*, quod est
Græcum ῥέωμαι, vel *Pronuntio*. Is igitur qui non
audet sententiam suam promere *Vereri* dicitur. Ut
fit *Vereor* a *Ve* & *Reor*. Particula autem *Ve* ve-
tustum est pro *Bi*, vel magis (pro vetusto ritu
scripturæ) pro *Dui*: Siquidem Veteribus, proden-
te Festo, *Duidens* erat pro *Bidens*, & *Duis* pro
Dis vel *Bis*. Est igitur *Vereor* pro *Duereor*, vel
Dupliciter Reor, ut *Vejupiter*, *Duplex* vel alter *Ju-*
piter, & *Vegrande*, *Bigrande*, & similia. *Ve* etiam
Incerti

Incerti significationem habet; *Vesanus* enim & *Vercors* quis dicitur, ubi incertum est an *sanitatem* vel *cor* habeat necne: Ut sit etiam *Vereor*, *Incerte* vel *dubitanter reor*. Cum autem *Severus* etiam (unde & Compositum *Assevero*) sit a *Vereor*, inquirendum quid fuerit Veteribus Præpositio *Se*. Pelasgi pro *Διά* (quod & ipsum a *Δύω* est) pronuntiabant *Zà*, ut & Germani *Zwo* vel *Zwey* pro *Two* vel *Twey*. Latini, quibus nullus usus literæ Z, pro *zà* scripserunt *Se*, quod & *Sine* & *Seorsum* significabat. Dicebant etiam *SE DOLO* & *SE FRUDE* pro *Sine doio* & *Sine fraude*. Ut igitur *Securus* dicitur qui *seorsum* est a cura, ita & *Severus* qui *seorsum* a verendo. *Asseverat* igitur qui fidenter & posita omni verecundia affirmat. *Διά* autem vel *Zà* Græcis ubi verbi sensum intendit, *Duplicate* sonat; ubi vero separationem significat (uti semper fit in *Se* apud Latinos) *In duo* significat, vel *In contraria*, ut in *Διαφύγω*, Latinis etiam *Differo*.

ASSIDUUS est qui *assidet* vel operi faciundo, vel negotiis, vel etiam civilibus officiis. Quin & volucres *assident* nidis, ubi eos non dimittunt. Sic enim Horatius:

*Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium adlapsus timet.*

Est autem Latinum *Sedeo* inversum pro *ἑσθω*, uti alias dictum est. Alio etiam intellectu *Assiduus* pro *Locuplete* ponitur. Veteribus enim Romanis *Assidui* dicebantur suis sumptibus militantes. Isti autem in quinque Civium classibus describebantur. Cæteris, quos *Proletarios Cives* dicebant, non erat census ultra mille & quingenta æris ad plurimum. *Assidui* igitur hi fuerant qui Publico de suo dabant nummarios *Asses*; h. e. Reipublicæ causa sumptus faciebant. “*Locuples Assiduus*, ut ait *Ælius*, “appellatus est ab ære dando.” *Cicero*. Huc pertinet & illud quod est in Legibus XII Tabula-

rum : ASSIDVVS. ASSIDVO. VINDEX.
ESTO : h. e. *Locuples Locupleti se vadem præstet.*

ASSIR : “ Latini prisca Sanguinem *Assir* vocabant.” *Festus*. “ *Assir*, Ἀῖρα.” Vet. Schol. “ Daps Jovi *Assir* a pecu in urna vini caste profanato sine contagione.” *Cato De Re Rustica*. “ *Assiratum* apud Antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino & sanguine temperatum.” *Festus*. Scribit Sallustius Catilinam humani corporis sanguinem vino permixtum in pateris circumtulisse ; Libationem scilicet facturum, veluti de perduellium sanguine. Nam & bellum habitum est pro Deorum Manium, Furiarum, Bellonæ & Martis Sacrificio. Quare & Sacramentum dicebant pugnaturi. Tarentina vox est Ἀῖσις pro Ἀῖσις, *Nigrescens limus*, quod & ipsum ab Ἀῖσις vel Ἀῖσις, *Aduro*, ut ostendimus supra.

ASSIUS lapis : In confinio erat Phrygiæ & Myfiæ urbs Ἀῖσις, ubi effossus est *Lapis Assius*, conficiendis Sarcophagis idoneus. Vide plura in ARCA.

ASSULA : Diminutive dicitur ab *Assis* vel *Assor*.

ASSUS -a -um, tanquam *Arsus* a Verbo *Ardeo*, quod & ipsum ab Ἀῖσις & Δῖσις, Compositione Græca. Cicero in Epistolis *Solem assum* posuit pro *ardentem*. Medico etiam Celso *Assæ* dicuntur Sudationes, quæ scilicet in *Assis* cellis seu Laconicis vel Balneariis hypocaustis peragebantur. Vel *assæ* denique vel *elixæ* dicuntur carnes ; unde & Verbum *Assare* effectum constat.

ASSYRII, Ἀσσύριοι, Eratostheni Ἀσσυγες, sibiipsis Ἀττῆρις *Atturin* vel Ἀττῆγες, quod est, *Campestres* : Siquidem Hebræorum sermone אשור *Ashur*, *Rectus* est & *Planus*, quo referenda & altera vox ישר *Jashur*, Chaldæis יתור *Jethur*, Græcis ἴθῆς, Pelasgica Lingua ἴθῆς & ἴθῆς vel ἴσῆς : Sive enim scribatur ἴθῆς, ἴθῆς, ἴσῆς, ἴσῆς vel ἴσῆς tantundem fuerit ; nam omnia significant *Rectum*, *planum* & *æquale*, diversis tamen Dialectis. *Affyria* autem campestris erat Regio

gio Tigrim inter & Lycum amnes posita, cujus
 Metropolis erat Ninus, urbium omnium, quas qui-
 dem novimus, antiquissima. “ *Affyrii principes*
 “ *omnium gentium Imperio potiti sunt,*” inquit
 vetus Scriptor Æmilius Sura. Ἡ -- Νῦν -- πόλις -- πολὺ
 μείζων τῷ τῷ Βαβυλῶνι, ἐν πεδίῳ καμμένη τῇ Ἀτρεΐας,
 inquit Strabo. h. e. *Ninus urbs --- multo major erat*
Babylone, in campo sita Aturice. Tantæ urbis initia,
 ut & reliquarum fere in obscuro latent. Scriptores
 enim veteres, obducto ignorantiae suæ velo, ne-
 scio quos Reges urbium cognomines confingere
 consuevere. Ninus igitur urbem Ninum primus
 condidisse fertur. Μετὰ δὲ τῇ Νῦν ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων
 Θέρρας ὀνόματι, inquit autor Chronici Alexandrini.
 h. e. *Post Ninum autem Rex erat Affyriorum*
Thurras nomine. Suidas etiam hujus meminit.
 Verum & iste confictus est de Ἀτρεΐας nomine, ut
 de Britannia nostra *Brutus*. Nam Ζάμης, seu ma-
 gis Σάμης, *Cælum* scilicet, dicitur hujus pater, ut
 Σεμίραμις, seu *Dea cælestis*, alterius vel mater vel
 uxor habita est: Neque enim Νῦν -- πόλις -- a Νινύας,
 cum utrumque fuerit urbi nomen. Quanto pruden-
 tius divinus legum lator Moses? “ De terra illa
 “ *migravit Affyria, condiditque Ninyam, lataque*
 “ *urbis illius suburbia, & Chalacen.*” De *Chalace*
 autem illa & Regio quædam Geographo dicitur
Χαλαυλή. Græcorum vero Historici ob Lingua-
 rum Orientalium imperitiam in maximo versantur
 errore, dum *Syros* atque *Affyrios* inter se confun-
 dunt. Ignorabant enim eosdem fuisse *Tyrios* & *Sy-*
rios, *Tyrum*que *Syrum* etiam appellari, ipsis incolis
 סורא & סורא *Sora* & *Tora*, quod est *Arx* sive
 Πύργος, Pelasgice Τύργις, Τύρρις & Τύρσις, unde na-
 tum & Romanum *Turris*. Ostendit Grammaticus
 Probus dixisse Ennium Pœnos *Sarra* oriundos, pro
Tyro. Videbant igitur Græci tam *Syrios* quam *Af-*
syrios Aramice sive Erembice locutos, interque se
 convenisse moribus: Unde & pronum fuerat cre-

dere eosdem dici & *Syrios* & *Affyrios*, confirmante vocabulorum etiam sono. Ἀσύριοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκαλεῖντο Σύριοι. Herodotus. h. e. *Affyrii a Græcis dicebantur Syrii*. Verum tam *Syrorum* quam *Affyriorum* nomine abusi sunt scriptores: Omnes enim *Aramæos* ab *Ægypto* *Pontum* usque & *Sinopen* urbem modo *Syros*, modo *Affyrios* nominabant. Si- quidem, prodente Strabone, *Syrorum* appellatio pa- tuerat μέχρι τῆς Εὐξείνης ποταλαῖον, -- οἱ γὰρ Καππαδόκες ἀμφοτέρω -- μέχρι νῦν Λευκόσυροι καλεῖν. h. e. *usque Pon- tum Euxinum vetustis temporibus, quandoquidem utri- que Cappadoces usque nunc Leucosyri, sive Albi Syri appellantur*. Quo spectat & illud Dionsyſii, & *Af- syrios* eos dicentis:

Ἀσύριοι δ' ἄλως ἄγχι τοῦ εἰς Θερμῶδοντος.

h. e. *Affyrii juxta mare ad ostium Thermodontis*.

Herodoto etiam hi sunt Σύριοι οἱ περὶ Θερμῶδοντα πο- ταμὸν, quod est, *Syrii qui circa Thermodontem am- nem sunt*. Atque etiam alias: Ὅτι Σύριοι ὑπὸ Περσῶν καλεῖντο Καππαδοκαί, h. e. *Syri a Persis vocantur Cap- padoces*. Solus Arrianus errorem suæ gentis depre- hendit: Primus enim (quod scimus) *Syrorum* & *Affyriorum* nomen discrevit. Fundata jam a Nem- rode Scytha, Cossæo sive Hunno, Babylonis Arce, *Affyriorum* nomen ad Chaldæos & Babylonios trans- iit: Duravit tamen vetustæ Nini gloria ad Sarda- napali excidium. Medi noluerunt tantam urbem su- peresse Imperio.

“*AST* significat *At, sed, vel, autem*.” Festus. Sed pro *Vel* reponendum *Vero*. Veteribus autem *Ad* & *At* scribebatur indifferenter, uti & eorum Composita *Atque* & *Adque*. Ipsum etiam *Ad* plenius scribebatur *Ard*: Nam syncopatum est *Ad*, uti *Ar* apocopatum. Est igitur *Ast* vetuste prolatum pro *Art*: Nam *R* ante *T* frequenter in *S* migrabat,

ut in *Gero*, *gestus*, *Ferio*, *festus*, *Mæreo*, *mæstus*, *Uro*,
ustus est cernere. Quid quod Armeniis Ἀρδ est *Igi-*
tur? Quo referenda & Græcorum Ἀρξ & Ἀτάξ.
 Vide in **ACCENTUS**.

ASTARTE, Ἀστάρτη, h. e. Ἀστᾶ vel Ἑστία Ἀστᾶ.
 Ἀστᾶ *Ashṭa* enim vel *Eshṭa* idem Syris quod Græcis
 Ἑστία & Romanis *Vesta* & *Æstus*; quæ omnia pro
 Themate habent Ἀω, αἶθω & αἶσω Ἀστᾶ autem
 Persis & Phrygibus *Sublimis* & *magna* sonat, uti sæ-
 pius dictum est. Ut sit Ἀστάρτη *Vesta magna*, *Venus*
 scilicet *cælestis*, seu *Ignis fæmina*. Τὴν δὲ Ἀστάρτην
 Φοίνικες ἢ Ἀφροδίτην εἶναι λέγουσιν, h. e. *Astarten autem*
Phœnices Venerem esse dicunt, inquit Philo Bybli-
 us, Sanchoniathonis Interpres. Cui consentit etiam
 Lucianus: Ἀστάρτην δὲ ἐγὼ δοκέω Σελωαίην εἶναι, h. e.
Astarten autem ego existimo Lunam esse. Quin & idem
 autor prodit se de Phœnicum Sacerdotibus audiisse
 eam fuisse *Europam* Agenoris filiam. Ἑυρώπη autem
 Græcis a lato vultu nominata est; bonum hoc Lunæ
 Epitheton. Ταυρόκερας etiam Onomacrito Hymno-
 grapho Luna dicitur: Ita etiam Eusebius de Dea
 Astarte; Ἡ δὲ Ἀστάρτη ἐπέθηκε τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασι-
 λείας τῷ δέσποτον, κεφαλῇ ταύρου, h. e. *Astarte autem*
imposuit suo capiti regię dignitatis insigne, tauri caput.
 Quæ eadem traduntur de Ægyptia Iside a Plutarcho
 in Iside, uti ab Herodoto; ita enim ille: Ἰσιδος
 ἀγάλμα ἐὼν γυναικίον βέκερὼν ἐστὶ, καθάπερ Ἑλλῶες ἢ
 Ἰὼν γράφουσι, h. e. *Isidis simulacrum cum sit muliebri*
forma, tamen in modum bovis cornutum est, quomodo
Græci Iun pingunt. Hujus mater *Venus* erat ter-
 restris, quæ & *Rhea* & *Cybele* & *Ops* & *Vesta* appel-
 lata est: Quo spectat & illud Euripidis: καὶ γαῖα
 μήτηρ, Ἑστίαν δὲ σ' οἱ σοφοὶ βροτῶν καλεῖσιν, h. e. *Et Terra*
Mater, *Vestam autem te sapientes e mortalibus vo-*
cant. Eandem & *Venerem* nominatam Macrobius
 testatum reliquit in Saturnalibus: “ *Physici* (in-
 quit ille) *superius Hemisphærium terræ, cujus*
 “ *partem incolimus, Veneris appellatione colue-*
 “ *runt.*”

“runt.” Lunam alteram esse Terram, nostræ scilicet & Cœli filiam, non modo Pythagorei existimavere, qui eam γᾶν αἰθερίαν, sive *Terram ætheream* dixere, verum etiam Theologorum pater Orpheus, cujus isti sunt versus apud Proclum :

Μήσατο δ' ἄλλω Γαῖαν ἀπείρονον, ἣν τε Σελωῖν
Ἀθάνατοι κλήζουσι, ἐπιχθόνιοι δέ τε Μνώην,
ἣ πολλὰ ἔρε' ἔχει, πολλὰ ἄσπερα, πολλὰ μέλαθρα.

h. e. *Molitus est autem aliam Terram immensam, quamque Lunam*

Immortales appellant, Terrestres autem Menam: Quæ multos montes habet, multas urbes, & multa domicilia.

Cujus Vatis autoritate, non minus quam Homeri, constat Deos etiam Græcæ Linguæ Dialecto locutos. Erat etiam & *Tertia Venus*, quam & alteram esse *Lunam* hodie constat, adeoque & alteram *Ætheream Tellurem*. Αὐτῆς γὰρ εἶναι τὴν Ἐωσφόρον μυθολογῶσιν, inquit Suidas. h. e. *Ipsius enim (Venerem autem dicit) esse & Luciferum fabulantur*. Verum ista *Venus* recentioris erat Theologiæ. Herodianus autem sono vocis deceptus est cum ista scribat : Φαινικες Ἀστροάρχην ὀνομάζουσιν, h. e. *Phænices Astroarchen nominant*, cum Ἀσάρετιν vellet. Hebræi etiam de consueto sibi more nomen אַשְׁתָּרְתָּא *Ashtarta* in אַשְׁתָּרֹתַי *Ashtaroth* (quod illis *Armenta* sonat) satis ridicule detorsere; quo scilicet bubulum Divæ caput deriderent. Vera enim peregrinorum Numinum nomina, cum essent honoratiora, in vile aliquod ejusdem fere soni declinavere. Hujus rei exemplum habemus in Accaronitarum Deo אַבְדִּיבָב *Beelzebub*, qui cum sit Palæstinis honorata Numinis compellatio (nam Βῆλ & erat Μύαρε, sive *Muscarum abactor* Hercules) Hebræis tamen paulo detorta voce dicebatur בְּעֶלְזֶבֶד, h. e. Βῆλ & זָבֵד, vel Διάβολος; ut sit Princeps Dæmoniorum, ut

in Evangelio interpretatum legimus. Quin & ipse
 בַּלֵּם five בעל *Baal*, in sacris Scriptis vertitur in
 בִּשְׁתֵּת *Bosbeth*, quod est, πόθος, vel *Pudendum*; ob
 Priapeiam puto illius formam. Nam pro ירבעל *Je-*
rubbaal & אישבעל *Isbbaal* legimus etiam ירבושה *Je-*
rubbosbeth & אישבושה *Isbbosbeth*; ut & מפיבושה
Mephibosbeth pro מריבעל *Meribaal*, ut in Libris Pa-
 ralipomenon Sauli regis nepos appellatur. Ve-
 rum ut ad propositum redeamus. *Dea Syria*,
 five *Astarte*, in sacris Scriptis appellatur, ut modo
 dictum est, עשתרת *Ashtaroth*, quasi tu dicas, *Armen-*
torum vel *Bubularia*: Nam vox ea Plurativa dicitur
 ab עשתרה *Ashtara*, LXX Græcis Interpretibus Πολυ-
 μου. Thema hujus vocis est Hebraicum עזר *Azar*,
 vel עדר *Adar*, vel עזר *Atzar*, vel עזר *Atar*, vel
 etiam גדר *Gadar*, mira enim est apud Hebræos
 scripturæ varietas. Quid vetat igitur & dici po-
 tuisse עשתר *Ashtar* pro eo quod alias scribitur עזר
Azar & עזר *Atzar*, imo debui dicere & עזר *Azar*
 & עזר *Atar*? Nam omnia ista *Cingere*, *circumsepire*,
 vel *in unum coarctare* & *cogere* sonant. Gothi di-
 cunt ΓΑΔΑΚ, Teutones *Gaderen* & nostri *Gather*.
 Bene igitur Hesychius de Gadibus; Γάδαρες, τὰ
 ἐξ ἀφ' ἑαυτῶν αὐτῶν. Φόλινες. h. e. *Gadira*, *Sepimenta*.
Phænices. Ut igitur Judæis fit Ἐσδρας ab עזרא *Ezra*,
 & Pœnis *Asdrubal* ab עזרבעל *Azrabaal*, ita &
 עשתרה *Ashtara* ab עזרה *Azara*, pro varietate Pro-
 vincialium Dialectorum effingi possit. Crediderim
 vocem עזר *Azar*, vel magis גדר *Gadar* vel עזר *Atar*
 primæva Armeniorum Lingua fuisse compositam,
 cum κα sit illis *Co*, vel *con*, Pelasgis etiam κα pro
 καὶ: Quæ Præpositio apposita Græco Τησέω, *Ser-*
vo, efficit uti κατησέω sit *Conseruo*. Verum hæc
 omnia dicta sunt ne nomen *Astaroth* sit amplius ob-
 scura, quod quidem hætenus fuerat.

ASTIPULATIO: Alienæ sententiæ consensu no-
 stro confirmatio. *Stipulari* igitur proprie *Interro-*
gare est de aliquo contractu, & *Restipulari* de eo-
 dem

dem *Respondere*. Pomponio autem Jurisconsulto *Stipulatio* Verborum conceptio est, quibus is qui interrogatur dicturum facturumque se quod interrogatus est, responderit. Alias hoc *Restipulari* dicebatur. Nam *Stipulatio* & Interrogationem & Sponfionem continebat. Peragebatur autem *Stipulatio* sub ista fere formula, ut ostendit Sigonius de Judiciis: SPONDES? SPONDEO. DABIS? DABO. Interventu autem Fidejussoris hoc fiebat, ut idem autor monet. Fidejussor is dicitur, qui fide vel periculo suo suadet id fieri de quo agitur. Fidejussionis formula apud eundem eruditum virum exstat: CENTVM. A. ME. TITIO. TVA. FIDE. CREDITA. ESSE. IVBES? IVBEO. Non videtur mihi *Stipulatio* dicta a *Stipe*, ut putat Festus, neque a *Stipula*, ut Isidorus sub nulla idonea auctoritate tradit; verum a *Stipulum*, quod Veteribus erat *Firmum*, quod est a Græco *Στύφω*, *Adstringo*, & per hoc *Firmo*. Est enim *Stipulatio* Legitima contractus firmatio. Ut sit & *Adstipulatio* Verborum vel sententiæ alterius alicujus hominis affirmatio, adjecto scilicet & nostri judicii calculo.

ASTRÆA, Ἀστράια, quæ & Θέμις & Νέμεσις Græcis dicitur, altera Jovis conjux & Horarum mater. Ita enim Theologus Hesiodus de Jove:

Δότ'ερον ἡγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὀρεας,
Ἐυνομίην τε, Δίκην τε, & Ἐιρὴν τε θαλῆαν.

h. e. *Secundo duxit nitidam Themis, quæ peperit Ho-
ras,
Eunomiamque, Dicamque, & Irenen florentem.*

Conveniebat hæc cum Legifera Cerere, quæ & Magna & Parva Mater, Terra scilicet cum filia Luna: Hujus tres filiæ, quas Legem, Justitiam, atque Pacem Poetæ appellant, tres erant Lunæ Phæses, quas

quas & *Horas* sive *Formas* nominabant, quæ etiam tribus *Anni* Tempestatibus præfuisse ferebantur. *Astræa* dicitur Cœlestis *Venus* sive *Luna*, ab *Astris*, quo distinguatur ab altera *Terrestri* hujus matre. In *Cœlum* autem avolavisse eam fingeant *Veteres*, quod tæderet eam humani sceleris, ut & reliqua *Numina*. Cum enim priscis mortalibus, ut ante jam dictum est, *Cœlum* nostræ *Terræ* haberetur colonia, uti etiam *Orcus*, jure possit videri *Luna* fuisse in avolatu extrema, cum non ita longe a terris abierit: *Luna* autem ideo *Justitiæ* præsidere existimata est, una cum tribus suis filiabus *Horis*, quod vetustissimi populorum conventus *Lunaribus* numeris propter *Sacra* responderent, quod scimus vel *Judæis* ipsis servatum. Vide plura in *THEMIS*.

ASTRAGALUS, 'Αστράγαλος: In *Architectonica* genus quoddam exstantis moduli est in columnis in formam ovilli tali. Tres autem fuerant omnino exstantes moduli, *Astragalus*, *Echinus* & *Torus*. Notum est *Astragalum* dici *Græcis* & puerorum talarium *Lusum*, unde & Verbum 'Αστραγαλίζειν.

ASTROLOGUS, 'Αστρολόγος: Modo *Astronomus* ita appellatur, modo *divinatus* astrorum, qui scilicet vel *lucelli* gratia *imperitiæ* turbæ fucum facit, vel *interpellatis* astris dissimulat sibi esse *Genium*. Quo referendum & illud *Juvenalis* *Satyra* sexta:

Nemo Mathematicus Genium indemnatus habebit.

Vulgo enim dicebantur *Romanis* *Astrologi* modo *Mathematici*, modo *Genethliaci*, atque horum *Professio* *Matheſis* dicta est.

ASTRUM, *Græcorum* est 'Αστρον: Modo singularis *Stella* ita dicitur, modo *Asterismus* seu *Constellatio*. *Thema* hujus vocis est 'Αστρον, αἶθρῳ & αἶσρῳ, unde & *Masculino* *Casu* dicitur 'Αστὴρ, nobis ut & *Persis* *Star*, *Armeniis* *Diminutiva* forma 'Αστὴρ, unde

R r

unde

unde & corrupte Latinis *Stella*, cum deberet esse vel *Astella* vel *Astilla*.

ASTU: Ἀστὺ Græcis quævis magna urbs seu Metropolis dicitur, præcipue vero Athenæ; unde & Latinis *Astutus* dicitur Callidus, nam *Astutia* Urbana est eruditio. “*Astus* apud Poetas *Astutiam* significat, cujus origo ex Græco Ἀστὺ deducitur, in quo qui conversati assidue sint, cauti atque acuti esse videantur.” *Festus*.

ASTURES: Hispaniæ Tarraconensis Populus, ita dicti Lingua Celtica quod juxta Minii fluminis undas incolant. Nam Britannis nostris *At es dour* (vel ut vulgo hodie scribitur, *At ys dwr*) est *Ad aquam*. Ab ista Regione *Asturcones* erant sive *Astures*, Hispanorum equi, magno pretio habiti ob lenitatem gressus. Erant & *Astures* Accipitres Veteribus satis noti.

ASYLUM, Græcis Ἀσυλον. Romanis vetustum erat Asylum ad exemplum Græcorum, cujus originem vulgus (ob vetustatem scilicet) fabuloso suo Romulo tribuebat. Conditum hoc erat in Intermontio, sive in Valle Capitolina: Illic enim antiquitus fuerat Asyli Lucus. In medio isto Luco Ædes fuerat Vejovis, sive Contrarii Jovis, de qua ita Gellius prodit: “Simulachrum Dei Vejovis quod in Æde est Romæ inter Arcem & Capitolium, fagittas tenet, quæ sunt videlicet paratæ ad nocendum.” Huc facit & Ovidius;

*Romulus ut saxo lucum circumdedit alto,
Quilibet huc, dixit, confuge, tutus eris.*

Vejovis autem Templum Asyli lucum veluti in duos lucos dividere videbatur; quod & idem autor testatum reliquit in Fastis:

*Sacrata quod illis
Templa putant lucos Vejovis esse duos.*

Priscis Mortalibus summum visum est nefas interpellare rem divinam facientes, vel etiam Deorum supplices, atque ideo neque ipsos nocentes ab Aris vel Templis vel sacratis Signis sine Deorum ira avelli posse existimatum est. Atque ista consuetudo per totam Græciam in valuerat maxime. Augusti autem ævo Asylorum immanis erat licentia. “ Crescebat Græcas per urbes (inquit Tacitus) licentia atque impunitas Asyla statuendi.” Asyla igitur ab Augusto & Tiberio prudenter sunt abolita, quod scilicet & mores & leges prorsus everterent. Idem Græcis Σύλα quod Σύρω, *Trabo*: Unde & Ἀσυλα tanquam Ἀσυ-
εξ dici videntur; quod scilicet nemo illinc posset abstrahi. Tandem sub Cæsaribus eo ventum adulationis ut vel Statuæ Principum pro Asylis essent, ut autor est Suetonius. Νεοκορία certe atque Asyla omnium gentium Metropoles magnitudine atque imperio auxere. Ipsæ Athenæ (ut de aliis taceam) quas Veteres merito jure *Oculum Græciæ* appellavere, Κοινὴ ἡ Ἐκκλησίαν ἐστὶν scriptoribus dicitur, quod est, *Communis omnium Græcorum Ara*. Hinc & apud Homerum legimus Ἱερὸν perpetuum majorum urbium Epitheton.

“ A T differentiam rerum significat.” *Festus*. Vide in A S T.

ATABULUS: *Apulus* vel Ἰάπωνξ ventus. Idem enim *Apulus* quod *Atabulus* & Ἰαπύκ. Proprie autem Calabriae Chersonesus, ut Straboni dicitur, Græcis erat Ἰαπωνγία, tanquam Ἀίας πονγὴ vel potius Ἀίας πὺξ, h. e. *Terræ podex*. *Apulus* vero Diminutive dici videtur ab Ἀππα vel Ἀπα, tanquam Ἀπυλλῶ *Paterculus*; quod quidem Etymon ab altera voce *Atabulus* confirmatur: Nam & Ἀτα vel Ἀτῖα Græcis *Pater* est: Ut sit *Atabulus* tanquam Ἀτα πῶλος, quod est, *Pater pullus* vel *parvulus*: Nam Græcum πῶλος Diminutivum est a πῶις, *Puer* vel *parvulus*; unde & composite Latinis dicitur *Discipulus* διδασ-

κόμῃ & πῶλ. De convitio aliquo, vel vulgari aliquo joco, vel improprio nata sunt plurima gentium vocabula. Possint igitur & *Apuli* ab humili corporum statura ita compellari.

ATALANTA & *Hippomenes*, Ἀτάλαντα καὶ Ἴππομένης, h. e. *Intoleranda* & *Equus furiosus*, nomina erant duorum Leonum qui Cybeles currum trahebant. Hos de humanis corporibus in feras Dea Cybeles praestigiis mutatos fabulosa credebat antiqitas, & *Atalantam* quidem Reguli Schœnei filiam fuisse, *Hippomanem* vero Dei Martis filium; utrosque & cursu volocissimos & forma praestantissimos. Metamorphoseos autem causam dicebant, quod in Magnæ Matris Templo concubuissent. Quod tamen absque tali miraculo satis frequenter in Deorum Templis factum novimus. Verum Sacerdotes Cybeles, quod mascula gauderent Venere, Deam suam conjugis inimicam confinxere, & gaudentem eviratis & cinædicis Sacerdotibus. Hoc autem faciebant ut luxuria & otio vitam ducerent, domesticis curis soluti. Vetustissimus fuerat error mortalium ferarum formas de nostra fuisse Deorum ira vel magicis praestigiis effectas, & quod bruta animantia nobis turpiora crederent, & quod humani corporis vestigia etiam in illis comparent. Verum Leones a Veteribus Magnæ Deorum Matri sive Telluri tributi sunt, quod Hieroglyptis & Onirocritis hi Reges & Reginas significarent. Alter igitur horum, *Hippomanes* Attidis erat sive Solis; *Atalanta* autem ipsius Cybeles. Est etiam & alia ratio magis arcana, cur *Leæna* potissimum sit huic Divæ sacra: Κυναιδιαία ἐστίν, ut ait Artemidorus.

“ ATANULUS, Ἁγίον ἱερέως σκεῦος.” Vet. Gloss. h. e. *Sanctum Sacerdotis vas*. Patella fuit fictilis: Nam Græcis Ἀτλανὸν *Sartago* est, & Ἀτλανίται *Placentæ friolæ*. Ut autem a *Simpulus* sit *Simpuvium*, ita & ab *Atanulus* *Atanuvium*. De *Atanuvio* autem ita

ita Festus; "*Atanuvium* est poculi fictilis genus, quo in Sacrificiis Romani utebantur Sacerdotes "Potitii." Illud poculum patellari erat forma, caudatum scilicet & patulum.

"ΑΤΑΥΟΣ, quia *Atta* est *avi*, id est, *Pater*, ut "pueri usurpare solent." *Festus*. *Atavus* autem ab *avi* pater dicitur; nam & *Abavus* *Avus* est. *Avus* etiam a Græco Ἀππα, vel Ἀπφύς, est, qui & Πάππῳ & Πάππας puerulis dicebatur. Syris etiam אבא *Abba*, אבבא, & Judæis אב Av pro *Patre* est. Vide in ΑΤΤΑ.

ΑΤΕ, Ἀτῆ. Hanc matrem omnis mali Veteres existimavere. *Homerus* eam *Jove* natam dicit, & de cœlo ab illo dejectam in terras. Ex eo tempore apud nos versata est. Veteres qui sola potentia Divinam Naturam designabant, etiam mala tribuebant Deo. τὰ πάντα τίθει Θεῷ, inquit *Tragœdia* Græca. h. e. *Omnia tribue Deo*. Huc vel maxime faciunt verba *Achillis* ad *Regem Priamum*, *Iliad.* Ω'.

Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
Ζῶειν ἀχνυμένους· αὐτοὶ δὲ τ' ἀκηδέες εἰσί.
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι καλακεία) ἐν Διὸς ἔδει
Δῶρων, οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ, ἐάων.
Ὡς μὲν καμμίξας δῶν Ζεὺς τερπικέρεσσιν,
Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐὼς λαῶ.
Ὡς δὲ κε τῶν λυγρῶν δῶν, λωβητὸν ἔθηκε.
Καὶ ἐ κακῇ βέβρωσις ὅππῃ χθόνα δῖαν ἐλαύνει.
Φοιτᾷ δ' ἔτε θεοῖσι τετιμένος, ἔτε βροτοῖσιν.

h. c. Sic etenim neverant Dii miseris mortalibus
Vivere dolentes, cum ipsi sine ulla cura sint.
Bina enim dolia jacent in Jovis pavimento
Donorum plena, quæ ille dat, alterum horum ma-
lis repletum est, alterum vero bonis.
Ille igitur cui permiscens dederit Jupiter fulgu-
rator,

Modo

Modo quidem malo occurrit, modo bono.

*Illum vero cui de funestis dederit, contumeliis
affectum facit,*

*Atque eum malus æstrus in divina tellure agit,
Procedit vero neque Diis honoratus, neque mor-
talibus.*

Liberum fuerat fortasse Achilli Heroi vel ipsi Jovi maledicere. Nemo alius hoc auderet. Verum ignoscendum fuerat Achilli Jovis Optimi Maximi rivali. Nisi enim Jupiter Thetidis amplexus prudens vitavisset, successorem habiturus erat in cœlesti Regno Achillem. Ita enim Proteus Thetidi vaticinatus fuerat :

*Concipe, mater eris juvenis, qui fortibus armis
Acta patris vincet, majorque vocabitur illo.*

Magnifice igitur Statius Achilleida suam sic orsus est :

*Magnanimum Æaciden formidatamque Tonanti
Progeniem, & patrio vetitam succedere cœlo,
Diva, refer.*

Nemo inquam alius impune tulisset hujusmodi convicia ; ab æmulo tamen cœlestis Imperii cum aliqua excusatione proferuntur. Fœminina vox est Ἀῆ : Veteres igitur Grammaticalium Regularum prorsus ignari, de vocum terminationibus sibi effingebant corporales Deos atque Deas. Atque hic unus error mille alios peperit errores. Homero derivari videtur Ἀῆ quod Πάντας ἀᾶται, h. e. Omnibus tanquam halitu quodam noceat ; ac si præstigatoria quadam vi malefaceret, in modum scilicet Furiarum. Ut sit corrupte positum Ἀῆ pro Ἀήτη ; quod sane probabile mihi videtur. Atæ igitur sunt ipsæ Furiae sive κακαὶ θεῆς ὄντες vel Deorum æstri, qui

qui hominum animos ad scelera & infortunia impellere feruntur præcipites.

ATELLANÆ *Fabulæ* : Tabernariæ hæ erant Comœdiæ, quales Græcorum Satyricæ Tragœdiæ, in quibus primis temporibus Rustici Satyrorum habitu & sub larvatis personis, veluti Bacchi Chorus, in Liberalibus saltabant, & Fescenninis dicteriis inter se certabant. Veteribus Turnebi Glossis Σκηνικὸι ἀρχαιολόγοι & Λατῖνοι χοροί. “Tertia species est Fabularum Latinarum, quæ a civitate Oscanum Atella, in qua primum cœptæ, “*Atellanæ* dictæ sunt, argumentis dictisque jocularibus similes Satyricis Fabulis Græcis.” *Diomedes*. Jocularia ista dicteria post inductum a Thespide Drama, Fabularum Tragicarum scenis pro nimie severitatis condimento intermixta sunt, *Exodia*que appellata, atque ipsi Actores *Exodiarii*. *Atellanicum Exodium* apud Suetonium occurrit. Modo autem dicta a Tito Livio confirmantur in istis : “Juventus, Histrionibus Fabularum actu relicto, ipsa inter se more antiquo ridicula intexta versibus jactitare cœpit, quæ inde *Exodia* postea appellata, confertaque Fabulis potissimum *Atellanis* sunt.” Nam *Atellanæ* etiam posterorum temporum in justorum Dramatum formam migravere. Fuerant enim vulgaris & Romani Argumenti Comœdiæ, ob eamque rem *Togatæ* nominatæ, cum Græci Argumenti Comœdiæ dicerentur de Græco Pallio *Palliatæ* : Nam Histriones vestimento agebant Græco. Atellanica autem *Exodia* Græcis Σατυρικὰ Δράματα appellata sunt, Athenæo Σατυρικὰ Κωμωδίαι, Elpidio etiam Christianorum Poetæ Σάλυρώματα in istis ;

*Hinc etiam nostro nugata est scena dolori,
Garrula mendosis fingens Satyromata Musis.*

Oscanum

Oscorum denique urbs *Atella*, quæ Fabulis istis nomen suum dedit, Diminutivum est ab *Atra*. Vide plura in *OSCI & OSCILLA*.

ATER; Piceus est vel carbonarius color. Pro Themate habet *ἄλω*, *Uro*. Nam sicuti *Auster* ab *ἄω*, ita & *Ater* ab *ἄλω* deduci potest. *Furvus* atque *Ater* color Tenebrarum atque Inferorum proprius fuit, & per hoc funestus & dirus. Atque ob eam rem atrati vel saltem pullati lugebant Veteres, quasi & ipsi valedicerent luci, in gratiam nigrorum Manium. Nos etiam hodie, quibus animarum ad Inferos descensus pro Fabula est, retinemus tamen veterem lugendi consuetudinem. Veteres etiam in Fastis suis Kalendariis tam publicis quam privatis dies faustos & felices in honorem vitalis hujus lucis, qua spiramus & vivimus, creta signabant; contra autem inominales & infaustos carbone. Quo referendum & illud Persii Satyra quinta;

Illā prius creta, mox hæc carbone notāsti.

Atque etiam illud Satyra secunda;

Hunc, Macrine, diem numera meliore lapillo.

Veteres non solum singulis Anni Tempestatibus, verum etiam Mensibus, Diebus & Horis suos Genios tribuebant. Cum autem viderent Æstatem Hyemi contrariam, & Ver Autumno, Mensesque etiam contrariis Geniis regi, pronum fuerat etiam idem de Diebus & Horis suspicari; quæ causa immanis superstitionis fuerat. Æqualis enim existimatus est benignorum & malignorum Geniorum numerus. Genethliacorum igitur sive Mathematicorum fuerat Arimani sive Typhonis Sydera atque Planetas, atque horum Genios, ab Oromasdis sive Osiridis bonis Syderibus, Planetis atque Geniis distinguere. Vana igitur est omnis Astrologorum
ratio

ratio, nisi vera putanda est Veterum Theologia, duobus Antitheis fundata. Romani autem antiqui nullis artis regulis imbuti, albos & nigros dies sola observatione notabant: Hi igitur dies quibus Respublica insignem aliquam cladem acceperat, infauſti & negotiis alieni exſtimati ſunt. “ Poſtridie “ Idus (inquit Gellius) ſacrificatum ante Allien- “ ſem pugnam: Pontifices decreverunt nullum iis “ diebus Sacrificium recte futurum.” Quo factum eſt ut & cæteri Poſtriduani pro infaufſtis haberentur. “ *Atri dies* dicuntur quos nunc *Nefaſtos* “ vel *Poſteros* vocant.” Nonius Marcellus. Atque hi erant ſingulis menſibus Poſtridie Kalendas, Nonas atque Idus; ut ſit plenus eorum numerus xxxvi. Item ominoſi dies ſunt Ante diem quartum Kalendas, Nonas atque Idus, quod ante diem quartum Sextilis menſis Cannenſis, clades accepta eſt, ut oſtendit Macrobius. Infaufſti etiam habiti ſunt dies quibus Mundus patebat, ſive Arcana Deorum Manium, quod quidem ter ſingulis annis fieri conſueverat, Poſtridie ſcilicet Vulcanalia, Quarto Nonas Octobres, & ante diem ſextum Idus Novembres. *Religioſi* etiam erant illi *dies* quibus Penus Veſtæ aperiebatur, ob eandem rationem; quod itidem ter in anno fiebat, Poſtridie ſcilicet Veſtalia & Matronalia, ut & Iduum Junii. Idus etiam Martiæ, quo die C. Cæſar interfectus eſt, adulationis ſæculo inter infelices relatæ ſunt. De *Religioſis* autem *diebus* ita Nonius Marcellus: “ *Religioſos* quoque *dies* infames vel “ infaufſtos Libro xi Commentariorum Grammaticorum Nigidius appellavit.” Et plenius Feſtus: “ *Dies* autem *religioſi*, quibus niſi quod neceſſe “ eſt, nefas habetur facere; quales ſunt ſex & “ triginta *Atri* qui appellantur, & Allienſis, at- “ que ii quibus Mundus patet.” Temperabant ſibi a faciendo opere omnibus inominalibus diebus; ſiquidem in talibus, ut ait Ovidius in Faſtis,

*Omen ab eventu est ; illis nam Roma diebus
Damna sub adverso tristia Marte tulit.*

Verum claudendus est iste locus elegantissimis super hac materia Plinii verbis : “ Vana mortalitas
“ & ad circumscribendam se ipsam ingeniosa,
“ computat more Thraciæ gentis, quæ calculos
“ colore distinctos pro experimento cujusque diei
“ in urnam condit, ac supremo die separatos di-
“ numerat, atque ita de unoquoque pronuntiat.”
Verum pene oblitus sum vetustissimi moris tollendi tristia tempora de Fastis atque Annalibus, quæ consuetudo apud illas gentes invaluit potissimum, apud quas scriptura pro re sacra habita est. Hujus moris meminit Sanctus Job, ubi devoto natali suo die, hæc infert ; “ Non computetur in diebus anni, nec
“ numeretur in mensibus.” Ne polluat scilicet Fastos res devota.

ATERGATIS, Ἀτεργάτις vel Ἀταργάτις, corrupte Græcis Δερκετις & Δερκετώ, Plinio etiam *Ceto*. *Rhea* hæc fuerat sive *Terrestris Venus*, *Semiramidis* sive *Deæ Cælestis* mater. Pharnuto dicitur Ἀγλαγὰ, h. e. *Magna Terra* : Nam & *Luna Parva Terra* est, hujus filia. Corrupta sunt autem Ἀτεργάτις, Ἀαργάτις & Δερκετις & Δερκετώ pro Ἀγλα κητώ, quod Syri dicerent אריר דגא *Addir Daga*. Idem etiam Hebræis דגא *Daga* quod Græcis κῆτος, inversis tantum Consonis. LXX etiam Interpretes in Vaticinio Jonæ ita vocem דגא *Daga* reddidere. Lucianus in *Dea Syria Atergatin* sic describit : Δερκετῆς ἡ εἰδὼς ἐν Φοινίκῃ ἐθεοσάμην, θέημα ξένον, ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ οὐρόσον ἐν μηρῶν ἐς ἄκρας πόδας ἰχθύος ἔρη λυποτείνε. h. e. *Dercetus autem formam in Phœnicia ipse vidi, prodigiosum spectaculum, dimidium quidem mulier, quantum vero de femoribus in summos pedes piscis cauda protenditur.* Theon igitur, Arati Interpres, Deam olim a piscibus servatam prodit,

dit, Diodorus Siculus in piscem versam. Xanthus autem Lydus *Atargatin* una cum filio suo Ichthye in Ascalonis lacu merfam & a piscibus devorata[m] scripserat. Verum ista omnia interpretamenta in-scitiæ Sacerdotum debentur, quibus etiam sua Sa-cra fuerant male intellecta & ignota. Ἐχιδνα hæc fuerat Typhonis uxor, de qua vide *Hesiodum*. Ve-tustissimus Theologorum Orpheus *Planeta* memo-rat sive *Amorem* mundi hujus artificem, hanc de sa-cro suo ventre protulisse, atque eam ita depingit apud Athenagoram :

Ἦς χαῖται μὲν ἄπο κεφαλῆς, καλὸν τε πρόσωπον
Ἦν εἰσεῖν, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη φοβεροῖο δεύκοντα
Ἀυχέντα ἐξ ἱερῆς.

h. e. *Cujus comæ quidem a vertice, & pulcherrimus
vultus
Erat conspiciendus, reliqua vero membra tremen-
di draconis
A collo ejus sacro.*

Angues autem terrestrium Numinum fuisse Symbo-la tam in Hieroglyphicis quam in Onirocriticis ali-as ostendimus. De Serpente ita scribit Artemido-rus : Εἰς γῆν ἄγει γῆς γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὸς παῖς, καὶ τὰς Ἀγρεῖδας ἐν γῇ ποιεῖ, h. e. *In terram ducit ;
Terræ enim est & ipse filius, & domicilia sua in terra
habet.* Cereri etiam fuisse sacrum idem autor osten-dit. Tritonum autem forma fuisse Antiquorum Nu-mina quis miretur, cum oportuerit eos simulatque natos in primo Chao natitasse ? Quid autem Ser-pentes nisi terrestres Anguillæ ? Primis igitur tem-poribus confusa sunt & piscium & serpentium vo-cabula, ut & κῆτος sit pro *Serpente*. Κήτη autem dicebantur Veteribus non modo Balænæ, verum etiam majoris formæ pisces, præcipue vero vivipa-ri ; idem enim fere κῆτος quod κῆτος & κύτος,
S f 2 *Ventricosa*

Ventricosa scilicet *capacitas*: Nam derivata sunt a $\kappa\acute{\epsilon}\omega$ vel $\kappa\acute{\epsilon}\omega$, *faceo*, unde & Latinum *Cubo*, ut & *Cavum* & *Cavitas*, cum Græco etiam $\kappa\acute{\upsilon}\omega$, *Intumesco*. Syris igitur Piscium usus interdictus est, quod crederetur Dea in Piscem nescio quibus præstigiis mutata, omnesque Pisces de ea nati. Quare, ut memorat Dipnosophista Athenæus, argentei atque aurei Pisces illi offerebantur. *Joppa* *Andromeda* idem erat Numen, ut supra ostendimus; necnon & *Phrygia Hesione*. Neque ob aliam causam Joppe terrarum inundatione antiquior ferebatur, nisi quod Tritoniformis *Atergatis* sive *Andromeda* ipsi Chao cœva existimaretur. “Joppe Phœnicum (inquit Plinius) antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Insidet collem præjacente saxo, in quo vinculorum *Andromedæ* vestigia ostendunt. Colitur illic fabulosa *Ceto*.” Pantheon quoddam erat hæc Figura: Namque, uti & *Venus Paphia*, & mas erat & fœmina, & $\delta\alpha\gamma\omega\acute{\nu}$ scilicet & $\delta\epsilon\rho\kappa\epsilon\tau\omega$, & Rex *Hercules* & Regina *Mater Tellus* & Regina filia *Luna*: Duo etiam Leones qui subjacebant, & *Cybelen* & *Attida* designabant. Anguinea denique sive piscina cauda *Typhoea* & conjugem ejus *Echidnam*, subterranea scilicet Numina, complectebatur. Nisi per Herculem ejus amasium foret (sive *Perseus* ille fuerit dicendus) *Virgo Dea* a monstrosa belua, sive *Dracone* sive *Pisce*, degluteretur, h. e. *Lunare* jubar in interluniis prorsus extingueretur, & *Terra Mater* perpetuis conderetur tenebris, nisi triumphator *Sol* & diem reduceret & *Lunares* radios suis reaccenderet. Veteribus etiam *Teutonibus* persuasum est (ut ex *Snorronis Edda* constat) & *Solem* & *Lunam* tandem a duobus immanibus lupis devorandos, mundique operosam molem ruituram, omnesque Deos interituros. Verum stolidi ista opinio *Eclipsibus* originem suam debet: Hæ enim possint imperitis & Barbaris morsus quidem videri insequentium quarundam

rundam beluarum. Δαγών, cuius mentio est in Sacris Literis, is ipse est qui Xantho Lydo dicitur Atergatidis frater Ἰχθύς sive *Piscis*; etsi contradicat Philo Byblius Sanchoniathonis Interpres, qui Σιτών reposuit, cum deberet Ἰχθυών. Causa hujus erroris fuerat quod Hebræis דגן *Dagan*, *Frumentum* dicitur & דגה *Daga*, *Piscis*. Dicebatur etiam iste Δαγών Ὠάννης, de quo suo loco agetur. *Atargetin* Syri appellabant *Atharam*. אֶתְרָה אִתְרָה *Attha Ara*, h. e. *Mulier* vel *Mater Terra*. Phryges forsan vocabant Ἀτθην Ἀεθν, & Græci Ἀθην Ἐεθν, h. e. *Matrem Terram*. Ἀταργατὴν δὲ ἢ Ἀθάεθν (inquit Strabo) Δερεκετὼ δ' αὐτὴν Κτησίας καλεῖ. h. e. *Atargatam autem Atharam*, *Derceto autem eam Ctesias appellat*. Justinus autem *Atharen* Syrorum Reginam, Damascique ficti Regis uxorem tradit.

ATHAMAS: Fabulosus Thebanorum sive magis Orchomeniorum Rex, nam horum olim Thebani clientes fuerant. Ἀθάμας iste, sive magis Ἀθαμάν, Pelasgis erat & Phrygibus ipsum Cœli Numen, & filius Sol Ἀτθα Μεῖς vel Ἀτθα Μᾶν, *Lunæ Pater*. *Osman* etiam hodie Persis *Cælum* est. Phrygibus & Syris Ἀμμα vel Ἀμμαία & *Mater Terra* & *Luna* dicitur. Armeniis hodie Ἀμῖς *Mensis* est & Μᾶις *Mater*. Syris etiam *Cælum* שָׁמַיָא *Shamaia* Figurata ponitur pro מַיָּא שָׁמַיָּא *Aish Maia*, quomodo Hebræi בֶּן *Ben* pro אֲבֵן *Aben*. Etiam Turci *Ottoman* sive *Osman* Imperii sui conditorem dicunt. Quin & Ἀθαμᾶνες Græcis dicuntur celsissimam partem Græciæ incolentes, quasi tu dicas *Cælestes*. Ἀθαμᾶνες ἢ Ὀϊτὴν Δαγκαλεῖχον, inquit Strabo. h. e. *Athamanes Cætam montem tenebant*, qui quidem πρὸς ὀρθὰς τέμνει ἢ ὑπὸ ᾧ Παρνασσὸς μέλει Πίνδος, ut idem autor tradit. h. e. *Ad rectas lineas secant a Parnassi regione ad Pindum*. Hujus etiam famosæ Thermopylæ partes fuerant. Ex *Athamante* & *Nephele* autem nati sunt *Phrixus* & *Helle*, *Sol* scilicet & *Luna*, Colchica Numina. Nam ejusdem erant originis Cholcorum at-

que

que Thebanorum Sacra; forsan etiam Orchomenii origine erant Colchica. Pro *Terra* autem *Matre* Νεφέλην sive *Nubem* posuere Græci: Colonia hæc erat in Sacris signum. Ita enim Artemidorus de Nube: Ὡς ὀπίσσω πολὺ καὶ ἀποδημίαν σημαίνει, h. e. *Ut plurimum & peregrinationem significat.* Atque hoc confirmatur ab Ifacio Tzetze, Lycophronis Interprete: Νεφέλη ἣ Φερίξον ἔϋτ' Ἑλλήν ἀρπάζει, καὶ παρ' Ἑρμῆ λαβῶσα χρυσόμαλλον κελὸν, ἔδωκε τῷ Φερίξῳ, ἐφ' ᾧ φερομένων ἀφ' ἧς αἴρετο, αὐτὰς τε καὶ τὰς αὐτῆς ἀδελφεῖς, &c. h. e. *Nubes autem & Phrixum & Hellen rapit, & acceptum a Mercurio aurei velleris arietem Phrixo tradidit, cujus tergo vestis per aera & ipso & sorore, &c.* Vide supra in *ARIES*, atque infra in *HELLE* & *PHRIXUS*. Unde & conjicere subit nesciisse ipsos Græcos unde communia Sacra tam longinquis locis. Sed & Tyrii & Colchi originis fuere Ægyptiæ, Thebani autem Tyriorum erant Colonis permixti, ut omnibus notum. *Athamas* igitur, repudiata *Nephele* uxore, *Inun* Cadmi filiam duxit, hoc est, Orchomenii & Thebani cum Tyriis etiam affinitatem fecere: Nam & nova hospitia nova inferre Sacra nemo est qui nesciat. In voce *Agæue* modo dictum est tres Cadmi filias tres fuisse Lunæ Phases sive Triformem Hecaten, atque inter has Ἰνώ fuisse τὴν Ἐνῶν sive *senescentem Lunam*. Ab Ἐνῶν Latinis dicitur *Senex*: *Hen* etiam Armeniis & hodie nostris Britannis *Vetus* dicitur, ut sit etiam *Terra Magna Mater*, *Patris Cæli* sive *Athamantis* conjux, cujus & Ἐκὼ Diminutivum pro *Luna* erat, quasi *Minor vetula*, unde & Ἐκὼ & Γεκὼ Græcis etiam pro *Mania Larium Matre*, nostrati vulgo *Hell*, quæ omnia Diminutiva forma deducuntur ab Ἐνῶν & *Hen*. Snorroni etiam in Mythologia sua Edda *Hela* Proserpina sive Infernalis vetula habetur. Sit igitur Ἰνώ tam *Terra* major mater, quam *Luna* minor; nam complexa sunt Veterum plurima Numina. Hujus igitur

tur ex Athamante major filius Λέαρχος Menotyrannus erat Attis seu Juvenis Bacchus, a Solis radiis in nova Luna generatus: Quid enim Λέαρχος nisi Λέως vel κλέως δρχός, h. e. Splendoris præses? Λόις enim non modo Armeniis, verum etiam Canadensibus Barbaris (teste Hennepino) Sidereum est jubar. Britannis etiam nostris Loir pro Luna est, vel ut ipsi scribunt Lloer. Fuisse etiam Græcis Λέος pro Splendore vel voces Λύκη & Λελκός & Λύαιος satis probant. Cæso autem Learcho a patre suo Athamante, alter frater Μελικέρτης sive Hercules huic sufficitur. Phœnices plane scriberent מלך אדיר Melic Addira, & Phryges Μέλικ 'Αῖλα, h. e. Rex magnus, senescentis Lunæ hic fatelles. Dicitur autem Μέλικ a Μελικός, quod & ipsum a Μέλος, Cura. Prudenter igitur vetustissimus scriptor Homerus de Agamemnone suo;

ὦ, λαὸς ὀπιτέλεσθαι & πόσα μέμηλε.

h. e. Cui populus commissus est & tot negotia sunt curæ.

Cum vero Ino sive vetus Luna & alterum filium Melicerten occidendum videret, & se ipsam & parvulum filium in Oceanum præcipitavit, unde & marina facta sunt Numina, hæc quidem Λελυθία seu Matuta, ille vero Παλαίμων seu Portumnus. Metamorphosis autem ista de nominum Metamorphosi nata videtur: Neque solum nomina immutata fuere, verum etiam Sacra & simulachrorum figuræ, ut prorsus nova viderentur Numina. Singulis diebus in occasu suo Luna se cum pusione suo in mare dejicit, ne filiulus scilicet solaribus radiis extinctus intereat. Sequentibus vero noctibus cum servato filio redit; unde & Λελυθία seu Candida Diva ab ortu suo nominata est, Romanis etiam a Mane Matuta; de qua proprio loco plura dicenda. Alterum denique Melicertæ nomen Παλαίμων Lunæ dicitur

tur *Puerulus* five *Pufio*. Nam Diminutiva sunt a Παῖς $\text{Πᾶλ}\text{ος}$ vel $\text{Πῶλ}\text{ος}$, & in Fœminino Πάλλας , uti & secunda vice Πάλλαξ & Παλλαγή , unde & Latinum *Pellex* pro *Puella* est: Μῶν autem five Μᾶν five Μῆν *Luna* est, Teutonibus Μον , Ægyptiis & Phrygiis Μῆνι & Μαῖα , & Hebræis מני *Meni*, h. e. *Matercula* vel *minor mater*. *Palæmon* igitur five Hercules nautis ideo impensissime colebatur, quod matris suæ, five ut aliis videbatur dominæ scapham gubernaret. Neque aliud sane Latinis *Portumnus* quam *Cælestis portitor*. Verum fatis in Bœotiorum Theologia inpræsentiarum versati sumus.

ΑΤΗΕΙ, ἄθεοι , qui nullum agnoscunt Numen. Verum nullos unquam fuisse *Atheos* existimaverim. Pyrrhonii & Academici de omni materia in utramque partem disputare affectabant, magistri sui Socratis exemplo moniti, ne veram sententiam suam apud imperitos promerent. Protagoræ Democriti discipulo dum linguam magis quam animum excoleret (quam ob causam σοφία , h. e. *Ingenium* vulgo audiebat) quis miretur displicuisse res serias & arduarum rerum contemplationem? Non igitur tam Dogma quam Comicæ negligentiae significationem ediderat, cum his verbis Libellum quendam orsus fuerat, ut Laertius monuit: $\text{Περὶ μὲν Θεῶν ὅσα ἔχω εἰδέναι, εἴθ' ὡς εἰσὶν, εἴθ' ὡς ὅσα εἰσὶν}$, h. e. *De Diis quidem nil habeo certi, utrum sint, an non sint*. De Diagora Melio, Theodoro Cyrenaico, Luciano, innumerisque omnium sæculorum Ingeniis idem omnino sentiendum puto. Hujusmodi enim homuncionibus vel minima cogitandi mora molesta futura est. In his enim puerilis impetus virili meditationi semper obstat. Ineptuli tamen isti non tam Athei videntur populo, quam docti viri qui vana veterum Sacerdotum mysteria propalant & apud populum interpretantur. Cujus generis olim fuerant non solum Philosophi, Grammatici & cæteri Philologi, verum etiam Christiani. $\text{καὶ ἄθεοι κεκλήμεθα}$

ANTIQUITATUM ROMAN. 321

μεθα (inquit Justinus Martyr) ἔ' ομολογῶμεν ἡ ποιῶτων νομιζομένων θεῶν ἄθεοι εἶναι, h. e. *Et Athei nominamur, atque ultro fatemur nos hujusmodi reputatorum Numinum Atheos esse.* Quis autem ferat Anaxagoram Thaletis Milesii æmulum, hujusque discipulum magnum Euripidem, qui Νῆν sive *Mentem* universitatis rerum præfecere, Atheisimi tamen & Impietatis a doctis Atheniensibus infimulatos, quod hic quidem χρυσέαν βῶλον, h. e. *Auream pilam* Solem diceret; ille vero Μύδρον Ἀγέπυρον, h. e. *Ferri candentis massam.* Maxime tamen *Athei* videntur mihi perjuri, mendaces, fucum popello lucelli gratia facientes, scelerati omnes, & injusta bella finitimis suis inferentes.

“ ATHENÆ, Ἀθῆναι: Vetustissimum totius
 “ Græciæ oppidum, unde (ut Ciceronis verbis
 “ utar) humanitas, doctrina, religio, fruges, jura,
 “ leges ortæ.” Hoc ante illum a Lucretio scriptum est; ita enim sextum Librum orditur.

*Primæ frugiferos fætus mortalibus ægris
 Dididerunt quondam præclaro nomine Athenæ,
 Et recreaverunt vitam, legesque rogârunt,
 Et primæ dederunt solatia dulcia vitæ.*

Certe Athenienses semper habiti sunt inventores non solum frugum, verum etiam lanificii, oleique & vini, ut apud Justinum Trogi Pompeii Epitomatores legere est. Neque sane majus hujus rei dari potest argumentum quam quod ipsorum summum Numen Minerva, Artium omnium Dea, Ἐργάνη, per totam Græciam existimata sit. Primis temporibus Attica per vicus, quos illi κώμας appellabant, habitata est, Regnique caput tunc temporis Eleusis erat: Illic enim Triptolemus primus aratri reparator, paterque Celeus regnâsse feruntur: Illic & Magna parens Terra Δημήτης, sive γῆ μήτης, impensissime colebatur, ejusque mysteria *Eleusinia Sa-*

cra appellata. Neque sane aliud videtur Ἀτθίς Nympha quam ipsa *Ceres* seu Mater *Cybele*: Quod cum Fœmininum sit ab Ἀτθα, vel Ἀτθα Phrygio & Pelasgo, quis dubitet veteres Atticos de Phrygia initio fuisse? Conditis tandem *Athenis*, vel magis pluribus vicis, atque tribubus in unam civitatem coactis (unde & Plurativo vocabulo dictæ sunt *Athenæ*) Arx hujus urbis, sive ut illis dicebatur Ἀκρόπολις minori Matri, Lunæ scilicet, alterius filix consecrata est, quam ab Ἀτθίς & Ἀθηνῶν & Ἀθηνῶν & Πάλλαδα Ἀθηνῶν appellabant; quæ quidem voces & Maternam & Puellam maternam significant: Siquidem Πάλλας Diminutive dicitur a Πᾶις, ut & Πάλλας & Παλλακή & Latinum *Pellex*. Veteres fabulatores de corrupta Etymologia (nam a Πάλλειν ei datum esse nomen sentiebant) ridiculam commenti sunt fabellam, Jovem scilicet incusso sibi colapho Divam istam de suo cerebro protulisse. Corruptissime Romanis dicitur *Minerva* pro *Minor Dea*, Κόρη vel *Libera*. Inducto autem jam Lunari cultu, Attici etiam Ἰάονες, Ἰάφονες & Ἰῶνες appellati sunt. Ἡ γὰρ Ἀττικὴ τὸ παλαιὸν Ἰωνία καὶ Ἰας ἐκαλεῖτο, inquit Strabo, h. e. Attica enim olim Ionia atque Ias appellabatur. Ita etiam & Homero dictos ostendit idem scriptor in isto; Ἐνθάδε Βοιωτοὶ καὶ Ἰάονες, h. e. Ibi vero Bœotii & Iaones. *Iones* in Asia horum fuisse colonos, notum est. Quid autem Veteribus Ἰῶ, Ἰῶν & Ἰῶν nisi *Juvenis*, Κόρη scilicet & Κόρη, *Liber pater* & *Libera*? Ejusdem enim originis sunt Græcis Ἰον, Ἰονῶν & Ἰελῶν; quæ omnia ab Ἰῶ vel Ἰαίνῳ, h. e. *Venio* vel *effloresco* deducuntur. *Athenæ* etiam cum navigationi maxime operam darent, a cultu Neptuni Ποσειδωνία, autore Strabone, appellata est: Unde cum illud nomen exolesceret, *Athenarum*que nomen urbi hæreret, conficta est fabula contendisse olim Neptunum cum *Minerva* de urbis nomine, Neptunumque victum Divæ cessisse, postquam illa oleam illius equo utiliorem e terra eliciisset.

set. Arx etiam olim de portentosa Κέκροπος & imagine olim Κέκροπία nominata est. Verum de fabuloso isto Rege vide in CECROPS. Attica etiam Κεχναή appellata est, non a Cranao Cecropis filio, quem nullum fuisse puto, verum διότι τερχεῖα, quod ait Eustathius: Nam & Κεχναός Græcis *Asper* dicitur, & Attica fere omnis montana est. Appellata est etiam veteribus temporibus & Ἀκλή & Ἀκλική, ut idem autor prodit, uti etiam Tzetzes in Lycophronem, quod universa ista Regio sit litoralis: Nam Ἀκλή Græcis *Litus* dicitur. Parodia tamen esse alterius nominis videtur. Urbem *Athenarum* æqualem Syracusis facit Plutarchus. Erant autem Syracusæ, autore Strabone, stadiorum centum & octoginta, ut sit ejus ambitus mille passuum viginti & duorum: Verum tam Ἀστυ quam Piræeum hoc spatio continentur. Dionysius etiam Halicarnasæus eundem fere circuitum veteri Romæ tribuit.

ATHENÆUM: Ἀθηνῶν veteri Græciæ dicebatur Auditorium quoddam Academicum, in quo & Artium Professores auditores suos erudiebant, & Scriptores etiam Scripta sua publice recitabant: Unde & apud Sidonium Apollinarem *Athenæi Cuneos* & *Cuneata subsellia* legimus. “Ludum ingenuarum Artium quod *Athenæum* vocant,” inquit Aurelius Victor. Dion Cassius etiam scribit, Ἀθηνῶν καλῶμενον ὁπὸ τῶ ἐν αὐτῇ τῷ πεπαιδευμένων ἀσκήσεως, h. e. *Athenæum vocatum ab eruditorum in eo exercitatione*. Erat & *Athenæum* in Capitolio Romano ab Hadriano Imperatore ædificatum, ut ait Aurelius Victor. Sub Theodosio Secundo docebant ibi Oratores tres, Grammatici decem, Sophistæ quinque, Philosophus unus & Jurisconsulti duo. Hoc Alexander Donatus scribit non fuisse in ipsa Arce, sed in altero montis vertice. Quis miretur ejus Ludos in tutela fuisse Atheniensium Deæ?

ATHEROMA Medicis dicitur Tuberculum quoddam, “cui (ut ait Cornelius Celsus) subest quæ-

“dam pulcicula.” Et recte quidem; siquidem, prodente Plinio, Ἀθάρα Puls erat ex olyra vel filigine.

ATHLETÆ, Ἀθληταὶ dicebantur certantes in quolibet certamine, etiam Musico; quibus scilicet Ἀθλοθέται proponebant Ἀθλα sive Βραβεῖα. Quilibet enim Ἀγὼν Veteribus Ἀθλα dicebatur ab Ἀθύρω, Ludo: Nam facilis est permutatio Liquidarum λ & ρ. Magis autem in Musicis Ἀγωνοθέται dicebantur quam Ἀθλοθέται, autoribus Hesychio & Suida. Medico Galeno *Athletæ* erant duplices; graves scilicet, qui *Palæstritæ* fuerant & *Pugiles* & *Pancratiastæ*; & leves, quales *Cursores*, *Discoboli* & *Saltatores*: Nam & saltandi artifices spectabant ad Palæstram, ut ait Quintilianus. Primis temporibus in Circo hi ludebant; Cæsare vero imperante, ut ait Suetonius, in Campo Martio: Dein etiam in Amphitheatro. In Pompa ducenda quartum locum hi tenebant, ut Panvinus De Ludis Circensibus ostendit. Vitruvius etiam prodit eos hyberno tempore in palæstrarum porticibus exercuisse. Gymnici autem *Athletæ* tam apud Græcos quam Romanos priscis temporibus ficibus vesciebantur. Pythagoras ab Ægyptiis edoctus meliorem victum tradidit. Ita enim Vetus Horatii Interpres apud Cruquium; “Ante
“Pythagoram ficis alebantur *Athletæ*; sed ille
“panes azymos & assas carnes eos comedere docuit, quæ Κωλίφια vocantur.” Unde & Juvenalis de sui temporis viraginibus, ex ore Laroniæ lenæ:

Luctantur paucae, comedunt Coliphia paucae.

Eodem modo scribit & Plinius Valerianus, quisquis ille fuerit: “*Athletæ* ante ficis alebantur priusquam
“eos Pythagoras excitatos ad carnis esum, qui
“fortior cibus est, transtulit.” A Venere etiam & vino sibi temperabant, ut vel Horatius monet in
Arte.

Arte. Dormiebant etiam plumbeis laminis locis renum impositis, ne ludificaretur nocte, ut ait Galenus. Livius denique tradit "Ludicrum Circensium, Equos scilicet & Pugiles, ex Hetruria "maxime accitos." Nam & Ludicra & Seria sua illinc mutuati sunt. De Agonibus Græcorum alius erit dicendi locus.

ATLAS: Hunc fabulosissimum Africæ montem dicit Plinius. Appellatio Græca ostendit impositum fuisse a Græcis illi nomen: Est enim Ἀτλας tanquam Ἀναλάς, quod est, *Sustollens*, quod ut gigas cœlum humeris ferre crederetur. Hunc Δύειν esse, maximum Mauritaniæ montem, Strabo vel credidit vel conjecit. Verum Herodoti verba ostendunt *Picum* esse quem dicunt *Teneriffæ*: Nam σενὸν dicit & κυκλοτερές ἐ ὑψηλότατον, ὡς μὴ εἶναι διωαλὸν ἰδεῖν τὰς αὐτὰς κορυφάς, ἐ μήτε νέφη αὐτὰς ποτε ἐκλείπειν. Ὅθεν καὶ κίονας ἔχοντες φασὶν οἱ ὀπιχώριοι, h. e. *Tenue* & *rotundum* & *celsissimum*, adeo ut impossibile sit cacumina ejus videre, neque enim nubes ea unquam relinquere: Unde & Cœli columnam accolæ eum appellant. Quæ sic expressa sunt a Dionysio in Periegesi:

Ἡ, χί τε ἐ χάλκειον ἐς ἔσθρον ἔδραμε κιῶν
Ἡλίβατον, πυκνοῖσι καλυπτόμενον νεφέεσσιν.

h. e. *Quaque ærea in cælum procurrit columna
Excelsa, densis condita nebulis.*

Subit etiam suspicari ab *Atlante* isto & Platonis Ἀτλαντίδα, ingentem olim insulam habuisse suum nomen, Canariasque insulas tantæ inundationis exstare hodie reliquias. Neque enim potuit longe abfuisse a Tyrriorum coloniis, quod in Ægyptiorum monumentis legerit Plato eam non modo cæteris deliciis atque opibus diffluxisse, verum etiam Balneis tam regiis quam plebeiis abundasse. Incolas hujus insulæ (Græcis Ἀτλαντας appellatos) fuisse olim

olim Græciæ notissimos vel inde patet, quod Herodotus tradat eos fuisse ἀωνύμους, h. e. nullis nominibus, ἔτε ἐμψυχον ἔδεν ζιταμύους, quod est, neque ulla animante vescentes: Quod vel maximum opulentiae documentum est: Cum enim & Ægyptus & India & Sina terrarum omnium feracissimæ, semper sibi a carnibus temperaverint, credibile est famem humaniorisque cibi inopiam causam fuisse mortalibus primæ cruentæ dapis. Quod autem ab Herodoto adjectum est, Ὅυτε ὄρεῶντες ἐνύπνια, h. e. Neque videntes insomnia; illud vero somnium fuerat. Cum enim Veteres somnia a Diis Manibus dari crederent, & Atlantes etiam extra mundi terminos, in partibus scilicet Inferorum, vitam suam degere, quid opus erat illis nocturnis visis, qui cum ipsis Manibus perpetuo versabantur? Μακάρων autem νήσους, quas hodie *Fortunatas* dicimus, Homerus graphice describit ex stolidi Veterum persuasione:

Ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον ἔπειρα γαίης
 Ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς.
 Τῇ περ ῥήτῃ βιοτῇ πέλει ἀνθρώποισιν.
 Οὐ νιφετὸς, ἔτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, ἔτε πότε ὄμβρος.
 Ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνεύοντος αἴτας
 Ωκεανὸς ἀνίησιν, ἀναψύχειν ἀνθρώπους.

h. e. *Sed te in Elysiū campum ἔ terminos terræ
 Immortales legabunt, ubi flavicomus Rhadaman-
 thus.*

Hic quidem facillima vita est hominibus.

*Non nix, neque hyems multa, neque unquam
 imber:*

*Sed semper Zephyri dulciter spirantia flamina
 Oceanus remittit, recreans homines.*

Vide etiam *Eclogam XVI Epodorum Horatii*, ut alios taceam. Quis autem miretur, cum Dii omnes forma

forma fuerint gigantea, atque etiam horum Nothi, primi scilicet Heroes, *Atlantem* fuisse pro primi Promethei sive Solis fratre, filiosque illum genuisse Jovi pares? Hujusmodi Metamorphoseos suspicionem vanæ mortalitati peperit ipsius montis forma, quod & Ovidius significavit Metamorphoseon Quarto:

Quantus erat mons factus Atlas! Jam barba comæque

*In sylvas abeunt, juga sunt humerique manusque,
Quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen,
Ossa lapis sunt.*

Hujus autem fuisse Hesperidum hortos a vigili dracone custoditos autores memorant, & quod generum suum Mercurium hospitio suo prohiberet, ne de tam bellis hortis cum eo quicquam communicaret, in montem Gorgonei vultus præstigiis immutatum ferunt. Quæ quidem Fabella ad Sacerdotulorum terriculamenta referenda est. Erat sane verus Paradisus, ut alias ostendimus, in montibus Armeniæ positus. Causa autem Ἐξωκεανισμὸς fuerat quod Veteribus constans fuerit persuasio eadem loca esse & apud Superos & apud Inferos, nostri orbis cum utrique fuerint coloni. In imitationem autem hujus *Atlantis*, quem Æschylus dicit Κίονα ἰσχυρὸν καὶ χθονὸς, h. e. *Columnam cæli & terræ*, fuerant etiam Architectis sui *Atlantes* vel *Telamones*, quorum meminit Vitruvius, qui scilicet instar erant Caryatidum. In navigiis etiam (ut ostendit Isaacus Vossius in Libello De Triremium Constructione) hi loco Columnarum mutulos & coronas sustinebant, tendentes scilicet a summis scalmis ad mare per remigiorum spatia.

ATHYTA: Ἀθύτα comedere veteribus Græcis impium fuisse Jul. Cæsar Bulengerus ostendit. Nemi enim licuit præterquam Sacerdotibus animan-

tem cædere. Hi enim vel soli noverant, vel soli novisse videri volebant, cui Numini & qua cæde vel gratiam vel invidiam facerent. Necesse erat etiam in privatis Epulis Proficias Diis ejus gentis sive familiæ fieri, quod absque Sacrorum perito fieri non potuit. Sapienter igitur Moses, ne Proficiæ fierent Laribus seu Dæmonibus familiari- bus, omnes privatas epulas capitali pœna coercu- it. “ Homo quilibet de domo Israel, si occiderit
 “ bovem aut ovem sive capram in castris vel ex-
 “ tra castra, & non obtulerit ad * * * * *
 * * * * *
 * * * * *

[ATRIUM] * * * * *

Hostium dicit *Spolia* & *exuvias*, quæ veteribus Ro- manis pro Signis fuerant, atque *Atriorum* ornamen- tis. *Atrienſis* dicebatur *ſervus*, qui Atriorum erat instar *Ædituus* (veteri Turnebi Glossario *Διατάξιος* & *Διατάχης*) nam & Signa & Marmora & Porti- cus purgare solebat, ut ait Nardinus in Vetere Ro- ma. Apud Suetonium mentio est Cellæ Palatinæ Atrienſis. De *Servo* autem *Atrienſi* scitus est fa- bulatoris Phædri locus, qui huc facit: Fabula au- tem quinta est Lib. 2.

*Ex alticinētis unus Atrienſibus,
 Cui tunica ab humeris linteo Peluſio
 Erat deſtrieta, cirris dependentibus,
 Perambulante læta domino viridaria,
 Alveolo cæpit ligneo conſpergere
 Humum æſtuantem, come officium jaſtitans;
 Sed deridetur: Inde notis flexibus
 Præcurrit alium in xystum ſedans pulverem.*

Sed de privatis Atriis fatis. Erant & plurima pu- blica. Sacrorum Atriorum præcipua, ut ostendit magnus Gutherius, erant *Atrium Libertatis*, *Atri- um Minervæ*, & *Atrium Vestræ*. Templum & *Atrium Libertatis*

Libertatis in Aventino fuerat, ut ait P. Victor. *Ædem Libertatis*, ut ait Livius, Gracchus de multitutia pecunia fecit: Huic, ut idem autor scribit, & Tabularium adjunctum est. *Atrium* autem *Libertatis* igne consumptum Asinius Pollio restauravit, & Bibliothecam dedit, ut autor est Suetonius. *Atrium Minervæ* in Foro erat. De hoc nihil dignum memoria succurrit. *Atrium Vestæ* pars erat Regiæ, & Virginum Vestalium habitatio. De Regia autem ita Ovidius in Fastis;

*Hic locus exiguus, qui sustinet Atria Vestæ,
Tunc erat intonsi Regia parva Numæ.*

Posteris temporibus Regia ista propria fuit Pontificum, quorum e numero & ipse Numa fuerat: De *Atrio* autem *Vestæ* ita scribit Gellius; “Virgo Vestalis simul est capta, & in *Atrium Vestæ* deducta.” Hoc etiam in foro fuerat.

Atrium Matutæ five *Leucotheæ* in Aventino posuit P. Victor.

Atrium Publicum, quod & *Palatii*, in Palatino idem autor posuit. Hoc erat “augurato conditum, & in eo consulebatur Senatus, arietesque immolabantur,” quod ostendit Servius.

Atrium Pompeii in Regione ix posuit P. Victor.

Atrium Domus Titi, atque *Atrium Sutorium* leguntur: Locis erant mihi incognitis.

Atrium Domus Neronis a Palatio Esquilias usque & Suburram extendebatur. Latitudo ejus erat a Templo Pacis ad Amphitheatrum atque eo ulterius, autore Alexandro Donato. In isto Atrio triplices erant Porticus & milliariæ: Triplices istæ Porticus triplice columnarum ordine constabant, erantque mille passuum, ut idem vir doctus ostendit.

U u

ATOSSA,

ΑΤΟΣΣΑ, Ἀτοσσα, Κόρη, five *Libera*, *Juvenis Mater*, five *Venus Cælestis*, Orientali Populo *πυρη Cbadassa*, h. e. *Nova*, vel *Juvenis*; unde & *Sacræ urbi* nomen Ἐδεσσα, quam quatuor schœnos distare ab Euphrate Strabo memorat: Σχοίνους τέτταρας διέχουσα ἡ Βαμβύκη, ἣν ἡ Ἐδεσσαν ἢ ἱερὴν πόλιν καλεῖσιν, ἐν ἣ τιμῶσι τὴν Συρίαν θεὸν τὴν Ἀταργάτιν, h. e. *Quatuor schœnos distans Bambyca, quam & Edeffam & Sanctam urbem vocant, in quâ colunt Syriam Deam Atargatin.*

Atargatin autem matrem modo posuit pro ejus filia *Semiramide*, ut in istis Numinibus satis frequens est, cum sint fere *Panthea*. Istam autem non fuisse monstrosam *Atargatin* *Lucianus* ostendit: Ἡ δὲ ἐν ἱερῇ πόλει πᾶσα γυνή ἐστιν, h. e. *Diva autem quæ in Sacra urbe est, tota mulier est.* “*Assyrii* fabulabantur duos cœlestes Pisces (qui nunc vocantur) in gens Ovum ex Euphrate vicino flumine evoluisse, Columbamque huic Ovo infedisse, tandemque Divam Venerem exclusam,” ut autor est *Cæsar Germanicus* in *Aratum*. Duo isti Pisces, five æquorei Angues, *Saturnus* & *Ops* fuerant, hoc est, *Cælum* & *Terra*, prima Numina. Angues enim in Sacris five Onirocriticis Literis & Reges & Deos significant, ob terrorem scilicet quem videntibus incutiunt, & διγλωσσίαν seu *vafritiem*. Ingens autem Ovum quod e flumine provolverunt, *Lunare corpus* fuerat, quod vel forma ejus ostendit. Vicinum autem Euphraten nominaverunt, ut Oceanum, unde nata ferebantur Sydera, magnorum Deorum ova, significarent. Columba quæ huic ovo infederat Ἐρως fuerat, five Φάνης, omnium scilicet generator *Sol*, five *Priapus*, cujus alarum five radiorum fotu, candidissima *Diva* ovo exclusa est. De qua re scite *Onomacritus* in Orphico *Priapi Hymno*, quem & Πρωτογόνον, quod est, *Primum genitorem* interpretatur:

Πρωτογόνον καλέω διφυῆ, μέγαν, αἰθερόπλαγτον,
 Ὀογενῆ, χρυσέαισιν ἀγαλλόμενον πτερύγεσσιν,
 Ταυροβόαν, γένεσιν μακάρων θνητῶν τ' ἀνθρώπων,
 Ὅσων ὅς σκοπέεσσαν ἀπημαύρωσας ὁμίχλην,
 Πάντῃ δινῆεις πτερύγων ῥιπαῖς καλὰ κόσμον,
 Λαμπρὸν ἄγων φάος ἄγνόν, ἀφ' ὃ σε φάνητα κι-
 κλήσκω.

Ἦδ' ἐπεὶ Πελίηπον ἀνακτα, ἢ Ἀυταυγὴν ἐλίκωπον.

h. e. *Primigenam invoco Biformem, magnum coliva-
 gum,
 Ovigenam, aureis ornatum alis,
 Taurivocum, generationem Beatorum, mortalium-
 que hominum,
 Oculorum qui tenebrosam obscurasti caliginem,
 Undequaque ventilatus alarum suarum ictibus per
 mundum,
 Splendentem adducens lucem puram, unde te Pha-
 neta voco,
 Et Priapum Regem, & Autaugen vivaci oculo.*

Quibus versibus Sol ideo διφυῆς dicitur quod Ἀρ-
 ρενοθήλῃς, & *Mas* scilicet & *Fæmina*, crederetur, ut
 & *Adonis*, & Ἠμιθήλῃς Ἀτλιν: Nam & istæ Figuræ
 pro Pantheis fuerant: Ὀογενῆς autem, sive *Ovigena*,
 quod & ipse ovali fit forma a Cœlo & Terra edi-
 tus. Ταυροβόας, sive *Taurivocus* dicitur ob Toni-
 trua, quorum autor est. Primi enim Mortales
 quoties tonaret, Deum locutum esse putabant.
 Φάνης denique nominatur eodem intellectu quo &
 φαῖθων, quod luceat, Πελίηπτος quod πρωτογόνος, seu
primus pater, a Πελὶ pro Πρωτῷ & Ἀππα, *Pater*;
 & Ἀυταυγῆς quod *ex se ipso splendeat*, quod non fa-
 cit Luna. Hæc omnia etiam Oromasdi, sive Mag-
 no Supercœlesti Soli, Deo scilicet invisibili, a Ma-
 gorum Secta tributa sunt. Amoris autem tam

Maris quam Fœminæ, Solis scilicet atque Lunæ, Columba sacra fuerat Imago, seu Onirocriticum & Hieroglyphicum signum. Ita enim Artemidorus, divinarum Imaginum siquis alius peritissimus: Καὶ πρὸς Φιλίαν ἢ ἢ κοινωνίαν, ἢ συναλλαγὰς πάσαι εἰσὶν ἀγαθαί, Διὰ τὸ συναγελαστικὸν αὐτῶν, h. e. *Columbæ* & *ad amicitiam* & *ad societatem*, & *commercium quæcunque proficue sunt*, eo quod in unum congregari soleant. Magis tamen *Amasias* quam *Amasios* significant, quod Fœminino genere dicantur. Ita etiam Artemidorus: Φάσκει ἢ περιεργὶ γυναῖκας σημαίνεσθαι. h. e. *Palumbes* & *Columbæ mulieres significant*. Unde factum quod & Syris & Græcis pro ipsa *Deæ Cœlestis* viva Imagine coleretur. Credebant enim Hieroglyphicas, sive Onirocriticas Deorum Imagines, in se habuisse vim & rationem ipsorum Deorum quos referebant. Unde & Tibullus:

Alba Palæstino culta Columba Syro.

Inter Sacerdotum erant Fabellas & Semiramidem a Columba in montibus enutritam, atque ipsam tandem in Columbam versam, ut apud Diodorum atque Lucianum legere est. Abstinebant jure Syri a cæde atque esu columbarum, ne scilicet in Divam suam sævire viderentur. Diodorus etiam auctor est Syrorum lingua Columbam dici Σεμιραμιν, quod & Hesychius confirmat, dum ista scribit: Σεμιραμιν, περιεργὶ ὄρει Ἑλληνιστί. h. e. *Semiramis*, *Columba montana Græce*. Quis autem miretur Columbam fuisse Divæ Cœlesti cognominem, cum & plures mulieres, in omen scilicet futuræ magnitudinis & formæ, & *Semiramides* & *Atossæ* appellatæ sunt? Siquidem quingentis post fabulosam Semiramin annis Belochi Assyriorum Regis filia & *Atossa* & *Semiramis* appellata est, ut ait Eusebius. Cyri etiam filiam fuisse *Atossam*, & Dario Hy-

staspis

statpis nuptam omnibus notum est. Imo & Regina Esther in Sacra Scriptura *Adassa* etiam Divino nomine appellata est. Credi enim volebat Artaxerxes sive Assuerus eam Veneris Numine afflatam, ut par est credere. Hunc morem secuti sunt & Græci, dum filios suos *Apollonios*, *Dionysios*, *Apollodoros*, & *Artemidoros*, & hujusmodi multos alios Deorum nominibus consecrabant. Vel enim sperabant Liberos suos fore in cognominum Deorum tutela, adeoque eorum similes; vel se eos habuisse pro Deorum istorum muneribus, aliquo forsan nocturno visu adducti ut illud crederent. Verum ut ad *Columbam* revertamur. Sacra ista volucris non modo Syris atque Assyriis pro castrensi Signo fuerat, verum etiam Hebræis, ut vel ex Psalmo lxxviii satis manifestum est, in quo hæc habentur verba hætenus parum intellecta:

אִם תִּשְׁכַּבְּנוּ בֵּין שְׁפָתַיִם כִּנְפֵי יוֹנָה נִחְפָּה בְּכֶסֶף
 וְאִבְרוּתֶיהָ בִּירְקֶרֶק חֲרוֹץ: בְּפֶרֶשׁ שְׂרֵי מַלְכִּים בָּהּ תִּשְׁלַג בְּצַלְמוֹן:

Im tiscebbun bein sephattaim canphe ionab nechpha bacesepb uebbrotbeiba birakruk chadbotz: bepbaresh Saddai melichim bab tasleg betzalmon, h. e.

uti ego interpretor: Si requieveritis sub oris alarum *Columbæ* deargentatæ, cujus alarum terga sunt de fulgore auri; hæc, ubi disperferit *Saddai* Reges per eam, nivea comparebit in vexillo. Quasi dixisset, Si constanter sub signo vestro, argentata scilicet *Columba*, deaurato tergo, pugnaturi estis, domum reversi *Columbam* omnino candidam, victoriæ atque triumphi indicium, in vexillo ovantes feretis. Hic locus nescio quo pacto ab omnibus quos vidi Interpretibus male acceptus. LXX etiam Seniores vel non intellexerunt, vel (quod magis existimaverim) studio dissimulaverunt sensum, ne viderentur columbicolis Syris gratificari: Siquidem pro eo quod nos fecimus *Vexillo*, illi nulla plane sententia, montem *Selmon*, cujus mentio est in Libro Ju-

dicum, suffecere, quod reliqui Interpretes clausis oculis fecuti sunt. Erat sane apud Hebræos Samaritanorum natio & secta, quam novimus Judæum cultum Paganismo inquinavisse, & *Columbam* etiam pro Dei Alite coluisse; ut & verum Deum cum Syrorum *Panttheo*, seu *Biformi Numine*, Deo scilicet *Luno*, sive *Adoni* vel *Baccho* & *Dea Luna* sive *Semiramide* confuderint. Atque hujus quidem Sectæ mihi videtur fuisse nequissimus ille Nebulo qui quartum Esdræ Librum de veteribus Hæresibus concinnavit. Qui quidem Liber a Concilio Tridentino jure damnatus est, etsi a Clemente Romano in Epistola, una cum Esaiæ vaticinio citetur, si Epistola vera est, quod omnes tamen affirmant. Vult igitur Pseudesdras ille, quem modo diximus, ex omnibus arboribus Deum delegisse sibi Vitem, & ex omni tellure Torcularis lacum, ex omnibus etiam floribus Liliū, & fluminibus Euphraten, & urbibus Hierosolyma, & avibus Columbam, & pecoribus Ovem, & populis Hebræos. Verum ipsius verba ponenda sunt quæ Capite quinto occurrunt. “ Dominator Domine, ex omni sylva
 “ terræ, & omnibus arboribus ejus elegisti Vineam
 “ unicam; & ex omni terra orbis elegisti tibi Fo-
 “ veam unam, & ex omnibus floribus orbis ele-
 “ gisti tibi Liliū unum, & ex omnibus abyssis
 “ maris replesti tibi Rivum unum, & ex omnibus
 “ ædificatis civitatibus sanctificasti tibimetipsi Sion,
 “ & ex omnibus creatis volatilibus nominasti tibi
 “ Columbam unam, & ex omnibus plasmatis pe-
 “ coribus providisti tibi Ovem unam, & ex omni-
 “ bus multiplicatis populis acquisivisti tibi Popu-
 “ lum unum, & ab omnibus probatam Legem
 “ donasti huic quem desiderasti populo.” Nove-
 rat hic sane & *Vitem* & *Torcular* fuisse Baccho sacra,
 Dionysiacasque corollas e *Liliis* & *Rosis* fieri con-
 suetas, quod & Anacreon significabat in isto:

Ὅρα καὶ σεφάνοις
Ὅπως πρέπει τὰ λουὰ
Ῥόδοις Κεῖνα πλακέντα,

h. e. *Aspice & in corollis*
Ut decent candida
Rosis Lilia intexta.

Noverat etiam semimarem Syrorum Deam in Euphrate fluvio Ovo exclusam. Noverat & huic Ovo *Columbam* infedisse. Noverat denique Amasium hujus Divæ *Adonin* pro Pastore habitum fuisse, ideoque *Ovem* huic esse sacram. Capite etiam secundo Deum inducit sibi pollicentem se cum Isaia & Jeremia consilium initurum de ponendo novo Paradiso, ad instar Mohammedis puto. Verum ipse audiendus est. “ Mittam tibi Adjutorium pueros
“ meos Isaiam & Jeremiam, ad quorum consilium
“ sanctificavi & paravi tibi arbores duodecim gra-
“ vatas variis fructibus, & totidem fontes fluentes
“ lac & mel, & montes immensos septem habentes
“ Rosam & Lilium, in quibus gaudio implebo
“ filios tuos.” *Duodecim* autem *Arbores* & *Fontes* prudens paravit, quo scilicet. duodecim Hebræorum Tribus seorsim vescerentur & potarent, alias discordaturæ: Dapes erant *Lac* & *Mel*, ut in aureo Græcorum sæculo. De *Rosis* vero & *Liliis* Bacchica festa in conviviorum & chorearum usum erant intexenda, ut supra dictum est. Verum quid fiet de Unguentis? Jam confecta sunt undecimo hujus Capitis commate; “ Lignum vitæ erit illis in
“ odore Unguenti, & nec laborabunt neque fatigabuntur.” Unde verisimile est ei in mente fuisse *Aurea mala* Hesperidum, *Atlantisque hortos*, quos supra posuimus in Beatorum Insulis. Ut sit *Lignum vitæ* Malus citria vel medica, barbaris sæculis Νεεγύλιον, & nobis *Aurantia*. Promittit Pseudopropheta

dopropheta igitur *Citrinum Unguentum*. Verum quærenda restant *Semiramidis* & *Atossæ* Etyma, quæ hæcenus in obscuro latuere. Quæ adducuntur certe non sunt hili, ideoque ea vel relatu indigna existimo. De *Atossa* modo dictum est quod sufficit. Hebraicum autem חדאש *Chadasb*, quod *Novum* est, unde & Fæmininum חדאשה *Chadassha*, a quo & Ἀτossa & Ἐδεσσα deduximus, idem fere sonat quod & Græcis *Καίνος*. Thema autem est *Κέω* vel *Ξέω*, *Seco*. Derivatio autem hoc ordine procedit, *Κέω*, *Καίνω*, vel *Κτάω*, *Κτείνω*, Latinis *Cædo*, quasi *Καίδω*. A *Καίνω* autem *Καίνος*: *Nova* enim opera fere *dolata* sunt & *rasa*. Ad *Καίδω* refertur Hebræum חדאש *Chadasb* vel חדאש *Cadosb*, quasi tu dicas *Καίδος*. Si quidem חדאש *Cadosb*, *Sanctus*, sola fere scriptura differt ab altera voce: Nam & Ἀγιασμός & Ἐγκαισμός promiscue dicuntur. Unde fit quod & urbs Ἐδεσσα Græcis dicitur Ἰερεὺ πόλις, cum magis sonet Νέα πόλις. Sed quid *Semiramis*? Uno verbo expediam. אממה *Amma Ramith*, vel Ἀμμη Ἀμμη, est; *Celsa* scilicet *Mater*, sive Ουραγία. Potuit & aliqua Dialecto dici *Semi* vel *Zemi*, adjecta Præpositiva *z* pro *ze*, Saxonibus nostris *Se* & *De*, ut fit *Ζῆμι* ἡ *μήτηρ*, sive *Terra*. Luna enim *Terra ætherea* & *Mater ætherea* habitata est. Quid quod & Persis hodie *Zemin* pro *Terra* est, quod Sauromatis sive Russis profertur *ZEMAH*: Unde & *Novam Zemlam* vulgo dicimus pro *Novam Terram*. ראמה *amith* vel ראמה *Ramith*, quæ ultima pars nominis, Orientalibus populis *Altam* significat. Hoc modo procedit Etymologia, Ἄω, Ἀήρ, Ἀείρω, Ἀίρω, Ἀεμα, ארם *Aram*, רם *Ram* per usitatam Aphæresin, ut בן *Ben* pro אבן *Aben*. A רם *Ram* autem fit Fæmininum ראמה *Ramith*, *Excelsa*: Unde & Ægyptiis Πῶμι pro *Viro* est. Et Veteribus Britannis *Grym* sive *Gremus* pro *Viro strenuo* est, unde & nobilis *Gremorum* sive *Grahamorum* gens apud Scotos. Sed ultra terminum evagati sumus, propositi parum memores. Ad

Ad ultimum observandam venit non solum *Atargatin* poni pro filia sua *Semiramide*, quod apud Strabonem videmus, verum etiam *Semiramin* pro matre *Atargatide*: Ita enim Suidas: τὴν ἢ Σεμίρμιν καὶ ῥέαν ἐκάλεῖ, h. e. *Semiramin autem & Rheam vocabat*. *Panthea* enim fuerant plurima Veterum Simulacra, ut sæpius dictum est.

ATROX veteribus Latinis fuit *Crudus*, ut figurate dicatur *Atrox* pro *Sævus*. Ita enim Festus: "Atroces appellantur ex Græco, quia illi Ἀτρώγεω" *appellant quæ cruda sunt.*" Ita enim legendum puto pro eo quod Latinis literis prius concipiebatur *Atrocia*. Scaliger tamen reposuit Ἀτρώκω eodem intellectu. Ut sit *Atrox* quasi ab Ἀτρώξ, Ἀτρώγῃ, *Nondum maturus esui*. Ita & Nævius voce usus est: "Simul exta porricerent atrociam ministratores." Ego tamen pace tantorum virorum, existimaverim *Atrox* fuisse omnino geminam vocem; atque alteram Græcam vetustis autoribus usurpatam *Crudum* significasse, uti modo dictum est; alteram vero posterioris ævi esse & Latinam, ejusdemque formæ cujus & *Ferox* & *Velox*, & similia, ab *Atro* declinatam. Novimus enim & *Atros* & *Nigros* & *Lividos* frequenter appellari *Venenatos* sive *Atrociter malignos*, & *implacabili odio ferventes*. Siquidem *Atri* sunt veneno consumptorum vultus, quod & Juvenalis significat in isto:

Per famam & populum nigros efferre maritos.

Hinc & figurate *Voluntas* dicitur *venenata*. Certe minus efficax videtur altera translatio ab Ἀτρώξ, vel *Crudus*.

ΑΤΤΑ, Ἀττα, *Pater*, vox Pelasgica & antiqua, aliis Ἀππα. Ἐπιφθεγμα τιμητικὸν νεώτερος πρὸς παλαιότερον. Didymus. h. e. *Compellatio honorifica junioris ad seniore*m. "Attam pro reverentia Seni cuilibet dicimus, quasi eum *Avi* nomine appellamus."

Festus. Pueri balbutiendo reduplicabant syllabas in hunc morem Ἀτά, Τάτα, Τάτλα vel Τέτλα; Ἀπα, Πάπας, Πάππας, vel Πάππϙ; Ἀμμη, Μάμμα. Ægyptiis Ἀτ, Τὰτ, & Ὠθ, Θώθ. Britanni nostri nullo alio vocabulo nisi *Tat* & *Mam*, *Patrem* & *Matrem* appellant. *Attæ* dicuntur etiam qui parum firmo gressu ambulant. **Limpers.** “*Atta*, “Qui primis plantis ambulat.” *Isidorus.* “*Atta*, ὁ “πρὸς ποσσὶν ἀρχόμενος περιπαλεῖν.” Vet. Gloss. h. e. *Pedibus incipiens ambulare*, a verbo Ἀτῶ vel Ἀσῶ, *Subsulto*, quod contractum est pro Ἀίσῶ vel Ἀτῶ. Huc spectant & verba *Festi*: “*Atta* “appellantur qui propter vitium crurum aut pedum, plantis insistant, & attingunt magis terram “quam ambulant, quod cognomen Quintio Poetæ “adhæsit.”

ATTACOTTI: Gens Britannica Romanis infesta. Siquidem Ammianus Marcellinus memoriæ prodidit *Attacottos* una cum Saxonibus, Pictis & Scotis Romanam Provinciam vastavisse. Ita enim scribit: “Picti, Saxones & Scoti & *Attacotti* Britanniam “ærumnis vexavere continuis.” Etiam alias: “*Attacotti* bellicosa hominum natio.” *Attacottos* etiam fuisse Britannos Sanctus Hieronymus autor est. Cum vero in Ptolemæi Tabulis nulli compareant *Attacotti*, facile adducor ut credam eos fuisse quos modo *Wallos* appellamus. Quid enim *Attacotti* nisi *Sylvestres*? Nam *At a coit* illis dicitur *Ad sylvas*. Sylvestrem autem & incultam fuisse illam Regionem etiam ad Normannica tempora fatis notum est Eru-
ditis. Constabant igitur *Attacotti* tribus gentibus, Siluribus scilicet, Demetis, & Venedotis; hi enim ex parte maxima confragosis & sylvestribus montibus se adversus Romanorum potentiam tuebantur: Neque sane Normannis manus unquam dedissent, nisi succisa fuissent eorum nemora. Qua de re vide ridiculum *Ranulphi Higdeni Carmen in Wallos*. In Imperii Notitia inter Auxilia Palatina tam Orientis quam

ANTIQUITATUM ROMAN. 339

quam Occidentis recensentur *Atecotti* & *Honoriani*
Atecotti Juniores.

ATTAGEN, Ἀτταγᾶς vel Ἀτταγῶ, Asiatica Per-
dix, quam vulgo *Francolinum* vocant: Græcis au-
tem Λαγῶπτις dicitur, de quo & Horatianum *Lagois*
effictum est, quasi *Leporipedem* vel *Leporariam* di-
cerent, quod scilicet pilosis sit pedibus in morem
leporis. Plinio dicitur *Attagena Phrygia*. Videtur
fane mihi Ἀτταγᾶς Phrygice & Pelasgice dici tan-
quam Ἀττα γᾶς quod est *Pater* sive *Præcipuus terræ*;
nam hæc avis præcipuis erat in deliciis. Sed ma-
gis Phrygium foret Ἀττα γᾶν. Superius autem in
ASCANIA ostendimus γᾶν sive γᾶν & Hebræorum
esse גן *Gan*, Syrorum גן *Ganna*, & Arabum *Gin-*
na, quo nomine illi *Viridarium* seu *Paradisum* ap-
pellant. Eadem forma & *Hircus* Phrygiis diceba-
tur Ἀτταγῶς, teste Arnobio, ut sit Ἀττα γῶς *Pater*
caprarum: Nam *Cos* Scythis est nostrum *Goat*.
Hebræis גז *gās*. De *Attagene* autem ita Martialis:

Inter sapes fertur alitum primus
Ionicarum gustus Attagenarum.

Et Aristophanes apud Athenæum:

Ἀτταγᾶς ἡδίστον ἐστὶν ἐν Ἐπινικίῳ κρέας.

h. e. Attagen *suavissima coctu in Epiniciis caro*.

Horatius etiam:

Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non Attagen Ionicus.

De quo & Plinius. “Attagen maxime Ionicus ce-
lebratur, vocalis alias, captus obmutescens,
“quondam existimatus inter rara aves.” Ὁ Ἀττα-
γῶ κοινιστικὸς ὄρνις. ὅτι ὁ ὄρνις ὅσοι μὴ πῶς αἰκνύται
X x 2 ὁπίγειος

Ἀτίγειοι, κενισίγιοι. h. e. *Attagen pulveraria avis est; de avibus autem quæcunque non sunt volatrices sed terrestres, hæc vulgo dicuntur pulverariæ.* Athenæus *Attagenam* Perdice affirmat paulo majorem, atque ejus colores sic describit: Ὀλθ' καλὰ λευκὰ τὰ πρὸ τοῦ νῶτον, κερκμῆς δὲ χροῖαν, ὑπερπυρίζων μακρόν, h. e. *Totus depictus in tergi partibus, testaceo autem colore, nisi quod magis subrubescat.*

ATTEGER: Vide in ADTEGRARE.

ATTEGIA: Casula, καλύβη: Ab *Ad & Tego*, ut vere Salmasius. Est autem Latinum *Tego* idem quod Græcis Στέγω, nostris Britonibus *Toi*. Reperta est vetus Inscriptio in Vogeso monte quæ modo sequitur, quæque ostendit hanc vocem esse origine Romanam. DEO. MERCVRIO. ATTEGIAM. TEGVLITIAM. COMPOSITAM. SEVERINVS. CATULLINVS. C. F. EX. VOTO. POSVIT. L. L. M. h. e. *Libentissime merito.* Juvenali etiam Maurorum *Malpalia* eo nomine appellata reperiuntur Satyra xiv.

Dirue Maurorum Attegiæ, castella Brigantum.

ATTELABUS, Ἀτέλαβος: “Locustarum nimæ sine pennis, quos *Attelabos* vocant.” Plinius. Hieronymus tamen [dicit] eos esse modicis pennis, & reptare potius quam volare semperque subfilire. Sunt igitur Ἀτέλαβοι tanquam Ἀτέλαβοι ἐλαφοί, h. e. *Subsiliantes cervuli.* Nostrati vulgo dicuntur *Grasse-hoppers*, quod est, *Graminei subsiltores*; quorum nonnulli cervina gerunt cornua: Nam Cicadæ non sunt, ut plerique existimant.

ATTHIS, Ἀθίς: Fabulosa Atheniensium Regis Cranai fabulosa filia, imo magis ipsa Ἀθλῶν seu *Minnerva*. Vide in ATHENÆ.

ATTICURGES, Ἀττικουργής. Vitruvio dicitur *Attico* opere factus. Columnarum Epitheton est.

ATTILUS:

ATTILUS: Piscis in solo Pado repertus, de quo ita Plinius: "Minor Thunno *Attilus* in Pado, in-
 "ertia pinguescens, ad mille aliquando libras cate-
 "nato captus hamo, nec nisi boum jugis extractus.
 "Atque hunc minimus piscis, appellatus Clupea,
 "venam quandam ejus in faucibus mira cupidine
 "appetens, morfu exanimat." Vox Gallica est
Attil, etiam hodie Britannis nostris Celtici generis
 usurpata. Nam illis *Hil* dicitur *Fætura*, & *Attil*,
Superfætura. Quod quidem Etymon apparet esse
 piscis naturæ convenientissimum ob supercrescentem
 carnem. Britannicum autem *Hil* manifeste refertur
 ad Græcum Ἡλῖος, quod olim erat pro *Filius*.
 Coelius Calcagninus in Epistolis scribit Attilum di-
 ci Padi accolis *Adeno*, quod corruptum esse de *At-*
tilo constat.

ATTIN, *Attis*, *Attes*, Thracice *Hyes*, *Atys* & *Asis*:
 Amasius Matris Deorum vel etiam (ut aliis visum)
 ejus Minister: πρόπολος ὁ μητρός τῆς θεῶν, inquit
 Harpocraton, quod est, *Primus Matris Deorum fa-*
mulus. Præfuisse enim illius Sacris in gratiam sui
 confinxerunt Sacerdotes, imo & semetipsum ut cæ-
 teri Galli, exsecuisse; unde & Catullo dicitur *Nova*
mulier. Revera *Novus* hic erat *Sol*, quem & perpe-
 tuo juvenem Veteres existimavere. Hinc & *Attis*
 de seipso apud Catullum;

Ego mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer.

"*Attidis* nomine Solem venerati sunt Phryges."
Macrobius. Solem autem dicit non modo Sola-
 rem discum, verum etiam & alterum quasi So-
 lem Lunari scaphæ præfectum, quem & *Hercu-*
lem & *Osirin* Veteres nominabant. Hoc confir-
 matur & a Lapide Romæ eruto, cujus hæc In-
 scriptio:

M. D.

M. D. M. I.*
 ET. ATTIDI. SANCTO.
 MENOTVRANNO.
 Q. CLODIVS. FLAVIANVS.

Fuisse etiam & ipsum Solare corpus ostendit Ara
 Romæ reperta, sub hoc Titulo ;

ΜΗΤΕΡΙ. ΤΗΙ. ΠΑΝΤΩΝ. ΡΕΙΗΙ. ΤΕΚΕΩΝ-
 ΤΕ. ΓΕΝΕΘΛΩΙ.
 ΑΤΤΕΙΘ. ΤΥΙCΤΩΙ. ΚΑΙ. CΥΝΙΕΝΤΙ.
 ΤΟ. ΠΑΝ.

h. e. *Matri omnium Rheæ, natorumque ejus progeniei,
 Atteique altissimo, & intelligenti omne.*

Ubi *altissimus Attis* est ipse *Sol*, qui omnia auditque
 videtque. Erat autem Ἀττις, sive magis Ἀττιν,
 idem qui & Syrorum Ἀδωνις, sive Ἀτταλῶνις vel Μη-
 τροπάτωρ, quod scilicet de utroque sexu aliquid tra-
 here videretur ;

*Dum dubitat natura marem faceretne puellam,
 Factus es, O pulcher, pene puella, Puer.*

Vide plura in ADONIS. Et *Attin* & *Adonis* pa-
 stores fuerant, ut & apud Græcos Pulcher Apollo.
Adonis amasius erat Veneris & Cœlestis scilicet sive
 Lunæ, & Terrestris sive Terræ Matris. Nam
 Panthea fuisse has Imagines constat. Ægyptiam
 etiam *Isin* utramque fuisse Deam apparet, & Osirin
 ipsum Solem & Menotyrannum Herculem sive
 Manerotem. Omnes isti lugubribus lamentis &
 furiosis ululatibus cum Tympanorum strepitu sive
 Hyberno tempore fuerint cæsi, sive in silentiis Lu-
 narum discerpti, per agros & feros montes quære-
 bantur, & renovato tandem sive Anno sive Mense,
 revixisse ferebantur, summaque lætitia eorum Sacra

* h. e. *Magna Deorum matri Idææ.*

peragebantur. Verum de Sacris istis plura veniunt dicenda in voce CYBELE. Fuerant autem juvenes Dii, uti etiam Heroes fere omnes, professione Pastores, quod primis temporibus summum fuerat. Ipse David Pastor & Deum dicit Pastorem; ut & Homerus vatū antiquissimus Heroas suos Agamemnonem & Menelaum ποιμνέε λαῶν, seu *Pastores populorum*. Musica igitur & Regum erat & Pastorum propria. Scite igitur Anacreon de Cicada:

Μακαρίζομέν σε τέτιξ,
Ὅτι δένδρεων ἐπ' ἀκρῶν
Βασιλῶς ὅπως αἰεῖδεις,

h. e. *Beatum te dicimus, O Cicada,
Quod arboribus super extremis
Uti Rex cantas.*

Huic Deo sacra erat Pinus, ob Lunarem puto Scapham ex ista materia fabricatam. “ In Sacris “ Phrygiis, quæ Matris Deūm dicunt, per annos “ singulos arbor Pineæ cæditur, & in media arbore simulachrum juvenis subligatur.” *Julius Firmicus*. Imo & Pinus ipsa violaceis fertis coronabatur, & obvelabatur stipes ejus lana, quæ primis temporibus pro vestimento fuerat. Δένδροφορεια nomen erat huic Sacro, in quibus sacrata ista Pinus a Dendrophoris in Cybeles Sanctuarium gestabatur. Galli etiam exsecta virilia magno impetu Simulachro Dei sui, quod Pinui isti fuerat alligatum, lætabundi illifere; ut ostendit Gerardus Vossius in Libris De Idololatria. Castus autem Cybeles idem erat cum Castu Ifidis: In hoc temperabant sibi Sacricolæ a Venere & ab esu panis; veste etiam xerampelina in testimonium Autumnalis luctus utebantur. *Attis* igitur, sive *Sol*, credebatur Hyberno tempore ab hoste suo nescio quò exsectus, quod illo tempore nihil generetur, sed

Magna Mater sit tanquam lugubris vidua. Quis igitur miretur eunuchō Deo & eunuchos fuisse Sacerdotes? Quis enim ferret famulos suo Domino potentiores? Fabulantes Sacerdotes pro libitu suo mentiti sunt. Modo enim tradiderunt Liberum *Attidi* dormienti virilia præcidisse, de quorum cruore Malum punicum, rebus Venereis proficuum, in formam divini scroti effectum: Modo eum iussu Dominae Cybeles exsectum quod se contempta Mydæ filiam ducturus esset; & hoc dictum in odium muliebris sexus videtur: Modo ipsum se exsecuisse, magnum scilicet cinædicis Sacerdotibus documentum: Atque hoc Timotheus summus Theologus olim tradidit, & Catullus secutus est:

*Devolvit ipse acuto sibi pondera
Silice.*

Modo eum a Mæone Phrygiæ & Lydiæ Rege interemptum ob Cybeles filiaæ suæ vitium: Magnum hoc argumentum ut quis se castratum velit. Veræ tamen Theologiæ vestigia sunt apud Servium in ix *Ænead.* “ *Attis*, puer speciosus, cum
“ Matris Magnæ præesset Sacris, a Rege civitatis
“ suæ adamatus est: Sed cum intelligeret vim sibi
“ a Rege instare, quasdam in sylvas profugit.
“ Cum ergo inventus vim sibi videret inferri, verenda stupratoris abscidit, qui moriens eandem
“ ipsam partem corporis puero abscidit; quem
“ semianimem sub pinu latentem cum invenissent
“ Antistites Matris Magnæ, perlatum in Templum Deæ frustra conati reficere defunctum sepelierunt. Cujus ut perpetua maneret memoria, Mater Magna instituit ut quotannis in Sacris suis plangeretur, & effecit ut cultores sui viriles sibi partes amputarent, qui *Archigalli* appellantur.” Exsectus est igitur postquam in sylvas profugerat, hoc est, generandi vis Soli adempta est

est postquam Hybernium Solstitium petiverat, verum & ipse, ut alter Saturnus, Cœlo verenda sua abstulerat: Sterile enim & Cœlum abeunte Sole. Mortuum tamen & sepultum denuo revixisse ferunt: Sic enim Firmicus; "Quem paulo ante sepelierunt, revixisse jactârunt." Imo alii eum tantum obdormiisse voluere, ideoque Sacricolæ cantilenis quibusdam eum ad somnum Hyberno tempore demulcebant, & redeunte etiam Vere contrariis carminibus tanquam e gravi somno excitabant, ut autor est Plutarchus in Iside. Neque sane alius fuerat sylvestris Aper qui Adonidis femur vulneraverat, quam Hybernium tempus. *Femur* enim Veneribus verecunde positum pro Virili parte, ut vel ex Mosis Scriptis didicimus. "Cunctæ animæ quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, & egressæ sunt de *femore* illius." *Gen.* xlv. Neque sane alio sensu Bacchus Jovis sive Cœli *femori* infusus dicitur de Semele præmature natus. Illuc enim redierat unde genitus fuerat, ut regeneraretur. Unde per singulas Hyemes tanquam de novis cunis prodiret; unde & fabulatum est illum fuisse in sylvis expositum, & a capris nutritum, videlicet apud Capricorni signum versatum.

ATTONITUS: Afflatus fulmine. Sallustius plene posuit *Fulmine attonitus*. "Attoniti proprie quorum & corpus & mens stupet, quod genus mali fit interdum ictu fulminis, interdum morbo quem *Apoplexiam* appellant." *Cornelius Celsus*. "In Tagetis Libris legitur Vejovis fulmine tangentos adeo hebetari, ut nec tonitru, nec majores audire possint fragores." *Amm. Marcellinus*. Hinc & Hesychio Ἐκτερογενής, Ἐξω φρενῶν, ἡγεωίας, ἐμπερόνιος, h. e. *Attonitus*, *Extra se positus*, *fulguritus*. Latinum Verbum *Tono* a Græco est τόνος. Germanis *Thon* & *Don*, nostris *Din* pro *Gravi sono* est vel *Strepitu*: Unde & *Thonder*, *Donder*, & Græcum τόνος, sive malis τυνάος, Sonitus

Sonitus dicitur *Thoronis*, sive *Jovis clamor* & *increpatio*.

ATTRIBUTUM: *Æs militare assignatum Tribunis Ærarii*, ut militi reddant. Siquidem *Attribui* dicuntur pecuniæ aliorum fidei commissæ, ut reddantur quibus debentur. “*Tributum*, Pecunia a populo imperata tribubus: Ab hac ea quæ assignata erat *Attributum* dictum.” *Varro*. Verbum *Tribuo* corrupte Latinis scribitur pro *Diribeo*, quod idem sonat, quod quidem compositum est a *Dis*, Δις vel Δις, & *Habeo*, quod Phrygiis, testante *He-sychio*, erat ἁέω.

ATTUBUS, ἄτυπός. Sic enim *Gellius*: “*Balbus* & *Atypus* vitiosi magis quam morbofi sunt. “*Attubus*, Μογιλάλλος, μογγὸς, ἄτυπος.” *Philoxenus*. Utitur ea voce *Ausonius* ex correctione magni *Scaligeri*;

Canus, comosus, hispidus, trux, attubus.

Est igitur ἄτυπος qui imperfecte cudit literarum vel syllabarum sonos.

ATYRUS: Insignis *Aquitaniæ fluvius*, *Lucano* quidem *Atyrus* dicitur, *Ausonio* vero *Aturnus*:

Tarbellicus ibit Aturnus.

Celtæ veteres dicebant *A dour*, τὸ ὕδωρ. Permultæ autem fluminum appellationes vel *Aquam* vel *Profluentem*, vel aliquid simile significabant.

AU: Vox fictitia seu naturalis. Ita enim exclamatur præ impatientia rei molestæ. Est igitur & jubentis tacere. Interdum aspirate scribitur *Hau*. Græcis ἄυ, *Britannis* nostris *Ow*.

AVALONIA: Insula in qua sepultus est fabulosus *Britannorum Rex Arthurus*, qui revera fuit *Aurelius Ambrosius Romanorum Dux*, *Britannis* cognominatus modo *Uthr Pendragon*, quod est, *Mirabilis*

rabilis Dominus ; modo *Aruthr Pendragon*, quod est, *Admirabilis Dominus* : Utroque enim modo dicitur Alano de Insula Merlini Interpreti. *Dragon* etiam Veteri Britonum Glossario dicitur *Dominus*, unde & *Pendragon*, sive *Supremus Dominus*. Verum alias ostendimus *Draconem* fuisse Veteribus perpetuum Hieroglyphicon Regis & cujusvis Potentis, ob incussum scilicet terrorem & διγλασίαν, prudentiæ symbolum. Unde & Dracones in Angliæ Regum Insignibus ad nostra etiam sæcula durare. *Avalonia* autem *Insula*, alias *Inis witrin* appellata, quasi tu dicas *Insula vitri* sive *glasti*, nominata videtur a *Monachis* seu *spiritualibus viris* : Siquidem *Awel* Britannis *Spiramen* est, uti Græcis Ἀελλα, vel Æolica Dialecto Ἀελλα, quorum Thema est Ἀω vel Ἀω, *Spiro*. Conficta videtur a Monachis Capuli ejus Inscriptio : HIC. IACET. SEPULTVS. INCLYTVS. REX. ARTHVRIVS. IN. INSVLA. AVALONIA. Inclytus iste Rex Caradoco Langarvanensi in Vita Bedæ *Impius Tyrannus* dicitur.

AVARUS : A Græco est ἄω, *Arefacio*, tanquam Ἀυγρός, & Pelasgice Ἀναρός : Nam & *Aridi* dicuntur *Avari*. Maximi erant pecuniæ contemptores veteres Romani : Tandem vero, crescente imperio atque opibus, facti sunt omnium Mortalium avarissimi. Causam reddit Sallustius Crispus in Bello Catilinario his verbis : “ Postquam divitiæ honori
“ esse cœperunt, & eas gloria, imperium, poten-
“ tia sequebatur, hebescere virtus, paupertas pro-
“ bro haberi, innocentia pro malevolentia duci cœ-
“ pit : Igitur ex divitiis juventutem luxuria atque
“ avaritia cum superbia invasere ; rapere, consu-
“ mere, sua parvi pendere, aliena cupere ; pудо-
“ rem, pudicitiam, divina atque humana promif-
“ cua, nihil pensi neque moderati habere.”

*Pluris opes nunc sunt quam prisca temporis annis,
Cum populus pauper, cum nova Roma fuit.*

Ovidius.

AUCEPS: Corrupte pro *Aviceps*, ab *Avis* & *Capio*, quod vitiosum est de Græco κάμπτω, *Incurvo*. Græcis Ἀεράζειν proprium fuerat prædatricium avium. Ἀετοί (inquit Ælianus) λαγῶς ἀεράζουσι, καὶ νεβερόν καὶ χῆνα ἐξ αὐλῆς, καὶ ἄλλα, h. e. *Aquila* lepores rapiunt, & *binnulum* & *anserem* ex atrio, atque alia. Quid quod & Falconem Hetrusci dicebant *Capin*, autore Servio, unde & *Capuæ* nomen? Etiam hodie Britannis antiquis *Kippio* dicitur pro *Rapere*, veteri Celtarum Lingua, qua & Hetrusci locuti sunt. Veteres autem non modo prædatricibus volucris in Aucupio usi sunt, quales fuerant, juxta Firmicum in Astronomia, *Accipitres*, *Falcones*, *Astures*, & *Aquila*; verum etiam Avibus illicibus, quas Παλατείας Græci appellabant, & decipulis, laqueis, retibus & visco. Singulare est autem quod Plutarchus scribit in Libello De Fortuna Alexandri: Πτερωτοῖς ἀμπέχοντι χιτονίσκοις ἀγροὺς ἐπιχειροῦντες ὀρνέων, h. e. *Plumaceis* amiciuntur tuniculis capturas aggredientes volatilium. Ctesias apud Photium autor est moris fuisse Pygmæis Indiæ populis lepores atque vulpes venari corvis, milvis, cornicibus & aquilis. Vide in **ACCIPITER**.

* * * * *
* * * * *

[**AVENTINUS Mons**] * * * * *

Fabula *Aventini* Regis hic sepulti ignoratæ Etymologiæ debetur. Appellatur hodie *Monte di S. Sabina*. Dicebatur autem olim *Murcus*, seu potius *Murteus*. Sic enim Festus: “*Murciæ* Deæ Sacellum erat sub *Monte Aventino*, qui antea *Murcus* vocabatur.” Hoc etiam a Plinio confirmatur: “*Ara* fuit Romæ vetus *Murteæ*, quam nunc *Mur-*

“ *ciam* vocant.” Hoc idem & a Plutarcho dicitur. Plenius etiam in Festi Schedis: “ Vallis ipsa
“ ubi Circenses editi sunt, ideo *Murcia* dicta est,
“ quia quidam vicinum montem *Murcum* appella-
“ tum volunt. Alii quod Fanum Veneris Verti-
“ cordiæ ibi fuerit, circa quod nemus *Murtetis*
“ consitum fuisset, immutata litera *Murciam* ap-
“ pellatam.” Hinc & Varro: “ Intimus Circus
“ ad *Murtim* vocatus.” Martiali *Aventinus* dicitur
Dianæ collis, ob insigne Dianæ Templum, quod
in eo colle fuerat. Denique *Remurius* appellatus
fertur. Qua de re ita Festus: “ *Remurinus ager*
“ dictus, quia possessus est a *Remo*, & habitatio
“ *Remi*. *Remuria* item in *Aventino* dicta; namque
“ *Aventinum*, in quo habitant, elegisse *Remum* di-
“ cunt, unde vocitatum aiunt *Remuriam* locum
“ summo *Aventino*, ubi de urbe condenda fuerat
“ auspicatus.” Verum neque *Remus* quisquam un-
quam fuit, neque fabulosis Etymologiis usquam
fides. *Remurinus ager* ideo appellatus, quod fuisset
retro vel pōne urbis muros: Atque ipse mons *Re-*
murius dictus est antequam includeretur muro,
quod ab Anco Rege factum est, ut ostendit Strabo.
Erat & alter *Aventinus* mons juxta Anienis
ripas, in quo Præneste positum est. Atque in
hunc seditiosa plebs olim secesserat; quod ostendit
Georgius Fabricius in Descriptione Romæ. Cel-
tica vox *Avon*, unde & *Avens* & *Aventinus* dedu-
cuntur, Derivativum est a voce *Au* vel *Aw*, de
qua supra dictum in AVENIO.

AVERNUS: Campaniæ lacus juxta Cumas, a
Græco Ἀορνῶ, Pelasgice Ἀφορνῶ, & Plurativo no-
mine *Averna*, suppresso *loca*; de quibus ita Lucretius
[Lib. vi.]

Nunc age, Averna tibi quæ sint loca cumque la-
cusque,
Expeditam, quali natura prædita constent.

Prin-

*Principio, quod Averno vocantur, nomen id ab re
Impositum est, quia sunt Avibus contraria cunctis,
E regione ea quod loca cum advenere volantes
Remigii oblitæ pennarum vela remittunt,
Præcipitesque cadunt molli cervice profusæ
In terram, si forte ita fert natura locorum:
Aut in aquam, si forte lacus substratus Avernus
est.*

Hunc purgavit & salubrem fecit M. Agrippa Augusti jussu: Ita enim Servius Virgilii Interpres:
“ Hic *Averni* lacus, ante sylvarum densitate sic
“ ambiebatur, ut exhalans inde per angustias aquæ
“ sulphureæ odor gravissimus supervolantes aves
“ necaret, unde & *Avernus* dictus est, quasi Ἀργύ-
“ Quam rem Augustus Cæsar intelligens, dejectis
“ sylvis, ex pestilentibus amœna reddidit loca.”

AVERRUNCO: Corruptum Verbum ab Ἀπερύ-
νω; unde & *Averrunci* Dii Romanis Ἀποτρόπαιοι vel
Ἀποπομπᾶιοι & Ἀλεξίκακοι, quales Græcis fere *Apollo*
& *Hercules*, & Romanis *Castor* & *Pollux*, uti &
Persarum sequester *Mithras*. Vetusissima persua-
sio hæc, Deos omnes esse natura inexorabiles; esse
tamen quædam Numina, quorum interventu divi-
na vindicta in aliorum capita, saltem vero victimarum,
diverti possit. Judæis etiam erat suus ἄζαζ
Azazel, LXX Interpretibus dictus Ἀποπομπᾶι-
sive *Averruncus*, de quo vide in *Azizus*. Nil
tam mirabantur Veteres nostri in Divino Numine
quam potentiam.

AVERTA: Pera viatoria, ut ostendit Interpres
Horatianus; unde & *Avertarius* equus sive Πάερπ-
πῶ. Nomen habet *Averta* tanquam Ἀπαρτῆς, Pe-
lasgice Ἀπηρτά, ab Ἀπαρτάω, *Dependeo*. Vide *Sui-
dam* in Ἀβέρτης.

AUGEO: A vetusto Ἀυγῶ, unde & Ἀυξῶ & Ἀυ-
ξάνῶ derivata sunt, ut & Poetarum Ἀέξῶ.

AUGUR:

AUGUR: Idem qui & *Auspex*; ita enim Plu-
 tarchus in Quæstionibus Romanis: "Οὗς Ἀναπικας
 πρότερον, Ἀυγες ὃ νῦν καλεῖσιν, h. e. Quos Auspices
 prius, Augures nunc appellant. Ut autem *Auspex*
 ab *Avis* & *Specio*, Ὀϊωνοσκόπος dicitur, ita & *Augur*
 ab *Auca*, quod Philoxeno est Πτηνόν; ut & *Aucel-*
lus, Στεθίον, seu quævis *Avicula*; hodiernis Italis
Uccello, unde & *Uxellare* illis est *Aucupari*. In Isi-
 dori etiam Glossis *Aucellæ* ad Coturnices referuntur.
 Erat igitur *Auca* veteribus Tuscis, cæterisque Cel-
 tici generis Italis, pro quavis *Volucris* vel *Alti-volan-*
te: Nam *Uch* & *Uwch* (quod scribi possit *Euch*, de
 veteri more) etiam hodie Britannis pro *Alto* est,
 quod Teutonibus etiam *Houch* est, & Gothis *hΛnh*:
 Nec abludunt Græcorum Ὀχ & Ὀχθ, quæ
Eminentias significant; ut & Ὀχθ pro *Ripa*. Erat
 igitur *Augur*, sive magis *Aucur*, Tuscis Ὀϊωνιστής.
Ur enim Celtis *Vir* est, quod Græcis etiam & La-
 tinis Terminationibus *or* & *or* exprimitur; quod
 idem Anglosaxonibus est *ƿep*, Armeniisque Ἀίρ.
Augurium autem ita definitur a Servio: "*Auguri-*
um est exquisita Deorum voluntas per consuli-
 tionem avium aut signorum." Signa autem mo-
 do dicit Σύμβολα sive *Portenta* tam *terrestria* quam
cælestia: Nam horum erat & *De cælo servare*, quod
 dicebatur. Respondebant etiam de Somniis, &
 Prodigiorum procurationes edicebant. Adeo ut
Augurium omnium fuerit rerum *conjectura*, quod ait
 Nonius Marcellus, cum *Auspicium* constet avium in-
 spectione, ut idem autor tradit. Verum vel exigua
 vel nullam fuisse distinctionem constat, nisi
 quod *Augurii* nomen sit aliquanto obscurius. E-
 rant autem *Auspicia* vel *oblativa*, quæ scilicet non
 poscebantur; vel *impetrativa* seu *coacta*, quæ (ut
 ait Servius) optata veniebant. Hæc autem age-
 bantur vel in agris, vel in Arce, seu urbano
 Auguraculo. "*Auguraculum* appellabant Antiqui
 quam nos *Arcem* dicimus, quod ibi *Auspices*
 publice

“ publice auspicarentur.” *Festus*. “ Numa de-
 “ ductus ab *Augure* in *Arcem*.” *Livius*. Hoc non
 fuisse diversum a *Roma quadrata* existimaverim.
 Hanc autem fuisse in Area Apollinis Palatini Au-
 gusti ævo ostendit *Festus*. “ *Quadrata Roma* in
 “ Palatio ante Templum Apollinis dicitur, ubi
 “ reposita sunt, quæ solent boni ominis gratia in
 “ urbe condenda adhiberi, quia saxo munitus est
 “ initio in speciem quadratam.” Verum verba
 ista magis Pauli sunt quam ipsius Festi, atque ita
 supplenda ut procedat sententia; *Quadrata Roma*
locus est in Palatio. Vitiosus est etiam Epitomator
 in verbis *quæ solent* — *adhiberi*, cum *Festus* vellet
 Romulum illic de condenda Roma aves interrogâs-
 se, ut *Plutarchum* legenti fatis patet: Sic enim
 ille in *Vita Romuli*; Ῥωμύλῳ μὴ ἔν τῷ καλεμένῳ
 Ῥωμῶν Κραδίῳ, ὅπερ ἐστὶ Τετραγώνον ἔκλισε, καὶ ἐκείνον
 ἐξέλετο κτίσεν τὸν τόπον. Ῥώμῳ δὲ χερίον τι ἔ-
 ῥαεν-
 τίνος καρτερόν, ὃ δὲ ἐκείνον ὀνομάδην Ῥεμορία, νῦν δὲ Πιγ-
 νάριον καλεῖται, h. e. Romulus igitur Romam vulgo
appellatam Quadratam sive Quadrangularem condi-
dit, cum vellet in illo loco urbem struere: Remus ve-
 ro locum quendam *Aventini* validum, qui ab illo *Re-*
muria appellatus est, modo vero Pignarium vocant.
Inveterata hæc erat populi persuasio, ob vetusta-
 tem istorum locorum scilicet, & ignorationem tam
 rerum quam vocabulorum. Hic fuit certe antiquis-
 simis temporibus *Castrorum* locus, quippe totius
 urbis editissimus. In *Castris* autem *Romanis* ad
 dextram *Prætorii*, quod ad *Principia* fuerat, erat
Auguratorium vel *Augurale*, ut ex *Hygino* constat.
Josephus scribit in medio *Tentoriorum* *Principum*
 fuisse quoddam *Prætorium* Ναὸν ὁμοειδές, quod
 est, *Templo* persimile. *Quintilianus* dicit *Taberna-*
culum Ducis Augurale; ita enim ostendit *Schellius*
 legendum pro *Augustale*. “ Nocte cœpta egressus
 “ *Augurali*,” inquit *Tacitus*. Hinc & *Ciceroni*
Tabernaculum capere dicitur. “ Gracchus cum Ta-
 “ berna-

“ *bernaculum* vitio cepisset imprudens.” *Cic. De Divinatione.* Græcis hujusmodi locus *ἱερὸν* & *σκήνη* dicitur. Sacellum hoc fuerat sive Templum. *Templum* autem *Augurale* duplex fuerat, *terrestre* scilicet, & quod huic respondebat, *cæleste*. *Terrestria* vero *Templa* in aviis & agrestibus locis, quæ montium fuerant cacuminibus designari consueverant. Ita enim Festus in *Tesca*: “ *Tesca* Verrus ait loca augurio designata, quo termino finis in terra Auguri. Opilius Aurelius loca consecrata ad augurandum scripsit, seu (ita enim legendum pro *sed*) sancta loca undique septa. Hoc docent Pontificis libri, in quibus scriptum est; TEM-
PLVMQVE. SEDEMQVE. TESCVM-
QVE. SEIVE. DEO. SEIVE. DEAE.
DEDICAVERIT. VBI. EOS. ACCIPIAT. VOLENTES. PROPITIOS-
QVE. Hostius Belli Histrici Lib. I.

“ *Per gentis alte ætherias, atque avia Tesca,*
“ *Perque volabis templa antiqua Deum.*

“ Cicero vero aspera & difficilia aditu dixit, cum ait, Loca aspera, saxa *tesca* tuor. Actius in Philocteta: Quis tu es mortalis, qui in deserta & *tesqua* te adportes loca? ” En autem & alterius *Templi*, *cælestis* scilicet, cuius & *alte ætheriæ* gentes dicuntur, apud Hostium mentio est. De *Tesquis* recte atque ordine scripsit Cicero: Ita enim Vetus Glossarium: “ *Tesqua*, *Καλάχημοι* ἢ *παχέαι* ἢ *ἐρημοὶ τόποι*, h. e. *Præcipitia* & *præruptæ rupes* & *deserti loci*. *Templum* autem nomen suum habet a Græco *τέμεν*, ut Eruditis jam dictum est. Corrupte autem concipitur *Templum* Diminutiva forma, cum deberet esse *Temenulum*. *τέμεν* autem *Sacellum* est sive locus Diis sacratus sine tecto. Appellatur *τέμεν* a Verbo *τέμνω*, quod sit *Augurio* quasi *absectum*. In medio hujus *Templi Augurale*

Tabernaculum positum fuerat, ut sit *Templum* Auguratorii quædam area. De *supero Templo* ita Servius: “*Templum* dicitur locus designatus in aere, post quem factum illico captantur *Auguria*.” Concipitur *Templum* hac formula apud Varronem: TEMPLA. TESCAQVE. INSITA. SVNTO. QVAAD. EGO. CASTE. LINGVA. NVNCVPAVERO. OLLA. VETER. ARBOR. QVISQVIS. EST. QVAM. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM. TESCVMQVE. ESTO. IN. SINISTERVM. OLLA. VETER. ARBOR. QVISQVIS. EST. QVAM. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM. TESCVMQVE. ESTO. IN. DEXTERVM. INTER. EA. CONREGIONE. CONSPICIONE. CONTVMIONE. VTEI. RECTISSVME. SENSEI. Ita enim Effatum illud reponendum duxi: Una eademque opera & Ἀθέερον Τέμεν & consecratum puto, si & illud opus habuerat consecratione. “Mina *Templa* fiebant ab *Auguribus* (inquit Festus) cum loca aliqua tabulis aut lineis sepiuntur, ne uno amplius ostio pateant, certis verbis definita. Itaque *Templum* est locus ita effatus aut ita sepius, ut ex una parte pateat.” Quæ apertius dicuntur a Servio in Schedis: “Alii *Templum* dicunt non solum quod potest claudi, verum etiam quod palis aut hastis sustentatum, aut aliqua tali re, & lineis aut loris, & simili re septum est; quod ecfatum est. Amplius uno exitu in eo esse non oportet, cum ibi sit cubiturus *Auspicans*.” Hujusmodi fuisse Tribuum *Auguracula*, atque alia privata, probabile est. Siquidem (ut Cicero in Libris De Divinatione scribit) “Nihil fere quondam majoris rei, ne privatim quidem, nisi auspicato gerebatur; quod etiam nunc *Nuptiarum Auspices* declarant, qui re amissa, nomen tamen tenent. Spectat huc & Juvenalis illud:

Veniet

Veniet cum signatoribus Aufpex.

Singulis etiam Tribubus si us erat Augur, attestante Tito Livio. De privatis autem Auspiciis ita Cato apud Festum in voce Prosimurium; "Olim quidem omnes auspicabantur extra Aventinum, nunc etiam intra ædificia," Unde, autore eodem Festo, Pontificale Pomærium appellabant locum illum agrumque pone murum, in quo Pontifices sua constituerunt hospitia. Neque sane aliunde Aventinus mons olim Remurius appellatus est (uti prius diximus) quam quod olim retro vel pone muros fuerit, & per hoc Auguriis facer: Unde & Remi fabula conficta est. Fertur enim auspicatus in Aventino, tanquam privatus scilicet; cum Romulus contra ut Rex in Auguraculo sive Arce Palatina hoc fecisset. Quis miretur non fuisse fratribus parilem fortunam, cum non fuerint communia Sacra? Verum ad Cæleste Templum redeundum, de quo ita Cicero in Libris de Divinatione: "Cælum in sexdecim partes diviserunt Hetrusci; facile id quidem fuit, quatuor quas nos habemus duplicare, post idem iterum facere, ut ex eo dicerent fulmen qua ex parte evenisset." Hoc autem Lituo sive incurvo Augurali baculo faciebant. Auspicaturi vero hoc Effato usi sunt, quod hodie apud Servium comparet: IOVIS. PATER. SEI. MIHI. ES. AVTOR. VRBEI. POPVLOQVE. ROMANO. QVIRITIVM. HAEC. SANE. SARTEQVE. ESSE. VT. TV. NVNC. MIHI. BENE. SPONSIS. BENEQVE. VOLVERIS. Græci Augures se obvertebant ab Occasu ad Septentrionem; Romani vero contra ad Austrum, pro diverso scilicet Simulachrorum in Templis situ. Siquidem Romanis Numinis Cella & Statua ad Austrum fuerat, Græcis vero ad Septentrionem. Quo factum est quod Græcis quidem

dextra *Auspicia* sint bona, Romanis contra sinistra; cum his quidem Solis ortus sit a sinistra, illis vero a dextra. Latini tamen scriptores promiscue loquuntur, ut ostendit Cicero De Divinatione: “Haud ignoro quæ mala sunt *sinistra* nos dicere, “etiam si *dextra* sunt,” ex usu scilicet Græca Lingua loquentium. Verum audiendus Festus, qui nodum istum solvit ex Varrone: “Varro Libro quinto Epistolicarum Quæstionum, ait: A Deorum “sede (cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt “partes mundi exorientes, ad dexteram occidentes) “factum arbitror ut sinistra meliora *Auspicia* quam “dextra esse existimentur. Idem fere sentiunt “Sinnius Capito & Cincius.” Quis miretur fausta fuisse quæ ab exortu Solis data sunt *Auspicia*, quæ vero ab occasu infasta, cum hic quidem sit iter ad Inferos, ille autem ad Superos? Confirmat Plinius; “Læva prospera existimantur, quoniam læva parte “mundi ortus est.” Nil curat Hector apud Homerum *Augurales* aves:

Ἴτ' ὅτ' ἐπὶ δέξι' ἴωσι πρὸς ἥω τ' ἡέλιόν τε,
Ἴτ' ἐπ' ἀρίστερα πόλε' ποτὶ ζόφον ἡερόεντα.

h. e. Sive in dextras partes iverint ad Auroram Solemque,
Sive ad sinistras ad caliginem nebulosam.

Quatuor autem fuisse *Auguralis Templi* partes Varro docet his verbis: “Ejus *Templi* partes quatuor; sinistra ab Oriente, dextra ab Occasu, antica ad Meridiem, postica ad Septentrionem.” Festus etiam confirmat: “Sic etiam ea coeli pars quæ Sole “illustratur ad Seridiem, *antica* utique nominatur; “quæ ad Septentrionem est, *postica*.” Nemo est qui nescit Veteres divinandi Artem maxime propriam fecisse Solis, adeoque ejus exortu roborari *Auspicia*, occasuque infirmari. Quid enim vetaret universa

universa ab illo intelligi, qui omnia videbat & audiebat, quæ constans Veterum opinio? Huc facit maxime quod a Plutarcho traditur in Quæstionibus Romanis: Q. Metellum Pontificem Maximum a Sextili mense vetuisse *Auspicia*. Verum ipsius verba apponam: Διὰ τὴν Κόιντον Μέτελλον ἀρχιερέως ἡρόμενον ἔτι ἄλλα δοκῶν φρόνιμον εἶναι καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ, ἐκώλυεν ὀινίζεσθαι μὴ τὸ Σεξτίλιον μῶνα, τὸ νῦν Ἀυγῆσον προσαγορεύόμενον, h. e. *Quamobrem Q. Metellus Pontifex Maximus effectus, atque alias pro prudente & solerti viro habitus, vetabat auspicari post Sextilem mensem, modo Augustum appellatum*. Mox etiam respondet post alias levioris momenti rationes, Ἀves οὐκ ἐν τῷ φθινόπωρον ἀσθενεῖς καὶ νοσώδεις εἶναι, h. e. *Autumnali tempore debiles & morbis obnoxias; cum non nisi ἀκμαῖοι & τέλειοι, quod est, vividæ & integre sint Auguriis habiles*. Ubi autem *Augures*, ut Taciti verbis utar, *Avium voces volatusque interrogabant, impetritum dicebatur Augurium*. *Augurium vero impetritum*, ut ait Cicero in Libris De Divinatione, necessario agnoscendum erat, cum *oblativum* posset repudiari. Volebant enim divina consilia humanis firmari; nisi enim hoc esset, *oblativa Auspicia* validiora erant futura. In eliciendis autem *Auguriis* maxime notanda venit *Legum dictio*, de qua ita scribit Servius: “*Legum dictio est cum*”
“*conditio ipsius Augurii certa nuntiatione verbo-*”
“*rum dicitur, quali conditione Augurium peractu-*”
“*rus sit.*” Titus Livius scribit *Augures* cum augurarentur velato capite fuisse; quod factum est ne turbarentur omina, re aliqua inominali visa. Maxime vero cavebatur ne vitio Tabernaculum caperetur. Quod si accideret, suscepta res dirimebatur. “*Vitium est* (inquit Donatus) *si tonet tantum;*”
“*vitium & calamitas si tonet & grandinet simul &*”
“*etiam fulminet.*” Quin & *caduca* dicebantur *Auspicia*, ut ait Festus, cum aliquid in Templo excidit, veluti virga e manu; quod infaustum cum
esset,

esset, *Auspicia* dirimebat. Sin autem nihil mali ominis accidisset, Tabernaculumque rite captum fuisset, tunc *Silentium* esse dicebatur, quod Festus interpretatur, *Omnis vitii in Auspiciis vacuitatem*. Vix enim turbari poterant *Auguria*, nisi facto aliquo strepitu. *Silentio* igitur *surgere* dicebatur *Augur*, ubi facto nullo strepitu de cubili suo de media nocte surrexisset ut auguratum iret. Ita enim Festus in Schedis: “ *Silentio surgere* Verrius ait dici, ubi qui post mediam noctem auspicandi causa ex lectulo suo surrexit, & liberatus a lecto in solido se posuit, sedetque ne quid eo tempore deiciat, rursusque se in lectum reposuit. Hoc enim est proprie *Silentium*, Omnis vitii in Auspiciis vacuitas. Veranius ait non utique ex lecto, sed ex cubili; nec rursus se in lectum reponere necesse esse.” Atque iterum in voce *Sinistrum* hæc habentur: “ *Silentium* ubi duntaxat vacat vitio; significat *non interpellari*, quo minus rem gerat.” Omnem enim vocem sonique motum *Auspicientes* pro Divina, vel Geniali, vel etiam Furiali habebant. De *Silentio* autem isto plenius atque disertius Cicero De Divinatione: “ Hic apud Majores nostros adhibebatur peritus, nunc qui libet; peritum autem esse necesse est eum, qui *Silentium* quid sit intelligat. Id enim *Silentium* dicimus in *Auspiciis*, quod omni vitio caret: Hoc intelligere perfecti *Auguris* est. Ille autem qui in *Auspicium* adhibetur, cum ita imperavit is, qui auspicatur, DICITO. SI. SILENTIUM. ESSE. VIDETVR. nec suspicit nec circumspicit, statim respondet, SILENTIUM. ESSE. VIDERI. Tum ille, DICITO. SI. PASCVNTVR. PASCVNTVR.” Deinde observabatur *Signum*. Quinque autem genera observant *Augures* publici, autore Festo, ex Cælo, ex Avibus, ex Tripudiis, ex Quadrupedibus, ex Diris, ut est in Auguralibus. Præter veteres *Augurales*

gurales Libros, etiam Julius Cæsar, autore Prisciano, *Augurales* conscripserat. Verum de singulis *Signis* pauca suo ordine dicenda. *Cælum servare* vel *De cælo servare* dicebantur *Augures* ubi de aeris *Auguriis* pronuntiabant. “ *Cælestia Auguria* vocant, cum fulminat aut tonat. *Festus*. Verum *Cælestia Auguria* multo patebant latius, ut & de Solis & Lunæ coloribus, Crinitis stellis, & mille aliis judicaretur. Luctatius, Statii Interpres, etiam ventorum *Augurii* meminit his verbis: “ Solent “ *Augures* ventorum [*Augurio*] futura cognoscere.” *Signa* ex Avibus tam volantibus quam canentibus innumera fuere. *Præpetes* dicuntur Servio quæ volatu *Augurium* significant, cum sunt prosperæ. Sed *Præpetes* (inquit idem autor) aut superiora tenent, & *Præpetes* vocantur; aut inferiora, & dicuntur *Inferæ*. Alias etiam in Schedis: “ *Præpetes* sunt “ quæ secundo *Auspicio*, ante eum volant qui auspicatur.” Homero *Præpetes* dici *ταυπηγευγας* ostendit Gellius, majores scilicet seu prædatrices aves; quod & Vetus Glossarium confirmat. Verum & Festus audiendus est; sic autem ille: “ *Præpetes* aves dicuntur quæ se ante *Auspiciantem* ferunt: Cæterum Poetæ promiscue omnes aves ita appellant.” Verum Servius autor & locos quos istiusmodi aves capiunt *Præpetes* a quibusdam dici, quod idonei felicesque sint. Sed hoc Figurate fit. Secundum genus avium in *Augurio* dicebantur *Oscines*: Hi & canere & occinere *Auspiciibus* dicuntur. De illis ita Varro: “ *Oscines* dicuntur apud *Augures* quod ore faciunt *Auspicium*.” At vero plenius Festus: “ *Oscines* aves Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant *Auspicium*, ut Corvus, Cornix, Noctua; aut quæ alis aut volatu, ut Buteo, Sanqualis, Aquila, Immussulus, Vulturius, Picus Martius, Feroniusque, & Parra, & in oscinibus & alitibus habentur.” *Alites* autem eo differunt a *Præpetibus*, quod *Præpetes* semper sint boni omnis,

nis, *Alites* autem medii; ut sint *Alites* semper *Præpetes* ubi bonum dant *Augurium*. *Alites* igitur tertius ordo est *Avium auguralium*. Signum ex *Tripudiis* fuerat, ubi observatum est a *Pullario* an quid ex ore pulli avide cibum devorantis deciderit, & per hoc *tripudiaverit*. Nam *Tripudiare* saltantium est proprie, a ternario scilicet ictu pedum. "Hoc quidem jam *Tripudium* dicitur (inquit Cicero) cum offa cecidit ex ore pulli; tum auspicanti *Auspicium solistimum* nuntiant." De *Solistimo* autem ita Festus: "*Solistimum* Appius Pulcher in *Auguralis Disciplinæ Libro* ait esse *Tripudium*, quod avi excidit ex eo quod illa fert: Saxumve solidum, aut arbor viviradix ruit, quæ nec præ vitio humanave vi cædanturve, jactanturve, pellanturve." Posterior tamen pars magis pertinet ad *Tripudium sonivium*, de quo ita Servius: "Appellatur *Tripudium sonivium* si arbor sponte radicibus cadat, si terra tremat." Diferentius autem Festus: "*Sonivio* significat in Carmine Saliari & Augurali sonanti. *Sonivium Tripudium* dicitur, ut ait Appius Pulcher, quod sonet, ut cum pullo excidit puls, quadripedive aliquid ex ore." Atque iterum in voce *Puls*: "*Puls* potissimum dabatur pullis in *Auspiciis*, quia ex ea necesse erat decidere in terram aliquid, quod *Tripudium* faceret: Nam si pulli per quos auspicabantur non edissent, periculum imminere arbitrabantur; at qui pavissent, bonum *Augurium* esse putabant si tum ex ore eis edentibus aliquid decidisset." De *Pullario* denique ita Cicero in *Libris De Divinatione*: "Attulit in cavea pullos is qui ex eo nominatur *Pullarius*. Hoc ei peculiare est avem auspicando observare." "*Pullarius*, Πωλοκόμος." Vet. Gloss. Erant etiam aliæ plurimæ *Auguralium avium* appellationes: Siquidem bonæ aves, faustæ, felices, lætæ, dextræ, prosperæ, pulchræ, auspicatæ, augustæ, albæ, candidæque appellatæ

pellatæ sunt. *Admissivæ* etiam dicebantur *Auguribus* (autore Festo) quæ consulentem juberent. Contra vero *malæ, infelices, ferales, funebres, funestæ, infaustæ, inauspicatæ, lugubres, funereæ, diræ, mæstæ, nigræ, tristes, obscæne, sinistrae, inominales, male ominatæ, inominatæ*que vocabantur: Ipsi vero *Augures* alias, alteras, & *aversas*, malis verbis parcentes, nominabant. *Inebræ* etiam & *arculæ* & *arcivæ* dicuntur Festo quæ vetabant quid fieri; alias *remores* & *inhibæ* & *cliviæ* & *clivæ*. “*Clivia Auspicia* dicebant quæ aliquid fieri prohibebant: Omnia enim difficilia *Clivia* vocabant.” *Festus*. *Ambustanæ* etiam & *incendiariæ* appellatæ sunt, quæ ignem de bustis subripiebant, qualis *Spinturnix*, Græcis *Σπινθαρίς*. Maxime autem ferales habebantur *Striges* & *Bubones*. *Volsgra* etiam avis erat quæ se vellendo malum faciebat *Auspicium*. “*Augures* hanc eandem *Fecilitram* appellant,” inquit Festus. In Schedis tamen legimus *Fucillantem*. Credibile est tamen debere scribi *Fulicetram*, ut sit de *Fulicarum* genere. *Volsgras* aves sic describit Statius;

Simul ora recurvo

*Ungue secant rabidæ, planctumque imitantibus alis
Exagitant Zephyros, & plumæ pectora cædunt.*

Omnes autem *Aves* in *Auguriis* vel *addicere* vel *abdicere* dicebantur. Verum de *Volucrum Signis* plus satis dictum est. Quartum genus erat ex *Quadrupedibus*, quæ *Auspicia* dicebantur *pedestria*. “*Pedestria Auspicia* nominabantur, quæ dabantur a “*Vulpe, Lupo, Serpente, Equo, cæterisque animalibus quadrupedibus.*” *Festus*. Erant etiam *Auspicia* ex *Anguibus* & *Piscibus* data. Observabatur etiam *Auspicium Fuge*, de quo ita Cicero in sæpe memoratis *De Divinatione Libris*: “*Huic simile est quod nos Augures præcipimus, ne Fuge Au-*
A a a “*spicium*

“*spicium* obveniat, ut jumenta jubeant disjungere.”
Servianæ Schedæ disertius: “*Juge* id enim dicitur
 “*Augurium* quod ex junctis jumentis fiat. Obser-
 “vatur enim ne prodituro Magistratui disjunctis
 “bobus plaustrum obviam veniat.” Erat & ali-
 ud *Juge Auspicium*, cujus meminit Festus his ver-
 bis: “*Juge Auspicium* est, cum junctum jumentum
 “stercus fecit.” Cicero etiam in iisdem Libris me-
 minit & *Peremnis Auspicii*: “Itaque nec amnes
 “transeunt inauspicato, nec Tripudio auspicantur.”
 Illud autem duplex fuerat. Nam Idibus Martiis
 universus populus *Annæ Perennæ* Sacra faciebat,
 five *Anieni* flumini vel ejus Confluentibus. Sed
 vide supra in ANNA PERENNA. Alterum erat
 cum amnem aliquem Magistratus auspicato transi-
 ret, ubicunque quid in Campo agere vellent. De
 utroque *Augurio* ita Festus: “*Peremne* dicitur au-
 “*spicari*, qui amnem, aut aquam, quæ ex Sacro
 “oritur, auspicato transit.” Atque iterum in *Pe-*
tronia: “*Petronia* amnis est in Tiberim profluens,
 “quam Magistratus auspicato transeunt; quod ge-
 “nus Auspicii *Peremne* vocatur.” Hujus fons
 Festo dicitur *Cati fons*. “*Cati fons* ex quo Aqua
 “*Petronia* in Tiberim fluit, dictus quod in agro
 “cujusdam fuerit *Cati*.” Ex *Sacro* autem oritur
 quæ ex nativo fonte oritur, non autem ex dividicu-
 lis & castellis, quod fiebat in Aquæductibus, ut
 ostendit Scaliger. Hoc etiam plenius explicatur a
 Festo in *Manalis fons*: “*Manalis fons* appellatur ab
 “*Auguribus* Puteus perennis, neque tamen specu-
 “inciliisve ciatur; quia flumen id auspicatur quod
 “sua sponte in amnem influit.” Ita enim inquina-
 tissimus locus ab eruditissimo Scaligero restituitur.
 Verum universa *Peremniū* Auspiciorum ratio ex
 Onirocrisia pendet, ut & fere reliquorum omnium.
 Ita enim Artemidorus de Fluminibus: Ἀγαθὸν ὃ τῶν
 περᾶν, μάλιστα τοῖς ποσίν. Ἐν ὃ μὴ γε & νηξαμβύς. Ἐν
 δὲ τις ἂν τὸ μὴ διώσθαι ἀντικρὺ διελθεῖν ὑποσέφειν
 ὑπολάβει,

ὑπολάβοι, ἀμεινον αὐτῷ ἀφίστασθαι ἔμνητι δικάζεσθαι, h. e. *Bonum est autem hæc trajicere, maxime pedibus, quod si hoc minus contingat natatu. Sin vero aliquis quod non valuerit recta trajicere videatur reverti, melius fuerit illi se abstinere neque ulterius litigari.* Ἐόμασι γὰρ οἱ ποταμοὶ δεσπόταις καὶ δικασαῖς, καὶ τὸ πρῶτον ὅσα ἀνθρώπων, ut idem paulo superius, h. e. *Adsimulata enim sunt flumina Dominis & Jus dicentibus, quod agant quæcunque voluerint.* Ad *Pedestria* etiam *Auspicia* pertinebant & Ἐνόμας σύμβολα Græcis dicta, *Vitalia* scilicet *Signa*, ubi vel *Mus* vel *Mustela* vel *Lepus*, vel quid tale iter ingredienti viam trajiceret. Ultimus *Signorum* ordo ex *Diris* fuerat. “*Dira* sunt (inquit Cicero De Divinatione) & cætera *Auspicia*, ut *Omina* aut *Signa*: Non causas offerunt cur quid eveniat, sed nuntiant eventurum nisi provideris.” In *Oratione* etiam De *Aruspicum Responsis* hæc habet: “Quod in Agro *Latinienſi* auditus est strepitus cum fremitu, exauditus in agro propinquo & suburbano strepitus quidam reconditus, & horribilis fremitus armorum, de ea re scriptum est postulationes esse *Jovi*, *Saturno*, *Neptuno*, *Telluri*, *Diis Cœlestibus*.” A *Signis* istis sive *Symbolis* *Augures* Græcis dicebantur σύμβολοδῶν, quod est, *Signorum monstratores* seu *conjectores*, cum alias dicerentur ὀρνεοσκόποι, ὀϊωνισαὶ & ὀϊωνοθέται. Polluci dicuntur ἑξηγηταὶ sive *Interpretes*, & τερατοσκόποι seu *Prodigiorum speculatores*. Inter cætera *Auspicia*, etiam *Salutis Augurium* recenseri solet. Dicitur hoc *Dioni* ὀϊωνισμα τῆς υἱείας. Hoc probabant *Augures* an liceret populi salutem Deos postulare. Dies erat per singulos annos huic *Sacro* destinatus, verum oportuerat eo die nullos esse bellorum vel motus vel apparatus, sive exterorum sive *Romanæ civitatis*. Necesse fuerat igitur hæc *Auspicia* rarerentur fuisse peracta. Hæc longa *Civilium bellorum* serie in desuetudinem plane abeuntia, conciliata jam omnium terrarum pace *Augustus Cæsar* in usum

revocavit. “ Nonnulla etiam ex antiquis Cerimoniis paulatim abolita restituit, ut *Salutis Augurium*.” Suetonius. Neque *Prætermine Auspicium* omittendum. “ *Prætermine* dicitur *Auspicium*, quia fit cum de fine Romano in agrum peregrinum transgrediuntur.” *Victorinus Afer De Orthographia*. Erat etiam in Castris Romanorum *Augurium Ex Acuminibus* appellatum. De eo ita Cicero De Divinatione: “ *Ex Acuminibus*, quod totum *Auspicium* militare est, M. Marcellus totum omittit.” Arnobius etiam meminit: “ Aut Martium discrimen obeuntes, spem prælii fumitis, & *Ex acuminibus* auspicatis.” Prosperum erat omen si pilorum solo defixorum cuspides velut faculæ micare viderentur. Hoc *Augurium* Dionysio Halicarnasæo dicitur *Ἐκ τῶν κατὰ πεπηγυµένων πείδων ταῖς ὑψωταῖς ὑσῶν*, h. e. *Ex defixis juxta tentoria pilis*. In *Auguriis* autem capiendis illud in primis notandum venit, non acquievissse *Augures* uni *Augurio*: Verebantur enim ne magis casus videretur quam Deorum responsum. Expectabant igitur ut *Augurium* secunda vice firmaretur. Atque hinc *Firmare omina* usitata Poetarum Locutio, qua & Virgilius utitur in isto:

Da deinde auxilium, Pater, atque hæc Omina firma.

Augures Sacerdotio fungebantur ad vitam, etiam in exilio agentes: Siquidem magis Professio hæc erat quam Magistratus. Oportuit autem illos omni corporis labe carere: Ita enim Plutarchus in *Quæstionibus Romanis*: *Ἀπείρητο τοῖς ἑλκὶ ἐχουσιν ἱερῶσιν ἐπὶ οἰωνῶν καθίζεσθαι*, h. e. *Interdictum est aliquod ulcus habentibus Sacerdotibus Auspiciis præsidere*. His enim Deos putabant iratos; nam morbi, autore Cornelio Celso, “ ad iram Deorum immortalium relati sunt.” Ipse etiam Hippocrates gravioribus morbis laborantes, quibus scilicet *θεῶν τι* seu *aliquid divinitus* immisissum inesse videretur, sacrificare voluit. *Augures*
etiam

etiam prætextati, in morem sacratissimorum Magistratum incedebant, ut ostendit Octavius Ferrarius De Re Vestiaria. Rubenius etiam ex Servio demonstrat & trabeatos illos fuisse; quæ quidem *Trabea* modo marinæ Purpuræ, modo terrestris sive Cocci, segmentis instar trabum a summo ad imum descendentibus, distinguebatur, attestante eodem Ferrario. Coronatos etiam fuisse Plutarchus memorat. Modo captus novus *Augur* sacramento se obstringebat, se scilicet Artis arcana nemini traditurum. Ita enim Plutarchus in Romanis Quæstionibus: *Καλειλημμόνον ὄρεσις τῷ Αὐγυρῶ μὴδὲν φερόσιν τὰ τῶν ἱερῶν*, h. e. *Obstrietum jurejurando fuisse Augurem se nihil de rebus sacris in medium prolaturum*. Præcipuum erat *Augurum* munus inaugurationi aliorum Sacerdotum summorumque Magistratum adfistere: Unde *Inaugurare* & *Exaugurare* Augurales voces sunt. In inaugurandis autem Sacerdotibus “ *Augures Pontificibus* aderant (autore Cicerone) ut *Auspliciorum* “ *Præfides*.” Quo pertinet & illud T. Livii; “ *Augur* ad lævam ejus capite velato sedem capit. In Inauguratione Regis Numæ hujusmodi adhibebatur Effatum, autore eodem Livio: *IVPPI-TER. PATER. SEI. EST. FAS. HVNC. NUMAM. POMPILIVM. CVIVS. EGO. CAPVT. TENEQ. REGEM. ROMAE. ESSE. VT. TVA. SIGNA. NOBIS. CERTA. ET. CLARA. SINT. INTER. EOS. FINES. QVOS. FECI*. Quinetiam “ *Augurum* arbitrio Comitatus & Concilia vel instituta “ *dirimenda, vel habita rescindenda*.” *Cicero De Legibus*. Veruntamen observandum est inprimis omne jus *Auspliciorum* fuisse summorum Magistratum: Siquidem *Augurum* erat *Speetio* & *Nuntiatio* tantum, Magistratum autem *Obnuntiatio*. Quo spectat Lex XII Tabularum: *OMNES. MAGISTRATVS. AVSPICIA. IVDICIAQVE. HABENTO*. Universam rem aperuit M. Mes-
fala

fala apud Gellium: "Patriciorum *Auspicia* in duas
 " sunt potestates divisa; maxima sunt Consulum,
 " Prætorum, Cenforum; reliquorum Magistratu
 " tuum minora sunt *Auspicia*. Consul ab omnibus
 " Magistratibus & Comitatus & Concionem avo-
 " care potest. Et in Edicto Consulum, quo edi-
 " cunt, quis dies Comitibus Centuriatis futurus est,
 " scribitur ex veteri forma perpetua, ne quis Ma-
 " gistratus minor de cælo servasse velit." Festus
 etiam in voce *Speſtio* hæc habet: " *Speſtio* in Au-
 " guralibus ponitur pro *Aspeſtione* & *Nuntiatione*.
 " Quia (*supple* Summi Magistratus) omne jus Sacro-
 " rum habent: *Auguribus Speſtio* duntaxat (*supple*
 " data est;) quorum consilio rem gererent Magi-
 " stratus, non ut possent impedire nuntiando." Et
 mox: " *Speſtio* sine *Nuntiatione* data est, ut ipsi
 " *Auspicio* rem gererent, non ut alios impedirent
 " nuntiando." Verum & *Nuntiatio* & *Obnuntiatio*
 promiscue dicuntur apud autores, tam de *Augurum*
 quam de Magistratuum *Nuntiationibus*; cum proprie
Augurum fuerat *nuntiare*, & Magistratuum *Obnun-*
tiare. Primis autem temporibus una res erat, ubi
 scilicet ipsi Reges Auguratuungebantur, uti olim
 Amphiloehus & Mopsus Argivorum Reges cum aliis
 innumeris. Veterum autem Romanorum, auctore
 Livio, singulis Tribubus suis erat *Augur*. Postea
 vero quartus additus est, aucto scilicet a Servio
 Tullio Tribuum numero. Omnes tamen fuerant
 Patricii. Turbato vero Civitatis ordine, A. U. C. cccclii,
 Q. & Cn. Ogulnius (attestante eodem scriptore)
 ad Populum tulerant, ut quinque Plebeiis ad-
 jectis, Collegium fieret novem *Augurum*. Tandem
 C. Sylla (prodente L. Floro, Livii Epitomatore)
 Collegium *Augurum* ad quindecim auxit, quorum
 maximus *Magister Collegii* appellatus est. Subro-
 gabantur autem novi *Augures* ab ipso Collegio,
 quo scilicet Optimatum partibus magis faverent,
 quas Dictator Sylla summis viribus propug-

propugnabat. Verum A. U. C. DCLI, Jus creandi *Augures* a Collegio ad Populum denuo transtulerat Cn. Domitius Ahenobarbus Tribunus Plebis. Sylla autem (ut Asconius Pedianus memorat) Collegio illud restituit. Deinde Cicerone Consule T. Attius Labienus Tribunus Plebis jus subrogandorum *Augurum* ad Populum retulit. Post mortem C. Cæsaris M. Antonius Collegium restituit: Sed Hirtio & Panfa Coss. idem jus ad Populum reuersum est, pro-dente Dione: Augustus vero denuo Collegio resti-tuit. Sub reliquis Cæsaribus ipse Princeps novos *Augures* pro libitu suo subrogabat, ad Theodosium seniore, qui prorsus *Auguria* sustulit. Populum autem, ruente jam Reipublicæ autoritate, in Comi-tiis fuisse designatos T. Livius tradit his verbis: “Extremo prioris anni Comitia *Augures* creandi ha-bita erant.” Quo factum est ut Auguralis Dis-ciplina imperitis commissa labefactaretur. Quod vel ipse Cicero non tacuit. Nam *Auspicia a Roma-nis Auguribus ignorari dicit, a Cilicibus, Pamphyliis, Pisidis & Lyciis teneri. Auguriis* autem plurimam habet fidem magnus autor Plinius, existimavit ta-men eorum vires in nostra potestate positas: Sig-nificat enim nulla *Auguria* pertinere ad eos qui ea neglexerint. Neque Deus neque Natura frustra quid moliuntur. Neque *Somnia*, quæ & ipsa iis-dem nituntur fundamentis quibus & *Auguria*, quic-quam nisi solertibus ingeniis & *Somniorum* peritis significare solent. Testis est idoneus illius Profes-sionis Artemidorus Libro quarto Onirocriticorum: *Οἱ μὲν πολλοί, οἷα βέλονται, ἢ οἷα φοβέονται, πιαῦτα ἐκ τῆς ὑπνῶντος ὁρῶσιν. οἱ δ' αὖ σοφοὶ περὶ ταῦτα καὶ δεινοί, οἷα βέλονται ταῦτα (σημαίνονται), h. e. Pars quidem maxima quæ volunt vel quæ metuunt per quietem vident; verum hi qui in his rebus versati sunt, & solertes, quæ vo-lunt hæc significant. Atque obiter hic notandum Σημαίνειν & Σημεῖα, h. e. Significare & Signa, utri-que Disciplinæ, Augurali scilicet & Onirocri-ticæ*

ticae communia esse vocabula. Imo & eisdem niti præceptis Artemidorus ipse Libro secundo: Παρήλιοι ὃ καὶ δοκίδες, καὶ ἑλᾶς, καὶ οἱ λεγόμενοι κομήται ἄστροι, καὶ οἱ παγωνίαι τὰ αὐτὰ ζημαίνουσιν οἷα & οἱ ὑπὲρ αἴερα ὄραθέντες εἰώθασιν ποιεῖν, h. e. *Parelii vero & Trabes & Fulgor, atque hæ quæ dictæ sunt Crinitæ Stellæ & Barbatæ, eadem significant quæ ea quæ supra aera conspecta sunt significare consuevere.* Denique ut uno verbo gravissimam Quæstionem absolvam: Sentio ea *Auspicia* sive *Signa & Divina Symbola*, quæ precibus vel Auguralibus Effatis eliciebantur, quæque ob eam rem *Impetrata* atque *Coacta* appellabantur, rarissime fuisse vera, verum in gratiam Magistratuum atque Imperatorum vel omnino conficta, vel a vera ratione detorta: Hæc enim fuerant inter præcipua Dominationis arcana. Contra vero *Oblativa*, quorum scilicet & *Spectio* & *Nuntiatio* fuerat legitima, fuisse rata. Video etiam Ἀιτηματικὰς ὀνείρας (quæ sunt, *Impetrativa Somnia*) etsi non omnino damnentur ab Artemidoro, inter μερμηνατικὰς tamen, sive *Solicita*, ab eodem autore numerari, nisi magna animi sanctitate atque modestia a Divinis mentibus expetantur: De quibus & istum Canonem tradit: Παρεργότερον ὅτ' Θεὸς ἐπερώτα μὴδὲν, h. e. *Nihil quod nimis est curiosum Deos roga.* Quem Canonem & paulo inferius disertius firmat. Χρὴ ἐν ἐυχθεῖν μὴ πῶς Θεοῖς, πλὴν ὧν τις φρονίζει· ὅπως ὃ χρὴ προαγορεύειν ἑπιτρεπλέον ἀνλοῖς τοῖς Θεοῖς, ἢ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, h. e. *Oportet igitur orare quidem Deos de illis rebus, de quibus quis sollicitus est: Ratio vero prædicendi Diis ipsis erit permittenda, vel suæ ipsius animæ.* Sensit enim Aristoteles humanam φύσιν sive *Animam*, δαιμονίαν sive *Genialem* esse; ut possit cum Diis colloqui, eorumque *Signis* sive *Symbolis* uti, idque vi quadam sibi ingenita, quod Artemidorus pluribus locis significat. Vide in *ARUSPEX*.

AUGUSTUS:

ANTIQUITATUM ROMAN. 369

AUGUSTUS: Ut a *Robur Robustus*, ita ab *Augur Augustus* rite deducitur. “*Augustus locus, Sanctus, quia ab Avibus significatus est.*” *Festus*. “Loca religiosa & in quibus augurato quid consecratur, *Augusta* dicuntur, sicut etiam Ennius docet scribens ;

“*Augusto augurio postquam incluta condita Roma est.*”

Suetonius. Hæc confirmantur & ab Ovidio in Fastis ;

*Sancta vocant augusta patres ; augusta vocantur
Templa, Sacerdotum rite dicata manu.*

Maro etiam Septimo Æneadis hac voce utitur ;

*Centum oratores augusta ad mœnia regis
Ire jubet.*

Ubi Servius *Augusta mœnia* dicit *Augurio consecrata ; nam muri Sancti*. *Sanctum* etiam Festus dicit murum qui sit circa oppidum. De Latini etiam Regia ita Virgilius ;

Tectum augustum, ingens, centum sublime columnis.

Augustum igitur dicebatur Veteribus quicquid bonis avibus sacratum est, & per hoc inviolabile effectum, & venerandum : Illud enim erat *Sanctum*. Imo & prosperæ Aves ipsæ *augustæ* appellatæ sunt. Cæsar igitur *Augustus* ideo appellatus est, quod esset bonis ominibus sacratum, & per hoc venerabilis & non violandus. Græci reddunt satis apto vocabulo Σεβαστόν. Augustus etiam de nomine suo Sextilem mensem consecravit, quod & Senatusconsulto confirmatum legimus. Hujus autem Senatusconsulti exemplar apud Macrobiū exstat :

B b b

CVM.

CVM. IMPERATOR. AVGVSTVS.
MENSE. SEXTILI. ET. PRIMVM.
CONSVLATVM. INIERIT. ET. TRI-
VMPHOS. TRES. IN. VRBEM. INTV-
LERIT. ET. EX. IANICVLO. LEGIO-
NES. DEDVCTAE. SECVTAEQVE.
SINT. EIUS. AVSPICIA. AC. FIDEM.
ET. AEGYPTVS. HOC. MENSE. IN.
POTESTATEM. POPVLI. ROMANI.
REDACTA. SIT. FINISQVE. HOC.
MENSE. BELLIS. CIVILIBVS. IMPO-
SITVS. SIT. PLACET. SENATVI. VT.
MENSIS. AVGVSTVS. APPELLETVR.

Auspiciis maxime fretus est Augustus, atque his magis quam bellica virtute valuit: *Augustus* igitur dicebatur hic Mensis tanquam *auspicatus & faustus*. Prætulit igitur glorioso nomini Augurale, omnibus seculis duraturum. Occurrit etiam apud Macrobiū *Augustata mensa* pro *consecrata*, ut ostendit Turnebus: “In Templo Junonis Populoniæ *augustata mensa* est.”

AUGUSTALIA, sive *Ludi Augustales*: Dies erat reditus Augusti, in quo Fortunæ reduci Ara dedicata est A. U. C. DCCXXXV, C. Sentio Saturnino & L. Lucretio Vipsanio Coss. Atque denuo A. U. C. DCCXLIII, Q. Ælio Tuberone & Q. Fabio Maximo Coss. autore Dione, “*Augustalia*, “quæ etiam hodie celebrantur, ex Senatusconsulto “tunc primum acta sunt.” Postea horum procuratio mandata est Prætori inter cives & peregrinos judicanti. Festus ille dies actus fuerat iv. Id. Octob. ob incolumem Augusti reditum hostemque profligatum. Horum Ludorum & Tacitus meminit.

AUGUSTALES, sive *Sodales Augustales*, Numini Divi Augusti dati sunt a Tiberio filio, a quo consecratus est. Mos fuit ex eo tempore ut mor-

tuo Imperatori & Templum poneretur, & Flamen cum Sodalibus adderentur. D. Julius, autore Suetonio, etiam vivus & pulvinar & Flaminem habuit. De *Augustalibus* autem ita Tacitus; "Idem annus novas cærimonias accepit, addito *Sodali-um Augustalium* Sacerdotio. Sorte ducti e principibus civitatis unus & viginti: Tiberius, Drususque Claudius & Germanicus adjiciuntur." Neque hoc tantum Romæ institutum, verum etiam per Provincias. Imo Asiatica vernilitas novum istud Numen omnibus prætulit veteribus: Hujus enim fuerant præcipuæ civitates *Νεκρόγοι*. In veteribus Lapidibus leguntur PONTIFEX. SODALIS. AVGVSTALIS. & FLAMEN. AVGVSTALIS. SODALIS. Neque hi tantum, verum etiam & FLAMEN. DIVI. CLAVDII. & FLAMEN. DIVI. VESPASIANI. & FLAMEN. FLAVIVS. FLAMEN. DIVI. TRAIANI. FLAMEN. TRAIANALIS. & SODALES. TRAIANALES. & HADRIANALES. AELIANI & ANTONINI. Et similes etiam alii minoris notæ. Augustarum vero non erant Flamines sed Sacerdotes: Nam hoc minus erat. Sic legimus SACERDOS. DIVAE. AVGVSTAE. SACERDOS. DIVAE. DOMITILLAE. Soror hæc erat Titi & Domitiani. SACERDOS. DIVAE. PLOTINAE. SACERDOS. DIVAE. MARCIANAE. SACERDOS. DIVAE. FAVSTINAE. & hujusmodi.

AUGUSTALES, five *Seviri Augustales*: Novus quidem erat Magistratus ab Augusto per Municipia institutus, in imitationem, ut videtur, Equestris Ordinis Romæ. (Erat enim & *Magister Augustalis*, uti Romæ *Magister Equitum*.) Nam inter Decuriones fuerant & Plebem. Hi legebantur a Decurionibus, autore Reinesio. In veteribus In-

scriptionibus sic proceditur ; DECURIONES. AVGVSTALES. ET. MVNICIPES. Item ORDO. DECVRIONVM. ET. AVGVSTALIVM. ET. PLEBS. VNIVERSA. Item, HONORATI. ET. AVGVSTALES. SEVIRALIS. COENA. in iisdem Lapidibus occurrit. Horum munus & *Seviratus* & *Augustalitas* autoribus dicitur. Dicti autem videntur *Augustales* ob *Augustum* autorem. Sic etiam milites ab Augusto ordinariis adjecti (quorum erat in prælio primos ordines ducere) Vegetio *Augustales* appellantur. In Saxis etiam legitur AVGVSTALIS. IVRI. DICUNDO.

AUGUSTALIS dicebatur etiam Augusti Præfectus Prætorio in Ægypto : Modo enim *Præfectus Augustalis*, modo *Præfectus Prætorio Augustalis* autoribus appellatur. Huic erat Imperium ipsi Proconsulari par, attestante Ulpiano. Imo Præfectura Prætorii Eunapio dicitur βασιλεία ὑπὲρ πορφυροῦ, quod est, *Regnum sine Purpura*. De *Augustali* vero *Præfecto* ita etiam Strabo : ὁ μὴ ἐν περιφθέρῃ τῆς βασιλείας ἔχει τάξιν, h.e. *Is igitur qui in Ægyptum mittitur, Regis habet ordinem*. Illud autem fuerat Augusto inter arcana Dominationis, ut Ægypti Procuratorem nemini Senatori crederet, tam ob ingentes ejus Provinciæ divitias, quam ob levitatem ingeniorum, perpetuumque novarum rerum studium. Neque fane permissum est Senatori in Ægyptum migrare, nisi data ab Augusto proficiscendi licentia. Qua de re vide *Dionem Cassium*.

AUGUSTALE dicitur Temperamentum in Numerorum Inscriptionibus, ad quod scilicet Nummi probandi exacti sunt. Vide *Gruteri Inscriptiones*. *Augustale* etiam dicebatur Ducis Prætorium teste Quintiliano.

AUGUSTEUM five Σεβάσιον appellatum est Alexandrinum Augusti Templum.

AVIS, pro *Aucis*; nam corrupta scriptura est, cum sit vox origine Tusca, Italica & Celtica. Vide in AUGUR. Veteres Romani *Aves* proprie dicebant quas nos modo *Gallinas*, ut & Græci ὄρνιθας. Cassiodorus *Avium* appellat *Matres*. Martiali etiam *Avis* pro *Gallina* est. *Aves Africanæ* seu *Gallinæ Africanæ* & *Numidicæ* dictæ sunt Romanis, quas Græci Μελεαγρίδας appellant. Mixtum genus est ex Pavone & Gallina, unde & *Gallopavi* vulgo dicuntur mares. Nostrati vulgo *Turcici* dicuntur *Galli*; Gallis vero *Indici*, ob Afrorum puto nigrum sive Indicum colorem. Neque forsan aliunde appellatæ sunt Græcis Μελεαγρίδες: Siquidem Μέλας ἄγρος illis est *Niger ager* sive *terra*. Ignoratio veræ Etymologiæ fabellam peperit, volucres istas scilicet Deorum præstigiis de Meleagri sororibus natas, quod & Ovidius in *Metamorphoseon* Libris refert. Græcæ tamen *Meleagrides* guttas habuerunt cœruleas, non ut *Afræ* rutilas. A guttis istis Martiali dicuntur satis apto Epitheto *Guttatæ*. Vero tu audi Columellam: "*Africana* est quam plerique *Numidicam* dicunt, *Meleagride* similis, nisi quod rutilam galeam & cristam capite gerit, quæ utraque sunt in *Meleagride* cœrulea." Varro tamen eandem avem utramque fuisse ostendit his verbis; "*Gallinæ Africanæ* sunt grandes, variæ, gibberæ, quas Μελεαγρίδας appellant Græci: Hæ novissimæ in Triclinium ganearium introierunt e culina propter fastidium hominum." Hoc & Plinius confirmat ubi *Meleagrides* ait esse "*Africæ gallinarum* genus, gibberum, variis sparsum plumis. Novissimas autem peregrinarum avium in mensas receptas propter ingratum virus." Clytus vero Milesius apud Athenæum *Meleagride* tribuit κεφαλὴν ψιλὴν, καὶ ἐπ' αὐτῆς λόφον νοάρεκινον, καὶ τὸ χεῶμα ξυλοειδές, h. e. *Caput implume, superque eo cristam carneam, & colore dicit eam esse ligneo*: Avem ipsam scilicet, non ipsius cristam, ut putavit vir magnus

magnus Gerardus Vossius, qui hunc locum male accepit, Libro tertio De Origine Idololatriæ. Idem scriptor tradidit eodem loco hanc Avem esse Ἀσπεργον πρὸς τὰ ἐκγόνα, nullo scilicet affectu erga pullos, quos recens natos negligere eam scribit. Et videtur sane cæteris avibus negligentior. Neque hoc loco prætereundum censeo quod a Varrone proditur *Africanas Aves* atque etiam alias in publicis spectaculis fuisse in maiorem ornatum minio coloratas: Ita enim ille: “Sed *Africanæ* aspectu ac
 “ facie in conto miniatæ in ornatibus publicis fo-
 “ lent poni cum Psittacis, Merulis, itemque aliis
 “ id genus inusitatis.” Capitolinus etiam in Vita senioris Gordiani Struthiones Mauros miniatos trecentos recenset.

AVIARIA fuere Romanis Altilibus servandis atque alendis amplissima; de quibus ita Varro in Libris De Re Rustica: “Nunc *Aviaria* sunt, nomine mutato, quod vocantur *Ornithones*, quæ palatium suave domini paravit, ut tecta maiora habeant quam tum habebant totæ villæ, in quibus stabulentur Turdi & Pavones.” Servio tamen *Aviaria* dicuntur Secreta nemorum, quæ aves frequentant; verum Figure, ut puto.

AULA, Græcis Ἀυλή; idem quod Latinis *Atrium*, quod vide. Hoc autem ordine procedit Etymologia: Ab Ἀω, *Flo*, fit Ἀνω, *Sicco*, unde & Nomen Ἀυλή pro *Atrio* & quovis *Septo*: Imo & Ἀυλὸς, *Tibia*, idem habet Thema. Hebræis אֵלֶל *Abel*, idem fere sonat: Siquidem LXX Seniores Σκηνὴν, vel *Tabernaculum*, vertunt. Veteribus etiam Romanis *Aula* dicebatur pro *Ola* vel *Olla*: Ita enim Festus: “*Aulas* Antiqui dicebant quas nos dicimus
 “ *Ollas*, quia nullam literam geminabant. Itaque *Aulicoqua exta*, quæ in Aulis coquebantur, dicebant;
 “ id est, *elixa*.” Hinc Plauti Comœdia *Aulularia* appellata est. Quid vetat autem & *Aula* pro *Olla*
 ab

ab eodem Themate deduci? Ab ἄνω scilicet, quod & *Uro* significat & *Sicco*.

AULÆA, Græcis Ἀυλαία: Ab Attali Pergamenorum Regis *Aula* nomen suum sortitum est. “*Aulæa*, Vela tapetia quibus obtenditur & decoratur Scena.” *Isidorus*. Hujusmodi *Aulæa* Veteri Glossario dicuntur *Oppansa*, & Græce περιπέτασμα. Erant etiam alia quibus Scena sternebatur, de quibus ita Donatus Terentii Interpres; “*Aulæa* in Scena intexta sternuntur, quod pictus ornatus erat ex Attalica Regia Romam usque perlatus, pro quibus ætas posterior *Siparia* accipit.” Apuleius tamen tradit *Aulæum* Tragædiæ fuisse proprium, & *Siparium* Comædiæ. “*Sipario* mimi in Scenis utuntur.” *Festus*. *Aulæis* etiam utebantur lauti pro domestica supellectili. His enim & Triclinia sua & penetralia decorabant, atque etiam conclavium sola sternebant. Immo, ut scribit Vetus Horatii Interpres, “Et consuetudo apud antiquos fuit ut *Aulæa* sub cameras tenderent, ut si quid pulveris caderet, ab ipsis acciperetur.” Ruerant ista in Nasidieni convivio apud Horatium Satyra postrema. Ita enim ille;

*Interea suspensa graves Aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atris
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.*

Advertendum autem Plinium scribere Regem Attalum primum intexuisse aurum & Babylonios colores. Verum Ovidius autor est sexto Libro Metamorphoseon, etiam Lydiam Arachnen intexuisse telæ suæ aurea fila, uti & Divam Minervam cum qua certamen fuerat de artis lanificæ præcellentia. Ita enim scribit;

*Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.*

Maro

Maro etiam Reginae Dido ejusdem artis peritiam tribuit Ænead. iv.

*Tyrioque ardebat murice læna,
Demissa ex humeris, dives quæ munera Dido
Fecerat, & tenui telas discreverat auro.*

Pro comperto autem ego habeo artes istas neque Lydis deberi neque Babylonis, verum a primis textoribus Indis Babylonis traditas fuisse primum. Potuit tamen Attalus artem intexendi auri primus reperisse. Acupictura vero sive Phrygionica precipue excellebant Lydi, Phryges & Sidonii; atque hi quidem laudantur Homero.

AURA: Ab ἄω, *Spiro*; ad quod Thema referenda sunt & Græcorum Ἀἴα, *Lux* (vel ut Maroni dicitur, *Cæli spirabile lumen*) & Syrorum אורא *Aura*, quod idem sonat. Favor populi Figurate dicitur *Aura*, ob mobilitatem & inconstantiam; unde "*Aurarii ab aura populari dicti Fautores.*" *Servius*.

AURATA, vel Orata: Piscis Græcis dictus Χρυσόψυχος, & Athenæo ἰωρίσκος. Lingua Franca loquentes *Barbani* appellant, de *barba* quam habet. *Archestrato Ephesius* dicitur. Non est enim nostri maris. De illo autem ita *Martialis*;

*Non omnis laudem pretiumve Aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.*

AURATORES Veteri Glossario dicuntur Χρυσωταί, quod est, *Aurarii*.

AUREA: Veteribus erat Frænum, & corrupte scribebatur pro *Orea*. "*Oreæ Fræni, quod ori*" "*inferantur, dicti.*" *Festus*. Atque iterum idem scriptor; "*Aureas dicebant Frænos.*" Urbana pronuntiatio erat *Orea*; *Aurea* autem rustica & vetusta.

tuſta. Etymologiam habet ab *Ore*, non autem ab *Aure*, ut vulgo creditum. Exiſtimaverim tamen initio dictum fuiſſe *Aus* pro eo quod modo eſt *Os*, ut ejuſdem ſit originis cujus & præcedens *Aura*, & Ἀὐδή, *Vox*; quod Pelasgiſ foret Ἀὐζα, unde & Ὀσα eodem intellectu fingeſatur.

“*AUREAX*, *Solitarius*, ἱππαſῆς.” Vet. Gloſſ.
 “*Aureax*, *Eques ſolitarius*.” *Iſidorus*. Alias dicitur *Singulator* & *Simplus*; Græciſ vero Κέλῃς & Μονάτωρ. Ita enim *Hefychius*; Κέλῃς, Ἴππος ἢ ἱππαſῆς μονάτωρ, h. e. *Celes*, *Equus* & *eques ſingulator*. *Iſidoro* etiam dicitur *Caballarius*, quo & *Italorum Cavalliero* referendum videtur. Compoſitum eſt autem *Aureax* ab *Ore* & *Ago*; ut ſit *Aureax* Peritus regendi equi. Vitioſus eſt *Fefſti Epitomator* *Paulus*, apud quem eſt *Aureax*, *Auriga*: Verum ſoni ſimilitudine deceptum conſtat.

AURICHALCUM vel *Orichalcum*, Græciſ ὀρείχαλκον, *Arriano* ὀρόχαλκον. De hoc metallo inſignis eſt *Strabonis* locus *Libro XIII*. Ἐς ἡ λίθος πρὸ τὰ Ἀνδειρά, ὃς καίόμενός τε σίδηρός τε γίνεſται, εἶτα μετὰ γῆς τινὸς καμινώθεις ὑποſτάζει ψαδάργυρον, ἢ προſλαβέſſα χαλκὸν πρὸ καλέμενον γίνεſται κράμα, ὃ τινες ὀρείχαλκον καλεῖſιν, h. e. *Eſt autem quidam lapis circa Andira, qui combuſtus ferrum fit, inde cum terra quadam fornacatus Argentum vivum deſtillat, quod adſumpto ſibi ære mixturam quandam efficit quam nonnulli Orichalcum appellant*. Recte igitur Vet. Gloſſ. *Aurichalca*, κράματα τινὰ, h. e. *Mixturæ quædam*: Ita enim reponendum pro κράματινὰ. *Ariſtoteles* tamen apud *Apollonii Rhodii* *Scholiaſten* illud nuſquam fuiſſe tradit; quia nunquam forte viderat. *Plautus Aurichalcum* pluris facit quam auri talentum. *Plinius* etiam memorat in uſu gemmarum diu illud apud *Veteres* in admiratione fuiſſe, qui auri vice eo uterentur ad includendas gemmas, ſuo tamen tempore jamdudum deſuiſſe ſcribit. *Suetonius* tamen reſert Imperatorem *Vitellium* pro auro & argento

quod Templis furripuerat, Stannum & *Orichalcum* supposuisse: Ut non diu ante Plinium exoleverit. Maronis Interpres Servius *Aurichalcum* dictum putat, quod auri habeat splendorem ærisque duri-
 tiem. Verum non advertit corruptam esse scrip-
 turam, & Græce dici 'Ορείχαλκον, tanquam *Æs montanum*. Hujus magnus erat usus in Scena: Nam & histrionum coronæ eo decorabantur, unde & *Æs coronarium* appellatum est, & canentium tibiæ vinciebantur, ut ostendit Horatius in Arte;

Tibia non ut nunc Orichalco vineta.

Imo & loricas aliquando fuisse hoc metallo decora-
 tas ostendit Virgilius *Ænead. XII*, ubi hæc dicun-
 tur de Turno;

*Ipse dehinc auro squalentem alboque Orichalco
 Circumdat loricam humeris.*

Album autem dicit, comparatione auri pallidum: Nam Aurum obrysum, sive sordibus purum, ignei fuerat coloris. *Orichalcum* sane dicitur, quod in montuosis locis invenitur." *Festus*.

AURIGA tanquam *Origa* dicitur, ab *Ore* scilicet & *Ago*. Græcis 'Ηνίοχος, 'Ιππηλάτης, 'Αγρομέτης & Διοφελάτης. Apud Græcos *Aurigatio* erat principum virorum, præsertim vero Heroicis temporibus, & in publicis Agonibus, in quibus Hieronicæ coronati & ovantes triumphantium ritu domum suam revertebantur. "Olympionicæ cum revertuntur in suas civitates (inquit Vitruvius) quadrigis in Mœnia revertuntur." Idem autor scribit "Victoribus e Republica perpetua vita constitutis vectigalibus fuisse provisum." Etiam, "Ter Victori Iconicam Imaginem datam." Itaque *Iselastici Agones* dicti sunt in quibus Victores parte muri dejecta in urbes suas ingressi sunt. E contrario vero

vero in Circensibus Romanorum Ludis *Aurigæ* sive *Agitatores* viles erant & infames, etsi nonnunquam ditissimi, quippe qui vel servi fuerint, vel saltem libertini generis. Horum habitus brevia circa humeros saga, petasus in capite, dextra manu flagellum, & in sinistra habenæ. Insistebant autem in curribus, non infidebant. Cænomaus traditur primus quatuor instituisse *Aurigarum* factiones, quatuor diversis coloribus insignitas, pro quatuor Anni temporibus, quæ & quatuor Solis equi referebant: Græcus Pindari Scholiastes etiam quatuor Mundi elementa repræsentata scribit. De Solis autem equis satis scite Poeta Corippus:

*Quattuor esse
Solis equos quadam rerum ratione putârunt
Tempora continui signantes quattuor anni:
In quorum Species signis, numerisque, modisque
Aurigas totidem, totidem posuere colores.*

Prasina igitur *Aurigarum* factio Veris habebat signum; Ita enim idem Vates Corippus;

Nam viridis vernis campus seu concolor herbis.

Rufata Æstatem referebat: Sic & ille;

Rufseus Æstati rubra fit veste refulgens.

Veneta Autumnum: Idem autor;

Autumni Venetus ferrugine tinctus.

Denique *Alba* factio imitatrix erat Hyemis: Ita enim eleganter Corippus;

*Æquiparans candore nives hyemisque pruinas,
Albicolor viridi socio conjungitur una.*

Aurigatores horum erant administri; de quibus Sidonius Apollinaris;

*Vestra insignia continent ministri,
Ora & lora manu, jubaſque tortas
Cogunt flexilibus latere nodis.*

AURIPIGMENTUM, Græcis Ἀρσενικόν, coloris aurei, de quo ita Plinius; “ Aurum faciendi est
“ etiam una ratio ex *Auripigmento*, quod in Syria
“ foditur pictoribus, sed fragili, lapidum speculatum modo.”

AURIS: Tarentine & Pelasgice dicebatur Ἀῦς, pro οὔας; unde & Latinis *Aufis* & *Auris*: Hebræis אָזן *Auzen* vel *Ozen*, quomodo & Latinis *Auriculæ* & *Oriculæ*. Thema est ἄω vel ἄωω, unde & *Vex* est Ἀυδή. *Auriculæ* etiam prægrandes *Afinorum aures* appellatæ sunt: Siquidem Diminutiva non modo ὑποκόσµα continent, verum etiam ἑυτελισµόν.

Auriculas asini Mida rex habet. Persius.

Eadem Figura & ipse Asinus Phædro dicitur *Auritus*. Ab antiquo verbo *Aufis*, seu magis Diminutivo *Auscula*, Verbum deducitur *Ausculito*; Frequentativa scilicet Forma pro *Ausculito*. Est autem *Auscula* a Græco Ἀῦς κυλλόν, quod est, *Auris curta*, seu *minuta*. *Aures* autem Veteribus memoriæ sedes ferebantur; unde & *argenteas Aures* Minervæ dicatas legimus in quodam Saxo:

MINERVAE. AVG.
L. CALLIDIUS. PRIMVS.
BRIXELLIANVS. EX. ARG.
LIB. II. ITEM. L. CALLIDIUS.
PRIMVS. AVRES. ARGENTEAS.
V. S. L. M.

Huc spectat & Plautinus jocus;

Aures

Aures votivæ si sunt, animum advortite.

Vide plura in ANTESTARI.

AURORA: Dicitur tanquam *Aurea hora* vel fulvum tempus. Græcis forsan Ἀυρία ὥρα. Nam & illis Ἀυγίων Craftinum dicitur mane, ab Ἀύρα, *Lux*. Vide plura in AURUM.

AURUGO vel *Aurigo*: Morbus arquatus vel regius, Græcis ἰκτερός, ab ἰκτὴρ, quod est, *Viverra*, ut ait Aretæus. *Aurugo* etiam Romanis dicitur a colore *aureo* vel fulvo.

AURUM, Sabinis *Aufum*. Vocem fuisse de Pelasgica antiqua tractam ostendit Composita Θεσαυρός, quæ est tanquam Θῆσις αὐγῆς. Fuerit igitur Ἀυγὸν quasi Ἀυγρόν, ab Ἀυω, *Spiro, ardeo*; ad quod Thema & *Æris* nomen referendum, ut jam supra ostendimus. Commentitium autem fuerat quod olim ab Hypsicrate proditum legimus; fuisse quendam *Aurum* nomine, primum *Auri* repertorem. “Hypsicrates (inquit Festus, ita enim reponendum pro eo quod in Exemplaribus est *Hippocrates Medicus*) de nomine inventoris id dictum putat, quem vocitatum ait *Aurum*.” Primis autem temporibus *Aurum*, ut & cætera metalla, inter merces fuerat, & rude aliis mercibus permutabatur. Publica vero inopia & insani bellorum sumptus fecere tandem ut & *Aurum* & *Argentum* & *Æs*, imo etiam (quod Lacedæmone accidit) & ipsum corium signaretur. Homeri ævo nullos fuisse Nummos inter Eruditos fere constat. Lydi primi Mortalium omnium, quod quidem scimus, Nummos percussere, quos & cæteræ gentes nimis cupide secutæ sunt. Populo certe Romano Punicum Bellum fuerat cudendorum Nummorum causa, ut supra ostendimus in voce ARGENTUM. Sunt autem variæ appellationes *Auri* apud autores, quarum præcipuæ modo sequuntur. *Aurum αὐρόν*, seu

feu *glebale*, nulla coctura purgatum, Hispanis veteribus *Arrugia* appellatum, de quo supra in voce *ARRUGIA* actum est. *Aurum obryzum*, vel *obruſſum*, vel *obruſſatum*, vel *ad obruſſam examinatum*, omnibus ſuis ſordibus purgatum, quod Plinius ſcribit ſimili colore rubere quo & ignem. Et Argentum & *Aurum excoctiſſimum* dicebatur etiam *puſulatum*, a *puſulis* ſcilicet quæ in expurgando comparebant. *Aurum factum* dicitur quod in vaſis eſt. *Aurum copelatum* ſeu *malleatum*, quod Græcis ob eam rem *ωπὴλατον* appellatum eſt. *Aurum cineraceum*, quod referebat cineres ſive *pulveres*, h. e. *Auri micæ*, *ſcobes*, vel *ψήμαλα*. *Aurum Judaicum* dicebantur Judæorum Theſauri a militibus Romanis direpti, uti & *Toloſanum* Gallorum; verum hoc in Proverbi-um abiit: Nam de infauſto lucro dici ſolet ob ſecutam cladem a Cimbris acceptam, poſtquam Conſul Cæpio Jovis Toloſani Templum ſacrilega manu ſpoliaviſſet. *Aurum coronarium*, quo ſcilicet hiſtrionum coronæ ornatae, nihil erat niſi Orichalcum, uti ſuperius dictum eſt. *Aurum comicum* joculari verbo dicuntur Lupini, quibus hiſtriones in Scena uſi ſunt pro nummulis. Veteribus Romanis *Solidus* ſive *Aureus*, Græcis *χρυσός*, antiquiſſimus erat Aureus nummus. Erant autem ſex *Aurei* uncia pondo, & ſeptuaginta duo libra pondo; ideoque *Aureus* nonnunquam appellatur *Sextula*. Imperator Conſtantine ſeptem Solidos quaternorum ſcrupulorum uncia pondo eſſe juſſit. Inventum poſtea eſt numiſma duorum, ſex, & decem *Aureorum*. Helagabalus *Aureos* bilibres, centum *Aureos* pendentes, cudi fecit, quos Alexander poſtea conſlavit. Qua de re vide *Lampridium*. Alexander, eodem autore, Semiſſes & Tremiſſes invenit, h. e. dimidium *Aurei* & trientem in eorum gratiam qui eas *Aurei* partes pro vectigali ſolvere debebant. Atque hi poſtea ſemper percuſſi, autore Pancirollo in Imperii Notitiam. Advertendum autem in-

primis

primis vectigalia fuisse ex parte maxima ex *Auro* soluto; quod quidem *Aurum* in massam redactum est. Erat igitur & *Scrinium Aureæ massæ* appellatum. Quo pertinet illud Theodosiani Codicis: “ Quotiescunque certa summa Solidorum Tituli
 “ qualitate debetur, & *Auri* massa transmittitur, in
 “ septuaginta duos Solidos Libra feratur accepta.” Verum neque illud semper sufficiebat: Poscebatur enim si pondus non responderet, & augmentum, quod *Indictionale Tributum* Ammianus Marcellinus nominat. Inter vetustissima autem Tributa erat *Aurum* dictum *Vicesimarium*, Græcis Ἐικοστή. Hoc erat, attestante Tito Livio, *vicesima manumissionum*, *Lege Cn. Manlii*. Quin & cæteris Vectigalibus a victa Macedonia Populo Romano condonatis hoc tamen mansit. Ita enim Cicero; “ Nullum Vecti-
 “ gal superest Domesticorum præter *Vicesimam*.” Verum Augustus, ut ait Dion, ad sublevandam Ærarii inopiam, ac alendum militem Vicesimam etiam hæreditatum atque donationum ab Extraneis sive novis Romanis civibus hæreditatem adituris exigebat. Quæ quidem Lex fundata videtur Senatusconsulto, quod J. Cæsaris jussu factum est, quo Testamenta omnia irrita facta sunt, in quibus nihil legatum est Communi Ærario. Antoninus igitur Caracalla nulla alia de causa Civitatem Romanam universo orbi Romano dederat, nisi ut hoc Vectigal ab omnibus exigeret; quod & duplum fecit. Nam ex eo tempore Decimæ tam hæreditatum & legatorum quam manumissionum solutæ sunt. Insignis est Dionis locus super hac materia: Ὅν ἐνεκα ἡ Ῥωμαίους πάντας εἶναι ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ λόγῳ μὴ τιμῶν, ἔργῳ δὲ ὅπως πλείων αὐτοῦ ἐκ τῶν ποικίλων προσῆ, ἀλλὰ τὸ εἶναι ξένους τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐσωλεῖν, ἀπέδειξεν. Quæ quidem verba ita reddita sunt a Nobilissimo Spanhemio ad Antonini Imperatoris Constitutionem: *Cujus rei causa omnibus, qui in orbe Romano erant, civitatem dedit, specie quidem ipsa honorem eis tribuens,*

tribuens, sed revera ut fiscum suum auget: Quippe cum peregrini pleraque horum vectigalium non penderent. Neque aliam sane originem habuere Barbarorum Sæculorum *Wardæ* & *Relevia* quæ vocant, & Saxonum nostrorum *Hepegeat*; quod tamen magnus Spelmanus non vidit. Imo *Eschaetæ* quas vocant, Romanorum erant *Caduca*, quæ ad Fiscum pertinebant sub Cæsarum Principatu. Scimus tamen, testimonio Venerabilis Bedæ edocti, Anglo-Saxonum Regulos Romanas Leges a Romano Pontifice depoposcisse. Verum de *Auro Vicefimario* satis, nisi quod obliti sumus Exactores hujus Vectigalis Græcis fuisse appellatos *Ἐικοσῶνας*, quod est, *Vicesimarum redemptores*, & *Ἐικοσῶτας*, seu *Vicesimarios*. Fuerat etiam aliud vectigale Aurum, Veteribus *Aurum coronarium* sive *Στεφανικὸν τέλεσμα*, appellatum, autore Suida. Primis temporibus illud erat spontaneum nobilium Civitatum munus, quo scilicet Victorias & Triumphos Imperatorum consecrabant; in Templis enim ipsis Divis ponebantur. “ Illæ “ *Coronæ* dicabantur in Templis,” inquit Plinius. “ Manlius in Triumpho *Coronas aureas* ducentas “ tulit decem pondo.” *Livius*. In Cæsaris vero Triumpho Appianus scribit bis mille octingentas viginti duas *Aureas Coronas* fuisse, easque pondo viginti millium quadringentorum & quatuordecim; ut pleræque essent decem pondo. Hoc tanquam vectigal ab omnibus civitatibus a sequioribus Principibus exactum est pudendum in modum. *Auri negotiatorii* mentio est apud Lampridium, quod quidem *Aurum lustrale* dictum est: Pendebatur autem a Negotiantibus mercaturæ nomine, etiam Senatoribus, si per homines suos negotiarentur, ut ostendit Theodosianus Codex. In Theodosii & Valentiniani Novella dicitur *Auraria sanctio*, Cassiodoro *Auraria collatio*, aliis vero *Auraria pensitatio* vel *præstatio*, vel etiam *Aureus canon*. Hoc autem Vectigal ab ipsis etiam lenonibus exigebatur. Jacobus

cobus Gutherius in Libro De Officiis Domus Augustæ meminit etiam *Aurariæ*, quam dicit Tributi fuisse genus a Constantino Aurariis fodinis impositum. **PRAEFECTVS. AVRARIARVM.** etiam occurrit in Lapidibus, ut idem vir doctus monuit. Verum illud obiter. Redemptoribus etiam Foricarum imperatum est gravissimum & turpissimum Vectigal ab Imperatore Constantino, ut ferunt, primum. Verum constat ipsum Vespasianum Tributum imperavisse lotio. Neque solis foricariis fuisse impositum, vel inde patet, quod de boum, camelorum, asinorum, canum & reliquorum stercorebus solutum sit. Infame istud Vectigal, quod vel aurum vel argentum indifferenter acciperetur, χρυσάργυρον appellatum est. Denarius autem exigebatur *Chrysargyri* nomine ab his qui de die ausi fuerint in amphoras publicas mingere. De Imperatore Zenone ita Manasses in Politicis ;

Ἄπας ἀνὴρ τε καὶ γυνή, παῖς, κόρη τε καὶ βρέφους,
Προσαίτης, ἀπελδύθεις, οἰκέτης, σὺν οἰκέτῃ,
Ὑπὲρ σκυβάλης κοπιῆς ἔδυσσοδμίας ἔρε,
Ἐν ἐξ ἀργύρου νόμισμα παρῆχε τῷ ταμιεῖ·
Τατὶ δὲ καὶ τοῖς κτήνεσι ἐπέκειτο τὸ βάρος.
Βασί τε, τοῖς ἡμίονοις τε καὶ μὴ τοῖς ἵπποις,
Ὑπὲρ ἐκάστου δὲ κυνὸς, ὑπὲρ τε ὀναρίων,
Ἐξ φόλλης κατεβάλλετο δὲ κτήνους ὁ δεσπότης.

h. e. *Omnis* ♂ *vir* ♂ *mulier*, *puer*, *puella* ♂ *infans*,
Mendicus, *libertinus*, *famulus* ♂ *non famulus*,
Pro recremento stercoreo ♂ *graveolentia urinæ*
Unum ex argento nummum præbebat *Ærario* :
Hoc idem vero ♂ *pecoribus impositum est onus*,
Bubusque, ♂ *mulis*, ♂ *quidem caballis* ;
Pro quoque vero cane ♂ *pro asellis*
Sex folles deponebat bestię dominus.

Decrepiti atque intermortui Imperii artes vidimus. Rursus redeundum erit ad aurea Sæcula. Sub ruinis veterum Græciæ civitatum incredibiles fuerant Romani Imperii divitiæ, insana tamen Romanorum ambitio & execrabilis avaritia florentissimas Respublicas, locupletissimosque & cultissimos populos ad solitudinem tandem perduxere. Verum tu audi Satyricum Juvenalem miserarum Provinciarum vicem octava sua Satyra miserabiliter deflentem;

Ossa vides Regum vacuis exsucta medullis.

Et paulo inferius;

*Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
 Damnorum, sociis florentibus & modo victis.
 Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
 Nummorum, Spartana chlamys, conchyliæ Coæ,
 Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis,
 Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
 Multus ubique labor, raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
 Sacrilegus Verres, referebant navibus altis
 Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
 Nunc sociis juga pauca boum & grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde Lares, siquod spectabile signum,
 Siquis in ædícula Deus unicus; hæc etenim sunt
 Pro summis; nam sunt hæc maxima.*

Verum a cadaveribus Provinciarum oculos avertamus, dominamque Romam contueamur. Ante Cæsarum principatum Jovis Capitolini Templum deauratum est intra & extra. Plinius autor est hujus laquearia primum post everfam Carthaginem fuisse

fuisse deaurata, sub L. Mummii scilicet Censura. Idem scriptor de Catulo ista memorat: Quod "sua ætas varia de Catulo existimaverit, quod "regulas æreas Capitolii inaurâset primus." Post incendium vero hujus Capitolii, Vespasianus ad novi Capitolii inaurationem sexaginta millia librarum auri puri impendit. Et Plutarchus in Publicola ostendit solam Templi hujus inaurationem stetit duodecim millibus talentorum. Verum iterum arsit, & a Domitiano etiam splendidius instauratum est. Neque Tempia solum, verum etiam lautorum ædes auro argentoque bracteato, imo & solidis & crassis laminis, incrustabantur. "Auro "parietes, auro laquearia, auro fulgent capita colunarnum," inquit Sanctus Hieronymus. Imo Plinius tradit ipsum Jovis Capitolini Templum evulvisse comparatione unius partis domus Domitiani. In aurea Neronis domo, quæ fuerat spatium milliaria, cuncta fuisse auro lita, gemmisque & unionum conchis distincta scribit Suetonius; atque huic tamen nil cessasse Domitianam. Fores Capitolini Templi auro magni ponderis obductas, Honorio imperante, Zosimus memorat, & a Stilicone sacri-lego denudatas. Denique Plinius memorat Imperatorem Neronem Pompeii Theatrum in unum diem totum deauravisse, quod Tiridati Regi Armeniæ ostenderet. Atque is *Dies aureus* illi appellatus est. Nulla igitur Figura usus est Ausonius in illo versu;

Prima urbes inter, Divum domus, aurea Roma.

Nam & vulgare fuerat Regiæ urbium Epitheton. Verum inaurata est lacrymis Provinciarum gemitibusque Sociorum. Neque ab re fuerit isto loco admonere Veteres cœlestem quandam atque divinam - - - - - tribuisse Auro, propter colorem puto Solari non absimilem; nam & Solarem

currum deauratum existimabant. Quo spectat & Ovidianum illud de Phœbi quadrigis :

*Aureus axis erat, temo cureus, aurea summæ
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.*

“ *Aurum* Diis sacratum, Triumphis & Votis.”
Tacitus. Suetonius in Augusto tradit quosdam censuisse Augusto mortuo, exuendos aureos annulos, ferreosque sumendos. Nemini igitur licuit præterquam Principi pro largitione *Aurum* inter populum spargere, excepto novo Consule, ejusque uxore & matre, ut monuit Lippenius in Strenarum Historia. Lex denique XII Tabularum vetabat *Aurum* de vetusto ritu Sepulchris injici, his verbis : NE VE. AVRVM. ADDITO. AST. QVOI. AVRO. DENTES. VINCTI. ESUNT. IM. CVM. OLLO. SEPELIRE. ET. VRERE. SE. FRAUDE. ESTO. In Onirocriticis etiam *Aurum* faustum creditur & tristitiæ adversum. Ratio autem *Auri* ad Argentum diversis fuit temporibus diversa, ab octupla scilicet ad sexdecies. Plerumque tamen vel decupla fuit vel duodecupla, ut Plinii ævo & fere hodie. J. Cæsar vilissimo pretio vendebat *Aurum*, quod de Fanis Gallorum surripuerat : Vix enim secutus est octuplam rationem, sive quod *Aurum* minus esset purum, sive quod ita vulgo crederetur, ob tantam scilicet metalli copiam, notasque obæratî decoctoris artes, quod satis probabile mihi videtur. Romanorum igitur *Aureus* ex parte maxima valebat viginti quinque Drachmas seu Denarios & centum Asses librales. Traditur fuisse Populo Romano (ut illud quoque moneam) ante Bellum Punicum primum in communi Ærario Auri pondo Septingenta viginti sex millia, Argenti vero Nonaginta duo millia, & extra numerum Trecenta quinquaginta quinque millia. Satis ampla
summa

summa pro tempore: Quid putandum de secutis sæculis?

AUSONES: Idem qui & *Aurunci*, inter Volscos & Campanos positi; quod ostendit Tzetzes in Historia. Erat tamen ista *Ausonium* quædam natio magis quam ipsa gens. Nam Eustathius ostendit *Ausones* olim pertendisse a Ligustico portu per maris inferi litora Leucopetram usque. Quin & ipsum Siculum mare dictum fuisse ab illis *Ausonium* & Strabo & memoratus Eustathius produnt. A colore autem capillorum & *Ausones* & *Auruncos* appellatos primum pronum est existimare. Ut enim a Latino *Aurum Aurunci*, ita & a Tusco *Ausum* fit *Ausones*: Neque sane diversos ab his fuisse veteres *Rutulos* crediderim. Ignoratio Etymologiæ fabelulam peperit de nescio quo *Ausone*, vel Ulyssis ex Calypso, vel Atlantis ex Circe Nympha, filio. “Tota Italia quæ Apennino finitur, dicta est “*Ausonia*.” Festus. Eadem autem forma Græci fecere *Ἀύων* ab *ἄω*, qua & Itali *Ἀύων* & *Ausum* ab *ἄω*.

AUSTER *Νότος* dicitur Latinis, tanquam *Ἀυσήρ*, ab *ἄω*, *Accendo* vel *Uro*. Figurata ponitur Poetis pro quovis procelloso flatu.

AUSTERUS, Græcum est *Ἀυσήριος*. *Ἀυσήριον* autem Græcis dicitur non modo quod sapore sit duro & adusto, verum etiam Figurata tristes & aridi Senes pecuniæque nimis tenaces *Ἀυσήριοι* appellantur. Atque ita usurpatur etiam in Evangelio. Contrarii sunt & *Comes Austeris*.

AUT: Pelasgicum erat *ἄ* pro *ἡ*, forsan etiam *ἄυ*, unde & effectum *Aut*, tanquam *ἄυλ*. Hebræis etiam est *א* *Au* vel *O*, nostrisque Britannis *Ai*.

AUTEM: Corruptum est de Græco *αὐτὲ μὲν*, sicuti & *Tamen* a *τὰ μὲν*.

AUTHENTES: *Ἀυθέντης* Græcis dicitur idem fere quod *Ἀυτοκράτωρ*, Sui scilicet *potens* atque *dominus*. Ita autem appellatur quod sit *ἑαυτῷ ἑς*, h. e. *Sibi ipsi*

ipsi permissus, neque de aliis pendeat. Turcis corrupte profertur *Effendi*. Jurisconsultis igitur *Authenticæ* dicebantur Tabulæ vel Scripturæ, quæ certæ fuerant autoritatis, veluti Archetypa & Autographa.

AUTHEPSA, Græcis 'Αυθέρσης & ἰππολέσης. Caldarium fuit aheneum, urcei forma, quem nostrum vulgus corrupte **Cwer** vocant. *Authepsa* iste foco appositus tantum calorem de æstu ignis conceperat, ut vel aquam vel quidvis ferverefaceret. Homines nostri ejusmodi Caldarium **Chaser** nominant. Imperator Elagabalus dicitur primus habuisse Cacos & *Anthepsas* argenteos. Cicero tamen Pro Roscio *Authepsæ* meminit immanis pretii: "*Authepsæ* *jam* tanto pretio mercatus est, ut qui pretium enumerari audiebant, fundum venire arbitrarentur." Calefaciendæ aquæ in usum conviviorum videtur præcipue inserviisse.

AUTOGRAPHÆ, 'Αυτογραφα dicebantur olim Authenticæ Tabulæ, seu Chirographa. Suetonius posuit *Autographam Epistolam*.

AUTOMATA, 'Αυτομάτα vocabantur qualia fere Veterum Νερόπασαα five Imagines sua sponte moventes, qualia fere omnia Deorum Signa, præcipue vero primorum Templorum, unde responsa accepta sunt. Hac arte, quam & Ulpianus *Automatarum* appellat, rudi popello fucus fiebat. Hujusmodi etiam Artes five machinamenta Veterum etiam hortos decorasse probabile est ex eo quod Vitruvius scribit. "Aliæ quæ ab eo liquore perfusionibus coacto spiritu efferre a natura mutuatos effectus ostenduntur, ut merularum quæ motu voces, atque angubata libentiaque tandem movent sigilla." Quem quidem locum librariorum vitio inquinatum, nos ita restituimus; — *ut merularum aquæ motu voces, atque angubata libentia quæ tandem movent Sigilla*. Correctionem frustra tentavit magnus Turnebus, nisi quod *aquæ* reposuerit

rit pro *quæ*, quod & a nobis factum est. Ἀνυλόεσσα autem tubulorum dicit anfractus per quos aqua ad Sigilla tandem ascensum fecerat. Correctio vero nostra de voce *tandem* nata est, quam nemo impro-
babit scio.

AUTONOE, Ἀυτονοή. Una est e fabulosi Cadmi filibus. Vide in AGAUE.

AUTONOMIA: Ἀυτονομία Græcis dicitur *Privilegium*, seu *Facultas & Licentia utendi suis Legibus*. Hæc permessa est a Romanis illis Provinciis & Civitatibus, quas Fœderatas atque Socias appella-
bant, quod sponte sua eorum fidei se commiserint; cum reliquæ, quæ scilicet Belli jure in Victorum de-
venere potestatem, eorum arbitrio regerentur. Ejusmodi igitur Populi in Ἀρχόντων sive *Imperantium* numero initio habiti sunt, reliqui vero Δεσποτώνων & ὑπηκόων sive *Servientium dictoque Audientium*. Pro-
gressu vero temporis sublata est ista differentia, uni-
versis imposito eodem servitutis jugo, ut superius docuimus in voce AURUM. Imperitantium civilis moderatio labitur sensim in impotentem Tyranni-
dem.

AUTOPHOROS, Ἀυλόφωρος, Jurisconsultis dici-
tur in manifesto furto deprehensus.

AUTOPYRUS panis, Græcis Ἀυλόπυρος ἄρτος, is dicitur ex quo nihil neque pollinis neque furfuris excretum est, cum Cibario bona pars pollinis ad-
empta sit, relictis furfuribus.

AUTOR, & corrupte *Author & Auctor*, is dici-
tur quem Græci appellant Ἀυθέντω, qui scilicet sui
& suorum arbitrium habet, & per hoc qui fidem
apud alios & facere & habere potest. * * * *

* * * * *

[AUCTIO] * * * * *
ad *Argentarium* tabernas factas Sigonius ex Cice-
rone & Quintiliano ostendere conatur. Verum
non advertibat vir doctus *Argentarios* etiam dictos
omnes,

omnes, qui (ut Vetus Horatii Interpres prodit) rerum venalium summam habuere, quique foraneis vendidere, ut supra adnotavimus ad vocem ARGENTUM. *Hasta* autem *auktionaria* de jure Belli tracta est, ut ostendit Junius Rabirius De Hastarum & Auctionum Origine. Nam & prædæ belli atque ipsi etiam captivi sub *Hasta* divendebantur. Locationes etiam vectigaliorum, autore Livio, fiebant sub *Hasta*. In Auctionibus etiam *auktionariæ Tabulæ* in editiore aliquo loco proponebantur. In quartum autem Nundinum proclamabatur *Auctio*. Secunda etiam *Auctio* in diem octavam dilata est; ultimamque licitationem sequebatur *Additio*. Hæc autem fuerat Magistratûs, finita jam *Auctione*. Apparitor singulis *Auctionibus* denuntiare solebat quantitatem debiti, ob quod pignora capta fuerant, si hujusmodi fuerat *Auctio*. Infirmabatur autem *Auctio* nisi fieret debito loco & tempore. Locutiones *auktionariæ* fuerant, *Auctio hastæ*, *Auctionem conclamare*, Plauto: *Auctionem facere*, *Ad auctionis diem adesse*, vel *Auctionis diem obire*, *Auctionem constituere* & *Auctione decernere*, Ciceroni.

AUTUMNUS: Corrupte dicitur pro *Auctumnus*, ab *Auctu* scilicet, sive opum incremento & reditu. Non est dubium *Autumnum* dictum a Veteribus sine c. Joseph. Scaliger. “*Autumnum* quidam dictum “ existimant quod tum maxime augeantur hominum opes, coactis agrorum frugibus.” *Festus*. *Autumnus* autem eadem forma dicitur qua & *Vertumnus* & *Portumnus* & similia, ab antiquo Verbo Ἀύγω vel Ἀυγέω, unde Ἀυξω & Ἀυξάνω deducuntur: Ut sit *Autumnus* tanquam Ἀυκρίμω, veluti a secundario Verbo Ἀυκλέω, quod Plauto dicitur *Aucto*. Erat etiam Vetus *Autumnitas*. *Autumnus* in tutela Bacchi fuerat, frugum Deo, quem ob eam rem Apollinis Clarii Oraculum Μελονώγω, sive in *Autumno*, Ἀεγὸν ἰάω, sive *Tenellum Iao* appellatum tradit. Certe in Ara quadam vetusta *Autumni* effigies apparet

ret adolescentuli specie ridenti similis, pampineis frondibus coronati, sinistraque manu palmitem racemis onustum gerentis, dextraque cornu uvis pampinisque repletum; ad pedes erat hircus, Baccho scilicet ob vinearum injuriam immolandus. Fuerat autem Titulus hujusmodi;

MVSTVLENTO. AVTVMNO. S.

Hæc confirmantur & Lucretii versu;

Inde Autumnus adit, graditur simul Euius Euan.

Primis temporibus tres tantum fuerant *Horæ*; secutis vero, addito *Autumno*, quatuor. Crediderim Quaternarium numerum primum in usum venisse in Curulibus Græcorum Agonibus ob Jovis atque Apollinis quadrigas. Siquidem Curulis decursio tribus equis celebrari minus videbatur convenire, quod vehicula semper subjungi solerent paribus jumentis. Solis autem equos symbola fuisse quatuor Temporum alias diximus. Quid quod vel ipse Naso Metamorphoseon Secundo *Horas* fecerit Apollinis sive Solis aurigatrices? Ita enim illis imperantem inducit Phœbum;

Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.

AUTUMO: Vetuste dicitur pro *Æstimo*, quod a Græco est ἔσιμάω. Est autem *Autumo* tanquam *Abtumo*, eadem forma qua & *Aufero* & *Aufugio*, & similia: Ut sit *Autumo* Privative positum, quasi *Secus æstimo* vel *Absentio*. Et *Verum* & *Falsum autumare* dicitur Plauto.

AVUS de Græco est ἄπὸς, ut & *Avia* ab ἄπια, de quibus supra in **ABA**. Græci etiam geminate dicunt Πάππῳ. *Avunculus* Diminutive dicitur Ma-

tris frater, Græcis Μητρώδελφος, tanquam Ἀπὸ τοῦ
vel Ἀπὸ τοῦ κυλλός, quod est, *Avus curtus* vel *minutus*.
Avunculus magnus Ciceroni dicitur Aviae frater, &
Avunculus major Suetonio Matris aviae frater.

AUXILIUM, a Græco est Ἀύξη, *Crescentia*, &
Ἰλν, *Itio*: Ut sit quasi Ἀυξίλιον, quod potuit esse
Pelasgicum & vetustum. Sed audiendus Festus,
quem ita emendavit mirificus Scaliger: “ *Auxilia-*
“ *res* dicuntur in bello Socii Romanorum extera-
“ rum nationum; dicti ex Græco vocabulo Ἀύξη,
“ a quo nos dicimus Rerum crescentiam *Auctionem*.”
Varro etiam confirmat: “ *Auxilium* appellatur ab
“ *Auctu*, cum accesserant qui adjumento essent, a-
“ lienigenæ.” Romanorum *Auxiliares* (ut docet
Salmasius) ut plurimum Levi armatura constabant:
Hygino *Supplementa* dicuntur. Polybius autem scri-
bit suo tempore *Auxiliares* pares fuisse Legionibus,
equites vero fuisse duplicato numero. Siquidem
veteribus Romanis deerat equitatus, quæ causa fue-
rat quod ab Hannibale sedecim præliis fortissimi viri
superati sunt. *Copiæ* Romanorum *auxiliares* primis
temporibus pro libitu ducum dispositæ sunt. Mo-
do enim ante signa fuerant, modo in cornibus, modo
in media acie, imo etiam interdum in postrema, uti
magnus Salmasius ostendit. Cæsaris vero tempori-
bus ut plurimum equitatui interjectæ sunt: Ita enim
ipse Cæsar: “ Eodem tempore equites nostri, pe-
“ ditesque levis armaturæ, qui cum his una fue-
“ rant.” Item de exercitu Scipionis; “ Pedites
“ Numidæ levis armaturæ cum equitibus procur-
“ runt.” Secutis vero temporibus etiam peregrini
milites militiæ Legionariæ operam dabant: Ita enim
Pancirollus ad Imperii Notitiam; “ Rebus ad
“ Principem translatis, etiam extraneis ex gentibus
“ Legiones fieri cœperunt.” Quinimo universo
Romano Imperio ab Antonino Caracalla civitate do-
nato, “ Romani cives maluerunt esse in *Auxiliis*,
“ ob

“ ob leviolem scilicet armaturam & laxiorem disci-
 “ plinam,” quod ait Vegetius. O pulchram Ro-
 manam libertatem! En Populum late regem! En
 Romanos rerum dominos!

Servorum servi nunc tibi sunt domini.

Verum

*Jampridem est ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat
 Panem & Circenses.*

Juvenal. Sat. x.

“ AUXILLA, Olla parvula.” *Festus*. Siquidem
 ut a *Mala Maxilla* & ab *Ala Axilla*, ita & ab *Olla*
 vel magis *Aula Auxilla* deminuitur. Corrupte au-
 tem concipi videtur *Auxilla* pro Ἀλλὰ καὶ, quod
 est, *Aula curta* vel *minuta*; atque idem de reliquis
 sentiendum.

“ AXAMENTA dicebantur Carmina Saliaria,
 “ quæ a Saliis Sacerdotibus componebantur (vel
 “ magis *canebantur*) in universos homines (legen-
 “ dum puto *Deos*) composita. Nam in Deos singu-
 “ los versus facti, a nominibus eorum appellaban-
 “ tur; ut *Janualii*, *Junonii*, *Minervii*.” *Festus*. De
 his Carminibus ita *Fabius*: “ Saliorum Carmina
 “ vix Sacerdotibus suis fatis intelligenda:” Ob
 vetustatem scilicet sermonis. Frustra desudaverunt
 Eruditi in Etymologia hujus vocis. *Josephus Sca-*
liger eam ab *Axibus* sive Tabulis quas Græci vo-
 cant Ἀξονες, deducit. Crediderat enim *Axamenta*
 ideo dicta quod *Axibus* fuerint incisa. Ego vero
 Barbare detortum puto a Græco Ἀσμαλα; sic enim
 illis appellantur Cantica, ut *Catamitus* a *Ganymede*,
 & *Alumento* a *Laomedonte*, & similia multa. *Anto-*
nius Nipho & *Octavius Herennius* olim ostenderant
 Salios Martis Sacerdotes Herculi fuisse dicatos;

quibus convenit & Glossarium Vetus. “*Affamenta*, “*Στίχοι ὑπὲρ θυσίων Ἡρακλέους*,” h. e. *Versus ad Sacrificia Herculis*. Neque sane diversa fuerant Numina Mars & Hercules.

“*AXARE*, Nominare.” *Festus*. “*Anaxant*, “*ὀνομάζουσι*.” Vet. Gloss. Græcum est *Ἀξιώω*, unde & *Ἀξιώμα* Ciceroni *Pronuntiatum* redditur, Varioni vero *Proloquium*. *Axioma* autem Gellio definitur ut sit “*Quicquid dicatur plena atque perfecta sententia*,” affirmativa scilicet vel negativa.

AXICIA: Vox Plautina, uti etiam *Exicia*, pro *Forfice*. “*Quoi homini est forpex, quo secantur capilli quasi Exicia*.” Corruptæ sunt istæ duæ voces, cum deberent scribi *Adficia* & *Exficia*, ut ostendit Turnebus. Thema est *κέω*, unde Derivativum *κέκω*, alias prolatum *ξέω* & *ξύω*, unde & Latinum *Seco*.

AXILLA: Deminutio est ab *Ala*, five magis *Abala*, quod a Græco *Ἀελλὰ* supra deduximus in voce *ALA*: Ut Thema sit *ἄω*, *Spiro*. Hebraicum *אֵפֶל* *Asil* non multum abludit. In Veteri Glossario corrupte scriptum est *Auxillæ*, *Μικρόπτερα*, pro *Axillæ* *Μικρὰ πτερά*, h. e. *Parvæ alæ*. Dacerius frustra reposuit *Avicellæ*, *Μικρόπτερα*. Erat etiam vetuste *Axilites* pro *Alites*. Glossator tamen vitiose scripsit *Auxilites*, *ὀρνίθες, ὁϊωνοί*, h. e. *Aves, alites*.

“*AXIS*: Et Stipes teres circa quem rota vertitur, & Tabula sectilis *Axis* appellatur.” *Festus*. Vide in *ASSER*. “*Axes*, *ἄξονες*, Tabulæ ligneæ sectiles.” *Vitruvius*. “*Athenis Leges Solonis Axibus* ligneis *incisæ sunt*.” *Gellius*. Thema est *ἄγω*, *Frango*.

“*AXITIOSI* Factiosi dicebantur, cum plures *una quid agerent facerentve*.” *Festus*. Plautus in *Astraba*, citante Varrone;

Axitiosæ annonam cavam e vili concinnant viris.

Veteri

Veteri Glossario *Axites* dicuntur Ἀποδεδεσμευμένα, h. e. *Fæminæ negotiosæ* seu φιλοπερίγμονες. “*Axites* (ita enim reponendum pro eo quod erat *Axies*) *Mulieres* dicebantur *una agentes*.” Delendum enim puto *sive Dii*, quod otiosum sit. Vox autem *Axites* ab *Axis* deduci videtur. Crediderim autem Ἀξιν modo positum Græca Declinatione pro περιξίς, vel *Negotiatio*. Festus confirmat: “*Axe* adglomera-
“ti, universi stantes, id est, Cohortibus aut Le-
“gionibus.” Fuerint igitur *Axitiosæ*, Mulieres catervatim adglomeratæ in foro vel loco aliquo publico. Quid apertius? Nemo tamen vidit.

“*AXUNGIA*: Interior porci inveterata pin-
“guedo.” *Plinius*. Dictus “ab *unguendo* plaustrī
“*Axe*, ad faciliorem circumactum rotarum.”
Idem. Verbum *Unguo* de Græco est ἔγγυω, ut &
χεῖω a χεῖρ, *Manus*.

AZANES, Ἀζᾶνες: Vetus Arcadum nomen. Siquidem, autore Eustathio in *Periegesin*, Arcadia olim Ἀζιῶς & Ἀζανία appellata est. καὶ ἐν ᾧ οἱ Ἀζᾶνες αὐτοῖσι μέχρη ἡ νῦν ἔτω λεγόμενοι, h. e. *Et gens Azanes illic usque ad nunc temporis nominatur*. *Idem*. Nec dissentit Strabo; δοκεῖ ᾧ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ ἢ Ἑλλήων, Ἀζᾶνες τε & Παρράσιοι καὶ ἄλλοι ποῖστοι, h. e. *Videntur autem totius Græciæ antiquissimæ gentes esse Arcadicæ, quales Azanes, Parrhasii, atque aliæ hujusmodi*. Videtur fane *Arcadia*, *Jovis Lycæi* sive *Panis* patria, dici quasi Ἀῖα & Ζᾶν. Vetus-
tissimæ enim gentes de Numinum cultu appellatæ sunt. Dicebantur etiam alia Dialecto Ἀπιδανείς, quod eodem recidit. Nam Ἀπία & Δᾶν Terra *Jovis* est. Siquidem vetusta *Scytharum* Lingua Ἀπία Terra est, autore principe Historicorum *Herodoto*. Crediderim tamen Ἀπίαν magis fuisse *Matrem*, quo nomine pleræque gentes Terram appellabant. Hinc & *Peloponnesus* Homero dicitur Ἀπία γαῖα, quasi *Materna terra* sive *patria*. Ignoratio hujus *Ety-
mi* fabellam intulit de nescio quo Heroe *Api*,
qui

qui nomen dederat huic Regioni; cujus Arrianus meminit apud Eustathium:

Κλυτός Ἄπης,
ὅς ἐ' Ἀπίῳ ἐφάτιζε, καὶ ἀνέρεος Ἀπιδανῆας.

h. e.

Inclytus Apis,

Qui quidem Apiam cognominabat, virosque Apidanenses.

Homero dicuntur Ἀπιδόνες. Suspicio etiam & *Apidanensium* five *Azanum* olim latius patuisse nomen, ut omnes Æolas five Pelasgos comprehenderet. Nam Ἀπιδανός amnis est apud Thessalos, qui in Peneum influit, & Πελασγία dicitur tam Arcadia quam Theffalia. Omnes autem vetustissimæ gentes Jovis natales (ut & hoc quoque moneam) patriæ suæ arrogabant; non modo Cretes, ut testatur Callimachi Hymnus, qui etiam hodie exstat. Nil facit hic Ægyptius *Apis*, de quo superius egimus. Vide plura in ARCADES.

AZIZUS, Ἄζιζ: Solaris erat Hercules five (ut ait Iamblichus apud Julianum Imperatorem) *Mars*. Ἄζιζ autem & Μόνιμος, attestante eodem Imperatore, Edeffeni Solis fuerant Πάρεδροι five *Adseffores*, quales scilicet & Palmyrenis Ἰαρίβωλος & Μαλάχηλος. Erat igitur Μόνιμος, quem primum nominat Julianus, & autoritate Iamblichi Philosophi *Mercurium* facit, *Iaribolus*, quod est, *Menotyranus*: Siquidem Orientalibus populis 𐤇𐤊 *Iare* pro *Luna* est, & 𐤁𐤍 *Baal* vel *Bel* vel *Bol*, *Dominus* & *Tyrannus*. Hic imperium tenuit nocturnæ Quietis, & quod Lunari scaphæ insideret, Mercaturæ etiam præfuisse credebatur, uti etiam Sacris & Legibus, populi que Conventibus, quæ omnia ad Lunares numeros semper regebantur. Græcum autem Μόνιμος effectum videtur de Syrorum ܡܢܚܡܢ *Manchima*, quod est, *Dator quietis*, vel si Græce efferatur, Ὁ

Ἀναπαύμων.

Ἀναπαύμων. Siquidem Orientalium Præpositiva syllaba *n Ma*, & Armeniis & Pelasgis *Unum* sonat vel *Aliquem*, quod vel Composito *Μάχεμα* demonstratur. Pro *παύω* autem Æolica Dialectus diceret *καύω*, & pro *παῦμα* *καῦμα*: Ut sit *Manchima* Ὁ Ἀναπαύμων, *Autor* scilicet *quietis* seu *Nocturnum Numen*. An sit hic aliquid & de Noe historia tractum alii judicabunt melius: Eadem certe Etymologia datur nominis Noe apud Mosen: Sic enim legimus in Libro Geneseos: וַיִּקְרָא נֹחַ שֵׁם אֶת־בְּנוֹתָיו וַיִּקְרָא אֶת־הַבְּנוֹתָיו וַיִּקְרָא אֶת־הַבְּנוֹתָיו *Vaikra etb shemo Noach, lemor, Zeb ienachamenu*, quæ ita redduntur ab Interpretibus Græcis: καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῶν Νῶε, λέγων, Οὗτοί ἐστιν ἡμεῖς, h. e. *Et nominavit nomen ejus Noe, dicens, Hic quietem conciliabit nobis*. Alter Solis Affessor Ἀζίζος Palmyrenorum fuit *Μαλάγγελος* five *Regius dominus*, Atheniensibus *Ζῶς βασιλεύς*, quem *Herculem* fuisse solarem diximus. Hic diurno tempori atque universo mundo imperabat. Pythagoræi etiam Solem pro *Jovis Arce* habebant, quem *Διὸς πύργον* appellabant. *Azizi* nominis Etymologia sic procedit: Ab Ἰω, *Eo*, fit Ἰα, *ῥία*, *βία*, *ἰς*, *ῥίς*, *ἰχὺς* & Latinum *Vis*: Hoc Orientali populo erat *יז Az*, & reduplicate positum *יזיז Aziz*, quod, si plene scriberetur, foret *יזיזיז Az Iz*, quod est, *Potens potens* vel *Præpotens*. Veteres enim reduplicatione vocabulorum significationem intendebant, ut cernere est in *Βάρεαρος*, *Βόρεος*, *Τάρεαρος*, *Πορφύρη*, *Marmor*, *Murmur*, *Furfur*, *Turtur*, atque aliis plurimis in omnibus fere Linguis. Hoc Numen Homero dicitur *Θξρ* Ἄρης, quod est, *Exsiliens Mars*, ob impetum scilicet Solaris motus. Notum est autem *Ποδωνίαν*, five *Pedum velocitatem* Heroicis temporibus fuisse inter primas bellicas virtutes. Videtur hic *Azizus* fuisse Hebræorum *אַזַּזיז Azazel*, five *Averruncus*.

AZYMUS *panis*, Græcis ἄζυμος ἄετος, Ægyptiis atque Judæis castus tempore adhibitus. Athletarum etiam κωλίφια assis carnibus & *Azymo pane* constabant. Ita enim Cruquianus Horatii Interpres: “Ante Pythagoram ficis utebantur Athletæ,
 “ sed ille *Panes ἄζυμοι* & assas carnes eos comedere
 “ docuit, quæ κωλίφια vocabantur.” Quod & Plinius Valerianus confirmat: “Athletæ ante ficis
 “ alebantur, priusquam eos Pythagoras excitatos
 “ ad carnis usum, qui fortior cibus est, transtulit.”
 [Vide ATHLETÆ.]

F I N I S

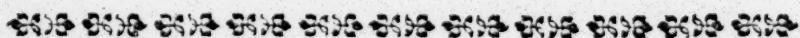
Huic Operi ut hic addatur necesse est. Plura enim D. BAXTERUS super hac materia chartæ non commisit. Totum Alphabetum percurrere in animo habuisse probe novi, id quod manifestum est vel ex vocibus quamplurimis ad quas Lectorem subinde refert. Quod vero non ultra processerit, Bibliopolarum vafricie tribuendum est, qui GLOSSARIUM ANTIQUITATUM BRITANNICARUM ab hoc Autore prelo paratum ipsisque imprimendum oblatum improbârunt. Intempestivam Operis tanto labore elimati, nunc quovis pretio comparandi rejectionem summa cum indignatione (uti par erat) ferens Autor manum de tabula subduxit non sine immani Literato orbi detrimento.

Mr. BAX-

Mr. BAXTER's LETTERS.

To Mr. EDWARD LLWYD.

Dear Sir,

OUR learned Remark concerning the Irish not using antiently the Letter *P*, but in lieu of it *C*, as likewise the Ionians *K* for *π*, puts me in mind of an observable Passage in Mr. *De La Hontan's* Travels into *North America*, where he saith there is a Nation in *Canada* that cannot pronounce one of the labial Letters, but use *C* for them all: *Ex. gr. Counsieur* for *Mounsieur*, &c. So that they not only speak all without moving their Lips, but laugh extremely at the Europeans for distorting their Lips.

F ff

I am

I am satisfy'd this has been sometime the Case of the Ionians, Eolians and some others; whence in Latin *Equus* for ἵππος, and *Quinque* for Πέντε, as in Irish *Cuig* for *Pymp*. This gives me an occasion to ask your Judgment of my following Account of the antient Language and Alphabet. In the first Place I take it for granted not only that *Aristotle's* Doctrine is true that no Language is natural, but *ex instituto humano*; but also that the Greek Mythology hints a Truth unto us, when it tells us, that in the Golden Age Men and Beasts used one Language, viz. Monosyllables and Interjections. Therefore *Homer* thinks it no Absurdity for *Achilles* and his Horses to hold a Dialogue in the Heroic Age, nor *Ovid* to make a Serpent talk with *Cadmus*. The Egyptians likewise attributed the Invention of speaking to their God Θέσθ or Ἐρμῆς, who also taught them the Alphabet and all Arts; meaning thereby the warm Sun that matured their Heads, as the Greeks assigned all Arts to *Apollo*, for the same Reason. I cannot therefore but think that as the Sounds or *Potestates* of the Letters were first owing to the Imitation of Sounds natural, so the first Figures were contrived to signify, for the most part, the Things from which those Sounds were first learned. For instance,

A wide, is the Voice of a Bull, which is therefore called by the Syrians ΝΕΛΝ Ἀλφα, *quod solute scriptum* is Ἀιλ ἄππα, Ὑις ἄτλης in Phrygian, and in Latin *Liber pater*, in Egyptian Ὁ σίε, i. e. Ὁ υἱός, & Σίε φθά, i. e. υἱός ὁ Θεός: and sometime only Ἀπῖς or *Father*. In the divine Language of the Onirocriticks Ταῦροι (saith *Artemidorus*) are οἱ ὑπερέχοντες, *Those above us* *. Therefore this Letter is

* *Bacchus*, or the Sun, in the Hymns is called Ταυρογόαι, from the roaring Noise of Thunder. We know the Egyptians thought *Apis* to be the very Sun, conceiv'd by a Flash of Lightning. See *Plutarch's Isis and Osiris*.

both written first, and is by the Babylonians and Jews (who express it best) thus figured **Σ**, or rather as it should be thus **Ⲛ**. I call this Letter *Litera taurina* or *boans*.

The second Letter being *Litera balans* or *ovina*, we learnt of the Sheep: The Tyrians therefore call it **ܒܝܬܐ** *Baita*, and **βαίτης** is still Greek for a **Sheeps-skin**, whence *Baita* in Tyrian is also a **House**, in old Greek **Αἶτα**, and in Latin *Ædes*, as in Egyptian **ⲁⲑ**. So from **ὄϊς**, a **Sheep**, the Greeks make **οἶκος**. The Reason of which may be gather'd from these Words of *Festus*; *Adtubernalis, Habitatore continuæ tabernæ; quod genus domicilii antiquissimorum Romanorum fuisse testimonio sunt exteræ gentes, quæ adhuc tabulatis habitant ædificiis: Unde etiam tecta castrensia, quamvis pellibus tegantur, Tabernacula dicuntur.* We have therefore in the Samaritan Alphabet for a *B* the rude Figure of a Sheep thus **ⲁ**, whence being turned backward we make the Grecian **B**.

The third Letter is **ܓܡܠܐ** *Gamla*, by the Greeks miscalled **γάμμα**, so named from **ܓܡܠܐ** *Gamla*, a **Camel**, in Greek **κάμηλον** by Production from **κάμπτειν** quasi **κάμπυλον**. The **γαυλασμός** of this Animal may be presumed to have occasioned the same Sound in Speech, and the Character in Samaritan **Ⲛ** and in Hebrew or Babylonian **ג**, whence our Greek **γ**. This I call *Litera camelina* or *coccygans*.

Δέλτα owes its Sound to the Dabb which the closing to of a Leaf of a Door occasions, whence it is both named in Hebrew **דלת** *Daleth* (*Dalen* being even Celtick for a **Leaf**) in Tyrian **ܕܠܬ**, as in Greek **Δέλτα**, a **Tablebook**, or **Hornbook**, as now we call it. The antient Samaritan Character **Ⲕ** being turn'd will not much vary from the Ionick and Latin *D* which certainly is the most antient

404 Mr. Baxter's LETTERS.

Draught of Δ now exstant. This I call *Litera janualis* or *occludens*.

E, and with the Aspiration *He*, is best written in the Babylonian and Jewish Alphabet ה; tho' I believe the first Draught of it was something thus א, that it might represent Mother Earth and her young Son the Sun, called in Egyptian *Isis* and *Orus*. Leave the single Stroke out, and turn the Character, it will be the Samaritan and Grecian E. This Vowel imitates a female Voice, as *Alpha* a Male, for which Reason it is used to make female Terminations, and is expressed by the Goddess Mother in the Phenician or first Alphabet אה, *Hi* being as in British so in Hebrew, *Illa*, as also in Greek 'Η. This Letter I call *Litera fæminea*.

The Eastern People learned the Letter ו *Waw* from the Cat, the antient Greeks φ as the Samaritan corruptly wrote ז and ז whence the Greek τ or ϑ or Διτταυα with the Latin F, which in the European Pronuntiation makes a new Consonant φαυ or *Vau*. This therefore I call *Litera felina*, first learnt of the Cat, and of a grum Sound.

The Letter ז *Zain*, or *Zeta*, seems to have its Name from the *Falx complanatoria* or *Shaving Knife*, called in Greek ξαυίς, whence a Plank or Board is also Σαυίς. The very Shape of it in the old Samaritan is ז, whence the Greek z. The Noise of this Planing-hook is represented by the Sound or *Potestas* of the Element. This I call *Litera falcalis* or *radens*.

The Letter ח or חח *Chetha* or *Cbeith*, in Greek called ἥτα, has its Name and Form from a fierce Quadruped. Instead of ח which in the Babylonish Alphabet well enough represents a Quadruped, the Samaritans made ח and the Greeks Η, which induces me to believe the first Draught to have been חח, or some such like. In Tyrian *Chaitba* is זאון, for חח *Chaia* is the same with זאון, and

and the Greek Verb $\chi\acute{\alpha}\omega$, *Hio*, is not unlike. This double Guttural x aptly expreffeth the *Fremitus* of wild Beasts. The Greeks thought fit to use this Consonant for a Vowel, they pronouncing ἦτα instead of $\chi\eta\tau\alpha$. This has a Masculo-feminine Sound like our English *A*, as in ἐλέησον , which the Greeks now read *Eleafon*. This I call *Litera ferina* or *fremens*.

ת *Tetha* (which the Greeks transposed into *Tbeta*) is as much as to say, τάσις or *Protenfio*: For in Hebrew תו *Tawa* is, as in Greek τάω or τένω , **To draw out** or **spin**. Accordingly the Character of this Element in the antient Samaritan is G as in Hebrew ט , whence the Greek Θ , all which represent to us a **Scroll** or *Volumen*, signifying a τάσις , *Tenor*, or **Pull**. This may be reckoned a mute Letter, becaufe its Sound is from the Person pronouncing and not the Character. I call it therefore *Litera explicatoria* or *projiciens*.

י *Ioda*, or as in Greek ἰώτα , in Tyrian is the **Arm** and **Hand**, in the Ethiopian Alphabet therefore called *Jaman*, or *Dextra*. The Sound of the Letter seems to be that of the hizzing of a Stone or Bullet out of a Sling. And I take *Judæi* to be so named, q. d. ἰώταιοι , ἰωδαῖοι , they being excellent *Slingers*. This Letter therefore properly signifies **Going**, as in *Ire* and ἰέναι , &c. The Shape therefore answers in the Samaritan, which is N , tho' in Greek it be compendiously written I . This I call *Litera canens*.

כ *Cappha*, so named from the **Curvature** or **Crooking** of the Talons of some rapacious Fowl, which may be termed in Greek καμπή , seems to have a Sound borrowed from a Raven, whose Claws the Character expreffes in the Greek κ , as also in the old Samaritan J a little. The first Draught perhaps was thus J : In Latin writ singly C. This I call *Litera corvina* or *unguinea*.

למנ

406 Mr. Baxter's LETTERS.

למך *Lamda* seems to me to have its Name in Tyrian from a **Plowshare**, which in the Book of Judges is called מלמך *Malmad*, according to St. Hierome's Version, tho' our Translation insipidly makes *Samgar* to have slain six hundred Men with an **Orgoad**: The LXX say it was ἐν τῷ ὄρῳ ποδι, which at the least is *Dentale* or the **Plow-foot**. This Letter I therefore call *Litera tinniens* or *vomerina*, from the Sound of Iron which is sonorous enough in a Plowshare. The Form of the Character, as well in Greek as Ethiopick, justifies my conjecture, which is Δ. And why may not Δάμδα be from Ἑλαμδῆ, as well as the Latin *Lamina* from Ἑλαίνω, *Procudo*, **To hammer out**:

The Letter מם *Mêm* has both its Name and Sound from **Water**, which in Hebrew is מים *Maim*, in Tyrian מם *Maia*; as in Greek Μαῖα is **Mother**, as saith *Eustathius*, Water being the Mother of all Productions. From the Egyptian מם comes the Greek מד, the Name of this Letter. Therefore I call this *Litera aquosa* or *mugiens*. The Character of it in Greek resembles the Undulation of Water thus ~, as also the Samaritan 𐤌.

נן *Nun*, or נד, is likewise a mute Letter. It rather signifying the Note of the Person that makes a *Nisus*, than a Sound appertaining to the Character. Therefore a Fish, which in Tyrian is נון, is a very apt Symbol of its *Potestas*. That I am not mistaken in my Conjecture appears from hence, for that the Ethiopick Alphabet calls it *Nachash*, which is, **A Snake**. The Babylonian Character 𐤌 is more like a Fish than either the Samaritan 𐤌 or Greek נ.

The Letter סם *Simcha*, or as the Greeks corruptly call it σιγμα, seems to me to have its Shape and Sound from a Serpent and its Hissing. The Samaritans write it 3, the Greeks Σ, and the Romans S. And we know from *Plutarch* in his *Isis*, that the Egyptians called the Serpent Typhon Σμδ, which

Mr. Baxter's LETTERS. 407

which seems to be שׁממא *Smama*, or *Σημᾶ*, **De-
struction**; whence the Devil is vulgarly termed by
the Jews *Samael*, or **The destroying God**. Why
may not therefore *Simca*, or *Simecbeth*, as in Syriac,
signify שׁמחיה *Sam chivvia*, or **Destroying Ser-
pent**, which is Typhon? According to *Artemido-
rus*, Serpents in Dreams are the *Hæwes*, or **Fairies**,
none of the best Spirits. This I call *Litera sibilans*
or *anguinea*.

The Letter נַי *Ngain* seems to represent the
Sound of **Cows**, in the old Syriac Grammar of
Calves. Indeed נַגַּנָּה *Ngana* in the Tyrian Tongue
is *Pecus*, as in the Hebrew נֶאֱנָן *Tsaun*, and in Greek
Κτηνῶ. This Letter is best made in the Babyloni-
an Alphabet γ with two Horns, the Samaritans
write it ∇ and the Greeks ο, and use it altogether
for a Vowel, whereas in the Eastern Tongues it is
such a Consonant as * *Ng* in British, as appears by
the LXX's Writing γ *Ngai* or *Ai*, Ἀγλαί and
נַגַּנָּה *Γόμορρα*, &c. I call this *Litera vitulina* or
ovans.

פֶּה *Pe*, or פֶּה *Pi*, in Hebrew is *Os*, whence *Φημί*,
Dico, and *Φυμὸς*, *Fiscella*. This Letter is made by
a Puff between the Lips, and therefore the Sama-
ritans make it ג, and the Hebrews פ, the Greeks
π. This I call *Litera ovalis* or *sufflans*.

The Letter *Tsanpi*, so called by the Greeks cor-
ruptly for *Tsanti*, is in Hebrew צַדִּי *Tsaddi*, which
seems to signify a *Tridens* or **Cel-spear**, for sticking
of Fish. Even *Sidon* is said to have its Name
from its being a Fishery. The Hebrew Verb
צָדָה *Tsadba*, *Quæsit*, differs not much from *Ζηλέω*,
or in *Æolica Dialecto* *Ζάλέω*. If this be so, the He-
brew or Babylonish Character expresses it well צ,

* I suppose the Eastern People pronounced our *o* *Ngo*, as
having learnt it of the Calves.

and the Samaritan τ and Greek τ ; tho' in the two former it is a *Bidens*. This also seems a mute Letter, if the Spear make not such Sound in entering the Fish, but rather the Fisher in pushing. I call this *Litera tridentalis* or *trajiciens*.

The Letter $\eta\eta$ or $\eta\eta$ *Quopha*, which is a **Monkey** (as I suppose from the Greek $\kappa\epsilon\phi\acute{o}\varsigma$, *Levis*) owes both its Shape and Sound (not unlike our *Kek*) to this Animal, so much worshipped in Egypt. The Roman *Q* favours my Notion more than the Samaritan *P* or Hebrew η , tho' the same Character. The Greeks term it $\kappa\acute{o}\pi\pi\alpha$, and write it thus Q in their Numerals. It is form'd in the hinder Part of the Palate, not as $\kappa\acute{\alpha}\pi\pi\alpha$ in the former. This I call *Litera simialis vel coaxans*.

The Letter $\psi\psi$ *Resh*, by the Greeks is called $\rho\acute{\omega}$ from $\rho\acute{\omega}$ *Ruach*, **The Wind**. In the Eastern Tongues $\psi\psi$ *Rash* or $\psi\psi$ *Rish* is the **Head**, as in Greek $\kappa\epsilon\phi\acute{\alpha}\lambda\eta$: and in the Onirocriticks $\kappa\epsilon\phi\acute{\alpha}\lambda\eta$ is any $\text{A}\epsilon\chi\eta$ or **Head command**, even the *Summum Numen*. Whence I believe the Sound of the present Letter to be an Imitation of **Wind** and **Thunder**. And therefore a Man's Head is the Figure of it in Samaritan and Greek: For one has Q and the other ρ . It expresses any Rumble or rustling Noise, as in $\rho\acute{\omega}$ *Ruach*, *Spiritus*, and the Greek $\rho\acute{o}\gamma\chi\text{Q}$. Therefore I term it *Litera capitalis* or *obmurmurans*.

$\psi\psi$ *Sbin*, in Greek called $\epsilon\tau$ and $\sigma\acute{\alpha}\nu$, has plainly both its Name and Shape from a Man's **Teeth**, through which it is strained, as Water through a Hurdle, which it resembles in Sound. The Samaritans write it μ . It is remarkable that as the Easterns say $\psi\psi$ *Sbin* and η *Tan* for a **Tooth**, so our Teutons say **Zan** and **Tand**, and the Latins *Dens*, and ὀδὸς , $\text{ὀδόντ}\text{Q}$ in Greek. This I call *Litera dentalis* or *spumea*.

The

Mr. Baxter's LETTERS. 409

The last Letter τ *Tau* has both in Ethiopick and Greek its Shape and Sound from τ *Tau*, *Martulus*, *A Hammer*. The Hebrew τ is little different. But the antient Alphabets are nothing but different Hands of one and the same Character as among us. I call this Letter *Litera mallearis* or *feriens*.

To sum up the whole: The whole Alphabet consists first of Gutturals, which are the Vowels with H , x , and Ng , or y , which H being added to any Vowel or Consonant, will make a secondary kind of Alphabet, as *Ha*, *He*, *Hi*, &c. *Bba*, *Cba*, *Dbba*, *Lla*, &c. This, which I call a secondary Alphabet, imprints a sort of Haste or natural $\pi\alpha\beta\theta$ into the first Order. I place these Gutturals first because they are most simple, and common to Man with Brutes. I should have added that there is another natural $\pi\alpha\beta\theta$ expressed in the several Vowels: For example, *A*, *O*, *U*, are fierce and brutish, as resembling Bulls, Cows and Cats. Our *A* and the Greek H and r are Masculine or temperate. Lastly, the Vowels *I* and *Y* are *Vocales pipilantes*, and below the Dignity of Man or Woman, *quippe a pipientibus pullis mutuatae*. According to this, *M. Casaubon* saith the old rustick Greeks pronounced $\phi\alpha\mu\alpha$, the civilized Ionians and Athenians $\phi\acute{\alpha}\mu\alpha$ as we. When under the Romans they said $\phi\acute{\eta}\mu\eta$ or $\phi\acute{\epsilon}\mu\epsilon$: Now under the Turks they say $\phi\acute{\iota}\mu\iota$.

The second Sort I call Linguals, which are proper to Mankind, and borrowed by Imitation from animal and other Sounds, or humourously contrived as *Teth*, *Nun*, *Tfaddi*: Palatins and Dentals are reduced to these.

The third Sort are Labials formed by the Lips alone, and more becoming Infants than Men, and therefore disused by some Nations. Of these *M*, *P*, *V*, *W*, are every where pronounced alike. The Greek ϕ is made with the under Lip and up-

G g g per

410 Mr. *Baxter's* LETTERS.

per Teeth, therefore *Cicero* saith it is difficultly pronounced. Likewise *B* and *F*, the former almost as *ϕ* by the Romans, and the latter as *V*: *Delta* likewise and *Tbeta* with the Tongue and upper Teeth, not as we *Db*, and *Tb*. So much for this Subject. I am

Your affectionate Friend and Servant,

W. B.

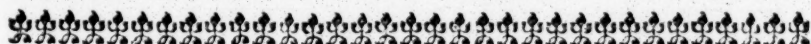
Willielmus Popidius Eduardo Lugoto suo
S.

N IHIL unquam libentius legeram, EDUARDE LUGOTE Britanniae nostrae clarissimum lumen, Libro tuo, quem consueta tua humanitate mecum fecisti communem. Dii boni! Quanta tu cura, quam incredibili diligentia, quam denique limato, imo trutinato judicio vel reconditissimos vetustissimarum Linguarum thesauros ex imis tenebris atque ultima oblivione eruisti! Quis non credat saeculi opus magis quam aetate tuae? Liquido dejerare possim neminem praeter unum te vel labores adeo Herculeos unquam aditurum, vel rem tanti moliminis ea foelicitate absoluturum. Tu facem praetendisti clarissimam Antiquitatibus BRITANNIAE atque Historiae; &, quod summum est, ornasti Patriam antiquam, eamque longe insigniorem atque commendatiorem posteris tradidisti. Plurimum igitur tibi debebunt omnes boni, & nimium haecenus neglectae Patriae amantes. Perge tu porro, Vir omnium nostrorum eruditissime, quo tendis: Majora adhuc atque hisce gravio-

Mr. *Baxter's* LETTERS. 411

ra a te expectant tui. Ostendisti tibi ipse viam quam ingrediaris. Scito μηδὲν εἶναι τιμιώτερον χρῆμα ἢ ἀληθείας: Audis verba *Dionysii Halicarnassensis*, quem *Hudsonus* vester nuper luculentissima cura in lucem edidit. Nihil est quod inpræsentiarum ulterius exoptem nisi ut tu, Vir optime, quam diutissima gaudeas valetudine, & ut nostri memor vivas: Vale.

Dabam Celsis Compitis in Trino-
uantibus Kal. Jun. Annoque a
nato Christo MDCCVII.

To ———

My Lord,

High-Cross, Dec. 2. —

I Take it that before the Invention of Letters, the Heads of Nails did serve to count by, and that afterwards *dicas ergo* (or as *Moses* saith, for a Memorial) that antient Usage might be remembered, they clavated their Cups, Chairs, Hilts of their Swords and their very Letters. In *Homer* old *Nestor's* Cup is said to be χρυσείῳς ἥλοισι πεπαρημένον, as also *Achilles* his Sceptre. The common Epithet to a Sword is δρυγρόηλον. *Odyss.* β'. ψ. 65. there is

τῷ δ' ἄρα Πόντοιο θεῷκε θερόνον δρυγρόηλον.

Probably at first, before these became common Ornaments, they kept Memorandums of Years this Way. This was certainly the Usage of the first *Italians*. At *Rome* the Supreme Magistrate performed the Ceremony your Lordship mentions upon the Ides of *September*, which time quadrates

G g g 2

well

412 Mr. Baxter's LETTERS.

well enough with the *Jewish* New-years-day in *Tizri*, I suppose at the Autumnal Equinox. These are the Words of *T. Livius*, Lib. vii. *Lex vetusta est priscis literis & verbis scripta, ut qui Prætor Maximus sit, clavum pangat Idib. Septembribus. Fixus fuit dextro lateri Ædis Jovis Opt. Max. ex ea parte qua Minervæ Templum est. Eum clavum, quia raræ per ea tempora literæ erant, notam numeri annorum fuisse ferunt, eoque Minervæ Templo dicatam Legem, quia numerus Minervæ inventum est.* The same Writer relates that a Pestilence happening in *Rome*, the People had no more Wit than to impute it to the Neglect of this Custom; wherefore *L. Manlius Imperiosus* was created *Dictator pangendo clavo* to stop their Mouths. So tenacious are the Ignorant of their *Mumpsimus*. In the *Fasti Magistratum* we find

IMPERIOSVS. DICT.
NATTA. MAG. EQ.
CLAVI. FIGENDI.
CAVSA.

Your Lordship remembers the Dictator was only *Magister Populi*, and so antiently styled. I find likewise these Words in *Festus*, *CLAVVS ANNALIS appellabatur qui figebatur in parietibus sacrarum Ædium per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum. Volsiniis quoque (saith Livy) clavos indices numeri annorum fixos in Templo Nortiæ, Etruscæ Deæ, comparere, diligens talium monumentorum autor Cincius affirmat.* Again in another Place: *Ab Consulibus ad Dictatores, quia majus Imperium erat, Solenne figendi clavi translatum est. Vide Lib. viii. c. 18.* How unintelligible is *Solomon*, Eccles. xii. 11. without the knowledge of this? It is worth your Honour's while to peruse the Place immediately. I never was master of the precise Dimension of the

Alveus

Mr. Baxter's LETTERS. 413

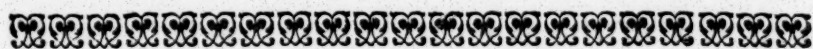
Alveus or *Fornax* of the Veroconian *Hypocaustis*, only I am told that it doth not exceed that of our little Parlours. I conclude with begging your Lordship's Pardon for this rough and extemporary Scribble, and so continue as obliged

Your Lordship's

most devoted and

humble Servant,

W. B.

To the Reverend Mr. James Gardener, &c.

Worthy Sir,

High-Cross, Nov. 7. 1707.

I Now together with my hearty Service transmit to you what has occurred to me upon your nice Subject. I find that *Plutarch* in his *Cato Uticensis* makes *Cicero* the Contriver of writing *per Notas* upon the Score of *Catiline's* Conspiracy. That he did use that way of writing is apparent from an Epistle of his *ad Atticum*, Lib. XIII. where he mentions his writing *Ἀπὸ ὀκρυφίων*, which Expression argues it to be borrowed from the *Greeks*. *Dion*, Lib. LV. tells us, that *Mecenas* communicated the Art to the Publick by his Freed-man *Aquila*, as *Eusebius* in *Chronicis* saith *Cicero* did by his Man *Tyro*. Notwithstanding all this, it appears by *Suetonius* in his *Cesar*, that *Cesar* himself did write *per notas*. In his *Galba* likewise he has this Expression:
Quia

414 Mr. Baxter's LETTERS.

Quia notata non perscripta erat summa, ne hæc quidem accepit. There is this remarkable Passage in the Digests, *Lib. xxix. Lucius Titius miles Notario suo Testamentum scribendum notis dictavit, & antequam literis perscriberetur, vita defunctus est.* *Manilius, Lib. 4to. Astronomicwn,* gives this pretty Description of a *Notarius*:

*Hic & scriptor erit velox, cui litera verbum est,
Quique notis linguam superet, cursimque loquentis
Excipiat longas nova per compendia voces.*

For my own part I am very apt to believe this way of writing to have been universal, before a Musician invented the Alphabet; for *Aristoxenus*, who was of the same Age with *Aristotle*, in his Treatise of Musick makes *ῥεγματικὴ* a part of Musick. *Restant adhuc Notæ* (saith the great St. Hierome, I forgot the Place where) *quæ cum ex Barbarorum puto ortu natæ sint, rationem amisere.* The antient Marks used both by Musicians and Physicians I take to be a Remainder of these *Notæ*: For I shall say nothing of the *Roman Siglæ*, so called from *Singulæ*, which were only writing single Letters, or two, for a Word, and therefore were *Abbreviaturæ* and not *Notæ*. The *ἱεραὶ ῥεγματικαὶ* of the Egyptians were *Notæ sacræ* borrowed from the Onirocriticks, and therefore Divine. These sacred Symbols are every where by *Artemidorus* termed *Σημεῖα*, which is likewise a Scripture Word including, as in *Artemidorus*, **Prodigies**. *Quam scite per Notas nos certiores facit Jupiter!* Cicero De Divinatione. One may make some Conjecture of the Shapes of these Characters from *Apuleius* calling them *Ignorabiles literas, Nodos, Apices condensos*; as also from that Epigram of *Nicearchus*, with which I shall conclude:

*Οἷος

Ὅνως μυρμηκῶν τυπήματα, λοξὰ καὶ ὀρθὰ,
Γεφύματα τῷ Διευκῶν, Δύδια καὶ Φρύγια.

Whence you may gather they were look'd upon as the Way of Writing among Barbarians in general, as still among the *Chinese*. *Cadmus* the *Carian*, alias *Imbramus* or Ἐγμῆς, was doubtless the Inventer of the Alphabet: For it is a grand, though an antient Mistake, that the antient Φόινικες were the *Tyrians*. It is true the Letters had *Tyrian* Names latterly, I mean since the Time the *Italians* received the *Ionick* Alphabet, of which the *Romans* have preserved the most antient Names and Figures. But for fear I shall want Paper, I hasten to subscribe myself what I am with great Sincerity and as obliged, which is,

Worthy Sir,

Your faithful Friend

and humble Servant,

W. BAXTER.

ERRATA.

Pag. 5. lin. 8. pro ADDITIVI quod apud Festum est, MS. D. Baxteri habet ADDITITII, fortean minus recte. p. 19. l. 13. lege *Eridani per.* p. 123. l. 14. pro panis lege panem. p. 128. l. 4. lege *tristia.* p. 156. l. 1. lege INMOLENT. ET. *etc.* p. 172. l. 21. pro AUGMENTVM lege MAGMENTVM. p. 187. l. 18. lege ARMENII. p. 192. l. 19. pro κάμψα lege κάμπλη. p. 221. l. 29. dele [i. e. *Argentaria* Tabernæ] p. 232. l. 5. dele non. l. 21. pro Aque lege Atque p. 247. l. 2. pro Ἀελμαίνης Edit. Par. Strabonis A. D. 1620. habet Ἀερμαίνης, & Τέτω pro Τέταις. l. 6. pro Τρωγλοδύτας "Scribe τὰς Ερεμίδας," inquit Casaubonus in margine ejusdem Libri. Et recte. p. 248. l. 32. pro Μηδοβιθνοὶ (vel, ut D. Baxterus scripserat, Μηδοβιθωνοὶ) καὶ Βιθωνοὶ καὶ Θυῶνοι Edit. Par. Strab. prædict. habet tantum Μηδοβιθωνοὶ καὶ Θυῶνοι. p. 298. l. 21. lege *Affer* pro *Affer.* p. 307. l. 6. lege invaluerat. p. 313. l. 17. dele τὸ [,] ad finem. p. 337. l. 14. lege Ἀτρωγῶ. p. 339. l. 30. lege *raras.*

I N D E X

RERUM & VERBORUM.

A.		Abfidatæ porticus	9
A	ΣΤΕΦΗΤΙΚΩΝ	Abfocer, abfocrus	3
	"Αα	Abfque	1
	אב אב	"Αβυδω	154
Ab		Ac, CB.	10
Ab actu removeri	309	Acca, 'Ακκα	11
Abā	1, 8, 85	ACCA LARENTIA. Vide plura	
Abaddon	30	in ARVALES FRATRES.	
'Αβάνιστοι	2	Accalia	11
ABAMITA	154	Accedo	32
Abarcet	2	Accenfi	22
Abare	196	Acceptor	14
Abax	2	Accio	197
Abavia	ibid.	Accresco	7
Abavunculus	3	Accē	274
Abavus	ibid.	Acer	17
Abba	3, 309	Aceratum, acerosus	30
Abdicatio	1, 309	ACERRA	17
Abdicere	4	Ach, CB.	19
Abjudicare	4, 361	"Αχ	18
"Αβη, αβει	4	Acherontia	ibid.
Aben	258	Acherusia palus	ibid.
Abenezzer	2, 4	Achilles	310
Abgener	3	Acies	69
Abmatertera	ibid.	Acinari	68
Abnepos, abneptis	ibid.	Acta publicare	26
Abnurus	ibid.	Actum alicujus gerere	30
Aboba	ibid.	Ad armile redit, <i>Prov.</i>	250
Abolesco	31	Adadu nephros, <i>Plin.</i>	30
Aborior	7	Adagiones	32
Abortivi	ibid.	Adaffa	333
"Αβω	5	Addicere	361
Abpatruus	280, 281	Addictio	392
Abrogo	3	Adeno pro Attilo	341
Abs	7	"Αδης	36, 72
Abscedo	1	Adferial	217
	9	H h h	Adhuc

I N D E X.

Adhuc	34	Æthiopes	185-6
Adituli	35	Ævum	2, 60
Aditus	ibid.	Ἀέζω	350
Adjudicare	4	Affectus	62
Adjuratores	34	Afficio	ibid.
Adjutor	12	Affines	95
Adminiculatio	35	Afflatus	62
Admissivæ aves	361	Africanæ aves	374
ADMISSIONALES	36	Africus	6
Admitti	196-7	Aga	47
Adoleo, adoleſco	7, 45, 82	Agave	27
Adonis 1, 228, 279, 331, 334,		Ἀγγελιοφόρος	65
342, 345.		Ἀγείρω	17
Adorati imbres	41	Ager	8
Adorea	40	Ἀγιασμός	336
Adoriosus	ibid.	Agitatores	379
Adrogatio	ibid.	Ἀγκυρα	144
Ἀδρόν, ἀδρότης	ibid.	Ἀγνίζεν	160
Adscriptitii, adscriptivi	12	AGONALIA. Vide plura in	
Adsefrices	43	ATHLETÆ.	
Adſidere	42	Ἀγων, Agones, Agonia, Ago-	
Adverſarii	44	niæ, Agonium,	70, 71
Adulterium	84	Ἀγωνοθέτης	324
ADUMBRATIV	41	Ἀγορευόμενοι	49
Advosæ, —em	44	Ἀγορεύω	66
Adwy, CB.	33	Ἀγροῦς	27, 72, 254
Ἀδωνιάζειν	38	Ἀγροῦς	50
Æa	50	Agrifolium	170
Æacidæ	47	Ἀγρῶ	66
Ædituæ	289	Ἀγυα	65
Ædituatio	49	Ἀγυαίς	17
Æg	47	Ἀγυαίς	58
Ægæum mare	50	Ἀγυαίς	374
Ægina	47	Ahenum	53
Ægrotus	50	Ἀι, CB.	389
Ἀελλὰ	6, 73, 347, 396	Ἀἶα	50, 53
Ἀετ	72	Ἀιακόνειον	47
Æoles	53	Ajax	ibid.
Æopolis	50	Ἀἶδης	72
Æquus	53	Ἀἶων	2
Ære diruti	119	Ἀγίς	47
Æs	54	Æins, Goth.	274, 277
Æs	25, 281	Ἀἰω	209
coronarium	378	Ἀἰολός, —λις	226
Æſar	279	Ἀἰπός	83
Æſculatores	58	Aird, Hib.	210
Æſtimo	393	Airdrig, Hib.	ibid.
Æſtus	257-8, 301	Ἀἰσ	13
Æternus	60	Æirtha, Goth.	254
		Ἀἰς	

I N D E X.

Ἀῖς	72	Ama	105
ἸΝ Ais	239, 255	Ἀμαδρύαδες	189
Ἀισοί	58	Amæth, CB.	87
Ἀισωπ	257	Ambigo	89
Ἀιθήρ	209	Ambitio	ibid.
Ἀιθίοψ	257	Ἀμειξ	78
Ἀιθω	209	Ἀμκόλλα	7
Ἀιξ	50	Ambulo	44
Aix la Chapelle	168	Ambustanæ aves	361
Ἀκακία	10	Ameletides	107
Ἀκίω	17	Amiantum	277
Ἀκῆ	ibid.	Amicabilia	95
Ἀκῆρ	ibid.	Amicio	96
Ἀκίρρς	170	Ἀμιλλα, —	52
Ἀκ pro ἄκ, Eustath.	281	Ἀμῖς	105
Ἀκρόπολις	274	Amitto	96
Ἀκτῆ, Ἀητικῆ	323	Ἀμμο	81, 85-6-7, 96
Al	76-7	Ἀμμων	81, 86, 94, 228, 283
Ἀλα	73	AMNENSES	99
ἸΝ Ala	ibid.	AMNIS	ibid.
Alares copiae, alarii	ibid.	Amnis	33, 120
Alban, Hib.	77	AMO	97
Albanactus	ibid.	Amo	252
Alba factio aurigarum	379	Amœnia	25
Albogalerus	148	Amolior	105
Alchymia	78	AMOR	97
Alebre	ibid.	Amplustria	153
Aleo	78	Ἀμφί	281
Ἀλῆ	71, 82, 255	Amussium, Plin.	105
Aletudo	78	Ἀν	1
Ἀλεξίκακοι	350	Ἀναβολή	7
Ἀλγῶ	78	Ἀναγέννησις	40
Aliculæ	73	Anaitis	107
Alienatio	79	Ἀνακῆον	106
Alienus	ibid.	Anakim	ibid.
Ἀλις	34	Anas	107
Alites	359, 360	Ἀναξ	106
Allium	80	Anaxant	396
Alloquium	81	Ἀνchouy	157
Allucinari	ibid.	Anclabria	111
Ἀλω	85	Anclabris mensa	ibid.
Aloeus	82	Anclator	ibid.
Alpheus, fl.	176-7	Ancra, ancria, ancrae	144
Alter	84	Anculæ	111
Alveare	ibid.	Anculare	ibid.
Alveus	ibid.	Anculi	ibid.
Alumento	395	Ἀνδρεών	113
Aluta	85	Andromeda	316
Am. Vide plura p.	281	Aneitis	107
		H h h 2	Anc-

I N D E X.

Anemone	38	APICA	150
"Ανεμῶ	117	'Απιδανείς	397
Anet	107	'Απιδόνες	398
'Ανη	239, 255	'Απίνη γαίη	152
Angari	69, 114	Apinarii	149
Angelen, Germ.	116	Apis	98, 397
Ango	ibid.	'Αποδικάζειν	4
Angubata, &c. <i>Vitruv.</i> pro an-		'Απόδυλοι	5
culobata, &c.	390	'Αποϊάω, ἀποϊτῶ	10
Angues	51, 116, 330	'Απολείω, ἀπολλύω, ἀπόλλυμι	7
Anguilla	116	Apollo	6, 147, 149, 169, 174
Anguina	115	241, 254, 350. vide ARISTÆUS.	
Anguitia	116	θυραῖ	138
Anguli	73	Nomius.	27, 72, 255
Angusticlavus	117	senior	72
Anima	117, 368	σπόδι	176
Animus	117	'Απολλύων	154
Anitas	107	'Απομάμμη	3, 31
Anne	105	'Απόπαππῶ	3, 31
Annos,—otis	99, 100	'Απόφασις	153
Annotinus	100	Apopsis	31
ANNUS. Vide plura p.	238	Apoplexia	345
ἸΩΝ, Anos	239, 255	'Αποπομπαῖοι	350
Ant	97	'Αποσπαθέντες	5
'Ανταποχή	153	'Απόσημα	9
Antas, antites	107	'Αποσολή	154
Antecessus	138	Apothecarii	154, 252
Antelunares	194	'Αποτρέπαιοι	350
Antemnæ	99	'Αππα, ἄπφα, ἀπφύς	1
Antesignani	21	Apparere alicui	156
"Ανθρωπῶ	12, 84	Appendix	101
ANTIOS	143	'Αψ	1
'Αντλῶν	ibid.	Apfis	9
Anus	107	Apulus	307
Anus ad armillam redit,		"Απυρρῶν	381
Prov.	250	Aqua	6, 18, 47, 50, 62, 63, 143
"Αω	8	144.	
Aorta	259	Aquælicium	167
Ap, CB.	2	Aquagium	ibid.
'Απ', ἀπ', ἀφ'	1, 154	Aquarii	ibid.
"Απακτοί	2	Aquarium	ibid.
Aper	349	Aquilices	ibid.
Aper Adonidis	38	Aquilicium	ibid.
APERTA	147	Aquilifer	170
'Αφίλως	149	Aquisgranum	168
'Αφείτιδες	158	Ar, CB.	240
'Αφροί	ibid.	Ar, CB.	13, 30, 257
'Απια	397	"Αρ, ἄρ, Ar	13, 301
Apiatæ mensæ	149	'Αρῶ	83
		Ara,	

I N D E X.

<i>Ara</i> , Syr.	4, 71	" <i>Agros</i>	254
Arachne	375	" <i>Agryne</i>	220
Aræ	83	Argus	223
Araneantes fauces, <i>Petron.</i>	187	Argutum	226
Aramæi	246	Arica	227
Ararat	280	Ariel	108
Arare	71, 241	Arimanius	232
Aratores	71	" <i>Arimos</i>	52
Araxes, <i>fl.</i>	280—1—2	Aristæus Jupiter	27, 72
Arbitrium	189	" <i>Arastos—son</i>	241
<i>Arboisier</i> , Gall.	192	" <i>Arístos</i>	226
Arbustare, <i>Plin.</i>	ibid.	Arkarii	193
Arbustivæ vites, <i>Col.</i>	ibid.	Armenii	231
Arca Pontificum	193	ARMENTUM	246
Arcæa	218	Armile	250
Arcarius	193	ARMORUM ANNALIUM	110
Arcarius servus	ibid.	" <i>Armos</i> , Armus	97
Arcella	192	Arms, Goth.	242
Arcellata vitis, <i>Col.</i>	ibid.	Aro	188
Arcesso	13	Ἄρον, <i>Aron</i>	192
" <i>Arxaiō</i>	143	" <i>Arctēs</i> , ἄρκτην, ἄρξιν, ἄρξα.	
Archangeli	114	71, 241, 273	
Archigalli	344	Arquatus morbus	252
Arcifinii, arcifinales agri	197	<i>Arracher</i> , Gall.	253
Arcirna	ibid.	Arrubium	ibid.
Arcites	252	Arrugia, <i>Hisp.</i>	382
Arcivæ aves	361	" <i>Arseuikōn</i>	380
Arcivus	199	<i>Arswyd</i> , CB.	257
Arcturus	194	" <i>Aræa</i>	13, 210
Arctus	260	" <i>Artemis</i>	87
Arcula	192	" <i>Artes</i>	216
Arculum	200	Artena	273
Arcuma	197	" <i>Arthron</i>	261
" <i>Arxus</i>	201	Arthurus, <i>Rex</i>	346
Ard	13, 30	Articulus	261
" <i>Arðh</i>	13, 30	Artifex	253
Ardeo. Vide Assus.		Artocopi, artopticius panis	260
<i>Ardh</i> , CB.	210	Arvales sodales	87
<i>Aredig</i> , CB.	188, 240	Arueris, <i>Ægypt.</i>	72
" <i>Arēion</i> , ἄρειον	41	Aruiga	227
Arenarii	214	Arvina	188
Arenatum opus	76	Arvipendiare	240
Areopagita taciturnior, <i>Prov.</i>		Arvipendiarior	ibid.
215.		Arvipendium	ibid.
" <i>Arēh</i>	253	Aruos	254
Argei	218-9	" <i>Arxos</i>	255
Argentarius	221, 391	" <i>Arxainh</i>	274
<i>Arglwydh</i> , CB.	210	" <i>Arxios</i>	254
" <i>Arxolas</i> —lis	226		
		Aix	

I N D E X.

Arx	199, 352	Atrienfis fervus	328
As, Germ.	279	ATRIUM	ibid.
ΩN Esh, ignis	257	Ἀτρώγεια, ἄτρωκτα	337
ΩN Asaph	239	Atta	1, 36, 64, 256
Aschenaz, Ἀσχανάξης	279	Attagos	86
Ascuru, CB.	6	Ἀτταγυνίς	342
Ashtaroth	302	Attakota, American.	31
Ἀσις	105, 292, 341	Attalus	375
Ἀσπίς	292	Ἀτλανοί—νί	308
Ἀσπίς πῶς	95	Ἀτλῆν	331
Asperiones	293	Ἀτθίς 30, 259, 288, 308, 322	
Asperforium	ibid.	Attil, CB.	341
Ἀπὸς	ibid.	Attis Menotyrannus 1, 37-8,	
Aspretura	292	64, 201, 223, 228, 319, 341	
Assamenta	396	Ἀτλῶ, ἄσσω	338
Assare	295, 298	Attribui	346
Ἀσάριον	276	Attyn	1
Assatura	295	Aturia	298
Asseda	43	Aturnus, fl.	346
Assero	296	Atyn	279
Assertus	ibid.	Atys	341
Assiduus	43	IN Au vel O	389
Assipondium	274	Au, av	1, 143
Assir, Cato. 105. Vide Amussis.		Ἀναγής, avarus	215, 266
Assis	295	Auca	351
Assisa	42	Aucellus	ibid.
Ἀσσω in compositis	293	Auctio	391
Ἀστρογέχνη	302	Auctionarius	392
Ἀστυνόμοι	48	Ἀυδὴ	377, 380
Astutia—tus	306	Aves admissivæ, arcivæ	35, 361
At pro ad	300	Aufero	393
Atabulum	157	Aufugio	ibid.
Atanuvium	308	Ἀυγή	233
Ἀτὰρ	301	Auguraculum	274, 351
Atargatis 31, 112, 314, 337		Auguratorium, augurale	352
Atat	31	AUGUSTALE	372
Atavus	ibid.	Augustale pro augurale, Quin-	
Atecotti	339	tilian.	352
Atella, urbs	311-2	AUGUSTALES	370-1
ATERGATIS. Vide Atossa		AUGUSTALIA	370
Ἀθάρα	317, 324	AUGUSTALIS	372
Ἀθήνη 30, 259, 306-7, 340		Augustata mensa, Macrob.	370
Ἀθλος	324	AUGUSTUS	369
Ἀθλοθέ	ibid.	Augustus mensis	369, 370
ATHYTA	327	Ἀυλὴ, αὐλὸς	374
Ἀτλαντίς Platonis	325	Aulicoqua exta	ibid.
ATLAS	ibid.	Aulularia	ibid.
ATOSSA	330	Aunt	96
Atque	300	Ἀνω	209
		Ἀνω	

INDEX.

'Avon, CB.	33, 144	Wab	2
אור Aur	25	Baba	1
אורה Aura, Syr.	376	Waby	2
'Avea 25, 54, 72, 233, 376		Bacchus 97, 150, 151, 169,	
Auraria	385	192, 201, 202, 228, 334,	
Aurarii	375	345.	
Aurarius	384	juvenis	317
Aurem vellere	141	בכה Bacha	46
Aureus	382, 388	Βαίνω	2, 3, 184
canon	384	Βαίτολ	3
numerus	130	Βάκτρον	2
Aurigatores	380	Βακχάω	46
Aurigo	381	Βακχάδες	169
'Aveion	ibid.	Βάλλεξ, Ballux	253
Auritulus	380	Balneum	169
Aurora	25	במה Bamah	83
Aurum	25, 54	Ban, CB.	3, 77
Aurunci	389	Banc, CB. Bancus	3
Aurych, CB.	25, 54	Βάνδος	73-4
Auscullo	380	Βάω	2, 184
Aufonia	389	ברה Bara	8
Auspex	351	Syr.	ibid.
Auspicia	351 & seq.	Βάρεστος	399
Auster	312	Bathan	237
Aufum	25	Βασιλεία ἀπόρρυτος	372
'Αυλαγωγής Sol	331	Βαλάν	188
Authenticus	390	Βαττανία	237
'Αυτίχθονες	242	Battus	241
Automataria	390	Wawds	169
Autonoe	27, 64	Wearu	20
'Αυτῆχος	242	Bec, Gall.	148, 150
Auvergne	265	Wec	150, 398
Avunculus	1, 393-394	Beelzebub	20, 154, 302
Avus	1, 309, 337	Belenus	6
'Αυξάνω, ἄνξω	350	Beli Templum	173
Auxiliares	35, 394	Bellona	11
Auxiliarii	73	Βῆλος	303
אוזן Auzen	380	Βῆμα	184
Awel, awelion, CB.	6, 347	Ben	2
Axare	295	Βερίκωθ	248
Axilites	396	Werg, Teut.	209, 248
Axilla	73, 395	Βέρεθ	241
'Αξίωμα	396	Bes	276
Axis	295	Βῆθ	47
Axites	397	Bethshean	237
אצל Afil	73, 396	Bibo	6, 17
B.		Bidens	89
BAAL	303, 398	Biens	276-7
Sephon	236	Bigrande	296
		Bima	

I N D E X

Bima ovis	89	Capeſſo	197
Bind	74	Capio	13-4, 348
Bids	74, 92	Capita aut navim	275
Biflextus	133	Capitolium	274, 386-7
Bithyniarchæ	289	Capua, <i>urbs</i>	348
<i>Blynedh</i> , CB.	128	Caput	32
Βοάω	46	Carpentum, carrus	68
Bol	398	Carry	ibid.
Βωμὸς	83	Castor & Pollux	106, 350
Bona Dea	10	<i>Cat an tonit</i> , Americ.	6
Βορεῖ	8	Catamitus	77, 395
Βόρεος	399	<i>Cau</i> , CB.	185
Borſippa, <i>urbs</i>	236	Cauſa	16
Borſippeni	235-6	Cauſa liberalis	296
<i>Borua</i> , CB.	8	Cauſſyes	68
בשר <i>Borſeth</i>	303	Cavum	185, 316
Boves	150-1	Cedo	138
<i>Bouid</i> , CB.	154	Celare	109
Βεκόλος	71, 111	Cemp , AS.	249
Bēs	46	Cempan , <i>cemper</i> , Germ.	ibid.
Boutique, Gall.	154	Cenſere	11
Bow	74, 92	Cereales	48
<i>Brand</i> , CB.	19	Ceres	11, 304, 322
Bres, CB.	258	Cervus	27
<i>Bro</i> , CB.	8	Ceſticillus	200
<i>Bro Sais</i> , Arm.	ibid.	Ceto	112, 314
Broder , Teut.	19	Chaffer	390
Brutus	299	Chalace, <i>urbs</i>	299
<i>Brych</i> , CB.	81	Χαλακλὴ, <i>regio</i>	ibid.
Bubo	278, 361	Cham	52
Bubulcus	71	Χᾶμ	100
Βυκάνη, βύκης	46	Chaos	232
Buo, Βύω	17	Chaula	282
	C.	Χαυλογαῖος, Strab.	281-2
C Abiri	182	Χενόσιαις	98
Caduca	384	Χημία, Nom. Ægypti.	52
Cædo	336	Chimæra	231
Cælare	108	Chiramaxion, <i>Petron.</i>	197
Cæſus	ibid.	Chittim	186
Calamus	37	Χνῆφίς ἀγλύνητος	97
Callidii Area	211	Χεῖω	397
<i>Campur</i> , CB.	249	Χρυσάγρυον	385
Campus	ibid.	Χρυσόφρυς	376
Candeo	11	Χρυσῆς	382
Canicularis magnus	132-3	Χρυσωταί	376
Canis	28, 145	Cieo, cio	197
Canna	100	Cimbri	249, 279
Cano	13, 37	Cimmerii	248-9, 279
Caper	51	Cineraceum aurum	382
		Cinna-	

I N D E X.

Cinnamomum	100	Coppa	32
Cippio, CB.	348	Coquin, Gall.	230
Circundo	5	Cornicen	8
Clap	75	Coronæ	384
Classis	24	Coronarium æs	378, 384
CLAVES ADIMITO	252	aurum	382
Clavus	117	Coffæi	282
Clam	210	Cubo	15, 199, 316
Clericus	29	Culus Term. Dim.	169
Cientes	95	Cumbo	15
Clivia	361	Cumbro, CB.	8
Cliviæ, clivinæ aves	ibid.	Cunire	111
Clupea	75-6	Cupido	98
Cnason	30	Curatores pecuniæ publicæ	57
Coassare, assare	295	Cursores	324
ככב Cochabh, Cocaba, Syr.	32	Curules	48
Cociatrina, cocio, cocionatura	230	Curvus	17, 93
Cœlum 6, 73, 109, 182, 226, 263, 299, 330, 345.		Cushim	186, 282
Cœlum fervare	359	Cuthim	186
Cœna	142	Cwen, AS.	36
Cœnum	111	Cybele	11, 64, 288, 301, 308, 322, 343.
Cognati	70	D.	
Cognomen	ibid.	Δ A' Δα pro Διγ	5, 72
Cokes	230	דגה Daga	209
Colchi	282-3-4	Dagon	314
Collegium augurum	366-7	Δαίμονες	316-7
Collis	3	Δαίω	72, 114, 182
Colo	111	Δαίωτος	209
Columba	330-1-2-3	Darius Hyftaspis	259
Comburo	93	Ochus	332
Comedere	8	De	237
Comes	97	De	10
sacrarum largitionum	57	De cœlo fervare	351, 359
rei privatæ	ibid.	Dea	79
Comicum aurum	382	Dea Dia	11, 263
Comis	389	Dealbatores	76
Comœdiæ	34	Decempeda	266
Compello	157	Decor	270
Condo	5, 265	Decuma, decumani	71
Conisso	142	Decunx	276
Conquisitores	96	Decussis	ibid.
Conrumo	41	Deductores	95
Confus	178-9	Delatio	14
Continui arcus	209	Δημήτης	321
Contribules	95	Demogorgon	51
Copelatum aurum	382	Demum	65
		Dendrophori	38, 343
		Δενδροφορία	343
		Iii	DEO

I N D E X.

DEO VOLIANO	5	Duo, Δύω	5
Deportatio in insulas	160	Durovernum	265
Deputati	66	E.	
Δερεγίς-τω	112, 314	Εακ	10
Designare	43	Εαρ, Teut.	241
Deunx	276	Εαρ	41, 241
Devoro	10	Εaring	188
Deus	6, 73-4	Εarth	254
Lunus	26, 38, 97, 102,	Εχιδνα	116, 231, 315
106, 151, 227, 334.		Edenburgus	75, 209
Terminus	3, 73-4	Edeffa, urbs	330, 336
Dextra	140, 366	Εερ, Teut.	241
Διά	297	Εγκαινισμός	336
Διατάλαος-άρχης	328	Εγγέλυς	116
Diana	26, 87, 107, 149, 258	Effendi Turcorum	390
Διασήματα	22	Εικοση	383
Dico	33	Εικοςώνου-σώται	384
Δίδωμι	5	Ειλείθυα	79
Dies	28, 77	Ejurare	5
aureus	387	Εκβάζεις	69
Dii Inferi, Vesci	263	Ελάω	6
Cornisci, seu cornicum	263-4	Ελάτη	ibid.
Dinn	345	Eleufinia Sacra	321-2
Dionysus	106	Ελι	74, 79
Δίοσκωροι	ibid.	Ελιδν	235
Διφυής Sol	331	Ελλ	283
Dir, Syr.	4	Ελλω	11
Dira	363	Elyfium	145, 285, 326
Dis pater	236, 279	Εμβολιμαῖ	130
Discerniculum	30	Εμβεβερνημῆος, ἐμβεβρνήσιος	345
Discipulus	308	Emmet	97
Discoboli	324	Eneid, CB.	128
Discus Solis	3	Ενιαυτός	126
Dissolutio debiti	13	Enyo	11
Divalia	115	Eo	34
Divinatio	16, 267 & seq.	Εω	5
Divinus	77	Επακτείδες	29
Do	5, 33	Epaphos	31, 150
Dodrans	276	Επαθσκόποι	226
Dracones	57, 236, 250, 347	Εφείσιοι θίοι	106
Drágon, CB.	347	Ephialtæ	71, 82, 255
Δρύαδες	189	Επίκωροι	35
Δρύ pro "Αρυ, Plutarch.	254	Ηπιος	59
Dun, Celt.	209	Eques	23
Duplicarii	246	solitarius	377
Duris, mons	325	Equus	136
Dum pro Demum	65	solitarius	377
		Ερ	4, 71, 184, 189
		Ηερ	

I N D E X.

Ἡρῶ	30	Fatherkinds	I
Ἡρατος	63	Fauna fatua	10
Ἡρῶν	321	Fauni	71
Ἡρε, crst	41	Faustinianæ puellæ	80
Ἡρεῖος	184	Fecilitra	361
Ἡρεμῶι	ibid.	Feles	45
Ἡρεμος	187	Femur	345
Eridanus, fl.	285	Ferale	217
Erigan, AS.	188	Ferentarii	11, 12, 22
Ἡρνος	265	Ferox	337
Ἡρως	158, 330	FERR. pro FER.	264
Ἡρθραῖοι	185	Ferre	20
Es, CB.	258	Figo	62, 138
Eschaetæ	384	Filia	11
Ἐσία	301	Filius	2, 4, 74
Etrusci	269	Fion, Hib.	76
Ἐυάδην	227	Firmare	364
Eubulus	106	fire	93
Ἐυλάτ LXX	282-3	first	241
Euphrates, fl.	280-1	Fistula	30
Europa	301	Flora	11, 263
Euxinus pontus	279	Foci	83
Evydh, CB.	54	Fœmina	1, 36
Ἐω	255	Fons Cati	362
Ἐωρ	250, 390	Manalis	ibid.
Ex acuminibus	364	Sacer	ibid.
Examen	68	Fontes	263
Examuffim	105	for	241
Exaugurare	365	Frater	19, 84
Excultatores	63, 139	Fratres	2
Excuso	16	Frumentarli	66
Ἐξηγηταί	363	Frumenty	105
Exicia	396	Fucillantem	361
Exitus	35	Fulguritum	191, 264
Ἐξω φρενῶν	345	Fulmina	264
Exodia, exodiarri	311	Funambuli	24
Ἐξωκεανισμός, Strabo. 284,	327	Furfur	399
Exolesco	82	furnity	105
Expediti	22	Fusores	58
Exta	7	Fynnid, CB.	7
	F.	Fynnu, CB.	ibid.
FAbæ	118	Φύω, φύω	ibid.
Faceſco	62		G.
Facio	ibid.	ΓΑ	279
Fairies	217, 270	Gable	75
Falernum vinum	96	Γάδερα	303
Familia Diva	263	Gades	ibid.
Fanatici	191, 270	Gadr, Goth.	ibid.
Fasti	121	Gál, Celt. & Hib.	76-7
		Iii 2	Γάλα

I N D E X.

Γάλα	213	Gouzhouc, Arm.	6
Galerus	77	Graham, Grahme	336
Γαλιαγκών	112	Grannius	168-9
Galli	198	Grasse-hoppers	340
Gallinæ Africanæ, Numidicæ		Gratiarum actio	28
	373	Gridare, Ital.	24
Γάλα	37	to Grite	ibid.
Gallus	81	Grym, grymmus, CB.	336
Galou, CB.	37, 75	Guer, gueres, CB.	258
Γα Gan	279	Γυνή	36-7
Γάνος	279, 339	Gurguleo	278
Ganymedes	77	Guthuc, CB. Guttuc, Americ.	
Garth, CB.	281	Guttur	6
Gather	303	Gwern, CB.	265
Gazette	26	Gwres, CB.	258
Gear, AS.	54, 200	Gyges, Γύγης,	232-7, 248
Geard, AS.	281	Γυεγς	281
Gears	54		
Γελλώ	11	H.	
Gena	36	Haar, Cimbr.	13
Geneth, CB.	37	Habena	214
Γενέλθε	4	Habeo	346
Genethliaci	305	Habere pra abare	2
Geni, CB.	127	הדרה הדר hadhar, hadhara	40
Genii	114, 305, 311	Hael, CB.	85
Γένος	127	the Hagg	11
Gens	4	Hagger	ibid.
Gentiles	70	Halcyon	77
Γέρας	68	Halex	75
Gero	68	Halex-lus-lux	81
Γήρυς	115	Hallucinari	ibid.
Γεών, fl. LXX.	281	Halo	73
Getæ	185	Hama	105
Gigantes 82, 106, 114, 173,		Hardh, CB.	40
187.		Haruiga, Festus	227
Gihon, fl.	281	Haruspex	266
Gingra, gingrina, gingrire, &c.		Hafta auctionaria	392
	37	Haftati	21
Γινώσκω	42	Havilah	282-3
Gird	281	Haul, CB.	74
Glebale aurum	382	Haurio	273-4
Gloufiad, CB.	76	Deal	85
Γινώμη	42	Hebe	175
Goat	339	Hecate	11
Gomer	249	Hedydh, CB.	75
Γορδυνάια	281	Heliogabalus	74
Gorgon	51, 278	Hell	318
Γοργύοι	278	Helle	228, 317-8
Gothac, Hib.	6	Help	83
		Hén,	

I N D E X.

<i>Hên</i> , CB.	318	Jerubboeth	361
Hercules 32, 65, 112, 113, 148-9, 176, 216, 220, 223, 316, 319, 341, 350.		Ignis	159
Ægyptius	228	Ἰκτὴρ-τερός	381
Heregeat, AS.	384	Ilex	190
Hermanubis	144	Imagines	4
Heron	209	Imbuo	17
Herse	69	Imps	270
Hesione 112-3, 116		In	1
Hesperidum horti	327	Inarculum	200
Hesús	279	Inarime	52
Hiberni	186	Inaugurare	365
<i>Hil</i> , CB.	341	Incendiariæ aves	361
Hippocrates Medicus <i>pro</i> Hyp- sicrates, <i>Fest.</i>	381	INCROAND <i>pro</i> INCHO- AND	264
Hippocrene	62	Incudium, incus	73
Hippomanes—menes	308	Incufo	16
Hoc age	65	Indictionale tributum	383
Horæ 129, 135, 304-5, 393		Indo	5
Humeo	105	Inebræ aves	361
Hunni	186, 281	Inferiæ	217
Hyems	6	Inferorum portæ 117 & seq.	
Hyes	341	Inhibæ aves	361
Hypomnematorius	26	Inhumanum	8
<i>Hwch</i> , CB.	186, 281	Ino 27, 64, 318	
I.		Inquinare—namentum	111
J Anualii versus	395	Insulæ fortunatæ	326
Janus 178, 263		Integrare, integrum	43
Ἰάνω 151, 195, 392		Intentio litis	15
Ἰάονες	195	Interamna	99
Iapetus	37	Intercalaris 130-1	
Ἰαρίβωλ	398	Intercidinus	131
Iason	224	Interdictio 159, 160	
Ἰεύκω, ἰεύω	3	Ἰῶ 151, 195, 226, 301	
Ἰεύξ	ibid.	Ἰον	322
Icio	96	Iones	ibid.
Ἰχθὺς	317	Ἰανίσκ	376
Ida, <i>mons</i>	21	Ἰον	322
Idalius	ibid.	Joppe	316
Ἰδός	ibid.	Ἰελ	322
Ἰδρῶς	ibid.	Ἰππολίτης	390
Jecorus	272	Isaacus	58
Ἰημι	5	Isæacus	ibid.
Ἰερακόμορ	14	Icelastici agones	378
Ἰερὸν, <i>Urbium Epitheton</i>	307	Ishboeth	303
Ἰεροσκοποι	266	Isis 63, 148-9, 195, 283, 301, 342-3.	
Ἰεροσόλυμα	257	Ἰσ	298
		Ἰρία	6
		Ἰδὺς	298
		Judaicum	

I N D E X.

Judaicum aurum	382	Κίσσιοι	186
Judicium	189	Κίτιοι	185
Juge auspicium	361-2	Κίω, κίω	197
Juno	30, 136, 195	Κληδόνες	7
Junonii versus	395	Κλισίας Homeri	43, 47
Jupiter 115, 150, 157-8, 190,		Knabes, Knechts	35
233, 241-2, 263, 283, 310		Κνήφ ἀγλόνειο	97-8
Ægyptius	97	Κώδη	16, 32
Ἀμύσιος, Olympius	176	Κοῖλον	185
Aristæus	27, 72	Κοῖο	187
Lucæus	194	Κοῖο Kol	37
Lapis	3	Κολάπλω	75
Juvenis	35	Κόλαξ	7
Juvo	ibid.	Κωλίφια, Coliphia	324, 400
Ixe	295	Κόμαρς	192
	K.	Κόον	185
קדושה Kadhosh	32, 336	Κόρη	79
קהל Kahal	37	Κόρς	35, 75, 79, 169, 228
Καινός	336	Κοοσαῖοι	186
Καλαμῖς	30	Κότλη	23
Καλέω	37	Κότλιο	187
Καμπή	13	Κρομαλινά, Vet. Gloss. pro Κρο-	
Καναχή	ibid.	μαῖα τινά	377
Κάνη	100	Κροναῖ	323
Κάνωβς-πς	98	Κτεῖνω	336
קפ Kaph	13	Κυβέλη	75
Καπρός	147	Κυβός	169
Καλα	10	Κύπτεν	15
Καλεδίω	ibid.	Κυρβασία	148
Κέδονες, Κήδονες	185	Κύτς	185
Κέρω	17	Κύω	316
Κεχροπία	323	Kyd, CB.	8
Κέλης	377	Kyt, Nov. Angl.	ibid.
Κέλλω	396	L.	
Ken, Celt.	142	L AC	213
Kenia, CB.	ibid.	L Lacer	7
Κέω	185	Laceffio	197
Κηφῶν	187	Lacinia	7
Κηφός	ibid.	Λακίω	ibid.
Κεραυνίας	345	Λακίς	ibid.
Κίτιοι, Κήτιοι, Κήτειοι	185	Λάκκς	ibid.
Kethin, Syr.	187	Lamia	51
Κήθιον, κηθάριον	185	The Lands end	4, 143
Κηλῶ	112	Lanio	54
Κῆτς	185, 314-5	Lapis	4
Κούθω	185	Affius	193
Κούω	ibid.	Præcinctus	3
Κινέω	197	Salonis	172
Κινάμωμος	100	Λάπλω	75
		Lara,	

I N D E X.

Lara, Larunda	10	113, 115, 136, 145, 148,	
Larentalia	ibid.	149, 195, 223, 226, 258,	
Lares	263	259, 261, 283, 301, 304,	
Larium mater	10, 263	316, 317, 330, 332, 334,	
Λάρκ	75	336, 342.	
Λάταξ, Latex	213	Lunus Deus	26, 195
Laticlavii	117	Lustrale aurum	384
Lavaroc, CB.	75	Lustratio	160-1, 293
Learchus	319	Lustrum	132, 251
Legum dictio	357	Lusus	142
Lemures	272	לֹל Lutz	142
Leones Cybeles	308	Lux	271
Levis armaturæ milites	22	Lycaones	193-4
Lex Cassia Terentia	124	Lydi	248 & seq.
Clodia	225	Lymphatici	270
Frumentariæ 123 & seq.		Llaih, llaeth, CB.	213
Roscia	225	Llaw, CB.	210
Sempronia	124	Lloer, CB.	317
Villia	122	Llug, CB.	271
Λευκόνοτος	222	Llywydh, CB.	210
Λευκός	317		M.
Leucothea	319	M A, Heb.	399
Liber 70, 75, 79, 151, 169,		Macedones	185-6
201, 228.		מַד Mad	36
Liberalia	70	Magister	264
Libonotus	6	admissionum	36
Librarii	143	augustalis	371
Libripens	56	collegii	366
Libs	222	equitum	371
Lilia agri	294	Magorum Theologia	232 &
Lilith	11, 79	seq. 270	
Linum Indicum	277	Magmenta	7
Lis æstimata	60	Magni dii	182
Lituus	355	Magnus annus	132-3
Λόγος	154	dies	133
Λῶμα	24	mensis	ibid.
Longabo	149	Μάγος, LXX.	239
Loquor	81	Maja	11
Loreto	251	Μαῖα	63
Lotus	190	Μαινόλας, -λῆς	226
Λυαῖος	319	Μακετία	186
Lucifer	302	Μαλάχβηλος	398-9
Lucomo, lucumo	271	Μάλακαρθος	65, 223
Ludus	142	Μάλλος	101
Lugdunensis ara	183	מַלמַד Malmad	406
Λύκη	271, 319	Malvæ	293-4
Λῦμα	24	Mam, CB.	338
Luna 20, 27, 30, 32, 37, 64,		Mamercus, Ose,	110
69, 78, 79, 86, 102, 110,		Mamers	ibid.
8		Mamer-	

I N D E X.

Mamertini	216	Mercedonius	131
Mamertus	110, 216	Mercurius I, 114, 145, 227,	
Mammæani pueri	80	279.	
—næ puellæ	ibid.	Μεσίτης	232
Mamurius Veturius	110	Meteora	114
Manale Sacrum	168	Meth, CB.	9
Manalis fons	362	Μηθεγλιν	ibid.
lapis	167-8	Μέθυ, μεθύειν	ibid.
Manerotes	342	Methwi, CB.	ibid.
Manes 6, 168, 264-5, 270,		Μητεργύης	58
272, 326.		Μητεργπάτωρ	342
Mania, mater Larium 10, 263		Miles	23, 35
Manit, Americ.	6	Miliarium	78
Μανός	ibid.	Μινδ	272
Mantua	33	Minerva 30, 192, 259, 288,	
Map, CB.	2	321, 340, 375, 380.	
Mars 110, 201, 216, 263, 279		Minervii versus	395
Marascalcus	63-4	Ministerium, Μινιστέριον	2
Marmor	399	Ministratores	11
Marmoratum opus	76	Minyus	224
Mas	36	Μισωρ	235
Masculus	1	Μίθρας	232, 234, 350
Mater 1, 11, 63-4, 81, 85,		Mitra	106
97, 158, 186-7, 283, 330, 338		Mitto	5, 36
magna 107, 195, 304,		Μηδ, AS.	272
341, & seq. Vide Cybele.		Modestia	36
Mathematici	305	Modh, CB.	ibid.
Mathesis	ibid.	Modicum	ibid.
Μαθημ, Mathus	9	Modus	ibid.
Matulata	273	Μονάτωρ	377
Matuta	319, 329	Μόνιμ	398
Maxilla	395	Monumenta	4
Medusa	51	Μόν	239
Μελαγελίδες	373	Μοον	ibid.
Μελικέρτης	319	Moses	237
Μελικός	ibid.	Μοotherkinds	2
Mella, fl.	94	Mũ	406
Μέλω, μελέω, μέλλω	36	Mõσα	63
Melo	37	Muli Mariani	58
Melyn, CB.	94	Μυλίτλα	79
Memphites	150	Mumia (Mummies)	101
Μένδης, Ægypt.	72, 255	Munio	35
Μήνη	239, 302	Μυρκός	105
Μηνύειν	239	Murcus	348
Mens	271	Murmur	399
Mensa	3	Murricidum	105
Delphica	2, 260	Murteus	348
Mensarii	221	Μυθ	272
Mephiboseth	303	Muto	197
		Mygdones	

I N D E X.

Mygdones	185, 187	ὄχθη, ὄχθη, ὄχθη	351
Myr, CB.	271	Octuffis	276
Myfi	248 & seq.	Odcon, <i>Deus Canadæorum</i>	37
N.		Odin, Teut.	36, 279
Νῦσσι <i>Naphsha</i> , Syr.	282	Oe	240
Neb, CB.	6, 280	Oed, CB.	19, 64
Nebo	280	Oen, CB.	256
Nebula, νεφέλη, νέφος	6	Œstrum	290
Nefasti dies	313	Og	232, 237
Negotiatorium aurum	384	ὄγκος	106
Νέμεσις	304	Ogyges	232, 237, 248
Nephele	317	ὀιδήμα	52
Νῦσσι <i>Nephesh</i>	282	ὀιμη	8
Νέφος	280	ὀιτάω, οἰτῶ	10
Νεοκόρος	49, 289	ὀϊώνισμα τ' ὑγείας	363
Neptunia pristis, Cic.	112	ὀϊωνισαί, οἰωνοθεῖ	ibid.
Neptunus	174	ὀϊωνισήραον	353
Νῆσσα	107	ὀκκα	239
Nev, CB.	6, 280	ὀκὺς	30
Νερόσπασα	390	Olea, oleaster	190
Nexus	33, 56	Olentus, Term.	112
Nigritæ	60	ὀλένη	97
Nilus	77	Oleo	7, 36, 82, 240
Νιν, fl.	144	ὀλέω, ὀλω	7
Ninus, Ninyas	299	Olera	45
Nip, Americ.	6	Olim	82
Νίπτω	ibid.	ὀλ	85
Νιφάτης, Strab.	279-80	Olympias	130
Noe	399	Om, Teut.	85, 281
Νοεμά, <i>soror Tubal-Cain</i>	99	ὀμβρος	105
Nomen	70	Omen, omina	7
Nova Zembla	336	ὀμιχέω, ὀμίχλη	105
Nōs	321	ὀμοθετεῖν	7
Nox	236	On, Term. Plur. CB.	257
Nubes	6, 281	ὀνολαγεία	291
Numina	4	ὀνοχλὺς Sol	331
Nummi	381	ὀνον ὀρφικόν	233
Rom. 274, etc. 381		Ophir	61
Nuntiatio	365-6	ὀπλί	250
Nymphæ	263, 270	ὀππα	239
Νυμφόληποι	270	Oppansa	375
O.		Ops	11, 182, 301, 330
Ὁ Axes, fl.	282	Optio	12
Obdo	5	Opto	40
Obnuntiatio	365-6	Or, Term. (<i>Vide Vir.</i>)	351
Obrogare	8	Ora	41
Obryzum, obruffum, obruffa-		Orange	188
tum aurum	382	Orata, <i>piscis</i>	376
Occator, <i>Deus</i>	264	Orbis	93
		K k k	Orcheni

I N D E X.

Orcheni	235	Πάλλαξ, παλλακή	ibid.
Orcus	145	Palliatæ Comœdiæ	311
Ordo	9	Πάλλω	3
Orea	376	Palma	190
Ὀργάνη	192	Pan	37, 71-2, 242, 254
Orichalcum	377	πάν ὁ μέγας	153
Origo	8	Pancratiastæ	324
Orior	7, 8, 36	Pandrafus	69
Ὀρίζω	8	Pango	138
Ὀρεοσκοπία	363	Panis civilis vel gradilis	125
Ornithones	374	Pannus	143
Ὄρω	7, 8	Papa, Papas, πάπας, πάππῳ,	1, 37, 338, 393
Ὀρθμάσσης	232	παρὰν, CB.	2, 6
Ὄρος	127	Papilio	117
Ὀρφικὸν αἶον	233	Papon	6
Ὀρφιν	278	Papus	ibid.
Ὀρτιάεια	392	παράκλησις	45
Orus Apollo	98	Paradisus	279, 280, 284-5,
senior	265		327.
Os	41	Parangariæ	113
Oscines aves	359	παροσώπιοι, Strab.	291
Osiris	26, 32, 59, 151, 159,	Paraveredi	69
	192, 202, 223, 225, 341.	Πάρειδος	42
Osman	317	Pareo	156
Ὄσας	377	Πάριππῳ	350
Ὄσῳ, ὄσκῳ	239	παρτίκησις	4, 48
Ὄτ	1	Pasiphae	227
Ottoman	317	Pastura	8
Otus	82	Patavium	33
Ovis	47, 256, 335	Pater	1, 36-7, 64, 72, 239,
Ὄρεα, Ὄρεα, Ægypt.	127,		255, 279, 283, 338.
	135.	nutritius	1
Ὄυς	136	Summanus	264
Ὄω, CB.	346	Patres conscripti	35
Ørgang	30	Pecuarii	71, 126
Ὄξυαφῶ—ον	17	Pellex	259, 319, 322
Ὄξυς	30	Pello	3
Oxus, β.	282	Pencenedl, CB.	198
		Pendeo	62, 265
P.		Pentheus	26
Padus, β.	33	Pen von las, Corn.	4
Πάγῳ	215	Peragere causam	28
Παλαίμων	3	Perbitere, Plant.	188
Palæstritæ	319	Peremne auspiciū	362
Παλαίω	324	Peremptalia	43
Παλαίω	3	Perennare	120
Παλαίω	ibid.	Perennia	119
Πάλη	ibid.	Πέργαμῳ, πέργη	209
Pales	11		Περί-
Pallas, Πάλλα; Ἀθῶν	259, 319,		
	322.		

I N D E X.

Περαιετάσματα	375	Pomœrium Pontificale	355
Perseus	113, 316	Pondo	276
Pestifera sacra	268	Pondus	54
Petere	15	Πόποι	31
Petronia, fl.	362	Porcet	196
Phædra	227	Πορεία	69
Φαίδων	331	Πορδομικα	116
Φάλαγξ	21	Πορφύρη	399
Φαληρός	77	Portenta	351
Φάνης	38	Portitores, Portorium	71
Φάω	8	Portumnus	319, 392
Phasis, fl.	280-1-2	Portus	116
Φῆμαι	7	Ποσειδωνία	322
Φημί	8, 72, 407	Πόδη	303
Φῆρες	187	Posteri dies	313
Φέρας	241	Postica-cum	142
Φίλ	181	Postsignani	21, 139
μέχρι βαμῶν	407	Postulatio	15
Φιμός	282	Præcisi fanatici	191
Φισάν, LXX.	62	Præditus	5
Φλάζω	ibid.	Præfectus Augustalis, Præfectus	
Φλυαρός	134-5	Prætorio Augustalis	372
Phoenix	185	Præpetes aves	359
Φοίνικες	228, 283, 317	Prætermine auspicium	364
Phrixus	247	Præfina factio	377
Phryges	376	Πρόσω-τῶν, προξίς	28, 197, 293
Phrygionica	282, 368	Priapus	233, 330-1
Φύτις	268	Primates	49
Piacularia sacra	6	Primicerius	34
Pibon, pibonwy, CB.	148	Princeps	108
Pica, Pica, Pic, pig, CB.	325	Principes	21
Picus Teneriffæ	62	Principia	23
Piget	352	Processus	29
Pignarium	21, 22, 139	Proculcatores	63
Pilani	292	Proficio, proficiscor	62
Πιλία	139	Proles	36
Pilum	6, 17	Proletarii Cives	297
Πίω	148	Propinqui	95
Pinfo, pifo	92	Profecta, proficiæ	7
Πίππος, πιπιίζειν, Pipulare	330	Prosegmina	76
Pisces	282	Προσκυνεῖν	41
Pison, fl.	152	Proserpina	11
Pius	114	Prostibulæ	79
Planetæ	190	Πρωτογόνος	330
Platanus	257	Ψηφοκλέπῃ, Ψηφολόγοι, Ψηφο-	
Plurales Terminationes	264	παίχῃ	17
Pluto 37, 145, 223, 236,	62	Πτίσσω	148
Ποῖω	106	Publicare acta	26
Pollux	307	Puella	37
Πῶλος		K k k z	Puer

I N D E X.

P uer	6	Retro	I
Pueri, puellæ	I	Rhea II, 37, III, 132, 301,	
Pugiles	324	314, 337.	
Πύκνῃς	148	Rheng, CB.	240
Pullarius	360	Rhyg, CB.	ibid.
Pullus	307	Rogare legem	8, 9
Pulvis	3	Roma quadrata	274, 352
Pungo	148	Romulus	261, 352
Punica malus	200-1	Rorarii	22, 139
Πύπυ	103	Rosa	92
Πύπυ	93	Ῥομή	41
Pusulatum aurum	382	Rumor	ibid.
Puto	103	Ruffata	379
Putus	ibid.	Rutuli	389
Pyramides	4	Ῥυε	240
Pythagoræ tabulæ	2		
		S.	
Q		S , Articulus præp. CB.	255
Quadrans	276	Sacella	173, 175
Quadrantal	102	Sacrificia	262
Quadrata	69	Sacrivæ arbores	190
Quæro	136	Sacrum	191
Quando	ibid.	שרים, שרה sadhe, Sedhim,	72
Quercus	190	Σάδος	72, 242, 255
Quincunx	276	Sæculum	133
Quincuffis	ibid.	Saga	11
Quiniffo	142	Salix	6
Quinque	136	Salutis augurium	363-4
Quo	34	Saltatores	324
		Salutatores	95
R		Samaritani	334
Aab, urbs	253	Σάμης	299
Wacken, Teut.	ibid.	Σαυίς	296
רקע Rakang	73	Sanctificare	32
רמיח Ramith	336	Sanctus	104, 369
Bank	240	Saon, fl.	187
Beach	253	Saraceni	184
Redamptuare	104	Sarcophagi	193
Beliefs	384	Sardes	248
Religio	19, 191	Sarra pro Tyro	299
Religiosi dies	313	Satanas	82, 153, 232
Religiosum	191	Satura	4
Remores aves	361	Σατυρικὰ δράματα, Σατυρικὰ	
Remurius	349, 352, 355	κωμῳδία, Σατυρώματα	311
Remus	ibid.	Saturnus	37, 73, 82, 132,
Renovatiya	43	182, 283, 330.	
Ῥέω	296	Scala	256
Reor	ibid.	Schalk	63
Repetere pœnam, &c.	15	Scio	42
Res	296	Sciscere	ibid.
Restipulari	303-4	Scribo	

I N D E X.

Scribo	42	Simpuvium	308
Scrinium aureæ massæ	383	Sine	297
Scriptura	71	Singulator	377
Scrobes	83	Siniftra	140, 356
Scythæ	184-5, 237, 246	Sinus	258
Se, <i>Præp.</i>	297, 336	Siparium	375
Σεβάσιον	372	Σκέπη	239
Σεβάσις	369	Σκλήη	353, 374
Seco	396	Σκλωοπηγίαι Judæorum	291
Sectatores	95	Σκληροὶ θεοί, <i>Plutarch.</i>	254
Sector	42	Σκόλοψ	59
Secundus	44	Σκόλυμος	ibid.
Securus	297	Σκόπος	239
Sedeo	42, 260	Σκυθόπολις	237
Sedes, sedula	260	Slap	75
Seges	104	<i>Snoden</i> , CB.	258
Σεργὴ	42, 296	Σοβέω	257
Sella	260	Soboles	36
Selmon, <i>mons</i>	333	Sodales aruales	265
Σημαίνειν	367	Augustales	370-1
Σημεία	288	Sol 28, 31, 37, 59, 60, 79,	
Semiramis 299, 314, 330,		86, 98, 110, 113, 145, 153,	
332, 334, 336.		169, 178, 195, 201, 215,	
Semis	276, 382	228, 232, 233-4, 263, 308,	
Senex	20, 318	316-7, 330, 332, 341-2,	
Seorsum	297	379, 387-8	
Seplasiarii	252	Solidus	382-3
Septimontium	70	Solistimum	360
Septunx	276	Solitautilia	88
Sequor	42	Σόλλω, σόλος	256
Σήραγγες	46	Sollum	88
Serere	4, 42, 232, 296	Σόλοι	256
Serpentes	59	Σολοικισμός	ibid.
Sescunx, fescuiuncia	277	Solymi	114, 367-8
Seberne , fl.	99	Sonivium	360
Seviratus	372	Spargo	293
Seviri Augustales	371	Specio	266
Sextans	276	Spectio	365-6
Sextantarii	ibid.	Σπείρω	4, 232
Sextula	382	Spirillum	266
Shad	75	Ss & x idem sonant	295
שנא <i>shana</i>	126	Στάχυς	148
Signata	81	Star	305
Signifer	170	Στέγω	340
Signa	368	Στήλαι	4
Signum 43, 140, 351, 358-9		Stella	32, 306
& seqq. 367.		Stellæ	31
Silentium	358	Sterquilinius, <i>Deus</i>	264
Simplus	377	Στιγμή	3, 43
		Stillatio	

I N D E X.

Stillatio	6	Tanaus	236
Stipulari	303	Tango	43
Stipulatio	304	Τάγλαρος	399
Stiria	6	Τάφοι πεκονιαρῆς	286
Strillum	266	Tat, tata	1, 31, 255, 279, 338
Strasburgh	220	Ταυροδόας	331
Striges	361	Ταυροκέρας	301
Στροφῆ, dolus	68	Taurus, mons	279, 280, 281
Stuprum	44-5	Taz, CB.	256, 279
Suariorum Collegium	126	Teg, CB.	270
Suavitatem invenisse Hygin.		Tego	340
pro Fatuitatem in vino esse		Telamones, Vitruv.	327
	291	Τέρμος	353
Subarrari	252	Temetum	9
Suboles	36	Templum	173, 353-4
Subrogare	8	Tempora	12, 129, 379
Subscribere, subscriptus	15	Tendo	138
Subseffores	22	Tenores	12
Subsidium	21-2	Τεργηλοσκόποι	363
Subsignani	139	Terminus	104, 175-6
Suffitio	159	Terra	4, 5, 8, 11, 18, 19,
Συγοκρέσαι	68		31, 53, 71, 79, 112, 182,
Sumen	5		184, 189, 258 9, 283,
Σύμβολα	351, 368		301-2, 304, 308, 314, 330,
Σύμβολα ἐνόδια	363		336, 342.
Συμβολοδείκῃ	ibid.	Saxonis	8
Suovetaurilia	87-8, 251, 260	Terracina, urbs	146-7
Supernumerarii Legionum	11	Terræ filii	4
Supplementa	394	Testata	81
Σύρεη, συρφετός, σύρφαξ	93	Testis	43, 141
Σύριγγ	30	Tetta	1
Sus	19	Tepidarium	153
Συστίτιον	63	Tes, CB.	258
Sw, abigendi CB.	257	Tesca, tesqua	353-4
Syracusæ	323	Teyrn, Teyrnas, CB.	255
Syri, Syrii	247, 299	Th, Art. præpos. CB.	ibid.
Syriarchæ	289	Theatridium	153
T.		Θέκη, θίκη	192
T, Art. præpos. CB.	255	Thebæ	225
Τάαλος	1	Θῆος	255
Taberna	43	Θέμα LXX Int.	192
Tabernacula	47, 403	Θέμις	304
Tabernaculum	352-3-4, 374,	Θεός	255
	403.	Θῆρες	187
Tabula	43	Θησαυρός	25, 381
Tabulæ publicæ, actorum	16	Theseus	226-7
auctionariæ	392	Thonder	345
Tages	269, 270, 273	Thraces	185, 246 & seqq.
Tamen	389	Θυραῖος	138
		Θύται	

I N D E X.

Θύται	266	Τροσόβιος	254-5
Θωύθ	31	Truam-ant	144
Tibicen	8	Trua, trulla	105
Tigris, fl.	280-1	Τρυβλίον	ibid.
Timeo	49	Τρυγών	8
Tina, fl.	144	Trunculi	25
Tir, CB.	4	Τρύζω	8
Τιτάνες	71, 83, 255	Tfanti	407
Tituli	4	Τύχη	232
Togatæ Comœdiæ	311	Culps	294
Toi, CB.	340	Τύχωνος	255
Tollo	256	Turba, Τύρβη	93
Tolosanum aurum	382	Turben-bo	93
Toni, Τόνοι	12	Turci	186, 281
Tono	345	Turris	299
Τόνθυρος	345-6	Turtur	399
Τόσος	254	Turtulus	148
Tostus panis, Plin.	260	Turch, CB.	186, 281
Τὸ πρῶτον	65	Tyn, CB.	144
Trabea	365	Typhoeus, Typhon	223,
Trabs	44	231-2-3-4, 236, 249, 315,	
Tradere	13	316, 406-7.	
TRADIDIT CORACICA	} 13	Tyrrii	299
LBONTICA		Tyrn, Tyrnas, CB.	255
Traeth, CB.	144	V.	
Tragœdiæ	311	Uccello, Ital.	351
Trahannon Nennii	144	Ve, Particula	296-7
Trames	97	Vecors	297
Τρεῖς	44	Vestigalia Rom. 384. & seqq.	
Trans	ibid.	Vide AURUM.	
Τραπέζιται	221-2	Vegrande	296
Trans, trans, CB.	44	Ve Jupiter	ibid.
Tremissis	382	Velati, velites	11, 22, 139
Tressis	276	Velox	337
Triarii	21-2, 251	Venerari manu	41
Tribuni Ærarii	57	Veneta factio	379
Tribuo, tributum	346, 384	Venio	44
& seqq.		Venus	107, 113, 149, 259,
Tribus	4	301, 314, 330, 342.	
Tributum indictionale	383	Ver	41, 241
Tricæ	150	Verberare	3
Tricari	68	Veredarii	65
Triens	276	Veredi	69
Trigessis	ibid.	Vereor	296
Tripudiare, tripudium	360	Verto	44
Trifantonis ostium	ibid.	Vertumnus	392
Tritopatreus	106	Vervex	227
Triumphus	201	Vesanus	297
Τρωγλοδύται	184	VESE-	

I N D E X

VESCORVM pro VESCORVM		Uro	93
	264	Urvum	ibid.
Vesperna	142	Uscarn, Americ.	6
Vesta	263, 291, 301	Uscuir, Armen.	ibid.
Vexillationes	73	Uter Pendragon	346-7
Via Appia	208-9	Utor	10
Vibex	3	Uxellare, Ital.	351
Vicesima, vicefimarium au-		W.	
rum	383	W Allu, Wallisci	77, 81, 338
Viceffis	276	Wards	384
Vieo	92	Warp	44
Vinibua	17	Wearpan, AS.	ibid.
Vir	239, 255, 351	Wear, AS.	351
Virbius	38	Wern, CB.	265
Virgines Divæ	263	Wexan, AS.	42
Virile membrum	95	Wodin, Teut.	36, 279
Vitex	190	Wr, CB.	239, 255, 351
Ulentus, Term.	112	Wyn, CB.	77
Ulna	81	X	
Yulu	5	X Idem sonat quod is	295
Un	1	Y.	
Una	8	Ycar	54
Uncia	276-7	Yleni, CB.	128
Unedones	192	Yllynedh, CB.	ibid.
Unguentarii	252	Yr, Ys, CB.	255
Unguo	397	Z.	
Voco	46	Z Prap.	336
Volgra, avis	361	Za	297
Woz, Teut. Island.	241	Zápnis	299
Wost, Teut.	ibid.	Zaw	60
Υποκαθίζεσθ	22	Zar, Zara	4
Υπομνήματα	26	Zagran	232
Υψις αειοι	235	Zembla	336
Urbare, urvare	93	Zoroastres	232
Urbs	ibid.		

F I N I S.

